T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
(YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI)

ATATÜRK DÖNEMİ (1923-1938) TÜRK ŞİİRİNDE "ANADOLU"

Doktora Tezi

Eylem SALTIK

Tez Danışmanı
Prof.Dr. İsmail PARLATIR

Ankara-2010

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
(YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI)

ATATÜRK DÖNEMİ (1923-1938) TÜRK ŞİİRİNDE "ANADOLU"

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İsmail PARLATIR

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
Prof.Dr. İsmail PARLATIR	.....
Prof.Dr. Bilge ERCİLASUN	.....
Prof.Dr. Nurullah ÇETİN	.....
Prof.Dr. Abide DOĞAN	.....
Doç.Dr. Nihayet ARSLAN	.....

Tez Sınavı Tarihi 30.06.2010

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(……/……/200…)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin
Adı ve Soyadı

……

İmzası

……

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
(YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI)

ATATÜRK DÖNEMİ (1923-1938) TÜRK ŞİİRİNDE "ANADOLU"

Doktora Tezi

Eylem SALTIK

Ankara-2010

ÖZET

Saltık, Eylem, Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde "Anadolu", Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Prof.Dr. İsmail Parlatır, s.

Bu çalışmada, Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin önemli temalarından olan "Anadolu" bütün yönleriyle kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde hem siyasi hem de sosyal açıdan önem kazanan Anadolu'nun edebiyattaki yansımalarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirler tematik açıdan sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflamayla Anadolu'ya ait pek çok unsur belirlenmiş ve bunlar ayrı başlıklar altında öncelikle metne bağlı kalarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Giriş bölümünde Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar olan süreçte devlet yönetiminin Anadolu'ya bakışı ile Türk Edebiyatı'nda mekân olarak Anadolu'nun yeri üzerinde durulmuştur.

Birinci bölüm, dönem şiirlerindeki "Anadolu Sevgisi" üzerinedir. Bu bölümde Anadolu insanının yaşadığı coğrafyaya olan aşkını ve bağlılığını anlatan şiirler incelenmiştir.

İkinci bölümde Anadolu coğrafyasını konu edinen şiirler, denizler, dağlar, ırmaklar, bağlar, ovalar, yaylalar, göller, şehirler gibi alt başlıklarda ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde genel olarak Anadolu tabiatından bahsedilmektedir. Anadolu'nun genel görünümü; baharı, akşamı, sabahı bu bölümün konusudur.

"Anadolu insanı" başlığı tezin dördüncü bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümdeki şiirlerle kadını ve erkeğiyle Anadolu insanının fiziksel ve ruhsal yapısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Beşinci bölümün konusu "köy"dür. Köye yönelişi anlatan şiirlerle başlayan bu bölüm Anadolu köylüsünün özelliklerini anlatanlar ile son bulmaktadır.

Cumhuriyet'e kadar "gurbet", Cumhuriyet'ten itibaren "sıla" olarak görülmeye başlanan Anadolu ise altıncı bölümün konusudur.

Yedinci bölüm bir ülkünün hedefi olan Anadolu ve bu ülküye ulaşma yolunda gerekli olan inkılâplar üzerinedir. Bu bölümde incelenen şiirlerde Anadolu, ülkü ve inkılâplarla yücelen bir coğrafya olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son bölüm "Millî Mücadele'de Anadolu" başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında Kurtuluş Savaşı'nı anlatan şiirlere yer verilmiş ve bu şiirlerle Anadolu'nun savaş manzarası yeniden çizilmiştir. Ayrıca zaferin esas kişileri olan şehit ve gaziler üzerine yazılan şiirler incelenerek Türk ordusunun ve askerinin nitelikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise tüm başlıklar arasında ilişki ve bağlantılardan hareketle Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin tematik yapısında belirleyici olan "Anadolu" temasının Türk şiirindeki rolü tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Eylem Saltık's doctoral thesis 'Anatolia In Ataturk Period Of Turkish Poetry'

Thesis Advisor : Prof Dr İsmail Parlatır

In this work,Anatolia which is one of the most essential themes of Ataturk Period Of Turkish Poetry has been widely discussed.

The goal of the work is to present the literal reflections of Anatolia which gained importance both socially and politically during the establishment of Turkish Republic.Accordingly,Poems written between 1923-1938 have been themetically classfied.With this classification,lots of elements have been specified and have been extensively observed by sticking to the tex under seperate titles.

In the introductory chapter, it is dwelled on 'Anatolia'as the locality in Turkish Literature from the late Ottoman Empire to the primary years of Republic.

Anatolia Affection builds up the subject of the first chapter.In this chapter,some poems describing Anatolian People's adoration and passion of their geography have been observed.

In the second chapter,Poems depicting the Anatolia Geography have been discussed under the titles such es mountains,seas,flatlands,lakes and cities.

In third chapter,generallt it is made a mention of Anatolia Nature.General perpective of Anatolia-Its spring,evening and morning.

The title of 'Anatolian human' constitutes the fourth chapter.In this chapter's poems,it has been observed the pyhsical and spiritual structure of Anatolian men and women.

The subject of the fifth chapter is the 'village'.In this part Anatolian Villagers are presented and described.

Until the Republic ‘abroad’,from the Republic,’home’ covers the subject of the sixth chapter.

Te seventh chapter is about Anatolia which is the goal of an ideal and the revolutions which were made so as to achieve the aim.

The final chapter carries the title of Anatolia at the National Struggle.Under this title,there are some poems which describe the Turkish War of Independence and with the helping of this poems,the war scenery of Anatolia has been redrawn.Additionally,some poems on martyies and ghazis have been observed to specifty the quailities of Turkish Army and Turkish Soldier.

As to conclusion chapter,with the helping of these connections,it has been ascertained the Anatolia’s role in Turkish Poem which is determinant at the thematic structure of Ataturk Period Of Turkish Poetry’.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

İçindekiler……..……..…I-VIII

Ön söz……..……..….....IX-XIII

Giriş……..……...1-28

BİRİNCİ BÖLÜM

ANADOLU SEVGİSİ……..…….....….29-86

1.1. Anadolu sevgisi….…….....….30

1.2. İlham kaynağı olarak Anadolu…….43

1.2.1. Anadolu'nun güzellikleri……..…...…..47

1.2.2. Medeniyetler, kültürler beşiği olarak Anadolu……..…..50

1.2.3. Kendi kaderine terk edilmiş Anadolu……..……..…54

1.3.Anadolu için kullanılan benzetmeler...……....58

1.3.1.Sevgili…..……....58

1.3.2. Kutsal mekân…….…….…62

1.3.2.1. Cennet……..…….62

1.3.2.2.Mabed…….…….....67

1.3.2.3. Kâbe…….……..71

1.3.2.4.Türbe……..……74

1.3.3. Destan……..…….75

1.3.4. Efsane……..……78

1.3.5. Anne……..…79

1.3.6. Kız……..……...83

1.3.7. Otağ…….....84

İKİNCİ BÖLÜM

ANADOLU COĞRAFYASI……..….……..87-341

Anadolu coğrafyası…….……..88

2.1. Denizler……...88
2.1.1. Akdeniz……...…...89
2.1.1.1.Millî Mücadelede Akdeniz……..……..……89
2.1.1.2. İlk Hedef Akdeniz……..……91
2.1.2. Ege…….……...97
2.1.2.1.Millî Mücadelede Ege……98
2.1.2.2.Sevgi Yurdu Ege…….……..99
2.1.3. Marmara…….……99
2.1.3.1. Savaş tanığı Marmara…….…….……..100
2.1.3.2.Nazar boncuğu Marmara……..…….....103
2.1.4.Karadeniz……..……..106
2.1.4.1. Hırçın Karadeniz……..……..106
2.1.4.2.Tarih yazan Karadeniz……...109
2.2. Anadolu Dağları …….……..112
2.2.1.Toroslar……...113
2.2.1.1. Toroslar sevgisi……...113
2.2.1.2. Toroslar'da sabah…….……116
2.2.1.3. Toroslar'da yolculuk…….……...……..117
2.2.1.4. Toroslar'da cumhuriyet sevinci…….……...120
2.2.2. Ilgaz…….……...…121
2.2.2.1. Ilgaz'da kış…….……..…123
2.2.3. Erciyes…….…….……..124
2.2.3.1.Heybetli Erciyes…….……124
2.2.3.2.Süslü Erciyes…….……127
2.2.3.3.Erciyes'te gün batımı……..……...128
2.2.3.4. Dert ortağı Erciyes……..……..130
2.2.4. Uludağ……..……..132
2.2.5. Bey Dağları…….……...133
2.2.6.Zigana…….……135
2.2.7. Bitlis Dağları…….……136
2.2.8. Karacadağ…….……138
2.2. 9. Bingöl Dağları…….……139

2.2.10. Hasan Dağı……140
2.2.11. Bozdağ……141
2.2.12. Afyon Dağları……142
2.2.13. Kazdağı……143
2.3. Irmaklar/Nehirler……143
2.3.1. Sakarya……143
2.3.1.1.Millî Mücadelede Sakarya……146
2.3.1.2.Sakarya şehidi……150
2.3.2.Meriç……151
2.3.2.1.Meriç'in manzarası……155
2.3.2.2. Meriç'te akşam manzarası……157
2.3.2.3. Dert ortağı Meriç……159
2.3.2.4. Millî Mücadele Meriç……160
2.3.3.Kızılırmak……162
2.3.4.Yeşilırmak……170
2.3.5. Fırat……171
2.3.6.Dicle……174
2.3.6.1.Dicle'de sabah……175
2.3.6.2.Dicle'de akşam……177
2.3.7.Seyhan……179
2.3.7.1.Seyhan'da akşam……181
2.3.8.Gediz……183
2.3.9.Aksu……184
2.4. Anadolu Bağları……187
2.5. Anadolu Ovası……188
2.5.1. Çukurova……190
2.5.2. Manisa Ovası……195
2.5.3.Ankara Ovası……196
2.5.4. Pasin Ovası……197
2.6. Anadolu Yaylaları……197
2.6.1. Keten Çimen Yaylası……205
2.6.2. Kirezli Yayla……206
2.6.3. Gökbelen Yaylası……208
2.7. Anadolu Gölleri……208

2.7.1.Van Gölü……..…...208
2.7.2. Gölcük…….…….……..213
2.8. Anadolu Şehirleri…….……...217
2.8.1. Ankara…….……..……218
2.8.1.1. Ankara sevgisi…….……....218
2.8.1.2. Ankara özlemi…….……....228
2.8.1.3. Ankara için kullanılan benzetmeler…….……....233
2.8.1.3.1 Kâbe…….……..233
2.8.1.3.2. Cennet…….……..235
2.8.1.3.3. Çare kaynağı…….……...236
2.8.1.3.4. Ankara'nın öteki vasıfları……..…238
2.8.1.4. Millî Mücadelede Ankara……..243
2.8.1.5. Çankaya…….…….……248
2.8.2. İzmir…….……..255
2.8.2.1.Güzel İzmir…….……255
2.8.2.2.İzmir'de akşam…….…….…….……257
2.8.2.3. İzmir'e özlem…….…….……..262
2.8.2.4. Millî Mücadele'de İzmir…….…….…..266
2.8.2.4.1. İşgaldeki İzmir…….…….……...266
2.8.2.4.2.Zaferin merkezi İzmir…….……....268
2.8.3.Samsun…….……..271
2.8.4. Hatay…….……279
2.8.4.1. Esir Hatay…….……..279
2.8.4.2. Bağımsız Hatay……..……284
2.8.5. Antalya……..……283
2.8.6. Çanakkale……..……293
2.8.7. Erzurum……..……...298
2.8.8. Eskişehir…….……...302
2.8.9. Adana…….……....303
2.8.10. Afyon…….……...304
2.8.11. Bursa…….……...307
2.8.12. Manisa…….…….309
2.8.13. Burdur……..310
2.8.14. Isparta……..……312

2.8.15. Aydın……..……..313
2.8.16. Mersin……..……315
2.8.17. Niğde…….316
2.8.18. Sinop……..……...317
2.8.19. Uşak…….....…….320
2.8.20. Kırklareli……321
2.8.21. Rize……..…….323
2.8.22. Balıkesir……..…….324
2.8.23. Sivas……..……326
2.8.24. Edirne……..…….328
2.8.25. Antep ……..339
2.8.26. Nevşehir ……..……330
2.8.27. Maraş……..……..…332
2.8.28. Giresun……..……...334
2.8.29. Trabzon ……...337
2. 8.30. İlçeler……..…….339
2.8.30.1.İnebolu…...……..……..339

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANADOLU TABİATI ……..342-364

3. Anadolu Tabiatı ……..……...……342
3.1.Tabiatın genel manzarası……..…….…..……342
3.2.Anadolu'da bahar …….…….……..352
3.3. Anadolu'da akşam manzarası ……..……..355
3.4. Anadolu'da sabah manzarası ……..…….....362

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANADOLU İNSANI……..……..……365-487

4. Anadolu İnsanı……..……...……366
4.1. Güçlü Anadolu insanı ……..……...368

4.2. Hür Anadolu insanı……...……..373
4.3. İstiklâl Savaşı'nda Anadolu insanı……..……...375
4.4. Anadolu gençliği…….……..383
4.5. Anadolu kadını……..……..396
4.5.1. Çalışkan ve güçlü Anadolu kadını……..396
4.5.2.Cefakâr Anadolu kadını…….……400
4.5.3.Güzel kadın…….……..…...405
4.5.4.Âşık olunan kadın..……..……..……409
4.5.5. Ayşe…….....413
4.5.5.1. Ayşe'nin kaderi…….……..……414
4.5.5.2. Ayşe'ye özlem…….…...…….…..……...416
4.5.5.3. Ayşe'ye aşk……...…..……..…423
4.5.6. Emine……..427
4.5.7. Kezban……..……..432
4.5.8. Fatma……..……435
4.5.9. Zeynep……436
4.6. Anadolu Erkeği……..……..441
4.6.1. Mehmet …….……441
4.6.1.1.Yiğit Mehmet……...441
4.6.1.2.Âşık Mehmet……..…..…451
4.7. Çoban……..……..……454
4.7.1. Çoban'ın hayatı……..…..454
4.7.2. Çobanın aşkı …….……..….460
4.7.2.1. Mutlu âşık çoban……..…….……460
4.7.2.2. Ümitsiz âşık çoban……..…..……..……464
4.7.3. Anadolu ve köyün sembolü çoban……..…….……...468
4.74. Çoban ve aydın …….……..…..471
4.7.5. Hazır asker çoban ……..……..……475
4.7.6. Zavallı çoban …….…….……..…477
4.8. Zeybek……...……479

BEŞİNCİ BÖLÜM

KÖY……..……488-574

5.Köy……489

5.1.Köye davet……489

5.2. Köy ülküsü……498

5.3.Köye özlem ……505

5.4. Köyde bayram……507

5.5. Köylü ……509

5.5.1. Köylünün genel özellikleri……512

5.5.1.1 Çalışkan köylü ……517

5.5.1.2.Yoksul köylü ……522

5.5.1.3.Mücadeleci köylü……532

5.5.1.4. Köylü = Öz Türk ……535

5.5.1.5. Âşık köylü……536

5.5.2. Köylü sevgisi ……541

5.6.Köyde hayat……544

5.7.Savaşın tanığı köy ……558

5.8.Köyde akşam ……562

5.9.Köyde sabah……569

5.10. Köyde kış……572

ALTINCI BÖLÜM

GURBET - SILA……575-605

6.1.Gurbet……576

6.1.1.Hüzünlü gurbet……580

6.1.2.Yalnızlık mekânı gurbet……591

6.1.3.Âşıkları ayıran gurbet……593

6.2.Sıla……599

YEDİNCİ BÖLÜM

ÜLKÜ VE İNKILAP……606-630

7.1.Ülkü yolunda……607
7.1.1.Türkün ülküsü……607
7.1.2.Karanlığı dağıtan olgu: inkılâp……615
7.1.3.Ülkü ve inkılâp sembolü Türk gençliği……620

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MİLLÎ MÜCADELEDE ANADOLU……631-712

8. 1.Millî Mücadelede Anadolu……632
8.1.1. Anadolu'da işgal manzarası / karanlıklar içinde Anadolu……632
8.1.2. Top sesleri altında Anadolu……640
8.1.3. Kurtuluş hikâyesi……651
8.1.4. Kurtuluşun sahibi Dumlupınar……667
8.2.Türk askeri……672
8.2.1.Şehit……688
8.2.1.1. Şehitler diyarı Anadolu……701
8.2.2. Gazi……704

SONUÇ……713-723
BİBLİYOGRAFYA……724-817
Özet……818
Abstract……820

ÖN SÖZ

Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, başlangıcından bu yana farklılıklara ve çeşitliliklere sahne olan bir gelişim seyrine sahip olmuştur. Kuşkusuz bunda, dönemin siyasî ve sosyal yapısında meydana gelen köklü değişikliklerin etkisi büyüktür. Bu etkenler sonucunda gelişen iletişim, değişen hayat tarzı, farklılıklar göstermeye başlayan bakış açıları vb. Türk edebiyatının kaynaklarının genişlemesini sağlamış ve ortaya farklı geleneklerin bir arada olduğu bir panorama çıkmıştır. Divan, halk, tasavvuf ve Batı edebiyatı gibi dört büyük çığır bu panoramanın dikkati çeken ilk belirleyicileridir. Nitekim 20. yüzyıl başlarında bu kaynakların bütün temsilcilerinin bir arada görmek mümkündür.

Bu çalışmanın amacı, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı olarak adlandırılan 1923-1938 yılları arasındaki on beş yıllık diliminde "Memleket Edebiyatı" isimli yeni oluşumun ana teması olan "Anadolu"yu tüm yönleriyle ortaya koymaktır. Bu amaçla 1923-1938 yılları arasında dergilerde ve kitaplarda yayımlanan şiirler bir araya getirilmiş ve tematik olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmanın ardından metne bağlı çözümlemelerle "Anadolu" temasının hangi yönleriyle, nasıl ele alındığı tespit edilmiştir.

Tez çalışmamızın ilk aşaması 1923-1938 yılları arasında çıkan dergi, gazete ve kitaplardaki "Anadolu" konulu şiirleri taramak olmuştur. Bu doğrultuda başta Millî Kütüphane olmak üzere, T.B.M.M. Kütüphanesi, Adnan Ötüken Kütüphanesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İSAM Kütüphanes, Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi ve Atatürk Kitaplığı'nda yüz on şairin yaklaşık yüz kırk kitabı, doksan üç dergi ve Babalık, Hâkimiyet-i Milliye, Cumhuriyet, Tan gazeteleri taranmıştır. Bu süreçte ismi tespit edilmesine rağmen kendisine ulaşılamayan eserler de mevcuttur. Ancak bunlar yukarıda sözünü ettiğimiz kaynaklardan elde ettiğimiz verileri etkileyecek düzeyde değildir. Bu nedenle çalışmamızda tarama ve derleme

yöntemiyle çıkardığımız binlerce şiir sayesinde dönemin temel özelliklerini ortaya koyan sonuçlara vardığımızı düşünmekteyiz.

Atatürk Dönemi Türk Şiirine ait örnekleri incelerken karşılaştığımız problemlerden biri şiirlerdeki kural dışı yazımlardır. Hemen her örnekte özel isimlerin yazımından bağlaçların yazımına kadar pek çok yazım yanlışıyla karşılaşılmıştır. Bu yazım hataları, şiirin orijinalini vermek amacıyla düzeltilmemiş ve örnekler yayımlandıkları şekilde metne dahil edilmiştir. Ayrıca şiirlerin bibliyografik künyesi, örneklerin çokluğu nedeniyle, metin içinde değil tez sonundaki kaynaklarda verilmiştir.

Çalışma "Giriş" ve "Sonuç" dışında sekiz bölümden oluşmaktadır. Şiir incelemelerine geçmeden önce "Giriş" bölümünde Cumhuriyet'ten önceki "Anadolu" kabullerinden söz edilmiş ve Anadolu'nun hem tarihî hem siyasî geçmişi irdelenmeye çalışılmıştır. Anadolu'nun ne zaman ve nasıl dikkat çekmeye başladığı ve bunun edebiyatla bağlantısı "Giriş" bölümünün önemli satırlarını oluşturmaktadır.

Birinci bölümde Anadolu'nun gönülleri fethedişi ve şairlere nasıl ilham kaynağı olduğu üzerinde durulmuştur. "Anadolu Sevgisi" başlıklı bu bölümde verilen örnekler, "Anadolu" temasının şiirde hangi sebeplerle yer aldığını ortaya koyması açısından önemlidir. Şairleri bazen olumlu bazen de olumsuz nedenler Anadolu'ya yöneltmiş ve sonuçta Anadolu'nun güzelliklerini ifade etmeye yarayan benzetmelerin yanında kaderine terk edilmiş Anadolu manzarasını yansıtanlar da kaleme alınmıştır.

İkinci bölüm "Anadolu coğrafyası" üzerinedir. Bu bölüm kendi içerisinde sekiz alt başlıkta incelenmiştir. Bunlar denizler, dağlar, ırmaklar, bağlar, ovalar, yaylalar, göller ve şehirlerdir. Tüm bu coğrafî unsurlar kendi içinde de alt başlıklara ayrılmıştır. Bu bölümün dikkati çeken en tipik ve önemli özelliği, Anadolu coğrafyasına ait hemen hemen tüm unsurların daha çok Millî Mücadele yıllarındaki

görüntüleriyle işlenmiş olmasıdır. Anadolu toprağının her bir parçası Millî Mücadele'nin cesur, kuvvetli ve azimli bir savaşçısı görünümündedir.

Üçüncü bölümde Anadolu'nun tabiat güzelliklerinden bahseden şiirlere yer verilmiştir. Anadolu'ya hayran olan her biri aynı zamanda âşık diyebileceğimiz şairler Anadolu manzarasının hemen her saatini şiirleriyle resmetmeye çalışmışlardır. Özellikle Anadolu'nun bahar mevsimindeki güzelliği ile gün doğumu ve batımındaki manzarayı anlatan şiirler dönem şairlerinin Anadolu'ya hangi perspektiften baktıklarını vermesi açısından önemlidir.

Çalışmanın en önemli bölümlerinden birisi olan dördüncü bölüm "Anadolu insanı" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde incelenen şiirlerle Anadolu insanının "çalışkan, vefakâr, vatan âşığı, savaşçı, güçlü, hür yaradılışlı" gibi karakteristik özelliklere sahip olduğu gerçeği vurgulanmıştır. Ayrıca cefakâr ve güzel Anadolu kadını; yiğit Anadolu erkeği; Anadolu'nun ve köylünün sembolü çoban ve Anadolu kültürünün önemli taşıyıcılarından olan savaşçı efeler üzerine yazılmış şiirlerle Anadolu halkının temel özellikleri verilmeye çalışılmıştır.

Beşinci bölümde Anadolu ile birlikte dikkatlerin odaklandığı bir diğer mekân olan köy incelenmiştir. Memleket Edebiyatı'nın köye yöneliş ilkesinin sonucu olarak edebî ürünlerde geniş yer alan köy, şiirde idealize edilen mekân olma özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Atatürk Dönemi şairleri bu şiirler ile Anadolu'dan ve köylerden habersiz olanlara köyü tanıtmayı hedeflemişlerdir. O dönemde hızla yayılan ülkünün temelinde köye gitmek, köylüyü tanımak vardır. Bu nedenle köy ülküsünü, köydeki keyifli hayatı, çalışkan, mücadeleci köylüyü anlatan şiirler oldukça fazladır. Bu şiirlerle köye davette bulunan şairler zaman zaman köyün olumsuzluklarından örneğin köydeki yoksul hayattan da bahsetmişlerdir. Tüm bu konular beşinci bölümde ayrıntılarıyla ele alınmıştır.

Gurbet ve sıla altıncı bölümün temasıdır. Burada her iki kavramın karşılığı da Anadolu'dur. Atatürk Dönemi'nin ilk şiir örnekleri arasında Anadolu'yu keşfe çıkan şairlerin yolculuk izlenimlerini anlatan şiirler bulunmaktadır. Bu şiirlerin ortak noktası Anadolu'dan gurbet olarak söz edilmesidir. Bu durum, gerçek toprakların Anadolu olduğunun anlaşılmasının ardından değişmiştir. Artık Anadolu dışı gurbet, Anadolu ise özlem duyulan sıladır.

Yedinci bölümün konusu Türklüğün ülküsü ve bu ülküye ulaşma yolunda gerçekleştirilen inkılâplardır. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde Anadolu ülkü ve inkılâpların gerçekleşeceği önemli bir mekân olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sekizinci bölüm Anadolu'nun idealize edilmesinin en önemli sebebi olan büyük zafer üzerinedir. Bu bölümde Anadolu'nun ve Anadolu halkının yeniden dirilişi olan Kurtuluş Savaşı üzerine yazılan şiirler incelenmiştir. Bu şiirler Anadolu'daki işgal manzarasını, savaş manzarasını ve kurtuluş hikâyesini anlatanlar olarak sınıflandırılmış ve Anadolu'nun Millî Mücadele yılları ayrıntılarıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Ayrıca kurtuluş hikâyesinin kahramanları olan gazi ve şehitler üzerine yazılan şiirler de bu bölüm içerisinde incelemeye alınmıştır.

Sonuç bölümünde ise giriş ile diğer sekiz bölümde yapılan incelemeler sonucunda elde edilen veriler birbiriyle bağlantılı olarak değerlendirilmiş ve bu doğrultuda Anadolu temasının Türk edebiyatının gelişim seyrindeki yeri ve rolü belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma boyunca sıkıntılarımı paylaşan pek çok insan oldu. Başta beni bu konu üzerinde çalışmaya teşvik eden, bilgisini ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. İsmail Parlatır'a çok teşekkür ederim. Ayrıca kendisine çok şey borçlu olduğum hocam Doç. Dr. Saadettin Yıldız'a şükranlarımı sunarım. Hayatımı anlamlı kılan en önemli kişilerden can dostum Yard. Doç Dr. Dilek Türkyılmaz'a, mesai saatleri içinde bana çalışma zamanı yaratmak için uğraş veren canım

arkadaşım Öğr. Gör. Tuba Onat Çakıroğlu'na, kafamdaki soru işaretlerini çözmemde yardım eden canım arkadaşım Yard. Doç. Dr. Soner Akpınar'a, gerek dersler gerek tez çalışmamız süresince tüm zorlukları beraberce aşmaya çalıştığımız biricik arkadaşım Canan Sevinç'e ve düzenlemedeki yardımlarımdan dolayı Mehmet Derviş Saltık ile Barış Özkul'a çok teşekkür ediyorum.

Son teşekkürüm canım aileme. Tezimin her satırında emeği bulanan, doktora eğitimim boyunca maddî ve manevî büyük fedakârlıklar gösteren, en büyük desteğim babama ve anneme; vakitlerinden harcadığım hayatımın anlamı kızım Duru ile eşim Olcay'a sabırlarından dolayı sonsuz teşekkürler.

ESKİŞEHİR, 2010 Eylem SALTIK

GİRİŞ

Anadolu ve Edebiyat

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları, yüzyıllar boyu hâkim taraf olarak yaşamış Osmanlı yönetiminin, devleti çöküşten kurtarma telaşına sahne olmuştur. Bu dönemde kişiler ya da gruplar, imparatorluğu çöküşten kurtaracak adımlar atmaya çalışmışlar ancak *"yenilik hamlesini bir türlü yapamamaları, böyle bir hamlenin gerekliliğine inanmayışları, yaklaşık dört yüz yıllık mutlak bir dünya hâkimiyetinin oluşturduğu aşırı kendine güven duygusu"*(Korkmaz, 2005: 16) gibi tavırlar yüzünden başarılı olamamışlardır.

Osmanlı'daki yenileşme hareketlerine ket vuran bu tavırlar, daha çok 18.yy'da görülmüştür. 19.yy'da Osmanlı İmparatorluğu içinde aydın olarak nitelendirilen kişiler, gerçek ile karşılaşmaktan çekinmeyerek daha somut çözüm önerileri gündeme getirmişlerdir. Bu önerilerin temelini, peş peşe ortaya atılan bazı fikirler oluşturmaktadır: Osmanlıcılık, İslâmcılık, Türkçülük, Batıcılık.

Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasını önlemek amacıyla ortaya atılan ilk fikir Osmanlıcılıktır. 1789 Fransız İhtilali'nin yarattığı milliyetçilik rüzgârı, sınırları Avrupa'ya yayılmış Osmanlı İmparatorluğu içinde de dalgalanmaya neden olmuştur. Osmanlı yönetimi dünyadaki yeni oluşuma ayak uydurabilmek için değişimlere yönelmiş ve bu politikasını Tanzimat Fermanı ile halka duyurmuştur. Kenan Akyüz'e göre, *"insan haklarının korunması prensibinin kabul edildiği"* bu ferman Osmanlı'daki *"değişimin resmî tarihi"*(Akyüz, 4.baskı:1)dir.

Tanzimatın ilanıyla gerçekleşen değişimin en önemli sebebi, fermanda Reşid Paşa'nın, *"...okuduğu bildiri ile, Türk devletinin "insan haklarının korunması" ilkesini benimsediğini bütün dünyaya duyurması..."*dır. *"Bu bizim için büyük bir aşamaydı; böylece ilk adım atılmıştı."*(Parlatır vd., 2006: 10) Hükümdarlık devam ederken "insan"ı merkez alan bu anlayışın kabulü Osmanlı sınırları içinde kökten değişimlerin zemini olmuştur.

"Tanzimat sonrasında Osmanlı ülkesinde yeni tanışılan medeniyet dairesinin ihtiyaçları bazen de zorlamaları sebebiyle belirgin değişme hareketleri vardır. Bu değişme, daha doğrusu Avrupa medeniyeti ile uyum sağlama çabaları, toplumun temel değerlerinin tartışılmasını ve yeni değerler dünyasının tekliflerini getirir. Bu değerlerin içerisinde milliyetçilik de vardır. Modern bir davranış biçimi olarak milliyetçiliğin Osmanlı tebaasına anlatılması işini üstlenen ilk dönem yazarları milliyetçiliği Osmanlı'ya göre yorumlar. Ortaya başka bir milliyetçilik anlayışı, Osmanlı milliyetçiliği çıkar." (Argunşah, 2005: 181)

Şükrü Hanioğlu, Osmanlıcılığı şöyle tanımlamıştır:

"*Özellikle Fransız ihtilâlinden sonra Osmanlı İmparatorluğu'nun sorunlarından başlıcası haline gelen çeşitli unsurların bağımsızlık hareketlerini ve İmparatorluk'tan kopma çabalarını, her türlü etnik milliyetin üzerinde Osmanlılık kavramı yaratarak önlemeye çalışan siyasal ve düşünce hareketine "Osmanlıcılık" denilmektedir."* (Hanioğlu, 1985:1390)

Bu tanım, Osmanlıcılık fikrinin ortaya çıkış nedenlerinin yanında Osmanlı topraklarında milliyetçiliğin kıpırtılarının ne zaman başladığını da göstermektedir. Osmanlı, Fransız İhtilâli ve ardından çıkan savaşlarla yayılan milliyetçilik hareketlerinden etkilenmiş ve imparatorluk sınırları içinde milliyetçilik fikrinin yayılmasına izin vermemek için Osmanlıcılık ideolojisine sarılmıştır. Osmanlı'nın ileri gelenlerinin amacı, yıkılmakta olan imparatorluğun sınırları içinde *"Osmanlı topluluğu fikri yaratmak ve benimsetmek"*tir**.** (Kushner, 1998: 11) Yöneticiler, farklı dinden ve milletten olan halkı bir arada tutabilmenin tek çaresinin, onları böyle bir üst kimlikte toplamak olduğu kanaatine varmışlar ve bu fikri uygulamaya geçirmeyi başarmışlardır. Ancak, başlangıçtan beri Osmanlı üst kimliğini kabul etmeyen, özellikle Müslüman olmayan bazı milletlerin karşı çıkışlarından ziyade, II. Abdülhamid idaresinin başlamasıyla Osmanlıcılık siyaseti arka plana düşmeye başlamıştır. Çünkü bu dönemde Türkçülük ve İslâmcılık ideolojisinin savunucuları ideolojik tartışmalar başlatmış, özellikle Türkçülüğün savunucusu Yusuf Akçura ile

Osmanlıcılığın birleştiricilik görevini yerine getirdiğini düşünen Ahmet Ferit Tek'in tartışmaları Osmanlıcılık ideolojisinin geri plana düşmesine neden olmuştur.

Osmanlıcılık fikrinin uygulanabilirlik ihtimali ortadan kalktığında önem kazanan fikir hareketi İslâmcılıktır. İslâmcılık, adından daha çok 20.yy'ın başlarında söz ettirse de doğuşu 19.yy'ın ikinci yarısıdır. Yeni Osmanlılar'ın ektiği İslâmcılık tohumları, II. Meşrutiyetin ilanından sonra yeşermiş ve dönemin siyasetten sanata kadar hemen her alanında etkili olmuştur.

İslâmcılığın böylesi geniş bir alanda etkili olmasının nedeni, dönemin siyasî ve sosyal görünümü ile ilgilidir. İslâmcılık, özellikle devlet politikası olarak kabul edilmesi sayesinde kısa zamanda güç kazanıp yayılmıştır. II. Abdülhamid döneminde siyasî bir fikir olarak önem kazanan İslâmcılık, Tanzimat'a kadar geçen zamanda yönetim şeklini belirleyen en önemli unsurun dinî kaideler olması, padişahın İslâm âleminin halifesi kimliğini taşıması, imparatorluk sınırları içinde yaşayanların çoğunun Müslüman oluşu ve ülkeyi yönetenlerin dinî bazı görevlerinin bulunması gibi nedenlerle hızla yayılmış ve taraftar bulmuştur.

Şerif Mardin'e göre, İslâmcılığın böylesi bir hızla yayılmasının diğer nedeni ise bu ideolojinin iki koldan ilerlemesidir. *"Bunlardan birincisi İslâmcılığı bir dünya görüşü ve hayat rehberi olarak takdim eden okumuşların ve aydınların fikirlerinden oluşmuştur. Bunun yanında Osmanlı İmparatorluğu'nda ve Türkiye'de olduğu gibi İslâm kültürünün hâkim olduğu yörelerde ikinci bir İslâmcılık vardır. O da geniş halk kitlelerinin o kadar kesin çizgilerle ifade edilmeyen, yazıya geçtiği zaman bile teorik konulardan çok, bir "İslâmî Nizam" gerçekleştirmeye çalışan arayışlardır."*(Mardin, 1985:1400)

İslâmcılığın yayılmasının nedenleri olarak sıralanan bu etkenleri iki maddede toplamak doğru olacaktır. İslâmcılık fikrinin ideolojiye dönüşmesinin birinci önemli nedeni halkın çoğunun Müslüman olması, ikinci nedeni ise devleti yönetenlerin,

kanunları, bu ideolojinin kuralları ile belirlemiş olmalarıdır. Yöneticilerin ittihad-ı anasırdan ittihad-ı İslâma geçişleri bir geri adım gibi görünse de, İslâmcılık devlet politikası olabilmiş, etkili bir ideolojidir. Ancak İsmail Kara'ya göre hemen her ideolojide olduğu gibi bu ideolojide de bazı eksiklikler olmuştur:

"İzlenen ittihad-ı İslâm politikası dışta tutularak II. Abdülhamid dönemi gözden geçirildiği zaman, orduda ve özellikle eğitim alanında Batılı tarzda en büyük ve yaygın modernizasyonun, Batılılaşmanın bu devirde yürütüldüğü de görülür. Bugün yine biliniyor ki bu modernizasyonun neticeleri ve insan unsuru olarak verimleri II. Adülhamid'in sonunu hazırladığı gibi, kendisinden sonra İslâmcılık siyaseti ve fikriyatı yapmak isteyenlerin işini de büyük ölçüde zorlaştırmıştır."(Kara, 1985:1409)

İstibdat olarak adlandırılan bu dönem, hiçbir fikrin açığa çıkmasına izin verilmeyen bir dönem olmuştur. Öyle ki İslâmcı olarak bilinen aydınlar bile, II. Abdülhamid hükümeti ile ters düşmemelerine rağmen, fikirlerini söylemekten çekinmişlerdir. Bu, aynı fikri taşıyan insanların bir araya gelmelerini de engellemiştir. II. Meşrutiyetten sonra özgür bir ortam oluşsa da bu kez de yaşanan siyasî ve sosyal gelişmeler İslâmcılığın ömrünü tamamlamasına neden olmuştur. 1912-1913 Balkan Savaşları sonrasında milliyetçilik hareketlerinin başlaması ve İttihad ve Terakki hükümetinin İslâmcılık politikasından vazgeçmesi üzerine İslâmcı fikir adamları arasında ayrılıklar başlamış ve İslâmcılık 1918 I.Dünya Savaşı sonunda devlet politikası olmaktan çıkmıştır.

1912-1913 Balkan Savaşları İslâmcılığın da Osmanlıcılığın da siyasî bir ideoloji olarak ülke yönetimini etkilemesine son vermiştir. Çünkü bu savaşlar, büyük çoğunluğunu Türk halkının oluşturduğu Osmanlı topraklarında, Türklerin bir güç olarak ortaya çıkmasına ve beraberinde zaten 19.yy'ın ikinci yarısından itibaren yaygınlaşan Türkçülük fikrinin daha da gelişmesine neden olmuştur.

Osmanlı imparatorluğu, pek çok etnik grubu ve farklı milletleri "Osmanlı milleti" olarak aynı çatı altında tutmaya çalışsa da Avrupa'da Fransız İhtilâli ile başlayan milliyetçilik hareketlerinin ülke sınırları içinde etkili olmasını engelleyememiştir. İmparatorluk içinde önceleri Hristiyan unsurlar arasında başlayan milliyetçilik hareketleri, kısa sürede Yunan, Sırp, Romen, Bulgar, Arap ve Arnavut halkları arasında da yayılmış ve Osmanlı'nın çöküşü hızlanmıştır. Bu noktada ilginç olan Osmanlı İmparatorluğu'nun büyük çoğunluğunu oluşturan Türklerin aynı tavrı göstermemeleridir. 18.yy'da dünyada yayılan milliyetçilik hareketi, *"Türk unsuru devletin çöküşünü önlemeyi kendi temel sorunsalı haline getiren tek unsur olduğu için"*(Hanioğlu, 1985:1391) Osmanlı sınırları içinde hemen etkili olamamış, Türkçülük ideolojisi ancak II. Meşrutiyet sonrasında gelişme göstermiştir.

Ali Engin Oba, Osmanlı İmparatorluğu'nda Türk milliyetçiliğinin doğuşunu geciktiren sebebin, sadece Türklerin kendi kurdukları imparatorluğu dağıtmamak isteği ile açıklanamayacağını söyleyerek doğuşu engelleyen diğer nedenleri şöyle sıralamıştır:

"Osmanlı Devleti'nin yapısal durumu da Türk milliyetçiliğinin ortaya çıkışını geciktirmiştir. Türkler, "kul sistemi" içinde devlete hakim olamamışlardır. Padişahın, iktidar yaratabilecek güçleri temizlemesi, etrafında birleşebilecek büyük Türk ailelerinin ortadan kaldırılmasına yol açmıştır. Türklerin Müslüman olmaları, devletin teokratik yapısı icabı onları İslâmiyet içinde eritmiştir. Din etkisinde ve Türkçe olarak yapılamayan, Türk tarih ve kültürü ilişkisi bulunamayan eğitim de milli bilince varmayı engellemiştir… Bir Türk orta sınıfın bulunması, Osmanlı Türklerini orta sınıfı oynayabileceği rollerden mahrum ederken, Osmanlı(saray) ve taşra kültürü şeklinde ayırım, bir kozmopolit Osmanlı kültürü yaratma çabası da, Türk halkını bilinçlendirecek edebî eserlerden yoksun kılmıştır."(Oba, 1994:47)

Osmanlı'da ulus kimliğinin üstünü örten bu nedenler, imparatorluğun yapısı ile ilgilidir. Osmanlı ailesinin söz sahibi olduğu monarşik yapı, siyasî ve sosyal alandaki kuralların, kanunların belirleyicisi olan teokratik yapı ve gerek farklı

milletleri gerek farklı din kabullerinin oluşturulduğu sınıfsal ve kültürel yapı Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu olan Türk milletinin daha sonraki yıllarda yönetimde söz sahibi olmasını engellemiştir. Türkler, imparatorluğun yayılmasında etkili olsalar da devlete hâkim olamamışlardır.

Tüm bu engellere rağmen, Türk milliyetçiliği, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşünün hızlandığı yıllarda kurtuluş için ortaya atılan fikirlerden biri olarak gündeme gelmiştir. Çünkü, *"Selçuklular, Karahanlılar, Gazneliler gibi Osmanlılar da bir Türk devletidir."*(Afyoncu, 2003: 29) Her ne kadar *"Osmanlı Devleti'nin varoluş sebebi, dini emirlerini yerine getirmek"*(Kushner, 1998: 8) gibi görünse de bir Türk devleti olan ve resmî dil olarak Türkçe'yi kabul eden, döneminde yayımlanan eserlerin çoğunda Türkçe'nin hâkim olduğu görülen Osmanlı İmparatorluğu, Türk kimliğini unutmamıştır. Özellikle II. Murad döneminde, Timur istilasının etkisiyle, Türk kimliğinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu dönemde, Osmanlı yönetimi, Timur'un saldırılarına hem Anadolu insanının savaşçı kimliği hem de Anadolu halkının kültürü ile karşılık vermiş, II.Murad, siyasî ve sosyal hayatın hemen her unsurunda Türklüğe ve Türkçe'ye ait unsurları ön plana çıkarmıştır. Ancak bu durum, 1453'ten sonra imparatorluğun sınırlarının genişlemesi dolaysıyla değişmiş, Osmanlı'nın özellikle kuruluşunda ve daha sonra da imparatorluk olarak hüküm sürmesinde en etkili millet olan Türkler ikinci plana düşmüştür.

19.yy sonu, 20.yy başı Türklerin yeniden güçlü bir millet olarak hâkim olan taraf konumuna geçmeye başladığı yüzyıldır. Bunda, Osmanlı'daki milliyetçilik hareketlerinden önce Avrupa'da başlayan Türkçülük hareketlerinin etkisi büyük olmuştur. Avrupa'da Türk milliyetçiliğine kaynak olan hareketlerinden etkilenen aydınlar, İlber Ortaylı'nın söyleyişle *"İmparatorluk var oldukça doğumu zaruret nedeniyle geciktirilmiş bir kimlik olan Türklüğün yıkım anında ise derhal patlamasını"*(Afyoncu,2003:35) sağlamıştır.

Ziya Gökalp, Türkçülük ideolojisinin Osmanlı'dan önce Avrupa'da başladığını söylemiştir. *"Türkçülüğün memleketimizde zuhurundan evvel, Avrupa'da Türklüğe dâir iki hareket vücuda geldi. Bunlardan birincisi, Fransızcada* ***Turquerie*** *denilen,* ***Türk hayranlığı****'dır…Avrupa'da zuhûr eden ikinci harekete de* ***Türkiyât*** *(Türkoloji) adı verilir."*(Gökalp, 1999:5)

Avrupalılar, dünya tarihinde önemli bir role sahip olan Türkler'i, Osmanlı'nın dünyayı korkutan zaferlerinden önce tanımıştır. Türk insanı ile tanışıklıkları Osmanlı'nın kuruluşundan önceki tarihlere dayanan Avrupalılar'ın, Türkler ile ilgili iki ayrı görüşü oluşmuştur. Bir kısım Avrupalı, Türkler'in "barbar" olduğunu düşünürken bazılarının da Türk kültürüne ilmi ya da kültürel kitaplarda yer verecek kadar büyük bir hayranlık duydukları görülmektedir. 18. yy'da Fransız tarihçi ve sinologu Joseph de Grignes'in kaleme aldığı *Histoire Génerale des Huns, des Turcs, des Nangdes, et Autres Tartares Occidenteaux (Hunlar, Türkler, Moğollar ve diğer Batı Tatarlarının Genel Tarihi)* isimli kitap dönemin Avrupası'nda ilgi çekmiş önemli eserlerden biridir. 1832-1933 yılında Arthur Lumley tarafından yayımlanan *Gramer of the Turkish Language(Türk Dili Grameri)* isimli Türk Dili ve aynı zamanda tarihinden söz eden eser de önemlidir. Bunlardan başka Celaleddin Paşa tarafından yazılan *Les Turcs Anciens et Moderns(Eski ve Modern Türkler)*, Léon Cahun'un kaleme aldığı *I'Histoire de I' Asie(Asya Tarihine Giriş)* gibi eserler Türklük araştırmalarına önemli katkılar sağlamıştır. Ayrıca Fransız A.İ. de Sucy, Alman W.Radloff, İngiliz E.D.W. Gibb, V.Thomson gibi Avrupalı şarkiyatçıların da yaptığı kültürel ve ilmî çalışmalar da çok önemlidir.

Ali Engin Oba'ya göre Avrupa'daki milliyetçilik hareketleri ile Osmanlı sınırları içinde oluşmaya başlayan milliyetçilik anlayışı, *"Tanzimat ile açılan batılılaşma döneminde, batıdan gelen fikirlerin etkisi ile hissedilen bir "kendine dönme", "kendini arama" devri, Türk milliyetçiliğinin kültürel ve entelektüel esaslarını ağır ağır biçimlendirmeye başlamıştır."*(Oba, 1994: 12)

Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa Türk milliyetçiliğinin canlanmaya ve şekillenmeye başladığı dönemde etkin rol oynayan isimlerdir. Onların batılılaşma hareketleri çerçevesinde ortaya koydukları, *"eski edebiyatı yıkmak; yerine içtimai hayatla geniş ölçüde alâkalı, yeni ve inkılâpçı bir edebiyat getirmek; sade dile ve halk lisânına değer vererek bilhassa "halka halk diliyle hitâp ederek" yeni edebiyatı ve yeni fikirleri, çok büyük bir siyasî ve içtimaî buhran içinde bir millete geniş ölçüde tanıtmak; milliyet duygusu, vatan sevgisi, hürriyet aşkı, Meşrutiyet rejimi gibi, o devir dünyâsını bir atmosfer gibi saran fikir, heyecan ve ihtiyaçları Türk milletine de tanıtarak, pek çoğu onun tarihinde esâsen mevcut bu müesseseleri Türkiye'de yeniden kurmak veyâ diriltmek..."*(Banarlı,1971:859) şeklindeki amaçlar Türk milliyetçiliğinin doğuşunu hazırlayan nedenlerdir.

Hülya Argunşah'ın *"Tanzimat sonrasında halktan millete ilk kıpırtıların sahipleri"*(Argunşah, 2005: 180) olarak nitelendirdiği Şinasi, Namık Kemal, Ziya Paşa üçlüsünün dille, tarihle, edebî ürünler ile halkta oluşturmaya çalıştığı millî bilinç, her ne kadar Türk milliyetçiliği merkezli olmasa da, daha sonraki yıllar için yol açıcı olmuş, Tanzimat'ın ilerleyen yıllarında milliyetçilik, Türk milliyetçiliği olarak gelişme göstermeye başlamıştır. Artık, Türkçe, Türklerin menşei gibi önemli konular bilimsel veriler ortaya konarak açıklanmaya çalışılmaktadır. Ahmet Vefik Paşa'nın çalışmaları bu noktada ilk dikkati çekenlerdir. Vefik Paşa, 1876 yılındaki *Lehçe-i Osmanî*'si ile Türkçe'nin bağımsız bir dil olduğunu söyleyerek ve Ebulgazi Bahadır Han'ın *Şecere-i Türkî*'sini Türkçe'ye tercüme edip Türkçe'nin kökenine yönelerek dil ve tarih alanında Türkçülük üzerine önemli çalışmalar başlatmıştır. 1876 tarihli, Süleyman Paşa imzalı *Tarih-i Âlem* isimli eser de Türkleri konu alması bakımından Türkçülük ideolojisinde etkili olmuş yapıtlardan biridir. 1800'lü yılların sonlarında Bursalı Mehmet Tahir Bey, Şemsettin Sami, Veled Çelebi gibi isimler Türk milliyetçiliğinin doğuşunda etkili olan isimler olarak karşımıza çıkmaktadır.

II.Meşrutiyet, tüm bu fikir hareketlerine olduğu gibi Türkçülük ideolojisinin gelişmesine de uygun ortamı sağlamış bir dönemdir. Bu dönemde, Meşrutiyetin ilanıyla birlikte Türk olmayanların millî kimliklerini arayışları sonucunda dernekler

kurmalarına karşılık, Türkler de Türk kimliğini vurgulamak için çeşitli yollara başvurmuşlardır. Türk aydınlarının kendine dönüş hareketi olarak nitelendirilen bu çalışmaları akademik faaliyet, dernekçilik, siyasî faaliyet gibi üç alanda gerçekleştirilmiştir. Bu döneme kadar Türk milliyetçiliğinin oluşumu ve gelişmesi için bireysel çalışmalar yapılmış, bunlar, dönemin baskıcı yönetimi nedeniyle sadece ideolojinin temelini oluşturan adımlar olarak kalmıştır. Türk milliyetçiliği fikri, meşrutiyetin ilanından sonra ideoloji hâlini almıştır. Bu tarihten itibaren aynı ideolojiyi benimseyenler bir araya gelmeye ve dernekler kurarak fikirlerini yaymaya başlamışlardır. Türk Derneği, Türk Ocağı, Türk Yurdu ve Türk Birliği Derneği, bu amaçla kurulan derneklerdir. Türkçülük ideolojisi için ilk çatı 1908 yılında kurulan Türk Derneği'dir. Yusuf Akçura, Veled Çelebi ve Necip Asım Bey'in kurduğu bu derneğin tek amacı, siyasete bulaşmadan Türk milliyetçiliğini yaymaktır. "*Türk Derneği'nin faaliyeti uzun sürmemiş, ancak Akçura'nın ifadesine göre "attığı tohum çorak bir toprağa" rastgelmemiştir."*(Oba, 1995:210) İkinci dernek Türk Yurdu Derneği'dir. Bu dernek, 1911 yılında Mehmet Emin Yurdakul, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura tarafından kurulmuştur. Bu derneğin, Türk Yurdu adında bir de yayın organı vardır. Türk Yurdu dergisinin özelliği, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde *"ilk defa açık bir biçimde Türklere hitap etmiş ve yine ilk defa Türk milliyetçiliği duygusu uyandırmak amacıyla hareket etmiş"*(Atabay, 2005: 72) bir dergi olmasıdır. Derginin kurucularından Yusuf Akçura, milliyetçiliğin sarsıntılar yaşayan Osmanlı üzerinde nasıl yararlı olacağını şu cümlelerle anlatmıştır:

" Türk birliği siyasetindeki faydalara gelince, Osmanlı ülkelerindeki Türkler hem dinî, hem ırkî bağlar ile pek sıkı, yalnız dinî olmaktan sıkı birleşecek ve esasen Türk olmadığı halde bir dereceye kadar Türkleşmiş sair müslim unsurlar daha ziyade Türklüğü benimseyecek ve henüz hiç benimsememiş unsurlar da Türkleşebilecektir.

Lâkin asıl büyük fayda; dilleri, ırkları, âdetleri ve hattâ ekseriyetinin dinleri bile bir olan ve Asya kıtasının büyük kısmıyle Avrupanın şarkına yayılmış bulunan Türklerin birleşmesine ve böylece diğer büyük milliyetler arasında varlığını

muhafaza edebilecek büyük bir siyasî milliyet teşkil eylemelerine hizmet edebilecek ve işbu büyük toplulukta Türk toplumlarının en güçlü ve en medenileşmişi olduğu için Osmanlı Devleti en mühim rolü oynayacak."(Akçura, 1987: 33-34)

Türkçülük ideolojisi ile kurulan diğer bir dernek Türk Birliği Derneği'dir(1913). Bu dernek de Bilgi Mecmuası isimli yayın organı ile faaliyet göstermiş, ancak Mehmet Fuat Köprülü, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura vb. gibi isimlere rağmen uzun süre yaşamamıştır.

Türk milliyetçiliğinin tutunma sürecinde en önemli derneklerden biri Türk Ocağı'dır. 1911 yılında kurulan bu ocak, Mehmet Emin, Ahmet Ağaoğlu, Dr. Hasan Farit Cansever, Dr. Fuat Sabit Bey gibi isimlerin imzaları ile 1912 yılında resmiyet kazanmıştır. Genç Kalemler ve Ziya Gökalp ile yolları birleşen bu ocak, aynı zamanda İttihad ve Terakki ile de aynı çatı altında buluşmuştur.

Genç Kalemler dergisi de Türk milliyetçiliğinin doğuşunda ve canlanmasında söz sahibi olan başlıca yayın organlarında biridir. Ali Canip, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp'in 1911 yılında Selanik'te çıkardıkları bu dergi, Ömer Seyfettin'in "Yeni Lisan" , Ziya Gökalp'in "Turan" şiiri ile Türkçülük ideolojisinin sesini duyurmayı başarmıştır. "*Meşrutiyetin ilânı ile gelen serbestlik ve bunun sonucunda geleceğe ait umutların artması yanında; bağımsızlık kararlarını çoktan vermiş olan bir takım etnik unsurların, hiç beklemeden bu kararlarını uygulama safhasına koymalarına bağlı olarak, Türk toplumunda uygulanan milliyetçilik hareketleri dil meselesini yeniden gündeme getirmiş…"*(Öksüz, 1995: 169) ve Ömer Seyfettin "Yeni Lisan" isimli bir makale yazmıştır. Bu makale Genç Kalemler'in beyannamesi niteliğindedir. Çünkü bu makalenin konusunu "millî dil ve millî edebiyat" tanımları ile bunların hayata nasıl geçirilebileceğidir. Burada yapılan açıklamalar ve ortaya konan amaçlar, makalenin beyanname olarak değerlendirilmesine neden olmuştur.

Balkan Savaşları'ndan sonra Osmanlıcılığın yerini alan Türkçülük, derneklere, çeşitli yayın organlarıyla ve özellikle Ziya Gökalp'in Türk milliyetçiliği ile ilgili çalışmalarıyla belirli bir sisteme oturtulmaya çalışılmış; bu şekilde uzun süre başta sosyal alanlarda daha sonra siyasî alanda etkili olmuştur. Ziya Gökalp, Türkçülük hareketlerinin "fikir babası" olarak bilinir. Gökalp, kendisine böylesi önemli bir sıfatı kazandıran disiplinin temellerini çocukluğunda atmıştır. Sosyoloji, felsefe, tarih, Türk tarihi ve kültürü ile ilgili Osmanlı ve Avrupa'da yayımlanan eserleri küçük yaştan itibaren ilgiyle okuyan Ziya Gökalp, bu birikimini Türk milletine ait tüm unsurların ön plana çıkması için kullanmıştır. O, Türk milliyetçiliğine gönül vermiş, bu ideolojiyi hem tarihî hem de sosyolojik kaynaklarına inerek geniş bir bakış açısıyla hayata geçirmeye çalışmıştır. Gökalp, 1911 Genç Kalemler'de yayımladığı "Turan" isimli şiiriyle bu amaçlarını net olarak ilan etmiştir.

"Kuvvetli bir felsefî kültüre sahip bulunan Ziyâ Gökalp, gerek kendisi ve gerekse başkaları tarafından ileriye sürülen düşüncelerin tatbîk imkânlarını çok iyi ölçebilmekte de büyük bir kaabiliyet göstermiş ve nazariyelerin katı kalıplarına değer vermeyerek onları, gerçekleşme imkânlarına göre değerlendirebilmiştir. Siyâsî ideolojilerin gerçekleşme güçlerini yine siyâsî gelişmelere bağlı gördüğü için, Türkçülüğün hedeflerini olayların gidişine göre ayarlamakta ve bizzât kendi düşünceleri üzerinde de zaman zaman revizyonlar yapmakta tereddüt göstermemiştir."(Akyüz, 1982: 159) Ziya Gökalp, özeleştiri ile geniş bakış açısının bir arada olduğunu gösteren bu tavrını, *Türkçülüğün Esasları* isimli eserinde Turancılığın "Türk milletinin uzak ideali" olduğunu söyleyerek net bir şekilde ortaya koymuştur. Gökalp'in Türkçülük ideoloji yolunda yazdığı önemli eserlerle, *Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak, Türkçülüğün Esasları, Altın Işık, Yeni Hayat*; gazete ve dergilerdeki makaleleriyle; heyecanını en yüksek tonda hissettirdiği şiirleriyle Türkçülük hareketinin lideri olmuştur.

Türkçülük, her fikir hareketi gibi, Osmanlı'nın çöküşüne bir çare olarak ortaya atılmış olmasına rağmen etkisi düşünüldüğü kadar güçlü olamamış, Osmanlı

İmparatorluğu'nun kaderini değiştirememiştir. Osmanlının, kaderinin son yazgısını yaşadığı günlerde ortaya Türkçülük fikrinden doğan ve yeni bir devletin kuruluşunda etkili olan yeni bir düşünce daha çıkmıştır: "Anadoluculuk".

"Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması sırasında Osmanlı idaresinden ayrılmak isteyen gayrimüslim topluluklar ve Arnavutlar karşısında Türklerin arasında da milliyetçilik düşüncesi uyanmaya başlamıştır. O zaman Türkler, takip edilecek iki yol arasında kararsız kalmışlardır. Bu yollardan birisi bu ulusal uyanışı, imparatorluk devrinde ihmale uğramış olan anavatanın köküne nüfuz ederek canlandırmak; ikincisi imparatorluk ruhunda gizli olan yeni bir ulusal imparatorluk düşüncesi uyandırmaktır ki; bu, ulusal kültürün Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında olduğu gibi, yeni bir "taşma dercesi"ne gelmesi ile mümkün olabilecektir… Bu yollardan birincisi Anadoluculuk, ikincisi Pantürkçülük(Turancılık)'tır."(Atabay, 2005: 145-146)

"Anadoluculuk" yolu, "çok zahmet ve sabır" isteyen bir yol olmasına rağmen gerek Balkan Savaşları'nın gerekse Kurtuluş Savaşı'nın sebep ve sonuçlarıyla kendine gelişme ortamı bulmuş ve bir hareketin adı olmuştur. Anadoluculuk hareketinin ortaya çıkışı 20.yy'ın başı olsa da, ismini bir coğrafyadan alan ve tamamen bu coğrafyaya ait unsurlarla beslenen Anadoluculuk fikrinin temelleri, Osmanlı sınırları içinde unutulmuş ya da önemsenmemiş Anadolu topraklarının, Batı'nın işaret etmesiyle hatırlanması sonucu atılmıştır diyebiliriz. Çünkü, *"Tanzimat'la birlikte "vatan" kavramı gelişince Türkler tüm Osmanlı topraklarını kendi özel vatanları gibi kabul etmişlerdir. Bununla birlikte, özellikle Batı'da Türk ulusu ve tarihi konusunda yapılan çalışmalar ve teoriler geliştirilmeye başlayınca büyük çoğunluğunu Türklerin oluşturduğu ve imparatorluğun ilk kuruluş yeri olan Anadolu'ya Osmanlı aydınlarının bakış açısı değişmeye başlamıştır."*(Atabay, 2005: 143-144)

O döneme kadar Anadolu, Osmanlı'nın toplumsal yapısı içinde *"özel bir yere, statüye sahip olmadığı gibi genelde duraklama ve gerileme dönemlerinde*

giderek artan anlayışla bir savaş zamanında asker ve diğer zamanlarda da vergi alınacak bir gelir kapısı olarak görülmüştür."(Atabay, 2005: 47) Böylesi bir ortam, büyük çoğunluğu Anadolu'da yaşayan Türkleri de olumsuz etkilemiştir. Anadolu gibi Türkler de Osmanlı'nın nazarında "özel bir statüye" sahip olamamışlardır. *"Padişahtan sonra gelen sadrazamlık makamını işgal edenlerin çok büyük kısmı aslen Türk değildir. Ancak, bütün bunlara rağmen, Anadolu'nun devletin direği olduğu da unutulmamıştır. Rumeli'de çıkan isyanları bastırmak için Anadolu askeri kullanılmış, devşirilenler de Türk-İslâm terbiyesi almak için gene Anadolu'ya gönderilmiştir. Fethedilen yeni topraklara Anadolu Türk köy halkı, göçebeleri, bütün esnafıyla birlikte padişahın emriyle zorla yollanmış ve bunlar yeni fethedilen toprakların İslâmlaştırılmasında Türk karakterinin korunmasını sağlamışlardır. Ancak bu sızma hiçbir zaman devlete hakimiyet şeklini almamıştır."*(Oba, 1995: 35-36)

Anadolu'nun ihmal edildiği hemen herkesçe kabul edilmiştir. Osmanlılar, Anadolu'yu ihmal ettiler mi? sorusuna Erhan Afyoncu, Osmanlı'nın yapısını ve şartlarını göz önüne alarak ve bunun bir "sonuç" olduğunu vurgulayarak şöyle cevaplandırmıştır:

"Osmanlı Beyliği, Söğüt ve çevresinde kurulmuş olduğu için Anadolu kökenli kabul edilip, bu bölge imparatorluğunun ana çekirdeği olarak görülürse mesele anlaşılamaz. Osmanlı İmparatorluğu'nun dünyanın en büyük imparatorluklarından biri olarak tarih sahnesine çıkması Anadolu sahnesinde değil, zengin ve siyasî direnişlerin az olduğu Rumeli sayesinde olmuştur. Osmanlı beyliğinin yayılma alanı uygun fırsatlar çıkmadığı takdirde Rumeli olmuştur. Osmanlı beyliğinin Rumeli'de kuvvetlendikten sonar Anadolu'yu içine aldığına dikkat etmek gerekir. Devletin ana siyasî organizasyonunu sağladığı bölge de Rumeli'dir…Yukarıda bahsettiğimiz gibi Rumeli olmasaydı, Osmanlı İmparatorluğu da olmazdı. Bu yüzden Osmanlı İmparatorluğu'nun anavatanı Rumeli'dir."(Afyoncu, 2003: 31-32)

Osmanlı'nın yönünü Avrupa'ya, Batı'ya çevirmiş olması, imparatorluk sınırları içinde millî ve ırkî özelliklerin dikkate alınmaması gibi bir sonuç doğurmuş ve Anadolu insanı, Türkler ile yaşadıkları coğrafya hak ettiği öneme kavuşamamıştır.

Anadolu'nun fark edilip önem kazanmaya başladığı tarih 19.yy sonlarıdır. *"Özellikle, 1872 yılında Anadolu'da meydana gelen şiddetli kuraklık ve bunu takip eden soğuk ve şiddetli kış mevsimi nedeniyle açlık ve göçün binlerce Anadolu insanının ölümüne sebep olması gözlerin Anadolu Türklerine çevrilmesine neden olmuştur.*

Bu felaket, Osmanlı halkı arasında büyük tepkiler yaratmış ve felaketzedeler için yardım kampanyaları açılmıştır. O dönemin basınında Anadolu insanına değer verilmesi ekonomik, toplumsal ve kültürel açıdan kalkındırılması konusunda yazılar yer almaya başlamıştır."(Atabay, 2005: 143-144)

Felaketin yaralarını sarmak için başlatılan yardım kampanyasını, dönemin yayın organı Basiret gazetesi şu yazı ile ilan etmiştir:

" Ey vatanın bütün evlatları, iyice düşünelim! Eğer biz Anadolu halkının yardımından ve ihtiyaçlarının karşılanmasında zerre kadar kusur edersek, sağ kolumuzu kırmış oluruz askerimizin çoğu, menşelerinin çoğu, Anadolu'da yetişen kardeşlerimizdir. Gidilmesi gereken ihtiyaçlarımızın çoğu onların himmetleri, çalışmaları sayesinde meydana geliyordu. Bu vatan çocukları bizim en mukaddes hizmetimizde bulundukları halde biz de böyle bir kara günde imdatlarına yetişemezsek, ne vakit yetişeceğiz? Yapacağınız yardımı, göstereceğiniz yiğitliği, edeceğiniz gayreti düşünelim. Kendimize edeceğimiz, kendimize yapacağımız, bu yardım neticede bize hayır şeklinde olacak, bize dertsek olacaktır."(Basiret, 1874, nu:1342)

II. Abdülhamid döneminde dikkatlerin Anadolu'ya çevrilmesindeki tek neden yaşanan doğal felaket değildir. Anadolu'da yaşayan Ermeni ve Rumlar'ın arasında yayılmaya başlayan milliyetçilik düşüncelerin çoğalması, *"Anadolu'nun gelişmesi,*

halkının ekonomik, toplumsal ve eğitim ve kültürel yönden gelişmesi, gereğinin"(Kushner, 1998: 71) sık sık dile getirilmesine neden olmuştur.

Tarihî ve siyasî olayların sonuçlarından biri olarak kabul edebileceğimiz Anadolu'ya yönelme, çöküş sürecinde, birincisi coğrafyalarda taviz vermeden sonuna kadar vuruşmak; ikincisi ilk çıkış noktası olan Anadolu'ya çekilip bir toparlanma sürecine girmek; son olarak başka devletlerin himayesine boyun eğmek gibi çareleri kalmış Osmanlı'nın ikinci yolu tercih etmesiyle ve tabiî ki Türkçülük hareketlerinin etkisiyle başlamış bir harekettir.

Anadolu'ya yönelme veyahut da Anadolucu ilk kıpırdanışlar II.Abdülhamid yönetimine gösterilen tepkilerle başlamıştır. Anadolu'yu "bozulmamışlığın ve samimiyetin hâkim olduğu mekân olarak gören" Tanzimat aydınlarının yönetime gösterdiği tepkiler, Anadolu ile ilgili düşünceleri nedeniyle sadece kişisel tepki olarak algılanmamış, Anadolu'dan çıkmaya başlayan ve daha sonra çok önemli sonuçlara neden olacak olan bir coğrafyanın siyasî ve toplumsal sesi olarak kabul edilmiştir. Artık yalnızca İstanbul yoktur. Bir milletin ve o millete ait unsurların mekânı olarak bir de Anadolu vardır.

Fark edilen ve birdenbire gündemi meşgul eden bu coğrafya, 1900'lerden sonra gazete ve dergilerin önemli bir malzemesi olmuştur. Süleyman Vahit tarafından Mısır'da çıkarılan Anadolu gazetesi, Mehmet Burhaneddin'in Konya'da çıkardığı Anadolu gazetesi, Markar Markaryan ile 1909'da yayına hayatına başlayan Anadolu Çantası, Haydar Rüştü Öktem'in 1911 yılında İzmir'de çıkarttığı Anadolu gazetesi, kadrosunu Aka Gündüz, Sadri Ertem, Kemalettin Kâmi gibi isimlerin oluşturduğu Dergâh ve Anadolu'ya "en şuurlu yaklaşan" dergi olarak nitelendirilen ve 1922 tarihinde yayımlanan Anadolu Duygusu gibi dergiler, özellikle Osmanlı'nın sınırlarının genişlemesiyle gözden uzak düşen ve önemini yitiren Anadolu'nun yeniden fark edilmesini, kaybettiği önemini tekrar kazanmasını sağlamıştır. Bu yayın organlarının özellikle de 1920'den sonra yayımlananlar, sadece Anadolu'nun değil, hem bu coğrafyanın hem de bu coğrafyaya ait bütün unsurların hak ettiği önemi

yeniden kazanmasına hizmet etmiştir. Bunda, her dönemde olduğu gibi, süreli yayınlarla ciddi bir harekete dönüşmüş olan Anadoluculuk ideolojisinin büyük etkisi vardır. Önceleri sadece İstanbul'a ve yönetime tepki gibi başlayan yayınlar daha sonra Osmanlıcılık, İslâmcılık, Batıcılık, Türkçülük gibi fikir hareketlerine Anadoluculuk isminde bir yenisinin eklenmesiyle daha ciddi ve bilinçli bir hâl alarak devam etmiştir.

"Anadoluculuk, Tanzimat devrinde Osmanlıcılık, İstibdat devrinde, İslâmcılık, Meşrutiyet devrinde Pantürkçülük, Cumhuriyet devrinde hudutları ve içeriği belirsiz Türkçülük, o dönemde Rusya'nın başını çektiği ve zaman zaman Türkiye'de taraftar bulan beynelmilelcilik düşüncelerine karşı ortaya atılmış bir milliyetçilik akımıdır."(Atabay, 2005: 207-208)

Anadoluculuk hareketi başlangıçta milliyetçilik, yeni Türk milliyetçiliği gibi isimlerle zikredilmiştir. 1920'den sonra ise daha çok Anadoluculuk ismi kullanılmıştır. Mehmet Halit Bayrı, bu ismin tercih edilme nedenlerini, Anadolu mecmuasında açıklamıştır. Anadolu'ya yönelişi başlatanlara göre, önemli olan kendi vatanlarının sınırlarında millî bir devlet kurmak ve bu sınırlarda yaşamaktır. Bu nedenle onlar, Turancılığa karşı çıkarlar ve Türkiyecilik ya da Turancılık ismini kabul etmezler. Bu isimlendirmeleri kabul etmemelerinin diğer bir nedeni müstemlekelerdir. Turancılık ya da Türkiyecilik içine müstemlekeler de dahil olabilir. Mehmet Halit, Anadolu ve Anadolu insanının unutulmasına neden olan bu müstemlekelerden ayrı tutulmasını ister. Bu nedenle başlatılan harekete Anadoluculuk ismi verilir.

Anadolucuk hareketinin önemli isimlerinden olan Hilmi Ziya Ülken, hareketin nasıl başladığını şöyle anlatmaktadır:

"II. Meşrutiyetin Osmanlıcılık, İslâmcılık, Turancılık şeklinde üç yaygın ideolojisine tepki halinde mütarekede doğan hareketlerden biri memleketçilik idi. Bu hareketin ilk tohumu Türk ocağı içinde büyük Türkçülüğe karşı küçük Türkçülük veya

Türkiyecilik şeklinde 1917 de atılmış bulunuyordu. Ondan iki yıl sonra Mülkiye sıralarında(1919) Anadolu'yu Türk kültürünün gerçek kaynağı gibi gören yeni bir cereyan doğdu. Bu fikri Henri Lichtenberger'nin Richard Wagher, poéte et penseur adlı eserine dayanarak ileri sürmeye başladım." (Ülken, 1966: 796)

Ülken, bu etki ardından fikirlerini, *Anadolu'nun Bugünkü Vazifeleri* isimli kitabı yazarak, Anadolu adlı dergiyi çıkararak, Türk ve Anadolu tarihini, Anadolu folklorunu araştırarak sağlamlaştırmaya ve yaymaya çalışmıştır. Hilmi Ziya'nın bu gayretlerinden de anlaşıldığı üzere, Anadoluculuk öncelikle bir kültür hareketi olarak ortaya çıkmıştır. Anadoluculuğa ikinci bir özellik yükleyen kişi Mükrimin Halil Yinanç'tır. Yinanç, siyasal ve ideolojik Anadoluculuğun doğmasını sağlamıştır. Bunda ise Mükrimin Halil'in tarih üzerine yaptığı çalışmalar etkilidir. "*Hem geleneksel Osmanlı vakanüvisliğini hem de Pantürkçü tarihçiliği eleştirerek Osmanlı tarihçiliğinin 1071'den bu yana süreklilik gösteren Türk tarihini yapay parçalara ayırdığını"*(Atabay, 2005: 151) düşünen Mükrimin Halil, "Anadolu Türkleri tarihi" ya da "Anadolu Tarihi"ni savunur. Onun bu görüşleri, Anadoluculuk, hareketini kültürel boyuttan çıkararak tarihi, siyasî zemine taşımıştır.

Özellikle Mütareke ve Kurtuluş Savaşı'ndan sonra gelişen Anadoluculuk, Hilmi Ziya Ülken, Necip Türkçü, Nurettin Topçu, Nüzhet Sabit, Remzi Oğuz Arık, diğer taraftan, Mehmet Emin, Ziya Gökalp, Yahya Kemal, Mehmet Kaplan, Cahit Okurer, Ali Ölmezoğlu gibi isimler aracılığıyla yayılmıştır. Bu düşünürler, Anadolu, Anadolu insanı, köy ve Anadoluculuk hakkındaki fikirlerini, Anadolu Mecmuası, Çığır, Dönüm, Millet, Bizim Türkiye gibi dergilerle halka duyurmuşlardır. Amaçları,

"1. Anadolu'nun sesini duymayan insanlara seslerini duyurmak

2. Kendinden şüphe noktasına gelen millete bir "öz güven" aşılamak.(bunun da yolu horlanan millete kendi varlığındaki değerleri "hatırlatmak"tır.)

3. Köy merkezli kalkınma hamlesini bütün vatana yaymak

4. Anadolu'da Türk İslâm ülkelerine model olacak bir devlet ve kültür kurmak."tır.(Topçu, 1999: 96-101)

Tüm bu maddeler gösteriyor ki *"Anadolucuk, bir Anadolu ırkçılığı değildir. Anadoluculuk ulusu oluşturma düşüncesiyle yoğrulan ruh ve doğa unsurlarının birleşimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Burada doğa; coğrafya, unsuruyla karşılanmış, ruh ise; tarih, gelenek, görenek, sanat ve din unsurlarından hayat bulmuştur."*(Atabay, 2005: 157) Atabay, bu görüşler doğrultusunda Anadoluculuğun etkisiyle ortaya çıkan yeni oluşumu, Anadolu'nun yeni düzeni olarak isimlendirmiş ve bu düzeni "ruhi kuvvet+maddî kuvvet" olarak formülleştirmiştir. Buradaki ruhi kuvveti kültür, maddi kuvveti ise Anadolu toprağının verimi ve her türlü zenginliği olarak düşünmek gerekir.

Anadolucuların genel hedefi de Anadolu'nun bütün bu zenginliklerini ortaya çıkarmak ve herkese Anadolu medeniyetini tanıtmaktır. Bu amaçla Anadolu'nun kültür kuvvetleri içinde Anadolu'ya ait edebiyat da önemli bir kuvvet olarak kabul edilmiş, Anadoluculuk hareketi içinde edebiyat, hem hedefler arasında ulaşılacaklardan biri hem de hedefle götürecek araçlardan biri olmuştur.

Kültürel başlangıcı olan Anadoluculuk hareketinin dayandığı birinci nokta coğrafya, ikincisi de tarihtir. Bu iki önemli unsur, Anadoluculuk çerçevesinde gelişecek olan edebiyatın da sınırlarını belirlemiştir diyebiliriz. 19.yy sonundan günümüze kadar farklı bakış açılarıyla ve kabullerle devam etmiş olan Anadoluculuk ideolojisi bir memleket edebiyatı yaratmış ve edebiyatın ana temasını Anadolu coğrafyası, tarihi ve insanı oluşturmuştur.

Türk edebiyatında Anadolu'ya yönelişin ilk kıpırtıları Mehmet Emin ile başlamıştır. O döneme kadar, edebî eserlerde mekân olarak sadece "vatan" vardır ve bu kavram farklı dönemlerde, farklı kabullerle şekillenmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Divan şiirinde genel olarak iki mekândan söz etmek mümkündür.

Bunlardan biri İstanbul, diğeri ise şiirlerde bazen beşerî bazen ilâhî varlık olarak yer alan sevgilinin bulunduğu mekân= "vatan"dır. 19. yüzyıla gelinceye kadar "vatan" bugünkü anlamda *"bir halkın üzerinde yaşadığı, kültürünü oluşturduğu toprak parçası"*(TDK, 2005:2201) anlamında kullanılmamıştır.

Halk edebiyatında da Divan şiirindekine benzer vatan ile karşılaşmak mümkündür. Halk şairleri vatan ile vatandan daha sınırlı bir anlama sahip diyebileceğimiz "memleket"i veya sevgilisinin bulunduğu yeri kastetmişlerdir. Ancak divan şiirinden farklı olarak XVII. yy'dan sonra yaşanan siyasî gelişmelerle birlikte, toprak kaybı vb., halk şairlerinin şiirlerinde vatan temine yer vermeye başladıkları görülür.

Tanzimat'tan sonra da vatan temi en çok işlenen konular arasında yer almıştır. Ancak vatan kavramı, Tanzimat'la birlikte farklı bir anlam ve önem kazanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun sürekli toprak kaybetmesi, Osmanlı'daki fikir adamlarının Batı'yı tanımaya başlaması gibi nedenlerle Tanzimat sonrası Türk edebiyatında çeşitli eserlerde vatan temi gittikçe daha önemli bir yer tutmaya başlamıştır.

Tanzimat sonrasında vatan kavramı, ilk defa Şinasi ile daha anlamlı bir tanıma sahip olmuştur. Şinasi, daha on yedi yaşında iken 1851 yılında annesine Paris'ten yazdığı bir mektupta, "din ve devlet ve vatan ve millet yoluna kendimi fedâ etmeyi isterim" diyerek vatanı, sadece doğup büyünülen yer olmaktan çıkarmış ve anlamını içtimaî bir topluluğun mekânı olarak şeklinde genişletmiştir.

" Milletim nev-i beşerdir vatanım rû-yı zemîn

Müntehabât-ı Eş'âr'ın "Mesâri"(mısralar) bölümünde yer alan bu dize, bir vecize gibi algılanmış ve söylenmiştir. Burada "millet" ve "vatan" kavramı eşdeğerde görülmektedir. Yukarıda milletin ne denli geniş ve alabildiğine engin

telâkki edildiğini söyledim. Aynı yaklaşım vatan için de geçerlidir. Yaşanan toprak bir anlamda vatan değerine yükseliyor." (Parlatır,2004: 36-37)

Şinasi'nin açtığı yolda pek çok önemli işlere ve eserler imza atan Nâmık Kemâl'in, vatan kavramının derin bir anlam kazanmasındaki rolü çok önemlidir. O, *"vatan fikrini edebiyatımızda bir heyecan mevzuu haline getirerek en tesirli şekilde geniş kitlelere yayan bir mütefekkir, şair ve yazardır."*(Akün, 1993: 65)

Edebiyatımızda vatan fikrini şiirlerine konu eden bir başka isim de *Muallim Nâci*'dir. *"Onun, "Şam-ı Garîbân, Bahar İçinde bir Vadi, Beykoz Sahrasında, Gazi Ertuğrul Bey" isimli manzumelerinde çok daha somut bir memleket ile karşılaşırız."*(Çetişli, 2004: 231) Muallim Naci "Bahar İçinde Hazan Yahut Ye's-i Muhaceret" isimli manzumesinde vatana âşık olan ve bu aşkının yıllarca süreceğini söyleyen bir sevdalı olarak karşımıza çıkmıştır.

Tanzimat'ın ikinci kuşağının önemli isimlerinden Abdülhak Hâmid ve Recaizâde Mahmûd Ekrem de bazı şiirlerinde ve düzyazılarında vatan konusuna yer vermiştir. Abdülhak Hâmid, "Merkad-ı Fatih-i Ziyaret" şiirinde hâkim bir tema olarak tarih duygusunu ele almakla beraber, yer yer vatan ile ilgili duygu ve düşüncelerine de yer vermiştir. Recaizâde Ekrem de Musavver Muhit mecmuasında "Ne Düşünüyor, Ne Hissediyorum" başlıklı yazısında II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle vatanın üzerinde meydana gelen değişikler, geçmişte yaşanmış acı ve sıkıntılar ile gelecekten beklenen güzel günler hakkındaki ümitler dile getirilmiştir.

Servet-i Fünûn dönemine gelindiğinde vatan teminin geri planda kaldığı görülmektedir. Özellikle topluluğun faaliyette olduğu yıllarda memlekete, vatana açılma yerine iç dünyaya gizlenme daha fazladır. Ferdiyetçilik ve santimantalizmin sonucu şiirin mekânı tabiat ya da hayal dünyası-ile sınırlı- olmuştur. II. Meşrutiyetin ilanından sonra ise beninden kopan şairler sosyal meselelerle ilgilenmeye

başlamışlardır. Artık konular daha çeşitlidir. Tevfik Fikret, Ali Ekrem, Süleyman Nazif gibi şairlerin eserlerinde hürriyet, medeniyet, vatan gibi konular işlenmeye başlanır. Tevfik Fikret'in vatan sevgisi ve vatan topraklarında yaşanan olaylar üzerine yazdığı "Hasan'ın Gazası, Ken'an, Asker Geçerken, Sis, Sabah Olursa vb" şiirleri, Ali Ekrem ve Süleyman Nazif'in millet ve vatan konulu şiirleri Servet-i Fünûn şiirinde mekânın genişlemesini sağlayan örneklerdir.

"Tevfik Fikret, bir vatan şairi değildir. Ancak o dönemde yaşadığı sıcak savaş olayları ve bundan kaynaklanan heyecanlar onda vatan duygularının kabarmasına vesile olmuştur. Özellikle 1897 Yunan Savaşı, pek çok Türk şairine ilham kaynağı olduğu gibi Fikret'te de bu tür duyguların uyanmasına yol açmıştır."(Parlatır, 2004: 65)

19.yy. sonuna gelindiğinde ise Türk şiirine mekân olarak Anadolu'nun dahil edildiği görülmektedir. *"Edebiyat eserinin ilişkide olduğu ilk çevre, kuşkusuz doğal çevredir. İhtimal ilk şiirler, dağ deniz gibi yüce ve engin unsurları, kendi varlıkları ile ilişkili ama kendilerini aşan gerçek üstü varlıklar olarak algılamışlar ve giderek üzerinde yaşadıkları toprakla organik bir bütünlüğe ulaşmaya çalışmışlardır."*(Narlı, 2007: 31) 19.yy sonlarına kadar böylesi bir süreci yaşamış Türk şiirinin mekân ile daha bilinçli bir ilişki kurması, mekânda meydan gelen sosyal, kültürel, siyasî yaşanmışlıklarının bir sonucu olarak 20.yy başında oluşmuştur. Artık şiirin yeni mekânı Anadolu'dur.

Yahya Kemal, fikirleri ile dönemin Anadolu'ya açılan edebiyat dünyası için bir felsefe yaratmış ve bu yolda önde gelen isimlerden biri olmuştur. O, yazılarıyla "niçin Anadolu'ya yönelilmelidir?" sorusunun cevabını verirken, şiirleriyle de tarih anlayışını ve Anadolu milliyetçiliği görüşünün temelindeki millî ve tarihî unsurları fark ettirmeye çalışmıştır. Şair, realist bir tutum ile ele aldığı tüm bu konuları, estetik zemini ve sağlam kurgusu olan şiirlerinde etkileyici şekilde işlemiştir. Onun bu bilinçli yaklaşımı ve çabaları, Anadoluculuk hareketini ve edebiyata yansımalarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

Avrupa'daki tarih çalışmalarını yakından takip eden ve millî şuurun nasıl oluşturulacağını Fransız tarihçilerini okuduktan sonra anlayan Yahya Kemal, Türkiye'ye döndükten sonra tüm birikimini Türk milletinde millî bilinci yaratmak için gerekli çalışmaları için kullanır. O, bu konudaki hedefini, politikasına "mektepten memlekete" adını vererek belirlemiştir.

"Avrupa kültürünün mektebine girdik, orada okumaya koyulduk, yetmiş seneden beri de okuyoruz; yazık ki mektepten henüz çıkmadık; hâlâ bocalıyoruz. Millî ihtiyâcı hiç duymadan ve duyar yaratılışta olmayan alafranga Türklerle konuşmak bile faydasızdır; çünkü onlar mektep'i gaaye telâkkî ediyorlar; lâkin mektep vâsıtadır. Gaaye bizim milliyetimizdir."(Yahya Kemal, 1997: 142)

Yahya Kemal, "Memleketten Bahseden Edebiyat" başlıklı yazısında memlekete yönelmenin niçin gerekli olduğunu anlatmadan önce, dönemin Batı ve Batı edebiyatını ile haşr neşir olup kendi benliği ya da millî değerlerini unutan kişileri eleştirmiştir. Onlar, Avrupa kültürüne ait eserleri okuyup onları tahlil ederek kendi millî edebiyatlarını yaratacaklarına Batı kültürüne ait eserler arasında boğulup kalmışlardır. Oysa yapılacak şey bellidir: birinci adım olan okumaktan kurtulup uygulamaya geçmek. Bundan sonraki adım *"... ihtiyacı duyan ve duyacak yaradılışta olan Türkler'in mektepten memlekete gelmeleri ve memleketi Türk edebiyâtının çerçevesi hâline getirmeleri"* dir.(Yahya Kemal, 1997: 143)

Anadoluculuk hareketinin ve Türk edebiyatının önemli ismi Mehmet Kaplan, poetikası cumhuriyetin ilk yıllarında şiir ile ilan edilen Memleket edebiyatının oluşumunu hazırlayan Anadolu'ya yöneliş hareketlerinin nedenlerini şöyle sıralamıştır:

"1. Yüzyıllar boyu süren yenilgiler sonucu cihangir Osmanlı devletinin yıkılışının, eski Türk tarih ve kültürüne hâkim ve hakikî akıncılık temayüllerine son vermesi

2. Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh" prensibinin Türk tarihinde benzeri olmayan bir barış devrini açması

3. İstiklâl Savaşı'nda memleketin bitkin bir hale düşmesiyle gerçekçi dünya görüşünün teşekkülü

4. Yeni Türk devleti başkentinin Ankara'da kurulması, âdeta Türk aydınlarına Anadolu'nun gerçeğini gece-gündüz hatırlatmak içindir. Gerçekten de bu devirde politik, sosyal ve kültürel alanda bütün dikkatler yüzyıllar boyunca ihmal edilen Anadolu'ya çevrilir." (Kaplan, 1999: 302-309)

Siyasî, sosyal, ideolojik tüm bu nedenler, ilk bakışta bir olumluluk arz etse de Türk şiirinin Anadolu ile tanışması aynı derecede olumlu değildir. Çünkü, *"Savaş kazanıldıktan ve yeni bir devlet kurulduktan sonra Anadolu'ya giden aydınlar orada şimdiye kadar unuttukları veya müphem olarak farkına vardıkları acı gerçekle karşılaşırlar: çıplak bozkır ve zavallı Türk köylüsü. Bu karşılaşma onlarda bir şok tesiri uyandırır. Cumhuriyet devri Türk edebiyatı bu şokun akisleriyle doludur."* (Kaplan, 1998: 20)

Türk edebiyatı Millî Edebiyat dönemine gelinceye kadar Anadolu ile tanışmamıştır. Bu tarihe kadar köy ve kırsalın mekân olduğu hikâye ve romanlar olsa da, *Karabibik, Bir Gerçek Hikâye, Bahtiyarlık, Turfanda mı Yoksa Turfa mı, Küçük Paşa* vb., ilk örnekler mekân denilince akla İstanbul'un gelmesini engelleyememiştir. Mehmet Kaplan'ın "Atatürk devrine asıl havasını ve ruhunu verenler" olarak nitelendirdiği, Halide Edip, Yakup Kadri, Reşat Nuri gibi Balkan Savaşı'nı, I.Dünya Savaşı'nı, İstiklâl Savaşı'nı yaşayan önemli yazarları Cumhuriyet arifesinde ve sonrasında yazdıkları eserlerle edebiyatımıza hem yeni bir mekân hem de yeni bir insan dahil etmişlerdir. Anadolu ve Anadolu insanı Millî Mücadele'nin en büyük destekçilerinden biri olan Halide Edip'in eserlerinde Anadolu ve "İstiklâl Savaşı'nın yaratıcısı" Anadolu insanı vardır. Reşat Nuri'nin "Atatürk devrine has hayata bakış tarzı"nı veren "Çalıkuşu" isimli eserinde de Anadolu ve Anadolu insanı geniş yer tutar. Yakup Kadri'nin "Yaban"ı savaş ve Cumhuriyet sonrasında Anadolu'da yaşananları konu etmesi bakımından çok önemlidir. Türk edebiyatının klasikleri

arasında kabul edilen bu eserler, Atatürk Dönemi şiirlerine kaynak ve örnek olmuşlardır.

"En köklü sanat kolu olduğu için ilk arayışlar ve tartışmalar Cumhuriyet döneminde de şiir alanında görülmüştür."(Oktay, 1993: 91)diyen Ahmet Oktay'ın bu tespiti Cumhuriyet'in ilk yıllarında şiirde yaşanan hareketliliğin nedenini de açıklamaktadır. Öncesi olmasına rağmen "gerçekçi" bir hâl alarak, daha ciddi bir çerçeve ile belirginleşmeye başlayan memleket edebiyatının arayış zemini de şiir olmuştur. Anadolu'ya yönelişe roman ve hikâye gibi edebî türler de hizmet etmiş olmasına rağmen politikanın ve poetikanın esas sahibi şiirdir.

Vatan duygusunun her insanda olması, siyasî ve sosyal hayattaki gelişmeler, özellikle savaşlar ve ideolojilerin ortaya çıkması vb. nedenlerle Anadolu şiirde ağırlıklı işlenen temalardan biri hâlini almıştır. Atatürk Devri Edebiyatı adı verilen 1923-1938 yılları arası Türk edebiyatının "Türk tarihi, batıl inançlar, aşırı Avrupa hayranlığı ve taklitçiliği" gibi konularının yanında Anadolu coğrafyası ve Anadolu insanı konuları en önemli konular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anadolu'yu şiirine konu eden ilk isim, 1897'de "Ben bir Türküm, dinim, cimsim uludur" diyen Mehmet Emin Yurdakul'dur. Mehmet Emin, Yunan Savaşı sırasında söylemeye başladığı şiirler onun vatana, Anadolu'ya, Anadolu insanına dikkat çekmeye başlaması bakımından önemlidir. *Türkçe Şiirler* eserinde yer alan "Biz Nasıl Şiir İsteriz?" isimli şiirindeki

(...)
Biz o şi'ri isteriz ki çift'e giden babalar,
Ekin biçen genç kadınlarla odun kesen analar,
Yanık sesin dinlerlerken gözyaşların silsinler.
(...)

dizeleriyle köylüye, "Anadolu'dan Bir Ses Yâhud Cenge Giderken" isimli şiirindeki

(...)
Bu topraklar ecdâdımın ocağı,
Evim, köyüm hep bu yerin bucağı,
İşte vatan! İşte Tanrı kucağı!
Ata yurdun evlât bulmaz; giderim!
(...)

dizeleriyle de Anadolu'ya işaret eden Mehmet Emin'in o dönemlerde yazılmış pek çok şiiri gerek Anadolu gerekse vatan olgusunun ön plana çıkmasında ve önem kazanmasında etkili olmuştur. Onun hemen bütün şiirlerinde vatan ve vatana ait unsurlar vardır. bu tesadüf değildir. Çünkü Yurdakul, ilk şiirlerini Osmanlı'nın yenilgiler yaşadığı, Türkçülük ideolojisinin yükselişe geçtiği, millî edebiyatın doğduğu dönemde yazmıştır. Dış çevredeki gelişmelerin Mehmet Emin'in mizacında ve sanatındaki etkisini şiirlerinden takip etmek mümkündür. Çünkü Mehmet Emin *"Vatanın kendisine öğrettiği şeyleri öğrenmeyenlere öğretmek ve elindeki çerağı, onu elde edemeyip karanlıkta kalanlara göstermek kendisinin borcu olan, ve'l-hâsıl kendi kanını taşıyan ve kendi diliyle konuşan, kendi düşüncesi ve duygusuyla yaşayan, bütün hemşehrîlerine karşı bir iş görmek isteyen bir Türk'e nasıl yazmak lâzım gelirse işte öyle..."*(Yeşilyurt, 2002b: 33) yazmıştır.

Anadolu'nun, Osmanlı'dan sıyrılıp yeni bir devletin coğrafyası ve Türk milletinin mekânı olarak belli bir fikri zemine oturtulması Faruk Nafiz Çamlıbel ile birlikte olmuştur. Faruk Nafiz'in 1922 tarihli "Han Duvarları" isimli şiiri, Memleket edebiyatının başlangıç tarihi olarak kabul edilir. Çünkü, bu şiirde, Türk şiirinde o zamana kadar pek görülmeyen bir tavır söz konusudur. Bu tavır, "gerçekçi yaklaşım"dır. Faruk Nafiz, İleri gazetesinin muhabiri olarak Anadolu'ya geçtikten sonra, daha önceki yıllarda kişinin hayal dünyası ya da bakış açısıyla şekillenmiş Anadolu'dan farklı bir Anadolu ile karşılaşmış ve gördüklerini şiiriyle anlatarak *"Anadolu gerçeğini ilk yansıtan"* (Birinci, 2000: 333) şair unvanını almıştır. Bu unvan, onu, memleketçi şiirin kuruculuğuna da taşımıştır.

Anadolu ve Anadolu insanı ile ilgili pek çok şiir yazan Faruk Nafiz, şiirlerindeki millî unsurlar, samimi ifade ve fikri zeminin sağlamlığı sayesinde memleketçi şiirin poetikasının belirleyicisi olmuştur. "Han Duvarları" ile Anadolu'ya açılan şair, bu topraklarda şekillenen fikir dünyasını "Sanat" şiiriyle kamuoyuna sunmuş ve bu şiirin arka planında var olan çeşitli konuları "Gurbet, Bizim Memleket, Çoban Çeşmesi, Piç, Mustaripler, Garipler, Hayat, Kar ve Karanlık vb." şiirlerinde tek tek ele almıştır. Faruk Nafiz, eserleriyle şiirimizi *"İstanbul'dan Anadolu'ya taşımayı, millî gerçeklerimizi ve değerlerimizi dile getirmeyi, Anadolu coğrafyasında yaşayan Türk insanının sevinç ve kederlerini anlatmayı, cumhuriyet ilke ve inkılâplarını yüceltmeyi, bütün bunları yaparken de Türkçeyi her türlü ifade güzellik ve zenginliğine kavuşturmayı"* (Birinci, 1993: 57) başarmıştır.

Necat Birinci'nin tüm bu tespitleri gösteriyor ki Faruk Nafiz'in şiirlerinde Anadolu sadece muhayyilenin ya da ideolojinin ürünü olmaktan kurtulmuştur. Faruk Nafiz'in yenilik kabul edilen ilk adımı "gerçekçi bakış açısı" iken ikinci adımı da konuyu işlerken gösterdiği üslûp titizliğidir. Faruk Nafiz Çamlıbel, Atatürk Dönemi Edebiyatı olarak isimlendirilen dönemde, Türk şiirine *"estetik bir gaye"*(Kaplan, 1999: 309) ile işlenen yeni bir temayı, Anadolu'yu kazandırmıştır. Onun bu adımı, Anadolu'nun, ilerleyen yıllarda farklı bakış açıları ve üslûplarla ele alınmasına da yol açmıştır.

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'ne bu anlamda damgasını vuran ilk isimler, Faruk Nafiz ile aynı toplulukta geçen Orhan Seyfi Orhon, Halit Fahri Ozansoy, Enis Behiç Koryürek, Yusuf Ziya Ortaç'tır. Beş Hececiler ismi verilen bu topluluk, cumhuriyetin ilk yıllarında Türk şiirinin yapısını belirleyen grup olmuştur. Prof.Dr. İsmail Parlatır'ın vurguladığı gibi,*"...Genç Kalemler tarafından ortaya atılan "dilde ve edebiyatta milli benliğe dönüş" ilkesini şiirde uygulamaya çalışan"*(Sarar, 1997: 43) Beş Hececiler, üslûpta da memleketi ve Türklüğü yansıtmak istercesine millî olmaya çalışmışlardır. Şekilde halk şiirine ait şekilleri, vezinde millî ölçü heceyi kullanan şairlerin, dilde de halk dilini tercih ettikleri görülmektedir. Beş Hececilerin

şiirlerinde dikkati çeken en belirgin iki özellik muhteva unsurları ile halk dilidir. Beş Hececiler, şiirlerindeki bu özellikler ile Memleket Edebiyatı içinde yer almışlardır.

İnci Enginün'ün *"Tasvirde Kalanlar(Gözlemci Gerçekçiler)"* (Enginün, 2005: 37) olarak isimlendirdiği Beş Hececiler'den başka Kemal Yazar, Ömer Bedrettin, M. Uluğ Turanlıoğlu, Haşim Nezihi Okay, Abdülkadir Karahan, Hasan Âli Yücel, Behçet Kemal Çağlar, Ahmet Kutsi Tecer, Kemalettim Kamî Kamu, Cahit Külebi, Şükûfe Nihal Başar, Sabahattin Ali, Hasan İzettin Dinamo, Salih Zeki, Cenap Muhittin Kozanoğlu, Basri Gocul, Emin Recep, Elmas Yıldırım, Hamdi Gökalp Akalın, Mustafa Niyazi, Mümtaz Zeki Taşkın, Şinasi Gündoğdu, Galip Naşit Arı, Nahit Nafiz, İsmail Nami, Cemal Oğuz, Ateşoğlu A. Polat, A.Osman Balkır, Fevziye Abdullah, Sabri Esat, Samih Rıfat, Taha Toros, Rifat Necdet Evrimer, Mehmet Necati, Rıza Pulat, Can Akengin, vb. isimler Anadolu coğrafyasını, Anadolu insanını, köyü; İbrahim Alâettin Gövsa, Selahattin Savcı, Feyzullah Sacid Ülkü, Mithat Cemal, Necmettin Halil Onan, Haluk Nihat Pepeyi, Kazın Nami Duru, Niyazi Akıncıoğlu, Ferit Ragıp Tuncar, Ishak Refet Işıtman, İlhami Bekir Tez, Fethi Tevetoğlu, Besim Atalay, Haşim Nezihi Okay, Yahya Zaim Ozanoğlu, Yusuf Mardin, Vasfi Mahir Kocatürk, Oğuz Özdeş, Münir Müeyyet Bekman, Ali Rıza Seyfi, Aka Gündüz, Mehmet Türkmenoğlu, Kamuran Bozkır, Vehbi Cem Aşkun, vb. isimler de Anadolu'nun sahibi Türk milletinin tarihini ve değerlerini ön plana çıkaran şiirler yazmışlardır.

Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı, kaynağı 19.yy'da başlayan Türkçülük hareketi olan Anadoluculuk ideolojisinin edebî ürünlerine sahne olmuştur. Bu dönemde roman, hikâye ve şiir Anadolu etrafında işlenen konularla dönemin karakteristik özelliğini belirlemiştir. Millî Edebiyat döneminde Türk ve Türklüğe ait unsurların ön plana çıktığı edebî eserlere bu dönemde Anadolu da eklenmiştir. Çünkü bu coğrafya, Türk milletinin kendine özgü edebiyatını oluşturmada en gerekli ve önemli kaynaklardan biridir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın da millî bir edebiyatın nasıl yaratılacağı noktasında Anadolu'yu işaret ettiği görülmektedir.

"...millî bir edebiyata nasıl gidebiliriz, sualine vereceğim cevap kendiliğinden çıkar, zannederim.

-Kendimize dönmek şartıyla…

...

Anadolu'nun her şehrinde, her kazasında ruhun nefha nefha estiği yerler var. Daha hiç kimse onlardan bahsetmedi.

...

Bir millet, her şeyden evvel kendi kendisini ciddiye almak mecburiyetindedir. Kendi kendimizden bahsetmeye alışalım. Büyük meselelerimizi bulalım. Anadolu bin başlı bir muamma gibi gözümüzün önünde duruyor. Bunu çözmeğe çalışalım. Bugünkü edebiyat karşısında bütün tarih ve bütün vatan bâkir olarak duruyor." (Tanpınar, 1998: 89-92)

1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde Anadolu'ya dikkat çekilmiş ve bunun sonucu olarak lirik ve hamasî eserler yazılmıştır. Şiirdeki bu yeni tema, 1940'tan sonra mistik, mitolojik, ideolojik kaynaklı şiirlerle çeşitlenmiştir. 1950 sonrası Türk edebiyatında ise, Anadolu'nun, daha fazla konu, daha fazla problem ve daha sağlam kurgusu olan eserlerle geniş bir çerçevede ele alındığı görülmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ANADOLU SEVGİSİ

1.1. Anadolu Sevgisi

Anadolu toprakları, içinde barındırdığı tüm unsurlarıyla, topraktan insana, şehirden köye, dağdan taşa kadar, her dönemde şairlerin dikkatini çekmiş ve şiirlere konu olmuştur. Şairler, bu topraklara olan hayranlıklarını, tutkularını ve aşklarını ya da bu topraklarda yaşanan acıları, sıkıntı ve zorlukları çoğu zaman birer Anadolu âşığı olarak anlatmaya çalışmışlardır. Çünkü onlar için Anadolu, öncelikle âşık/ hayran oldukları bir "vatan"dır. Onlar, bu vatanın sevgisini her şeyden üstün tutmuşlardır.

Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı'nda, Anadolu'nun "vatan" olarak işlendiği şiirler oldukça fazladır. Dönemin şartları bunun en önemli nedenidir. Anadolu'yu kurtarmak için askerinden sanatçısına kadar herkes harekete geçmiş, kimileri cephede silahıyla kimileri masada kalemiyle bu mücadeleye baş koymuştur. Bu yüzden o dönemde yazılan edebî ürünlerin çoğunda vatan aşkını ve aşk uğruna yapılan mücadeleyi görmek mümkündür.

Bu dönemde ilk şiir denemeleri yapmaya başlayan Midhat Cemal, şiirlerinde, o dönemin Anadolu'sunu savaş manzarası ile işlemiş ve ona olan aşkını sebepleriyle birlikte anlatmıştır.Anadolu, yüzyıllar boyu savaşlara sahne olmuş bir coğrafyadır. Anadolu insanı bu coğrafya uğruna korkusuzca ölüme atılmış ve vatanını milyonlarca şehit vererek kazanmıştır. Midhat Cemal, "Vatan Hisleri-2" şiirinde vatan aşkını anlatırken bu durumu aşkının bir nedeni olarak göstermiştir.

(...)
Açdı tarihe giden, ufku aşan şanlı yolu;
Irkımın titremeyen tunc eli, âzâde kolu;
Bu yolun her yeri uğrunda ölenlerle dolu..
Kopdu mâzi o mezarlardan örülmüş zincir,
Biz o kavmiz ki ne bir kavme, ne ferde esir…
(...)

Şair, vatanını çok sevmektedir. Bunun en önemli sebebi, bu topraklar uğruna can veren mehmetçiklerdir. Anadolu, temeli mehmetçiklerin "körpe kemikleri"nden ibaret olan, her karış toprağı şehitlerle dolu bir vatandır. Çünkü Anadolu insanı "esir" yaşamaktansa savaşarak ölmeyi tercih eden cesur, şerefli, gururlu bir insandır. Anadolu erkeği korkusuzca cepheye koşarak, Anadolu kadını da en değerli varlığı olan "evlad"ını savaşa yollayarak bunu kanıtlamıştır.

Mehmet Faruk da "Vatan" isimli şiirinde vatanına, Anadolu toprağına olan sevgisini, pek çok değerli şeyi reddettiğini söyleyerek şu dizelerde dile getirmiştir:

Cenub denizlerinin incilerinden bana
Kucak kucak verseler derim ki: istemem yok;
Cenub denizlerinin incisine gözüm tok!

Sahibim ki bu anda ben öyle bir vatana
Şimalin –binbir renkli ziyaları akseden-
Bir ebedî fecrini karşımda istemem ben!
(...)

Vatan toprağı, millet olarak bir arada yaşamak için gerekli olan en önemli unsurdur. Aynı dili, aynı kültürü, aynı geçmişi paylaşan insanların beraber yaşadıkları vatan toprakları onlar için her şeyden önemlidir. Çünkü vatan onların dününü, bugününü ve de yarınını garantiye almış ve alacak olan tek "varlık" tır. İşte şair, böyle bir vatana sahip olduğu için çok mutludur. O şiirinin tamamında bu sevginin karşılıksız, paha biçilmez ve sonsuz olduğunu tekrarlamakta, Anadolu'ya olan sevgisini şu dizelerde sesini yükselterek anlatmaya çalışmaktadır:

(...)
Sahibim ki bu anda ben öyle bir vatana
Yıldız poyrazlarından göğsüm fazla genişler,
Memleketin aşkı kalbime kadar işler!

(...)
Sahibim ki bu anda ben öyle bir vatana
Dinledikçe ben onun eski masallarını,
Gönlümde yurt sevgisi açar şen dallarım!
(...)
Sahibim ki bu anda ben öyle bir vatana
Cenub denizlerinin incilerinden bana
Kucak kucak verseler derim ki: İstemem yok,
Memleket toprağından gayrısına gözüm tok!

Mehmet Faruk, bu dizelerde vatan toprağını, hem geçmişiyle hem de bugün yaşadıklarıyla çok sevdiğini anlatmaktadır. Bu sevgi, âdeta onun kalbine işlemiş ve kök salmıştır. Şair, bu durumu, sevgi için "ağaç" imajını yaratarak somutlaştırmak istemiştir. Bu "ağaç", her an "şen dalları"nı açarak sonsuza kadar canlı kalacaktır. Zaten "ağaç" köklüdür. Şairin, bu köklü ve canlı sevgisine karşılık tek isteği "memleket toprağına" sahip olmaktır.

Bir başka şair Muharrem Zeki de "Başka Vatan İstemem" isimli şiirinde vatanına olan aşkının her şeyden üstün olduğunu ve vatanın onun için "her şey" demek olduğunu anlatmaktadır.

Tarih beni tanımaz, tarihi ben doğurdum.
Arzın bir parçasına yeşil bir yuva kurdum.
Başka vatan istemem, Türkeli bana yeter;
Benim hem beşiğimdir, hem mezarımdır yurdum

Ben vatanı taşırım, vatanım beni taşır;
Vatan için, gün gelir, annemle boğazlaşır;
Candan sevdiklerimle kanla savaş ederim;
Bu yurt aşkı cihanda, yalnız bana yaraşır.

Tanrıya bile vermem, yetkin olsam canımı,

Nasıl olur alır elimden, düşmanlar vatanımı?
Sorun kara toprağa, şimdiye dek içmiş mi;
Vatan için akmıyan tek bir damla kanı mı?

Muharrem Zeki, vatana olan aşkının büyüklüğünü anlatabilmek için oldukça sert ve kesin ifadeler kullanmıştır. Şiirdeki,

Tarih beni tanımaz, tarihi ben doğurdum.
(...)
Candan sevdiklerimle kanla savaş ederim
Bu yurt aşkı cihanda, yalnız bana yaraşır.
(...)
Tanrıya bile vermem, yetkin olsam canımı.

dizeleri, şairin ve Türk milletinin vatan karşısındaki kararlı duruşunu ve ona olan tutkusunu net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Şair, birinci dörtlüğün ilk dizesinde "ben" ile Türk milletini kastederek Türk milletinin tarih yazdığını söylemektedir. Türk milleti bir "ana" gibi "çocuk"unu yani "tarih"i dünyaya getirmiş, "yeşil bir yuva" kurarak hayatını/ varlığını devam ettirmiştir. Son dizede ise Anadolu toprağının kendisi için hem "beşik" hem de mezar olduğunu söyleyen şair, vatanı için "beşik" ve "mezar" imajlarını kullanarak "doğumdan ölümüne kadar" vatanını seveceğini anlatmak istemiştir.

Muharrem Zeki, hayat boyu devam edecek olan bu sevgisinin büyüklüğünü ikinci dörtlükte karşılaştırmalara başvurarak anlatmıştır. Onun vatan sevgisi, hem anne hem de diğer yakınlarının sevgisinden daha büyüktür. Şair, bu sevginin büyüklüğünü son dizede "vatan sevgisinin cihanda sadece kendisine yaraştığını" söyleyerek abartılı bir ifade ile anlatmıştır.

Şiirdeki abartılı anlatım, şiirin son dörtlüğünde de devam etmektedir. Şair için en önemli şey "vatan"dır. O Tanrı'nın varlığından önce "vatan"ının varlığını kabul etmektedir. Dünyada canını feda edeceği tek varlık vatandır. Onun için kan dökmüş ve dökmeye de hazırdır.

Abdulkadir Karahan'ın da en çok sevdiği varlık üzerinde yaşadığı topraktır. O, "Anadolu" isimli şiirinde "sevgilim" hitabıyla Anadolu'ya seslenmekte ve ona olan sevgisini anlatmaktadır. Bu sevgi kişileri aşmış millî bir hâl almıştır.

"Ben her yüce sevgiyi ey güzel ANADOLU
Senin göğsünde buldum, ruhuma giden yolu.

Sevgilim, ruhum sensin, ülküm seni yükseltmek,
Sen bir uçmak gibisin, biz baharında çiçek…

Millî sevgim içimden fışkıran bir ateştir.
Türk milliyeti nurdan, alevden bir güneştir.

Türküm doksan asırlık bir asil tarihim var
Onu herkes seviyor en temiz bir aşk kadar,

Yurdumun ta METE den tutunuz GAZİ'ye dek,
Bütün başbuğlarında çarpıyor tek bir yürek

Yaşa millî sevgimle ANADOLU haşrederek,
Seni her Türk her asır benim gibi sevecek.

Şair, Anadolu sevgisini "en yüce sevgi" olarak kabul etmektedir. Bu yüceliğin sebebi Türk milliyetidir. Türk olmakla övünen Karahan, Anadolu sevgisinin millî bir sevgi olduğunu ve "içinden fışkıran bir ateş"e benzediğini söylemektedir. Şair, bunu okuyucuya şöyle bir tablo ile sunmuştur:

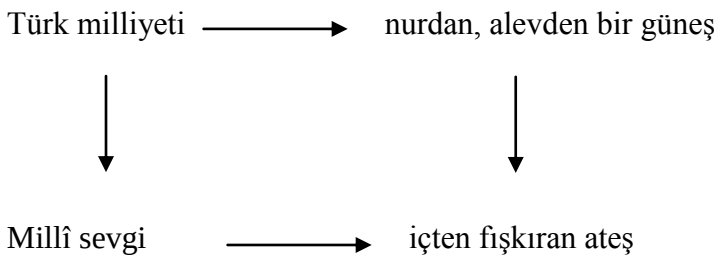

Türk milliyetini "güneş" olarak imajlaştıran şair, bu güneşin ışıklarını ve sıcaklığını da millî sevginin yansıması anlamına gelen "içten fışkıran ateş" imajıyla anlatmaya çalışmıştır.

Şair bu sevgiyi tek başına değil milleti ile birlikte yaşamaktadır. Bunu, şiirin nakaratını oluşturan,

"Seni her Türk her asır benim gibi sevecek."

dizesinde vurgulu bir tonda ve heyecanla söylemektedir. O, Anadolu'da yaşayan her Türk'ün bu coğrafyaya olan sevgisinin asırlar boyu, sonsuza dek süreceğini düşünmektedir.

Bu dönemin en heyecanlı ve coşkulu deyişleriyle tanınan Behçet Kemal, Anadolu'ya olan sevgisini, farklı bir bakış açısıyla, Anadolu'nun ilk medeniyetlerine dayandırarak anlatmıştır. "Ne Zaman, Ah Ne Zaman?" isimli şiirinde Anadolu'nun ilk medeniyetlerin doğduğu yer olduğunu hatırlatarak ona olan sevgisini dile getirmiştir.

Sen ara "Truva"yı, istediğin kadar öğ;
Bana neler söylüyor, şimdi, bilsen, "Boğazköy"!
Sen dal "Venüs"ün kırık kollarının yasına;
Yaslanmak istiyorum ben "Sipil kayası"na!

Bir teneffüs etseler "Eti" zamanlarını:
"Bayron"lar verecekler hayretten canlarını!
Kiklopların sırtına bile ağırdır bu yük:
Şu kırık taşlarında neler taşıyor "Höyük"!
(...)

Behçet Kemal, bu şiirin yazılış hikâyesini şöyle anlatmaktadır:

"İngiltere kütüphanelerinde "Eti" tarihlerine ait yeni ve değerli eserleri yarıştırırken; atalarımız Eti'lerin medeniyet mürebbiliğine ve Anadolu'nun ilk ana medeniyetlere beşik olduğuna dair ilmi delillere, bitaraf itiraflara rasgeldiğim anlardan birinde ağzımdan çıkan bu ateşli sualle gönlümden kopan bu mısraları bir samimi arzunun bir irticali haykırışı diye neşredilmeğe gönderiyorum…"(Ülkü, 1934: 335)

Şair, kütüphanede karşılaştığı bilimsel kaynaklarda Anadolu'nun ilk medeniyetlerin doğduğu yer olduğunu öğrenmiş ve onun verdiği heyecan ve coşkuyla bu şiiri yazmıştır. Şair, şiirde Eti uygarlığı ile Avrupa şairlerinin medeniyet diye kabul edip sevdikleri şeyleri karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırmalarda üstün olan taraf Eti uygarlığı ve Anadolu'dur.

Şiirde ele alınan Anadolu'ya ait unsurlar, "Boğazköy, Sipil Kayası, Eti ve Höyük"; Batı medeniyetlerine ait unsurlar ise, "Truva, Venüs, Olemp ve Biblos"tur. Şair, bu iki farklı medeniyete ait unsurları ele alarak Batı insanının Batı medeniyetiyle, Anadolu insanının da kendi medeniyet ürünleriyle mutlu olabileceğini anlatmıştır. Ancak ikinci kıtada Anadolu'da doğan Eti medeniyetinin Batı medeniyetinden üstün olduğunu söyleyerek Avrupalı şairleri bu medeniyeti öğrenmeye davet etmektedir. Şaire göre, "Bayron"lar, "Kikloplar" Eti medeniyetini tanısalar bu medeniyetin üstünlüğü karşısında şaşırıp kalacaklar, hatta canlarından olacaklardır.

(...)
Ne "Olemp" ilahları, ne "Biblos kadınları"!
Hepsi orda: Güzellik, erlik, kültür ve inan..
(...)

Behçet Kemal, üçüncü dörtlükte Anadolu medeniyetinin, "güzellik, erlik, kültür ve inan"a sahip zengin bir medeniyet olduğunu söylemektedir.

Şair, şiirini,

(...)
Nur gördü Akdenizin uzak yakın adası…
Ne zaman yazılacak Boğazköy İlyadası?

beytiyle, bu zengin medeniyetin destanının ne zaman yazılacağı sorusuyla bitirmiştir.

Batı dünyası, kendi kültürlerini yaratan medeniyetleri ve mitolojik unsurları sanat ürünleriyle destan, masal, roman, heykel, resim, vb., doğru ya da yanlış, kayıt altına almışlardır. Bizim kültürümüzde de bu tür ürünler olmakla birlikte, yeterince sahiplenme olmadığı için duyulmamış, tanınmamışlardır. Şair bu duruma dikkat çekerek, bizim medeniyetimize, kültürümüze ait unsurların da destanının yazılarak tanıtılmasını istemektedir.

Fethi Tevetoğlu da Anadolu sevgisini, "geçmiş"e giderek yaşanmışlıklarla anlatmıştır. O, Türklerde yurt sevgisinin geçmişten beri her şeyin önünde geldiğini anlattıktan sonra kendisinin de aynı fikir ve duyguları taşıdığını ifade eden beyitler düzmüştür.

Atsız Kahraman'dan
(...)
Üstün olmaz bir kadın anaya, memlekete!

Tung-hu hükümdarına sevgilisini Mete

Vermiş de ana yurttan bir karış yer vermemiş;
O harp sevmezmiş fakat "yurt en üstündür!" demiş.

Ben ki Türküm bizler ki Metenin soyundanız
Öyleyse yurt yoluna dökülecek bir kanız.

Ev, bark, para, kadın, can hiçtir yurdun yoluna
Bunları hiç görmeyen piçtir, yurdun yoluna.

Tevetoğlu'na göre, yurt sevgisi "ev, bark, para, kadın ve hatta can"dan çok daha önemlidir. Bu, atalarımızdan beri böyledir. Şair, bunun gerçekliğini ortaya koymak için tarihî bir olayı şiirinde kullanmış, metinler arası ilişki ile iletisini kuvvetlendirmiştir.

Şair anlatımı daha etkin yapmak için bir de argodan yararlanmıştır. Şiirin fikri zeminine ek olarak oluşan duygusal boyut yükselince şair argo kelime kullanmaktan kendini alamamış, yurduna karşılık "evi, barkı, parayı, kadını, canını" tercih edenlere "piç" diye seslenmiştir. Şairin böyle bir kelimeyi tercih etmesi, onun vatanına olan sevgisinin ve vatanını sahiplenmeyenlere olan öfkesinin bir sonucu olarak düşünülebilir.

Bu dönemde şiir denemelerine başlayan Fazıl Hüsnü Dağlarca da "Yurt" isimli şiirinde vatanını her şeyden daha çok sevdiğini ve ondan ayrılmak istemediğini anlatmaktadır.

Dağlar taşlar bakar bana,
Ben buradan ayrılamam.
Derdime çare bul ana,
Ben buradan ayrılamam.
(...)

Özlediğim bir sonsuzluk,
Yüzüme değer sonsuzluk.
"Gidiyorsun!" der, sonsuzluk;
Ben buradan ayrılamam.
(...)
Allahcığım bırak beni,
Almasın bu toprak beni.
Nolu unutsa beni;
Ben buradan ayrılamam!

Ölüm şairin kapısına dayanmış, onu bu topraklardan alıp götürmeye hazırlanmaktadır. Şair ise, bu durumdan dolayı üzüntü içerisindedir. O, yaşadığı topraklardan, yurdundan ayrılmak istememektedir. Bu ayrılık onun için büyük bir "derd"dir. Fazıl Hüsnü, ilk dörtlükte annesinden bu derdine çare bulmasını ister.

Şair, ikinci dörtlükte "ölüm" için "sonsuzluk" ifadesini kullanmış ve "yüzüme değer bir sonsuzluk" diyerek ölümün kendisine çok yakın olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Ölümün yaklaşması şairi korkutmaktadır. Aksine o, "özlediğim sonsuzluk" tamlamasıyla "ölüm"ü sevdiğini bile söylemektedir. Onun, yurdundan ayrı kalmaktan duyacağı üzüntüsü, ölüm üzüntüsünden daha baskındır.

Fazıl Hüsnü, "dağları, taşları, çiçeği, suyu, havası" güzel olan yurduna gönülden bağlıdır. Varlığını kabul ettiği ölümden değil, vatanından ayrı kalmaktan korkmaktadır. Şair son dörtlükte, Azrail olarak kabul ettiği toprağın kendisini almaması için Allah'a dua etmektedir. Bu dörtlükte ilginç olan şairin Allah'a hitap ediş şeklidir. "Allahcığım" hitabı şairin, ölüm karşısındaki aczini göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

Türk milletinin vatan topraklarına olan sevgisinin niçin hiç bitmeyeceğini anlatan ve Türk şiirinde önemli bir yeri olan şiirlerden biri de *"...köklü Türk şiir geleneğinin inceliklerini ve kıvraklığını o gür sesiyle zenginleştirmiş, Türkün*

kültürünün yani dilinin, tarihinin, destanının, parlak zaferlerinin sesi olmuş"(Parlatır, 2007: 54) Orhan Şaik Gökyay'ın "Bu Vatan Kimin?" isimli şiiridir.

Orhan Şaik Gökyay, bu şiirde vatan sevgisini ve bu sevginin nedenini anlatmaktadır. Şiirin son dörtlüğü, bu sevginin boyutunu, önceki dörtlükler ise nedenlerini açıklamaktadır.

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır;
Bir tarih boyunca, onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir..

Tutuşup: kül olan ocaklarından.
Şahlanıp: köpüren ırmaklarından.
Hudutlarda gazâ bayraklarından,
Alnına ışıklar vuranlarındır.

Ardına bakmadan yollara düşen,
Şimşek gibi çakan, sel gibi coşan.
Huduttan hududa yol bulup koşan.
Cepheden cepheyi soranlarındır..

İleri atılıp sellercesine,
Göğsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine,
Şu kara toprağa girenlerindir..

Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman.
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir…

Gökyay'ım ne yazsan ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil.
Sencileyin hasmı rüyada değil.
Topun namlusundan görenlerindir…

Şair, vatanını çok sevmekte, bunu ifade ederken zorlanmaktadır. Ne yazarsa yazsın duygularını tam anlamıyla ortaya koyamayan şair, "Bu Vatan Kimin?" sorusuyla içten anlatımı yakalamaya çalışmıştır.

Gökyay, bu amaçla dört unsur seçmiştir. Bu unsurlar, "Anadolu, Anadolu insanı, şehit ve Mehmetçik"tir. Şair, vatanı uğruna "çalışan, savaşan ve ölen" insanlardan hareketle vatana olan sevgisini anlatmaktadır. Tüm bunlar, şiirde onun vatanını "niçin" sevdiğinin nedenleri olmuştur. Şair, bir taraftan da bu soruya her dörtlükte ayrı ayrı cevap vermiştir.

Birinci dörtlükte verilen cevap "şehitler"dir. Şaire göre bu vatanın gerçek sahibi "uğruna can verenler"dir. Bu toprakların her tarafı, onun için savaşıp ölenlerle doludur. Şair, bu durumu Anadolu ve üzerindeki dağlarla imajlaştırmıştır.

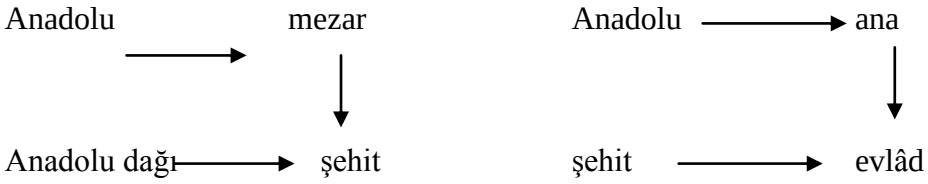

Üçüncü dörtlükte ise esas unsur "Mehmetçik"tir. Her Anadolu genci vatanı için "ardına bakmadan yollara düşen, şimşek gibi çeken, huduttan hududa yol bulup koşan, cepheden cepheyi saran" Mehmetçiklerdir. Onlar, vatanın esas sahibidir.

Şair, dördüncü dörtlükte vatanın sahibi olarak "şehitler"den söz etmektedir. Bu vatan "gül bahçesine girer gibi kara toprağa giren" yani uğruna ölen şehitlerindir. Bu da şairin vatanını sevmesinin en önemli nedenlerinden biridir.

Beşinci dörtlükte sözü edilen ise "Anadolu insanı"dır. Bu vatanda yazılan destanın kahramanı Anadolu insanıdır. Çünkü Anadolu insanı, her karışı değerli olan Anadolu toprağına canını vermeye hazırdır ve buna inanmıştır. Dolayısıyla da bu toprağın gerçek sahibi odur.

Sonuç olarak Orhan Şaik Gökyay, vatanını çok sevmektedir. Ona "kuru bir sevgi" ile değil, "güçlü, anlamlı köklü" bir sevgi ile bağlıdır. Çünkü bu toprak, "gözünü kırpmadan savaşan ve şehit düşenlerin, savaşmaktan, kara toprağa girmekten korkmayanların, tarih yazanların"dır. Bunlar, vatan toprağını sevmek, değerini anlamak için yeterli nedenlerdir.

Anadolu temalı şiirlerdeki odaklanmalar birden fazla ve çeşitlidir. Anadolu, sevgisiyle, tarihiyle, doğasıyla vb. şiirlere konu olmuştur. Ancak tüm bu çeşitliliğin birleştiği payda vatan toprağı "Anadolu"dur.

Bir başka şair Ali Rauf ise, "Yolum Anadoludur" şiirinde daha başlıktan itibaren Anadolu'nun kesişme noktası olduğunu belirterek bu konuyu işlemiştir.

Geldim başka diyardan,
Ayrıldım yerden, yardan,
Âşıkıyım bu yurdun,
Arkadaş, niye durdun?
Gönlüm neş'e doludur,
Yolum Anadoludur!..
(...)
Köy köy dolaşıyorum,

Tepeler aşılıyorum.
Köylüleri dinledim,
Kâh güldüm, kâh inledim;
Gönlüm ferahla dolu,
Mevzuum Anadolu!..

Ali Rauf, bu şiirinde "yolunun ve mevzunun Anadolu" olduğunu dile getirmektedir. Anadolu âşığı olan şair, bu topraklarda neşe içinde, gönlü ferah bir şekilde dolaşmaktadır. Karşılaştığı köylülerin acılarına şahit olsa da Anadolu'da olduğu için mutludur. Çünkü onun tek isteği Anadolu'yu yaşamaktır.

Münir Müeyyed Bekman da "İlk Hedef, Son Durak" isimli şiirinde kesin bir tavırla Anadolu'yu işaret etmektedir.

(...)
Yarından müjde var geçmişimizde,
İlk hedef, son durak ANADOLU'dur.

Anadolu insanı, kendisine hedef olarak seçtiği Anadolu topraklarını ele geçirdikten sonra bu toprakları kendisi için "son durak" yani gidilecek en son yer olarak seçmiştir. Çünkü bu topraklar, onların "geçmiş"ini saklayan ve bu geçmiş üzerinden geleceği müjdeleyen yerlerdir. Şair, Anadolu için "ilk hedef" ve "son durak" imajlarını seçerek Anadolu sevgisinin sınırını da çizmiştir. Onun için her şeyin başlangıcı ve sonu Anadolu topraklarıdır.

1.2. İlham kaynağı olarak Anadolu

Anadolu, üzerinde yaşayan toplulukları ve onların kültürlerini beslemiş bereketli toprakların adıdır. Coğrafî yapısı ve konumu Anadolu'yu yaşam için eşsiz bir kaynak hâline getirmiş ve bu durum Anadolu'nun tabiî güzelliğine kültürel zenginliği de eklemiştir. Bereketli topraklar, Anadolu insanının fiziksel ihtiyaçlarını karşılarken bu coğrafyada yaşayan çeşitli medeniyetlerin meydana getirdiği zengin

Anadolu kültürü de duygusal ve fikrî yapısını geliştirmiştir. Tarihten sanata kadar pek çok alan da bu oluşumdan nasibini almıştır.

Türk edebiyatı, Anadolu ile 19. yüzyılın sonlarında tanışmış, özellikle 1910' lardan sonra "Memleket Edebiyatı" anlayışının ortaya çıkması ile birlikte "Anadolu", edebiyatımızın başlıca konuları arasına girmiştir. Anadolu'da yaşanan savaşlar, acılar, sıkıntılar vb. sadece devlet adamlarının değil, şairlerin de yüzünü Anadolu'ya çevirmesine neden olmuş ve böylece Türk edebiyatında Anadolu konulu şiirler yazılmaya başlamıştır.

"İstanbul'a sıkışmış edebiyatı Anadolu'ya taşımak"(Mutluay, 1976: 170) ve bu coğrafya ile üzerinde yaşayanları eselerine konu etmek isteyen şairler, Anadolu üzerine pek çok şiir yazmışlardır. Bu şiirlerin bazıları Anadolu'ya yönelişin nedenlerini açıklayan şiirlerdir. Bu nedenlerin ilki, Anadolu'nun her yönüyle- toprağı, tarihi, kültürü, insanı- sınırsız ve güzel bir kaynak oluşudur. İkinci nedeni ise, Anadolu topraklarında yaşanan zor günlerdir. Savaşlar, hastalıklar, açlık, yoksulluk vb. hadiseler, Anadolu'yu şairler için önemli bir ilham kaynağı haline getirmiştir. Şairler ise yazdıkları şiirlerde Anadolu'nun bu görünümünün şiire kaynaklık etmesi gerektiği tezini savunmuştur.

Bu çizgide denemeler yapan İhsan Boran'ın, "Bizim Mektebimiz" isimli şiiri, Anadolu'nun şairlere neden ve nasıl kaynaklık etmesi gerektiğini anlatan önemli bir örnektir. Boran, bu şiirde Türklerin Anadolu'ya yerleşmesini, bu topraklarda kendi kültürünü yaratmasını ve bu kültürün değerlerini anlatmıştır. Şair, Anadolu'nun, yaşananlardan sonra, sanat için önemli bir "mektep" hâlini aldığını söylemektedir. Anadolu, şairler için olumlu ve olumsuz tüm unsurlarıyla "mektep" konumundadır. Boran'a göre, bu "mektep", şairlere hem milletine ait değerleri hem de şiirin nasıl yazılması gerektiğini öğretecektir.

(...)
Binlerce set çekmişken binlerce düşman eli,
Kaynağına döndürdük taşsın diye bu seli;
Şimdi halka bir heykel dikecek vatandayız:
İnkılap sanatını kuracak zamandayız:
(...)

Anadolu düşman işgaline uğramış, dört bir yanı kuşatılmıştır. Tam o sırada, kurtuluşun Anadolu'da ve Anadolu insanında olduğunu fark edenler bu "kaynak"a yönelerek yurdu düşman işgalinden kurtarmışlardır. Şair, bu tarihî olaya dikkati çekerek şairleri de bu "kaynak"ı keşfe davet etmektedir.

(...)
Boz kıra göç edemez artık dört dıvar ufuk,
İnanmak ve yaratmak; orda engin yolculuk;
Halk ve sanat uğrunda nefsine zulm edecek,
Kendi kendinden önce ölmeyen şair gerek...
(...)

Şair, bu dizelerde, Türklerin Anadolu'ya yerleştikten sonra tek hedefinin "ufuk" ve bundan sonraki yolculuğunun bu sonsuz ufukta yapılacak "engin yolculuk" olabileceği anlatılmaktadır. Anadolu insanı bu engin yolculukta "inanmak ve yeniyi yaratmak" zorundadır. Burada bir görev de şairlere düşmektedir. Boran'a göre, bu topraklardaki "yeni"lenmede, halk ve sanat uğruna "nefsine zulm ederek" eserler ortaya koyan şairlere ihtiyaç vardır.

(...)
Suda yapraklarına dalmış bir ağaç gibi,
Ne yapalım kafesde kadınlaşmış şairi?...
Diyarlar ve gönüller kaç yıldır bu sorguda;
Ne yok bir şair için canım Anadolu'da?...
(...)

Şiirin öncesinde, nefsine yenik düşmeyecek, yönünü halka ve Anadolu'ya çevirecek şairlere ihtiyacı olduğunu söyleyen İhsan Boran, bu dizelerde Anadolu'yu içinde "her şeyi" barındıran bir kaynak olarak anlatmıştır. Şair, Anadolu'nun bu yönünü görmezden gelerek İstanbul'a sıkışıp kalmış şairleri "kafeste kalmış, kadınlaşmış şair" olarak nitelemiş ve eleştirmiştir. Bu şairler, "suda yapraklarına dalmış ağaçlar gibi" kendi içlerine dönüp oradan çıkamamışlardır. Boran, onların bu durumdan Anadolu'yu tanıyarak kurtulabileceklerini söylemektedir.

İhsan Boran, şiirin bundan sonraki bölümünde Anadolu'yu konu eden, kendisinin de dahil olduğu şairlerden söz etmektedir.

(...)
Yar cennetinden geçtik boz kırlara atıldık,
Garip denen sürüye biz gönülden katıldık.
Gezdik hep pay dilendik anayurdun yasından,
Şarabı içtik durduk ıstırabın tasından.
(...)

Bu dizelerden anlaşıldığı üzere, bu şairler, "yar cenneti"nden yani "sevgilinin yurdu"ndan vazgeçerek üzerinde yaşadıkları topraklara gönül vermişlerdir. Onlar için sevgilinin "aşk"ı değil, vatanın "yas"ı önemlidir. Vatana olan aşk ve bu aşkın verdiği "ıstırap", onların aşk şarabı diye içtikleri kutsal içecektir.

Boran, şiirin bundan sonraki bölümünde bu durumun son bulması gerektiğini ifade etmekte, Anadolu'nun güzelliklerinin de şairlere malzeme olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Ona göre, Anadolu'da yaşanan "gerçek"ler her ne kadar üzüntü verse de, şiire bunlar değil, bu toprakların güzellikleri de konu edilmelidir.

(...)
Engin engin göçerken biz de bulduk bir engin,
Türk kalbi kadar güzel Türk kalbi kadar derin.
Bağrımıza basarız her yas çeken insanı,

Fakat Anadolu'dur güzelliğin vatanı…"
(…)

Şair, Anadolu'nun güzelliklerini ufkun enginliğiyle özdeşleştirerek Anadolu için "engin" göstergesini kullanmıştır. Şairler için Anadolu, "engin" bir kaynaktır. Bu kaynak içinde, Anadolu şehirleri, Bursa, Erzurum; Anadolu şairleri; Yunus ve Anadolu'nun yaşattığı duygular, gurbet, çile, vb. vardır. Anadolu bütün bu değerlerle şiire kaynak olmalıdır, diyen şair, şiirini, bu kaynağın hiç tükenmeyeceğini belirttiği

(…)
Yolu senden geçesi yoldaş diye bekleriz,
Nesilde nesle miras kalacaktır çilemiz."

dizeleriyle tamamlamıştır:

1.2.1. Anadolu'nun güzellikleri

Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde ve özellikle cumhuriyetin kuruluşundan sonra dikkatlerin Anadolu'ya çevrilmesinin en önemli nedeni savaşlar olmasına rağmen Anadolu'nun ön plana çıkmasında daha başka nedenler de vardır. Bunların en önemlisi Anadolu'nun kültürel, tarihî ve coğrafî güzellikleridir. Bu güzellikler ve zenginlikler, çok çeşitli şekilde şiirlere konu olmuştur. Bazı şairler ise, bunların sadece ilham kaynağı olması gerektiği üzerine şiirler yazmışlardır.

Anadolu'nun maddî ve manevî zenginlikleriyle sanatın malzemesi olması gerektiği fikrini poetik düzlemde ilk kez ele alan şair Faruk Nafiz Çamlıbel'dir. Faruk Nafiz, "Memleket Edebiyatı"nın ilkelerini sıraladığı "Sanat" isimli şiirinde *"Anadolumuz millî sanat üretimi için bakir bir alandır. Hem tabiî güzellikleri hem insanlarının kültür zenginlikleri, gönül dünyalarının renkliliği, insanî, medenî kimlik ve kişilikleri sanat ve edebiyat için yararlanılacak zengin ve önemli bir kaynaktır."*(Çetin, 2006: 70) iletisi ile Anadolu'nun Türk edebiyatı için nasıl bir kaynak olduğunu, olması gerektiğini anlatmıştır.

Yalnız senin gezdiğin bahçede açmaz çiçek,
Bizim diyârımız da binbir baharı saklar!
Kolumuzdan tutarak sen istersen bizi çek,
İncinir düz caddede dağda gezen ayaklar.
(...)
Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken
Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz.
Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken
Sana uğurlar olsun… Ayrılıyor yolumuz.

Faruk Nafiz'e göre, "binbir baharı yaşayan ve çeşit çeşit çiçeklerle bezenmiş" Anadolu tüm çekiciliğine rağmen hâlâ "yazılmamış bir destan" gibidir. Şair, bu benzetmeyi kullanarak Anadolu ile ilgili iki önemli noktaya dikkat çekmektedir. Biricisi Anadolu'nun hiç konu edilmemiş bir toprak oluşu, ikincisi ise her ne kadar değinilmiş olsa da hâlâ yazılabilecek pek çok malzemeye sahip olmasıdır. Şair, sanatçıları bu bakir ve zengin toprağa davet etmektedir. Çünkü ona göre bu "diyar" içinde "binbir baharı, süslemeyi, musikiyi, folklorü, insanı, vb." saklayan zengin, çeşitli ve bize ait coğrafyadır.

Anadolu'nun güzelliğini şiirine konu eden bir başka şair ise İsmail Nami'dir. Nami, "Anadolu'ya" başlıklı şiirinde Anadolu'ya olan tutku ya da aşkını ve aşkın şiirine nasıl ilham verdiğini şöyle dile getirmiştir.

Şarkında dolaştım, garbında gezdim,
Seni her adımda yeniden sevdim;
Yeniden kalbimde uyandı sevda,
Ettim senden başka her şeye veda'.

Mest etti gönlümü sunduğun şarap;
Şimdi bilmiyorum nedir ıztırap.
Bu ufuk bana dar, cihan bana dar,

Şiirinle dolan ruh nereye sığar?

Hissettim alırken hüsnünden ilham
Tapınsam da sana yine doyamam.
Fakat niçin böyle gözlerin dolu?
Ey bana tac olan hür Anadolu!...

Şiirde iki Anadolu bulunmaktadır. Bunlardan ilki birinci kıtada mekân olarak ele alınan Anadolu'dur. Şairin gönlü, her köşesini adım adım dolaştığı bu mekânın sevgisiyle dolmuş ve şair her şeye veda ederek sadece onu yaşamıştır. Çünkü Anadolu'nun her karış toprağı böyle büyük bir aşk yaşatacak kadar güzeldir.

Şiirdeki diğer Anadolu ise, "sevgili"dir. Şiirin birinci ana unsuru "âşık" yani şair iken ikinci ana unsuru da "sevgili" yani "Anadolu"dur. Nami, Anadolu'ya olan aşkını, divan şiirindeki "âşık-sevgili" motifinden hareketle anlatmıştır.

Divan şiiri geleneğinde, şarap nasıl aşk için önemli bir vasıta ise bu şiirde de Anadolu aşkın ortaya çıkmasını sağlayan önemli araçtır. Anadolu'nun sunduğu şarap ise "güzellik"tir. Anadolu'nun güzelliği şairin dertlerini, üzüntülerini unutturarak onu mest etmiştir. Gönlü aşk ile dolan şairin, ruhu ne cihana ne de ufka sığmaktadır.

Üçüncü dörtlükte Anadolu, güzelliğinden ilham alınan "sevgili"dir. Bu sevgili tapınılacak kadar güzeldir. Şair, bu güzelliği "tac" imajıyla anlatmaya çalışmıştır.

İsmail Nami, Anadolu için "tac" imajını kullanarak ona iki özellik yüklemiştir. Birincisi, tacın güzel taşlarla işlenmiş bir süs eşyası olması sebebiyle "güzellik", ikincisi ise kıymetli taşlardan dolayı "değerlilik"tir. Şair, böyle bir imaj seçerek Anadolu'nun güzelliğine güzellik katmış ve onu "başına tac ettiğini" söyleyerek kendisi için önemli ve değerli olduğunu ifade etmiştir. Ancak, şairin

içinde bulunduğu bu mutlu ve huzurlu hâle karşın Anadolu mutsuzdur. Özgürlüğüne kavuşmuş olmasına rağmen gözyaşı dökmeye devam eden Anadolu, şairi şaşırtmış ve şair bu durumun nedenini sorarak şiirini tamamlamıştır.

1.2.2. Medeniyetler, kültürler beşiği olarak Anadolu

Anadolu, şiire, sadece güzellikleriyle kaynaklık etmez. O, aynı zamanda bu topraklarda yaşayan çeşitli milletlerin bıraktığı kültürel mirasla, farklı medeniyetlere ait çeşitli ve zengin eserlerle, tarihî mirasıyla da edebiyatımızı besleyen başlıca temalardan biri olmuştur. Ancak bu durum sanatçılar tarafından geç keşfedilmiştir. Önceleri sadece "vatan" , "güzel yer" olarak duygusal yaklaşımlarla şiire konu olan Anadolu'nun "medeniyetlerin kaynağı" olduğu ve bu hâliyle sadece Türk milletinin değil, Batılı ülkelerinin de geçmişle bağını kurarak devamlılığını sağladığı, ne yazık ki bizim edebiyatçılarımızca geç fark edilmiştir. Bu durum, Türk şairlerinin Anadolu ile duygusal bağı aşamamalarının ve "görünen"in arkasına ulaşamamalarının sonucu olabilir.

Behçet Kemal, 1934 yılında öğrenim için gittiği Londra'da yazdığı "Ne Zaman, Ah Ne Zaman?" isimli şiiriyle bu duruma dikkat çekmiş ve Batı'yı eleştirirken, Türk sanatçılarını da sorgulamıştır.

(...)
Bir teneffüs etseler "Eti" zamanlarını:
"Bayron"lar vecekler hayretten canlarını!
Kitapların sırtına bile ağırdır bu yük:
Şu kırık taşlarında neler taşıyor "Höyük"!

Şair, bu şiirle ilgili şöyle bir dip not düşmüştür:

""Höyük" ve "Boğazköy": Eti medeniyetinin merkezleri.

"Sipil kayası", bir meşhur Eti eseri.

"Truva" "Olemp" ve "Biblos": Bizce maalesef bunlardan evvel biline şeyler! Birçok Avrupa şairlerinin ana medeniyet diye bayıldıkları şeyler..."(Ülkü, 1934:335)

Behçet Kemal, bu dörtlükte, Truva'yı, Venüs'ü şiirlerine konu etmiş Batılı şairleri Anadolu'ya davet etmektedir. Anadolu ilk medeniyetlerin kaynağıdır. Bu nedenle de şiire konu olabilecek zengin malzemeye sahiptir. Batılı şairler, Anadolu'daki Eti zamanlarından kalanları teneffüs etseler bu zenginlik karşısında "hayretten canlarını verecekler"dir. Bu uygarlığa ait eserler onlara çok daha iyi bir ilham kaynağıdır. Şair, bu konudaki "gerçek"liği, yani Anadolu'nun asıl kaynak olduğu gerçeğini,

(...)
Kiklopların sırtına bile ağırdır bu yük.
(...)

dizesinde bu kaynağı Batılı şairlerin bile taşıyamayacağını iddia ederek anlatmaya çalışmıştır. Çünkü "Höyük" kırık taşlarında bile bir anlam taşıyan zengin bir merkezdir.

Şair, hem Türk hem de Batılı şairleri Anadolu'ya çağırmaktadır. Çünkü Anadolu Eti medeniyetinin yerleşkesi olarak "güzelliğin, erliğin, kültürün ve inanın sahibi"dir.

(...)
Hepsi orda: Güzellik, erlik, kültür ve inan..
(...)

Bu dizeyle Anadolu'ya davette bulunan şair, son dizede de,

(...)
Ne zaman yazılacak Boğazköy İlyadası?
(...)

diye sorarak asıl isteğini ortaya koymuştur. Onun isteği Anadolu'daki zenginliklerin şiire kaynaklık etmesidir. Faruk Nafiz gibi Behçet Kemal de, hem karşılaştırma yapmış, hem eleştirmiş, hem de bu konudaki arzusunu dile getirmiştir.

İhsan Boran'nın "Şiir Kaynağı" isimli şiirinin konusu Anadolu'dur. Bu şiir, Faruk Nafiz'in "Sanat" şiiriyle benzerlik göstermektedir. Boran, Faruk Nafiz gibi Anadolu ve Anadolu'ya ait unsurları şiirlerinde konu olarak ele almış ve okuyucuya "Sanat" şiirindeki "Anadolu'nun sanata kaynaklık etmesi gerektiği" iletisinin aynısını duyurmaya çalışmıştır.

Senden değil o taştan mabetler ve melekler,
Bırak gövsünde çarpsın senden uzak yürekler;
Istırapla yapılan basamaklardır san'at;
Gönlünde ıstıstirabın baharı var yaz anlat.
Bırak bugün rüzgâra sen de bir uçan yaprak,
Bir gün uyanık gençlik onu elbet tutacak…

Gönlümde gönülleri yolumda çiçekleri,
Yaşayan Anadolu bana ömrümce yeter;
Durulmuş sevgisiyle şair Yunus'um gibi,
Şair olmak isteyen Anadolu'da gezer…

Pencerem ne kitaptır ne de ufkum dört duvar,
Gönlümde yar sevgisi Anadolu adlıdır;
Bugün köyler gezerim yarın dağlar, ovalar,
Bana yar kucağından hanlar daha tatlıdır…

Niçin şiiri olmasın sapan tutan anamın?
Ben dilenmem yabancı güzellikten ve süsden;
Dün mermiler bugün de orak taşıyan kadın
Bana daha yakındır kırık kollu Venüs'den…

Kanayan sessizlikler içimde ağlar durur,

Akındaki atların nal sesini özlerim;
Yaslı Anadolu'nun kalbi kalbimde vurur,
Ömrümde bir kerecik gülmüş yolcu gözlerim..

Ey güzel Anadolu bekleyen yollarında,
Bir gün şair Yunus'a erenlere ne mutlu…
Gözleri kapanmadan ölümün kollarında,
Senin şiirlerini verenlere ne mutlu…"

Şiirin birinci dörtlüğü Faruk Nafiz'in "Sanat" şiiriyle paralellik göstermektedir. Faruk Nafiz, şiirinin birinci dörtlüğüde Anadolu'nun çiçekler açan yani birden fazla sanat dalını yaratan bir toprak olduğunu söylemiş ve son kıtada,

"Yazılmamış bir destan gibi Anadolumuz"

dizesi ile Anadolu'nun tükenmez bir kaynak olduğunu vurgulamıştır. Boran da Faruk Nafiz'den on yıl sonra kaleme aldığı bu şiirde

"Yaşayan Anadolu bana ömrümce yeter;"

dizesi ile aynı fikri tekrarlamıştır.

Şiirin üçüncü dörtlüğü de yine Faruk Nafiz'in şiiriyle neredeyse aynı mısralardan oluşmaktadır. Boran bu kıtada; "sapan tutan Anadolu anasını, orak ve mermi taşıyan Türk kadını"nı işaret ederek Batılı sanat eserlerinden – kırık kollu venüsden- daha güzel olduklarını dile getirmiştir. Faruk Nafiz'in aynı unsurlar ve ileti üzerine yazdığı dizeler ise şunlardır:

(...)
Sen anlayan bir gözle süzersin uzun uzun
Yabancı bir şehirde bir kadın heykelini;
Biz duyarız en büyük zevkini ruhumuzun
Görünce bir köylünün kıvrılmayan belini…

Anadolu'nun bütün şairler için ilham kaynağı olması gerektiği fikri üzerine şiir yazan İhsan Boran, şiirinin son dizesinde

"Senin şiirlerini verenlere ne mutlu"

diyerek Anadolu'nun şiire konu edilmesinin bir şair için zorunluluk olduğunu söylemek ister gibidir. Ona göre, "ölümün yollarında gözleri kapanmadan önce Anadolu için şiir yazan şairlerden daha mutlusu yoktur.

1.2.3. Kendi kaderine terk edilmiş Anadolu

Kurtuluş Savaşı, gözlerin Anadolu'ya çevrilmesinin en önemli nedenidir. Yaşanan bu büyük savaş devlet adamlarından sanatçılara kadar herkesin Anadolu'ya yönelmesine neden olmuştur. Şairler de Anadolu'yu konu alan şiirler yazarken bir taraftan da bunun şiir ve şairlik için kaçınılmaz ya da zorunlu denebilecek bir durum olduğunu dile getiren şiirler yazmışlardır. Onlara göre, Anadolu sadece güzel, zengin gibi olumlu taraflarıyla değil aynı zamanda –özellikle o dönemde- yaşadığı olumsuz şartlarla da şiire ilham kaynağı olmalıdır.

M. Faruk Gürtunca da Anadolu'nun şiire ilham ve konu olması gerektiğini anlatan "Hitap" isimli bir şiir yazmıştır. Bu şiirde çeşitli Anadolu insanının farklı portrelerini bulmak mümkündür. Sanatçı ve kadın, şairin vurgulamak istediği mesajda ona yardım eden unsurlardır. Faruk Gürtunca, şiirde sanatçıyı sert ve eleştirel bir üslupla ele alırken Anadolu kadınını övgülerle işlemiştir.

Ey süslü salonların boyalı kızlarından
Kafiye toplayanlar, bunları da görünüz.
Memleketin bu bahtı siyah yıldızlarından
Istırabı duyarak birkaç mısra örünüz.

Memleketin ekmeğini dağda arayan kadın,
Sizin vicdanınıza işlemez mi hiçbir şey?.
Bırakın ilhamını artık bir tül kanadın;
Kimimiz top sakallı efendi, kimimiz bey!...
Ve…

Gürtunca'ya göre şair, ilhamını Anadolu'daki "gerçek"ten almalıdır. Savaşlar, hastalıklar, yoksulluk ve açlık gibi "gerçeklerin şiiri" yazılmalıdır. Şair, "Hitap" isimli şiirinde bu "gerçek"leri görmezden gelerek "sahte olanlar"la ilgilenenlere seslenmektedir.

Anadolu, üzerinde "siyah yıldızlar" dolaşan bir "gökyüzü" dür. Şair Anadolu'nun zor günlerini "siyah yıldızların olması" imajıyla anlatmıştır. Her "yıldız" bir "derd"in imajıdır. Gürtunca, böyle bir imaj seçerek hem derdin bir tane olmadığını hem de bütün ülkeyi sardığını anlatmaya çalışmıştır. "Süslü salonların boyalı kızlarından" ilham alarak şiir yazanlara seslenen şair, karanlıklar içindeki gökyüzünden ızdırap duyup şiir yazmalarını istemektedir.

Maraşlı M. Niyazi de "Şair mi Olur?" isimli şiirinde, bu duruma dikkat çekerek şair olabilmek için tek şartın Anadolu'nun sıkıntılarına tanık olmak ve bu sıkıntıları paylaşmak olduğunu anlatmaktadır.

İçinde bir garip sızı duymıyan,
Yurdunun derdine, ruhu uymıyan

Her öksüz çehrede acı bulmıyan
Türkün ülkesinde şair mi olur?.
(...)
Kahramanlar vermiş yetim bir köyün,
Matemi dinmeyen şu berrak suyun;
Ey genç dul baharda solan arzunun,
Hüznünü görmeyen şair mi olur?.
(...)

Niyazi, her dörtlüğün sonunda soru cümleleriyle nasıl şair olunacağını sorgulamaktadır. Ona göre şair, "yurdun derdiyle içi sızlayan, öksüz çehreler de acı gören, dul kalan genç kadınları görünce hüzünlenen, düşmanlarının hor gören bakışları karşısında güçlü duran" kişidir. Çünkü bunlar, insanın duygulanmasına, heyecanlanmasına neden olan gerçeklerdir. Anadolu'nun derdine ortak olmayan ve üzüntüsünü derinden yaşamayan kişinin şair olması mümkün değildir.

Şair, "Türkün ülkesinde şair olmanın" ölçütlerini verdiği bu şiirde, Anadolu'nun güzelliğini değil, sadece hüznünü ve kederini esas almıştır."Türkün ülkesinde şair olmanın şartını "yurdunun derdine ortak olmak" olarak anlatan şair, şiirin devamında bu dertlerin neler olduğunu ve kimlerin bu derdi yaşadığını açıklamıştır. Anadolu'daki "acılı öksüzler, şehit vermiş köyler, genç yaşta dul kalmış kadınlar, vb." şaire ilham olması gereken en önemli konulardır.

Dönemin aktif şairlerinde Rıza Pulât da kaderi acılarla dolu olan Anadolu'dan ilham almış isimlerden biridir. Pulât, Halit Fahri Bey'e ithafen yazdığı "Derdim" isimli şiirinde, şairlerin kendilerine kaynak olan "kimsesiz Anadolu" karşısındaki aczini, sıkıntısını, üzüntüsünü dile getirmeye çalışmıştır. Şiir, 1929 yılında yazılmıştır. Şair, bu tarihten geçmişe dönerek Anadolu'nun yıllarca devam eden savaş ve sefalet günlerini hatırlamış ve Anadolu'yu kaderinde yaşananlar nedeniyle "rabbin unuttuğu kimsesiz Anadolu" olarak nitelendirmiştir.

O binbir ölümünden arta kaldık biz dünün!
Dertlerimin ilkidir, sonunu siz düşünün;
"Rabbın da unuttuğu kimsesiz Anadolu…"
(...)

Rıza Pulât, şiirin ilk dizelerinde Anadolu'nun zor günlerinden kaynaklanan derdinin boyutunu belirtmiştir. Şair çok dertlidir. Vatanının ve halkını geçmişinde yaşadığı "binbir ölüm"e neden olan günler onun için en büyük derttir. Şair, hem derdinin, sıkıntısının ne kadar büyük olduğunu göstermek hem de herkesi bu derde ortak etmek için okuyucuyu düşünmeye sevk etmiştir. Aslında şairin derdi Anadolu'nun geçmişinde yaşananlar değil, Anadolu'nun unutulmuşluğudur. Anadolu, talihsiz ve kara günleri nedeniyle Allah'ın bile unuttuğu bir coğrafyadır.

Rıza Pulât'ın bir başka derdi ise, Anadolu'nun bu hâli karşısında neler hissettiğini istediği gibi anlatamamaktır. Şair, üçüncü ve dördüncü dörtlüklerde bu durumu kaleme almıştır.

(...)
Bildiğiniz parmakla sayılmaz oldu derdim!.
Bir kuş olsam çılgınca her ufukta öterdim:
Hiçbir vezne girmeyen bu büyük derde dair..
(...)

Şair için vatanın ve milletin karanlık tablosunu şiire dökmenin tek yolu kuş olup özgürce ötmektir. Dertler ancak gökyüzünde özgürce uçup istediği zaman öten kuşlar olunduğunda anlatılabilir. Yoksa ne parmak hesabı denilen hece vezni ne de diğer vezinler bu derdi anlatmak için yeterlidir. Dert öyle büyüktür ki herhangi bir veznin kalıplarına kesinlikle sığmaz.

(...)
Enginlerden genişken dev cüsseli duygular,
Mısraa kalbolunca birer cüce oldular!..

Susuyorum, desinler: "Aczini bildi şair!.."

Şair, son dörtlükte de bu sıkıntısını dile getirmeye devam etmiştir. Ancak bu kez onu etkileyen mısralardır. Pulât'a göre, vezinlerden sonra mısralar da onun derdini taşıyabilecek güçte değildir. Hatta şaire göre mısralar, insanın derdini küçültecek bir düzene sahiptir.

Tüm bu olmusuzluklar, şairin şiirine son vermesine neden olur. Anadolu'nun dertleri üzerine söylenecek çok şey varken kendisini bu dert yumağı karşısında aciz gören şair susmayı tercih etmiştir.

1.3. Anadolu için kullanılan benzetmeler

Ağladığım senin içindir,
Güldüğüm senin için;
Öpüp başıma koyduğum ekmek gibisin!
Cahit Külebi, Rüzgâr

1923-1938 yılları arasında yazılmış olan şiirlerde "Anadolu", farklı "görüntü"lerle karşımıza çıkmaktadır. Sosyal ve siyasî şartlar, toplumsal ya da bireysel yaşantıdaki hareketliliğin yarattığı etkiler Anadolu'nun dönem dönem farklı algılanmasına neden olmuş; Anadolu, şiirlerde başka varlıklarla yer değiştirilerek işlenmiştir. Bu dönem şiirinde, Anadolu, kimi zaman "mekân", kimi zaman "sevgili", kimi zaman "ana", kimi zaman "ata" kimi zaman da "ata yadigârı" olarak değerlendirilmiştir.

1.3.1.Sevgili

"Anadolu âşığı" şairin gözünde Anadolu öncelikle "güzel sevgili"dir. Şairler, Anadolu'nun güzelliğini ancak onu "sevgili"ye benzeterek anlatabileceklerini düşünmüşlerdir. Çünkü bir âşık için en güzel varlık sevgilisidir. Anadolu "güzel sevgili", şair "âşık" aralarındaki aşk da çoğu zaman karşılıklıdır. Anadolu, ona

gösterilen ilgiye, sevgiye vefasızlık etmemekte, âşığına aynı duygularla karşılık vermektedir.

İsmail Nami'nin "Anadolu'ya" isimli şiirinde Anadolu, tapılacak kadar güzel olan "sevgili", şair de "âşık"tır. Sevgili, âşığın yoğun sevgisine ona şarap sunarak karşılık vermektedir.

(...)
Mest etti gönlümü sunduğun şarap;
Şimdi biliyorum nedir ızdırap
Bu ufuk bana zor, cihan bana dar,
Şiirle dolan ruh nereye sığar?

Hissettim alırken hüsnünden ilham
Tapınsam da sana yine doyamam.
Fakat niçin böyle gözlerin dolu?
Ey bana tac olan hür Anadolu!...

Şair, "âşık" olarak Anadolu'nun her yerini gezmiş ve gördüğü güzellik karşısında "her şeye veda ederek" kalbini Anadolu sevdası ile doldurmuştur. "Sevgili" yani Anadolu da bu büyük sevdaya "âşığına şarap sunarak" cevap vermiştir. Onun sunduğu şarap, âşığı büyülemiş ya da âşığın başını döndürmüştür. Hatta onun tüm ızdırabını almış, aşkı karşısında "ufku, cihanı küçültmüş"tür. Nami, aşkının büyüklüğünü, aşkı büyültüp ufku küçülterek kurduğu tezatlıkla anlatmaya çalışmıştır.

Ali Rıza Seyfi'nin "Vatanım" başlıklı şiirindeki "güzel sevgili" de "Anadolu"dur.

(...)
Ey vatan rüzgârı!.. başkadır sesin,

Ey yurdun toprağı şuhsun, güzelsin,
El hangi güzeli severse sevsin:
Yetersin sen bana canan vatanım!"

Seyfi, bu şiirinde, savaş sonrası Anadolu'nun içine düştüğü kötü görünümünden ve bu yaraların bir an önce sarılması ve acıların dindirilmesi gerektiğinden söz etmektedir. Son dörtlükte de Anadolu'nun bu hâliyle bile "güzel" olduğunu ve bu "güzel"i hep seveceğini söylemektedir.

Şair, Anadolu toprağını "şuh ve güzel sevgili"ye, bu topraklarda esen rüzgârı da "sevgilinin sesi"ne benzetmiştir. Bu "sevgili", şuh tavırları ve güzel sesi ile şairi kendisine âşık etmiştir. Onun için sevgilisinin her hâli güzel ve sevgisi devamlıdır. Şair, vatanına olan sevgisinin değişilmeyecek ve bitmeyecek sevgi olduğunu "sevgili-âşık" motifinden hareketle anlatmaya çalışmıştır.

Abdülkadir Karahan da Anadolu'yu "sevgili" olarak görmüş ve ona "Anadolu" isimli şiirinde "sevgilim" diyerek hitap etmiştir.

(...)
Sevgilim, ruhum sensin, ülküm seni yükseltmek,
Sen bir uçmak gibisin, biz baharında çiçek…
(...)

Karahan için Anadolu sadece bir toprak parçası değildir. O, Anadolu'ya "âşık"tır ve ruhuyla bağlıdır. Şair, "ruhum sensin" diyerek sevgisinin çok derinden gelen bir tutku olduğunu ifade etmeye çalışmıştır.

Anadolu'nun "sevgili" olarak ele alındığı şiirlerde "sevgili", benzetilen olarak genellikle söz konusudur. Anadolu, sevgilinin yerine konularak kişileştirilmiş ve aşk bu şekilde somutlaştırılmıştır.

Gene bu dönem şairlerinden İhsan Boran'ın "Şiir Kaynağı" isimli şiirinde böyle bir anlatımdan söz etmek mümkündür. Çünkü bu şiirde tek varlığın kabulü söz konusudur. O da "Anadolu"dur. Şair, Anadolu'ya olan sevgisini tek "sevgili"sinin Anadolu olduğunu ve gönlünde sadece bu "yarin sevgisi"nin olduğunu söyleyerek şöyle anlatmıştır:

(...)
Pencerem ne kitaptır ne de ufkum dört duvar,
Gönlümde yar sevgisi Anadolu adlıdır;
Bugün köyler gezerim yarın dağlar, ovalar,
Bana yar kucağından hanlar daha tatlıdır...
(...)

Boran'ın tek aşkı Anadolu'dur. O, Anadolu için "yâr" kelimesini seçmiş ve gönlünde sadece bu "yârin sevgisi"nin olduğunu söylemiştir. Anadolu, onun için "güzel sevgili"dir. Anadolu topraklarında gezen şairin gözü bu sevgiliden başkasını görmemektedir. Şair, bu durumu, gerçek sevgilileri kastederek, onların kucağını istemediğini söyleyerek anlatmıştır. Onun tek "yâr"i Anadolu, onun mutlu olduğu yer de Anadolu'nun hanlarıdır.

Selahattin Savcı'nın "sevgili"si de Anadolu'dur. Şair, Anadolu'yu "sevgili" olarak gördüğünü "Sevgilim" şiiriyle dile getirmiştir.

Yurduma
Güzelliğin gül... şeker...
Koklasam teker... teker
Dört bucağın içini!

Sevginle oldum şaşkın,
Öperken saygım taşkın....
Ak kucağın içini!

Bu şiirdeki "sevgili", yani Anadolu güzelliği ve kokusuyla "güle, şekere" benzemektedir. Şair, Anadolu için "gül" benzetmesini kullanarak bu toprakların güzelliğini, "şeker" benzetmesini kullanarak da tatlı yani sevilecek bir varlık olduğunu anlatmak istemiştir.

1.3.2. Kutsal Mekân

Anadolu ile ilgili yazılan şiirlerde konu ne olursa olsun, Anadolu'ya ait değerler; Anadolu insanı, tabiatı ya da coğrafyası hep ön planda tutulmuş, şairler, her zaman bu değerleri yüceltmek, olumlu yönleriyle anlatmak arzusunda olmuşlardır. Bu noktada onlara yardımcı olan unsurlar, ana, ata, destan, mabed, cennet gibi kutsal değerlerdir. Atatürk Devri'nde yazılmış şiirlerde Anadolu'yu ya bu yönleriyle ya da değerleriyle ön plana çıkaran pek çok şiire rastlamak mümkündür.

1.3.2.1. Cennet

Feyzullah Sacid 1927 yılında Türk Yurdu dergisinde yayımlanmış "Millî Marş İçin" isimli şiirinde, Anadolu ile cennet arasında benzerlik ilişkisi kurmuş ve Anadolu'nun güzelliğini, karşılaştırmalar yaparak daha çekici bir biçimde ortaya koymaya çalışmıştır.

(...)
Güzel yurdum! Sevdalarla duyarım seni!
İstikbale gülümsüyor ufkunda helal;
Ne güzelsin! Cennet, ancak senden bir hayal!
Sen al bayrak, tufanlarda sönmez alevsin;
Göğsündeki ay yıldızı güneşler sevsin!
Solsan bile al kanımla boyarım seni.
(...)

Sacid, şiirinin "Yurt ve Bayrak" bölümündeki bu kıtada Anadolu'nun güzelliğini anlatabilmek için dünyadaki güzelliklerle yetinmemiş, ebedî âlemin en güzel mekânı olan "cennet"i seçmiştir. Şair, Anadolu'nun ne kadar güzel bir coğrafya olduğunu, benzersiz ve eşsiz güzelliği olan cennet ile kıyaslayarak dizelere dökmüştür. Ancak, şair benzerlik ilişkisini, Anadolu'yu cennete değil, cenneti Anadolu'ya benzeterek kurmuştur. Bu bakış açısında güzelliğin kaynağı Anadolu'dur. Cennet ise, bu kaynaktan doğan güzelliğe sahiptir. "Gerçek" olan Anadolu'nun güzelliği, "hayalî" olan ise "cennet"tir.

Şair, benzerlik ilişkisini klasik hâliyle kurmamıştır. Cennetin güzelliğinden hareketle Anadolu'yu anlatması beklenirken o, asıl unsur olarak Anadolu'yu seçmiş, böylece hem gerçek hem de en güzel olanın Anadolu olduğunu daha etkili şekilde anlatmaya çalışmıştır.

Halid Fahri de "Vatan Destanı" isimli şiirinde "cennet"i benzetme unsuru olarak seçmiştir. Ancak o,

(...)
Hamdolsun her yanın bereket dolu,
Cennete bir yeşil meydan gibisin.
(...)

dizelerinde bu benzerlik ilişkisini "güzellik" değil, "bereket ve verimlilik" üzerine kurmuştur. Anadolu, bereketli topraklarıyla "cennetteki bir meydan" gibidir.

İslâm inancına göre cennet, "*Türlü ağaç ve meyvelere, akar kaynaklara, görünüş ve kokusu güzel, isteyenlerin yanına kadar sarktığından koparılması kolay, türlü bol meyvelere sahip"* (Rahman suresi,-ayet 54-58) bir yerdir. Halit Fahri, İslâm dininin bu inanışından hareketle Anadolu'yu cennete benzetmiştir. Anadolu da yeşil, bereketli topraklarıyla cennetin bir parçası gibidir.

Abdülkadir Karahan, "Anadolu" isimli şiirinde Anadolu sevgisinin bir nedeninin de Anadolu'nun "cennet" gibi güzel bir yer olduğunu söylemektedir.

(...)
Sevgilim, ruhum sensin, ülküm seni yükseltmek,
Sen bir uçmak gibisin, biz baharında çiçek...
(...)

Şair Anadolu'yu sevgili yerine koymuş; onu ruhuyla yani içten ve samimi duygularıyla sevmiştir. Onun tek isteği, ülküsü, yurdunun gelişmiş ülke olmasını sağlamaktır. Çünkü Anadolu, "uçmak" gibi güzel ve verimli bir topraktır.

Yine bu dönem şairlerinden Mustafa İlhan, "Vatan" şiirinde Anadolu'nun diğer adının "cennet, cennet bağı" olduğunu söyleyerek "Anadolu – cennet" benzerliğini değil, aynîliğini vurgulamak istemiştir.

(...)
Sana dereler "cennet bağı" koynu açık Gülvatan,
(...)
Sana derler bir cennet koynu açık, gül vatan;
(...)

Şair, bu şiirinde Anadolu için savaşlar yapıldığından, canlar verildiğinden ve Anadolu'nun güzelliklerinden bahsetmiştir. Şaire göre, Anadolu'nun zor günlerinin nedeni güzelliğidir. Güzelliği ile "cennet"e benzeyen bu "Gülvatan"ı bütün dünya bilmekte; onu ele geçirmek için savaşa girmekten çekinmemektedir. Bu tehdit karşısında "Arslan Türk" uykuda değil, "cennet vatan"ını korumak için uyanmış beklemektedir.

Anadolu'daki bahar manzarasını "Anadoluda Bahar" başlıklı şiiriyle anlatan Şahap Akalın, şiirinin son kıtasında şaire şöyle seslenmektedir:

(...)
Burada hayal: hakikat, şairim, aşka inan!
Her köşesi samimiyet kokusuyla ısınan
Cennetten bir bucaktır; hakikat Anadolu!

Şair, Anadolu ile cennet arasındaki benzerliği "hayal – hakikat" kavramlarına dayandırarak kurmak istemiştir. Anadolu her şeyden önce "hayallerin gerçeğe dönüştüğü hakikat yeri"dir. Bu topraklarda hayal edilen şeylerin hepsi hakikate kavuşur. Çünkü Anadolu yalansız ve samimidir. Bu samimiyet, gerçek olduğunun en önemli göstergesidir.

Şair, son dizede Anadolu'nun bu hâliyle "cennetten bir bucak" olduğunu söylemektedir. Anadolu "gerçek"in kendisidir ve gerçek olan güzelliğiyle de "cennet"e benzemektedir. Anadolu, "baharların şiirleştirildiği, kederlerin eksildiği, hayatın denize benzediği, ümitlerin tükenmediği …" bir yerdir. Bu da şairin, Anadolu için cennet imajını tercih etmesinin nedenidir.

Anadolu sevgisinin "niçin ve ne kadar" olduğunu "Yurdum" isimli şiirinde anlatan Avni Can ise,

(...)
Misalidir cennetin en bakımsız bucağın,
Cevher hazinesidir toprağın, bağçen, bağın,
Altın başak fışkırır, her karış toprağından;
Binbir, mahsul alınır, her ovandan dağından;
(...)

dörtlüğünde, Anadolu sevgisinin bir nedeninin de güzel ve bereketli Anadolu topraklarından ileri geldiğini açıklamaktadır. Anadolu için "cennet" benzetmesini

yeğleyen şaire göre Anadolu'nun en bakımsız bucağı bile "cennetten bir köşe gibi"dir. Bu toprakların her karışı "altın başakların fışkırdığı" verimli ve güzel yerlerdir.

Şair,

(...)
Sen dünyanın cenneti, ben cennetin meleği,
(...)

dizesiyle Anadolu'yu "cennet" yerine koymuş ve "dünyanın cenneti"nin Anadolu olduğunu söyleyerek dünyanın en güzel ve eşsiz yerinin Anadolu olduğunu ilan etmiştir. Ona göre Anadolu dünyadaki en güzel yer, kendisi de bu yerin meleğidir. Şair, mekâna yönelik benzetme yaparken o mekâna ait unsurları da unutmamış ve "dünya-insan", "cennet-melek" gerçeğinden hareketle kendisini de "melek"e benzetmiştir. Bu benzetmenin şiire orijinal bir katkısı olmamakla birlikte "Anadolu-cennet" ilişkisini desteklemesi bakımından dikkate değerdir.

Ey Türk, ey Güneş oğlu,
Yurdun güzellik dolu,
Toprağı gül kokulu,
Cennettir Anadolu,

Dağ, yayla, sonra deniz,
Akdeniz, Kardeniz,
Marmara, ara deniz
Cennettir Anadolu.

Faik Âli ise, iletisini ismiyle de belli eden "Bu da Türkün Türküsü" başlıklı yukarıdaki şiirinde Türkler için Anadolu'nun cennet demek olduğunu anlatmıştır. Şiirin her dörtlüğünün son dizesinin aynı oluşu, şairin bu konudaki değişmezliği vurgulamak istediğini göstermektedir.

1.3.2.2.Mabed

Anadolu, üzerinde yaşayanlar için sadece fizikî bir mekân değildir. Bu topraklar, bugüne kadar pek çok şeye sahne olmuş ve sonuç olarak hem coğrafî hem siyasî hem sosyal hem de dinî yönden önem kazanmıştır. Şairler de Anadolu'yu kutsal toprak olma özelliğiyle, mabed, türbe, Kâbe gibi kutsal değerler olarak görmüşler ve bu bakış açısıyla şiirleştirmişlerdir.

Dönemin şairlerinden Yaşar Zeki, "Anadolu" isimli şiirinde Anadolu'yu bu bakış açısı ile ele almıştır. Ona göre Anadolu, her şeyden önce "tapılacak bir yer"dir. Şair bunu,

"Tapılacak bir yerdir: Mabettir Anadolu…"

dizesini iki kez tekrarlayarak belirtmiştir.

(…)
Nehirleri gazidir.. Her çağlayan bir asker,
Havasında bir tat var, rüzgârı ruha eser,
Tapılacak bir yerdir: Mabettir Anadolu…
(…)

Şair, Anadolu'da verilen millî mücadeleye de dikkat çekmiş ve bu mücadelenin, sadece Anadolu insanının gayreti ile değil tabiatın da yardımıyla kazanıldığını vurgulamaya çalışmıştır. Bu savaşta Mehmetçik, yalnız kalmamış; her biri bir asker olan nehirler, çağlayanlar mücadeleye katılmıştır. Yaşar Zeki, nehirler için "gazi", çağlayanlar için "asker" benzetmesini kullanarak tabiat-savaş-Anadolu

ilişkisini vermeye çalışmıştır. Onun varmak istediği nokta, bu ilişkiden dolayı Anadolu'nun kutsallık özelliği kazanmış olduğudur.

Şaire göre, Anadolu'nun mabed olmasındaki bir diğer neden bu toprağın "tarih"idir. Anadolu yüzyıllar boyu "savaş meydanı" olmuş ve büyük savaşlara tanıklık etmiştir. Bu durum da onun kutsallık kazanmasını sağlamıştır.

(...)
Mabedin kubbesinde
Ne tarihler uğuldar.
Bağların gölgesinde
Macralar solurlar.
(...)

Yaşar Zeki, bu dörtlükte Anadolu'nun tarihinden bahsetmektedir. Bu tarihin içine pek çok olay sığmış ve Anadolu dopdolu, canlı geçmişiyle bir mabed gibi ihtişam kazanmıştır. Bu mabedin kubbesi de bu ihtişamlı geçmişin sesleriyle dolmuştur. Bu sesler, geçmişi bugüne taşımaktadırlar. Kubbede her an yankılanan sesler "tarih"i anlatan seslerdir.

Bir başka şair M. Uluğ Turanlıoğlu da "Meriç Kıyılarında-1" başlıklı şiirinde Anadolu'yu kutsal bir yer, mabed olarak ele almıştır.

(...)
Bize dürüstlük ve erlik yaraşır,
Maskenin sırrını asla bilmeyiz,
Kalbimiz ulusal bir sevda taşır,
Yurt denen mabede tapıyoruz biz.
(...)

Dörtlüğünde "ulusal bir sevda taşıyan kalplerin" "yurt denen mabede taptık"larını anlatmaktadır. Anadolu insanı, dürüst kişiliğe sahip, ikiyüzlülüğü bilmeyen, vatanını kutsal bir varlık gibi kabul edip ona inanan ve bağlanan bir "er kişi"dir. Yurduna koşulsuz bir sevgi ile bağlı olan Anadolu insanının bu sevgisinde, Anadolu "kutsal"lığıyla üstünlük kazanmış olarak yer almaktadır.

Anadolu için "mabed" imajını seçen bir diğer şair Cahit Alpuğan'dır. Alpuğan, "Bizim Türkümüz" isimli şiirinin,

İçimizde gündüzler, gözlerimizde şafak
Dört başlı sınırları beklediğimiz toprak,
Tanrımızın evidir, mabedimizdir bizim.
(...)

dizelerinde Anadolu, "Tanrı'nın evidir, mabeddir" der. Bu kutsal yerin bekçileri ise Anadolu insanlarıdır. Onlar, içlerinde "gündüz", gözlerinde "şafak" bu kutsal toprakları beklemektedirler. Alpuğan, Anadolu insanının içindeki umudu "gündüz", gözlerindeki parıldayışı da "şafak" olarak göstergelendirmiştir. Anadolu insanı mabed gibi kutsal kabul ettiği vatanında yarınından umutlu ve huzurlu olarak yaşamaktadır.

Mehmet Türkmenoğlu da "Anadolu"yu "mabed " olarak Anadolu insanını da bu mabedin koruyucuları ve bekçileri olarak görmektedir. "Millete Tapıyoruz" isimli şirinin şu dizeleri bu kabulün göstergesidir.

Ne kartalsız bir yuva ne de arslansız bir dağ
On yedi milyon arslan barındırır bu otağ.
Vatan âşıklarıyız her birimiz bir diyar,
On yedi milyon kalbde birer Anadolu var.
Sınırda göğüs gerip başlarız ibadete
Biz vatan mabedinde tapıyoruz millete.

Yaşarız vatan için ölürüz vatan için.
Minnetimiz yok bizim boşanacak kan için.
Sevgimiz yurda bağlı yurda bağlı kinimiz.
Ulus için; yurd için can vermektir dinimiz.
(...)

Bu şiirde vatan için şöyle bir tablodan söz edebiliriz:

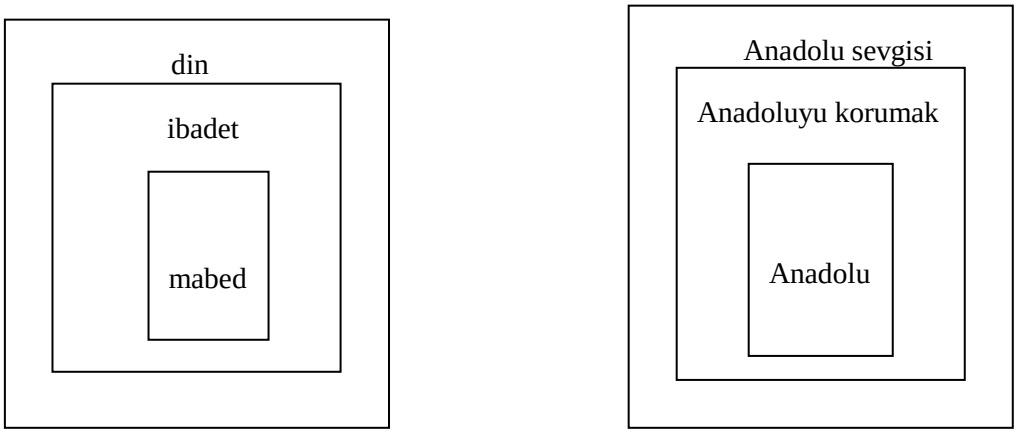

din → Anadolu sevgisi

ibadet → Anadolu'yu korumak

mabed → Anadolu

Şair için merkezdeki değişmez gerçek, Anadolu'dur. Her şey bu varlığın etrafında, bu varlık için vardır. Şair, Anadolu'yu kutsal bir mekân olarak gönlüne yerleştirmiştir. Aşkının merkezinde "mabed" olarak kabul ettiği Anadolu bulunmaktadır. O bu "mabed"i koruyarak ibadetini yerine getirmekle, "din"ini yani "aşk"ını yaşamaktadır. Bu çizgide şair Türkmenoğlu, şiirinde "kutsal aşkı"nı ibadet, mabed, toprak, din" gibi birbiriyle bağlantılı kelimeleri seçerek anlatmaya çalışmıştır.

1.3.2.3. Kâbe

Atatürk döneminde Anadolu sevgisi üzerine yazılmış şiirlere baktığımızda şairlerin bu sevgiyi değişik varlıklardan hareketle anlattıklarını görmekteyiz. Bunlar, çoğu zaman somut, millî ya da manevî değeri olan varlıklardır. Şairler, sevgilerinin vazgeçilmez, yüce, kutsal vb. derecelerini ancak farklı varlıklarla Anadolu arasında kurdukları benzerlik ilişkisiyle anlatabilmişlerdir. Bu benzetmelerden biri de "Kâbe"dir.

Bu dönem şiir denemelerinde bulunan Nahit Nafiz, "Anadolu" başlıklı şirinde Anadolu'yu kutsal bir mekânın yerine koymaya çalışmıştır.

(...)
Kâbe olsa cihana
Lâyıktır Anadolu

Şair, Anadolu'nun tabiî güzelliğini anlattıktan sonra onu Kâbe'ye benzetmiştir. Bu benzerliği kurmasının birden fazla nedeni olabilir. Bunlardan ilki, Anadolu'nun da Kâbe gibi kutsal topraklar olarak görülmesidir. İkinci neden Anadolu'da da dinler arası savaşların yaşanmasıdır. Kâbe üç büyük dinin savaşlarına sahne olmuş bir mekânın parçasıdır. Bu dinlere mensup insanlar, yüzyıllar boyu kutsal topraklar için savaşmışlardır. Anadolu'nun durumu da geçmişte pek farklı olmamıştır. Anadolu, coğrafî konumu gereği din savaşlarına da sahne olmuştur. Şair de bu benzerlikten hareketle Kâbe – Anadolu ilişkisini kurmuştur.

Şairlerin bu benzetmeyi kullanmasının üçüncü nedeni ise Kâbe'nin birleştirici, bütünleştirici özelliğinin olmasıdır. Kâbe, Müslümanları dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, bir araya getiren, birleştiren ve aynı zamanda bütünleştiren bir mekândır. Şair, bu özelliğin Anadolu için de geçerli olduğunu

anlatmak için Kâbe ile Anadolu arasında benzerlik kurmuştur. Anadolu toprakları da güzelliği, verimliliği ile bu toprağın insanlarını bütünleştirmektedir.

Anadolu ile Kâbe arasındaki benzerlik ilişkisinin bir dayanağı da "güzellik"tir. Kâbe, üzeri altın işlemelerle süslü ipek örtüsü olan değerli bir mekândır. Anadolu da,

Çaylar bu zümrüt yerin
Sanki bir elmas yolu
(...)

dizelerinde de anlatıldığı gibi, doğal güzellikleriyle Kâbe gibi değerlilik kazanmış bir mekândır.

Anadolu'yu Kâbe'ye benzeterek işleyen bir diğer şair Rıza Tevfik'tir. Rıza Tevfik, "Anadolu" isimli şiirinde Anadolu'yu hem dinî hem de tarihî mekân olma özelliğiyle ele almıştır. Şair her kıtasının sonunda "o eller" redifli mısralarıyla Anadolu'nun nasıl bir mekân olduğunu şöyle anlatmaktadır:

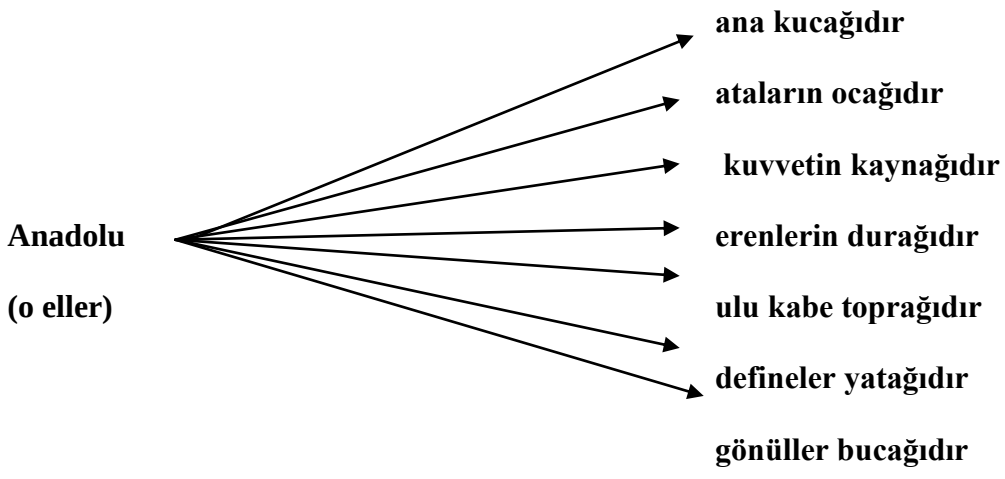

Anadolu'nun Türk yurdu oluşundan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar geçen sürecin anlatıldığı şiirde Anadolu için kullanılan bu imajların hepsi yaşanan tarihi ve tarihî değerleri özetlemektedir.

(...)
Milletimiz orda doğdu, büyüdü,
(...)
Orda oldu zorlu ateş oyunu,
(...)
O meydanda can alınıp satıldı.
(...)

Anadolu'da doğan Türk milleti, bu topraklar üzerindeki "zorlu ateş oyunu"nu oynamış ve "can alıp satarak" bu toprakların sahibi olmayı başarmıştır.

Bu toprakları savaşçı ruhu ve gücü ile kazanan Türk milleti, inancı sayesinde de Anadolu'da hüküm sürmeyi devam ettirmiştir.

(...)
Hep gaziler oradan gelip geçtiler,
O çaylarda abtest alıp içtiler.
Memleketler fetheyleyip göçtüler
Erenlerin durağıdır o eller!

Her bir vîran köşesinde bir er var,
Türbelerde nece nece server var;
Bilmem nerde böyle mutlu bir yer var?
Ulu Kâ'be toprağıdır o eller!...
(...)

Rıza Tevfik, Anadolu insanının hem siyasî hem dinî alanda yaşadıklarını anlattığı bu şiirde, her iki alanda kazanılan zaferlerin Anadolu için önemini anlattıktan sonra zaferin ardından siyasî ve sosyal alanda meydana gelen başarının nedenlerini sıralamıştır. Ona göre bu alanlardaki başarının bir nedeni de Anadolu topraklarının "erenler durağı ve ulu Kâbe toprağı" olmasıdır. Şair, Anadolu'yu kutsal bir mekâna benzeterek ona olan sevgisinin büyüklüğünü ifade etmeye çalışmıştır.

Uluğ Turanlıoğlu da Türk gencine seslendiği "Bir Arkadaşa" isimli şiirinde Anadolu'yu güzelliğinden dolayı Kâbe'ye benzetmiştir.

(...)
Dünü düşün, geçmişe bak:
Tarih bile bir yavrundur.
Yurdunda bin meş'ale yak
Kâbe cennet hep yurdundur!...

Savaş bitmiş, Anadolu bu kez de "yoksullukla, geri kalmışlıkla, cahillikle" savaşmaya başlamıştır. Bu savaşta, en büyük görevin ülkenin gençlerine düştüğüne inanan Turanlıoğlu, "Bir Arkadaş" diye Türk gencine seslenmekte, onu ülkesini kalkındırmak için çalışmaya çağırmaktadır. Çünkü Anadolu, Kâbe ve cennet gibi güzel bir yer olduğu için onun uğruna savaşmak ve çalışmak şarttır.

1.3.2.4.Türbe

Şiirlerde Anadolu ile arasında benzerlik kurulan bir diğer kutsal mekân türbedir.

Hasan Âli, "Anadolu" isimli şiirinde Anadolu'yu hem insan hem de mekân olarak ele almıştır. İlk bölümde "Asyanın önünde yatan kız" olan Anadolu, şiirin ikinci bölümünde uhrevî bir hal alarak "türbe"ye dönüşmüştür.

Bayrağımla doğan yüce yıldıza
Çıkıp da dünyaya baktığım zaman,
Asyanın önünde yatan bir kıza
Gözlerim takılır, ayrılmaz ondan.

Atalara olmuş bir yeşil türbe
Başı göke varan dumanlı dağlar.
Üstünde durdukça bu mavi kubbe
Altında tarihim heybetle çağlar.
(...)

Tarihi boyunca büyük savaşlara ve zaferlere tanık olmuş "Anadolu" toprakları şehitlerin mezarları ile doludur. Şair, bu durumu, her bir Anadolu dağı için "yeşil türbe" imajını seçerek anlatmıştır. "Başı göke varan dumanlı dağlar"ın hepsi Anadolu için canını vermiş Türk erlerinin "türbe"sidir.

"Yeşil türbe" imajıyla Anadolu dağlarının kutsal olduğuna dikkat çeken şair, "gökyüzü" için "mavi kubbe" imajını seçerek arka planda Anadolu için "cami" görüntüsü oluşturmuş ve böylece "türbe" imajını destekleyerek anlamı kuvvetlendirmiştir.

1.3.3. Destan

Destan, halk edebiyatına ait önemli türlerden biridir. Çünkü destanın tek yaratıcısı şairler değildir. Söz konusu millî destanlar ise şairin dışında başka yaratıcılara da ihtiyaç vardır. Nihat Sami Banarlı, destanın yaratılmasında gerekli şartları şöyle özetlemiştir:

" 1. Millet, halk hayâlinin efsâneler yaratmaya elverişli bulunduğu, en eski ve iptidâi devirlerde yaşamış olmalıdır.

2. O milletin târihinde unutulmaz tabîat olayları, büyük savaşlar, göçler, istilâlar, yeni coğrafyalarda vatan kuruşlar gibi halk hayat ve hâfızasını nesillerce meşgûl edecek hâdiseler bulunmalıdır."(Banarlı, 1971: 7)

Anadolu da pek çok millete böyle şartlar sağlamış bir coğrafyadır. Pek çok nedenle önem arz eden Anadolu toprakları milletlerin destan yaratmalarında önemli bir toprak olmuştur. Şairler de bu durumu göz ardı edememiş ve Anadolu ile destan arasında ilişki kurmuşlardır. 1923-1938 yılları arasındaki şiirlere baktığımızda karşılaştığımız sonuç Anadolu ile destanın özdeşleştirildiğidir.

Bu dönem şiir denemeleri yapan Esat Adil, "Anadolu'ya" şiirinde Anadolu'yu savaşların kazanıldığı zafer meydanı olarak işlemiş ve bundan kaynaklanan gururu ve sevgiyi dizelere şöyle dökmüştür:

Bir destan yazdın ki.. Ne mutlu sana,
Her sahifesinde zaferler dolu..
Bu ne cidâl.. Yoksa susayan kana
Hep sana mı koştu ey Anadolu!..

Yıllarca neneler Arslan besledi
Gazaların sonu gelmesin diye..
Çobanlar hudutda düşman sesledi,
Gönül bağlamışken "Kavala" "Ney"e..
(…)

Şaire göre Anadolu "Her sahifesinde zaferler dolu bir destan"dır. Bu destanın kahramanları ise "nenelerin yıllarca beslediği arslanlar" yani Türk gençleri ve çobanlarıdır.

Destan yazabilmek için gerekli olan şartlara sahip Anadolu, zaferlerle dolu "destan"ını yazmayı başarmış, Adil de bu durumdan hareketle Anadolu için "destan" sembolünü kullanmıştır.

Anadolu'nun bir "destan" olduğu üzerine yazılmış şiirlerden biri de Halit Fahri'ye aittir. Halit Fahri, "Vatan Destanı" isimli şiirinde Anadolu'yu "destan"a benzetmiş ve bu destanın şiirini yazmıştır. Şiir tabiattan insana kadar Anadolu'ya ait pek çok unsur üzerine kuruludur. Şair, Anadolu'nun "destan" olma özelliğini tüm bu unsurların Anadolu ile ilgisini kurarak anlatmıştır.

O kadar dolu ki toprağın şanla
Bir değil, sanki bin vatan gibisin.
Yüce dağlarına çöken dumanla
Göklerde yazılı destan gibisin.
(...)

Şair, ilk dörtlükte Anadolu'yu "destan" olarak sembolleştirirken Anadolu ile destan arasındaki benzerlik ilişkisinin tesadüf olmadığını anlatır gibidir. Anadolu, "göklerde yazılı bir destan"dır; çünkü "toprağı şanla dolu"dur. Anadolu toprakları yüzyıllar boyu savaşlara, zaferlere, göçlere tanıklık etmiş, tarihî ve kutsal bir coğrafyadır. Geçmişte yaşanan birçok olayın sonunda şanlı bir geçmişe sahip yeni Türk Devleti'ni yaratan bu topraklardır. Şair, bu durumu "destan yaratmak", Anadolu'yu da "destan" sembolünü kullanarak şiirleştirmiştir.

Hasan Âli de "Anadolu" isimli şiirinde Anadolu'nun geçmişinden bahsettikten sonra onun "destan" olduğunu ifade etmiştir.

(...)
Atalara olmuş bir yeşil türbe
Başı göke varan dumanlı dağlar.

Üstünde durdukça bu mavi kubbe
Altında tarihim heybetle çağlar.
Tanrının silinmez fermanısın sen,
Uzun bir mazinin destanısın sen.
(...)

Destan türünün ortaya çıkabilmesi için en önemli şartlardan biri "zaman"dır. Çünkü destanlar, sıradan yaşanmışlıkların değil, büyük olayların, mucizelerin vb. sonucudur. Bunlar için de uzun zamana ihtiyaç vardır. Hasan Ali, Anadolu'nun "heybetli bir tarih"e sahip olduğunu söyleyerek bu süreci yaşadığını anlattıktan sonra onu destanlaştırmıştır. "Uzun bir mazinin destanı" diyerek bu süreci yeniden belirttiği görülmektedir. Şaire göre, Anadolu hem mazisinin büyüklüğü, hem de topraklarının kutsallığı sayesinde hep yaşayacaktır.

1.3.4. Efsane

"İnsanoğlunun tarih sahnesinde görüldüğü ilk devirlerden itibaren ayrı coğrafya, muhit ve kavimler arasında doğup gelişen; zamanla inanç, âdet, anane ve merâsimlerin teşekkülünde az çok rolü olan"(Elçin, 1993: 314) efsaneler, Türk ve Anadolu tarihinde önemli yeri olan unsurlardır. Çünkü üretilen efsaneler, zengin Türk kültürüne ait pek çok unsuru içermekte ya da Anadolu yaşananlarla efsaneye kaynaklık etmektedir.

(...)
Tarihe efsane gibi yazıldın,
Cihangirler senden sordular yolu.
Bir "Gazi" diye ta arşa kazıldın,
Kaldır başını bak ey Anadolu!..
(...)

Esat Adil'in "Anadolu'ya" isimli bu şiirinde Anadolu, "savaşçı/ kahraman" olarak işlenmiştir. Anadolu, dünya devletlerinin gözünü diktiği bir coğrafya olduğu

için sürekli savunma yapmak, savaşmak durumunda kalmıştır. Onun bu savaşlarda göstermiş olduğu başarılar, kazandığı mucizevi zaferler, Anadolu'yu dünyaya daha çok tanıtmış ve Anadolu tarihi "efsane" olarak yazılmıştır. Şair Anadolu'yu geçmişindeki bu olaylardan ötürü "efsane"leştirmiştir.

Anadolu, tarih sayfalarında bir efsane, aynı zamanda da bu efsanenin kahramanıdır. Çünkü o, büyük savaşlardan galip olarak çıkmayı başarmış bir "Gazi"dir. Bu unvana yakışan bir savaşçı olarak Anadolu'nun adı arşa kazılmıştır.

(...)
Alnında parlayan tarihin nuru,
Senden aldım ben bu büyük gururu!...
(...)

Tarihin önemli sayfalarında destan ve efsane olmayı başarmış Anadolu, elbette her Anadolu imanının gurur duyacağı bir vatandır. Şair de bu durumu son iki dizede özetlemiştir. Anadolu geçmişi ile şairin alnını açık tutmakta ve ona gurur dolu bir mutluluk ile aşk yaşatmaktadır.

1.3.5. Anne

Türk edebiyatında Anadolu, her şeyden önce "ana"dır. Çünkü "ana", "doğuran, besleyen, büyüten, koruyan"dır. Anadolu da tıpkı bir anne gibi insanını var eden, besleyen, yüzyıllar boyu yaşatan bir topraktır. O yüzden Anadolu için "ana" benzetmesi yaygın olarak kullanılmış ve sembol hâlini almıştır.

Beş Hececiler'den Halit Fahri, "Vatan Destanı" başlıklı şiirinin ilk dörtlüğünde Anadolu'ya,

"Ey Ana toprağı, ey Anadolu"

dizesinde “ana toprağı” diye seslenmektedir. Şair, bu benzetmeyi, Anadolu ile aralarındaki ilişkinin kuvvetini anlatabilmek için seçmiştir. Anadolu ile şair, ortak, köklü geçmişe sahiptirler. Şair, bu toprakların çocuğudur. Bu yüzden annesine yani vatanına büyük, vazgeçilmez bir sevgi ile bağlıdır.

Anadolu tarihinde büyük küçük pek çok savaşa sahne olmuş, bu savaşlar Anadolu’nun her köşesini etkilemiştir. Sonuç ne olursa olsun -ister yenilgi, ister zafer- Anadolu’nun dört bir yanında yetim, öksüz binlerce çocuk ve dul kadın kalmıştır. Nahit Nafiz, “Anadolu” isimli şiirinde Anadolu’nun bu yönünü

(..)
Öksüzlere bir ana
Bak şu güzel vatana
(...)

dizelerinde dile getirmiştir.

Bu vatan yani Anadolu, savaşlara gidip geri dönmeyen Mehmetçiklerin öksüz yavrularıyla doludur. Anadolu, bu yavrular için bir “ana kucağı”dır. Çünkü onları “besleyen, koruyan” konumundaki tek varlıktır. Bu nedenle Anadolu insanları, Anadolu’yu anne yerine koymuşlar ve en üstün, karşılıksız sevgi ile ona bağlanmışlardır.

Abdülkadir Karahan, “Anadolu” şiirinde bu bağlılığı ve Anadolu – anne ilişkisini her yüce sevgiyi Anadolu’da bulduğunu söyleyerek şöyle anlatmıştır:

Ben her yüce sevgiyi ey güzel ANADOLU
Senin göğsünde buldum, ruhuna giden yolu,
(...)

Şair, Anadolu'yu göğsüne yaslanılan, en yüce sevgiyi yüreğinde taşıyan bir "anne" olarak kabul etmektedir. O, annesinin göğsünde en yüce sevgiyi bulmuş, adeta ruhunu bu en güvenli, en sıcak yerde, annesinin kucağında tanımıştır. Anadolu ile arasındaki sevgiyi "anne" motifi ile anlatmaya çalışan Karahan, anne-çocuk ilişkisini daha sonra millet-vatan ilişkisine dönüştürerek kendisine ait özel değil, millete ait genel bir sevgiden söz etmiştir.

Anadolu'nun "ana", Anadolu insanının da "evlad" olduğunu anlatan bir diğer şiir ise, İshak Refet'in "Altın Yurt" isimli denemesidir. Şair, Anadolu ile Anadolu insanı arasındaki "anne-çocuk sevgisi"ne dayanan ilişkiyi şöyle anlatmaktadır:

(...)
Hey altın yurt, Aziz yurt, dünyada eşin yoktur;
Çok güzel olduğundan sana göz diken çoktur..

Fakat çocuklarından ayrılır mı, bir ana?
Zorla ayırsalar da kavuşur yana, yana!..

Çocukların can verip seni kurtardılar bak:
Her yıl kurtuluş günün böyle bayram olacak...
(...)

Şaire göre Anadolu, "altın" gibi değerli ve eşsiz güzelliğe sahip bir yerdir. Dünyada benzeri olmayan bu güzellik herkesin dikkatini çekmektedir. Dünya ülkelerinin gözü Anadolu üzerindedir ve hepsi bu topraklara sahip olma amacındadır. Ancak, Anadolu bir "anne" olarak kendini ve evladlarını onlara teslim etmeyecektir.

Şair, Anadolu'nun işgalini ve kurtuluşunu "annenin evladlarından ayrılması ve tekrar kavuşması" imajıyla anlatmıştır. İşgal, "annenin evladlarından ayrılması", kurtuluş ise "anne ile evladlarının kavuşması"dır.

Genellikle koruyan, kollayan anne iken bu şiirde, koruyan, kollayan sadece anne değil, aynı zamanda çocuklardır. Çocuklar da annelerini aynı sevgi ile korumakta ve savunmaktadırlar.

Hasan Âli'nin "Anadolu" isimli şiirindeki "koruyucu, kollayıcı" ise sadece "ana"dır. Şair, Anadolu'yu bu özelliğinden dolayı "anne"ye benzetmiş ve vatanı ile olan ilişkisinin anne – çocuk ilişkisindeki gibi doğumla birlikte başladığı şu dizelerde açıklamıştır;

(...)
Bilirim, o sensin ey ana yurdum;
Bağlıyım ezelden ben sana yurdum.
(...)

Şair, şiirinin son dörtlüğünde Anadolu ile Anadolu insanı arasındaki bağlılığın doğumdan ölüme kadar sürdüğünü anlatmaktadır.

(...)
Sen bize anasın ey Anadolu,
Göğsünde yaşayıp ölür Türkoğlu

Anadolu, evlatlarını yani Anadolu insanını doğumundan itibaren göğsünde yaşatmıştır. Bu Anadolu'nun ilgili ve vefakâr bir "anne" olduğunu gösteren bir anlatımdır. Şairin, Türkoğlu dediği Anadolu insanı, Anadolu topraklarında doğmuş, bu toprakların güvenliğinde büyümüş ve yine bu toprakların kucağında ölmüştür. Hasan Ali, koruyan "ana", korunan "evlad" gerçeğini Anadolu üzerine etkili bir anlatımla şiirleştirmiştir.

"Anadolu" isimli şiirinde, Anadolu'yu geçmişinde olanlarla tanımlayan Rıza Tevfik'in bir tanımı da "ana" sembolü üzerine kuruludur.

(...)
Rıza! Canım o ellere kurbandır.

Sinesinde yatan, atan, anandır;
Anadolu asıl eski vatandır,
Anamızın kucağıdır o eller!.

Şair, Anadolu'yu ona "kurban" olacak kadar çok sevmektedir. Çünkü Anadolu, köklü geçmişi olan "sinesinde ataların, anaların yattığı" "eski vatan"dır. Anadolu insanı bu topraklarda yüzyıllar önce gözünü açmış, bu topraklar onu beslemiş ve büyütmüştür. Tevfik de bu durumu, Anadolu için "ana kucağı" imajını seçerek anlatmıştır.

Vehbi Cem Aşkun'un şiirindeki "ana" biraz daha farklıdır. "Vatan Türküsü" isimli şiirindeki "ana" diğer şiirlerdeki gibi sadece duygusal özellikleri ile değil, fiziksel özellikleri ile de vardır.

(...)
Kurban bu can sana vatan,
Güzel yurdum şirin anam!
Akdenizi kabir yapan,
Daha bizdik dün düşmana!.

Şair için vatan, "şirin ana"dır. Aşkun, vatanın güzelliğini, onu "şirin"leştirerek somutlaştırmak istemiştir. Şair, bu dörtlükte "ana" dediği vatanı için nasıl savaştığını anlatmaktadır. O, vatanı için korkmadan savaşmış, Akdeniz'i düşmanlara mezar yapmıştır.

1.3.6. Kız

Anadolu için kullanılan en yaygın sembollerden biri de "kız"dır. Şairler, Anadolu topraklarının saflığını, temizliğini, el değmemişliğini, bozulmamışlığını, bakirliğini anlatmak için bu sembolü seçmiştir.

Hasan Âli, "Anadolu" şiirinde "kız" sembolüyle orijinal bir anlatım yakalamıştır.

Bayrağımla doğan yüce yıldıza
Çıkıp da dünyaya baktığım zaman,
Asyanın önünde yatan bir kıza
Gözlerim takılır, ayrılmaz ondan.

Bilirim, o sensin ey ana yurdum,
Bağlıyım ezelden ben sana yurdum.
(...)

Şair, "Anadolu"yu "Asyanın önünde yatan kız" olarak imajlaştırmıştır. Gökyüzündeki yıldızdan dünyaya bakıldığında "Anadolu" Asya kıtasının önünde yatan bir kız gibidir. Bu kız, tüm güzelliği ve saflığı ile şairin gözlerini kendine hapsetmiştir.

Hasan Âli aynı şiirde Anadolu'dan "ana" olarak da bahsetmektedir. Birbirinden farklı iki unsuru, kız – ana, tesadüf değildir. Bunlar, hem şiirin anlamını hem de birbirlerinin anlamını, şairin mesajına uygun şekilde desteklemektedir. Şair, "ana" diyerek Anadolu'nun "yaşanmışlıkları" olduğuna ve kutsallığına, "kız" diyerek de bütün yaşanmışlıklara rağmen hâlâ el değmemiş, güzel, temiz ve canlı olduğuna dikkat çekmek istemiştir.

1.3.7. Otağ

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde "Anadolu" farklı varlıklarla özdeşleştirilerek şiire konu edilmiştir. Seçilen varlıklar, çok çeşitlilik göstermekle birlikte, hepsi, Anadolu'nun güzelliğine güzellik katmak, değerini artırmak, Anadolu'ya kutsallık kazandırmak için özenle seçilmiş anlamlı kavramlardır.

Otağ, Anadolu'nun nasıl bir mekân olduğunu anlatmak için seçilen nesnelerden biridir. Eski Türk kültüründe "hakan çadırı" olarak kullanılan otağın Anadolu için pek de tercih edilmediği tespit edilmiştir. Az sayılabilecek örnekler arasında Mehmet Emin Yurdakul'un "Anadolu" isimli şiiri dikkat çekmektedir. Mehmet Emin, Anadolu'nun zor ve sıkıntılı günlerinin anlattığı bu şiirde Anadolu topraklarından "Türklüğün otağ"ı diye bahsetmektedir.

(...)
Ey vatanın bağrı yanık bucağı.
Hani senin bereketli hasadın,
Yeşil yurdun, mesut çatın, şen çiftin?
Hani senin medeniyet hayatın,
Yolun, köprün, kazman, iğnen, çekicin?
Ey Türklüğün otağı!
Ne vaktedek bu acıklı sefâlet,
Bu viranlık, bu inilti, bu kaygu?
Ne vaktedek bu uğursuz cehalet,
Bu taassup, bu görenek, bu uyku?
(...)

Şair, Anadolu'nun ve Anadolu halkının içinde bulunduğu durumdan mutlu değildir. Bu nedenle yaşanan sıkıntıları uzun bir şiir yazarak anlatmış, şiirde bazen eleştiriye bazen de sorgulamaya gitmiştir. Vatanın dertlerle bağrı yanarken "bereketli topraklardan, yeşil yurttan, şen çiftçiden" eser kalmamıştır. Anadolu insanı "medeniyetten uzak, sefalet, kaygı, cehalet, taassup içinde uyumak"tadır. Bu duruma sinirlenen Mehmet Emin, Anadolu için, Anadolu'nun Türklere ait olduğunu da vurgularcasına, "Türklüğün otağı" benzetmesini yapmıştır.

Şiirin bütününe bakıldığında, şairin bu benzetmeyi yapmış olmasının olumlu ve olumsuz nedenleri olabileceği akla gelmektedir. Mehmet Emin, böyle bir benzetme yapmıştır; çünkü "otağ" Türk kültürünün bir parçasıdır ve Türk hakanı otağdaki yönetimle milletini Anadolu'ya taşımayı başarmıştır. Şairin, Anadolu için "otağ" benzetmesini kullanmasının olumsuz nedeni ise, savaş hâlindeki Anadolu'nun

da yerleşik hayata dolayısıyla medeniyete uzak kalan otağ kültürüne benzemesi olabilir. Anadolu da savaşlar nedeniyle huzurlu, rahat bir yaşam sürememiş ve medeniyete yönünü dönmesi ancak 20. yüzyılın başlarında olmuştur.

Mehmet Türkmenoğlu'nun "Millete Tapıyoruz" başlıklı şiirinde de Anadolu'nun "otağ" ile özdeşleştirdiği görülmektedir.

Ne kartalsız bir yuva ne de arslansız bir dağ
On yedi milyon arslan barındırır bu otağ.
(...)

Otağ, göçebe Türk kavimlerinin kullandığı ve hakana ait olan çadırdır. Şair Anadolu'yu otağ ile ilişkilendirmiştir. Bunun birkaç nedeni olabilir. Bunlardan ilki otağ da Anadolu da Türklere aittir. İkicisi otağ "hakan"a yakışan çadır, Anadolu da yüce Türk milletine yakışan topraktır. Üçüncü neden ise, otağ, güzel işlemeli çadır, Anadolu da güzelliğiyle göz kamaştıran bir mekândır. Türkmenoğlu bu benzerliklerden hareketle Anadolu'yu otağ olarak hayal etmiş, bu benzerlikte otağ, benzetilen taraf olduğu için Anadolu'nun niteliğini artırmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

ANADOLU COĞRAFYASI

2. ANADOLU COĞRAFYASI

Seni Boydan Boya Sevmişim,
Ta Kars'a kadar Edirneden.
Toprağını, taşını, dağlarını
Fırsat buldukça övmüşüm.
Turgut Uyar, Türkiyem

Yeryüzü birbirine benzer ya da birbirinden tamamen farklı coğrafyalardan meydana gelmiştir. Bu coğrafyaların her birinin kendine özgü yapısı vardır. Bu doğal yapılar, o coğrafya üzerinde yaşayan insanları doğrudan etkilemektedir. Çünkü coğrafya, insanoğlunun yaşayış şeklini belirleyen en önemli etkenlerden biridir. Bu anlamda Anadolu yeryüzündeki en tipik coğrafya örneklerinden biridir. Pek çok bölgede görülmeyen özellikler Anadolu coğrafyasında etkili unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Asya ile Avrupa'yı bağlayan noktada olması, dört mevsimi yaşaması, üç tarafının denizlerle çevrili olması vb. Anadolu'yu dünya üzerinde fark edilir yapan, ona jeopolitik önem kazandıran özelliklerdir. Bu önemli özellikler, edebiyata da yansımış ve Atatürk Dönemi şairleri bu coğrafyaya olan hayranlıklarını ve bağlılıklarını coğrafî unsurlar yardımıyla anlatmaya çalışmıştır.

2.1.Denizler

Anadolu'nun üç tarafının denizlerle çevrili oluşu, Anadolu halkını doğrudan etkileyen önemli bir coğrafî özelliktir. Bu özelliğin, dolaylı da olsa, edebiyat üzerinde de etkisi olmuş, Türk şiirinde deniz konusu en çok işlenen konular arasında yer almıştır. Atarük Dönemi Türk Şiiri'nde de bu özelliğe rastlamak mümkündür. Bu dönemde yazılan şiirlerde nazar boncuğu Marmara, hırçın Karadeniz, güzel Ege ve savaşta varılacak ilk hedef Akdeniz özellikle Millî Mücadele'deki rolleri ile çok işlenmiştir. Çünkü bu denizlerin hemen hepsi sadece savaşın tanığı değil, aynı zamanda Millî Mücadele'nin hem başlama hem de zaferle sonuçlanma sebebidir.

2.1.1.Akdeniz

1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde Akdeniz'in şiire konu edilmesinin tek nedeni, Millî Mücadele'dir diyebiliriz. Ele aldığımız şiirlerin hemen hepsinde Akdeniz, tek hedef gösterilen ve kavuşulmak istenen sevgilidir.

2.1.1.1. Millî Mücadelede Akdeniz

Millî Mücadele'nin son aşaması Büyük Taarruz'dur. Yok olma tehlikesi ile yüz yüze gelmiş Türk milleti, Mustafa Kemal ve arkadaşlarının doğru plan ve isabetli taktikleri sayesinde bu durumdan kurtulmayı başarmıştır. Bu mücadelede, Akdeniz, önemli bir coğrafyadır. Millî Mücadele'nin tam bir başarıya dönüşmesinde bu coğrafyanın adı çok etkili olmuştur.

İnönü Savaşları, Sakarya Meydan Muharebesi kazanıldıktan sonra Akdeniz'in hedef olarak gösterilmesi sayesinde Türk orduları İç Anadolu'dan İzmir'e gelmişler ve düşmanları buradan denize dökmüşlerdir. Bu önemli olay ve olayların geçtiği coğrafya sadece tarihî ve siyasî arenada değil Türk edebiyatında da yerini almıştır. 1923-1938 arası şiirlerde Akdeniz'in bu önemi ve fonksiyonu pek çok kez konu edilmiştir.

M. Faruk Gürtunca, "Vahşet"te Millî Mücadele'yi hikâye etmiştir. Bu hikâyede, Millî Mücadele'nin Akdeniz'e uzanan seyri şu dizelerle anlatılmaktadır:

(...)
Sakarya boylarında o yıl çok dolaşmıştık,
Her gün bir akın için sarp dağları aşmıştık!
Sakarya.. o güzel su, kesilmişti ateş, kan,
İçimizde bir hasret vardı, derin bir hicran!

Bu hasret Akdenizin sönmiyen hasretiydi,
Bu hasretin yuvası kalbimizin etiydi!.
(...)

Sakarya Muharebesi, Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır. Ancak her gün bir akın yaşayan Türk askerinin gitmek istediği bir yer vardır: Akdeniz. Türk ordusunun her askeri, hasretini duyduğu, sevgisi kalbine işlenmiş Akdeniz'e bir an önce kavuşmak ister. Çünkü bu, ülkenin bağımsızlığı açısından en önemli adım olacaktır.

Türk ordusu Akdeniz'e kavuşuncaya kadar binlerce şehit vermiştir. Mehmet Emin "İstiklâl Destanı"nda

O yerde gördüm ki dağları onun,
"Üçyüzbin şehidin kanı var!" diyor!
Akdeniz önünde dalgalar bunun
Acıklı şi'rini inşâd ediyor.

dizeleriyle Akdeniz dalgalarının bu üzücü durumu anlattığını söylemektedir. "Dalgaların sesi", "savaştaki acı kayıpların hikâyesini anlatan bir insanın sesi"ne benzetilmiştir.

Samih Rifat da "30 Ağustos (1338) Gecesi" isimli şiirinde Millî Mücadele'nin son gününü kaleme almıştır. Şiirde "Sarı Aslan, İntikam, Toplanış, Bayram ve Baskın" isminde beş bölüm bulunmaktadır. Şair, şiirin "Bayram" bölümünde Türk ordusunun Akdeniz'e doğru yola çıktığı ânı anlatmıştır. Ordu harekete geçince, Anadolu, bütün unsurlarıyla ona yardım etmek için seferber olmuştur.

Ürperdi genç Anadolu
Dağ, taş yalın kılıç dolu
Açıl ey şan, şeref yolu!..
(...)

Vatan yaydır, ordu bir ok
En uzun yol bir adım yok
Akdenizi beklettik çok
(...)

Bu seferberlikte, vatan "yay", ordu da "ok"tur. Şair, bu imajlarla ordunun bulundukları yerden Akdeniz'e çok hızlı bir şekilde geldiklerini anlatmaya çalışmıştır.

Türkler için "kavuşulan sevgili" konumundaki Akdeniz, düşmanlar için "mezar" olmuştur. Çünkü onlar, Türk askerinin saldırısında kaçacak yer bulamamış ve Akdeniz'e atlayarak orada ölmüştür. Bu yüzden pek çok şiirde Akdeniz "mezar" olarak işlenmiştir. Şükûfe Nihal de "Bizim Destanımız" isimli şiirinde bu tarihî olayı aynı benzetme ile anlatmıştır.

(...)
Artık kurtuluş yoktu, son yıldızlar sönerken,
Hak bir fecir renginde doğdu Koca Tepeden..
Şimdi ümit yolları önümüzde açıktı,
Bir yığın kül altından adsız bir alev çıktı,
"Adatepe" üstünden aştı, "Dumlupınar"ı;
Kaçana mezar oldu Akdenizin suları…
(...)

2.1.1.2. İlk hedef Akdeniz

Millî Mücadele, Anadolu coğrafyasının ve Anadolu insanının yaşadığı en büyük ve en önemli savaştır. Bu savaş ile kimliğini, benliğini geri alan Türk milleti, zaferini, malzemesi ve insan gücü az olduğu halde büyük hedefler belirlemiş olan Mustafa Kemal Atatürk'e borçludur. O, Anadolu insanına

inandığı, güvendiği için cesur kararlar almaktan korkmamış ve bu ülkeyi, hedeflerini yüksek tutarak, bağımsızlığına kavuşturmuştur.

Atatürk'ün bu savaşın kazanılmasındaki en etkili ve en büyük adımlarından biri Anadolu'nun doğusuna sıkışmış Türk ordusuna Akdeniz'i hedef göstermesidir. O, Sakarya'da, İnönü'de zafer kazanan Türk askerinin aynı azim ve kahramanlıkla daha büyük zaferlere imza atacağına inandığı için 31 Ağustos 1922 günü akşamı "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri." emrini şu sözlerle vermiştir:

" Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları,

Afyonkarahisar-Dumlupınar büyük meydan muharebesinde zalim ve mağrur bir ordunun temel varlığını inanılmayacak kadar az bir zamanda yok ettiniz. Büyük ve necip milletimizin fedakarlıklarına layık olduğunuzu isbat ettiniz. Sahibimiz olan büyük Türk milleti, geleceğinden emin olmakta haklıdır.

Muharebe meydanlarındaki maharet ve fedakarlıklarınızı yakından görüp takip ediyorum. Milletimizin hakkınızdaki takdirlerine aracılık etmek vazifemi, arkasını bırakmayarak devamlı olarak yapacağım. Ödüllendirme konusunda başkumandanlığa teklifte bulunulmasını cephe komutanlığına emrettim. Bütün arkadaşlarımın Anadolu'da daha başka meydan muharebeleri verileceğini nazarı dikkate alarak ilerlemesini ve herkesin bütün gücünü kullanarak bol bol yarışmaya devam etmesini talep ediyorum.

Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri…"(Babalık, 3 Eylül 1922)

Atatürk'ün bu emri, sadece ordu üzerinde değil dönemin şairleri üzerinde de etkili olmuştur. Millî Mücadele ile ilgili yazılan şiirlerde bu emir cümlesi aynen alıntılanarak kullanılmıştır.

Oğuz Kâzım'ın "Anadolu Cengi" isimli şiiri, Gazi Mustafa Kemal'in 22 Ağustos 1922 tarihindeki bu emri ile başlayan mücadeleyi ve bu mücadelenin ne şartlarda kazanıldığını anlatan bir şiirdir.

Gazi dedi ki: " Asker! İlk hedefin Akdeniz"
Bağrımıza su serpti suları, berrak deniz!
(...)
Döktük düşmanı suya geçdik çamuru, karı
Bizi güç tutabildi Akdeniz kıyıları.

Başkumandan Atatürk'ün emrini alan Anadolu insanı, "orağını yatağan yaparak, kağnılarıyla silah taşıyarak, kızıyla, karısıyla savaşa katılarak, çamur ve kar demeden" düşmanı Akdeniz'e dökmüştür. Şiirdeki dikkat çeken şey, emri alan Türk askerinin Akdeniz kıyılarına gelmesine rağmen hâlâ savaşacak güçte ve istekte olmasıdır. Bu, Başkumandan'ın asker üzerindeki etkisini ve Türk askerinin savaşma gücünü göstermektedir.

Mustafa Kemal de "İstiklâl Akıncıları" isimli şiirinde, kendisine hedef olarak Akdeniz gösterilen Türk ordusunun, "dev gibi düşman" karşısında "bin çılgın serhatlı" olarak nasıl savaştığını anlatmaktadır.

Bir sabah şafakla… kalktık bin alev atlı,
Yanıyorken süngülerde bir zulmün nuru.
Dev gibi bir düşmana, bin çılgın serhatlı
Haykırdık yedi asırlık biz, bir süruru
Üç günde Akdeniz'e üç yıllık yol aldık;
Bin kükremiş atlı o gün, biz İzmir'e daldık.
(...)

Şair, Anadolu'nun düşman işgalinde olduğunu "süngülerde zulmün nuru yanıyor" diyerek ifade etmiştir. İşgal altında, sabah şafakla uyanan " bin alev

atlı" Türk ordusu, savaş emrini alır almaz karşısında "dev gibi bir düşman" olmasına rağmen sevinç içinde saldırıya geçmiştir.

Türk ordusunun sevinç nedeni, yedi asırlık bağımsızlığını kaybetmeyecek olmasıdır. Selçuklulardan beri kendi topraklarında özgürce yaşayan Türk milleti, başka bir millete boyun eğmemeye kararlıdır. Bu kararlılık içinde savaşmaya devam edecek ve düşmanları Anadolu topraklarından atacaktır. Bu inançla, Türk ordusu İç Anadolu'dan Akdeniz'e doğru yola çıkmış ve " üç yıllık yolu üç günde" hem de savaşarak kat edince düşmanı İzmir'de suya dökmeyi başarmıştır. Şiirde dikkati çeken şey, Mehmetçiklerin savaşma azmini ifade eden " Üç günde Akdeniz'e, üç yıllık yol aldık;" dizesidir.

"Dur Yolcu" şiirinin şairi Necmettin Halil'in ise

(...)
Bir çığ yuvarlanarak iniyor gibi yardan
Akdenize koşuyor ordu Dumlupınardan

dizelerinde Türk ordusunun Anadolu'nun içlerinde olmasına rağmen Batı kıyısına nasıl bir hızla ilerlediğini anlatmaktadır. Şair, Türk ordusunu "çığ"a benzeterek onun hem hedefe yaklaştıkça büyüdüğünü hem güçlendiğini hem de hızlandığını vurgulamak istemiştir. Türk ordusu, kendisine savaşı kazandıracak bu niteliklerle Dumlupınar'dan Akdeniz'e doğru koşarak gitmektedir.

Kemalettin Kamu, yaşanılan bu gerçeği, "Zafer" isimli şiirinde farklı bir olay la ve manzara ile anlatmıştır.

(...)
Anneler, ağlamayın dönmeyenlerinize
Vatan düşmanlarını getirdik işte dize
Dumlupınar üstünden yol alırken denize
Çöktü savletimizden düşmanla dolu dağlar

Gökler genişleyerek Akdeniz geldi bize
(...)

Türk ordusu Dumlupınar'dan Akdeniz'e doğru ilerlerken bir mucize gerçekleşmiş ve Akdeniz bir anda onların ayağına gelmiştir. Şaire göre, olayın nedeni Türk ordusunun şiddetli hücumudur. Türkler, Anadolu dağlarının her karış toprağı düşmanla dolu olduğu hâlde bunu önemsememiş ve tüm gücü ile onlara saldırmıştır. Bu şiddetli saldırı karşısında dağlar bile dayanamamış, çökmüştür. Böylece önü açılan Türk ordusu bir anda Akdeniz ile karşı karşıya gelmiştir.

Şair, Türk askerinin Dumlupınar'dan Akdeniz'e nasıl hızla gittiğini bu mucizevî olayla "Gökler genişleyerek Akdeniz geldi bize " diyerek anlatmıştır.

Feyzullah Sacit de " Büyük Zafer "isimli şiirinde Mustafa Kemal'in " Ordular! İleri.. İlk hedefiniz Akdenizdir!" emri ile kazanılan zaferi "mucize" olarak kabul etmiş ve hem zafere hem Mustafa Kemal'e hem de Türk askerine "ilahî"lik sıfatı yüklemiştir.

(...)
Göklerin üstünden gelen bir sesle
Verdin ordulara öyle bir emir,
Sanki, bir ilahî coşkun nefesle
Çağladı göğsünden ateş ve demir:
"Ordular! İleri.. İlk hedefiniz
Akdenizdir!" dedin… Göründü deniz!
(...)

Şair, Başkumandan Mustafa Kemal'i ilahî, yüce bir varlık gibi kabul etmiş, onun verdiği emri de ilahî**,** coşkun bir nefes saymıştır. Sadece Allah'ın sıfatlarından biri olan bu sıfatı Atatürk'e yüklemesi, şairin Atatürk'ü yüceltmek, verdiği emri de kutsallaştırmak istemesindendir.

(...)
İnsan işi değil… Bu ne mucîze ! ?
Bu emri dağlara verseydin, birden
Dağlar mehabetle koparak yerden,
Çalkanıp inerdi ta…. Akdenize!
Bir ordu değildi bu kadar coşan,
Yerinden fırlamış çağlardı umman!
(...)

Gazi Mustafa Kemal, Türk ordusuna emir verdikten sonra ordu büyük bir coşkuyla bulunduğu yerden Akdeniz'e doğru ilerlemiştir. Şaire göre, bu emir tabiattaki diğer varlıklara verilseydi aynı coşku onlarda da yaşanırdı. Bu emre "dağlar yerlerinden koparak deniz yerinden fırlayıp çağlayarak" karşılık verirdi.

Ali Hadi Okan, "Hedef, Akdeniz!" şiirinde, hedefin Akdeniz üstü olduğunu öğrenen Türk milletinin "imanı yol, Dumlupınar'ı da bu imanın meş'alesi" olarak kabul edip Akdeniz'e nasıl ilerlediğini anlatmaktadır.

(...)
Geç dinleme dünyayı hedef, Akdeniz üstü!..
Birden bu kumandayla yanar dağ gibi taşdık
Lav yağdırıp etrafa büyük dağları aştık
(...)

İşgal altındaki topraklarının kurtarmak için "yanardağ" gibi patlamaya hazır olan Türk ordusu, savaşma talimatını alınca içindeki "lav"ı yani "öfke"yi püskürterek dağları aşmış ve dünyayı kendisine baş eğmek durumunda bırakmıştır. Artık her şey Türklerin lehinedir.

M. Faruk Gürtunca, "Anadolu" isimli kitabındaki "Vahşet" şiirinde Akdeniz'i "sevgili"ye, Türk askerini de "âşık"a benzetmiştir. Bu sevgililer birbirlerini çok sevmelerine rağmen kavuşamamışlar ve hasretin acısını derinden yaşamışlardır.

(...)
Diyecektik: " en derin hasret çeken biz varız,
Biz Akdeniz hicranı çekmiş sevdalılarız!.
(...)

diyen Türk askeri, bu sevdasını ve yaşadığı ayrılık acısını dile getirmiştir. Bu sevda her Türk askerinin hedefini de belirlemiştir.

Her nefer: "Hedefimiz Akdenizdir" diyordu!
Geçiyorduk yollardan kuş gibi, rüzgâr gibi,
Uçarak gidiyorduk istenilen menzile,
Anlatsa o günleri şu dağlar gelip dile!.
(...)

Her bir Türk askerinin hedefi, "âşık"ı olduğu Akdeniz'e bir an önce kavuşmaktır. Onlar, menzile, birer "kuş/rüzgâr" gibi uçarak gitmişler ve isteklerine kavuşmuşlardır.

2.1.2. Ege

Ege, şiirlerde Millî Mücedele'deki rolünden ziyade daha çok güzellikleriyle yer almıştır. Ege'nin güzelliğiyle herkesin gönlünde bir yer kazandığı görülmektedir.

2.1.2.1. Millî Mücadelede Ege

(...)
Sindire sindire, yav tutumunu içime;
Konak verdim kıyısında Egenin!..
Akınımın önünde irkildi dünya..
Ve yolunu değiştirirken tarih;
Erliğimin türküleriydi, türkülerim.
(...)

dizelerinin şairi Münir Müeyyet, "İnkılâp Tabloları" şiirinde, yedi tabloda Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcından Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen sürecini anlatmıştır. "Savaş Yollarında" isimli altıncı tabloda Türk ordusunun Anadolu'dan Akdeniz'e ilerleyişini ve Ege'ye varışını birinci tekil şahıs ağzından, kendi yaşamışcasına anlatmaktadır. O, "kağnı ve top tüfek seslerini içine sindirerek, yayla türküleri ile kaval seslerini dinleyerek, kurtuluş umudunu kaybetmeyerek" Ege'ye varmıştır. Şair, bu sürecin önemini ve etkisini,

(...)
Akınımın önünde irkildi dünya.. Ve yolunu değiştirirken tarih;
(...)

dizesiyle göstermiştir. Türk ordusunun vatanını düşman işgalinden kurtarmak için verdiği bu sabırlı, azimli ve beklenmedik mücadele dünya tarihinin seyrini değiştirmiştir. Türklerin Ege'ye akınını gören dünya irkilmiş, tarih de yolunu değiştirmiştir. Zafer Ege'ye varan Türk milletinin olmuştur. Ege düşmanın denize döküldüğü, savaşın sonlandığı, zafer gününün yaşandığı yer olarak önemli bir coğrafyadır. Bu yüzden şiirlerde bu tarihî ve siyasî özelliği çokça işlenmiştir.

2.1.2.2. Sevgi yurdu Ege

Ege, bu dönem şiirlerinde daha çok tarihî manzarasıyla yer almasına rağmen Ege'nin dillere destan olmuş güzelliğini anlatan şiirler de vardır. Cenap Refik Orkon'un "Ege" şiiri bu şiirlerden biridir.

Yavaş yavaş, sıyrılır,
Gecenin tüllerinden, üzüm ilâhı gibi
Güne açılır EGE
Hulyalı bahçelerde
Alevlenmiş güllerde
Yükselen bin bir ıtır
Bürünür her, her renge
Çağıldayan bir sudur
EGE sevgi yurdudur.

Orkon'a göre Ege, "üzüm ilâhı, çağıldayan su, sevgi yurdu"dur. Sabah vakti aydınlanan günle ortaya çıkan Ege görüntüsünde bunlar vardır. Hava aydınlanmaya başlayınca Ege, gecenin tülleri arasından "üzüm ilâhı" gibi doğar, "renkten renge bürünerek bahçeleri doldurur. Bu hâliyle Ege, bütün kalplerde yerini alır ve Ege sevgisi "çağıldayan bir su" gibi gürler.

2.1.3. Marmara

Marmara denizinin şiirlere konu olmasının en önemli nedeni, pek çok savaşa tanıklık etmiş olmasıdır. Küçük ve yuvarlak yapısıyla nazar boncuğunu andıran Marmara, bu özelliği ile de dikkat çekmiş ve kimi zaman durgun kimi zaman hırçın oluşuyla lirik tarzdaki şiirlerde yerini almayı başarmıştır.

2.1.3.1. Savaş tanığı Marmara

Marmara Denizi, bulunduğu konum nedeniyle büyük savaşlara tanık olmuş ve yaşanan hareketlilikten payını almış bir denizdir. Özellikle tarihî, siyasî, stratejik, kültürel, doğal vb. yönlerden çok önemli bir şehir olan İstanbul için pek çok savaşın yapılması, bu denizin sürekli aktif bir hâlde bulunmasına neden olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İstanbul'un İtilaf Devletlerince işgali bu canlılığın nedenlerinden biridir.

Birinci Dünya Savaşı'nın ardından Mondros Anlaşması'yla istediklerini alan İtilaf Devletleri İstanbul Hükümeti'ni yakından takip ederek İstanbul'u kontrol altında tutmaya çalışıyorlardı. O sırada Osmanlı Mebuslar Meclisi'nin Misakımillî'yi kabul etmesi onları korkuttu. Çeşitli siyasî oyunlarla Anadolu ile İstanbul Hükümeti'ni birbirlerinden uzak tutmaya çalıştılar. Son çareyi ise İstanbul'u işgalde buldular. 16 Mart 1920'de İstanbul'u işgal ettiler. Amaçları Anadolu'daki Türkleri yenmekti ama bunu başaramadılar. "Anadolu" bu olaya tepki gösterdi ve sonuçta hedefine ulaşan Türk milleti oldu.

Arif Dündar, "Marmarada Ta'lim" isimli şiirinde İstanbul'un işgalinde Marmara'da yaşanan hareketliliği, bundan duyduğu üzüntü ve endişeyi, işgal manzarasını kendi hayal dünyasında yeniden canlandırarak anlatmıştır.

(...)
Nedir ufuklarda soluyan nefes;
Matemler içinde Fatih'in yurdu?
Türkün düşmanları yine kudurdu,
Marmaradan gelen bu sedayı kes,
Terk etme Allahım bizleri bîkes !...

-1-

Yaralı gönlümle indim sahile,
Gördüm uzaklarda üç zırhlı birden:

Anladım ne imiş öyle titreten
-Çelikten topları geldikçe dile-
Fatih türbesinde camları bile!..
(...)

Düşmanlar İstanbul'u gemilerle kuşatarak karaya asker çıkarmaya başlamıştır. Dündar, bu sevkiyatı "denizin altındaki devin uyanışı" gibi hayal etmiş ve bu devin sesi ile kendi feryadının sesini karşılaştırarak Allah'a:

"Benim feryadım mı, o ses mi haklı"

sorusunu yöneltmiştir.

Şair, şiirin ikinci beşliğinde dua etmektedir. O, Allah'a "ufuklarda soluyan nefesi" yani düşmanların varlığını yok etmesi ve Marmara'dan gelen bu sesi kesmesi için yalvarmaktadır.

Şiirin üçüncü beşliğinde ise Marmara'daki savaş manzarası aynen aktarılmıştır. Sahile yaralanmış, üzüntülü gönlü ile inen şair, uzaklardaki hareketliliği görmüş ve böylece "Fatih türbesinin camlarının niçin titrediği"ni anlamıştır. Düşman kuvvetlerinin zırhlı araçlarını sahile indirirken çıkan ses Fatih Türbesi'nin camlarının titremesine neden olmuştur. Aslında burada asıl titreyen şey Fatih Sultan Mehmet'in ruhudur. Fatih'in ruhu da Marmara'daki bu manzara karşısında üzülmüş ve titremeye başlamıştır.

Marmara Denizi'nin tanık olduğu bir başka savaş Çanakkale Savaşı'dır. Bu savaşı eserlerine konu eden şairlerden biri İbrahim Alâettin'dir. Alâettin, *Çanakkale İzleri* isimli eserinde bu savaşın gerçeklerini kaleme almıştır. Çünkü o, bu eseri savaşı yakından izleyerek yazmıştır. Şair, eseri neden yazdığını şu satırlarda anlatmaktadır.

"...

1915 senesi Haziranının içinde bir gün İstanbul'da ihtiyar, genç yirmi, otuz şiir ve sanat müntesibi (Karargâhı umumî istihbarat şubesi) müdürlüğünden birer tezkere aldılar. Bu tezkerede Başkumandan vekâleti Edebiyat ve nefis sanatlar müntesiplerine Çanakkale harp sahalarını ziyaret ederek hasıl edecekleri tahassüsleri halka ve gelecek nesillere anlatmalarını teklif ediyordu.

Kılıcın kaleme ve bütün sanat vasıtalarına yaptığı bu rehberlik, ulvî olduğu kadar samimî idi. Çünkü – belki bana öyle geliyor – teklifte hiçbir mensubiyet aranmamıştı. Vücuda getirilecek eserlerde şahıslara veya makamlara ait methiyeler değil, askerin cevherine ve kabiliyetine dair hakiki ve şe'nî tasvirler istenmişti. Zaten böyle olmasaydı ne bu satırları yazanın oraya gitmesine, ne de bu risaledeki manzumelerin meydana gelmesine imkân olmazdı."(Gövsa, 1926: 4)

İbrahim Alâettin, Çanakkale Cephesi'ne yaptığı bu seyahati "devri âlem seyahati" olarak nitelendirmiş ve bu konu ile ilgili özgün eserler vermiştir. Bu eserde yer alan "Ayrılırken" şiiri, savaş sırasında hem Çanakkale'nin hem de Marmara'nın manzarasını anlattığı orijinal sayılabilecek şiirlerden biridir.

Şair, bu şiirde, on gün kaldığı Çanakkale'den ayrılırken arkasındaki manzaranın ne durumda olduğunu anlatmıştır. Bu manzara savaşın izlerini taşımakta ve her an savaşın yeniden başlayacağı hissini vermektedir.

Her ufkun sînesinde bir yara..
Önümüzde şimdi güzel Marmara,
(...)
Gözlerinde elem dolu sislerle,
Üzerinde següzeştli izlerle
(...)
Seriliyor dalgasında teneffüs

Eder gibi helecanlı bir göğüs.

(...)

Fakat korkunç bu uyuyan güzel su.

Her dalgada şüpheliydi bir pusu.

(...)

Şimdi belki bir torpilin şiddeti

Şimdi belki tahtelbahir savleti.

(...)

Birdenbire uyandırır bir tufan,

Sonra artık acı, derin bir nisyan…

(...)

Çanakkale, ateşli ve kanlı hâliyle bir yaraya benzemektedir. Bu "yara"nın karşısında ise tüm güzelliği ile Marmara vardır. Marmara, Çanakkale'yi gözlerinde elem dolu sislerle seyretmekte ve heyecanlanmaktadır. İbrahim Alâettin, Marmara Denizi'ni "göğüs"e, denizdeki dalgaları "heyecanlı nefesler"e benzetmiştir. Denizde çıkıp inen dalgalar, heyecanlı bir insanın inip kalkan göğüs kafesi gibidir.

Şair, bu hareketlilikten bir de şüphe duymaktadır. Sanki her dalgada bir pusu gizlidir. Şair, düşmanın aniden saldıracağından ve Marmara'nın güzel manzarasının bozulacağından korkmaktadır. Çünkü böyle bir durum, "acı, ve derin bir nisyan"a neden olacaktır.

2.1.3.2.Nazar boncuğu Marmara

Marmara, "masmavi sularıyla, meltemiyle, âşıklara mekân oluşuyla, adaları taşımasıyla" şiirlerde yerini almıştır. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde bu nedenler, ona her defasında "güzel ve önemli" olma niteliği kazandırmıştır.

Mehmet Faruk, "Marmara" ve "Marmara Kıyıları" isimli şiirlerinde Marmara Denizi'nin durgun güzelliğini anlatmıştır.

Engin, masmavi sular.. uykusunda Marmara..
Uzakta birkaç yelken görünüyor bir ara..
Kıyıya yakın yerde birkaç kara gölge var:
Tahtası şişsin diye batırılmış kayıklar!..

Şaire göre, Marmara kıpırtısız, sessiz, durgun hâliyle sanki uykuya yatmıştır. Bu durgunluk görüntüsünü, uzakta ara sıra görünen birkaç yelken ve tahtalarının şişmesi için batırılmış kayıkların kıyıya vuran kara gölgeleri bozmaktadır. Şair, bu durgunluktan rahatsız değildir. O, bu manzarayı da beğenmiş ve şiirinde işlemiştir.

Marmara, her zaman böyle durgun değildir. Bazen denizden esen meltem, onun dalgalanmasına ve bu dalgaların musiki oluşturmasına neden olmaktadır. Çubukçuzade Mehmet bu durumu "Marmaranın Meltemi" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır.

(...)
Kıyılara her baş vuran dalga olup inledi
İçli deniz anladı nüktemi; sordum, dedi:
Çünbüşü var raks eder Marmara'nın meltemi…

Marmara Denizi dalgalı bir günündedir. Kıyıya vuran dalgaların çıkardığı âhenkli sesler cümbüşe dönüşmekte ve Marmara Denizi "musiki yapan", Marmara meltemi de bu musikide "raks eden bir insan" hâlini almaktadır. Şair bu manzara karşısında bulunmaktan mutludur.

Marmara'yı musikisiyle şiirleştiren bir diğer şair, Halit Fahri'dir. O, "Marmara Geceleri" şiirinin son dörtlüğünde, Marmara'da gece vakti esen rüzgârın yarattığı musikiyi ve sahilin bu musikiye nasıl eşlik ettiğini şöyle anlatmıştır:

(...)
En nihayet çekilir ay Marmaradan:
Eser karşı ufuktan hafif bir meltem;
Bahçelerde çekerken güvercinler dem,
Tekrar eder sahilin şair suları
Billur musikisile bu huhuları…

Marmara Denizi için yazılmış orijinallik özelliği gösteren şiirlerden biri de Fenerbahçe M.'ye ait olan "Marmara"dır. Şair, bu şiirde Marmara'ya

(...)
Denizlerin mavi boncuğu,
Yavru deniz..
(...)

diye seslenmiştir. Bu dizelerden anlaşıldığı üzere şair, Marmara'yı diğer denizlerin mavi boncuğu, yani nazar boncuğu olarak görmektedir. Fenerbahçe M.'nin nazar boncuğu ile Marmara Denizi arasında böyle bir benzerlik kurması doğrudur. Çünkü Marmara hem rengi, hem de şeklinin yuvarlağa yakın olması itibariyle nazar boncuğunu andırmaktadır. Ayrıca diğer denizlerin açık, bunun ise kapalı ve küçük oluşu onu, "yavru deniz" gibi kabul edilmesine de neden olmuştur.

Marmara, bu şiirde "yavru" iken Halit Fahri Ozansoy'un "Gün Batınca Adalar" şiirinde "anne"dir.

(...)
Sulardan bir içi vurmaz kayaya,
En ölgün parıltı girmez oraya,
Susunuz, susunuz, ey Marmaraya
Siyah kollarını geren Adalar!

Ufuk, Marmara üstünden güneşin kaybolmasına ve günün bitişine üzülmüştür. Burada en fazla üzülen Adalar'dır. Çünkü onlar, karanlık içinde ve yalnız durmakta; siyahlaşan manzarada kendilerine en yakın yer olan Marmara'ya "siyah kollarını" uzatmaktadırlar. Adaların tek isteği, yalnızlıklarını "anne" olarak gördükleri Marmara ile gidermektir.

2.1.4. Karadeniz

Karadeniz, Anadolu'daki dört deniz içinde en ön plana çıkan denizdir diyebiliriz. Bunun nedeni, Karadeniz'in Millî Mücadele'nin en önemli unsuru olmasıdır. Kurtuluş Savaşı'nı başlatan, Türk milletinin yeniden doğuşunu sağlayarak bir destana imza atan ve Türk milletinin tarihine yön veren hırçın Karadeniz'dir. Bu durum, Karadeniz'i Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin önemli temalarından biri yapmıştır.

2.1.4.1. Hırçın Karadeniz

Atatürk Devri Türk Şiiri'nde Karadeniz "dalgalı, fırtınalı, coşkun" bir deniz olarak işlenmiştir. Bu, Karadeniz'in doğal özelliğinin bir sonucudur. Pek çok şair, onun bu özelliğini farklı benzetmelerle şiirine almıştır.

Faruk Nafiz, "Fırtınadan Sonra" başlıklı şiirinde Karadeniz'de fırtınadan sonraki manzarayı şöyle anlatmıştır:

Yelkenli kadırgalar gibi Karadenizde
Çöktü yanan bulutlar, kırmızı, mor, turuncu,
Daha köpüklenirken sular düşüncemizde
Dalgaların duruldu batan güneşle hıncı!
(...)

Şair, ilk dörtlükte Karadeniz'de kısa süreli fırtınanın yaşandığını ve ardından bulutların çöküp, güneşin battığını anlatmaktadır. Bu sıradan manzarada, şairin yarattığı sıradışılık, rengarenk yelkenli kadırgaların gökyüzüne inmesidir. Faruk Nafiz, güneşin batışı sırasında "kırmızı, mor, turuncu" renklere bürünen bulutları savaş gemilerine benzeterek manzaranın görüntüsünü değiştirmiştir.

Bu görüntüdeki bir değişiklik de dalgalarda yaşanmıştır. Dalgalar "hınç dolu insan"a benzetilmiştir. Şair, bu benzetme ile Karadeniz'in "hırslı bir insan" olduğu imajını verir gibidir.

Mahmut Nedim de "Karadeniz" isimli şiirinde hırçın Karadeniz'den bahsetmektedir.

Çocuklar kadar sakin uyuyan Karadeniz
Bugün sanki kudurmuş, taşmış, kaynamış, coşmuş,
Gürleyerek patlayan dalgaları görseniz
Rüzgârlardan kaçup da sanki sahile koşmuş.
(...)

Karadeniz yine o fırtınalı günlerinden birini yaşamaktadır. Uykudan uyanan Karadeniz, "kudurmaya, taşmaya, kaynamaya, coşmaya" başlamıştır. Her dalga, patlamış bir top gibi gürleyerek sahile vurmaktadır. Dalgaların hepsi rüzgârdan kaçıp sahile koşan birer çocuk'tur. Burada rüzgâr "anne", dalgalar da "çocuk" olarak imajlaştırılmıştır.

(...)
Birbirine vurup da ağlayan çakıl taşlar
Uyuyup da dalgalara, derinliğe gidiyor
Yeniden bir kuvvetle çağlayan çakıl taşlar
Şu korkunç uğultuya sanki yardım ediyor.
(...)

Mahmut Nedim, şiirin ikinci dörtlüğünde bu fırtınanın sesini duyurmaya çalışmıştır. Fırtınanın sesi sadece dalgalardan ya da rüzgârdan ibaret değildir. Bu uğultulu sesin bir nedeni de denizdeki taşlardır. Dalgalar, çakıl taşlarının birbirine çarpmasına ve fırtınanın "korkunç uğultusu"na katılmasına neden olmaktadırlar.

Bu sese katılan diğer varlıklar ise martılardır.

(...)
Uçuştukça üstünde boğuk sesli martılar
Denizlerin hırçını Karadeniz coşuyor.
(...)

Martılar, dalgalara eşlik edercesine onların üstünde ötüşerek uçarken Karadeniz bu varlıkların oluşturduğu sesin de etkisiyle coşmaya devam etmektedir. Karadeniz'in bu coşkun hâli, sahile varınca sona ermekte ve dalgaların beyaz köpükleri sahilde "danteladan beyaz yaygı" oluşturmaktadır. Şair, bundan sonra Karadeniz'in ne istediğini şu dizelerde anlatmıştır:

(...)
Keskin tuzlu rüzgârla verince o el ele
İstiyor hepinizden ululuğuna saygı.

Rüzgâr ve dalgalarla coşan Karadeniz'in tek isteği ve beklentisi, bu ulu manzarası karşısında kendisine saygı duyulmasıdır.

(...)
Nasıl atılıyorsa kudretli sularına
Kızılırmak
Yeşilırmak
ve Tuna,
Atılmak istedim ben de onlar gibi
Her yerinden sarsılan varlığımla sana!

Hasan İzzettin Dinamo'ya göre de Karadeniz gerçekten ulu ve saygı duyulacak bir denizdir. Çünkü o, Anadolu'nun destanını yazanlardan biridir. Şair bütün varlığı ile Karadenize atılmak arzusundadır. Şair, bu duygu yoğunluğunu "Karadeniz" isimli şiirinin şu dizelerinde dalgaların coşkusunu yansıtan şekil kurgusu ile destekleyerek şöyle anlatmıştır:

(...)
Nasıl atılıyorsa kudretli sularına
Kızılırmak
Yeşilırmak
ve Tuna,
Atılmak istedim ben de onlar gibi
Her yerinden sarsılan varlığımla sana!
(...)

2.1.4.2.Tarih yazan Karadeniz

Karadeniz, Türk milletinin tarihine yön vermiş önemli noktalardan biridir. Mustafa Kemal Atatürk Millî Mücadele'yi burada başlatmıştır. Karadeniz'in hırçın, coşkun, hareketli yapısı da onun bu görevde ön plana çıkmasında etkili olmuş olabilir. Nedeni ne olursa olsun Karadeniz, bu tarihî görevi ve sonucunda yaşanan büyük zaferle şiirlere yansımıştır. Ali Ertan, "Karadeniz" isimli şiirinde Karadeniz'in bu rolünü ve bundan dolayı kaynaklanması gereken haklı övüncünü şöyle dile getirmiştir:

(...)
Karadeniz onurla öğün durmadan emi,
En büyük tarihini anlat sen birer birer.

Şair, Karadeniz'in dile gelip tarihi anlatmasını istemektedir; çünkü hem ülkenin hem de Karadeniz'in tarihi aynı anda, Kurtuluş Savaşı ile başlamıştır.

4

Kurtuluş eşiğinin üstünde bak Samsun var,
Sana bu bahtı veren ne bir tanrı işidir.
Karadeniz senin de tarihin buradan başlar,
Üstünden Atatürkün yurda ilk geçişidir.

Münir Müeyyet de "İnkılâp Tabloları" isimli şiirinin "Samsun'a Çıkış" başlıklı bölümünde Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkış nedenini ve o günlerde Karadeniz'in ne durumda olduğunu kaleme almıştır. Buradaki anlatıcı, ben anlatıcı konumunda şair olmasına rağmen iletiyi dile getirecek durumda olan Karadeniz'dir. Çünkü Karadeniz hem yaşananların tanığı hem de yapısı itibariyle anlatıcısı konumundadır.

(...)
Ben karanlıkların içinden çıktım;
Istırapların ıstırabı da benim gönlümde idi.
Ben, kasırgalarla ölümlerin birbirini kovala
dığı bir harabeden çıktım;
Acıların bütün acısı da benim içinde idi.
(...)
Acı dolmuştu Karadeniz kıyılarının bağrına;
Sararken dört taraftan fırtınalar
(...)

Münir Müeyyet, bu şiirinde, Osmanlı Devleti'nin bütün benliğiyle İtilaf devletlerine teslim oluşunun belgesi olan Mondros antlaşmasından cumhuriyetin ilanına kadar geçen zamanda yaşananları anlatmıştır. Şiirin ilk bölümü "Mondros" ismini taşımaktadır. Şair, bu bölümde Osmanlı'yı "Türk yurdunun kefencisi" olarak imajlaştırmıştır. Kendisi de "taht kurmak için hırsları, post kapmak için gizli emelleri olmayan" öz Türk kanından yoğrulmuş bir Anadolu insanıdır. Bu insan, sarayın

çürümüş temellerine destek olmak için değil, Anadolu'yu işgalden kurtarmak için savaş vermektedir. Çünkü yardıma ihtiyacı olan ülkeyi satmaya çalışanlar değil, Anadolu'dur. Münir Müeyyet, şiirin ikinci bölümünde "Karadeniz kıyılarının bağrına acı dolduğunu" söyleyerek Anadolu'nun içinde bulunduğu bu zor durumu anlatmak istemiştir. Dört tarafını fırtınalar saran Karadeniz, bu fırtınanın neden olduğu acıları dalgaları aracılığıyla haykırarak Samsun'dan Anadolu'ya duyurmuştur. Bu, bir milletin yeniden yazdığı tarihin başlangıcı olmuştur. Karadeniz bu önemli adımın en önemli sahiplerinden biridir.

Karadeniz'in tarihî kimliğinin önemini, onun doğal özelliğinden hareketle anlatan şiirlerden biri de "… 37" imzasıyla yayımlanmış "KARA DENİZ" isimli şiirdir.

Bir yel esse, çalkanır, şaha kalkar yükselir,
Bir çocuktan daha sakin çıkar bazen nefesi
Bir bakarsın sakin yüzü, bir ejderha kesilir
Haftalarca çırpınır da gene dinmez gür sesi
Türk yurduna yatak seren Karadeniz işte bu
İnanmazsan, tarihini aç, dalgasında oku.

Karadeniz, bazen "bir çocuktan daha sakin" iken bazen de bir "ejderha" gibi korkutucudur. Bir rüzgârda çalkalanıp şaha kalkan Karadeniz'in bu çırpınışı haftalarca devam eder. Şaire göre, bu hareketlilik Karadeniz'in gerçek yüzüdür. Çünkü onun geçmişi büyük dalgalara neden olacak kadar önemlidir. Bu inançta olan şair, okuyucuyu da buna ikna etmek ister. Bunun için dalgaları geçmişin"tanık"ı olarak gösterir.

Cemil Solakoğlu da "Karadeniz'e" isimli şiirinde Karadeniz ile tarih arasındaki önemli bağı konu etmiştir. Şair, ilk dörtlükte Karadeniz'den, kendisini ziyaret eden Ata'yı 1919 baharındaki gibi karşılamasını istemektedir. İkinci dörtlükte ise geçmişe dönen şair, Karadeniz'i "tarih rengini değiştiren deniz" olarak işlemiştir.

(...)
Sen ki hazin bir yılın yas getiren gününe,
Milletinle şahlanıp, mezar yaptın engini;
Karadeniz! tarihin değiştirdin rengini,
Büyük Türkün dalarak o ebedi önüne!
(...)

Karadeniz, yas tutan Türk milletinin kaderini bir anda değiştirmiş, onu bu üzüntüden kurtarmıştır. Şair, Karadeniz'in bu rolünü, onun "tarihi değiştiren kişi" olduğunu söyleyerek daha da önemli bir hâle getirmiştir.

2.2. Anadolu Dağları

Garip Anadolum dağları;
Dağların efendileri, ağaları.
Turgut Uyar, Garip Anadolumun Dağları

Anadolu coğrafyasında olup bitenlerin bir tanığı da bu coğrafyadaki dağlardır. Bu dağlar, Anadolu insanının derdine ortak olmuş, onunla beraber savaşmış birer kahramandır. Bu nedenle, Anadolu dağları üzerine pek çok şiir yazılmıştır.

Hüseyin Nail'in "Yurdumun Dağları" isimli şiiri Anadolu dağlarının genel ve de ortak özelliklerini vermesi açısından dikkat çekicidir.

Ey güzel yurdumun gamlı dağları,
Her biri bir çeşit namlı dağları;
Gürgenli, ardıçlı, çamlı dağları;
Şu yüce duruşla ne şanlısınız.
(...)

Anadolu dağlarının en tipik özelliği "gamlı" olmalarıdır. Pek çok şiirde onlar için bu sıfat kullanılmıştır. Bunun iki nedeni vardır: Birincisi, dağlar âşık olarak kabul edilmiş ve sevgililerine kavuşamadıkları için hep gam içinde olmuşlardır. İkinci neden ise, dağların tepelerinin bulutlardan dolayı hep dumanlı gibi görünmeleridir. Dağlar bu görüntüleriyle "dertli insan"a benzetilmişlerdir. Dertler insanların başından eksik olmadığı gibi dumanlar da dağların başından gitmemektedir. Şair, bu durumun sürekliliğini ikinci dörtlüğün son dizesinde "Ezelden beri mi dumanlısınız.." diyerek vurgulamıştır.

Anadolu dağlarının ikinci tipik özelliği gamlı olmalarına rağmen bunu belli etmeyen "yüce ve şanlı" bir duruşa sahip olmalarıdır. Bu dağlar, her şeye rağmen dimdik ayakta durmaya devam etmektedirler.

Şiirde, Anadolu dağları için kullanılan diğer sıfatlar "tez canlı, yiğit yatağı"dır. Başları göğe değen dağlar, Anadolu insanının heyecanına ortak oldukları için "tez canlı" ve binlerce şehide mezar oldukları için de "yiğit yatağı"dırlar.

2.2.1.Toroslar

2.2.1.1. Toroslar sevgisi

1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerine Toroslar'ı konu eden şairler, bu dağlara olan sevgilerini, onları çok farklı varlıklarla karşılaştırarak ya da onların yerine koyarak veyahut da dağların değişik zamanlardaki görüntülerini anlatarak işlemişlerdir.

Hamid Salih Asyalı, "Toroslara" başlıklı şiirinde bu dağlara olan sevgisini ve dağlar ile kendisinin benzer yanlarını anlatmıştır. Şair, birinci dörtlükte Toroslarla ilk karşılaşmasını ve bu karşılaşmanın ardından hissettiklerini dile getirmektedir.

Ben size kavuşmadan ne kadar büyüktünüz,
Arzı kanburlaştıran tartılmaz bir yüktünüz.
Yeşil etekleriniz serilmiş bir halıdır,
Heybetiniz gönlümde ince bir çam dalıdır.
(...)

Şair için bu dağlar, önceleri bir "yük" gibidir. Çünkü o, Toroslar'ı görmeden onların büyük ve yüksek bir dağ zinciri olduğunu duymuş, bu nedenle hayalinde "hantal, çirkin" bir manzara canlandırmıştır. Bu yüzden dağlar için önce "yük" benzetmesini yapan şair, onları yakından görünce olumlu benzetmelere gitmiştir.

Asyalı'nın Toroslar için kullandığı olumlu benzetmelerden ilki "kadın"dır. "Kadın", Türk şiirinde, dağlar için en çok kullanılan benzetmelerden biridir. Yüksek dağlar, çoğu zaman, "etek giymiş kadın" olarak tasavvur edilmiştir. Bu şiirde, Toroslar, bitki örtüsünün rengi nedeniyle "yeşil etek giymiş bir kadın", yere değen etekleri de evdeki "halı" olarak imajlaştırılmıştır. Şair, "kadın" benzetmesiyle, açık mekândaki dağları, kapalı mekâna, ev içine taşımıştır.

Şair, dağların dış görünüşle ilgili bu benzetmelerden sonra, şiirin son dizesinde Toroslar'a olan sevgisi ile ilgili benzetmeye yer vermiştir. Gerçekte heybetli olan dağlar, şairin gönlünde "ince bir çam dalı"na dönüşmüştür. Şair, bu imajla, gönlündeki sevginin çam ağacı gibi hep yeşil ve canlı kalacağını haber vermektedir.

(...)
Sonsuzluğa vurgunum, inanın, sizin kadar..
Size yoldaş bir gönül, sevgi dolu kalbim var.
Gene göğe yükselip sarınız bulutları..
Allaha yakın görmek isterim mabutları.

Hamid Salih, bu dörtlükte, Toroslarla arkadaşlık kurmak istercesine onunla ortak olan yönünü anlatmıştır. Dağların yüksekliğinin nedenini onların sonsuzluğa

uzanma isteğine bağlayan şair, kendisinin de sonsuzluğa vurgun olduğunu söyleyerek dağlar ile arasındaki ortaklığı ortaya koymuştur.

Dağların yüksek olmasının bir nedeni de onların, gökyüzündeki bulutlara sarılma isteğidir. Çünkü, Toroslar bir "anne", gökyüzündeki bulutlar da onun "çocuk"larıdır. Şair, böyle bir imajlaştırmaya giderek Toroslar'ın insanı hayrette bırakan manzarasını, farklı bir görüntüyle sunmuştur.

Asyalı'nın Toroslar için seçtiği diğer bir imaj ise "mabut" dur. Şair için Toroslar, görüntülerinin ihtişamından dolayı "tapılacak kadar çok sevilen bir varlık" tır. O yüzden şair, onları hep yüksekte, Allah katında, Allah'a yakın görmek istemiş ve onları "mabut" olarak kabul etmiştir.

Faruk Ediz'in "Toros ve Toroslu" şiirinin konusu da Toros Dağları'na olan sevgisidir. Bu şiirde, anlatıcı Toroslar'da yaşayan biridir.

(...)
Hasretleri avutur yamaçlarında bu dağ;
Toros! her seven gönül bağlıdır bu tek ada
Boynun bükük yaşarken gurbeti bir ucunda
Döner gelirsin, güler öte başında sıla…
(...)

"Hasretleri avutan" Toros, onu gören herkesi kendine bağlayan bir dağdır. Çünkü bu dağ, tatlı öten kuşlarıyla; kışı, baharı, yazıyla; sert esen rüzgârı ve gümüş pınarlarıyla hasretleri avutur, gurbet acısı yaşayanların bu acısını dindirir.

Güzelliği ile herkesi kendine âşık eden Toroslar'ın, bu güzelliği akşam vakti bile kaybolmaz.

(...)
Örtemez karanlıklar Toros akşamlarını,
Neşeyle karşılamak ülkümüzdür yarını,
Bir günü Toroslunun sığmaz koca bir yıla!

2.2.1.2. Toroslar'da sabah

Toroslar'ın manzarası, mevsime, günün saatine göre değişse de her zaman güzel ve ihtişamlıdır. Dağların gösterişli bir yapıya sahip olması, onun günün her ışığında güzel bir görüntü yansıtmasına neden olmaktadır. Bu manzaradan etkilenen şairler de gördüklerini şiire dökmekten kendilerini alamamışlardır.

Taha Ay, "Toroslarda Sabah" isimli şiirinde, güneşin doğuşuyla birlikte ortaya çıkan Toros görüntüsünü Toroslar için yarattığı "at" imajıyla anlatmaya çalışmıştır.

Asırlarca paslanan bir zindanın kapusu
Bir fermanla apansız nasıl parçalanırsa,
Güneş de öyle nura gark ediyor Torosu…

Şimdi karlı tepeler sahipsiz bir at gibi…
Yürümiyen bir hayvan nasıl kamçılanırsa
Torosu kırbaçlıyor kainatın sahibi.
(...)

Şair, bu şiirde gece manzarası ile ilgili imajlaştırmalara girmiştir. Ona göre, gece vakti karanlığa bürünen gökyüzü "kapısı asırlarca açılmadığı için paslanmış bir zindan", sabah vakti bu "zindanın kapısını açacak ferman", Toros "zindandaki mahkûm", güneş de bu mahkûmiyete son veren "padişah"tır.

Toros, gecenin karanlığına mahkûm olmuş, güneşin doğuşuyla bu tutsaklıktan kurtulmuştur. Mahkûm, padişahın fermanıyla tutsaklıktan kurtulup aydınlığa nasıl kavuşuyorsa, Toros da güneşin ortaya çıkmasıyla aydınlığa kavuşmuştur. Padişah, mahkûmun tutsaklığına, güneş de Toroslar'ın karanlıktaki hapsine son veren kişilerdir.

Birinci dörtlükte "mahkûm" olarak imajlaştırılan Toros, ikinci dörtlükte "sahipsiz bir at"a dönüşmüştür. Gün doğmuş, karlı Toros tepeleri bu kez "at" görüntüsüyle ortaya çıkmıştır. Gökyüzüne hâkim olan güneş, hareketsiz duran bu atı, yaydığı kuvvetli ışıklarla yürütmeye çalışmaktadır. Şair, güneşi "seyis", güneşin ışıklarını da acı veren sıcaklığı nedeniyle "kırbaç" olarak imajlaştırılarak bu dörtlükte de yoğun bir imaj tablosu oluşturmayı başarmıştır.

2.2.1.3. Toroslar'da Yolculuk

Yolculuk şiirleri, mekânın hem genel özellikleriyle, hem de ayrıntılarıyla tanıtılmasında etkili olan şiirlerdir. Çünkü bu yolculuktaki yolcu şairin kendisidir ve şair, gözlemlediği mekânın en ufak ayrıntısını şiirinde anlatmayı tercih eder. Toroslar da uzun yolculuklara tanık olan mekânlar olarak şiirlerde yerini almıştır.

İsmail Oral, "Toroslar Tepesinde" isimli şiirinde dağların zirvesine doğru yaptığı yolculukta karşılaştığı manzarayı ve bu manzara karşısında duyduğu heyecanı anlatmaktadır.

Gözlerimiz yaşarıyor, tüylerimiz ürperiyor,
Bir tarafta su donuyor, bir tarafta kar eriyor

Mor sünbüller gülüyordu ruhumuzu emer gibi
Kuşatıyordu Torosu bulutlar bir kemer gibi
(...)

Toroslar'ın eteğinden zirveye doğru yola çıkan şair, yol ilerledikçe gözlerine yaş dolmakta ve tüyleri ürpermektedir. Toroslar, hem soğuk hem sıcak havayı bir arada yaşatan, capcanlı mor sümbüllerle insanın ruhunu kendisine çeken, bulutları kemer gibi saracak kadar yüksek olan bir yerdir. Şair, bu tür güzelliklerin hepsini aynı anda yaşayınca heyecanlanması kaçınılmaz olmuştur.

Çağlayanlar bir birinin arkasından koşuyor.
Çamlıklarda öten kuşlar rüzgârlarla konuşuyor
Ormanlardan gelen koku yüzümüze vuruyordu
Gözlerimiz yaşlanıyor, dudağımız kuruyordu.
(...)

İsmail Oral, şiirin üçüncü dörtlüğünde de Toroslar'daki manzarayı anlatmaya devam etmektedir. Bu dağlardaki çağlayanları birbirinin arkasından koşan "çocuk"lara benzeten şair, kuş ve rüzgârı kişileştirerek onları da birbiri ile konuşan "insan"lar olarak imajlaştırmıştır. Kuş sesi ile rüzgârın sesi muhabbet halindeki insanların sesini andırmaktadır. Şairin, bu manzara karşısında gözleri yaşarmış ve heyecandan dudakları kurumuştur.

Toroslar'ın, şaire yaşattığı en büyük heyecan hür olma duygusundan kaynaklanmaktadır.

(...)
Yükseldikçe yükseliyor, bulutlara dalıyoruz
Torosların tepesinde hür bir nefes alıyoruz.

Şair, yüksek Toros dağlarının tepesine tırmandıkça bulutların içine girmekte ve gökyüzüne kavuşma hissi ile beraber özgürlüğün hazzını duymaktadır. Dağın eteğindeki tutsak yaşam zirvede sona erince şair, hür bir nefes alarak rahatlamıştır.

Taha Toros, "Toroslardan Geçerken" başlıklı şiirinde tam bir Toros manzarası çizmiştir. Bu şiirde, Toroslar'a ait tabiat unsurlarını, dağ, yayla, ırmak, vadi vb., ve orada yaşayanları bulmak mümkündür.

Ak başlı tepesine dalan gözler kamaşır,
Burda her dağ, her yayla bir kahramanlık taşır!
(...)

Toroslar, Akdeniz ikliminin yaşandığı bölgede olmalarına rağmen yüksek oluşlarından dolayı zirveye doğru sıcaklıklar düşer. Bu dağların tepeleri kış mevsiminde karla kaplıdır. Şair, bu manzarayı, tepeler için "ak başlı" benzetmesini kullanarak tasvir etmiştir. Yüksek Toros dağlarının bu karlı görüntüsü, her insanın gözünü kamaştıracak kadar güzeldir.

Toroslar'da insanı heyecanlandıran bir diğer neden, bu toprakların birçok kahramanlık hikâyesine tanık olmasıdır.

Her kaynak fışkırırken yeşil çimen içinden
Selviler saçlarını suya döker sevinçten..
(...)

Şair, Toroslar'ın bereketli topraklar olduğunu, yeşil çimenlerden kaynağın fışkırdığını söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Bu duruma sevinen sadece şair değildir. Selviler de sevinçten dallarını yere eğmişlerdir. Şair, selvilerin dallarının yere doğru eğik olmasını hüsn-ü talil yaparak su kaynağını görmek istemelerine bağlamıştır. Selviler, saçlarını yani dallarını sevinçten suya doğru eğmiştir.

(...)
Bir kurt ulumasını aksettirirken inler;
Türküsüyle harmandan dönen köylü gelinler…

Sükunu anlar insan çeşmelerin sesinden
Mor, sisli vadileri güneşin öpmesinden!
(...)

Şair, bu dizelerden itibaren Toroslar'daki akşam manzarasına geçmiştir. Dağlara karanlık çöktüğünde inlerden gelen sesler kurt uluması gibi yankılanmakta ve köylü gelinler, daha gün doğmadan başladıkları harmandan türkü söyleyerek dönmektedirler. Tüm bu seslere rağmen, Toroslar, "sükûnetin" yaşandığı yerdir; çünkü burada herkesin yaşamı kolaydır. Çeşmelerden çıkan ses, akşamın mor ve sisli görüntüsünün ardından güneşin vadileri öpmesi, yani karanlığın ardından mutlaka aydınlığın gelmesi bu sükûnetin göstergesidir.

Taha Toros, Toroslar'daki bu manzaradan ne kadar etkilendiğini şiirin son iki dizesinde;

(...)
İnsan bu ülkelerde kazanınca hayatı
İçinde olmaz keder, ruhunda olmaz batı!

diyerek belli etmiştir.

Ona göre, bereketli, güzel, huzurlu Anadolu toprağı insanın içinde keder, ruhunda Batı hevesi bırakmaz. Şair, Anadolu ile Batı arasında kıyaslama yaparak, Anadolu'yu üstün kabul etmiştir.

2.2.1.4. Toroslar'da cumhuriyet sevinci

Cumhuriyetin ilanı, Anadolu'nun her köşesinde büyük bir sevince neden olmuştur. Bu sevinci sadece Anadolu insanı yaşamamış, Anadolu coğrafyasının hemen her unsuru bu sevince ortak olmuştur. Ziya İlhan, Toroslar'daki

yolculuğunda, bu dağlarda yaşanan cumhuriyet sevincine tanık olmuş ve bu sevinci "Torosları Aşarken" isimli şiirinde etkili bir anlatımla işlemiştir.

(...)
Bulutlarla öpüşen başınızı eğin de
Ses verin sesimize uzaktan karlı dağlar!
Akmayın çağlıyanlar bir lâhza dinleyin de
Gönlünüzün içinden kopan şen nağmeler var!
(...)

Şair, Toroslar'a seslenerek Anadolu insanının cumhuriyet sevincinden kaynaklanan mutluluk nağmelerini, "bulutlarla öpüşen Toros"a, "coşkuyla akan çağlayanlar"a duyurmaya çalışır.

İlhan, şiirinin üçüncü dörtlüğünde ise Akdeniz'in dalgalarını ve rüzgârları bu sevinci yaşamaya davet eder.

(...)
Bugün bayram günümüz, yarın düğünümüz var!
(...)

dizesi ile cumhuriyetin ilan edildiği günü "bayram günü", bundan sonra yaşanacak her bir günü de "düğün" gibi kabul eden şair, bu vesileyle Cumhuriyet sevgisinin ve coşkusunun büyüklüğünü ve sürekliliğini de belirtmiştir.

2.2.2. Ilgaz

Ilgaz dağı, geneli çamlardan oluşan bitki örtüsüyle, akarsularıyla ve kış mevsiminde oluşan kar manzarasıyla şiirlere konu olmuş bir yerdir. Şairler, Ilgaz'ın bu doğal güzelliklerini yolculuk izlenimleri içinde konu etmişlerdir.

Fethi Tevetoğlu, "Ilgaz'dan Geçerken" başlıklı şiirinde gördüğü manzaraları, karşılaştığı durumları ve bunun sonuçlarını anlatmaktadır.

Ilgaz'ın çamlarla kaplı toprağında nefes aldıkça sıkıntısı biten şair, çamlıkların etkili nefesi sayesinde dertten, kederden kurtulur ve kesik sesi gürlemeye başlar. Tevetoğlu, bu dağın havasını soludukça daha dinç ve kuvvetli olur.

(...)
Bakarken buğulanan ısınmış nefesime,
Duydum bir gürlük çöktü kısık çıkan sesime.

Oklaşan bakışımı ufuklara fırlattım;
Ben Ilgazda kederi, gamı, feleğe sattım.
(...)

Gördüğü manzara karşısında bakışları, ok gibi keskinleşen şair, bu dağda mutludur; çünkü kederini, gamını feleğe satmıştır. Dertlerden kurtulduğu için çok mutlu olan Tevetoğlu, son beyitte;

(...)
Buralarda bu kadar değişirsem, coşarsam,
Ne olurum acaba Tanrı Dağına varsam?"

diye sorarak sevinçten kaynaklanan şaşkınlığını da gizlememiştir.

Rıza Polat da "Ilgazdan Geçerken" ismiyle yazdığı şiirinde Ilgaz manzarasını tasvir etmiştir.

(...)
Kuş olsam koynunda kanat vururdum
Gün olsam üstüne doğar dururdum.
Öğünse yeridir seninle yurdum
Hey yüce Ilgazım.. yüce Ilgazım.
(...)

Şair, Ilgaz'ı görmüş ve ona olan beğenisini, "kuş olup koynunda uçarak, gün olup üstüne doğarak" göstermeye çalışmıştır. Bu sayede, her gün, her an onunla olabilecektir.

(...)
Hisli bir kız gibi ince çamların
Boyanmış rengine mor akşamların
Kalmazdım başıma tac olsa karın
İnsanlar içinde cüce, Ilgazım.
(...)

Şair, son iki dizede, Ilgaz'dan bir istekte bulunmaktadır. Ilgaz, yüksekliği ile "dev", Ilgaz'ın etrafındaki insanlar da "cüce"dir. Şair, insanlar arasında cüce olarak kalmaktan mutlu değildir. O, Ilgaz'ın kardan yapılmış "tac"ını istemektedir. Böylece cüce olmaktan kurtulacak Ilgaz gibi "dev"leşecektir.

2.2.2.1. Ilgaz'da kış

Ilgaz'la ilgili şiirlerde Ilgaz'daki kış manzarasıyla çokça karşılaşmak mümkündür. Çam ağaçlarının kar altındaki güzel görüntüsü, şairlerin, bu güzelliği şiirlere taşımasına neden olmuştur.

A. Y.(Yusuf Akçura) imzalı "Göster Göçelim" isimli şiir, Ilgaz'daki kar manzarasının, ayrıntılarıyla tasvir edildiği bir şiirdir. Şair, içinde bulunduğu tabiatın bu görüntüsünden memnun olmasına rağmen kendisine yol vermelerini istemektedir. Çünkü o, karın altındaki Ilgaz manzarasını görmek arzusundadır.

Çamında buzlar var, dallar ağlamış
Sesler var geçmişten, çayın çağlamış.
Şimdi de karların seni bağlamış
Bekletme bizleri yol ver geçelim..

Yeşil ormanların beyaz giyinmiş
O çam kokuların karlara sinmiş
Suların buzlamış sesleri dinmiş
Bekletme bizleri su ver içelim..
(...)

Şair, ilk iki dörtlükte kar yağışıyla birlikte tabiatın aldığı yeni hâli tasvir etmektedir. Kar yağmış, çam ağaçları buz ve karla kaplanmıştır. Eskiden seslerin yükseldiği çayların çağıldayarak aktığı dağda artık ses yoktur; çünkü soğuk tabiattaki hareketliliği dondurmuştur. Dallar ağlamış ve soğukta buz tutan gözyaşları nedeniyle hareketsiz kalmışlardır. Artık en hafif esintide sallanabilen dallar da bile kımıldamamaktadır. Ormandaki sular da donmuş ve bu yüzden sessizliğe bürünmüşlerdir.

Şair, üçüncü dörtlükte Ilgaz'dan bir ricada bulunmaktadır. Ilgaz üzerindeki kar örtüsünü atmalı, bu örtünün altında gizlediği güzellikleri göstermelidir. Bu Ilgaz'ı seven tüm âşıkları mutlu edecektir. Çünkü onlar da karın kalkmasıyla "gül"e yani "sevgili"ye kavuşabileceklerdir.

2.2.3. Erciyes

2.2.3.1.Heybetli Erciyes

Dağlar ile ilgili şiirlerde en çok ele alınan konu, dağların heybetli ve güzel görüntüsüdür. Erciyes de şairlere bu özelliği ile ilham kaynağı olmuştur.

İhsan Nuri, Erciyes dağının bu özelliğini "Erciyas" şiirinin şu dizeleriyle somutlaştırmıştır:

(...)
Bulutlara yol vermez kartal kanat açamaz

(...)
Orta Anadolunun böyle heybetli dağı
Düşman kara kinini korkusundan saçamaz
(...)

Nuri, Erciyes'in heybetini, onun bulutlara yol vermeyecek, kartallara kanat açtırmayacak kadar yüksek olduğunu söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Gökyüzünde sadece bulutlar ya da kartallar yoktur. Başı göğe uzanan Erciyes de gökyüzünde yerini almıştır. Ancak bu hâliyle bulutların geçişini ve kartalların kanat açıp uçmasını engellemektedir.

Şair, bu abartılı anlatıma, ikinci dörtlükte, Erciyes'in heybetini gören düşmanın bu heybetli görüntüden ürküp kara kinini saçmaktan vazgeçtiğini söyleyerek devam etmiştir.

İhsan Tuncer de Erciyes dağının heybetli oluşunu, "Odam ve Erciyes" isimli şiirinde onu başka varlıklarla kıyaslayarak anlatmıştır.

(...)
Pencerem küçülür de görünce Erciyesi
(...)

Şairin odası Erciyes manzaralıdır. O, "her gün kuş sesleriyle açtığı perdeler"in ardında Erciyes'i görür ve bir süre onun güzel manzarasını seyreder. Erciyes'i her sabah heybetiyle karşısında görmekten mutludur. Bu durumdan olumsuz etkilenen evin pencereleridir. Çünkü onlar Erciyes'in heybeti karşısında karşısında küçülmektedirler.

Bu heybetin karşısında alçalan, asıl varlıklar ise bulutlar ve gökyüzüdür. Şair, üçüncü dörtlükte, bu durumu şöyle resmetmiştir:

(...)
Bulutlar bile hasret çeker bu şahikaya,
Selâm götürür bazen yuvarlanan bir kaya;
Ürpertir gökyüzünü korkunç çığ kaymaları,
Bir av parolasıdır kartal haykırmaları.
(...)

Şaire göre, Erciyes, bulutlardan ve gökyüzünden daha yüksek ve bu nedenle de uzak bir dağdır. Bu uzaklık, bulutların Erciyes hasreti çekmesine neden olmaktadır. Erciyes'ten yuvarlanan kaya, bulutlara Erciyes'in selamını götürerek onların bu hasretini biraz olsun dindirmektedir.

Erciyes, gökyüzünü de aşağıda bırakmıştır. Şair, gökyüzünün, dağın heybeti karşısında nasıl küçüldüğünü onun çığ kaymalarından dolayı ürperdiğini söyleyerek anlatmıştır.

Hamdi Üçok, "Erciyes!" şiirinde, Erciyes'in gösterişli durumunu, onu başka varlıklarla, dağlarla, gökyüzü ve yeryüzü ile ilişkilendirerek anlatmıştır.

Varsın çelenkler örsün ay yıldız doruğuna
Güneş sırmalar döksün boz buluttan tuğuna.
Varsın dağlar baş açık yanında divan dursun.
Geçit resmi yapsınlar alayları Torosun.
(...)

Erciyesi'in doruğu gökyüzüne ulaşmıştır. Ay ve yıldızlardan, bu doruğun tepesine bir çelenk yapmalarını, güneşin de bu çelengin tuğuna sırmalar dökmesini isteyen şair, Erciyes'in bu görüntüsü karşısında bütün dağların sıraya geçmeleri gerektiğine inanmaktadır. Ona göre, dağlar Erciyes'in heybetini görünce "baş açık divan duracaklar", "Toroslar geçit resmi" yapacaklardır. Şair, böylece Erciyes'in diğer dağlardan daha yüksek ve yüce olduğunu söylemeye çalışmıştır.

2.2.3.2. Süslü Erciyes

Erciyes, yüksekliğinin yanı sıra yeşil bağları ve çiçekli bitki örtüsünün güzelliği ile de şiirlerde yerini almıştır.

Kayseri'nin bu yüce dağı, Dikecoğlu'nun "Erciyes" isimli şiirinde yüksek yaylalarının, yeşil bağlarının güzelliği ile karşımıza çıkmaktadır.

(...)
Çevre yanın almış yeşil bağların,
Şahinler yuvası sarp kayaların
Göklere uzanmış yüce dağların,
Halın, hatırını sormağa geldim.
(...)
Bazan kartal gibi kanat açarsın
Bazen boralarla dehşet saçarsın
Bazen cennet olur güller açarsın
Açılan gülünü kokmağa geldim.
(...)

Erciyes, yeşil bağları, sarp kayaları ve gökyüzüne uzanan tepesiyle güzel bir dağdır. Bu güzellik, güller açınca "cennet"e dönüşmektedir. Şair, dağın güzellik derecesini bu dağ için "cennet" benzetmesini kullanarak anlatmaya çalışmıştır.

Dikecoğlu, Erciyes'in güzelliğini, onu, "gelin"e benzeterek derecelendirmiştir.

(...)
Yaz gününde nazlı, uslu durursun
Pullu gelin gibi süslü durursun
Sevda yollarında deli olursun

Bak ben sana âşık olmağa geldim.
(...)

Şair, Erciyes'i, yaz aylarındaki renkliliği nedeniyle "gelin"e benzetmektedir. Dağ yaz aylarında çiçeklerin açması, etrafın yeşermesi ile "süslü bir gelin" gibi olmaktadır. Bu görüntü, şairin, "gelin"e âşık olmasına neden olmuştur.

Salih Sürel de Erciyes'in âşığıdır. O, Erciyes'ten bir gün dahi uzak kalmak istememektedir. Çünkü Erciyes, güzel bağlarıyla, mor sümbülleriyle herkesi kendine âşık eden bir dağdır. Kuşlar bile onun güzelliği karşısında ağlamaktadır. Şair, Erciyes'in insanlar ve tabiat üzerindeki bu etkisini "Erciyes" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

(...)
Eteğine yayılmıştır.
Ah.. ne hoş güzel bağlar,
Mor sümbüller bayılmıştır,
Dallarında kuşlar ağlar,

Güzel Erciyes sensiz,
Günüm geçmez şunu bil,
Görmesem olur ıssız
Vallahi yalan değil
(...)

2.2.3.3. Erciyes'te gün batımı

Erciyes'in, güneşin battığı esnada gökyüzünde oluşan görüntüye nasıl yansıdığı bu dağla ilgili şiirlerin bir diğer konusunu oluşturmaktadır.

A. Cevdet Taflıoğlu, "Erciyasta Batı" başlıklı şiirinde, Erciyes'e çökmekte olan akşam manzarasını şöyle çizmiştir:

(...)
Gözünün yaşını siliyor güneş;
Erciyasın bakır yamaçlarında.
Sanki dönen kızlar çeşmeden eş eş,
Gül suyu taşıyor bakraçlarında.
(...)

Akşam vakti hava kararmaya başladığında oluşan bakırımsı renk arasından görünen güneş, "gözyaşını silen bir insan"ı andırmaktadır. Bu insan, Erciyes'ten ayrılacağı için ağlamaktadır. Şair, bu durumu, "güneş gözünün yaşını siliyor" diyerek anlatmıştır.

Erciyes'teki akşam manzarasında karşılaşılan diğer unsurlar sudan dönen kızlardır. Taflıoğlu, akşamın olduğunu, bu kızların "gülsuyu taşıdıkları bakraçlarla" eve döndüklerini söyleyerek haber vermiştir.

Cahit Basmaz da "Erciyes" şiirinde akşam vaktinde Erciyes'in rengini anlatmaktadır.

Akşamları tüllenen koca Erciyesin
Gözlerde kıp kızıl bir gülü vardır.
(...)

Akşam karanlığı çökmeye başladığında oluşan loş hava Erciyes'in etrafını sarmış bir "tül" gibidir. Bu manzaradaki en belirgin varlık "kıpkırmızı gül" yani güneştir. Güneş akşam vakti kırmızı renge bürünmüş ve şairin gözüne "kırmızı bir gül" gibi görünmüştür.

(...)
Güneş indi artık akşam çöküyor,

Vadiler karanlık tüller döküyor,
(...)

Şiirin son dörtlüğünde, akşam olunca ortadan kaybolan Erciyes anlatılmaktadır. Güneş batmış, tabiata karanlık çökmüştür. Şair, akşam vaktiyle çöken karanlık için "karanlık tül" imajını kullanmıştır. Erciyes bu "karanlık tül"le birlikte siyah renge bürünmüştür.

2.2.3.4. Dert ortağı Erciyes:

Erciyes, sadece güzelliği ile değil dertlerin paylaşılabileceği, anlatılabileceği bir yer oluşuyla da dikkat çekmektedir. Dertli, âşık insanlar, Erciyes'i dert ortağı gibi görmüşler ve onunla dertlerini paylaşmışlardır. Şair Ziya Kemal de bunlardan biridir.

Ziya Kemal, dert yükü altında bunaldığı bir zamanda Erciyes'e sığınmış, onu da dertlerine ortak etmiştir.

İnsafsız bir yele tutuldum,
Sığındım sana
Günlerce senin eteklerinde unutuldum, ağladım,
Yalnız sen oldun yoldaş bana..
Ey Erciyes, ey vefalı dağ..
(...)

Şair, dert yeline tutulmuş savrulurken kendisine "yoldaş" olarak kabul ettiği Erciyes'e gitmiş ve onun eteklerinde günlerce vakit geçirmiştir. Erciyes "vefalı bir dost" gibi onu korumuş ve dertlerini dinlemiştir.

(...)
Duydun sanırım en ince dertlerimi,

benimle yandın
(...)

Erciyes, şairin dertlerine ortak olmuş ve onunla birlikte üzülmüştür. Bu durum şairin ona bağlanmasında etkili olmuştur. Artık, Erciyes, sadece bir dert ortağı değil, "ana kucağı, yuva, beşik ve mezar"dır.

(...)
Her şeye göğüs gerdin ve dayandın
Ana kucağı sandım,
Kızıl topraklarını,
...
Düşün sana en yakın
Yabancı bu gün ben varım,
Sensin yuvam, beşiğim ve belki de,
mezarım….

Ziya Kemal, Erciyes'e olan vefa borcunu, bütün hayatını onunla geçirerek ödemek ister gibidir. O, "beşikten mezara" kadar "yuvam" dediği Erciyes'i "ana kucağı" olarak kabul etmek ve yaşama onunla devam etmek arzusundadır.

Selim Karaca'da "Yol Ver Erciyes!.." isimli şiirinde yolculuk sırasında Erciyes'e uğrayan bir kişi ile Erciyes arasındaki ilişkiyi, dostluk, dert ortaklığı olarak işlemiştir.

Âşık şair, aşk acısıyla çok yer gezmiş, en sonunda Erciyes'e gelmiştir. Ancak, o, bu dağ ile ortak özellikleri olmasına rağmen ondan yol istemektedir. Çünkü burada onu anlayan kimse yoktur.

Çok iller dolaştım, çok dağlar aştım
En son gelip te sana ulaştım,
Burada anlayan yok derdimi, şaştım.

Yol ver, gideceğim, yol ver Erciyes!
(...)

Saçların ağarmış, benim de öyle
Başın yükseklerde, gönlün de öyle,
Başka bir farkımız kaldı mı söyle,
Yol ver, gideceğim, yol ver Erciyes!
(...)

Şairin derdi aşk acısıdır. Bu dert ile il il dolaşan âşık, derdini anlatacağı kimse bulamamaktan şikâyetçidir. Sadece Erciyes'in kendisini anlamasını bekler. Çünkü Erciyes de onun gibi saçları ağarmış, başını yükseklere uzatmış biridir. Şair, tepesi karla kaplı Erciyes'i saçları dertlerden dolayı beyazlaşmış olan kendine benzetmiştir. Onun başı şairin de âşık gönlü yükseklerdedir.

Karaca, derdini Erciyes'e anlattıktan sonra ondan yol istemektedir. O, bu sevdanın acısını ancak diyar diyar dolaşarak hafifletebilecektir.

2.2.4. Uludağ

Uludağ, Anadolu dağları arasında, güzelliği ve yüksekliği ile en çok tanınan dağlardan biri olmuştur. Şairler de onu bu özellikleriyle şiire konu etmişlerdir.

Halit Fahri Ozansoy, "Ulu Dağ" isimli şiirinde, Uludağ'ın etrafında varlıklarla birlikte oluşturduğu tabloyu tasvir etmiştir.

(...)
Manzarası tâ uzaktan
Kabartırken göğsümüzü,
Bize selam verir bazen

Ayın gülümseyen yüzü
Bu ay, durgun akşamlarda
Ulu dağın ziynetidir.
Yıldızlarsa tâ yukarda
Onun çiçek demetidir!
(...)

Uludağ'ın uzaktan bile ihtişamlı gözüken manzarası Anadolu insanının gururlanmasına, göğsünün kabarmasına neden olmaktadır. Gurur duyulan bu manzarada katkısı olan diğer unsurlar ay ve yıldızlardır. Ay durgun akşamlarda, berrak gökyüzünde, Uludağ'ın süs eşyası; yıldızlar da çiçek demeti olarak manzaraya dâhil olmuşlar ve Uludağ'ın güzelliğine güzellik katmışlardır. Bu hâliyle Uludağ, şairin hayalinde "kadın" olarak canlanmıştır. Bu kadın, değerli eşyalarıyla süslenmiş, elinde bir demet çiçek taşıyan bir güzeldir.

2.2.5. Bey Dağları

Bey Dağları da gökyüzüne yakın oluşuyla, asil duruşuyla şiirlere konu olmuştur. Ertuğrul Emin, onun bu özelliklerinden kaynaklanan güzelliğini "Bey Dağları" isimli şiirinde anlatmıştır.

(...)
Gökle elele vermiş orda karlı dağlar var,
Dev gibi görünüyor ta uzaktan bu dağlar.

Bey dağları diyorlar, bu karşı tepelere;
Ne başı bize yakın, ne etekleri yere.
(...)

Emin, şiirine Bey Dağları'nın yükseklik özelliğini anlatarak başlamıştır. Dağlar öyle yüksektir ki "gökyüzü ile elele vermiş" gibi görünmektedir. Bu hâliyle

uzaktan bile "dev" gibi görünen Bey Dağları'nın "başı da etekleri de yere uzak"tır. Şair, bu benzetme ile dağların yüksekliğini tekrar vurgulamıştır.

Bey Dağları, yüksekte oluşuyla şairin aklında bazı şüphelere yol açmıştır. Şair, bu şüphelerle ilgili şu soruları sormuştur:

(...)
İnsanlardan üstünüm diyen bir duruşu var,
Böyle göklere yakın bilmem bu dağ ne arar?..

Ey yüce dağ, karlı dağ birine vuruldun mu?
Böyle bizlerden uzak sevgili buldun mu?..

Bu dağlar, yüksekte oluşlarıyla insanlardan daha üstün bir duruma sahiptirler. Bu durum şairi şaşırtmıştır. Çünkü o, dağların "göklerde ne aradığına" bile bir anlam verememiştir.

Bu beyitte, dağların niçin yükseklerde olduğunu soran şair, son beyitte onun yüksekte oluşunun nedenini "yüce, karlı dağın, insanlardan uzakta bir sevgili bulmuş olabileceği" ihtimaline bağlamıştır.

Bey Dağları, Reşat Demir'in şiirinde "ilham ve şifa kaynağı"dır. Şair, "Beydağı" isimli şiirinde, bu dağın şiirine ilham verdiğini, veremlilere de şifa olduğunu anlatmıştır.

(...)
Kaynakların dirim verir
İçmiş olsa veremliye.
Donan hayat sende erir,
Can verirsin sen ölüye.

Bana ilham veren sensin

Ey Yurdumun ünlü dağı
Gözümde hep sen tütersin;
Yiğitlerin öz yatağı

Beydağı'ndaki kaynaklar veremli hastaları iyileştirecek kadar şifalı, Beydağı ölüyü hayat verecek kadar deva sahibi bir dağdır.

Demir, son dörtlükte ise, Beydağı'nın kendi sanatı için ilham kaynağı olduğunu söylemektedir. Şair, bu özellikler ile Beydağı'nın ne kadar güzel ve önemli olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

2.2.6.Zigana

Zigana, Hakkı Tuncay'ı akşam manzarasıyla etkilemiş ve Tuncay, "Zığanada Mehtap" isimli şiirinde bu etkiyi yaratan manzarayı kaleme almıştır.

(...)
Bir nur tasa benziyor ayın duruşu;
Mehtabı kucaklıyor uzanmış gümüş kollar,
Gözler mahmurlaştı hep, kalblere doldu huşu…
(...)

Zigana'da akşam vakti gökyüzünde beliren ay, "nurdan bir tas"ı, bu vakitte gümüş renge bürünen ağaçlar da, "mehtabı kucaklamaya çalışan insanlar"ı, ağaçların dalları da "insanların gökyüzüne uzanan kolları"nı çağrıştırmaktadır. Gökyüzü ile yeryüzü arasında oluşan bu manzara gören herkesi etkilemiş, insanların "gözlerinin mahmurlaşmasına, kalplerine huşu dolmasına neden olmuştur.

(...)
Kaplamış vadileri mavi buğudan bir tül,

Ayı tutmak istiyor yukarda çam dalları.
Bir su parlıyor bazı, açıyor altın bir gül..
(...)

Hakkı Tuncay, bu dörtlükte akşam vakti gökyüzünde oluşan manzara ile ilgili orijinal bir imaj tablosu yaratmıştır. Bu tabloda, karanlık çökmeye başladığında ortalığı kaplayan loşluk "mavi tül", çam dalları "ayı tutmak isteyen insanlar", ay suda açan "altın bir gül"dür. Karanlıkta, suya yansıyan görüntüsü ile "altın bir gül"ü andıran ay, şairin bu tablodaki en orijinal imajıdır. Böyle bir tablo, karşısındaki insanları çok etkilemiştir. Şair bu durumu;

(...)
Dik yarlar kapkaranlık, tepeler aydın yarı.
Bu hal bitmesin diye yalvarıyor bir gönül:
Kalalım buralarda kapayın şu yolları!...

Ayın ışığı tepeleri aydınlatmasına rağmen dik yamaçlar daha karanlıktır. Bu görüntü de manzaranın ayrı bir güzelliğidir. Bu nedenle, manzarayı seyredenler sabahın olmasını istememektedirler. Onlar, Zigana'da kalıp bu mehtabı doyasıya seyretmek arzusundadırlar.

2.2.7. Bitlis Dağları

Anadolu'nun şiirlere konu olmuş bir parçası da Bitlis dağlarıdır. Bu dağlar, İshak Refet'in "Bitlis Dağları" isimli şiirinde "başı oyalı, incili suları, süslü ağaçları" ile karşımıza çıkmaktadır.

Şu Bitlis'in dağları, başı oyalı dağlar;
Yalçın kayalı dağlar, bir bir boyalı dağlar…
(...)

Şair, Bitlis dağlarının tepelerini, girintili çıkıntılı oluşu nedeniyle "oya"ya, dağları da bitki örtüsünün çeşitliliği ve renkliliğinden dolayı "renkli bir yazma"ya benzetmiştir. Dağlar "renkli bir yazma", tepeler de bu yazmanın ucundaki "oya"lardır.

(...)
Ağaçlar birer yosma gelin gibi süslüdür;
(...)

Dağlardaki renkliliğin bir nedeni de çiçek açmış ağaçlardır. Ağaçlar, bu hâlleriyle "yosma gelin"i andırmaktadırlar. Bu "süslü, güzel gelinler" dağların da güzelliğini artırmıştır.

Gündüz vakti dağlardaki manzarayı bu benzetmelerle anlatan şair, şiirin devamında gece manzarasına yer vermiştir.

(...)
Yıldızlar doğdu suda;
Sanki dağlar uykuda!..
(...)

Gece olmuş, gökyüzünde yıldızlar belirmiş, karanlığa gömülü dağlar ise uykuya dalmıştır. Ancak şair, bu durumdan memnun değildir. Çünkü o yıldızların değil, Bitlis dağlarının manzarasını seyretmek istemektedir. Onu yıldızların sudaki aksi değil, dağların "süslü" görüntüsü etkilemektedir.

Yıldızlar alçalıyor;
Suya gölge salıyor..
Sudaki hârelere ,
Göz daldıkça dalıyor!..
İçime hicran doldu;
Dağlar görünmez oldu..

2.2.8. Karacadağ

Karacadağ, "Fırat'la Dicle'ye eli değmiş, Mardin'i, Urfa'yı, Muş'u görebilen çiçeklerle süslenmiş" bir dağdır. Usman Eti, Diyarbakır'ın bu dağını "Karacadağ" isimli şiirinde manzarasıyla, üzerinde yaşayanlarla ve insanlar üzerindeki etkisiyle anlatmıştır.

Diz çöküp oturmuş Bakır İlinde,
Karlıdır tepesi, duman belinde,
(...)

Diyarbakır ilinde bulunan Karacadağ, "tepesi karlı, beli dumanlı" bir dağdır. Yükseklerinde karların bulunduğu bu dağ, yüksekliğiyle bulutları da geride bırakmıştır.

Kurulmuş çadırlar bir bir ardınca,
Dizilmiş gelinler kaynak boyunca.
Bitermiş dağında nergis ve yonca,
Hoş kokar gülleri Karacadağ'ın…
(...)

Diyarbakırlılar yaz mevsiminde Karacadağ'a çıkıp orada çadırda yaşarlar. Şehrin sıcağından kaçıp yerleştikleri çadırlarda hayatını devam ettiren pek çok insan burada düğünlerini yapmaktadır. Yaz ayları Karacadağ, düğünlere de ev sahipliği yapan bir yerdir.

(...)
Derd yüzü görmezmiş bir konup, göçen.
Bahtulu olurmuş suyundan içen.
Bir daha gelirmiş, bir gelip geçen,
Çekermiş elleri Karacadağ'ın..

Şaire göre, Karacadağ, herkesi dertlerden uzak tutan, suyunu içene şans getiren, gelip geçeni kendine döndüren bir dağdır.

2.2.9. Bingöl Dağları

İhsan Boran, "Bingöl Dağlarına Çıkarken" isimli şiirinde, o dönemde ulaşmak istediği ülküsünü ve bu ülkü yolundaki mücadelesini Bingöl dağlarının dik oluşuyla bağlantı kurarak anlatmıştır. Ona göre ülkü, dağların zirvesi gibidir. Zirveye tırmanmak nasıl güç ise ülküye ulaşmak da öylesi çetin ve zordur. Şair, bu durumu şu dizelerle anlatmıştır:

Bir nefes ömrümde de, yokuş bir dağ yolu var
Rüzgârında Yunusun hırkasından koku var
Yaratmak sancısına uzun yokuş yol gerek,
Zirveye giden yolda başıma kar düşecek.
(...)

Boran, Bingöl dağlarına tırmanırken ülküsünü kavuşma yolunda yaşadığı sıkıntıları hatırlamış ve Bingöl dağı ile ülkü arasında şöyle bir benzetme tablosu oluşturmuştur:

Benzeyen		Benzetilen
Ülkü mücadelesi	→	Yokuş bir dağ yolu
Ülkü	→	dağın zirvesi

Ülkü, Atatürk döneminde hemen herkes için en önemli değerdi. O dönemin insanları, Anadolu'yu kurtarmak ve yeniden var etmek için birer "yaratıcı" olmak ve "ülkeyi yeniden yaratmak" ülküsünden başka bir şey düşünmemişlerdir. İhsan Boran da böylesi bir hâl içinde, "bir nefeslik ömrü"nü bu uğurda harcamış ve zirveye giden yoldan saçları beyazlayıncaya kadar hiç ayrılmamıştır. Bu yolda, ona arkadaş olanlar Bingöl dağlarıdır.

2.2.10. Hasan Dağı

Hüseyin Na'il, Niğde'de yazdığı "Yurdumun Dağları" isimli şiirinde genel olarak Anadolu dağlarının özelliklerini anlatırken,

(...)
Erciş, Toroslar, Ey Hasan dağı,
Hepiniz ün almış yiğit yatağı;
(...)

dizeleriyle Niğde sınırları içinde bulunan Hasan Dağı'nı da "yiğit yatağı" bir yer olarak işlemiştir. Bu heybetli dağların hepsi yiğit Anadolu gençlerinin ve yazılan, söylenen kahramanlık hikâyelerinin mekânlarıdır.

Âşık Murad Çılgın, sevgilisi Dudu'ya olan aşkını "Hasan Dağı eteklerinde" şiirinde, Hasan Dağı'nı bu aşkın şahidi olarak göstererek şöyle anlatmıştır:

Bak, yüce başını dumanlar sarmış;
Yol bulup üstünden geçemedim of;
Âşıklar tepeden hızla uçarmış;
Hız alıp bir türlü uçamadım of!

Her nefes, boynunu aşk bükenlere,
Diz çöküp uğrunda dert dökenlere,
Sende merhem varmış gam çekenlere,
Gönülden derdimi açamadım of!

Ayrılıp âşıklar yar otağından;
Hep geçti dediler Hasan dağından;
Ozanların içtiği saf kaynağından;
Eğilip bir yudum içemedim of!
(...)

Hasan Dağı, âşıklara mekân olmuş bir dağdır. Çünkü Hasan Dağı yolu oradan geçmiş âşıkların her birine dert ortaklığı etmiştir. Şair, Hasan Dağı'nı "başı dumanlı" olarak tasvir etmiştir. Dağ, hem aşk derdine düşüp âşık olduğu için hem de âşıklara dert ortağı olduğu için başı dumanlıdır.

Hasan Dağı, sadece âşıkların derdini dinlemekle kalmaz, aynı zamanda onlara aşk acılarını dindirecek ilacı sunar. Ancak şair, bu durumdan yararlanamamış, derdini bu dağa açmayı başaramamıştır.

Şair, üçüncü dörtlükte de içinde bulunduğu durumu anlatmaya devam etmektedir. Âşıklar, ozanlar Hasan Dağı'ndaki kaynaklardan içmişler, böylece acılarını hafifletmişlerdir. Ancak Çılgın, bunu da yapmamış ve aşk acısını çekmeye devam etmiştir.

2.2.11. Bozdağ

Bozdağı, İzmir ili sınırları içinde, adını Ödemiş ilçesine bağlı Bozdağı köyünden alan bir dağdır. Bu dağ, Kurtuluş Savaşı günlerini anlatan Mehmet Emin'in dikkatini çekmiştir. Şair, "İstiklâl Destanı" isimli şiirinin on üçüncü dörtlüğünde bu dağın savaş sırasındaki görüntüsünü şöyle anlatmıştır:

(...)
Boz-dağı üstünde uçan bulutlar,
Yakılan köylerin dumanları mı?
Menderes önünde haykıran rüzgâr,
O esir ruhları figanları mı?
(...)

Mehmet Emin Yurdakul, İstiklâl Savaşı'nın resmini çizdiği şiirinin ilk dörtlüklerinde, Yunanlıların İzmir'e doğru kaçarken geçtikleri yerleri nasıl

yaktıklarını ve insanları acımasızca nasıl katlettiklerini anlatmaktadır. Bu günler, "Baykuşun dünyaya güldüğü", "ölümün matemler ektiği" acı günlerdir. Çünkü Yunanlılar yol üstündeki her şeye zarar vererek kaçmaktadırlar. Bozdağ da bu durumdan nasibini almıştır. Bozdağ etrafındaki köyler ateşe verilmiş ve çıkan dumanlar Bozdağ'ın üzerine bulut gibi çökmüştür. Şair, gerçekte var olan Bozdağ görüntüsünü böyle bir nedene bağlayarak düşman işgalinin Anadolu coğrafyası üzerinde yarattığı tahribatı görmemizi sağlamıştır.

2.2.12. Afyon Dağları

Kurtuluş Savaşı'nın en zor ve çetin çarpışmalarına tanık olan Afyon dağları, Şükûfe Nihal'in "Bizim Destanımız" isimli şiirinde, savaştaki rolü ile yer almıştır.

(...)
Mavi bir ışık güldü, kutlu bir dağ başından…
Alaca karanlıkta bir yıldırım gürledi,
Dağların benzi attı, yerle gök sendeledi…
Şanlı Türk parçaladı dizindeki bağları,
Bir alev tufanile yandı Afyon dağları…
(...)

Düşman Anadolu'yu "paylaşılacak miras sanıp" topraklarımızı işgal edince, atalarımızın "öldürülmeyin, ölün, son verin bu gidişe!" sözünü duyan Anadolu, işgale karşı koymak için harekete geçmiştir.

Şükûfe Nihal Başar, Mustafa Kemal Atatürk için "mavi bir ışık", onun Samsun'da Kurtuluş Savaşı'nı başlatmasını "mavi ışığın gülmesi" olarak imajlaştırmıştır. Atatürk "alaca karanlıkta" yani "işgal altında" bir "yıldırım" gibi gürlemiş ve bunu duyan herkes ve her şey bulunduğu tutsaklık hâlinden uyanarak Anadolu için savaşmaya başlamıştır. Afyon dağları da düşmanın işgalinden "bir alev tufanı ile" uyanmış ve kendini siper yaparak zafere adını yazdırmıştır.

2.2.13. Kazdağı

Kazdağı, doğal güzellikleriyle şiire konu olmuş bir dağdır. Bu şiirlerden biri Muharrem Adak'a ait "Edremit İlçebayı" başlıklı şiirdir. Şair, bu şiirini Ömer Bedrettin'e ithafen yazmıştır.

(...)
Yerle göğün dudağı güneşi eritirken,
Sularda alev yelken kayıklar seyirtirken;
Tırman ulu "Kazdağ"ın zümrüt yokuşlarını
Seyret gene enginde "deniz sarhoşları"nı.

2.3. Irmaklar/Nehirler

2.3.1. Sakarya

Kurtuluş Savaşı, sadece Anadolu insanı ve Türk ordusunun değil, tüm Anadolu coğrafyasının mücadeleci gücü sayesinde zaferle sonuçlanmıştır. Bu durum, Anadolu coğrafyasına ait unsurların, Türk şiirine "değişerek" dahil olmasına neden olmuştur. Örneğin, dağlar işgal karşısında dimdik ayakta duran Anadolu insanı, ırmaklar düşmana saldıran Türk ordusu vb. imajlarla şiirlerde yer almışlardır. Sakarya Nehri de "Atatürk Devri Türk Şiiri"nde Millî Mücadele'deki önemli rolü dolayısıyla farklı şekillere bürünerek karşımıza çıkmaktadır.

Sakarya, zafere imza attığı için "teselli kaynağı"dır. Türk tarihinde yaşanan sıkıntılar burada bitmiş ve Türk ordusu ümitlerini yeniden kazanmıştır. Hâmid Macid, bu durumu göz önünde bulundurarak Sakarya için "teselli" imajını seçmiştir. Sakarya Nehri, savaşta binlerce şehit vermiş Türk ordusuna zaferdeki rolü ile büyük bir moral vermiş ve "teselli" olmuştur.

(...)
Bir istek tutuşur dudaklarımda,
Sonra parça parça dağılır tasam,
İçim Sakaryadan teselli bulur.

M. Uluğ Turanlıoğlu, "Meriç Kıyılarında I " isimli şiirinde Türk'ün kazandığı zaferin sonuçlarını ve sevincini anlatmakta, bu zafere rağmen Anadolu ile ilgili emelleri olanlar varsa onlara bundan vazgeçmelerini söylemektedir:

(...)
Hayal kuran eller, iyi bilsinler,
Bu güzel Edirne Türkün malıdır.
Bize yan bakan bir göz varsa eğer,
Gidip Sakaryadan ders almalıdır.
(...)

Uluğ, Türklerin kazandığı zafere rağmen hâlâ Anadolu üzerine hayaller kurmaya devam edenlere seslenerek onlara Sakarya zaferini işaret etmektedir. Sakarya cephesinde yapılan savaş, büyüklüğü ve önemli sonuçlarıyla düşmanların her zaman hatırlaması ve kendilerine ders çıkarması gereken bir savaştır. Bu şiirde, Sakarya, "ders alınması gereken bir coğrafya" şeklinde karşımıza çıkmıştır.

Sakarya için kullanılan bir diğer benzetme "gazi"dir. Savaşta Türk askerinin yanında vatan toprağını koruyan Sakarya Nehri, bu savaşın gazilerinden biri olmuştur:

"O gazi Sakarya'nın kucağından akışı,
Tepesi ak dumanlı, doruğu karlı dağlar,
Bağı bin bir çiçekli, boğazı, yarlı dağlar..

Koca Budak, isimsiz yayımladığı şiirinde, Anadolu sevgisini anlatırken Anadolu üzerindeki şehirlerin, dağların, ırmakların güzelliklerine ve önemine

değinmiştir. O, yurdunu çok sevmektedir; çünkü bu yurt "gazi Sakarya"sı vb. ile çok güzel bir yerdir.

Sakarya, şairin sevdiği Anadolu'ya ait unsurlardan biridir. Çünkü bu ırmak, üzerinde bulunduğu toprak için savaşmış, yurdu düşmanlardan kurtarmayı başarmıştır. Şair, bu nedenle Sakarya için "gazi" ünvanını kullanmıştır.

Sakarya Nehri, hem savaşa katılmış hem de savaşı yakından izlemiş bir "tanık"tır. Onun sesinde Kurtuluş Savaş'ında yaşananları duymak, öğrenmek mümkündür. Oğuz Özdeş, "Biz Türküz" başlıklı şiirinde Sakarya'nın bu özelliğini vurgulamıştır:

(...)
Öğrensin bütün acun şanlı tarihimizi
Devlet kurduk çok defa Avrupada, Asyada
Şanımız utkumuz tarihte dizi dizi.
(Sakarya) da duyulur dinleyin sesimizi…
(...)

Sakarya, Türklerin şanlı tarihini çok iyi bilen bir "tanık"tır. Şaire göre, Sakarya'nın coşkulu akışının nedeni, onun bu şanlı tarihi bütün dünyaya duyurmak istemesinden dolayıdır.

Sakarya Nehri'nin önemi, bulunduğu mevkiden ve bu mevkide Türk tarihinin önemli günlerinin yaşanmasından kaynaklanmaktadır. Mehmet Emin, "İstiklâl Destanı" şiirinde Sakarya Nehri'ne bir önem daha yüklemiştir. Sakarya, "dev gölgeleri dünyaya uzanan yiğitler" yurdunda bulunduğu için önemlidir.

(...)
Sakarya yurdunda dev gölgeleri
Dünyâya uzanan yiğitler vardı;
Bunlar da İnönü adlı zaferi

Kazanan o ünlü kahramanlardı.
(...)

Türk askeri için "dev" imajı yaratan Mehmet Emin, Sakarya ve civarının bu "dev"lerin yurdu oluşuyla önemli ve güzel olduğunu anlatmak istemiştir.

Sakarya Nehri, Kurtuluş Savaşı'nın en yoğun yaşandığı coğrafya üzerinde oluşuyla ve zafere adını vermesiyle önem kazanmış bir ırmaktır. Bu nedenle dikkat çeken Sakarya, Türk şiirinde de geniş yer bulmuş ve birbirinden farklı övgülerle adından söz ettirmiştir.

Salâhattin Savcı,

(...)
Bütün Türkiye canın,
Az akıtmadın kanın,
Yücelmektir şanın!
(...)

diyerek onun yapılan tüm övgüleri hak etiğini; çünkü Türkiye ve Türk insanı için canı uğruna savaştığını söylemektedir.

2.3.1.1.Millî Mücadelede Sakarya

Anadolu, bu topraklarda yaşayanların, uğruna uzun süreli savaş yaptıkları ve şehit verdikleri bir yerdir. Bu toprağın her karışında bir kahramanlık hikâyesi vardır. Sakarya da kahramanlık hikâyelerine mekân olmuş bir nehir olarak Millî Mücadele'ye adını yazdırmıştır. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde Sakarya Nehri'nin Millî Mücadele'deki rolü ile ilgili şiirlerin sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Samih Rifat'ın "Asker Koşması" isimli şiiri bunlardan biridir.

(...)
Aç, çıplak savaştık tipide, karda,
Kartallar avladık sarp kayalarda,
Sakarya önünde, Dumlupınarda
ULU GAZİmize imtihan verdik.
(...)

Samih Rifat, bu şiirinde Türk askerinin savaşa nasıl katıldığını ve nasıl savaştığını bir askerin ağzından anlatmıştır. Bu askerler için "Sakarya", bir "imtihan yeri"dir. Türk askeri, burada, "Mustafa Kemal'e imtihan vermişler"dir. Şair, Sakarya için "imtihan yeri" imajını, o bölgede çetin şartların bulunduğunu anlatmak için seçmiştir.

Bu imtihan yeri, Türk ordusu ile düşmanların zorlu çarpışmalarına sahne olmuş ve düşman ordusunun yenilgisi ile sonuçlanmıştır. Şairler, bu durumu, Sakarya'ya karışan kanların çok olduğunu ve Sakarya'nın renginin kızıla doğru döndüğünü söyleyerek anlatmaya çalışmışlardır.

(...)
Otlar sarardı soldu, kuyular hep kurudu
Bir yudum su vermedi düşmana ana yurdu
Nazlı nazlı akarken düşman kanı ile doldu
Saz benizli Sakarya bir kızıl ırmak oldu.
(...)

Hakkı Baha'nın Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcından Cumhuriyet'in ilanına kadar geçen süreci anlattığı "Cumhuriyet Bayramı" isimli şiirinin dördüncü dörtlüğünde Sakarya Meydan Savaşı'nın sonuçlarından biri konu edilmiştir. Sakarya ve çevresindeki su kaynaklarının susuz ve aç bıraktığı düşman ordusu, Türk ordusunun saldırısı karşısında çok sayıda asker kaybetmiş ve ölenlerinin kanları

Sakarya'nın sularına karışmıştır. Sakarya bu olayla birlikte "kızıl" bir renge boyanmıştır. O, artık "kızıl ırmak"tır.

(...)
Otlar sarardı soldu, Kuyular hep kurudu
Bir yudum su vermedi düşmana ana yurdu
Nazlı nazlı akarken düşman kanile doldu
Saz benizli Sakarya bir kızıl ırmak oldu.
(...)

Fevziye Aptullah da "Mehmetçiğe" isimli şiirinde Sakarya'nın bu zor günlerini,

(...)
Sakaryanın o kandan kızaran günlerinde
Ben sana ne yakındım; sandım ki seninleyim!
Kan dökerek koşarken sen cephe önlerinde
İsterdim ki elimle kanlarını sileyim…
(...)

dizeleriyle dile getirmiştir. Sakarya, Millî Mücadele'de hem Türk askerinin hem düşman askerinin kanlarıyla kızarmıştır. Şair, Sakarya'yı ve o günleri, "kandan kızaran günler" ifadesiyle anlatmıştır.

Sakarya'nın çarpışmalardan sonra "kızıl"a boyandığını anlatan bir şairimiz de Orhan Seyfi'dir. O, "Hasta Adam" şiirinde, ülkenin her yanını sarmış düşman askerinin şehirleri, köyleri yaktığını, insanlara korkunç zararlar verdiğini anlattıktan sonra,

(...)
O kadar aktı ki kanlar toprağa,
Sakarya benzedi kızılırmağa!
(...)

dizeleriyle de ne kadar çok kan aktığını, sonuçta akan kanların Sakarya'nın rengini değiştirdiğini ve "kızılırmağa" benzediğini ifade etmiştir.

Kâzım Nami Duru da savaşın Sakarya Nehri'nde yarattığı etkiyi renkler yardımıyla anlatmaya çalışmıştır:

(...)
Batıdan kopup gelen hırçın dalgalar
Sarsılarak dayandı ta Sakaryaya kadar.

Günlerce Sakaryanın suyu kıpkızıl aktı.
Kara ordu kendini burada oda yaktı.
(...)

Kâzım Nami'nin "Afyonluların Anıtı" isimli şiirindeki bu dizeler, savaş manzarasının rengini aksettiren dizelerdir. Şair, bu manzarayı kara ve kırmızı renk ile tasvir etmiştir. Kara "kötü"nün, kırmızı da "kan ve vahşet"in rengi olarak bu manzara ile tam bir bütünlük oluşturmuşlardır.

Kazım Nami Duru, düşman ve düşman akını/saldırısı için "kara", Sakarya'nın suyu için "kıpkızıl" renk sıfatlarını seçmiştir. Bu renkler ve ait oldukları varlıklar arasında manaca uyum olması şairin tercihinin bilinçli olduğunun göstergesidir.

Buradaki "kara" renk düşmanlar için kullanılan soyut bir renk iken, kırmızı renk çarpışmalar sonucu Sakarya Nehri'nin kanlara bulanmış hâli olarak gerçek ve somut bir renktir.

2.3.1.2.Sakarya Şehidi

Sakarya, sadece savaş sırasındaki hâli ile değil, savaş sonrası şehitler diyarı oluşuyla da şiirlerde yer almıştır. Bu şiirlerde Sakarya şehidinin de Sakarya Nehri gibi övünç kaynağı olarak işlendiği görülmektedir.

Taflı oğlu A. Cevdet'in, "Sakarya Şehidine" başlıklı şiirinde, Sakarya'da şehit düşen Türk askerine bir üstünlük yüklediği görülmektedir:

Yurtta yiğitlere sen başbuğ oldun,
Adı kalanların izini buldun,
Sığmadı Sakarya ufkuna ruhun.
Geldi kalbimize nur gibi doldu.
(...)

Sakarya'da şehit düşenler, o cephede büyük savaşların yaşanması nedeniyle, Anadolu insanının gönlünde farklı bir yere sahiptirler. Anadolu yiğitlerinin "başbuğ"u olurlar ve onların gönüllerine "nur" gibi dolarlar.

(...)
Vücudun karıştı yurt toprağına;
Ruhun ölmezlerin çıktı dağına.
İsmin gitti Türkün her ocağına;
Ünün göğsümüzde bir gurur oldu.
(...)

Sakarya şehidi, "vücudu yurt toprağına karışmış, ruhu ölmezlerin dağına yani Allah katına çıkmış, ismi Türk'ün bulunduğu her yere gitmiş, Anadolu insanının gurur duyduğu" bir şehittir.

Bu şehit, Türk bayrağı dalgalandığı müddetçe unutulmayacaktır. Zaten Sakarya'daki Türk askeri bir "destan" yazmıştır ve dağlar bu destanın türküsünü hep söyleyeceklerdir. Bu nedenle bu şehitlerin unutulması mümkün değildir:

Şanın yaşayacak Türk bayrağında;
Namın gönüllerin aşk kaynağında,
Vatanın kimsesiz her bir dağında,
Destanın kendine bir kaval oldu.

2.3.2.Meriç

Meriç, sınır boyunda oluşu nedeniyle dikkatleri üzerine çekmiş ırmaklardan biridir. Anadolu'nun sınırlarını belirleyen nehir bu nedenle şairlerin de dikkatini çekmiş; Meriç, sevgisi ile, manzarası ile vb. şiirlere konu olmuştur.

Trakyalı şair M. Uluğ Turanlıoğlu'nun, "Bizimsin" isimli şiiri Meriç'e duyulan sevginin kaleme alındığı bir şiirdir. Şair, bu şiirde Meriç'i Anadolu ile özdeşleştirerek işlemiştir.

Geceleyin sularında,
Bayrağımın gölgesi var,
Ve o taşkın akışında
Ulusumun gür sesi var.
(...)

Şair, bu dörtlükte Meriç'in sesi Türk milletinin sesi arasında bir ilişki kurmuştur. Ona göre, Meriç'in "taşkın akışı"nda çıkan ses Türk Milleti'nin sesidir.

(...)
Damarımda gezen kanın,
Rengi vardır sularında.
Hayat veren sensin bize,
Kıvanç çağlar baharında.
(...)

Uluğ, şiirinin ikinci dörtlüğünde önce Meriç'in rengini Anadolu insanının damarındaki kandan aldığını söylemiştir. Daha sonra asıl hayat kaynağının, "kan"ın asıl sahibinin Meriç olduğunu itiraf etmiştir. Meriç, bu hâliyle Anadolu halkının hayat kaynağıdır. Şair, Meriç'e olan sevgisini ona böyle önemli bir rol yükleyerek anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Pek vurgundur Türklük sana,
Nasıl alır seni yaban.
Bir gün göğsün kanarsa bil
Bütün acun olacak kan!
(...)

Şair, bu dörtlükte Türk halkının Meriç'i ne kadar sevdiğini ve ona olan bağlılığını dile getirmektedir. Türk milleti, Meriç'i almaya kalkanlara ve yabancılara karşı savaşmaya hazırdır. Onlar, böyle bir saldırı karşısında bütün dünyayı kana bulayacak güçte ve azimdedirler.

Şair, son dörtlükte, Meriç'e seslenerek ona Türk Milleti'nin bir parçası olduğunu söylemektedir:

(...)
Susadığın gün olursa
Aşkımızı taslarla iç.
Sakaryalar kadar sen de
Bizimsin ey güzel Meriç!..

Uluğ, Türk Milleti'nin Meriç'e olan aşkının bu ırmak için hayat kaynağı olabileceğini ima etmektedir. Anadolu insanının sevgisi öyle coşkuludur ki Meriç susuz kaldığında onu bu durumdan kurtarabilecek, ona canından can verecektir. Çünkü Meriç de "Sakaryalar gibi" bu toprağın bir parçasıdır.

M. Uluğ'un Meriç'e olan sevgisini anlattığı bir başka şiir, "Meriç Sana!" isimli şiiridir. Şair, bu şiirde gurbette kaldığı zamanlarda Meriç'e duyduğu özlemi ve sevgiyi anlatmıştır. Gurbet acısıyla yazılan bu satırlar onun, bu ırmağa olan sevgisinin büyüklüğünü anlatması bakımından önemlidir.

(...)
Meriç! senden ayrıldım. Önümde gurbet yolu,
İçim hep parça parça gözlerimde yaş dolu.
En acı günlerimde yanmamıştım bu kadar.
Sunamın adını ben anmamıştım bu kadar.
(...)

Şair, Meriç'ten "istemeyerek, içi parçalanarak, gözleri yaş dolarak" ayrılmıştır. Bu ayrılık, ona, daha önce hiç yaşamadığı bir acı yaşatmıştır. O, her şeyden daha çok sevdiği Meriç'ten ayrı kalmış; bu ayrılığın acısı, ona sevdiğini, Suna'yı bile unutturmuştur.

(...)
Eriyorum yadelde bugün ben için için,
Hasretini çekerek güler yüzlü Meriç'in!
Ey dostlar hoşça kalın, belki dönemem yarın,
Sizin olsun neş'esi o güzel kıyıların!
(...)

Uluğ, gurbette Meriç'in hasretiyle erimektedir. Güler yüzlü Meriç'e bir daha kavuşamayacağının farkında olan şair, onu dostlarına teslim ederek kendini avutmaktadır.

Hamdi Ali İnaç'ın gönlündeki sevgili de Meriç Nehri'dir. Şair, "Meriç I" ve "Meriç II" başlıklı şiirlerinde, Meriç'e aşkını anlatarak ondan karşılık istemektedir.

(...)
Su verme, el tasına…
Yar olma başkasına…
Neş'em, senin yasına,
Uygun olur mu, Meriç!.
(...)

Şair, bu dörtlükte, Meriç'e seslenerek aşkına karşılık vermesini istemektedir. Âşığın korkusu, sevgilisinin "el tasına su vererek başkalarına yar olması"dır. Âşık, sevdiğine, başkasına gönül vermemesi ve kendisinden uzaklaşmaması için ona dertlerini unutturacağını ve neşe vereceğini vadetmektedir.

İnaç, üçüncü dörtlükte de âşığın sevgilinin derdine derman olabileceğini söylemiş, bu ısrar karşısında hâlâ naz yapan Meriç'i "nazlı bir gelin"e benzetmiştir:

(...)
Bağrına basma öyle..
Derdini, bana söyle..
Nazlı gelinler böyle,
Durgun olur mu, Meriç?
(...)

Şair, Meriç'i durgun akışı ve kendisine yüz vermemesi nedeniyle "nazlı gelin"e benzetmektedir. Bu "nazlı gelin", âşığa yüz vermediği gibi ona derdini bile anlatmamaktadır. Âşık da bu durum karşısında ısrarını sürdürmektedir.

Hamdi Ali İnaç, "Meriç II" isimli şiirinde ise Meriç'in hüzünlü hâlini anlatmıştır:

Sen olsun, bari, böyle
İçimi yakma Meriç!
Bir yetim gibi, öyle
Yüzüme bakma Meriç!
(...)
Gelecek senin neş'en
Ölsem de kalsam da ben.
Sen gözümden dökülen
Yaş gibi, akma Meriç.

Hamdi Ali'nin tek korkusu, Anadolu sınırına yakın olan Meriç'in düşman topraklarında kalmasıdır. Şair, bu şiirinde Meriç'in hüznünü anlatırken aslında kendi yaşadığı hüznü dile getirmiştir. Bir yetim gibi Anadolu'yu izleyen Meriç'e seslenen şair, yaşanan acının devam etmeyeceğini, Türk milletinin Meriç'i yetim bırakmayacağını anlatmıştır. Meriç ümidini kaybetmeden beklemelidir. Çünkü Türk milleti eninde sonunda onu kendi coğrafyasına dahil edecektir.

2.3.2.1.Meriç'in Manzarası

Meriç, doğal güzelliğiyle de bu güzelliğin çeşitli görüntüleriyle de şiirlerde işlenmiştir. Bunlar, çok tipik görüntüler olmasa da Meriç'in güzelliğini yansıtmaları açısından konumuz dâhiline alınmıştır.

Şükrü, "Üç yoldaş" isimli şiirinde Meriç, Arda ve Tunca nehirlerinin, bulundukları coğrafyaya kattıkları güzelliği anlatmaktadır. Bu şiirde, Meriç "gümüş kuşak" olarak karşımıza çıkmaktadır:

Meriç pırıldayan bir gümüş kuşak
Edirne'yi sarmış o şen diyarda.
Mehtabın aksiyle fısıldaşarak
Ne şirin akıyor sevimli Arda.
(...)

Meriç'i rengi, parlıklığı ve kıvrılarak akması nedeniyle "gümüş kuşak"a benzeten şair, bu kuşağın Edirne'yi sardığını söyleyerek gerçek olan tabiat manzarasını şiirinde canlandırmaya çalışmıştır.

Orhan Şaik Gökyay'ın "Üç Nehir" isimli şiirinde ise iki farklı Meriç görüntüsü bulunmaktadır.

Şu kızıl rüzgârlar esen diyarda,
Sular bir yolcudur, gider yolunca
Meriç kaybolurken sisli dağlarda
Bir nar bahçesidir köprüde Tunca…
(...)

Şiirin birinci dörtlüğünde, Meriç Nehri, gerçekte var olan manzarası ile vardır. Meriç, "sisli dağların arasında" süzülüp giden bir ırmak olarak görünmektedir.

Şiirin üçüncü dörtlüğünde ise manzara şairin hayal dünyasının sınırlarına göre farklılaşmıştır:

(...)
Sanmayın sadece yapraklar taşır;
Düşmandan gizlice topraklar taşır,
Mericin suları bayraklar taşır,
Sınır boylarında güneş solunca,
(...)

Meriç ırmağı, sularında sadece yapraklar yüzen bir nehir değildir. Bu nehir, sınır boyunda olduğu için bir Türk askeri gibi vatanı için çeşitli sorumluluklar üslenmiştir. O, "sınırın öte yakasındaki düşman topraklarından yurdumuza toprak dâhil eden, akşam vakti sınırda görünmeyen Türk bayraklarını sularının parlaklığı nedeniyle görünür hâle getiren ve onları taşıyan bir Türk askeri"dir. Meriç sayesinde topraklarımız korunmakta ve bayrağımız her zaman gökte dalgalanmaktadır. Orhan Şaik, gerçeği değiştirerek, ona çok daha anlamlı ve ciddi bir görev yükleyerek okuyucuya sunmuştur.

2.3.2.2. Meriç'te Akşam Manzarası

Bu bölümde, akşam vakti Meriç manzarasını, bu manzarada akşamın rolünü işleyen şiirler ele alınmıştır.

M. Uluğ Turanlıoğlu, "Meriç'te Akşam" isimli şiirinde güneşin batışıyla birlikte "hastalaşan, neşesi kaçan" bir tabiat işlenmiştir:

Merici kan etti günün al rengi,
Akşamlar doldurdu hasta ahengi,
Sevimli yurdumun yeşil bağrına.
(...)

Güneş batmak üzere iken gökyüzünde oluşan kızıllık Meriç'e yansımış ve Meriç "kan rengi"ne bürünmüştür. Ardından gelen karanlık da tabiatı hastalıklı bir

hâle sokmuştur. "Sevimli Yurt" artık "hasta"dır. Meriç, "kan" rengindeki sularıyla tabiatın bu hastalığını artırmaktadır.

Şair, üçüncü dörtlükte de bu "hasta, matemli hâli anlatmaya devam etmiştir:

(...)
Alevden farkı yok artık güllerin,
Örtüsü matemdir şimdi her yerin,
İçli duygularla yanıyor Meriç!
(...)

Güller akşam kızıllığının etkisiyle alev yani kırmızı renge bürünmüş, Meriç de dertleriyle baş başa kalmıştır. Çünkü karanlık çökmeye, etrafı bir "matem örtüsü" kaplamaya başlamıştır. Şair, karanlığı "matem örtüsü" olarak imajlaştırmış ve bu matemli havayı, "alev rengi güller", "içli duygularla yanan Meriç" benzetmeleriyle desteklemiştir. Tabiattaki her şey akşamın hüznünü yaşamaktadır.

Uluğ, son dörtlükte de bu hüzünlü tabloyu anlatmaya devam etmektedir. Bu dörtlükte Meriç "neşesi kaçan insan", çılgın kuşlar "gür sesini kaybetmiş, sessiz kuşlar" olarak karşımıza çıkmıştır:

(...)
Ne akan Mericin neşesi kaldı,
Ne çılgın kuşların gür sesi kaldı;
Geçmişi hasretle anıyor Meriç!...

Meriç, akşamın gelmesinden hoşnut değildir. O, tabiatı hüzne bulayan bu manzaranın içinde geçmişe, yani mutlu olduğu gündüz vaktine özlem duymaktadır.

Meriç'teki akşam manzarası ile bir diğer şiir de yine Uluğ Turanlıoğlu'na ait olan "Meriç'te Akşam –II"- isimli şiirdir. Turanlıoğlu, bu şiirde de "akşam" vakti ile barışık değildir. Akşam yine "hüzün veren, tabiattaki renkleri solduran, tabiatı ağlatan" bir vakit olarak karşımıza çıkmıştır. Bu manzarada Meriç de yine olumsuz bir hâl içindedir.

(...)
Meriç daldı derine
Bilmem kimi anıyor!
Şaştım ufuk yerine
Neden Meriç kanıyor!
(...)

Karanlık çökmeye, tabiattaki renkler solmaya başlamıştır. Bu tablodaki tek renk ufuğu saran kırmızılıktır. Bu kırmızılık Meriç'in sularına da yansımış ve Meriç "kanayan bir yara"ya benzemiştir. Şair, Meriç'in bu görüntüsüne şaşırmıştır. Çünkü ona göre karanlığa bürünen ufuk, bu durumun hüznünü asıl yaşaması gereken varlıktır.

2.3.2.3. Dert Ortağı Meriç

Meriç Nehri, İshak Refet'in "Meriçle Başbaşa" isimli şiirinde "dert ortağı" olarak yer almıştır. Şair, bugünü anlattığı şiirinde geçmişte Meriç'le yaşadıklarını, dertleşmelerini anlatmaktadır:

Meriç, bundan on yıl önce,
Bir gece
Yine böyle seninle ben,
Derinden
Ve yürekten dertleşmiştik;
Hep dertleri uzun, derin
Deşmiştik…

Canım Meriç, gözel Meriç… Baharları solmayan ey,
Gelin Meriç… İşte yine baş başayız; İşte yine
Ay bize pek yakin… Amma yüreğimde ne bir iğne;

Ne içimde kırılan şey; Ne bitkinlik, ne öksüzlük;
Ne o çetin ve ağı yük…
Ne beynimde gezen yılan!..
(...)

İshak Refet, on yıl önce "yürekten dertleştiği" Meriç ile yine karşılaşmıştır. Ancak bu kez geçmişteki sıkıntılar, dertler onunla değildir. Şair, bu durumu, "yüreğindeki iğne, içinde kırılan bir şey, bitkinlik ve öksüzlük, ağır bir yük ve beyninde gezen yılan" olmadığını söyleyerek anlatmıştır. Buradaki "yürekteki iğne" "dertler" için, "beyinde gezen yılan" ise insanın kafasındaki "karmaşık düşünceler" için kullanılmış imajlardır. Şair, on yıl sonra Meriç'e tüm sıkıntılardan kurtulduğunun haberini vermektedir. Şaire, o günleri hatırlatan tek bir şey kalmıştır. O da "saçlarındaki ak"lardır:

(...)
Meriç, işte hediyemi taşıyorum başımda bak:
Saçlarımı kaplayan ak…

2.3.2.4. Millî Mücadele Meriç

Millî Mücadele günleri Anadolu'nun her karış toprağında değişikliklere neden olmuştur. Savaş zamanı yurdun taşı toprağı savaştan etkilenerek, savaşa uygun bir renge, şekle vb. bürünmüştür. Meriç de bu durumdan nasibini almıştır. O da savaşçı kimliğine bürünmüş ve renk değiştirerek savaşa dâhil olmuştur.

Kâ. Cahit imzalı "Edirne Günleri" başlıklı şiirde Meriç'in savaştaki hâli şöyle anlatılmıştır:

(...)
Edirnede bir nice kızıl rüzgârlar esti,
Tunca, Arda ve Meriç berrak suları kesti,
O gün bu ılık sular üç kızıl çağlayandı,
Gözler yaştı; gönül kan, sular kan, toprak kandı..
(...)

Şair, bu şiirde, savaş günlerini ve Edirne ile çevresindekilerin nasıl savaştığını anlatırken Tunca, Arda ve Meriç'in "kızıl çağlayanlar"a dönüştüğünü söylemektedir. Bu topraklarda büyük savaşlar olmuş ve her şey "kan"a bulanmıştır. Meriç de bu durumdan nasibini almıştır. Onun berrak suları da savaşla birlikte kırmızılaşmıştır. O, bu hâliyle savaşa dahil olmuştur.

M. Faruk Gürtunca ise "Anayurt – Bugün" isimli şiirinde Meriç'in savaş sonrası manzarasını çizmiştir. Bu şiirde kan rengiyle hüzün saçan Meriç değil, "sevinci her kalbe işleyen" bir Meriç vardır:

(...)
İşte şarkında büyük Van gölü, garbında Meriç!
İnce bir tül gibi işlemede her kalbe sevinç!
(...)

Anadolu, savaştan zaferle çıkmıştır. Dağlar, ırmaklar, nehirler, Anadolu insanı vb. bu zaferin sevincini yürekten yaşamaktadır. Şair, ülkedeki bu mutluluğu tüm varlıkların nasıl yaşadığını anlatırken Meriç'in bu sevinci "ince bir tül" gibi işlediğini söylemektedir.

Mehmet Emin Yurdakul ise, Meriç'i bu savaşın "destanını ve türküsünü söyleyen kişi" olarak kabul etmektedir. O, bu inancını "İstiklâl Destanı" isimli şiirinin doksan altıncı dörtlüğünde şöyle dile getirmiştir:

Kimisi bin yıllık eski ocaktan,
Ecdâddan kalma bir ülkü getirdi;
Kimisi Meriç'ten, Kızılırmak'tan
Yiğitler destanı, türkü getirdi.
(...)

Meriç ve Kızılırmak, Kurtuluş Savaşı'nın önemli iki savaşçısı olarak bu savaşın destanını/türküsünü söyleyenlerdir. Bu yüzden, Mehmet Emin, bu dörtlükte Millî Mücadele'de yiğitlerin savaştığı Meriç'i bu "yiğitlerin destanını söyleyen kişi" olarak imajlaştırmıştır. Meriç'in sesi bu destanın sesidir.

2.3.3.Kızılırmak

Türkiye topraklarında doğup Türkiye topraklarında denize dökülen en uzun akarsu olan Kızılırmak, hem bu özelliği ile hem topraklara bereket getirmesiyle hem de coşkun akışıyla şiirlerdeki temalar arasına girmiştir.

İhsan Nuri, "Kızılırmak" isimli şiirinde Kızılırmak'ın akarken nasıl bir manzara sergilediğini anlatmaktadır. Bu manzarada uzun mesafeler kat eden Kızılırmak'ın çeşitli görüntüleriyle karşılaşmak mümkündür:

Selam verir geçersin dik yamaçlı dağlara,
Orta Anadolu'nun bağrını yara yara.
Dalgalı ovalardan nerkisli yaylalara,
Kızıl eteklerini sürüyerek geçersin..
(...)

Kızılırmak, ilk dörtlükte karşımıza "kadın" olarak çıkmıştır. Bu kadın, "kızıl etek giymiş, etekleri yerleri sürüyen bir kadın"dır. Şair, Kızılırmak'ın yerde süzülerek akışını bir kadının toprağa değen etekleri şeklinde algılamıştır.

Kızılırmak, şiirin üçüncü dörtlüğünde, "Anadolu'yu dertlerden kurtaran kişi" kılığına bürünmüştür:

(...)
Köpürerek coşarsın ve yıkarsın bendini,
Dağıttın bu toprağın tükenmiyen derdini,
(...)

Yıllardır elem yolu:
Bu yurdun sağı; solu.
Uğrağın "Anadolu"
Köpürür durulursun.
(...)

Anadolu topraklarının "elemli yollar"ında akan Kızılırmak, bu elemleri dağıtmış, dertlere deva olmuştur. Kızılırmak bunu, geçtiği topraklara bereket getirerek başarmıştır.

(...)
Geçtiğin yaylaların yeşermiş bağlarından
Kır çiçeği kokusu toplayarak geçersin.
(...)

İhsan Nuri, Kızılırmak'ın coşkun akışından ilham alarak onun için bir de "nişanlı kız" imajını seçmiştir:

(...)
Sana bağrını açmış dalgalı "Karadeniz"

Nişanlı bir kız gibi heyecanla geçersin…
(…)

Kızılırmak, Karadeniz'e kavuşma heyecanı ve telaşı ile evlilik arifesindeki bir kız; Karadeniz de "nişanlı kız"a bağrını açmış" bir "eş" gibidir. Şair, bu imajlaştırmalarla, Kızılırmak'ın Karadeniz'e kavuşma anının da "düğün günü" olduğunu duyurmak istemiştir.

Mustafa Gültekin'in, 1936 yılında yazdığı "Kızılırmak" isimli şiir İhsan Nuri'nin bu şiiriyle büyük benzerlik göstermektedir. Gültekin de Kızılırmak için "nişanlı kız, kızıl entarili kız vb." imajlar kullanmış ve İhsan Nuri'nin şiirindeki dizelerin neredeyse aynısını yazmıştır.

İhsan Nuri'nin şiiri:

(…)
Köpürerek coşarsın ve yıkarsın bendini,
Dağıttın bu toprağın tükenmiyen derdini,
Sakarya zaferile kırdın yas kemendini,
Artık sahillerinden çağlayarak geçersin.
(…)

Mustafa Gültekin'in şiiri:

(…)
Bir zamanlar yasla gece ve gündüz inledin,
Sevgili annenin nice derdini dinledin;
Sonra sakaryada düşmanlarını önledin.
Artık kıyıları sen çağlayarak geçersin.

İhsan Nuri'nin şiiri:

(...)
Orta Anadolu'nun bağrını yara yara
(...)

Mustafa Gültekin'in şiiri:

(...)
İç Anadolu'nun sinesini yara yara
(...)

İhsan Nuri'nin şiiri:

(...)
Sana bağrını açmış dalgalı "Karadeniz"
(...)

Mustafa Gültekin'in şiiri:

(...)
Kollarını açmış sana, çılgın kara deniz.
(...)

İhsan Nuri'nin şiiri:

(...)
Kızıl eteklerini sürüyerek geçersin..
(...)

Mustafa Gültekin'in şiiri:

(...)
Kızıl entarili, ahu gözlü dilfirib kız,
(...)

Behçet Kemal Çağlar'ın "Kızılırmak Duruşması" isimli şiiri, Kızılırmak üzerine yazılmış şiirler içinde dikkat çekmektedir. Çağlar, bu şiirinde Kızılırmak'ı

orijinal imajlarla tasvir etmiş ve şiirin iletisini veren dizelerle anlamı derinleştirmiştir:

(...)
Ben böyle çağdan çağa Türk gibi akacağım
Yokluğun denizine yukardan bakacağım
Sulamaya bu kutsal toprağı kalmazsa kan
Ben arkımdan taşıp ta kan olmazsam alçağım!
(...)

Behçet Kemal'e göre Kızılırmak, Anadolu topraklarında akan ve bu toprağın Türk insanına ait olduğunu hissettiren/gösteren bir ırmaktır. Şair, bu fikirden hareketle yazdığı şiirinde Kızılırmak için "kızıl at, gelinin tülden al yaşmağı, yaylanın duvağı, bozkırın üstündeki bayrak" imajlarını seçmiştir:

(...)
Çukurda koşan bir al atın kızıl yelesi;
Bir al at ki çağıltı uzaktan kişnemesi.
Su almış hançer gibi saplanmış da bir dağa,
Yine akan kendisi kan yerine toprağa..
(...)

Şair, Kızılırmak'ı, "çukurda koşan bir al at"a, ırmaktaki dalgayı "al atın kızıl yelesi"ne benzetmiştir. Kızılırmak, şairin gözünde, olduğundan farklı canlanmıştır. Bunun nedeni, Kızılırmak'ın hızlı ve coşkulu akışıdır. Çağlar, bu özellikten hareketle Kızılırmak'ı "at"a benzetmiştir.

Behçet Kemal'in Kızılırmak için seçtiği ikinci imaj "al yaşmak"tır:

(...)
Bir ova gelin gibi süzülürsün uzakta
Sanırsın Kızılırmak bir uzun yol yaşmak da
O gelinin delisi çekmiş onu başından

Sezerek hasretini bir çaylık gözyaşından..
(...)

Kızılırmak'ın dümdüz ovayı saran manzarası, şaire gelinin başındaki "al yaşmak"ı hatırlatmıştır. Ova "gelin", Kızılırmak da bu gelinin "al yaşmak"ıdır. Ancak bu yaşmak bağlı değildir. Şair, Kızılırmak'ın ovada süzülüp giden görüntüsünü, yaşmağın baştan çözülüp çıkarılmış hâline benzetmiştir.

(...)
Gönlüm kabardı yine durgun sulara küstü;
İçimden çağıl çağıl o aktı akşam üstü
Baktım: odur götüren beni dünden yarına;
Baktım: düşmüş ince ay kırmızı sularına
Gelin sanıp sevdiğim yaylaya duvak olmuş;
Şehit bozkır üstüne örtülen bayrak olmuş…

Çağlar, Kızılırmak'ı seyrederken heyecanlanmış, gönlü kabarmıştır. Çünkü karşısında kendisini "dünden yarına götürecek" kadar kuvvetli bir ırmak vardır. Şair, bu ırmağa baktıkça yarına umutlu bakmaktadır. Bu umudun bir nedeni de Kızılırmak'ın yansıttığı bayrak görüntüsüdür. Kızılırmak'la birlikte bu bayrak görüntüsünün de yıllarca devam edecek olduğunu bilmek şaire hem umut hem de heyecan vermiştir.

Hamdi Üçok da Kızılırmak'ın sevgisiyle heyecanlanan şairlerdendir. O, "Kızılırmak" isimli şiirinde, içinde bulunduğu mutluluk hâlini, Kızılırmak'a övgüler yaparak anlatmaya çalışmıştır:

(...)
Nere gitsen seni yedi yar tanır.
Umman, umman dalgalanır bayrağın
Değirmenler döner, unlar üğünür.

Yalçın taşlar köpüğünle döğünür.
Üçok senle ile güne öğünür
Şerbet gibi içer tuzlu çorağını.

Hasan İzzet Dinamo, "Kızılırmağın Karşısında" başlıklı şiirinde, karşısına geçip seyre daldığı Kızılırmak'la ilgili akşam izlenimlerini anlatmaktadır. Bu izlenimlerde, Kızılırmak'ın akşam manzarasını görmek mümkündür. Şiir, şairin, akşam vaktiyle birlikte durulup uykuya dalan Kızılırmak'a seslenişiyle başlamıştır:

Uyan!
Uyan!
Ey kimsesiz söğütler altında uyuyan su!
Fırtınalı bir ormanın oğultusu,
gibi dalgaların
Kamçılasın yüreklerimizin sedlerini!
(...)

Dinamo, Kızılırmak'ın uyuyan yani sakinleşmiş hâlini görünce onu uyandırmaya çalışır. Çünkü Kızılırmak'a uykulu ve sakin duruş yakışmamaktadır. Onun gündüz vakti görünen canlı, hareketli hâli daha güzeldir. Dalgalanarak akan ırmağın çıkardığı ses de bu güzelliği artırmaktadır.

Şair, Kızılırmak'ın dalgalarının sesinin şiddetini, "fırtınalı bir ormanın uğultusu"na benzeterek anlatmaya çalışmıştır. Böylesi yüksek ses çıkaran dalgalar, Anadolu insanının yüreğinde heyecana neden olduğu için şair, onların sesini tekrar duymak ister.

Akşam olunca sadece ırmak değil, etrafındaki manzara da değişmiştir. Gündüz kıyıda "cirit oynamak için kargı koparan atlılar"ın yerini karanlık çökünce

“sivri gözlerini iki müthiş çelik gibi suyunda yıkayan kurtlar” almıştır. Artık, havada “sarı başak nefesli rüzgâr ” yerine “âhlar” savrulmaktadır.

Dinamo, Kızılırmak’ın bu hâlden kurtulmasını istemektedir. Çünkü ona uyku, sakinlik vb. hâl yakışmamaktadır.

(...)
Koşsun bozkırlarında güneşli dalgalar,
Ne Volgalar
ne Tuna
Şahlandığın an taş çıkartamaz uğultuna!
(...)

Şair, Kızılırmak’ı Anadolu insanının ne kadar sevdiğini ve önemsediğini şu dizelerle anlatmıştır:

(...)
Sen ana caddesi yüreklerimizden geçen
Damarlarımızdan daha yakınsın bize!
Yürü türkülerinle hayatı kucaklayan denize:yüreklerimize!
yüreklerimize!

Südsüz analar çocuklarına suyundan emziriyor,
Gecelerin rüyasına nur topu aylar giriyor!
Serçelerin türkü söylediği kumral söğütler altında
rüyandan uyan
Ey kan renkli bir fecir altında uyuyan!

Hasan İzzettin, Anadolu insanının Kızılırmak’a olan sevgisinin boyutunu, bu ırmağın kendilerine “damarlarından daha yakın” geldiğini söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Anadolu insanı, çok sevdiği bu ırmağın akıp ulaşacağı yeri kendi “yürek”i olarak göstermiştir.

Dinamo, bu ırmağın Türk insanı için önemini ise;

"Südsüz analar çocuklarına suyundan emziriyor"

dizesiyle anlatmaya çalışmıştır. Şaire göre, Kızılırmak'ın suyu, anne sütü gibi besleyici ve şifalı bir besin kaynağıdır. Sütü olmayan anneler çocuklarını bu ırmağın suyu ile besleyip büyütmüşlerdir. Dinamo, bu hikâye ile hem kendi hem de halkın gözündeki Kızılırmak portresini ortaya koymuştur. Şair, şiirin sonunda bu güzel ve şifalı ırmağa uyanması için yeniden seslenmektedir. Çünkü, Kızılırmak uyanık olduğu, coşkun aktığı ve dalgalarla sesli kaldığı müddetçe insanların mutlu, huzurlu ve sağlıklı olmalarında etkili olacaktır.

2.3.4.Yeşilırmak

N. Nafiz Edgüder, "Yeşil Irmak" isimli şiirinde, Yeşilırmak'ın doğadaki akışını, onu "ülküsüne uçan" bir insan gibi hayal ederek şöyle anlatmıştır:

Akdağın eteğinden
Geçiyor Yeşilırmak
Öperek bileğinden
Kaçıyor Yeşilırmak

Köpürerek taşarak
Dere tepe aşarak
Ülküsüne koşarak
Uçuyor yeşilırmak

Yeşilırmak, Akdağ'ın eteklerinden geçerken dağın bileğini öpüp kaçan bir "çocuk" gibidir. Şair, ilk dörtlükte Akdağ'ı "etekli bir kadın"a benzetirken onun eteklerinden akan Yeşilırmak'ı da bu kadınla oynamaya çalışan "yaramaz çocuk" olarak görmüştür.

Akdağ'ı bileğinden öpüp kaçan ırmak, dere tepeyi de ülküsüne kavuşmak için koşarak hatta uçarak aşmaktadır. Bir an önce Karadeniz'e kavuşmak telaşındaki Yeşilırmak, ikinci dörtlükte de bu isteği nedeniyle "ülküsüne kavuşmak isteyen insan" olarak imajlaştırmıştır.

Yeşilırmak, Hasan İzettin Dinamo'nun "Karadeniz" isimli şiirinde de "Karadeniz'in kucağına atılan insan" benzetmesiyle yer almıştır. Şair, bu benzetme ile kendisinin de Anadolu ile ilgili ülküsünün olduğunu ve bu ülküye ulaşmak için Karadeniz'e gitme arzusunda olduğunu duyurmak istemiştir.

(...)
Nasıl atılıyorsa kudretli sularına
Kızılırmak
Yeşilırmak
ve Tuna,
Atılmak istedim ben de onlar gibi
Her yerinden sarsılan varlığımla sana!
(...)

Karadeniz kudreti nedeniyle her şeyi kendine çeken bir kuvvete sahiptir. Dinamo, ırmakların Karadeniz'e dökülmesinin nedenini, hüsn-ü talil yaparak Karadeniz'in ihtişamlı ve hırçın görüntüsüne bağlamıştır. Bu tabloda, Kızılırmak, Yeşilırmak ve Tuna, Karadeniz'in ihtişamına kapılan insanlar olarak yer almıştır. Bu ırmaklar, şairde de Karadeniz'e kavuşma arzusu yaratmışlardır.

2.3.5. Fırat

Fırat, konu olduğu şiirlerde genellikle sevilen, dertlere çare olan ya da dertli bir insan olarak işlenmiştir. Fikret imzalı "Furat" isimli şiirde Fırat nehri, hem dertli hem ilaç hem de dert kaynağı olarak işlenmiştir:

Dağları inlet Furat
Derdini dinlet Furat
İçim ateş doludur
Serpil, serinlet Furat.
(...)

Şair, "içi ateş dolu" yani dertli biridir. Bu ateşi serinletmek, dertlerden kurtulmak için Fırat nehrinden yardım ister. Oysa ki Fırat'ın da "dağları inletecek kadar çok derdi" vardır. Fırat'ın bu durumunu fark eden şair, ikinci dörtlükte Fırat'ın kendisi için çare olamayacağını şöyle anlatmıştır:

(...)
Taşlardan ettim niyaz
Niyazıma geldi naz
Derindir yaran bir az.
Sen de derinlet Furat.

Fırat'tan çare bulamayan şair, taşlardan ümit beklemiştir. Ancak, taşlar da onun derdine derman olamamış, bu kez şair Fırat'ın dertlerini kendi üstüne almaya razı olmuştur.

İbrahim Akkaya da "Furat Kenarında" başlıklı şiirinde Fırat'ı "dertli insan" olarak işlemiş ve kendisi de onun derdine ortak olmak istemiştir.

Derinden bir "Ney"in sesi duyulur,
Furat sularının geldiği elden.
Gecenin derdile yorulup, uyur;
Sanki ..., o da yanık canı gönülden.
(...)
Söyle Furat söyle!... bir derdin mi var?

Neden böyle hazin, hazin akarsın?
Hazan gitti artık, geldi ilkbahar,
Acap dağlara mı… bana mı… yarsın?...

Fırat nehri, yanık gönlünden ney sesi duyulan dertli bir nehirdir. Şairin de onun gibi gönlü yanıktır. Bu nedenle Fırat'ın hâlinden anlayan şair, ona, hazanın bittiğini, ilkbaharın geldiğini söyleyerek teselli vermeye çalışır.

M. Fikret de "Fıratla Hasbihal.." isimli şiirinde Fırat nehri ile dertleşmektedir. Bu şiirde de hem şair, hem Fırat dertlidir:

İçli, sevdalı Fırat, gururlu kraliçe!
Rengin sanki kızarmış göz yaşı içe içe,
Anlat kaç dertli kızın gözlerinden damladın,
Ruhum gibi senin de hicran mı adın?
(...)

Fırat, aşk acısı çeken bir âşıktır. Ancak o, bu acısını belli etmez. Şair, bu nedenle onu "gururlu kraliçe"ye benzetir. "Gururlu kraliçe" "gözyaşlarını içine dökerek" acısını saklamaya çalışmıştır. Ancak aşk acısını içine atan Fırat'ın bu acısı, gün geçtikçe artmış ve Fırat kızaran rengi ile bu durumu gizleyemez hâle gelmiştir. Fırat'ın derdini anlayan şair, kendi ruhundaki derdi de ortaya koyarak Fırat'a:

"Ruhum gibi senin de söyle hicran mı adın?"

diye sormuştur. Fırat da, şair de ayrılık acısı çeken âşıklardır.

İshak Refet'in "Dicle" isimli şiirinde, Fırat'ın dert ortağı Dicle'dir. Refet, Fırat ile Dicle'nin bu ortaklığını anlatırken aslında kendi içindeki derdi duyurmaya çalışmıştır:

Dicle, yine kanadı yüreğimdeki yara!...
Ne kara
Yazılı insanlarız biz!..
Fırat ve sen, ikiniz
Bacakları göğdelerinden
Ayırtılmış; Derinden, derinden
İnleyen birer yaralıyı andırırsınız!..
Ve ikiniz
Aynı yolun yolcusu, candan dert ortağı

Gibisiniz..

(...)

Şair, iki ırmağın birbirine benzediğini söylemesine rağmen şiirin sonunda gönlünün Fırat'tan yana olduğunu saklamamıştır.

(...)
Dicle, seni pek severim, Fırat kıskanmasın sakın
Seni pek severim, fakat Fırat bana daha yakın;
(...)

2.3.6.Dicle

Dicle üzerine yazılmış şiirlerin daha çok sabah ve akşam manzaraları üzerine olduğu görülmektedir. Ancak aralarında bir tanesini Dicle sevgisini içten bir anlatımla dile getirdiği için dikkat çekicidir. Bu şiir, Abdülkadir Karahan'a ait olan "Dicle" isimli şiirdir. Bu şiirde Dicle, Karahan'ı, onu vecde getirecek kadar derinden etkileyen bir nehir olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ey mehtabın alevli altın pırıltısiyle
Çağlayışı ruhumu vecde getiren nehir;
Karlı dağlar sana eş, zümrüt ovalar sedir!

Yıldızlar birer nurdan kandildir aydınlatır
Geçtiğin gül kokulu mor menekşe yolları;
Mehtabın: Boynundadır titrek narin kolları!..

Şiirin altındaki nottan anlaşıldığı üzre Abdülkadir Karahan bu şiiri 1930 yılında Diyarbakır'da yazmıştır. Bu, şairin Dicle'yi yakından gördüğünü ve şiirdeki duygularının gerçek olduğunu ortaya koymaktadır. Karahan, akşam vakti Dicle'yi seyrederken mehtabın alevli altın pırıltısının sudaki aksinden çok etkilenmiştir. Bu hâliyle Dicle şairin gönlünü aşkla doldurmuş ve onu heyecanlandırmıştır.

Dicle etrafındaki tabiat varlıklarını da etkilemiştir. Yıldızlar Dicle'nin geçtiği yolları aydınlatmak ve mehtap ona sarılmak için beklemektedir. Şair, kendi heyecanına tabiatı da ortak etmiş ve nurdan kandil dediği yıldızların ve mehtabın varlığını Dicle ile ilişkilendirmiştir. Tüm bunlar, Dicle'nin güzelliği ile her şeyi etkileyen bir nehir olduğunu anlatmak üzere bir araya getirilmiş varlıklardır.

2.3.6.1.Dicle'de Sabah

İshak Refet'in "Dicle" isimli şiirinde, Dicle üstüne gün doğarkenki manzara anlatılmaktadır. Şair, bu manzarayı ayrıntılarıyla işlemiştir:

Güneş doğacak; Dicle uykusundan uyandı..
Uykusundan
Henüz uyanan,
Güleç ve şen
Bir kızın gerneşen
Kollarına benzer..

Yer, yer
Diclenin siynesinde kızıl gölgeler yandı;
Penbeleşti rüzgârlar ;
Güneş doğuyor artık..
Hele bakın sularda
Ne renkler kaynaşıyor?
Acaba renklerin düğünü mü var?..
İnsan görüp şaşıyor…
Sanki su perileri gizlenmiş pusularda!,

Güneşin doğuşuyla birlikte uykusundan uyanan Dicle, "güleç ve şen bir kızın gerneşen kolları"na benzemektedir. Güneş yükselmeye başladıkça Dicle'nin görüntüsü değişir. Güneşin ışıklarıyla birlikte Dicle'nin üstünden renkler belirir ve bu renklerin kalabalıklığı bir "düğün"ü andırır. Şair, bu güzel manzara karşısında hayrete düşer. Çünkü bu manzara ona olağanüstü gelmiştir. O bu durumu, "su perilerinin" yaptığına inanmaktadır. Bu güzel manzara su perilerinin eseri olabilir.

Dicle'deki sabah manzarasını anlatan bir diğer şair, Abdülkadir Karahan'dır. Karahan "Dicle'de gün doğuşu" isimli şiirinde güneşin yükselişiyle hem gökyüzünün hem yeryüzünün hem de Dicle'nin aldığı şekli anlatmıştır. Gün doğuşunu odasından seyrederken gözü Dicle'ye takılan şair, "ruhuma parmaklarımdan daha yakın" dediği Dicle'yi "sarhoş", güneşi de "içki" olarak imajlaştırarak şöyle anlatmıştır:

(...)
Yer yüzü bir uçmağı andırıyor doğuda.
Altından saçlarını güneş yıkıyor suda.
Güneşi yudum yudum içen ırmak sarhoştur.

Gök kutlar gibidir bu doğuşu yakından;
Dağlar dönmüşe benzer heybetli bir akından..
Bilseniz gün doğuşu Dicle'de ah ne hoştur!.

Güneş gökyüzünde görünmeye başladığında yeryüzünün doğu yönü bir "cennet"e dönüşmektedir. Çünkü güneş, o an "suda saçlarını yıkayan bir güzel kız" gibidir. Güneşin bu görüntüsü sadece şairi değil, Dicle'yi de etkilemiştir. Dicle güneşin oluşturduğu güzellikle âdeta sarhoş olmuştur. Karahan'ın tüm bu manzara için kullandığı imajlar şunlardır:

Yeryüzü ⟶ cennet

Güneş ⟶ suda saçlarını yıkayan kız

Güneşin ışıkları ⟶ altın saçlar

Irmak ⟶ sarhoş, âşık

Güneşin ışıklarının ırmağa yansıması ⟶ kızın altından saçlarını suda yıkaması / ırmağın güneşi yudum yudum içmesi

Bütün bu imajlar, şiirdeki anlam bütünlüğünü sağlayacak şekilde seçilmiştir. Karahan, gökyüzündeki tabloyu kendi çizdiği hayalî tablo ile bu şekilde anlatmıştır.

Şair, şiirin son dörtlüğünde gökyüzünün, güneşin doğuşunu kutladığını söylemektedir. Bu kutlamaya dağlar da katılmıştır. Günün aydınlanması ile beliren dağlar, sanki "heybetli bir akından dönmüş" gibidirler. Onlar da hem bu akının coşkusuyla hem de güneşin görünmesiyle gökyüzünün kutlamalarına katılmışlardır. Bütün tabiat, bu görüntülerle Dicle'de sabah vaktinin, insan mutluluk ve keyif vermesini sağlamıştır. Şair, Dicle'deki sabah manzarasından etkilenmiştir.

2.3.6.2.Dicle'de Akşam

Akşam, hem Dicle ve etrafındaki varlıkları hoşlanmadığı bir vakittir. Çünkü akşam tabiattaki bütün varlıkların güzelliğini yok ederek onlara matemi yaşatan bir vakittir. Gündüz vakti güzelliği ile dikkat çeken Dicle de gün batımında güzelliğinin görünmez olması nedeniyle akşamı sevmemektedir. Dicle'nin akşam

olmasıyla birlikte karanlık altında kalan görüntüsü bu nedenle şiirler çok konu olmamıştır.

Orhan Şaik, Dicle'deki akşam manzarasını, karanlığın Dicle'nin derdi olduğu iletisi ile, "Duydum, ki" isimli şiirinde tasvir etmiştir. Bu manzarada, tabiat bütün varlıklarıyla matem havasına bürünmüş, ağlamaklı bir hâl almıştır. Başta Dicle olmak üzere ağaçlar, çobanlar, kızlar vb. hepsi akşamı yaşamaktan huzursuzdur.

Dağılmış saçları kara gecenin
Diclenin yüzüne bir duvak olmuş.
Kıvrılmış yaprağı açan goncanın,
Ağlamak isteyen bir duvak olmuş.
(...)

Gece "siyah saçlı bir kadın"dır. Bu "kadın", güneş kaybolunca, saçlarını dağıtarak ortalığı karanlığa bürümektedir. Bu karanlık, Dicle'nin üzerine bir "duvak" gibi çökmüştür. Bu dörtlükteki diğer "duvak" goncanın yaprağıdır. Şair, goncanın üstünü örten kıvrılmış yaprağı da "duvak"a benzetmiştir. Bu duvak, karanlık olunca ağlayan goncanın yüzünü saklamaya yarayan bir duvaktır.

Şair, ilk dörtlükte karanlığın çöküşünü anlattıktan sonra ikinci dörtlükten itibaren karanlıkla birlikte tabiattaki değişime geçmiştir.

Kıyıda söğütler eğmiş dalını,
Matemden kararmış ufkun alını;
Çobanlar bırakmış şen kavalını;
Kızların türküsü ağlamak olmuş..

Akşamın gelişine söğütler, ufuk, çobanlar ve kızlar da üzülmüştür. Söğütler dallarını eğerek, ufuk alnını karartarak, çobanlar şen kavalını bırakarak, kızlar da

ağlayarak bu üzüntülerini göstermişlerdir. Orhan Şaik, asıl nedeni karanlık olmasa da onların bu görüntüsünün karanlıktan dolayı olduğunu kabul etmiş, eğik dallarıyla söğütü ”üzüntüden kafasını öne eğen insan”, karanlık ufku “matem ile alnı kararmış insan” olarak hayal etmiştir.

Şair, üçüncü dörtlükte Dicle’nin akşam görüntüsüne yer vermiştir.

(...)
Dicle vücudunu vurmuş taşlara,
Kimseler bırakmamış akan yaşlara,
Öpmek kıyılmayan nazlı yaşlara
Zulmün parmakları bir tarak olmuş..
(...)

Akşamın gelişiyle dalgalanan Dicle’yi “kafasını taşlara vuran insan”a benzeten şair, Anadolu insanının yaşananların karşısında zulümle karşı karşıya kaldığını anlamıştır.

2.3.7.Seyhan

Seyhan’ın şiirlere konu olan özelliği coşkun akışıdır. Akışıyla o yörenin insanına heyecan veren Seyhan, şairlere de ilham kaynağı olmuştur.

Şükûfe Nihal Başar, Adana’ya veda ettiği “Seyhan Kıyılarında” başlıklı şiirinin ilk dörtlüğünde Seyhan ırmağını bu özelliği ile tasvir etmiştir:

Bir kaya üzerinden
Sihirli, coşkun coşkun
Akıp giden Seyhan’a

Daldım da garip, mahzun;
Dedim: "Güzel Adana,
Veda bu akşam sana…"
(...)

Şair, Seyhan'ın coşkun akışının sihrine kapılmış, Adana'ya veda etmeye çalışmaktadır. Onun bu toprakları terk etmesi zordur. Seyhan'ın güzelliği bu durumu zorlaştıran nedenlerdendir. Seyhan'ın coşkun akışındaki ses de şairin vedasını zorlaştırmaktadır. Çünkü Seyhan'ın sesi "tabiat rüyasının sevdalı bir bestesi"dir.

(...)
Seyhanın billûr sesi
Tabiat rüyasının
Sevdalı bir bestesi.
(...)

Seyhan, Adana yöresinin güzelliğini bestelemiş, bunu coşkulu akışının sesiyle herkese duyurmuştur. Şükûfe Nihal'in vedasını güçleştiren bir neden de Seyhan'ın sürekli bu şarkıyı söylemesidir.

Ziya Yusuf'un Toros, "Seyhan" isimli şiirinde de Seyhan'ın bu özelliği ile karşılaşmaktayız. Şair, Seyhan'ın akışındaki sesin insanı nasıl etkilediğini şu üç dizeyle özetleyivermiştir:

Kıvrımlarıyla akan,
Akdıkça yürek yakan;
Mavi gözlü şen Seyhan
(...)

Seyhan, “mavi gözlü, şen” bir ırmaktır. Mavi gözlü oluşu onun “güzel”, şen oluşu da “sürekli hareketli” olduğuna işarettir. Güzel ve hareketli Seyhan, aktıkça insanın yüreğini yakan, onu heyecanlandıran bir ırmaktır.

2.3.7.1.Seyhan’da Akşam

Cemil Yüksel’i mutlu eden, heyecanlandıran ise Seyhan’ın akşam manzarasıdır. Şair, üç bölümden oluşan “Seyhan Sahilleri” başlıklı şiirinin birinci bölümünde aşkının tanığı Seyhan sahillerinin akşam görüntüsünü, ikinci bölümde Seyhan’ın tabiattaki seyrini, üçüncü bölümde ise Seyhan’dan ayrı kalan şairin dönüşte karşılaştığı kötü durumu anlatmıştır.

(...)
Değişirken renkleri suların akşamları
Seyrederdik tutuşan, alevlenen çamları.
Bulutlar pembeleşir sonra kızıllaşırdı,

Kalplerimiz o renkte bin bir hülya taşırdı.
Yaşadık orada biz sevdik birbirimizi,
Kıskanırdık her şeyden mukaddes sevgimizi.
(...)

Akşam karanlığıyla birlikte Seyhan suları, çamlar, bulutlar renk değiştirmiştir. Çamlar “alev rengi”ne, bulutlar pembeye bürünmüştür. Seyhan civarındaki kırmızıya çalan renk, şair ile sevgilisini etkilemiş ve birbirlerine âşık olmalarına neden olmuştur.

(...)
Üç yıl avuttu bizi o yerlerin akşamı,
Unutmuştuk kederi, düşünmüyorduk gamı,

Bize bir yuva oldu o kimsesiz sahiller
Sahillerin üstünde uzanan ince diller..
(...)

Seyhan'ın akşam manzarası, sevgililere kederi ve gamı unutturmuştur. Onlar, "yuva" sıcaklığını buldukları bu manzara karşısında uzun yıllar mutluluk içinde yaşamışlardır.

Abdülkadir Karahan ise Seyhan'da gün batımını manzarasından etkilenmiştir. Şair, "Seyhanda Batı" isimli şiirinde güneşin batışı sırasında Seyhan üzerinde oluşan renkli görüntüyü şöyle anlatmıştır:

Günün alevleri akıyor suda
Engini bu akşam yakıyor suda..
Uzakta koynunu açmış Toroslar;
Kor kesilen güne bakıyor suda..
(...)

Şair, ilk dörtlükte güneşin batarken aldığı kızıl rengin Seyhan'a nasıl yansıdığını tasvir etmiştir. Güneşin ufuktan yeryüzüne doğru akan ışıkları ikinci bir nehir görüntüsü oluşturmuştur. Ancak bu nehrin rengi alev rengidir. Çünkü karanlıkla birlikte ortalığı kızıl renk sarmış ve bu renkteki güneş huzmeleri gökyüzünden yeryüzüne doğru akan bir nehir yaratmıştır. Bu manzaranın tek izleyicisi şair değildir. Kor hâline dönmüş rengiyle Seyhan'a yansıyan güneş Torosları da etkilemiş ve Toroslar kucağını bu görüntüye açarak onu izlemeye koyulmuştur. Seyhan ile gökyüzünün gün batımı oluşan bu ahenk şairin de Torosların da gönlünü fethetmiştir.

2.3.8.Gediz

Gediz, şiirlerde, bulanık suyu ve çağlayan hâli ile olumsuz bir görüntü içindedir. O, Ege'nin verimli ve sıcak toprağında olmasına rağmen, üzerinde her zaman bir olumsuz hâl taşımaktadır. Nahit Nafiz Edgüder, "Gediz" isimli şiirinde Gediz'in bu hâlini sorgulamıştır.

Koynunda baharın
Söğütlerine sarın
Fakat niçin suların
Böyle bulanık Gediz

Akışında ah kanar
Kimlerin göz yaşı var
Geldiğin hangi diyar
Ah Gediz, yanık Gediz.

Edgüder, Gediz'e baharın koynunda olduğu hâlde niçin bulanık aktığını, akışındaki üzüntü sesinin kimlerin gözyaşlarından kaynaklandığını sormuştur. Çünkü o da Gediz'in bu hâli karşısında mutsuz olmaktadır.

Cezmi Tahir'in şiirindeki Gediz de "mutsuz, gözü yaşlı, ağlayan" bir akarsudur. Şair, "Gediz" isimli şiirinde bunun nedenlerini yine Gediz'e sormuştur.

(...)
Sen bahtiyar bir yurdun ufkundan geliyorsun
Senin de gözlerine yaş dolmuş ne var Gediz?
(...)

Gediz, mutlu yurt topraklarında akmasına rağmen gözleri yaş doludur. Şair, şiirin ilk dizelerinde bunun nedenlerini sormuş, daha sonraki dizelerde ise şöyle açıklamıştır:

(...)
Belli hasret gözlerin yaylaların karına
Göz yaşı yaraşmıyor o sonsuz vekarına
(...)

Şaire göre, Gediz'in üzüntüsünün nedeni, onun yaylaların karlarına hasret kalmasıdır. Gediz, bu özlem nedeniyle ağlamıştır. Ancak, şair ona ağlamamasını söyler. Çünkü Gediz'e yakışan gülmektir.

2.3.9.Aksu

Aksu nehri, Kahramanmaraş'ın kuzeydoğusundan doğan ve Kahramanmaraş ovasını sulayarak bölgedeki Sır Barajı'na varan bir nehirdir. Kahramanmaraş'ın ovasının önemli nehirlerinin başında gelmesi sebebiyle şiirlere de konu olmuştur.

Sadi Sunam, bu nehri, "Aksu" isimli şiirinde çeşitli benzetmeler yardımıyla övmektedir. Bu benzetmeler, Aksu'nun doğal görüntüsünden ziyade neden sevildiği ve değerli olduğu üzerinedir. Şaire göre, Aksu nehri, her şeyden önce "sevgi" demektir. O, şiirine bu mesajı veren dizelerle başlamıştır.

Kıyıların dolgun dallar taşıyor;
Yâdın bu illerde baştan aşıyor;
Kırılmış gönüller, sende yaşıyor;
Sen bir su değilsin, sevgisin Aksu…
(...)

Şair, Aksu'yu sever, çünkü bu nehir, toprağa bereket getiren, insana mutluluk veren bir nehirdir. Sunam, bu durumu, "kıyılarda dolgun dallar"ın olduğunu, "kırılmış gönüller"in Aksu'da yaşamaya devam ettiğini söyleyerek açıklamaya çalışmıştır. Bereket ve mutluluk kaynağı olması Aksu'nun sevilmesinin en önemli iki nedenidir.

Sadi Sunam, şiirinin üçüncü dörtlüğünde Aksu sevgisi ile yurt sevgisini karşılaştırarak ikisinin de sevgisinin aynı olduğu sonucuna varmıştır. O, Aksu nehrini de yurdu kadar sevmekte, ikisini birbirinden ayrı düşünmemektedir.

(...)
Yurdumun değerde dengisin Aksu…
(...)

Şair, Anadolu insanının Aksu'yu sevmesinin önemli nedenlerinden birini de şiirin son dörtlüğünde anlatmıştır.

(...)
Engine boşaldın, içime doldun;
Benim için döğündün, saçını yoldun;
Yasımla karardın, sarardın soldun;
Bir yanık yüreğin rengisin Aksu…

Aksu, doğadaki coşkun akışıyla toprağa boşalıp şairin gönlünü doldurmuş, onun derdine ortak olmuş, onunla üzülüp sararmış solmuş, her yanık yüreğin sözcüsü bir nehirdir. Şair, Aksu'nun her insanın derdine ortak oluşunu insanların ruh hâllerine göre renk değiştirdiğini söyleyerek anlatmıştır.

Aksu nehri üzerine yazılmış şiirlerden biri de Sencar Dikecoğlu'nun Maraş'ın kurtuluş gecesinde halkevi salonunda okuduğu "Maraş Kurtuluşu" başlıklı şiirdir.

Şiirin konusu Maraş'ın düşman işgalinden nasıl kurtulduğudur. Şair, Maraş halkının bu uğurda verdiği mücadeleyi anlatırken Aksu'ya mücadelede etkin bir kişi olarak yer vermiştir.

(...)
Düşman bu hücumdan yıldı ve kaçtı
Maraş'tan dışarı hududu aştı
Tarihî Aksu'yum coştu ve taştı.
Alçak düşmanları öldürsün diye!

İşgal altındaki Maraş, halkının ve Aksu'nun savaşma gücü sayesinde esaretten kurtulmuştur. Aksu nehri de yöre insanı gibi cesur bir savaşçı olarak coşmuş ve düşmanın önünü coşku akışıyla kesmiştir.

Anadolu, topraklarına bereket getiren ırmaklara sahiptir. Anadolu'yu besleyen bu ırmaklar, Millî Mücadele'den sonra şairleri de beslemiş ve onlara ilham kaynağı olmuştur. Bu noktada bazı ırmakların ön plana çıktığı görülmektedir. Bunun bir nedeni ırmağın uzunluğu ve heybetliliği, diğer bir nedeni ise, bazılarının Millî Mücadele'nin önemli cephelerinde yer alarak savaşın en yakın tanığı olmalarıdır. Bazı ırmaklar ise, şiirlerde, bir hikâyeyi oluşturabilecek kadar yer alamamış, sadece şairin özel dikkati doğrultusunda işlenmiştir. Bunlar arasında, "gündüz sakin uyuyup akşam olunca hicranla çırpınarak akan" Tunca, "vatan için neşelenip coşan ve vatan ait olduğunu haykıran" Çoruh, "sevdası ile gönülleri yakan" Akpınar, "sesi billur, nefesi hayat olan" Aras, "sisli, yeşil rengiyle yeşil gözlü sevgiliye benzeyen" Porsuk, "bulanık suları kevser olan" Göksu, "yurdunu korumak için berrak suyu kan rengine dönen" Arda, "Anadolu'dan uzak kaldığı için Antakya'ya yaş döken" Asi, "efsaneye konu olan" Nilüfer, "işgal altındaki Elazığ için ağlayan" Murat, "düşman elinde kalan" İzmir'e gözyaşı döken" Menderes ve daha pek çok ırmak da şiirlerde yerini almıştır.

2.1.4. Anadolu Bağları

Anadolu coğrafyasının en önemli ve en çarpıcı özelliklerinden birisi de bereketli topraklara sahip oluşudur. Bu coğrafya üzerindeki üzüm, zeytin, kiraz vb. bağları Anadolu'nun ne kadar verimli olduğunu gösteren zenginliklerdir.

Mehmet Faruk, "Memlekete Bir Bakış" isimli şiirinin "dağlar" başlıklı bölümünde Anadolu'nun zeytin bağlarından söz etmektedir.

Suya dimdik yarlarla inen gölgeli dağlar
Sırtlarında büyütmüş yeşil zeytinli bağlar..
Tıknaz, bodur boyuyla süslüyor yamaçları
Yüz, iki yüz senelik o zeytin ağaçları!..

Şairin hangi bölgeden bahsettiği anlaşılmayan bu dörtlükte asıl amacı, Anadolu'nun önemli ürünler yetiştiren bağlara sahip olduğuna dikkat çekmektir. "Yüz, iki yüz senelik zeytin ağaçları" bunun en önemli göstergeleridir. Anadolu dağlarının sırtlarına yayılmış yeşil zeytin bağları hem yamaçları süsleyen hem de Anadolu insanının geçimini sağlayan güzel yerlerdir.

Anadolu bağları, sadece verimlilik özelliği ile değil, Anadolu'nun genç kızlarının çalışmak ya da gezmek için bir araya geldiği mekânlar oluşlarıyla da şiirlere konu olmuşlardır. Faruk Gürtunca'nın "Bağlarda Genç Kızlar" isimli şiiri, bu şiirlerin örneklerindendir.

Kulağında kirazı dolaşır Kumbağında
Genç kızlar ki her biri on dört, on beş çağında!
Yoldan geçen yaylının çıngıraklı atları
Çılgın kahkahaları bazan bırakır yarı!

Şair, bağda sohbete dalmış genç kızları görmüş ve şiirinde onları anlatmıştır. Bağda "çılgın kahkahalar atarak eğlenen on dört, on beş yaşındaki" kızların sesini ancak yoldan geçen yaylının çıngırakları bastırabilmektedir. Burada üzerinde durulması gereken şey, her ne kadar kızlar, atların çıngırak seslerini duyunca utanarak kahkahalarını yarıda bıraksalar da, o dönemde çalışma mekânı olan bağların, dönemin insanının sosyalleşmesine olan etkisidir. Bağa çalışmaya giden insanların aralarında muhabbet kurmaları da sosyalleşmenin bir çeşididir.

2.5. Anadolu Ovası

Haşim Nezihi, "Ovada Akşam" isimli şiirinde yüksek bir tepeden, "yaşlı bir kartal" gibi, izlediği manzarayı tasvir etmektedir. Bu manzaranın en önemli özelliği karanlığın çökmesiyle ovadaki hayatın "harabe"ye benzemesidir. Şair, heyecan içerisinde izlemeye başladığı şehir manzarasının akşam ile birlikte çirkinleşmesinden hoşlanmamıştır. Şiir, şairin bu heyecanını dile getirişi ile başlamaktadır.

Arkamda sıra dağlar, önümde bir uçurum,
Yaşlı bir kartal gibi şehri seyrediyorum;
Yüksekten yere bakış ne kadar heyecanlı.

Günün son alevleri tepelerde yanıyor,
Gölgeler adım adım ovaya uzanıyor
Dağlar yine up uzun, dağlar yine dumanlı.
(...)

Nezihi, şiirin ilk iki üçlüğünde seyre başladığı andaki hislerini ve tabiatın hâlini anlatmaktadır. Arkasına dağları alan bir tepede "yaşlı bir kartal" gibi seyre dalan şair, ovadaki akşam görüntüsünü çizmektedir. "Günün son alevleri" yani güneşin batış anındaki kırmızıya çalan ışıkları tabiatı kaplarken karanlıkta kalan

varlıkların gölgeleri de ovaya yayılmaya başlamıştır. Tabiatın değişen görüntüsünde aynı kalanlar ise dağlardır. Onlar tüm heybetiyle, başları dumanlı halleriyle görünmeye devam etmektedirler.

(...)
Yine köyün sesleri ovayı dolduruyor,
Yorgun kalbi akşamın ağır ağır vuruyor,
Esniyor uzun uzun rüzgâr uzakta yine.
(...)

Karanlığın çökmeye başladığı ânı üçüncü dörtlükte de anlatmaya devam eden şair, bu dörtlükte köy seslerini de manzaraya dahil etmiştir. Karanlıkla birlikte ortalığın sessizleşmesi beklenirken köyden gelen seslerin ovada yankılanması ilginçtir. Muhtemelen bu sesler, tarladan, bağdan, bahçeden dönen köylülere aittir. Köydeki bu hareketliliğin aksine akşam ve rüzgâr yorgun ve uykulu hâlleriyle günün bittiğinin haberini vermektedirler. Şair, akşamı "yorgun kalpli bir insan"a, rüzgârı da "uykulu hâliyle esneyen bir insan"a benzeterek akşamın sessiz, hareketsiz hâlini tasvire çalışmıştır.

Şiirin son iki üçlüğünde ise ovada akşamın inişi anlatılmıştır. İlginç olan, şairin akşam rengi olarak siyahı/karayı değil maviyi kullanmasıdır.

(...)
Mavi bir duman gibi ovaya indi akşam
Sesler bir düğüm oldu bağlandı bir birine,
Ne olur bu boşluğa ben kendimi bıraksam.

O yanda bir harabe, çöken bir şehir gibi,
Sesler yine bu akşam burada can verir gibi;
Şehir şimdi bir gölge, bir duman yığıltısı.

Gün bitimiyle birlikte etrafı saran renginin siyah/kara değil de mavi olmasının nedeni etrafı aydınlatan başka varlıklar olabilir. Her ne kadar güneş batmış ve gökyüzü güç kaynağından mahrum kalmışsa da geceleyin görünen ay ve yıldızlar da gökyüzünü aydınlatacak güçtedirler. Şair, geceyi onların yaydığı ışık nedeniyle siyah/kara değil, mavi renkte görmektedir.

Akşam "mavi bir duman" gibi ovayı sarınca etraftaki sesler kaybolmuştur. Şair, seslerin sona erişini, "seslerin birbirine bağlanıp düğüm olması" ile anlatmıştır. Sessizliğin nedeni, tüm seslerin birbirine karışarak düğüm olmasıdır. Ortalık sessizleşince kendini boşlukta hisseden şair bir an bu boşluğa atlama isteği duyurmuştur. Haşim Nezihi, bu şiiriyle Anadolu ovasının akşam manzarasını, o manzaranın bir parçası olmanın verdiği mutlulukla anlatır gibidir.

Anadolu ovaları, M. Faruk Gürtunca'nın "Anayurt – Dün –" isimli şiirinde savaş sırasındaki görüntüleri ile yer almıştır. İşgal altındaki Anadolu'da her yer talan olmuş, etrafta insan dahil olmak üzere hiçbir şey kalmamıştır. Şair, bu kötü durumu şu dizelerle özetlemiştir:

(...)
İşte çok sevdiğimiz bir anayurt, işte o yer,
İşte bomboş ovalar, işte o viran eller..
(...)

2.5.1. Çukurova

Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Çukurova Türkiye'nin en bereketli topraklarındandır. İklimin yumuşaklığı buradaki tarımın verimliliğini arttırmış ve Çukurova verdiği ürünler ile Anadolu insanının önem ve uğraş verdiği mühim yerlerden biri olmuştur. Güzelliğe ve verimliliğe sahip bu ova "eşsizliği, heyecan vericiliği, bereketliliği, tarihe şahitliği, kahramanlar doğurmasıyla vb" özellikleriyle şiirlere konu olmuştur.

Çukurova, ilk olarak, Necmettin Necip'in "Adanadan – Konya"ya isimli şiirinin

(...)
Ağır ağır terk ettik, veda ettik yuvaya,
Uzun uzun bakıştık eşsiz (Çukur ova) ya..

dizelerinde karşımıza çıkmaktadır. Şairin, Adana'dan Konya'ya yaptığı yolculuğu anlattığı bu şiirinde üzgün bir ruh hâli içerisinde olduğu anlaşılmaktadır. Necip, "güzel şehir, yuva, neşeli belde, çayırla, ağaçlarla örtülü yer" olarak sıfatlandırdığı Adana'dan ayrıldığı için çok mutsuzdur. Yola çıktıktan sonra son ana kadar Adana ve Çukurova'yı işleyen şair, "eşsiz" güzellikteki Çukurova ile uzun uzun bakışmıştır. Çukurova'nın doğal güzellikleri, şairin ona "eşsiz"sıfatını yakıştırmasının en önemli sebebidir. Necip'in üzüntüsünün nedeni ise, şiirin son bölümünde, Konya ile Çukurova'nın doğal yapısının hiç benzememesi olarak karşımıza çıkmaktadır Şair, Konya sınırlarına yaklaştıklarında iki ova arasındaki farklılıkları şöyle dizeleştirerek sunmuştur:

Her taraf çayırla ağaçlarla örtülü
Bu da karlı dağların elmas renkli bir gülü
Önümüzde kıvrıldı, toplandı demir raylar
Kayboldu o dağlarla suları buzlu çaylar..
(...)

Şair, her tarafı çayırlarla, ağaçlarla örtülü, karlı dağlarında elmas renkli güller olan Çukurova'dan, istemeyerek ayrılmış, üzerinde sadece tren rayları olan, dağları ve toprağı çorak Konya Ovası ile karşılaşmıştır. Çukurova her şeyi ile güzel, verimli, mutluluk veren bir yer iken Konya Ovası, çorak, kurak bir yerdir.

Çukurova'yı seven şairlerden birisi de Behçet Kemal Çağlar'dır. Çağlar'ın 1936'da "Toros Akşamlarında", 1937'de "Toroslardan İnerken" ismiyle yayımlanan

şiiri, onun Çukurova'yı ne kadar sevdiğini ortaya koyan bir şiirdir. Şair, ilk dizelerde bu sevgisini şöyle ilan etmiştir:

Kıştan geldim; güneşte dağlandı yandı gönül…
Çukurovada atlar gibi şahlandı gönül…
(…)

Behçet Kemal, karlı Toros tepelerinden güneşli, sıcak Çukurova'ya inmiş ve gördüklerini büyük bir coşku ile anlatmıştır. Onun bu coşkusunun en önemli nedeni verimliliği ve güzelliği ile Çukurova topraklarıdır. Şair, bu toprakları görünce çok mutlu olmuş, gönlü "bir at gibi şaha kalkmış"tır.

Şairin, Çukurova'yı neden sevdiğini ve nasıl gördüğünü anlatan asıl dize:

(…)
Dalmak Çukurovaya, kavramak enginliği;
(…)

dizesidir. Öyle anlaşılıyor ki Behçet Kemal, Çukurova'nın geniş ve sonsuz topraklarının pek çok şeyi kuşattığının farkındadır. Gönül zenginliği, alın teri, bahar, pamuk, portakal vb, Çukurova'nın engin topraklarının zenginliğini göstermektedir. Bu yüzden Çukurova şair için özel bir yerdir.

Çukurova ile ilgili en güzel şiirlerden birisi de Taha Toros'a aittir. Toros "Yurdumun Destanından" başlıklı şiirinde "baştan başa bir tarih ülkesi" diye nitelendirdiği Çukurova'yı sadece tabiatıyla değil erkeğiyle, kadınıyla, çocuğuyla, köylüsüyle, Ata'ya olan inancıyla, Millî Mücadele'deki rolüyle ele almıştır.

Toros, şiirine şiirin izleğini veren şu dizelerle başlamıştır.

Her karış toprağından bereket fışkırıyor
Her semti kahramanlık destanı haykırıyor.
Güneş, hayat ve feyzin birleştiği bu yuva
Baştan başa bir tarih ülkesi "Çukurova"
(...)

Çukurova, "her karış toprağından bereket fışkıran, her semti kahramanlık destanı haykıran" bir yerdir. Şair, Çukurova'nın bu özelliklerini vurgulayarak yöresinin hem doğal hem de tarihî önemine işaret etmiştir. Çukurova toprakları, bu iki önemli etki ve güneşin varlığı ile "hayatın ve feyzin" eksik olmadığı bir "yuva"dır. Şairin Çukurova için "yuva" benzetmesini kullanması, ona verdiği değerin kutsallığını göstermesi bakımından önemlidir.

Bu duygular sadece şaire ait değildir. Anadolu insanı da toprağına aynı duygularla bağlıdır. Toros, bunu Anadolu insanı ile ilgili dizelerde şöyle ifade etmiştir:

(...)
Tüfenge sarılırsa bir gün sapan yerine
Hangi hız esir olmaz nasırlı ellerine!
Yüzü esmer içi pak, bahtı pamuğundan ak;
Atanın gösterdiği ülküde yuğrularak
Yarını hazırlıyor bütün Çukurovalı,
Böyle yaratılacak Yurdumuzun masalı!.
(...)

Taha Toros, Çukurova insanını "çalışkan, yurduna bağlı, savaşçı, kahraman" olarak nitelendirerek, onun Millî Mücadele'deki rolü üzerinde durmuştur. Nasırlı elleriyle tarlada çalışan Çukurova insanı, ülkesini savunmak için silaha sarıldığında düşmanın hızını kesecek ve düşmanı esir alacak kadar kuvvetlidir. Düşmanın onun savaşçı gücüne karşı koyması mümkün değildir. Şaire göre, Anadolu insanı ülkesine

bağlılığıyla, cesaretiyle Ata'sının gösterdiği ülküye bağlı kalarak "yurdunun masalını yaratacak"tır.

Şair, Çukurovalıları, yurdun kurtuluşunu anlatan masaldaki rollerini ve tabiatın rolünü şiirin diğer dizelerinde de anlatmaya devam etmiştir.

(...)
Her kadın emzirirken yavrusuna südünü
Çocuğunun hisseder yarınçin güldüğünü..
Her çoban kavalını bir silâh yapabilir.
Burda tabiat bile insana tapabilir!
Her bulut bu rejimin hızıyla gökte gezer
Burda fırtına ve sel Türkün hızına benzer!
(...)

Anadolu topraklarının kurtuluşunda Anadolu kadınının, çocuğunun, çobanın da emeği vardır. "Anadolu kadını bu yurda kahraman evlatlar yetiştirerek, çocuklar daha emzikte iken yurdun geleceğinden ümit veren gülücükler saçarak, çoban kavalını silaha dönüştürerek" Anadolu'nun kurtuluş masalının yazılmasına katkıda bulunmuşlardır. Şaire göre bunlar, tabiatın Anadolu insanına tapar hâle gelmesine neden olabilecek kadar önemli özelliklerdir. Bulut, fırtına, sel gibi tabiata ait unsurlar Türklerin bu özelliklerinden etkilenerek hız alacaklardır.

Toros, daha çok tarihî özellikleriyle anlattığı Çukurova'yı şiirin daha sonraki bölümünde çeşitli benzetmeler kullanarak doğal güzellikleriyle anlatmıştır. Şairin Çukurova için seçtiği ilk benzetme "cennet"tir.

(...)
Burada yaşıyorsan hiç cennet mi istersin?
(...)

Şair, bu dizede cennet ile Çukurova arasında bir kıyaslama yapmış ve ovanın cennetten çok daha güzel olduğunu söylemiştir. Ona göre Çukurova'yı gören hiç kimse cenneti istemeyecektir.

(...)
Doya doya dört mevsim yaşıyan diyar budur
Hepimizin çılgınca sevdiğimiz yar budur..
Öyle eşsiz bir yâr ki vücudu hep pamuktan
Portakaldan yüzünün rengine siniyor kan!.
(...)

Şairin Çukurova için kullandığı ikinci benzetme "yâr"dır. Çukurova, herkesin "çılgınca sevdiği bir yâr"dır. Şair, bu sevgilinin fiziksel özelliklerini/güzelliğini Çukurova'da yetiştirilen ürünlerden hareketle anlatmıştır. Çukurova, vücudu pamuktan yani bembeyaz ve yumuşak; yanakları kan rengi portakallar gibi al al olmuş bir sevgilidir. Anadolu insanı, bu güzel sevgiliye âşıktır.

Taha Toros, şiirini baştan beri anlattığı tüm bu nedenler dolayısıyla Çukurova'da olmaktan mutlu olduğunu/olduklarını söyleyerek bitirmiştir. Çukurova, "hayat dolu" bir yer olarak orada yaşayan her insanı mutlu etmektedir.

(...)
Her semtinde şahlanmış hayat dolu binbir hız
Böyle mes'ut bir yurdun mes'ut çocuklarıyız!..

2.5.2. Manisa Ovası

Manisa Ovası, verimli topraklarındaki üzüm bağları ile şiire konu olmuştur. Necdet Otaman'ın "Manisa Ovası" isimli şiiri bu ovanın verimliliğini, yeşilliğini anlatmaktadır.

(...)
Toplanıp sanki bütün Manisa öbek öbek,
Bir yanda güzel kızlar, bir yanda kadın erkek
İşlemişler ovayı bir halı gibi renk renk
Üzümler bundan sarı, bundan yemyeşil dağlar
(...)

Sipilüs dağının eteğinden uzayıp giden geniş Manisa Ovası sarı üzümleriyle ve yemyeşil dağlarıyla "işlenmiş halı"yı andırmaktadır. Şair, Manisa Ovası'nın dikkat çeken güzelliğini, bizzat Manisa halkı tarafından sarı ve yeşil renklerle "işlenmiş bir halı"ya benzeterek anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Yeşil olan sade dağ, bağ, ova, ağaç değil,
Dalga dalga yükselip alçalan yamaç değil,
Nereye baksan yeşil, yeşil, yeşil, yemyeşil,
Ovayı dağa, dağı ovaya yeşil bağlar…

Otaman, şiirin son dörtlüğünde Manisa civarının ve Manisa ovasının yeşilliğine dikkat çekmiştir. Bu bölgenin her karış toprağı yemyeşildir. Dağı, bağı, ovası, yamacı yemyeşildir. Yeşil renk, âdeta, ova ile dağı birbirine bağlayan tek renktir. Şair, yeşil renk ile bu ovanın verimli toprakları olduğuna işaret etmektedir.

2.5.3. Ankara Ovası

Ankara Ovası, üzerine kurulmuş Ankara şehrinin Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda ve gelişmesindeki öneminin anlatıldığı şiirlerde, bu gelişime olan katkısı ile yer almıştır. Baki Erdoğan, "Hız Aldık" isimli şiirinde, Türk gencinin Mustafa Kemal Atatürk'ten hız alarak ülkesinin gelişimini sağladığını anlatmaktadır. Türk gencinin hız aldığı bir diğer etken ise gelişimin en önemli parçası olan "inkılâpları yaratan" Ankara Ovası'dır.

(...)
Doğdu, o parlak on yıl genç Gazi yuvasından
İnkılâplar yaratan Ankara ovasından.
(...)

2.5.4. Pasin Ovası

Behçet Kemal Çağlar, "Erzurum'da Yaz Akşamı" isimli şiirinde Erzurum ve yöresinin doğal ve tarihî yapısından duyduğu heyecanı anlatmaktadır. Şair, "tarihin sînesinde yatan şehir" olarak tanımladığı Erzurum'u özellikle Türk tarihindeki rolü ile sevdiğini şu dizelerde göstermektedir.

(...)
Toprak kümelerine baktıkça ey Erzurum;
Topraktan yoğrulan ilk ceddimi anıyorum.
Belki ilim irfanı garpli olan bu başın;
Kanı bir dadaşındır, yüreği bir dadaşın.
Tek devadır bu yanan alnıma Kop'daki kar
Hislerim sürü sürü Pasin ovasındalar…

2.6. Anadolu Yaylaları

Anadolu yaylaları doğal güzellikleriyle ve bu güzelliklerin insanda yarattığı pozitif hâlleriyle şiirlere konu olmuştur. Yaylaları konu edinen şiirlerde onların hem kendi güzelliklerini hem de insanlar üzerindeki olumlu etkilerini bulmak mümkündür.

Saim imzalı "Yayla Yolları" başlıklı şiirde, yaylalar, "âşığı sevgiliye kavuşturan yollar" olarak işlenmiştir.

Gönlümü ardına takıp gidene,
Coşkun sular gibi akıp gidene,
Gözleri geriye bakıp gidene,
Ulaştırın beni yayla yolları.

Dağlar bir basamak gibi önümde,
Tırmanıp çıksam bu hasret günümde.
Razıyım ölüme – tek – gördüğümde,
Dolaştırın beni yayla yolları.
(...)

Şair, "gönlünü ardına takıp giden" güzelin peşinden, onu bir kere olsun görebilmek için yollara düşmüştür. Ancak onu yakalamak mümkün değildir. Çünkü o güzel, yaylanın coşkun suları gibi hızla kaçmaktadır. Bu durumu gören âşık da yayla yollarından kendisini sevgiliye kavuşturmak için yardım istemektedir.

Sevgiliye giden yolda dağlar birer "basamak" gibi yolu zorlaştıran engellerdir. Ancak bu engeller âşığı yıldıramamaktadır. Âşık, gönlündeki hasret ateşi ile ucunda ölüm de olsa o yolları gitmeye kararlıdır. Onun tek isteği ölmeden önce bir kez daha sevdiğini görebilmektir.

Saim, şiirinin son dörtlüğünde de yayla yollarına seslenmeye devam eder. Ancak bu kez sesi biraz sert ve yüksek tondadır. Bunun nedeni, âşığın, sevgilisine olan hasretinin ve sabırsızlanmasının artmasıdır. Âşık yayla yollarına:

(...)
Varayım gideyim gün kararmadan,
Yanımı yöremi gece sarmadan,
Hangi toprak saklar tan ağarmadan,
Yâr için öleni yayla yolları.

diye seslenerek "yâr"ine kavuşmak için ne kadar sabırsızlandığını duyurmaya çalışmıştır. O, hemen gün kararmadan yola koyulmak hem de sevdiğine kavuşmak arzusundadır.

Yahya Saim Ozanoğlu, "Yayla Akşamı" isimli şiirinde yayladaki akşam manzarasını, karanlıkla birlikte yayladaki güzel manzaranın yok olduğunu vurgulayarak şöyle anlatmıştır:

Yaylada gün batınca
Duyulur bir hıçkırık
Kanadı kolu kırık
Turnalar ardınca
(...)
Gün batar renkler erir.
Akşam olur yaylada.

Yaylaya akşam karanlığının çökmesiyle birlikte duyulan "hıçkırık", akşamın hüznüyle bağıran kanadı kolu kırık turnalara aittir. Turnalar yaylaya akşamın gelmesini istememektedir. Aslında bu şairin isteğidir. Şair de karanlığı istemez. Çünkü ona göre karanlık, yaylanın insanı mutlu eden cıvıl cıvıl renklerini "eritmek"te yani yok etmektedir. Yahya Saim, yaylanın güzelliğini yok eden akşam manzarasını sevmemektedir.

Münir Müeyyet Bekman, "Yayla" başlıklı şiirinde Anadolu yaylalarını güzellikleriyle ele almıştır. Onun şiirinde, verimli, canlı, heyecanlı göklere uzanmış yaylalar bulunmaktadır.

Türküsü okundan fırlıyor "Yay" la
Göklere gök gibi bakıyor yayla
Işığı boylaşır yıldızla ayla
(...)

Şaire göre Anadolu'nun yaylaları, yükseklikleriyle âdeta gökyüzüne yakın olan, parıltılarıyla yıldızlar ve ayın ışığı ile aynı derecede ışık saçan yerlerdir. Ayrıca bu yaylaların,

(...)
Dağları kalp gibi heyecanlıdır
Aşk gibi kuvvetli ve inanlıdır
Toprağı verimli, özü, canlıdır.
(...)

Şair, sadece yaylanın doğal güzelliklerinden değil yayla insanının özelliklerinden de bahsetmiştir:

(...)
Yasaya vurgundur delikanlısı
Ocağa tutkundur her nişanlısı
Bulunmaz dünyada daha anlısı

Güneşi doğmamak için batmıyor
Erleri kalkmamak için yatmıyor!..
(...)

Bekman, bu dizelerde Anadolu yaylalarında yaşayan Anadolu insanının töresine ve ailesine bağlı olduklarını anlatmaktadır. Anadolu delikanlısı "yasalara vurgun", Anadolu kızları "ocağına tutkun" yani, gelenek, görenek ve toplumsal kurallara son derece bağlı insanlardır. Ayrıca şair, güneş ile Anadolu erkeği arasında da benzerlik kurarak Anadolu topraklarında yaşayan erkeklerin çalışkanlığını vurgulamıştır.

Halil Sezai de "Yayladan Türkü" isimli şiiriyle sadece yaylayı değil, yaylaya ait varlıkları, er, nine, çoban, âşık ve bülbülü, anlatmıştır. Sezai, şiirine şairleri ve Anadolu erlerini yaylaya davet ederek başlamıştır.

Ayran köpüğünden serindir için;
Yollar düğümlenir yer yer yaylada…
Şair, ışıklarla bu ülkeye in,
Urfnına aşkına gel, er yaylada…
(…)

Şiirin ikinci dörtlüğünde ise yayladaki hayat anlatılmaktadır. Yaylada nineler iğ ile Anadolu insanının bahtını örerken çobanlar ney üfleyerek Anadolu insanının dertlerini anlatırlar; gelinler yaylanın pınarlarında çamaşır yıkarken günün bittiğinin farkına bile varmazlar.

(…)
Ninem, bahtımızı işler iğinde,
Çoban, derdimizi bulur neyinde;
Eritmiş akşamı göz bebeğinde,
Bir gelin pınara iner yaylada.
(…)

Şair, son dörtlükte insanların yayladaki mutlu yaşamlarının nedenini açıklamıştır. Ona göre yayla, insanların bütün sızılarını dindirecek bir "çare kaynağı"dır.

(…)
Işıkları topla, tak saçlarına,
Bakışını bağlansın yol uçlarına;
Gölgeler düşünce avuçlarına,
Varsa bütün sızın diner yaylada.

Anadolu yaylaları, sadece coğrafi güzellikleriyle değil, aşklara mekân oluşuyla da şiirlere konu edilmiştir. Füruzan Husrev Tökin'in "Ayşe" isimli şiiri bunlardan biridir.

Husrev Tökin, bu şiirde "köyümün incisi" diyerek seslendiği Ayşe'yi ilk görüşünü, ona âşık oluşunu ve sevdiğine niçin kavuşamadığını anlatmıştır. Bu hikâyede, Anadolu yaylası, "sevgiyi kucaklayan", yaylanın suyu da aşkın temiz ve berrak bir aşk olduğunu anlatan unsurlar olarak hep vardır. Yayla ilk olarak, Ayşe'ye âşık olunan mekân olarak karşımıza çıkmaktadır.

(...)
Ben Ayşeyi yaylanın kızıl akşamlarında
Çeşmeden su taşırken gördüm;
(...)

Şair, Ayşe'yi güneşin batmaya başladığı vakitte, etrafı kızıl renk sardığında, çeşmeden su taşırken görmüş ve âşık olmuştur. Şiirin ilerleyen dizelerinde Ayşe'nin de bu aşka karşılık verdiği ve âşığından bir şey talep ettiği anlaşılmaktadır. Ancak âşık üzgündür. Çünkü sevdiğinin istediklerini bulamamış, onun yerine yayla çiçeği toplayarak onu mutlu etmeye çalışmıştır.

(...)
Ne yazık ki istediklerini bulamadım,
Kıraç dağlardan sana yayla çiçeği topladım…

Saçları saçlarımın kızıl aynası,
Sevgimizi kucaklıyor Anadolu yaylası..
(...)

Ayşe, sevdiğinin ona götürdüğü yayla çiçekleriyle de mutludur. Zaten bulundukları mekân yani Anadolu yaylası da onların mutlu olmalarını sağlamaktadır. Şair, Anadolu yaylasının sevgilerini kucakladığını söyleyerek mekânın aşkları üzerindeki rolünü ve etkisini ortaya koymuştur.

Şairin, yayla ile aşkı arasında kurduğu önemli bir benzerlik de şu dizelerde görülmektedir:

(...)
Sevgimiz
Yayla suyu gibi temiz
Berrak bir su…
Havada bahar kokusu…
(...)

Tökin, aşkı ile yayla suyu arasındaki benzerlik ilişkisini "temiz, berrak" özellikleri üzerine kurmuştur. Yaylada akan sular içilebilecek kadar temiz ve berraktır. Şair, bu aşkının saf, samimi ve temiz olduğunu anlatabilmek için bu gerçekten hareket ermiş ve kalbinde taşıdığı sevgiyi "temiz, berrak yayla suyu"na benzetmiştir.

Şairin, her ne kadar sevdiğine gönülden bağlı olsa da ona kavuşamamış, "Ayşe"sini el, hatıralarını da yel almıştır.

(...)
Ah! Ne yazık.. Hatıraları yel aldı.
Ayşe'yi de benden el aldı…

Anadolu yaylaları üzerine yazılmış şiirlerden biri de Ali Ertan'ın "Yayla" başlıklı şiiridir. Ertan bu şiirinde yaylaların rüzgârlı, soğuk, yağmurlu, sıcak vb. pek çok hâlini konu etmiştir. Şair, birinci dörtlükte yaylanın yazını şöyle anlatmaktadır:

Serttir havasında iklimler bazı,
Bozkırın ruhudur yaylanın yazı,
Sağlam kokusunda duydukça hazı,

İçimde görürüm gezen birini…
(…)

Şair, yaylada iklimlerin sert yaşandığını söyledikten sonra sözü yaz mevsimine getirmiş ve yayladaki yaz mevsimi için "bozkırın ruhu" benzetmesini kullanarak orada yaz mevsiminin de sert yaşandığını anlatmaya çalışmıştır.

Şair, ikinci dörtlükte sert geçen yaz mevsiminin ardından baharın geleceğini haber vermektedir.

(…)
Bulutlar mı içti sonsuz yağmuru?
Yıldızlar mı çekti kendine doğru?
Bu esmer toprağın dışı pek kuru,
İçi saklar bahar mevsimlerini.

Yayla, yaz aylarında susuz kalmıştır. Şaire göre bunun nedeni, bulutların yağmuru bahar mevsimi için saklamalarıdır. Yaz aylarında toprak kurumuş gibi görünse de onu besleyecek onu besleyecek bahar mevsimi mutlaka gelecektir.

(…)
Süsler sabahları yağan kırağı,
Güneş az dokunsa kurur dudağı,
Dalga dalga kalkar sisler duvağı,
Kuzular sürüde arar yerini.
(…)

Ertan, üçüncü dörtlükte kış mevsiminin kendisini hissettirmeye başladığını anlatmaktadır. Havalar soğumaya, sabahları yağan kırağı yaylayı süslemeye başlamıştır. Yaylanın tek süsü kırağı değildir. Şair, sabahları çöken sisi de yaylanın "duvak"ı olarak hayal etmiş ve yaylayı "gelin"e benzetmiştir. Sabah ile birlikte kırağı ve üzerindeki ağır sis perdesi kalkınca "gelin" yani "yayla güzeli" ortaya çıkmaktadır.

Şair, son dörtlüğünde yayla için "hayat ve temizlik kaynağı" benzetmelerini kullanarak Anadolu insanının hayatındaki yerini ve önemini vurgulamıştır.

(...)
Serin rüzgârında açılır hayat,
Duygular dağlara yükselir kat kat,
Berrak sularından aldığım o tat,
Yıkadı içimin bütün kirini…

Yaylada esen rüzgâr, orada yaşayanlara hayatın kapılarını açan, yani onlara hayatın güzelliklerini fark ettiren bir rüzgârdır. Bu rüzgârı hisseden herkesin duyguları coşar ve dağlara doğru kat kat yükselir.

Şiirin son iki dizesinde ise bu duygulara şairin de katıldığı, mutlu olduğunu ve yaylanın berrak sularından içerek içindeki kirlerden kurtulduğu anlaşılmaktadır. Yaylanın berrak suları insanların içindeki kiri yani zihnindeki kirli düşünce ve duyguları yok edebilecek güçtedir.

2.6.1. Keten Çimen Yaylası

Keten Çimen yaylası, Niğde'nin yaylalarından biridir. Derviş Maruf (Ahmet Maruf), "Keten Çimen Yaylası" ismiyle yazdığı şiirinde bu yaylanın doğal güzelliğini kaleme almıştır.

Yeşil dalgaları farksız ummandan
Dağlardan görünen Keten Çimen'in
Yüzleri tüllüdür sisten, dumandan,
Dağ, taşı örtmeğe yeten çimenin.
(...)

Şair, ilk dörtlükte Keten Çimen Yaylası'nın uzaktan nasıl göründüğünü anlatmaktadır. Keten Çimen Yaylası dağdan bakıldığında bir "deniz"i, yeşil bitki örtüsü üzerindeki kıvrımlar da "denizdeki dalgaları" andırmaktadır. Yaylayı saran sis ve duman ise dağı, taşı saran çimenlerin üstüne örtülmüş bir "tül" görünümündedir.

Keten Çimen Yaylası ikinci dörtlükte gülün, bülbülün, sümbülün dert ortağı olarak karşımıza çıkmıştır.

(...)
Acısını çeker sararan gülün.
İnleyen kavalda ruhu bülbülün;
Boynunu bükünce rüzgâr sümbülün
Gözü kırağlıdır dertten çimenin
(...)

Keten Çimen Yaylası, sararan gülün, güle olan aşkı nedeniyle inleyen bülbülün, rüzgârdan dolayı boynu bükülmüş sümbülün bu hâllerini gören ve onlara dertlerine ortak olarak yardım etmeye çalışan bir yayladır. Şair bunu, çimen üzerine düşen kırağıdan anlamıştır. Çünkü ona göre kırağılar, yaylanın döktüğü gözyaşlarıdır. Maruf, çimenlerdeki kırağı tanelerini "gözyaşı damlası"na benzeterek yayla ile diğer varlıklar arasında dostluk üzerine bir bağ olduğunu daha etkileyici bir dille anlatmıştır.

2.6.2. Kirezli Yayla

Necdet Otaman, Manisa'nın yaslandığı dağın üstündeki Kirezli Yayla'nın güzelliğini, güzel sevgiliyi bu yaylaya davet ederek, "Kirezli Yayla" başlıklı şiirinde anlatmıştır.

Tanrı senin de kız muradın versin,
Sevgilin ağzından buseler dersin,
Gönlünü ayağın altına versin,
Kirezli yaylanın gölgelerinde.

Salına salına çık kiraz topla,
O daldan bu dala sıçrayıp hopla,
Aşıkın her günü geçer umutla,
Kirezli yaylanın gölgelerinde.
(...)

Şair, sevgili ile âşığın Kirezli Yayla'da buluşmasını istemektedir. Bu yüzden şiire dua ile başlamıştır. Onun isteği, âşığın, sevgilisinden karşılık bulması ve mutlu olmasıdır. Kirezli Yayla, âşıklar için umut dolu bir yerdir. Onlar burada hep mutlu olacaklardır. Şair, üçüncü ve dördüncü dörtlüklerde de yaylanın mutluluk ve huzur veren bir yer olduğunu anlatmaya devam etmiştir.

(...)
Sıcaktan yanarken dağ, ova, yazı,
Okşasın göğsünü dağın poyrazı,
Ne tatlı acıdır, kızların nazı
Kirezli yaylanın gölgelerinden.

Ko, artık sazını elinden "Necdet"
Seni de sevenler bulunur elbet,
Sabırdır aşıkın ilâcı sabret,
Kirezli yaylanın gölgelerinde.

Kirezli Yayla, acıları tatlıya dönüştüren bir mekândır. Genç kızların âşıkları üzen, yoran nazı bile bu mekânda tatlı, çekilebilir bir hâl alır. Şair, son dörtlükte de bu durumdan hareketle âşığa yani kendine seslenir ve Kirezli Yayla'da sabreden âşıkların sevgililerine kavuşacaklarını söyler.

2.6.3. Gökbelen Yaylası

Ömer Bedrettin Uşaklı, "Gökbelen" isimli şiirinde, Mersin'in yaylalarından biri olan Gökbelen Yaylası'ndaki gezintisini anlatmaktadır. Şiirin ilk dörtlüğünden, şairin bu yaylayı daha önceden gördüğü ve bu gezinin ilk olmadığı anlaşılmaktadır.

Ey sarı gülümle gezdiğim yayla,
Sen misin karşımda yine yükselen?
Çamların geçiyor işte sırayla
Hep senin hatıran kalbimde gülen!

O garip yolcunu bir daha bekle.
İğde dallarını yine çiçekle
Gözleri gök rengi şen bir melekle
Yaylandan geçeni yadet Gökbelen!..

Şair, daha önce elinde sarı gül ile gezdiği ve hatırasını kalbine gömdüğü Gökbelen Yaylası'nı ve oradaki çam manzarasını tekrar gördüğünde çok mutlu olmuştur. Bu mutlu anı tekrar yaşamak isteyen şair, ikinci dörtlükte bu yaylaya yeniden geleceğini söylemektedir. Hatırasını kalbinde taşıdığı yaylayı unutmayan garip yolcu Uşaklı'nın isteği, Gökbelen'in de kendisini unutmamasıdır.

2.7. Anadolu Gölleri

2.7.1.Van Gölü

İshak Refet Işıtman, "Van Çocuklarının Türküsü" isimli şiirinde Van şehrinin tarihî dokusunun şehre kattığı güzelliği ve değeri anlatmaktadır. Van'ı sevdiğini ona şöyle seslenerek duyurur:

Ey, Van şehri, senin şu harabelerin bile
Bize cennet gibidir; her şeyden kıymetlidir.
(...)

Şair, bu şehri harabeleriyle bile sevmektedir. Çünkü bu topraklar ataların kanlarıyla kazanılmış çok kıymetli yerlerdir. O nedenle her ne şekilde olursa olsun Van, cennet gibi bir şehirdir.

İshak Refet sadece şehri değil, şehirden daha çok bilinen Van Gölü'nü de sevmektedir. Çünkü Van Gölü, o topraklarda yaşanan savaşların aksettiği bir yerdir. Şair, şiirinde göle tarihte yaşananları sorar ve ona olan sevgisini dile getirir.

(...)
Ey göl, dedelerimin sinende aksi var mı?
Ey göl, senden şehitler hiç haber sorar mı?

Onlara söyle ey göl, müsterih uyusunlar;
Yabancı gölgelerden kurtuldu Türk vatanı..
Ey göl, bu gümüş kumlar ve bu ipek yosunlar,
Yanında cevherlerin anılmaz adı, sanı..
(...)

Şair, Van Gölü'nün dedelerinden, şehitlerden haber vereceğini ümit ederek ona sorular sorar. Şehitlerin göle indiğine ve aralarında konuşma geçtiğine inanan şair, ikinci dörtlükte Van Gölü'nden atalara Türk vatanının düşmandan kurtulduğunu ve rahat uyumalarını söylemesini rica eder. Işıtman, düşman için "yabancı gölge" imajını seçerek düşmanın Anadolu topraklarını bir gölge gibi sürekli takip ettiğini dikkat çekmek istemiştir.

Şair, son iki dizede sözü Van Gölü'nün kıymetli oluşuna getirmektedir. Van Gölü, gümüş gibi kumlarıyla, ipek yosunlarıyla paha biçilemeyen cevherlerden çok daha değerlidir.

Şair, son beyitte Van Gölü'nü sevmesinin en önemli nedenini şöyle dile getirmektedir:

(...)
Ey göl, dedelerimin siynende gölgesi var;
Ey göl seni ne kadar sevsek azdır ne kadar!..

İshak Refet'in Van Gölü'nü sevmesinin en önemli nedeni şairin bu gölde dedelerinin izlerini ve yaşanmışlıklarını görmesidir.

Işıtman'ın Van Gölü ile ilgili diğer bir şiiri, 1926 tarihli "Van Gölü" isimli şiirdir. İshak Refet Işıtman, bu şiirinde, Van Gölü'nün güzelliğini, gölün kendi zihninde oluşturduğu izlenimlerle, göldeki âşıklık hâliyle ve çevresindeki tabiat unsurlarının onun güzelliğine yaptığı katkıyla anlatmaya çalışmıştır. Gölün görüntüsünün şairin zihninde uyandırdığı ilk izlenim, "kenarları oyalı mavi tül"dür.

Sahiller dantelalı;
Hayır, bir oyalı
Mavi tül gibidir..
(...)

Van Gölü, rengiyle "mavi bir tül", kıyılar da girintili çıkıntılı oluşlarıyla bu gölün "oyaları"dır.

Şairdeki göl ile ilgili ikinci izlenim "âşık"tır. İshak Refet, gölün bazı hâllerini "âşık" bir insanın gösterdiği davranışlara benzeterek onun "âşık" olup olmadığını sorgular.

(...)
Göl sanki ağır ağır
Nefes alıyor.
Göğüs geçiriyor…
Gölde mi sevdalı?
Bir defa sormalı
Onun da gönlünde kim bilir neler var?..
Nefesleri bazen yarım kalıyor..
(...)

Şair, göldeki küçük kımıldanmaları, "aşk heyecanıyla nefesi güçleşmiş insanın inip çıkan göğsü"ne benzetmiştir. Göl, içinde bir sevda gizlemeye çalışan, ancak yüreğindeki kımıltıları gizlemeyi başaramayan bir "âşık"tır. Şair, ona gönlünde sakladığı aşkını sorup öğrenmek ister.

Işıtman, bu şiirinde gölün güzelliğini "turnalar, dağlar, ağaçlar, kuşaklar, çiçekler"in bu güzellikteki rolleri ile anlatmıştır. Gölün manzarasında gökyüzünde "örülmüş bir tespih" gibi sıraya dizilmiş turnalar dikkati çeken ilk canlılardır.

(...)
Bir örülmüş tespih gibidir turnalar,
Öksüz emelleri
İndirir..

Van Gölü'nün etrafı dağlarla çevrilidir. Bu dağların her biri birer âşık gibi gölü kucaklamışlardır. Şaire göre, onların gölü kucaklamalarının bir diğer nedeni gölü kıskanmalarıdır.

(...)
Dağlarda sevdalı hep yakın, uzak
Gölü kucaklayarak

Birbirinden kıskanıyor!
İnsan öyle sanıyor..
(...)

Göl manzarasında şairin dikkatini çeken diğer varlıklar ağaçlardır. Şair,

(...)
Her
Ağaç bir gölge halinde sâkin
Fakat o yanık bir bekçisidir gölün..
(...)

dizeleriyle gölün etrafında sakin duran ve oradan bir an bile ayrılmayan ağaçların her birini "yanık bekçi"ye benzetmiştir. Gölün etrafındaki ağaçların hepsi onu sonsuza dek koruyacak, gözetecek bekçilerdir. Şair, ağaçlar ile göl arasında kurduğu bu sevgi ilişkisi ile göl civarının yeşilliğine de dikkat çekmiştir.

Etraftaki varlıkların göle olan sevgilerini en kesin ifadeyle anlatan dizeler ise şunlardır:

(...)
Hulâsa bu göle
Mevcûdat olmuş gibidir köle:
Bütün kuşlar, çiçekler bin
Bir türlü mahluk candan tapınarak
Üstüne titreşiyor ve her şeyde, her yerde
Ona dair bir söz, bir fısıltı var;
Sular bile o kıskançlıkla akar!..
Eğer bu sözleri
Anlamak
Mümkün olsaydı ne derin, ne yanık
Türküler duyardık…

Van Gölü, şanslı bir göldür; çünkü etrafındaki bütün varlıklar onun "köle"sidir. Şair, dalgalardan, ağaçlardan sonra kuşların, çiçeklerin, suların da bu göle âşık olduklarını ve üstüne titrediklerini söylemektedir. Âşığın doğasındaki kıskançlık bu canlılarda da vardır. Örneğin sular kıskançlıkla akar ve aşklarını duyurmak için çağlarlar. Şair, âşık suların ne anlatmaya çalıştıklarını merak eder ve "Keşke söylediklerini anlayabilseydik, onların dili olsaydı ve bize türkülerle aşklarını anlatsalardı." diye iç geçirerek şiirini bitirir.

Şairin bu şiirle vermek istediği ileti, tüm bu saydıklarından hareketle Van Gölü'nün eşsiz bir güzelliğe sahip olduğudur.

2.7.2. Gölcük

Muammer Lütfi, "Gölcükte Akşam" isimli şiirinde akşam vakti gölün aldığı manzarayı anlatmıştır. Şair, kullandığı benzetmelerden anlaşıldığı üzere, göldeki manzaranın güzelliğinden oldukça etkilenmiştir.

Dağların gölgesi düşmekte göle
Güneşin battığı yerler sindi
Gölgeler cenk ederken gündüzle
Karşı dağdan göle sessiz indi.
(...)

Şair, ilk dörtlükte güneşin batış anını bir savaş sahnesi olarak hayal etmiştir. Savaşan taraflar güneşin batışıyla göle düşen "gölgeler ve gündüz"dür. Bir tarafta gölgeler ve gündüz savaşırken diğer tarafta karanlık sessizce göle inmektedir. Savaşın sonu önceden bellidir. Tabiatın gün dönümü mutlaka olacaktır.

Lütfi, ikinci ve üçüncü dörtlüklerde ise akşam manzarasını anlatmıştır. Özellikle son yani üçüncü dörtlük, göl üzerindeki akşam etkisini anlatması bakımından önemlidir.

(...)
Çıktı yıldızları şehrâyîne;
Göle ay meşaleler gönderdi.
Gök büründükçe güzelliklerine
Göle elmastan akisler verdi..

Karanlığın çökmesiyle birlikte gökyüzünde beliren yıldızlar şaire göre, "şehri süslemek için şenlik yapan insanlar" gibidir. Onlar gökyüzünde şehri süslemek istercesine dolaşırken ay da göle meşaleler göndererek yaşanan şenliğe katılmıştır. Şair, "ayın göl üstünde oluşturduğu yakamoz"u, "meşale"ye benzetmiştir. Bu manzarada hem gökyüzü hem de göl çok güzel görünmektedir. Şair, son iki dizede gökyüzündeki yıldızların göl üzerinde yaratığı pırıltıları "elmas"a benzeterek bu güzelliği derecelendirmeye çalışmıştır. Akşam vakti, göl karanlıklara gömülmemiş, meşaleler, elmaslarla süslenmiş gibi parlamıştır.

Gölcük'ün güzelliklerin anlatan şiirlerden biri de N. İlhan imzalı "Gölcük" isimli şiirdir. Gölcük, küçük olmasına rağmen tatlılığı ve sevimliliği ile şairin gönlünü çelmiştir.

Öyle tatlı, sevimli; öyle öz, öyle küçük
Bir âlemdir ki gönül çeler, ruh okşar Gölcük.

Yer yüzünde bilinmez bulunur mu benzeri?
Tanrı kıskanır gibi yaratmıştır bu yeri…
(...)

Şair, ilk iki beyitle Gölcük'ün eşsiz güzelliğini ve bu güzellikten nasıl etkilendiğini anlatmıştır. Şaire göre, Tanrı, Gölcük'ü öyle güzel yaratmıştır ki kendisi de bu güzelliği kıskanmaktadır. Gölcük, "tatlı, sevimli, küçük ama öz, gönül çeken, ruh okşayan" bir göldür. Bu hâliyle eşi, benzeri olmayan göl, yaratıcısı tarafından bile kıskanılacak güzelliğe sahiptir. İlhan, bunlardan sonraki beyitlerden itibaren Gölcük'ün özelliklerinden ve güzelliklerinden söz etmiştir.

(...)
Dağlardan bir kordonla süslenen bu şen diyar;
Öyle yeşil, öyle güzel ki baş döndürecek kadar..

Aynada aksediyor gibi görünür bütün
Suda yeşil ağaçlar, beyaz evler, dönen gün.

Gök mavi; toprak: yeşil; su: kurşunîdir burada
Bir örnek oldu Gölcük, hayalimde Üzyurda
(...)

Gölcük, etrafı dağlardan kordonla süslenmiş, baş döndürücü güzelliğe sahip bir yerdir. Gölcük'ün suyu, berraklığı ve temizliği ile tabiatın yansıdığı bir ayna gibidir. Gölcük bu hâliyle ve etrafındaki varlıklara uyumu ile şairin hayalindeki örnek yerlerden bir olmuştur.

Gölcük, sadece güzellikleriyle değil, huzur veren bir yer oluşu nedeniyle de şairin dikkatini çekmiştir.

(...)
Burada yastan eser yok; burda hayat neşedir.
Burda kimse bilmiyor küskünlük, hiddet nedir.
(...)

Gölcük civarında yaşanan hayat, yastan uzak, neşe dolu, küskünlüğün ve hiddetin olmadığı bir hayattır. Bu nedenle şair, Gölcük'ü ve civarını daha da çok sevmiştir. Bu sevgi, gerçek sevginin yerini bile almıştır.

(…)
Burda yazlar bahardır; günler yeşil bir rüya!..
Gölcüğü sevgilimden çok sevdim gönül bu ya!..

Elmas Yıldırım, Elazığ civarındaki Gölcük için "Gölcükle Hasbıhal" isimli şiiri yazmıştır. Bakü'den gelen şair için Gölcük, "teselli bulduğu bir dost" gibidir. Şair, şiirine içinde bulunduğu ruh hâlini Gölcük'e anlatarak başlamıştır.

Dalgın mavi göz gibi dert andıran dalgalar,
Coştukça gönül coşar durma amandır Gölcük…
Çoktan beri kalbimin telleri oynamadı;
Derdim başımdan aşkın, hâlim yamandır Gölcük…
(…)

Elmas Yıldırım, yurdundan uzak olduğu için çok üzgündür. Gözleri bu üzüntü ile dalıp gitmektedir. Şair, Gölcük'teki dalgaları "üzüntü içinde dalıp giden mavi göz"e benzeterek kendi ruh hâline Gölcük'ü de ortak etmiştir. Ancak onun Gölcük'ten bir isteği vardır. Şair, Gölcük'ün dalgalanarak coşmasını ve kendisini dertlerinden uzaklaştırmasını ister.

(…)
Dolaşıp Türkistanı, İranı adım adım,
Kalbimi okşayacak bir belde bulamadım;
Sen de mi aksedecek bilmem ki şimdi yadım;
Gönül özge bir aşka belki düşmandır Gölcük.
(…)

Şair, kendisini dertlerden uzaklaştırmasını istediği Gölcük'e âşıktır. Pek çok yer gezen şair, kendisini etkileyen bir yerle karşılaşmamış, ancak Gölcük'ü görünce çok beğenmiş ve onun güzelliği karşısında âşık olmuştur.

2. 8.Anadolu Şehirleri

Bu toprak bizim yurdumuzdur,
Deli gönül yücesine çıkar,
Bir üveyik olur, uçar gider
Ardahan'dan Edirne'ye,
Edirne'den Ardahan'a kadar.
Cahit Külebi, Yurdumuz

Cumhuriyet ilan edilmeden birkaç yıl önce ve sonra Anadolu kavramının karşılıklarından biri köydür diyebiliriz. Çünkü o yıllarda Anadolu sınırları içinde yer alan her mekân aynı gibidir. Savaş, hastalık, felaket vb. köyde de şehirde de aynı sonuca neden olmuştur. Anadolu tüm mekânlarıyla gelişimden uzak kalmış bir coğrafyadır. Anadolu'nun köy olarak algılanmasının ikinci nedeni ise, cumhuriyetin ilk yıllarında temel politika olarak halkıçılığın kabul edilmiş olmasıdır. Köye, köylüye yönelik bu politika, hem aydınların hem de şairlerin dikkatini şehirden ziyade köye çekmiştir. Ancak 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde köy tek mekân değildir. Anadolu'yu keşfeden şairler Anadolu'daki şehirleri de fark etmişler ve şehir üzerine de pek çok şiir yazmışlardır.

Atatürk Dönemi'nde Anadolu şehirleri üzerine yazılan şiirlerin ortak noktası şehirleri Millî Mücadele'deki rolleri ile işlemiş olmalarıdır. Başta Ankara olmak üzere İzmir, Samsun, Çanakkale, Hatay, Erzurum, Afyon, Antep, Edirne, Balıkesir vs. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında en büyük payı olan unsurlar olarak şiirde yer almışlardır. Savaş yıllarında Türk ordusunun ve köylünün, savaştan sonra da Türkiye Cumhuriyeti'nin destekçisi şehirler olmuştur.

2.8.1. Ankara

2.8.1.1. Ankara Sevgisi

Ankara, Anadolu şehirleri içinde ilk akla gelen ve en çok sevilen şehirlerden biridir. Bunun pek çok nedeni vardır. Bu nedenlerin başında Ankara'nın Millî Mücadele'deki rolü gelmektedir. 1923-1938 yılları arasında Ankara üzerine yazılan şiirlerde bu şehre duyulan sevgi çok işlenmiş ve özellikle şehrin tarihî önemi ön plana çıkarılmıştır.

Ahmet Ali, bestelenmiş şiiri "Ankara Türküsü"nde her Anadolu insanının gönlünde var olan Ankara sevgisini, şiirin genelinde Ankara'nın tarihine dayandırarak anlatmıştır.

Ankara Ankara güzel Ankara
Seni görmek ister her bahtı kara
(...)

Şair, ilk dörtlüğünde "bahtı kara olan herkesin" güzel Ankara'yı görmek istediğini söylemektedir. Çünkü Ankara, güzelliği ile insanları mutlu etmekte, onlara kaderlerinin kara yazgısını biraz olsun unutturabilmektedir.

Ahmet Ali, son dörtlüğün,

(...)
Her Türk can atıyor senin olmaya
(...)

dizesinde de Ankara sevgisinin yaygınlığını anlatmaya devam etmiştir. Her Türk Ankara'ya ait olmak yani orada yaşamak için can atmaktadır.

Ertem imzasını kullanan bir şairin "Ankara'ya" başlıklı şiiri de Ankara sevgisi üzerinedir. Şair, Ankara'ya âşıktır ve bu aşkını şiirinde coşku ile dile getirmiştir.

Gece aydan sordum, gündüz güneşten;
Başımda bir sevda oldun ateşten!
Ankara'm, canıma akan, Ankara'm,
Bağrımı hasretle yakan Ankara'm!...
(...)

Ertem, çok sevdiği Ankara'dan ayrı yaşamaktadır. Bu duruma çok üzülen şair, "Gece aydan, gündüz güneşten" Ankara ile ilgili haberler alarak biraz olsun avunmaya çalışır. Ancak, "başında ateşten bir sevda olup canına akan" Ankara'ya kavuşmak onun tek avuntusu olacaktır.

Şair, dördüncü dörtlükte de,

(...)
Beynimde parlıyan bir ışık var ki,
Şulesi cihanı yalıyor sanki!
Ankara'm, sen misin benim Ankara'm!
Sevginle kaynıyan ben'im, Ankara'm!...
(...)

dizeleriyle sevgisinin boyutunu anlatmaya devam etmiştir. Ankara, şairin aklında "parlak bir ışık" gibi hep vardır. Onun aklı hep Ankara ile meşguldür. Şair, "şulesi cihanı yalıyor" derken Ankara'nın bütün dünyayı aydınlatacak güçte olduğunu, aynı zamanda dünyayı da meşgul ettiğini anlatmaya çalışmıştır. Ertem, dünyayı etkileyen Ankara'yı çok sevmektedir, yüreği Ankara sevgisi ile sürekli kaynamaktadır.

(...)
Nasıl bir duygunun şimşeği çaktı!
Türk eli orada, bir ışık yaktı.
Ankara'm, tutuşan Ankara'm;
Yoluna kurbandır canım, Ankara'm!...

Ankara'm, koynunu aç, geliyorum!
Yoluna çiçekler saç, geliyorum!
Ankara'm, Ankara'm, eşsiz Ankara'm!
Yolunda ölecek biziz Ankara'm!...

Şair, şiirini son iki dörtlükte, Ankara'yı canını verecek kadar çok sevdiğini vurgulayarak tamamlamıştır. Ankara, tarihin sayfalarında bir "ışık" olarak yerini almıştır. Çünkü Türk milleti 1923 yılında bu şehirden doğmuştur. Bu durum, şairi çok mutlu etmektedir. O bu heyecanını, mutluluğunu Ankara için "tutuşan kanım" benzetmesini kullanarak ifade etmeye çalışmıştır. Ankara, onun kanını coşturan, onu heyecanlandıran bir şehirdir. Şair, bu şehir için canını vermeye hazırdır. Ertem, bu duygularının Anadolu insanlarının da ortak duyguları olduğunu, Türk milletinin vatanı uğruna can vermeye her zaman hazır olduğunu,

(...)
Yolunda ölecek biziz Ankara'm!...

dizesi ile duyurmaktadır.

Rıza Pulât, "Ankara" isimli şiirinde Ankara sevgisini ferdî boyutuyla anlatmıştır. O, Ankara'ya âşıktır. Bu aşk da hasretiyle, gurur verici yönüyle şairi heyecanlandırmaktadır.

(...)
Aşkıyle öyle doldu ki içim;
Unuttum şeklini yarin ne biçim?
Ruhsuz bir kalıbım, ben onsuz hiçim

Kalbimdir göğsümde vurur Ankara..

Şair, "taptığım yüce bir gurur" dediği bu şehre "yarin şeklini unutacak kadar" âşıktır. Artık onun için tek sevgili güzel Ankara'dır. Gönlü Ankara'nın aşkıyla doludur ve kalbinde başka kimseye yer yoktur. Ankara onun bedenini, ruhunu kaplamıştır. Vücudunu, bu şehrin sevgisi yokken "ruhsuz bir kalıp"a benzeten şair, Ankara'nın kendisi için ne kadar önemli olduğunu son dizede, "Ankara kalbimdir." diyerek göstermiştir. Pulât, bu söylemle, Ankara'ya olan sevgisinin asla bitmeyeceğini ve kendi yaşamı için bu şehrin önemini vurgulamıştır.

Ankara sevgisini şiirleştirenlerden biri de Halit Fahri Ozansoy'dur. Ozansoy, Ankara sevgisini ifade etmenin yolunun onun için şiir yazmak olduğuna inanır. "Bizim Şiirimizde Ankara" isimli şiirinde hem bu fikrini hem de Ankara sevgisini yalın bir dille şöyle anlatmıştır:

Bugün dünden coşkunuz bu âşık ülkesinde,
Türk dili bülbülleşir şiirimizin sesinde;
Ne öyle dövünürüz, ne öyle höngürderiz,
Yalnız gönülden gelen sesle "Ankara" deriz.

Halit Fahri, bu şiirinde Ankara'ya olan aşkını klasik şiirimize ait "âşık - sevgili", "bülbül – gül" motiflerini kullanarak anlatmaya çalışmıştır. Bu aşkta, Anadolu "âşıklar ülkesi", Anadolu insanı ve şair "âşık"; Ankara "sevgili / gül", Türk dili "bülbül"dür.

Şair, Anadolu'yu, pek çok "âşık" yetiştirmesi nedeniyle, "âşıklar ülkesi" olarak nitelendirmiştir. Ülkesini ölümü göze alarak seven her Anadolu insanı, bu ülkenin türküsünü dile getiren birer "âşık"tır. Cumhuriyetin ilk yıllarında "âşık"ların ilgilendiği tek güzel yani sevgili "Ankara"dır. O dönemde, Ankara üzerine şiirler yazılır, aşklar ilân edilir. Halit Fahri'ye göre, bunun en güzel ve etkili yolu, türkü

söyler gibi şiir yazmaktır. Bu duygu ve düşünce ile şiirini yazan Ozansoy, gerçek sevgiyi ifade ettiğine inanır, Ankara sevgisini şiirleştirmeyenleri de eleştirir.

(...)
Her şey kendi adıyla güzeldir bizim için,
Kelimesi açıktır duyduğumuz sevincin.
"Ah Ankara!" diyenler şiir yazmaz, ağlaşır,
Bizimse şiirimizde Ankara mısralaşır!

Şaire göre, "Ah Ankara!" diyenler sevgilerini dile getirmektense ağlanma hissi vermektedirler. Oysaki Ankara'ya âşık olanlar bu duygularını mısralara dökerek ilân etmelidirler.

Halit Fahri Ozansoy'un "Ankara Karşısında" isimli şiiri de Ankara'nın Ozansoy için neden önemli olduğunu göstermektedir. Ankara, "Doğuda parlayan önemli bir şehir oluşuyla, tarihi kaplayacak ünüyle, ülkü yolcularına yol göstermesiyle" Halit Fahri'yi etkilemiş ve onun en çok sevdiği varlıklar arasında ön plana çıkmıştır. Birinci dörtlükte,

(...)
Rüzgârını koklıyan doyamıyor tadına,
Ankara, ah Ankara, tatlısın balın gibi.
(...)

dizeleri Halit Fahri'nin Ankara'yı nasıl algıladığını gösteren ilk dizelerdir. Şaire göre, Ankara "tadına doyum olmayan, bal gibi tatlı" bir yerdir. Ankara'yı bu özelliğinden dolayı sadece kendisi değil oranın rüzgârını koklayan herkes sevmektedir.

Vehbi Cem Aşkun da "Ankara'ya 1 – 2" şiirlerinde Türk milletinin Ankara'ya olan sevgisini ve bağlılığını anlatmıştır. Şairin yüksek tonda söylediği

dizeler onun ortaya koymak istediği fikir ve duygu yoğunluğunu olumlu yönde etkilemiştir.

(...)
Söyle sende gizlenen bu kuvvet ve bu güç ne,
Hangi kaynaktan aldın sen bu eşsiz varlığı!
Yediden yetmişe dek ruh verirsin gelene,
Sensin bugün Türklüğün sonsuz bahtiyarlığı!.
(...)

Şaire göre, Ankara, insanları kendine çeken bir kuvvete sahiptir. Bu kuvvet onun varlığına bir sihir katmıştır. Şair onun bu sihrini merak etmiş, bu sihrin kaynağını sormaktan kendini alamamıştır. O, varlığında benzersizlik yaratan bu özelliği ile "yediden yetmişe herkese ruh verir ve Türklüğün sonsuz bahtiyarlığı" olur. Şair, tüm bu anlatımlarla her Türk'ün Ankara'yı sevdiğini, çünkü Ankara'nın her insanı sevdirecek önemli özelliklere sahip olduğunu söylemeye çalışmıştır.

Aşkun, "Ankaraya 1" şiirinin dördüncü dörtlüğünde kendisinin de tutulduğu Ankara'dan ve Ankara'ya olan sevgisinden söz etmektedir.

(...)
Yatağına sığmıyan kükremiş bir sel gibi,
Ben de bir gün koparak nolur bağrına aksam!
Dolaşsam yüzlerinde okşasam bir yel gibi,
Nolur dünya gözüyle doyasıya bir baksam!

Şairin gönlü Ankara sevgisi ile doludur. Onun isteği, "yatağına sığmayan kükremiş bir sel" gibi olan bu gönlü ile Ankara'ya kavuşmaktır. Ankara'ya varmak ve onun yüzünü bir yel gibi okşayıp, doyasıya onu izlemek isteyen şair, bunun hayaliyle yaşamaktadır.

Aşkun, kendisinin yaşadığı bu heyecanı Ankara'yı gören her insanın yaşayacağını şiirin ikincisinde şöyle dile getirmiştir:

(...)
Seni gören sevinçten çok mu coşup ağlasa,
Bu varlığın önünde çarpmıyan bir kalp mi var!
(...)

Salâhattin Savcı, amcasına ithafen yazdığı "Ankara" isimli şiirde Ankara'nın Türkler için önemine ve onların sevgisine tercüman olmuştur.

(...)
Ankaradır özadın,
Sever seni her, kadın…
Bitmez, tükenmez tadın
Zümrüt yollu Ankara!..
(...)

Ankara, Anadolu toprakları üzerinde yaşayan her erkeğin ve kadının gönülden sevdiği, bağlı olduğu bir şehirdir. "Zümrüt yollu Ankara"nın tadı onlar için hiçbir zaman tükenmeyecektir. Şair, bu ifadeyle Ankara sevgisinin Anadolu insanının gönlünden hiç çıkmayacağını anlatmak istemiştir. Şair, son dörtlükte bunun imkânsız olduğunu daha etkili bir anlatımla şöyle şiirleştirmiştir:

(...)
Güzelleşmiş her yanın,
Türkündür bütün kanın
Türkündür bütün canın!
Çelik kollu Ankara!..

Savcı, şiirinde Ankara'nın önceleri çorak bir yapıya sahip olduğuna ancak daha sonra ağaçlandığına, yeşillendiğine dikkat çekmiştir. Şaire göre, bunun nedeni Türklerdir. Türkler, Ankara'ya kan, can vermişlerdir. Şehir, Türkler sayesinde

güzelleşmiş ve güçlenmiştir. Bu yeni durum, Türklerin Ankara'dan vazgeçmelerini imkânsız hâle getirmiştir.

Ankara sevgisini mısralara dökerek anlatan şairlerden biri de Muzaffer Alper'dir. Bu şair de Ankara'yı "tapar derecede" sevmektedir. "Ankara" isimli şiirinin ilk dörtlüğünde duygularını şöyle dile getirmiştir:

Tapan gönlümle sana, deniz, kara dolaşsam,
Ufuklarda yürüsem, yüce, tepeler aşsam,
Seni anlatmak için canla başla savaşsam,
İçinden de sıcaksın uzaktan da Ankara.
(...)

Şair, Ankara'ya âşıktır. Gönlündeki aşk ile heyecanlanan şair, bu heyecanla denizde, karada, gökyüzünde yürümek ve Ankara'yı herkese, her şeye anlatmak istemektedir.

Ankara, şair için bir tutkuya dönüşmüştür. Bu tutkuya hapsolan şair, sevgisini paylaşarak bu durumdan kurtulmaya çalışsa da başaramamıştır. Şu dizeler, onun bu durumdan şikâyetçi olmadığını göstermektedir:

(...)
Derin sevgilerimle sana dolub bakarken,
Gözüm yandı, kamaştı doyamadım yine ben,
(...)

Hamid Salih Asyalı'nın "Ankara'ya" şiirindeki Ankara sevgisi ise "sevgili" motifi üzerinden anlatılmıştır. Ankara, "her gencin sevgilisi"dir.

(...)
Sende bizi bekliyen bir sevgili yok değil
Her gence ayrı ayrı sevgilisin Ankara!
Bağrımızı açarak senden gelen rüzgâra
Kalbimizi fırlatsak az olur bu, çok değil.

Asyalı, tek bir kişinin değil, Türk milletinin sevgilisi olan Ankara'dan söz etmektedir. Ankara, her gencin âşık olduğu "sevgili"dir. Bu sevgili, rüzgârıyla herkesi kendine âşık etmiş; âşıklar ona olan sevgilerini "kalplerini bu rüzgâra fırlatarak" duyurmaya çalışmışlardır. Bu dizelerdeki rüzgâr klasik şiirimizdeki sevgilinin kokusunu getiren rüzgâr değildir. Şair, Ankara'da yaşanan değişimi, gelişimi rüzgâra benzetmiştir. Türk milleti, Ankara'da başlatılan harekete, yenileşmeye hep hayran ve âşık olmuştur.

Atatürk Dönemi'nin önemli şairlerinden biri olan Osman Attilâ, Ankara'ya olan tapar derecedeki sevgisini, "Ankara'ma" isimli şiirinde Ankara için birbirinden farklı pek çok benzetme kullanarak anlatmaya çalışmıştır. Onun için Ankara, "güneşin beşiği, aydınlık eşiği, devrimlerin örsü, kültürün kaynağı vb."dir. Şair, hepsi birer arka plana sahip bu benzetmelerle Ankara'ya olan sevgisinin nedenlerini ortaya koymaya çalışmıştır.

Osman Attilâ, şiirine bir itirafla başlamıştır. O, Ankara'yı görmeden sevmiş, ona kalbinde geniş bir yer ayırmıştır.

Seni görmedim ama pek âlâ tanıyorum
Seni kalbimin en baş yerinde anıyorum.
(...)

Kurtuluş Savaşı sırasında Anadolu'da sürdürülen hareketin desteklenmesi amacıyla başlatılan seferberlikte Anadolu için şiir yazan şairlerin bir kısmı

Anadolu'yu görmeden şiir yazdıkları için sert eleştirilere maruz kalmışlardır. Anadolu'yu hiç görmeden, Anadolu insanını hiç tanımadan ortaya konan edebî ürünler, var olanı yansıtmadıkları neden gösterilerek sert üslûpla eleştirilmişlerdir.

Osman Attilâ, şiirini Ankara'yı görmeden yazmış olmasına rağmen, zaferin kazanılmasında en önemli rolü üstlenen Ankara'yı bir sembol olarak görmektedir. Onun şiirindeki ve gönlündeki Ankara, tarihiyle, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundaki rolü ile vb. hak ettiği sıfatları almış bir şehirdir. Attilâ'nın Ankara için seçtiği ilk sıfatlar "güneşin beşiği ve aydınlık eşiği"dir. Şair,

(...)
Geceyi bilmiyorsun, Güneşin beşiğisin;
Başarılar yolunun aydınlık eşiğisin!

dizeleriyle Ankara için kullanılabilecek en geniş anlamlı sıfatları daha şiirinin başında söyleyivermiştir. Bunlar "güneşin eşiği ve aydınlık beşiği" benzetmeleridir. Şairin Ankara için seçtiği bu benzetmeler şehrin tarihî önemini ortaya koyan benzetmelerdir. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında önemli ve büyük rolü olan Anadolu şehri Ankara için "güneşin beşiği" benzetmesi kullanılması tesadüf değildir. Attilâ, bu benzetmeyi seçerek Ankara'nın Türkiye Cumhuriyeti için ne demek olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Ankara "güneşin beşiği"dir; çünkü oradan yeni bir ülke, Türkiye Cumhuriyeti doğmuştur. Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında en önemli ve büyük rolü Ankara üstlenmiştir. Mustafa Kemal ve Büyük Millet Meclisi'nin savaşı yönettiği bu şehir hem zaferin kazanılmasında hem de yeni bir devletin kurulmasında yönetim merkezi olmuştur. Şairin Ankara'yı sevmesinin en önemli nedenlerinden biri budur.

Osman Attilâ, şiirinde kullandığı diğer benzetmelerle bu sevgisinin başka nedenleri olduğunu göstermiştir. Bu benzetmeler ve ortaya konulan nedenler kısaca şöyledir: Şaire göre Ankara, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasındaki rolü nedeniyle "başarı perisinin ebedî durağı ve İstikbâl plânının en kutsal durağı"; Anadolu insanının ülküsü hasebiyle "devrimlerin örsü, kültürün kaynağı"; inanan Anadolu

insanının gözünde "mabed" vb. dir. Bütün bu benzetmeleri ilgili konu başlıkları altında açıklayacağımız için burada sadece şairin Ankara'ya olan sevgisinin nedenleri olduğunu söylemekle yetindik.

2.8.1.2. Ankara Özlemi

Millî Mücadele'den önce "gurbet" olarak Ankara görülürken Mücadele'nin ardından Ankara dışı, gurbet olmuş ve şairler gurbetten Ankara'ya olan özlemlerini şiirlerle dile getirmeye çalışmışlardır. İ.İlhan bu şairlerden biridir. Şair, "Ankara'ya Hasret" şiirinde Ankara ile ilgili izlenimlerini ve ona duyduğu özlemi anlatmıştır.

Bu gurbette her lâhza şen bir ses özlerim de,
Duyduğum: Rüzgârların son serenatlarıdır.
Her ne zaman hayalin uzansa gözlerimde
Ruhuna kapı açan nur kâinatlarıdır.
(...)

Şair, gurbette Ankara'nın şen sesini özlemiştir. Onun arzusu bu sesi duymak iken duyduğu "rüzgârların son serenatları"dır. Şair, bir daha göremeyeceği şehrin sesini değil, ona bu durumu hatırlatan rüzgârın son serenatlarını duymaktadır. İlhan, "rüzgârların son serenatları" imajını kullanarak kendisinin hep Ankara'dan uzakta, gurbette yaşayacağını haber vermektedir.

İlhan, ilk iki dizede Ankara'nın sesini duymak isterken son iki dizede Ankara görüntüsünü hayalinde canlandırmak ister. Ne zaman Ankara gözünde canlansa ruhu nurla dolan şair, bundan mutluluk duyar. İlhan, Ankara'nın görüntülerini "ruhuna kapı açan nur kainatları" diye imajlaştırmış ve çok sevdiği şehrin kendisini, ruhunu ne kadar rahatlattığını anlatmaya çalışmıştır.

Muharrem Zeki'nin Ankara'ya özlemi ise daha şehirden ayrılır ayrılmaz başlamıştır. Onun için yolculuk yaptığı geceler bile gurbet gecesidir. O, bu gurbette Ankara'yı çok özlemektedir.

(...)
Yırtan düdük sesi mi karanlık geceleri?
Yoksa çileye mahkûm acınacak ben miyim?
Fakat bana oh çekin, ey gurbet geceleri!
Ben elemden anlıyan, kederden bilen miyim?
(...)

Muharrem Zeki, "Ankaraya veda" şiirinin ikinci dörtlüğünde Ankara'dan Haydarpaşa'ya başlayan yolculuğun kendisine verdiği üzüntüyü anlatmıştır. Şair, içinde bulunduğu durumu, yolculuk yaptığı trenin düdüğü üzerine kurduğu imajlarla anlatmaya çalışmıştır.

Şiirde iki unsur vardır. Bunlardan biri trenin düdüğü biri de şairin kendisidir. Şair, tren düdüğünü, çıkardığı acı ses nedeniyle kendisi gibi gurbet yolculuğuna çıkmış biri olarak hayal etmiş, içinde bulunduğu psikolojik durumu bu düdüğün sesiyle anlatmaya çalışmıştır. Karanlık geceleri yırtan düdük sesi sanki onun üzüntüsünü duyurmaya çalışmaktadır.

Şair, kendisi için ise "çileye mahkûm" nitelendirmesini kullanmıştır. O gurbete gitmek zorunluluğunu "çileye mahkûm olmak" olarak düşünmüştür. Ona göre, gurbet "çile yeri", gurbetteki insan da "çile mahkûmu"dur. Şair, tüm bu imajlar etrafında Ankara'dan ayrılmanın kendisine verdiği üzüntü hâlini anlatmak istemiştir. Ankara'dan ayrı kalmak onun için en büyük üzüntü olmuştur.

Ankara'ya hasret kalmış şairlerden biri de Ertem'dir. Ertem, "Ankara'ya" şiirinde, hasretini duyduğu Ankara'ya olan aşkını dile getirmektedir.

Gece aydan sordum, gündüz güneşten;
Başımda bir sevda oldun ateşten!
Ankara'm, canıma akan, Ankara'm,
Bağrımı hasretle yakan Ankara'm!...
(...)

Şair için uzağında olan Ankara, "ateşten bir sevda"dır. Ankara aşkı ile yanıp tutuşan şair, gece gündüz onu aramakta, onun hasreti ile yanıp tutuşmaktadır. Hasret insanın yüreğini yakar. Ertem'in yüreği de Ankara'nın hasreti ile yanmaktadır.

Şiirin ilk dörtlüğünde Ankara hasretini nasıl yaşadığını anlatan şair, son dörtlükte özlemini duyduğu Ankara'ya kavuşacak olmanın sevincini, heyecanını anlatmaktadır.

(...)
Ankara'm, koynunu aç, geliyorum!
Yoluna çiçekler saç, geliyorum!
Ankara'm, Ankara'm, eşsiz Ankara'm!
Yolunda ölecek biziz, Ankara'm!...

Ertem'in özlemiyle yandığı Ankara'ya kavuşacağı güne az kalmıştır. Bunun sevinciyle Ankara'ya seslenen Ertem, onu sevenlerin onun için ölmeyi kabul ettiklerini söylemektedir. Bu fedakârlık Anadolu insanının gönlündeki Ankara sevgisinin ne kadar büyük olduğunu göstermektedir.

Hüseyin Nazmi, "Ayhan'ımın Ağzından" isimli şiirinde Ankara özlemini ve bir an önce Ankara'ya kavuşma isteğini anlatmıştır.

(...)
Ey şanlı, nurlu heykel, yardımından beklerim
Benim gözümde tüten Ankara'yı isterim.
(...)

Şair, bu beyitte Ankara özleminin boyutunu "gözümde tütmek" deyimiyle anlatmaya çalışmıştır. O, Ankara'yı çok sevmekte, ondan daha fazla ayrı kalmak istememektedir.

Ankara'ya kavuşma isteğinin hemen yerine gelemeyeceğini bilen şair, en azından sevgisinin Ankara'ya ulaştırılmasını,

(...)
Ey parlayan güneşim gel sen de gir oraya
Benim coşkun sevgimi, ulaştır Ankara'ya
(...)

beyitinde güneşten rica etmektedir.

Ankara özlemini yüreğinin derinliklerinde hisseden Behçet Kemal Çağlar da bu özlemini, Ankara'nın çok uzağında, Londra Fransız Hastanesi'nde yazdığı "Ankaram, Ah Ankaram" şiiriyle anlatmıştır.

(...)
Bana rûyada olsun bir an görün Ankaram!
Tabutumu gölgenmiş gibi sarsın sancağım…
Senden bir el uzansa şifa bulacak yaram;
Senden bir ses işitsem doğrulup koşacağım..
(...)

Behçet Kemal, Fransız Hastanesi'nde hastalığını unutmuş Ankara özleminin derdine düşmüştür. Anadolu ve Ankara âşığı Çağlar için, bu topraklardan ayrı kalmak, yaşayabileceği en büyük acılardan biridir. Bu acı ile hasta yatağında yatan şairin ilacı Ankara'dır. O, Ankara'ya gidemese de onu rüyasında görmek, oradan gelecek bir sesi işitmek hastalığına çare olacaktır.

Behçet Kemal, hastalığından değil, yad ellerde ölmekten korkmaktadır. Bu korku da onu teselli eden tek şey, Anadolu toprağının ebediyen var olacağını bilmektir. O, bu toprakların özlemini var olan gerçek ile biraz olsun hafifletmektedir.

(...)
Gurbet elde ölürsem eğer, gömüldüğüm gün
Kendine bir teselli bul, sevin doya doya:
Bu uzak, yad ellerin bir köşesi var, düşün,
Orası ebediyen, ebediyen Türkiye.

Behçet Kemal, yurdundan uzakta olsa da aklının bir köşesinde hep âşık olduğu bu topraklar vardır. Şair, şiirinin son dörtlüğünde hayattayken yaşadığı bu duyguları öldükten sonra da yaşayacağı için yad ellerde ölmesinin kendisini çok etkilemeyeceğini söylemektedir. Onu üzen şey ülkesine hasret kalarak ölmektir.

Vehbi Cem Aşkun da Ankara'dan uzakta kalmış ve Behçet Kemal gibi Ankara özlemini rüyalarıyla hafifletmeye çalışmıştır. "Ankara" isimli şiiri bu duygularını yansıttığı dizelerden oluşmaktadır.

Hasretini çekerek senin kaç yıl Ankara;
Taşını, toprağını bilsen nasıl özledim.
Kokunu ufuklardan getiren rüzgârlara,
Karışıp gelmek için yolarını gözledim!..

Rüyalarınla doldu en tatlı gecelerim;
Kaç kere hayalinle yaptım sabahlarımı!
Sana kavuşmaktı hep bütün düşüncelerim,
Bu uğurda verirdim istense hep varımı!..
(...)

Vehbi Cem, Ankara'dan ayrı kaldığı sürede bu şehri çok özlemiş, Ankara'ya kavuşmanın yollarını aramıştır. Ona göre en kolay yol, "Ankara'nın kokusunu getiren rüzgârlara karışmak"tır. Bu rüzgâr sayesinde Ankara'ya daha çabuk varabileceğini düşünen şair, gerçekte olması mümkün olmayan bu durumu hayalinde canlandırmaktan öte gidememiştir. Zaten onun amacı da hayal dünyasındakini yaşayıp özlemini biraz olsun hafifletmektir.

Aşkun'un Ankara özlemini hafifleten diğer bir şey ise rüyaları ve Ankara ile ilgili kurduğu hayalleridir. O, Ankara'ya kavuşmak için her şeyinden vazgeçmeye hazırdır. Ancak elinden gelen rüyalarında Ankara'yı görmek ve onunla ilgili hayaller kurmaktır. O, bunları yaşayarak Ankara'yı da yaşamaya çalışmaktadır. Şairin ayrılık acısını hafifleten rüyaları ve hayalleridir.

2.8.1.3. Ankara İçin Kullanılan Benzetmeler

2.8.1.3.1. Kâbe

Anadolu, insanının inancını ortaya koyan göstergelerin bulunduğu yerlerden biri de edebî ürünlerdir. Özellikle 1923-1938 arası belirli ve planlı bir politikanın ürünü olarak ortaya konan şiirler, kullanılan edebî sanatlar sayesinde konu ile ilgili pek çok öğeyi içermektedir. Anadolu ve Anadolu coğrafyası için kullanılan benzetmeler, Anadolu insanının inancına ait kutsal bazı unsurlar üzerine kurulmuştur. Bunlardan birisi de Müslümanların önemli bir mekânı olan Kâbe benzetmesidir.

O dönemde en önemli mekân Anadolu iken ikinci önemli mekân Ankara'dır. Bu mekânlar üzerine yazılan şiirlerde en çok kullanılan benzetmelerden biri Kâbe benzetmesidir. Bu benzetme, mekânın önemini ve vazgeçilmezliği ön plana çıkarmaktadır. Ankara için seçilmesi aynı zamanda o dönemdeki ülkünün merkezinin Ankara olduğunun gösterilmesi açısından da önemlidir.

Behçet Kemal, "Görmeye Geldim" isimli şiirinde Ankara için "Kâbe" benzetmesini şu dizelerde kullanmıştır.

(...)
Dinlenmeyi bilmeden yürüdüm günlerce ben;
Hasretinden hız aldım, koştum gündüz-gece ben,
Ankara havasını içime sindirmeye;
Senin nefes kattığın bu mutlu hava diye
Bilmiyorum; riya ne? hulûs ne? ihtiram ne?
Doğrudan doğruya ben dönüp senin Kâbene
(...)

Behçet Kemal Çağlar, gönlü Anadolu, Ankara ve Atatürk sevgisiyle dolu bir şairdir. Bu şiirde, onun bu yönünü görmek mümkündür. Şiir, Ankara'ya Atatürk'ü görmeye giden şairin duyguları üzerine yazılmıştır. Şair, Musa'nın Tanrı'yı arayışı gibi, Ankara'da Gazi'yi aramaktadır. Bu tabloda Ankara "Kâbe", Gazi de "Tanrı" olarak canlandırılmıştır. Behçet Kemal Ankara'yı ve Mustafa Kemal'i o kadar çok sevmektedir ki onlar için en kutsal varlıkları benzerlik unsuru olarak tercih etmiştir. Şaire göre, Mustafa Kemal "Tanrı", onun bulunduğu şehir yani Ankara da "Kâbe"dir. Ankara, yeni bir devletin kurulduğu, inkılâpların yapıldığı, Anadolu insanını hayata döndüren bir yer olarak Kâbe kadar önemli ve kutsal bir yerdir. Bu, o dönemin pek çok şairinin ortak düşüncesidir.

Bu düşünceyi şiirinde net bir ifadeyle dile getiren şairlerden biri de Halim Yağcıoğlu'dur. Yağcıoğlu, "Ankara" şiirinde Ankara için "Türklüğün Kâbesi" benzetmesini kullanmıştır.

(...)
Arkadaş hey!... Ankara; türklüğün kâbesidir..
Orda dikilen her taş, zafer abidesidir…
(...)

Şair, "Arkadaş!" diye hitap ettiği Anadolu insanına Ankara'nın güzelliğini ve önemini duyurmaya çalışmıştır. Ankara sanıldığı gibi çorak olmayan, her yeri işlenmiş yalçın kayalarla dolu, saadetin yaşandığı bir yerdir. Bütün bu özellikler Ankara'nın sevilmesinin nedenleridir. Ankara'nın sevilmesinin ve bu şehre inanılmasının bir nedeni de bu şehrin "Kâbe" gibi önemli olmasıdır. Kâbe, Müslüman halkın inandığı, inancını yerine getirdiği yer, Ankara da Türk halkının ülküsüne inandığı yerdir. Türk halkı Ankara'ya ve Ankara'daki oluşuma kayıtsız inanmış ve bağlanmıştır.

2.8.1.3.2. Cennet

Bir yerin güzel olup olmadığının ya da ne kadar güzel olduğunun anlatılmasının en kolay ve anlaşılır yolu onu başka yerlerle kıyaslamaktır. Bu konuda bizim geleneğimizde ve inancımızda benzetilen olarak en çok kullanılan mekân "cennet"tir. Anadolu ve Anadolu'ya ait mekânların güzelliği "cennet" kadar ya da "cennetten güzel" olarak anlatılmıştır. Bu benzerlik ilişkisinden Ankara da nasibini almıştır.

Halim Yağcıoğlu, Ankara ile cennet arasındaki benzerlik ilişkisini şöyle kurmuştur:

(...)
Çorak bir tarla değil... Hayır cennetten güzel
Akıyor medeniyet oradan sel gibi sel.

İç Anadolu bölgesi coğrafi yapısı itibariyle kıraç bir bölgedir. Bozkır topraklara sahip bu bölgede yer alan Ankara da çoraklığıyla bu bölgenin özelliğini yansıtan şehirlerden biridir. Ancak Yağcıoğlu, "Ankara" isimli şiirinde Ankara'nın "çorak bir tarla" olmadığını anlatmaya çalışmıştır. Şaire göre, "bir medeniyetin sel gibi aktığı" Ankara'nın çorak olması imkânsızdır. Bu nedenle Ankara'nın "cennetten

daha güzel" olduğunu söyleyerek onun çorak değil, yeşil ve verimli bir yer olduğuna dikkat çekmek istemiştir. Yağcıoğlu'na göre, Ankara yeşillikleriyle ve verimliliğiyle cennetten çok daha güzel bir yerdir.

Ankara'nın güzelliğini onu cennet yerine koyarak anlatanlardan biri de Necmettin Esin'dir. Esin, "Ankara" isimli şiirinin ilk dörtlüğünde Ankara sevgisiyle dolu gönlünün coşkusunu,

Bugün de sana gönül tutuştu için için,
Asfalt kaldırımlara bir an baş koymak için,
Bu cennet bahçesinin seyrine doymak için,
Mazi bir gerçek gibi ayaklansa Ankara!
(...)

dizelerinde "cennet bahçesinin seyrine doymak" istediği özlemini de ifade ederek anlatmıştır.

2.8.1.3.3. Çare Kaynağı

Ankara'nın en önemli özelliği Türk milletinin yeniden dirilişindeki büyük payıdır. Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın yönetileceği merkez olarak Ankara'yı seçmiş ve hem aldığı isabetli kararlarla hem de şehrin konumunun avantajlarıyla Türk milletinin tekrar canlanmasını sağlamıştır. Bu canlanmada Ankara'nın rolü ortadadır. Bunun farkında olan Anadolu insanı, ona olan sevgisini ve verdiği değeri hep yüreğinde taşımıştır. Bu durum şiirlere de yansımış, şairler Anadolu insanının Ankara'ya olan inancını, sevgisini dizeleriyle duyurmaya çalışmışlardır.

Anadolu insanının Ankara'ya olan inancının en önemli göstergesi, bu şehri, dertlerini unutturacak bir "çare" olarak görmesidir. Bu durum, Ahmet Ali'nin "Ankara Türküsü" başlıklı şiirinde şöyle dizeleşmiştir:

Ankara Ankara güzel Ankara
Seni görmek ister her bahtı kara
Senden medet umar her düşen dara
Yetersin onlara gözel Ankara.
(...)

Türk milletinin kara yazısını bir anda değiştiren Ankara, "bahtı kara Anadolu insanın da çaresi olacaktır. Bunu bilen bahtı kara ve dara düşmüş her Anadolu insanı Ankara'yı görmek arzusundadır. Onların tek medet umdukları yer bu şehirdir. Ankara onları kara bahtlarından, düştükleri darlıktan kurtaracaktır. Çünkü Ankara Türk milletine yeniden can vererek mucize yaratmış bir yerdir.

Bu köklü inancı şiirleştiren şairlerimizden bir diğeri Vehbi Cem Aşkun'dur. Aşkun, "Ankaraya I" isimli şiirinin ilk dörtlüğünde

Seni gören diyorlar bilmez keder, dert nedir,
Unutur her acıyı, kalkar gönlünden tasa!
Kalbi kıvançtan taşar, yüzlerine kan gelir,
Seni gören diyorlar ömrünce girmez yasa!.
(...)

dizeleriyle Anadolu insanının Ankara'ya bakışını ve nasıl kabul ettiğini anlatmıştır.

Ankara, "kendini gören herkese kederi, derdi unutturan, gönlünden acıyı ve tasayı kaldıran" bir şehirdir. İnsanların gönlündeki olumsuzlukları yok eden şehir, onların gönlünü kıvançla yüzlerini de kanla doldurur. Onu görenler ömürleri boyunca yasa girmezler, Aşkun, Anadolu insanının bu inancını şiirinde aynı dörtlüğü ikinci kez tekrarlayarak vurgulamıştır. Ankara, Anadolu insanının dertlerini yok eden, onlara yaşama gücü veren bir "çare"dir.

Münir Müeyyet, Ankara'nın bu özelliğ için "ışık" benzetmesini kullanmıştır. Ankara, Anadolu'nun karanlık günlerine ışık olacak, Anadolu halkını aydınlığa çıkaracak bir şehirdir. "İnkılâp Tabloları" isimli şiirinin "Savaş Yollarında" başlıklı bölümünde savaş yıllarındaki yaşantısından bir kesit sunan şair,

(...)
İnancım, toprağımdı, ışığım da Ankara, Acılar,
Bin yara katarken yüreklere..
(...)

dizeleriyle bu görüşünü ortaya koymuştur.

2.8.1.3.4. Ankara'nın öteki vasıfları

Ankara ile ilgili kullanılan benzetmeler çok çeşitlidir. Bu çeşitlilik, Ankara'nın tarihî ve coğrafî özelliklerinden, ona duyulan inanç ve sevgiden, ona verilen değerden kaynaklanmaktadır. Kale, efsane, elmas, tan yeri, bal çiçeği v.b Ankara için kullanılan benzetmelerden bazılarıdır.

Muharrem Zeki, Ankara için "efsane" benzetmesini seçmiştir. "Efsane", Anadolu için de kullanılmıştır. Anadolu'da yaşanan savaştan galip ayrılan Türk milletinin yazdığı tarih "efsane" olarak kabul edilmiştir. Muharrem Zeki'nin "efsane" benzetmesini seçmesinin nedeni millî değil şahsîdir. O, Ankara'ya ve Ankara'da yaşadıklarına "efsane" demiştir. "Ankara'ya veda" isimli şiirinde bu şehirden ayrılışından duyduğu üzüntüyü geride kalmışlık anlamında "efsane" benzetmesiyle anlatmaya çalışmıştır.

Bir hayal gibi söndü önünde gözlerimin
Tatlı bir efsanedir Ankara artık bana
Son damlası akarken kanıyan içerimin
Onu düşüneceğim bahtıma yana yana.
(...)

Zeki, Ankara'dan İstanbul'a doğru yola çıkmıştır. Şiirden anlaşıldığı üzre şair bu yolculuğu hiç istememektedir. Çünkü Ankara ve Ankara'da yaşadıkları onun için çok önemlidir. Şiirin birinci dörtlüğünün her dizesi onun bu duygularının tercümanı

gibidir. Birinci dize şairin Ankara'dan ayrılacağını, ikinci dize Ankara ve Ankara'da yaşadıklarının kendisi için ne kadar önemli olduğunu, üçüncü dize bu ayrılığı hiç mi hiç istemediğini, son dize ise Ankara'yı hiç unutmayacağını anlatmaktadır.

Ankara için pek çok benzetme kullanan şairlerden biri Tayyar Fethi Bütün'dür. Fethi, "Ankara" şiirinde Ankara için "kurtuluşun anası", "erdemler yatağı" ve "doğu güneşi" benzetmelerini bir arada kullanmıştır

(...)
Atamızdan alarak o ulu dileğini,
Doğurdun kurtuluşu, sensin onun anası!
Özün Türke gösterdin nasıl devrildiğini
Acunun dizlerine, sonsuzlaşan bir yasla.

Ey erdemler yatağı dinle bu türkümüzü!
Acun seni tanıyor doğu güneşi diye!
Musa var olsa söyler dinle bu gerçek sözü
Seni yaratan Türkü sakın verme tarihe!

Bütün, bu şiirde, Ankara'nın, Türk milletinin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihindeki yerini anlatmaktadır. Ankara, Türk milletinin ülküsünü yerine getirdiği yerdir. Türk milleti atasından aldığı güçle Ankara'da bir milleti yok olmaktan kurtarmıştır. Şair, bu nedenle Ankara için "kurtuluşun anası" benzetmesini kullanmıştır. Ankara, zaferin nasıl kazanılacağını evlatlarına yani Türk milletine öğretmiş ve bu sayede "ana"lık sıfatını kazanmıştır.

Ankara'nın bir diğer özelliği "erdemler yatağı" olmasıdır. Tayyar Fethi'nin Ankara için böyle bir benzetme seçmesinin de "kurtuluşun anası" benzetmesindeki gibi tarihî bir zemini vardır. Ankara, sadece Kurtuluş Savaşı'nın kazanıldığı bir coğrafya değildir. Savaşın kazanılmasının ardından yeni bir devlet kurmak için verilen mücadele, yapılan inkılâplar, reformlar vs. bu şehre "erdemler yatağı" denilebilecek bir önem daha yüklemiştir. Tüm dünya Ankara'yı bu özellikleriyle

tanımıştır. Şair, bu durumu da Ankara için "doğu güneşi" benzetmesini kullanarak anlatmıştır. Bir millete can veren Ankara, dünyaya "doğudan yükselen bir güneş" gibi görünmektedir. Güneş nasıl tabiata hayat veriyorsa Ankara'da Anadolu'ya ve Anadolu insanına öyle hayat vermiştir.

Ankara üzerine yazılmış şiirlerden birisi de isimsiz yayımlanan "Ankara" isimli bir şiirdir. Şair bu şiirde, Ankara'ya olan sevgisini övgülerle dile getirmeye çalışmıştır. Bu övgüler, daha çok seçilen benzetmelerle yapılmıştır. Örneğin şair, Ankara'nın güzelliğini övmek için "afet" benzetmesini seçmiştir.

Bir ilâh anıtının gölgesi baş ucunda,
Ankara bir "afet"tir, bu dünya avucunda
(...)

Şair, Ankara'yı güzel bir kadın olarak hayal etmiştir. Bu kadın güzelliğiyle bütün dünyayı kendisine âşık etmiş, avucunun içine almıştır. Artık herkesi yönetebilecek güçtedir. Şair, hayal dünyasında kurduğu bu tablo ile gerçekte var olan duruma dikkat çekmektedir. Ankara, gücü sayesinde dünyanın pek çok devletine karşı koymayı ve onları Anadolu'dan uzaklaştırmayı başarmış bir şehirdir. O, Kurtuluş Savaşı'nda ortaya koyduğu kimliği ile bütün dünya ülkelerini avucunun içine almış ve onlara isteklerini kabul ettirmeyi başarmıştır.

Şairin Ankara ile ilgili kullandığı diğer benzetmeler şiirin altıncı dörtlüğündedir.

(...)
Ey yüce bir "ulus"un kaynağıdır bu şehir;
Ve milyonca erenler durağıdır bu şehir
(...)

Birinci dörtlükte "dünyayı dize getiren" olarak nitelendirilen Ankara bu dörtlükte "ulus"a yani Türk milletine kaynaklık edişiyle yer almıştır. Ankara, Türk milletine "kaynak"lık etmiş yani onun yaşaması için gereken her türlü şeyi sunmuş bir şehirdir. Bu özelliği ile Türk milletinin "yaşama kaynağı"dır.

"Ankara" isimli şiirinde Ankara'ya duyduğu tapar derecedeki sevgisini anlatan Muzaffer Alper, Ankara'nın gece görüntüsünden söz ederken "elmas" benzetmesini kullanmıştır. Ankara, gece yanan ışıklarıyla "elmas"ı andırmaktadır. Karanlık onun parlaklığını örtmeyi başaramamaktadır.

(...)
Gece ışıklarınla benziyorsun elmasa,
Kara esvabın bile, sokamaz seni yasa,
(...)

Ankara'ya gece karanlığı çökmüştür. Şair, bu olayı Ankara'nın "kara esvab giymesi", bu karanlık manzaranın Ankara'nın ışıkları sayesinde aydınlanmasını ise "kara esvabın Ankara'yı yasa sokmaması" olarak hayal etmiştir.

Ankara için kullanılan bir diğer benzetme de yine Kurtuluş Savaşı ile ilgili olarak seçilmiş "kale" benzetmesidir. Ankara, Kurtuluş Savaşı'nın yönetildiği yer olarak, ikincisi de Anadolu topraklarının korunduğu yer olarak bu benzetmeyi hak etmiştir.

Hasan Âli Yücel, Ankara için "kale" benzetmesini yapanlardan biridir.

(...)
Ordu, orda kuruldu;
Düşman ordan vuruldu.
Türke bir kale oldu
Bahtı ak, taşı kara
Yurdun kalbi Ankara!...
(...)

Hasan Âli Yücel, "Ankara" isimli şiirinde Ankara'nın savaştaki konumunu belirtmektedir. Ankara, "düşmanların vurulduğu, orduların kurulduğu" bir yerdir. Bir milleti savunma yükünü taşıyan Ankara bu hâliyle bir "kale" gibidir. Bu "kale" Türk milletini korumakta, milletin kalbi bu kalede atmaktadır.

Ankara sevgisini kalpten yaşayan Osman Attilâ, "Ankara'ma" isimli şiirinde Ankara için birden fazla benzetme kullanmıştır. Bu benzetmelerin hepsi Ankara'ya olan sevgisinin ve inancının boyutunun ortaya koyar niteliktedir.

(...)
Geceyi bilmiyorsun, Güneşin beşiğisin;
Başarılar yolunun aydınlık eşiğisin!
(...)

Şair, Ankara için ilk olarak "güneşin beşiği, aydınlık eşiği" benzetmelerini kullanmıştır. Ona göre Ankara, karanlığın ne olduğunu bilmeyen hep gündüzü yaşamış bir şehirdir. Bu şehre Türk tarihinin önemli safhalarında gösterdiği başarılardan dolayı "aydınlık eşiği" benzetmesi de yakıştırılmıştır. Attilâ'nın bu benzetmeleri seçmesinin nedeni yine Ankara'nın yeni bir devletin kuruluşunda merkez olmasıdır. Yeni devlet bu şehir sayesinde kurulmuştur. O nedenle Ankara için "güneş" benzetmesi çok kullanılmıştır.

Osman Attilâ'nın, Ankara için kullandığı ikinci benzetme "aydınlık eşiği"dir. Bu benzetme "güneşin beşiği" benzetmesinin tamamlayıcısıdır. Ankara Türkiye Cumhuriyeti'inin kuruluşunu sağladığı gibi, bu şehirdeki meclisle devletin ilerlemesi için gerekli kararları alarak büyük ve önemli başarılar göstermiştir. Ankara bu özelliği ile Anadolu'da daha sonra görülecek olan gelişmelerin ana kaynağıdır.

Şair, şiirin dokuzuncu dizesinde de buna benzer bir benzetme daha kullanmıştır.

(...)
Başarı perisinin ebedi durağısın.
(...)

Ankara büyük başarıların yaşandığı bir yerdir. Şair, bu durumun her zaman devam edeceğini düşünerek Ankara için "başarı perisinin ebedi durağı" demiştir. Bu şehir, başarı perisi sayesinde hiç bitmeyecek gelişmelere, ilerlemelere imza atacaktır.

Attilâ'nın Ankara'nın bu önemli yönü ile ilgili olarak kurduğu diğer benzetmeler şu dizelerde karşımıza çıkmaktadır:

(...)
Devrimlerin örsüsün, kültürün kaynağısın!
Her yeni ülkünün de en coşkun sağnağısın!
(...)

Ankara'da sadece bir devlet doğmamış, o devletin büyümesi, gelişmesi için gerekli devrimler, ülküler, inkılâplar da orada yapılmıştır. Bu nedenle şair, Ankara için "devrimlerin örsü", "kültürün kaynağı", "ülkünün coşkun sağnağı" benzetmelerini kullanmıştır. Ankara, Anadolu'nun gelişmesi için gerekli her türlü imkânın var olduğu bir yerdir. Bu şehrin gücü, Anadolu insanının inancı ve gücü ile birleştiğinde Türkiye Cumhuriyeti'nin devamlılığı sağlanmış olacaktır.

2.8.1.4. Millî Mücadelede Ankara

Kurtuluş Savaşı'nın en önemli merkezi olan Ankara, savaşın başlatıldığı, yönetildiği, sonlandırıldığı ve ardından yaraların sarıldığı bir şehirdir. Bu nedenle Ankara üzerine yazılmış şiirlerde şehrin Millî Mücadele'deki rolü çokça konu edilmiştir. Bu şiirlerin bazıları savaşın sürecini bazıları da sonucunu anlatan

şiirlerdir. Gönüllü'nün "Ankara'dan İzmir'e" isimli şiir, Kurtuluş Savaşı'nın Ankara'da başlayıp İzmir'de sona eren hikâyesini anlatan şiirlerden biridir.

Türk milleti zincirlerle bağlandığı bir gün,
Allahını: "kurtar!" diyerek ağladığı bir gün,
Çınlattı kılınç sesleri birdenbire arşı,
Durduk o büyük azim ile dünyalara karşı!
(...)

Türk milletinin, Anadolu topraklarının işgal edilmesiyle birlikte başlayan mücadelesi düşmanın İzmir'de denize dökülmesine kadar, yaklaşık dört yıl sürmüştür. Şair, bu ilk dörtlükte savaşın başlangıcını anlatmıştır. Savaş, "Türk milletinin zincirlere bağlandığı bir gün" yani düşman işgaline uğradığı gün, bu durumdan kurtulmanın yollarını aramaya başladığında patlak vermiştir. Esaretten kurtulmak için var gücüyle savaşa atılan Türk milleti düşmanlara karşı durma cesaretini göstermiştir. Şair, Anadolu insanının esaret altında olduğu günleri "milletin zincirlere bağlandığı gün", savaşın başladığı anı "kılınç seslerinin arşı çınlatması" olarak imajlaştırmıştır. Bu imajlar, Anadolu insanının ne durumda olduğunu anlatması bakımından dikkat çekicidir. Esaret zincirlerini kırmak isteyen Anadolu insanı silahını kuşanıp dünyaya kafa tutmuş ve esaretten kurtulmuştur.

Şair, şiirin son dörtlüğünde ise savaşın sonunu anlatmıştır. Kurtuluş Savaşı, Türk ordularının Ankara'dan İzmir'e girmesi ve Türk'ün zaferi ile sonuçlanmıştır.

(...)
Bir ayrı kalan var ki, demiştik, adı İzmir,
Olmuştu cesur askerlerin maksadı İzmir,
Heybetli atın orduların koştu önünde,
Ta Ankaradan İzmire girdik yedi günde!

Türk ordularının Anadolu'da savaşmaya devam ederkenki tek hedefi, Ankara'nın batısını da düşman işgalinden kurtarmaktır. Düşmanı İzmir'e doğru kovalayan ordu, İzmir'i düşmandan almak amacındadır. Türk ordusu bu amacına cesur askerleri sayesinde çok geçmeden ulaşmıştır. Şair, Ankara'dan İzmir'e varma süresini son dizede "yedi gün" olarak belirtmektedir. Bu uzun mesafenin "yedi gün"de aşılmış olması Türk ordusunun cesaretini, işgalden kurtulma isteğini göstermektedir.

Murat Ak Doğan da "Ankaraya giriyorlar!" başlıklı şiirinde savaşın gidişatını anlatmıştır. Düşman Anadolu içlerine doğru ilerlemektedir. Bu durumu gören şair, Ankara'nın tehdit altında olduğunu söyleyerek Anadolu kadınını savaşa çağırmaktadır.

(...)
Ha, kaldır başını, doğrult belini,
Cephede gaziler bekliyor seni!
Ankara düşüyor, dikkat et Fatma!
Ha, gayret Fatma!...

Ak Doğan, şiirinde Ayşe'ye, Zehra'ya, Kezban'a, Fatma'ya cephede savaşan Türk askerine destek vermeleri için seslenmektedir. Şiirin son dörtlüğünde Fatma'ya seslenen şair, Ankara'nın işgal edilmek üzere olduğunu bu yüzden bir an önce cephede savaşan gazilere yardıma gitmesini söylemektedir. Anadolu hızla işgal edilirken genci yaşlısı her Anadolu insanı elindeki imkânlar ne olursa olsun savaşa katılmıştır. Buna Anadolu kadını da dahildir. Anadolu kadını da cephede önemli görevler üstlenmiş ve savaşın kazanılmasında etkili olmuştur. Anadolu kadınının savaşma kabiliyetini ve gücünü bilen şair de onları Ankara'yı savunmaya çağırmıştır.

Millî Mücadele'de Ankara'nın rolünü anlatan bir şiir de Recaizade Muvakkar Ekrem'in "Oğluma" şiiridir. Ekrem, bu şiirinde oğluna, "ölmüş yaşayanlar" olarak nitelendirdiği Türk milletinin bu durumdan nasıl kurtulduğunu anlatmaktadır. Türk

milletinin kurtuluşunu sağlayan şey, "Ankara'dan yükselen baş" yani Mustafa Kemal Atatürk'tür.

(...)
Ölmüş yaşayanlardık.. zincirler boynumuzda…
Kanımızı emerken bakanlar koynumuzda;
Kalan leşimize de dostlar! Müşteri çıktı..
Türkün zaten mezarı senelerdir açıktı.
Bir devir pay alırken bu son kalan yaradan,
İşte yükseldi oğlum! O baş ta Ankaradan.
O başın gölgesinde bugün sen bahtiyarsın..
Düşün ki sade onun mucizesile varsın.
(...)

Muvakkar Ekrem, bu dizelerde Anadolu ve Anadolu insanının işgal karşısında düştüğü kötü durumu anlatmıştır. Güçlü düşman orduları karşısında çok kısıtlı imkânlarına rağmen mücadele eden Türk milleti, "kanı emilmiş" bir "ölü" gibi olmuştur. Dünya ülkeleri Anadolu üzerindeki emellerine kavuşmak üzeredir. Şaire göre onlar Anadolu'yu Türk'e hep bir mezar olarak görmüşlerdir. Onlar Türk milletinin "leşine bile talip"tirler. "Leşine talip" olunan Türk milleti böylesi bir durumdan "Ankara'dan yükselen baş" sayesinde kurtulmuştur. Ankara Mustafa Kemal'in doğduğu yer olarak önemlidir. Türk milleti Ankara ve Atatürk sayesinde özgürlüğüne kavuşmuştur.

Ankara, Anadolu'nun özgürlüğüne kavuşmasında ve mutlu olmasında çok önemli bir yere sahiptir. Ahmet Ali, "Ankara Türküsü" şiirinde Ankara için "büyük savaşın can evi" imajını kullanarak bu önemini anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Ankara Ankara karadır taşın
Kartallar yuvası eğilmez başın
Sen oldun can evi büyük savaşın

Var olsun toprağın taşın Ankara
(...)

Ankara'nın Türk askerlerinin tarihe yazdığı zaferin önemli ayağı oluşunu ona "can evi" imajını yakıştırarak anlatan şair, bu dörtlük ile ona olan sevgisini ve daha ziyade minnettarlığını dile getirmeye çalışmıştır. Ankara "kartallar yuvası" olduğu için düşmana boyun eğmemiş ve Türk ordusuna can vererek zaferin Türk milletinin olmasını sağlamıştır. Bu nedenle her Türk Ankara'nın toprağına, taşına âşıktır.

Türk milletinin kazandığı zaferi, "Ankara üstünden güneş doğması" olarak imajlaştıran Ali Hadi Okan ise, "Marş" şiirinin ilk dörtlüğünde savaşın nasıl kazanıldığını şöyle anlatmıştır:

Ölmemek azmiyle giriştik işe
Ya Devlet başaydı ya kuzgun leşe
Ölmedik başeğdi koca Avrupa
Ankara üstünden doğan güneşe
(...)

Kötü ve umutsuz duruma rağmen esarete ve yok olmaya karşı dayanan Türk milleti bütün azmiyle savaşmış ve sonuçta "Ankara'dan doğan güneş" yani umut ve güç sayesinde "koca Avrupa"ya teslim olmaktan kurtulmuş, Anadolu Avrupa'ya değil, Avrupa Anadolu'ya baş eğmek durumunda kalmıştır. Şaire göre, bunun en önemli nedeni, Ankara'da başlayan Millî Mücadele hareketidir.

Halim Yağcıoğlu da Recaizade Muvakkar Ekrem gibi Ankara'yı "zincirlerin koptuğu yer" olarak imajlaştırılmıştır. Yağcıoğlu, "Ankara" isimli şiirinin dördüncü dörtlüğünde Kurtuluş Savaşı'nın nasıl sonuçlandığını anlatırken Ankara'nın bu zaferdeki rolünü dizeler şöyle dökmüştür:

(...)
Arkadaş! Zafer denen, saadeti orda tattın.
Orda istibdat denen, zincirleri koparttın…
Orda duyduk Allahın, dile gelen sesini
Orda gördük kahraman, Atatürk güneşini
(...)

Ankara, Anadolu insanının "saadet tattığı, istibdat zincirlerini koparttığı, Allah'ın sesini duyduğu, Atatürk güneşini gördüğü" yerdir. Tüm bunları Ankara'da yaşayan Anadolu insanı bu sayede mücadelesini zaferle sonuçlandırmıştır. Bu şehirde, Atatürk'ü görmüş, Allah'ın sesini duymuş ve onlardan aldığı güç sayesinde düşmanı vatan toprağından atarak tutsaklıktan kurtulmuştur.

2.8.1.5. Çankaya

Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı'nın Ankara'dan yönetilebileceği kararını aldıktan sonra Çankaya, savaşın yönetim merkezi olmuştur. Atatürk 1921 yılında Çankaya'ya yerleştikten sonra Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili önemli kararları burada almış ve böylece Çankaya, Ankara'dan sonra dönemin en önemli ikinci yerleşim yeri olarak ön plana çıkmıştır. Çankaya'nın, bu özelliğinden ötürü şiirlerde de önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Celâl Muzakır, 15 Mart 1931 tarihinde yazdığı "Çankaya" isimli şiirinde, Çankaya'nın Anadolu'nun kurtuluşundaki önemini şu dizelerde anlatmıştır:

Kuş uçmaz, yol geçmez camlı bellerin
Vatanın çelikten kalkanı burada.
İstiklâl harbini yapan ellerin
Yazdığı şerefli destanı burada.

Bu şahin yuvası kalplerin yeri,
Emrine rametmiş yer ve gökleri,
Burada Türklüğün son peygamberi:
Milletin sarsılmaz imanı burada
(...)

Şair, Çankaya'nın Millî Mücadele'deki önemini anlatabilmek için "çelikten kalkan" ve "şahin yuvası" imajlarını kullanmıştır. Çankaya, savaşın yönetildiği yer olarak aynı zamanda Anadolu'yu ve Anadolu insanının güvenliğini sağlayan "çelik bir kalkan"; savaşın başkumandanı Mustafa Kemal ve arkadaşları da bu kalkanı kullananlardır. Şairin, "istiklâl harbini yapan eller" olarak bahsettiği Mustafa Kemal ve yandaşları Çankaya'da "şerefli bir destan" yazmışlardır.

Celâl Muzakır, ikinci dörtlükte Çankaya'nın Anadolu insanı için ne ifade ettiğine tercüman olmaya çalışmıştır. Çankaya, her şeyden önce bir şahin yuvasıdır. Şair, bu imaj ile hem Çankaya'nın hem de Anadolu insanının önemine ve gücüne dikkat çekmek istemiştir. Çankaya, Millî Mücadele'yi yöneten cesur, güçlü, savaşçı komutanların yani "şahin"lerin bir araya geldiği yerdir. Bu yüzden her Anadolu insanının kalbinde Çankaya'nın önemli bir yeri vardır. Anadolu insanının Çankaya'yı sevmesinin diğer bir nedeni de bu semtin "milletin sarsılmaz imanı"na sahip bir yer olmasıdır. Türkler, Türklüğün son peygamberinin yaşadığı Çankaya inanmış ve bağlanmıştır.

Nezihe Rifat da "Çankaya" isimli şiirinde Çankaya'nın tarihî önemine değinmiştir. O, bu önemi Çankaya için "Gaziler otağı" imajıyla ve "heybetli" sıfatıyla kurgulamaya çalışmıştır.

Heybetli duruşıla göğe yükselen kaya!
Cesaret edemedim bir an sana bakmaya.
Şerefe şeref kattın ey Gaziler otağı;
Ey mavi yıldırımla heybet olan Çankaya!
(...)

Çankaya, fiziki özellikleriyle sıradan bir bağevi olmasına rağmen ülkeyi yönetenlerin burayı merkez olarak seçmesinden sonra manevî anlamda çok büyük ve önemli bir güç kazanmış, böylece her Türkün gözüne olduğundan çok daha farklı görünmüştür. Nezihe Rıfat'ın gözünde Çankaya "heybetiyle göğe kadar yükselen bir kaya" gibidir. Bu heybetiyle görüntü, ona bakmak isteyenlerin cesaretini bile kırmaktadır.

Çankaya'nın ikinci özelliği "Gaziler otağı" olmasıdır. Ülkesi için savaşan herkesi aynı çatı altında toplayan Çankaya, bu özelliğinden dolayı "gaziler otağı" olmuştur. Bu özellik de ona heybetinin yanında "şerefli" sıfatını da kazandırmıştır.

Mehmet Necati de "Çankaya" başlıklı şiirinde Çankaya'nın savaştan önceki ve sonraki manzarasını anlatmıştır. Çankaya, vatanın "kül olmaya başladığı an"da Gazi'nin doğuşunu sağlamış ve böylece Türk milleti yeni hayatına kavuşmuştur.

Vatan kül oluyorken
Benzimiz soluyorken.
Aç kurtlar uluyorken.
Ufkunda doğdu Gazi,
(...)

Şair, şiirine Anadolu'nun içinde bulunduğu durumu anlatarak başlamıştır. Anadolu işgal altındadır. Mehmet Necati, bu durumu "aç kurtların vatanı yakıp yıkması" şeklinde yazmıştır. "Aç kurtlar" yani düşmanlar Anadolu'yu yakıp yıkarak, Anadolu insanının "benzini soldurmaya", ümitlerini yok etmeye çalışmaktadırlar. Tam o anda Çankaya ufkunda Gazi Mustafa Kemal doğmuş, Gazi'nin ilk işi, Anadolu toprakları üzerinde yaşayan herkesi vatan için savaşmaya çağırmak olmuştur.

(...)
Emretti dağa, taşa
Yurt girişti savaşa
Düşmedi hiç telâşa
Devleri boğdu Gazi.
(...)

Gazi Mustafa Kemal, Çankaya'ya çıkar çıkmaz kurtuluşun tek çaresi herkesin savaşa katılması olduğu için dağa, taşa bile yurt için savaşmayı emretmiş ve böylece "dev"lerin yani düşmanların boğulmasını, yok olmasını sağlamıştır. Bu yaşananlardan sonra Çankaya Türk milleti için en önemli, en kutsal mekânlardan biri hâlini almıştır.

(...)
Çankaya bir kâbedir
Bizse onun zairi.
Ufkuna doğan nedir?
Orda uğraşan biri.
(...)

Daha önceki şiirlerde Anadolu ve Ankara için kullanılan Kâbe benzetmesi, Çankaya için de sık kullanılmıştır. Çünkü Çankaya, o dönemde Anadolu ile Ankara'dan sonra en önemli ve etkili yerlerden biridir. Ülkenin geleceği için mühim kararların orada alınıyor olması Çankaya'ya kutsallık özelliği yüklemiştir. Anadolu insanlarının hepsi, orada alınan kararlara kayıtsız bağlı olacağı için Çankaya ile "Kâbe" arasında bu anlamda bir benzerlik söz konusudur. Çankaya, "Kâbe", Anadolu insanı da onun zairi yani ziyaretçisidir. İslâm dininin gereklerini yerine getirmek için Kâbe'yi ziyaret edenler gibi Türk Milleti, Çankaya'yı ziyaret ederek Anadolu'ya ve Türkiye Cumhuriyeti'ne olan inançlarının gereklerini yerine getirmişlerdir.

Şiirin ilk dörtlüklerinde Çankaya'nın Anadolu insanı için ne anlam taşıdığını anlatan şair, son iki dörtlükte de onu ne kadar sevdiğini dile getirmiştir.

(...)
Ey Çankaya, Çankaya!
Göynümüz bağlı sana.
Türke yol açan kaya
Hep fedayız uğruna

Sende yanan ışığın
Etrafında döneriz
Biziz senin aşıkın
İstersen hep söneriz.

Anadolu insanı, "kendisine yol açan" Çankaya'ya gönülden hatta canını feda edecek kadar bağlı ve âşıktır. Şair, son dörtlükte bu âşkı ve bağlılığı pervane mazmunu kullanarak anlatmıştır. Bu hikâyede Çankaya "mum", Anadolu insanı da "pervane" yani "âşık"tır. Âşık Anadolu insanı, her tarafa ışık yayan Çankaya'nın etrafında dönüp durur. Çünkü ona aşkını ispatlamak arzusundadır. Bu uğurda canını vermeye de hazırdır. Şair, "söneriz" diyerek Anadolu insanının, kendisini mumun alevine bırakıp canına kıyan pervane gibi aşkı için canını feda etmeye hazır olduğunu duyurmaya çalışmıştır.

Çankaya'nın Türk milleti için ne kadar önemli olduğunu anlatan şairlerden biri de Halit Refet'tir. Refet "Çankaya" isimli şiirinde, Mehmet Necati gibi, Çankaya için Kâbe benzetmesini kullanmış ve Türk milletinin gönlündeki Çankaya'yı anlatmıştır.

Göklerle boy ölçüşen, maddeleşen Türk gücü,
Seni görmeye geldim, yakından doya doya..
Koynunda yaşattığın devrin büyük öğdücü,
Mucizeler diyarı, Türk Kâbesi Çankaya.
(...)

Anadolu, topraklarında Türk milletinin gücünü, Atatürk'ü ve Çankaya'yı barındıran önemli bir coğrafyadır. Halit Refet, şiirine Anadolu'nun bu özelliğini anlatarak başlamıştır. Türk milleti göklerle boy ölçüşecek bir güce sahiptir. Bu güç sayesinde Atatürk gibi bir "büyük öğdücü"yü topraklarında yaşatan Anadolu'nun bir diğer özelliği de "mucizeler diyarı" olmasıdır. Şairin Anadolu için böyle bir imajı seçmesinin nedeni/kaynağı Çankaya'dır. Çankaya, Müslüman âleminin en kutsal mekânı olan Kâbe gibi mucizeler yaratan bir yerdir. Türk milletinin yok olmanın eşiğine geldiği bir anda Çankaya'da alınan önemli kararlar, Anadolu'da hiç akla gelmeyen gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır. Halit Refet, bu gerçekten hareketle ümitlerin tükendiği anda yaşananları "mucize" olarak imajlaştırmış ve Çankaya'yı bu mucizelerin yaratıldığı yer olarak Kâbe ile özdeşleştirmiştir.

Çankaya, şiirin üçüncü dörtlüğünde yine Türkler için önemli bir mekân olarak karşımıza çıkmıştır. Şaire göre, Çankaya "Türkün can evi" ve "ebedî istiklâlin kitabesi"dir.

(...)
Asrın son dehasıdır bağrına bastığın er,
Heybetinin önünde gökler bile baş eğer.
Sen Türkün can evisin, varlığın dünya değer,
Ebedî istiklâlin kitabesi Çankaya.

Çankaya, heybetiyle gökleri baş eğdirebilen, varlığı dünyaya değer bir yerdir. Türk milleti kendisine de güç veren Çankaya'yı "can evi" bilmiştir. Çankaya, Türk milletine önce can sonra da güç veren bir yerdir. Şair, can evi imajıyla Çankaya'nın Türk milleti için ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

Şiirde dikkati çeken bir diğer imaj ise yine Çankaya için kullanılmış olan "ebedî istiklâlin kitabesi"dir. Çankaya, Anadolu'yu ve Anadolu insanını özgürlüğüne ve benliğine yeniden kavuşturmuştur. Bu nedenle Halit Refet, Çankaya için "ebedî istiklâlin kitabesi" imajını kullanmıştır. Şairin ebedî ve kitabe kelimelerini aynı tamlamada buluşturması, Anadolu'nun kurtuluşu ve Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte

Türk milletini bağımsızlığına kavuşturan Çankaya'nın bu durumu her zaman koruyacağına işaret etmektedir.

Son dörtlükteki Çankaya ise "zaferler abidesi"dir. Bu "abide", Türk milletine saadet veren vatanın yükselmesini sağlayan bir abidedir.

(...)
Türk bugün dinlemiyor: mesafeyi, zamanı;
Senden yükselen sesle yükseltiyor vatanı.
Kucağında yaşıyor saadet yaratanı,
Şanların, zaferlerin abidesi Çankaya.

Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini attıktan sonra bunun önemini bilen Türk milleti yine Çankaya'dan gelen seslerin yani alınan kararların arkasında durarak vatanını yükseltmek için çalışmıştır. Bu yolda onun için ne mesafe ne de zaman önemlidir. O, sadece inandıklarının savunuculuğunu yapıp vatanını hak ettiği yere getirmek amacındadır.

Behçet Kemal, "Ankara yolundayım" isimli şiirinde Çankaya'ya doğru ilerleyişini, Çankaya ve Ankara ile ilgili duygusal ve ideolojik hislerini ön plana çıkararak anlatmıştır. Bu şiirde Çankaya, "ölmez durağı", Ankara ise "Kâbe" olarak işlenmiştir.

Deniz! altımda seril… Dağ! önümde geçit ver:
Ben bozkırın gerdiği, ok verdiği bir yayım!
"Olemp"in eteğinde bana imrensin "Homer":
Tenri, ölmez durağı Çankaya yolundayım!

Behçet Kemal, ilk dizelerde Türklerin Orta Asya'dan başlayıp Ankara'da son bulan yolculuğunu anlatmıştır. Türkler, bozkırda yaşarken sürdürdüğü göçebe hayatın zorunluluğu savaşçı gücünün farkındalığı ile "yayından fırlamış ok" gibi batıya doğru ilerlemeye başlamışlar ve Anadolu'ya gelip yerleşmişlerdir. Behçet

Kemal de onlardan biridir. O, bozkırda başlayan yolculuğunu "ölmez durağı" diye nitelendirdiği Çankaya'da bitirmiştir. Onun için Çankaya, ölmek üzere olan bir milleti bu durumdan kurtaran bir yerdir. Bu nedenle onun sıfatı "ölmez durağı"dır.

2.8.2. İzmir

2.8.2.1.Güzel İzmir

İzmir, doğal güzelliği ile her zaman dikkati çeken illerimizden biri olmuştur. Denizi, verimli toprakları, tarihî zenginlikleriyle herkesin sevgisini kazanan İzmir, bu özelliği ile şiirlerde de yerini almıştır.

Haşim Nezihi'nin "İzmir" isimli şiiri İzmir'in "eşsiz güzelliği" üzerinedir. Şair, bu şiirinde İzmir'in "koca bir dünyaya bedel olan" güzelliğini anlatmaktadır.

Sen bir incisin ki bütün göğüsler
Seni takmak için düştü meraka
Birer pırlantadır göksünü süsler
Beyaz karantina, mor Karşıyaka

Acunda bir eşsiz güzelsin İzmir.
Koca bir dünyaya bedelsin İzmir.
(...)

İzmir "Egenin incisi" olarak ün kazanmış bir şehirdir. Anadolu insanı Ege Bölgesi'nin en güzel şehri olduğuna inandığı İzmir'e böyle bir yakıştırma yaparak onu dünyaya tanıtmaya çalışmıştır. Haşim Nezihi de şiirinde bilinen bu benzetmeyi kullanarak İzmir'in güzelliğini ve Anadolu insanının ona olan sevgisini vurgulamak istemiştir. İzmir, her Türkün göğsüne takmak istediği değerli bir "inci"dir.

"Pırlanta" ve "inci" gibi güzel ve değerli taşlarla İzmir'in güzelliğini ve önemini anlatan şair, şiirin nakaratında vurguyu arttırmıştır. Ona göre bu şehir "dünyada eşsiz güzelliğe sahip tek yer"dir. Onun güzelliği dünyaya bedeldir.

İzmir, Koca Budak imzalı isimsiz şiirde de "dünyaya değer" bir şehir olarak karşımıza çıkmıştır. Koca Budak, Anadolu'nun güzelliğini anlattığı şiirinde, bu toprakların şehirleriyle dünyaya değer bir hâl almış olduğunun altını çizmiştir.

O gazi Sakarya'nın kucağından akışı,
Tepesi ak dumanlı, doruğu karlı dağlar,
Bağı bin bir çiçekli, boğazlı, yarlı dağlar..
"Ankara", "İzmir" gibi dünya değer şehirler
Hızlarını Tanrı'dan alan şeyda nehirler
(...)

Ali Hadi Okan da "Övünen İzmir" şiirinde İzmir'in dünyaya değer güzelliğinden bahsetmektedir.

Adım İzmirse de pırlantasıyım ben Egenin
Eşim ülkemde değil yok koca dünyada bile
(...)

İzmir, sadece "Ege'nin pırlantası" değil, Anadolu'da hatta dünyada eşi, benzeri bulunmayan bir şehirdir. Bu, İzmir'e olan aşkın, tutkunun boyutunu ortaya koyan bir karşılaştırmadır. İzmir'i canından çok seven Anadolu insanı onun dünyadaki hiçbir şehir ile kıyas götüremeyeceğine inanmaktadır.

2.8.2.2.İzmir'de Akşam

Tabiat şiirleri, şairlerini iyi gözlem yapmaya sevk eden, gördüklerini olduğundan farklı bir üst manzara ile anlatmalarına mecbur tutan şiirlerdir diyebiliriz. Çünkü herkesin gördüğü manzarayı aynı varlıklarla ve aynı renklerle anlatan şiirlerin, gerçeği gerçek olmayandan hareketle anlatıp var olandan çok daha güzel bir tabiat yaratan şiirlerden daha başarısız olduğu/olacağı muhakkaktır. Tabiat, her anıyla her şairin gözünde farklı canlanmalı ve şiirlerdeki yerini öyle almalıdır.

Ali Rauf, "İzmir Sahillerinde Akşam" şiirinde İzmir'in akşam görüntüsünü, orijinal benzetmelerle yeni bir tablo oluştururcasına anlatmıştır.

(...)
Siyah bir toz döküldü Kadife Kalesi'ne..
Sular canavar gibi çırpındı ve kudurdu.
Dağlar, sığındı yine bir kartal gölgesine.
(...)
Ufuk yeni başlanan bir tablo kenarına
Damla damla dökülen boya gibi lekeli.
Güneş, ağır, çok ağır bir taş bastı bağrına.
(...)

İzmir'de akşam, karanlığın Kadife Kalesi'ne çökmeye başlamasıyla kendini göstermektedir. Şair, bu doğal olayı "Kadife Kalesi'ne siyah bir toz döküldü" diyerek anlatmıştır. Tabiata ait sıradan bir zaman dilimi Rauf'un şiirinde aynı renk ile fakat farklı varlıklarla yer almıştır. O, akşamın karanlığını "siyah bir toz", karanlığın çökmesini de "siyah tozun dökülmesi" olarak canlandırmıştır. Bu canlandırma, gerçek ile hayal arasındaki olayın gerçekleşme süresine ilişkin bir bağ üzerine kurulmuştur. Şair, havanın yavaş yavaş kararmasını havaya bırakılan tozun yere yavaşça inmesine benzetmiştir.

Havanın kararmasıyla değişen tabiat resminde farklılık yaratan varlıklardan biri de "deniz"dir. Etrafı kaplayan karanlıktan hoşlanmayan deniz dalgalanmaya başlamıştır. Bu görüntüyü "bir canavarın çırpınıp kudurması"na benzeten şairin gözünde deniz bir "canavar" olarak canlanmış ve tabiattaki doğal atmosferin farklılaşmasına neden olmuştur.

Şairin dikkatini çeken diğer bir görüntü ise gökyüzüne aittir. Karanlığın tabiatta yarattığı değişikliklerden biri de gökyüzünde meydana gelmiştir. Güneş batarken oluşan renk ve şekil cünbüşü şaire yeni başlanan bir resmin tualini hatırlatmaktadır. Havanın kararmaya başladığı vakitte ufukta oluşmaya başlayan renk değişikliği tualin kenarında yapılan renk arayışları gibidir. Şair, gökyüzünün maviliği üzerine dökülmeye başlayan kızıllık ve siyahlığı tablonun üzerindeki renk tablolarına benzetmiştir.

Gün batımı tabiatta oluşan bu değişiklik bazı varlıkların üzüntüsüne, mutsuzluğuna neden olmaktadır. Karanlığın çökmesine en çok üzülen tabiat unsuru güneştir. Şaire göre, güneş "bağrına ağır bir taş basarak" bu duruma dayanmaya çalışmaktadır.

İzmir'e akşamın nasıl geldiğini anlatan şiirlerden biri de Haşim Nezihi'nin "İzmir Akşamları 1" isimli şiiridir. Şair, bu şiirinde İzmir'e karanlığın çöküşünü, "İzmir Akşamları 2" şiirinde ise akşamın İzmir üzerinde yarattığı manzarayı anlatmıştır.

Serin bir yel eser inceden ince,
Göklerin dağlara omuz verince
İçinden tutuşur yanarsın İzmir.
(...)

Haşim Nezihi, şiirine İzmir'e akşamın gelişini serinleyen havanın haber verdiğini söyleyerek başlamıştır. Şaire göre, İzmir'e karanlık çökmeye başladığında en çok hissedilen serin havadır. Sıcak İzmir, gurup vakti serinleyince akşamın geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca göklerin dağlara omuz vermesi yani karanlıktan korkan gökyüzünün dağlara sığınışı da akşamın habercisidir.

Şair, üçüncü dizede karanlığın tabiata hâkim olduğuna dair bir benzetme kullanmıştır. Artık akşam olmuştur. Şair bunu "günün mavi sulara atlas sermesi" olarak imajlaştırmıştır. Haşim Nezihi, tabiata karanlığın çöküşünü "günün mavi sulara atlas sermesi" olarak hayal etmiştir. Gün, atlası mavi suların üzerine serince deniz karanlıkta kalmış ve kaybolmuştur**.**

İzmir, tabiatta yaşanan bu değişime pek de aldırış etmez. O, havanın kararmasına ve serinlemesine rağmen "yanmaya" devam eder. Şair, "yan-" fiiliyle hem İzmir'in sıcaklığını hem de gündüz yaşanan hareketliliğini anlatmaktadır. Bu haliyle İzmir, akşamın gelişini umursamaz bir tavır içindedir.

Haşim Nezihi, ikinci dörtlükte akşam ile İzmir arasında nasıl bir ilişki olduğunu anlatır. Birinci dörtlükten de anlaşıldığı üzere İzmir akşam ile ilgilenmez. Akşam ve karanlık, şehrin hareketliliğini, sıcaklığını etkilemez. Şair, bu durumu ikinci dörtlükte şöyle ifade etmiştir:

(...)
Kıpkızıl inerken güneş denize,
Akşamlar önünde gelir diz dize;
Biz sana vurgunuz, sen âşık bize
Yanan gönlümüzde sen varsın İzmir.
(...)

İzmir, ikliminden ve fizikî yapısından kaynaklanan güzelliği ile herkesi kendisine bağlayan hatta boyun eğdiren bir şehirdir. Sadece insanlar değil, tabiat bile onun güzelliği karşısında dize gelmektedir. Nezihi, bu dörtlükte akşamın İzmir karşısındaki tutsaklığını anlatmıştır. Şaire göre, gurup vakti kızıllaşan güneşle kararmaya başlayan hava İzmir'in güzelliğini yok edebilecek/karartabilecek güçte olmasına rağmen ona olan hayranlığı buna engel olur ve akşam kendini İzmir'e teslim etmekten başka bir şey yapamaz.

Haşim Nezihi, "İzmir Akşamlar 2" isimli şiirinde ise İzmir sahillerine düşen akşamın siyah ve kızıl renklerinin hatırasını canlandırmıştır.

Kızıl ufukların ardında gizlenen belde,
Günün su içtiği sahillerin bu gün nerde?

İçince zehrini tas tas yabancı beldelerin,
Döküldü bağrıma yer yer alevlenen kederin;
(...)

Şair, İzmir'den uzaktadır. Akşamın gelişiyle birlikte İzmir'i hatırlayan şairin gönlü ve aklı İzmir'de kalmıştır. Bulunduğu yere "yabancı belde", oralara ait şeylere de "zehir" yakıştırmasını yapması İzmir'e ne kadar bağlı olduğunun göstergeleridir. Ayrıca, akşam ile birlikte bağrına İzmir'in "alevli kederi"nin düşmesi de bu göstergeleri destekler cinstedir. "Keder" insanın içini yakan, acıtan bir şey olmasına rağmen şairin bir de "alevli" sıfatı ile pekiştirme yapması gönlündeki üzüntünün ne derece olduğunu anlatması bakımından önemlidir.

Nezihi, bağrına düşen "ayrılık üzüntüsü" ile İzmir sahillerine akşamın nasıl geldiğini hatırlar ve şiirin bundan sonraki dizelerinde bunu anlatır.

(...)
Bir ince hatırasından bu gün kalan arda
Günün etekleri yandıkça karşı dağlarda,
Kızıl güneşleri içmiş sular uyur sessiz;
O renkli sahile ait gözümde bir iki iz.
(...)

Şairin bulunduğu yerde gün dönmeye, etraf kızıllaşmaya başlamıştır. Şair, bunu, gözünde "günün eteklerinin yanması" şeklinde canlandırmıştır. Gurup vakti tabiatın her varlığı kızıl renge boyanmıştır. Dağlar, sular hepsi kızıllaşınca bu renklilikle birlikte şairin aklına İzmir'in sahillerine ait renkler gelmiştir. Şiirin bundan sonraki bölümü, İzmir'in sahillerinde gün ve gün batımı renklerini anlatmaktadır.

(...)
Beyaz vücutları okşar suyun o mavi eli,
O yanda koyda soyunmuş, bu şehrin en güzeli

Akar uzaklarda kuşlar kanatlarında alev,
Dumanlı dağları bekler o yanda bir iki alev;

Ve sonra rüzgârı içmiş hayalî bir yelken.
Düşer bu sahile açık denizlerden.
(...)

Şairin hatıralarında İzmir sahillerine dair canlanan ilk görüntü deniz ve denizde yol alan yelkenli iken ikinci görüntü gökyüzü ile ilgilidir. Şaire göre denizdeki yelkenli "şehrin en güzel kadını"na benzemektedir. Bu kadın soyunmuş yani yelkenli yelkenlerini indirmiştir. Şair, bu manzara ile akşamın gelişini, gökyüzündeki görüntü ile de akşam manzarasını anlatmaya başlamıştır. Yelkenliler sahile çekilirken "kanatları alevli kuşlar" uzaklara yol almaktadır. Kuşlar ufuklarda kaybolurken gün, batan güneşle birlikte kızıllaşmış, ardından "siyah etekli bir duman" gibi ortalığı kaplamıştır. Şaire göre karanlık "siyah etek", gece de bu eteği

giymiş bir "kadın"dır. Nezihi, İzmir sahillerine düşen karanlığı sahil, kuşlar ve kadın üçgeni içinde anlatmıştır.

2.8.2.3. İzmir'e Özlem

İzmir, kendisini gören insanların gönlünü çalan bir şehirdir. İnsanları kendine âşık eden İzmir, onu gören ancak oradan uzakta yaşayanların gönlüne acı verir. İzmir hasreti İzmir'in tadına varanlar için dayanılacak bir acı değildir. İsmail Safa, bu durumu "İzmir'in Hasreti" başlıklı şiirinde şöyle anlatmıştır:

Ne kadar hazin geldi bahar
Gönüllerde boş yer kalmamış
Dışarda coşkun bir âlem var,
Biz gibi bağrı ateş almamış.
(...)

İsmail Safa'nın gönlü İzmir sevgisiyle doludur. Gönlünde başka bir sevgiye yer kalmayan şair, baharın gelişinden bile heyecanlanmamaktadır. Şairin "coşkun âlem"e kayıtsız kalmasının nedeni sadece bu değildir. Onun gönlü hem İzmir'in aşkıyla hem de hasretiyle doludur. Şair, "bağrım ateş almış" diyerek çektiği hasreti dile getirmiş ve baharın gelişiyle coşan âlemin bu mutluluğuna niçin ortak olmadığını açıklamıştır.

Safa, ikinci dörtlükte çektiği acının kendisini nasıl etkilediğini anlatmakta, ayrılık acısına ortak olacak, acısını biraz olsun dindirecek birini aramaktadır.

(...)
Ayrılık derdini bir çeken olsa
Bir lahza azade olamaz mıyım?

Gönlümün zehrini bir eken olsa,
Ben de bir gülistan, bulamaz mıyım?
(...)

Şair, kendisini ayrılık acısından bir an olsun uzaklaştıracak birine ihtiyaç duymaktadır. Çektiği acı canını öyle çok acıtmaktadır ki bir çeken olsa acısını ona yükleyip biraz olsun rahatlamak tek isteğidir. Şairin bu dertten kurtulmak için bulduğu ikinci yol, "gönlündeki zehir" dediği ayrılık acısını bir "gülistana dikmek"tir. Aslında şairin tek arzusu "unutmanın mümkün olmadığı İzmir'in hasreti"ne katlanabilecek gücü hiç kaybetmemektir. O, yıllarca döğüşüp uğruna kan döktüğü şehrin hasretini duymaktan son derece memnundur.

İzmir'e olan hasreti şiirinde dile getiren şairlerden biri de Abdülkadir Karahan'dır. Karahan, öztürkçe kelimeler kullanarak yazdığı "İzmir'e gögüç" isimli şiirinin ilk bölümünde İzmir'in güzelliğini ve ona olan sevgisini, ikinci bölümünde ise Ankara'da devam eden hayatında İzmir'in hasretiyle nasıl yandığını dile getirmiştir.

(...)
Gece siyah saçlarını acuna yaydı.
İzmir şimdi uzaklarda bir altın yaydı.
Artık yalnız sonsuz deniz, yok mudur kara?
Söyle güzel İzmir nerde? Söyle Ankara!
(…)

Karahan, bir süre İzmir'de kaldıktan sonra yaşadığı şehre, Ankara'ya döner. Ancak aklında "eşsiz güzelliği ve insanı kendine bağlayan sihir"iyle İzmir vardır. Gece vakti hasret acısını daha çok hisseden şair, Ankara'yı sorgulamaya başlar. İzmir'i, İzmir'in denizinin nerede olduğunu sorar. Sorusuna cevap alamayan şair, İzmir hasretiyle ağlamaktan kendini alamaz ve en son yaşadığı duyguları şöyle dile getirir:

(...)
Bu gece de gözyaşlarım dinmedi aktı.
İzmir, senden ayrı düşmek içimi yaktı..

Atatürk Dönemi'nde İzmir'in işgal günlerini anlatan şiirlerin yanında düşman işgalindeki İzmir'e duyulan özlemi anlatan şiirlerde yazılmıştır. Kurtuluş kapısı olarak görülen İzmir en çok özlenen yerdir. Kemalettin Kamu, "İzmir'e Tahassür" isimli şiiriyle bu özlemi ve İzmir'in Anadolu'nun düşmandan temizlenmesindeki önemini dile getirmiştir.

Anne deniz nerde, yalımız nerde?
Hani gideceğiz İzmir'e der de
Beni uyuturdun dizinde anne!

Şiir baştan sona anne ile çocuk arasında geçen diyalog üzerine kuruludur. Şair, İzmir'e olan özlemini, annesine sorular sorarak, onunla duygularını paylaşarak anlatmaktadır. Şiirin ilk üçlüğünde İzmir'in geçmişi ile bugünü bir arada anlatılmaktadır. Geçmişte bizim olan İzmir, bugün düşman elindedir. Şair, bu durumu kabul etmek istemez ve İzmir'e gidememesinin gerçek nedenini görmezden gelerek annesinin kendisini götürmemesi gibi bir neden yaratır.

Kemalettin Kamu, ikinci üçlükten itibaren karşımıza gerçeği kabullenmiş olarak çıkar. Annesinin kendisini oyaladığının farkına varan şair,

(...)
Bu bahar İzmir'e girmezse ordu
Kanmam sözünüze sizin de anne!
(...)

diyerek İzmir'in bir an önce işgalden kurtulması gerektiği fikrini ortaya koyar. Kamu, yeşil dağların, bülbüllü bahçelerin, üzümlü bağların düşman elinde durmasını kabullenemez.

(...)
Yeşil bir bahara büründü dağlar,
Bülbüllü bahçeler, üzümlü bağlar
Kimlerin işine yarıyor anne!

İzmir'in bu hâline dayanamayan şair, son iki üçlükte güzel şehre kavuşma isteğini yeniden dile getirir. Bir kuş olup İzmir'e gitmeyi içinden geçiren şair, bir gün İzmir'e mutlaka kavuşacaktır.

(...)
Şimdi bir kul olsam, kanadım olsa
İzmire giden yol eğer bu yolsa
Bir başıma bile giderim anne!

Bir çetin bilmece sorsam Paşadan,
Söylemem memleket bağışlamadan,
Mutlaka İzmir'i isterim anne!

Kemalettin Kamu, İzmir'in bir gün mutlaka Türklerin eline geçeceğinden emindir. O yüzden son dörtlükte "mutlaka" diyerek söyleyişi kesinleştirmiştir. Şiir bu dizeleriyle okuyucuda heyecan yaratmaktadır. Necmettin Esin "Kemalettin Kamu" isimli eserinde bu şiir ile ilgili bir anekdota yer vererek özellikle de şiirin son üçlüğünün yarattığı etkiyi vurgulamıştır.

"İzmir'e Tahassür" şiiri, Yunanlılar'ın İzmir'i işgal ettiği üçüncü yılda, işgalin protesto edildiği bir müsamerede Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşlarının karşısında okunmuştur. Necmettin Esin, şiir okunduktan sonraki atmosferi şöyle anlatmaktadır:

" Açış konuşmasından sonra perde açıldı. 9 yaşındaki İzmirli küçük Neriman, Kemalettin Kamu'nun: İzmire Tahassür şiirini okudu.

Bir çetin bilmece sorsam Paşadan,
Söylemem memleket bağışlamadan,

Mutlaka İzmir'i isterim anne!

Şiirin bu mısraları biterken salondakiler coşkun seslenişler içinde ayakta Gazi'yi alkışlıyorlardı. Bu alkış sesleri devam ederken Türkiye Büyük Millet Meclisi bando şefi Nuri Kam kemanda ve bugün büyük bir bestekâr olan ve Kemalettin Kamu'nun birçok şiirlerini bestelemiş bulunan Ferit Hilmi Atrek'te Piyanoda-o zamanın musiki muallim mektebi talebesi olarak- bandoya refakat suretiyle(İzmir Yurdu) marşı çalınmaya başlandı. Bunu diğer marşlar takip etti. Türkiye'nin kalbi Ankara'da bu salonda bir millet kalbi gibi çarpıyordu."(Esin, 1975: 45-46)

2.8.2.4. Millî Mücadele'de İzmir

Millî Mücadele'de İzmir'in rolünü anlatan şiirleri işgaldeki İzmir ve zafer merkezi İzmir şeklinde iki başlıkta incelemek mümkündür.

2.8.2.4.1. İşgaldeki İzmir

1919 yılında Anadolu'nun her tarafı farklı milletlerin farklı emelleri doğrultusunda işgale uğramıştır. İzmir bu paylaşımda Yunanlılar'ın payı olarak işgal edilmiş, hem şehir hem de şehrin insanları bu durumdan çok zarar görmüştür. İzmir'in işgaliyle yasa boğulan Anadolu insanının hislerini bugüne en iyi aktaranlar da şairler olmuştur.

İsmail Safa, "İzmir'in İlk Kanlı Akşamı" isimli şiirinde İzmir'in işgalini şöyle anlatmaktadır:

Mahşerden numune sanki tabiat,
Ufukta vurulan yurdumun başı
Sular pıhtılaşmış, cesetler kat kat,
Bu akşam her dalga bir mezar taşı.
(...)

İzmir işgale uğradığında düşmanın zulmü ve Türk milletinin bu zulüm karşısında verdiği mücadele nedeniyle tabiat âdeta "mahşer yerinden bir sahne"ye dönmüştür. Bir tarafta yakıp yıkılan köyler bir tarafta cansız bedenler İzmir topraklarını mahşer yerinden farksız bir hâle getirmiştir. Şair, bu manzarayı "sular pıhtılaşmış" diyerek ve her dalgayı bir mezar taşına benzeterek somutlaştırmaya çalışmıştır. İzmir suları, çarpışan askerlerin akan kanlarıyla pıhtılaşmış; cesetler üst üste binmiş; her dalga bu cesetlerin başına dikilen birer mezar taşı görüntüsünü almıştır.

İşgaldeki İzmir'in içinde bulunduğu felaketi Münir Müeyyet ise şöyle dizeleştirmiştir:

(...)
15 Mayıs 1919 da
-Ölüm çökmüştü İzmir'in bağlarına
-"Boyunduruğa razı ol.." diye fetva çıkarırken saray!..
Acı dolmuştu Karadeniz kıyılarının bağrına
(...)

Münir Müeyyet, Millî Mücadele'nin her adımını ayrı bölümlerde anlattığı "İnkılâp Tabloları" isimli şiirinin ikinci tablosunda işgal altındaki Anadolu'dan söz etmektedir. 15 Mayıs 1919'da Samsun'dan İzmir'e doğru bakan şair, İzmir bağlarına ölüm çöktüğünü, sarayın, Anadolu insanını düşmanlara boyun eğmeye mecbur bırakmak için uğraştığını görür. Yaşanan felaket herkesi ümitsizliğe itmiş, saray yönetimi ve düşmanlar da bu durumdan yararlanma gayretine girmişlerdir.

Bu korkunç ve buhranlı günler çoğu şairin şiirine ilham olmuştur. "İzmir'in gül kokan eşiklerinde korkunç ve çetin buhranların görülmesi", "Yunanlıların İzmir'i al kana boyamaları", bu durumun "her Anadolu insanının kalbinde bir ateş" yakması, Türk askerinin İzmir'i kurtarmak için en son gücünü kullanarak savaşması şairlere ilham veren gerçeklerdir.

2.8.2.4.2. Zaferin Merkezi İzmir

Anadolu topraklarında başlayıp Yunanlıların denize dökülmesiyle sonuçlanan Kurtuluş Savaşı'nın son ayağı olan İzmir, zafer coşkusunun yaşandığı yer olması nedeniyle de şiirlere konu olmuştur.

Necdet Rüştü, İzmir'de bu coşkunun yaşanmasını "Sivasda doğan güneş" olarak nitelendirdiği Mustafa Kemal'in hiç bitmeyen ümidine ve inancına bağlamıştır. Mustafa Kemal ve ona inananların başlattığı mücadele tüm olumsuzluklara rağmen Anadolu insanının ve Anadolu'nun bağımsızlığına kavuşmasıyla sonuçlanmıştır. Necdet Rüştü, "Sivasda doğan güneş" isimli şiirinde bu durumu şöyle anlatmıştır:

(...)
Yüzleri kızarmadan hatta bir lahze bile,
Sultanlar, şehzadeler düşman zabitlerile
Kadeh dokuştururken saraylarda, barlarda;
Yaz günleri güneşte, kış günleri de karda,
Sen hudut boylarında her gün oğraşıyordun:
Kalbinde sarsılmayan bir ümit taşıyordun!
Nihayet ateş saçtın İzmir sahillerinde,
Senin namın yer etti, düşmanın üzerinde!
Bu büyük hakikati bütün dünya anladı;
"Hasta adam" değildir Türk ülkesinin adı!
(...)

Samih Rifat ise tüm bu zorluklardan sonra yaşanan mutluluğun sözcüsü olmştur. "30 Ağustos 1338 Gecesi" isimli şiirin son bölümünde;

(...)
Yürü atlı, atını sür
Ankaraya müjde götür
Savaşın son günüdür

Güzel İzmir açtı kucak
Ayrılanlar kavuşacak!

dizeleriyle savaşın zaferle sonuçlanacağının müjdesini vermektedir.

Savaş elbetteki Türk askerinin galibiyetiyle sonuçlanacaktır. Çünkü Türk askeri, şairin;

(...)
Üç günde Akdenize, üç yıllık yol aldık..
Bin kükremiş atlı o gün, biz, İzmir'e daldık.

dizelerinde dile getirdiği gibi, yaşadıklarının öcünü alacağından emin bir tavırla düşmanı yenerek İzmir'e girmiştir.

Münir Müeyyet de İzmir'e giren Türk ordusunun yaşadıklarını ve yaşattıklarını "İnkılap Tabloları" isimli şiirinde şöyle anlatmaktad

(...)
Sindire sindire, yav tutumunu içime;
Konak verdim kıyısında Egenin!..
Akınımın önünde irkildi dünya..
Ve yolunu değiştirirken tarih;
Erliğimin türküleriydi, türkülerim.

Türk ordusu, İzmir'e girişiyle kendinden çok daha güçlü görünen devletleri korkutmuş ve bununla da kalmayarak dünya tarihinin yolunu değiştirmiştir. Bu önemli olay, İzmir'de ele geçirilen zaferin coşkusunu kat kat arttırmıştır.

Ömer Yalçın "İzmirde Sabah" isimli şiirinde İzmir'de denize dökülenin sadece Yunan askeri olmadığını, Türk milletinin düşman askerleriyle birlikte yaşadığı kötü günleri de denize gömdüğünü söylemiştir. Anadolu, yeni güne, "bütün zulmetleri berrak denize" gömdüğü için ayrı bir coşku ve mutluluk ile uyanmıştır.

(...)
Işıklar hep şarktan akıyor akdenize
Bütün zulmetler gömüldü berrak denize
Gazimiz yarattı bu tatlı sabahı bize.

İzmir'in kurtuluşunu ve yaşanan coşkuyu en güzel anlatan şiirlerden biri de Necmettin Halil'in "9 Eylül" isimli şiiridir. Necmettin Halil, bu şiirinde Anadolu insanını ısrarla zafer coşkusunu yaşamaya çağırmaktadır.

Hemşerim, haydi, göğsün sevincinden kabarsın
Şu eflâke ser çeken yüce dağlar boyunca.
Set çekme hislerine bu güzel günde varsın
Hürriyetin zevkini için tatsın doyunca.
(...)

Şaire göre, Türk milleti Anadolu'yu kurtarmanın haklı gururu ve sevincini içinden geldiği gibi yaşamalı ve kutlamalıdır. Bağımsızlığımız ve benliğimiz geri kazanılmıştır. Bu nedenle hiçbir Türk insanı duygularını gizlememeli ya da sınırlandırmamalıdır. Gün onun günüdür.

Necmettin Halil, ikinci dörtlükte yaşanan mutluluğun sesini duyurmak ister gibidir. İzmir her varlığı ile zafer coşkusunu yaşamaktadır. Bu coşkuyu "nal sesleri"nde bile duymak mümkündür. Çünkü şaire göre naldan çıkan sesler de ortama uyum sağlamış, mutluluğun birer simgesi hâlini almıştır.

İzmir'de yaşanan sevinç ve ortaya çıkan sevinç sesleri Anadolu topraklarında yaşayan her insanı orada toplandığı izlenimi vermektedir. Bu somut olarak mümkün olmasa da soyut olarak gerçekleşmiştir. Şair, bu durumu şu dizelerde anlatmaktadır:

(...)
Bu anda aynı gurur, aynı sevinç içinde
On üç milyon kişinin kalbi burada atıyor.
Vatanda kadın, erkek, ihtiyar, genç içinde
Bir tek gönül var gibi aynı zevki tatıyor.
(...)

Necmettin Halil, şiirin altıncı dörtlüğünde yaşananların bu kadar coşkulu oluşunun nedenini açıklamıştır.

(...)
Tarihin bugünü benzemez başka güne!
Kalbinin hangi günde böyle çırpındığı var?

9 Eylül'de düşmandan sadece İzmir değil, tüm Anadolu temizlenmiş ve Türk milleti dünya milletlerine büyük bir ders vermiştir. Tam anlamıyla imkâsızı başaran Türk milletinin, zaferi doyasıya yaşaması en doğal hakkıdır.

2.8.3.Samsun

Diner dertleri her gözü yaşlının
Samsun'da teselli sunar dalgalar
Şavkı vurmuş gibi o "gün başlı"nın
Yanar pırıl pırıl yanar dalgalar
Behçet Kemal Çağlar, Samsun Güzellemesi

Atatürk Dönemi şiirlerinde, şehirler daha çok Millî Mücadele'deki rolleri ile ön plana çıkmıştır. Mücadelenin en önemli ayağı olan Samsun da şiirlere bu özelliği

ile konu olmuştur. Mustafa Kemal'in 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak Kurtuluş Savaşı'nı başlatması, hem Anadolu hem de Türkiye Cumhuriyet'i için önemli bir dönüm noktası olduğundan bu konuda yazılan şiirlerde Samsun'un savaştaki rolü ile ilgili dizelere rastlamak mümkündür.

Celal Sahir, Atatürk'ün Samsun'a çıkışını anlattığı "O Geliyor" isimli şiirinde Samsunlulara, "Çaltı Burnu'ndan doğan güneşin Karadeniz'i yırtarak" Samsun'a ilerlediğini haber vermektedir.

Yıl 1335,
Mayısın on dokuzu.
Kızaran ufuklardan kaldırıyor başını
Yer yüzüne can veren,
Al yüzlü Ogan güneş!
Takanın burnu Karadeniz'i nasıl yırtar;
Siz de bir anda öyle yırtınız uykunuzu.
Uyanın Samsunlular!
Kurutacak gözlerde umutsuzluk yaşını
Al yüzlü Oğan güneş!
Bugün çaltı burnundan gülerek doğan güneş!
(...)

Şair, ilk bölümde "gözlerdeki umutsuzluk yaşını kurutacak" kurtarıcının geldiğini haber ettikten sonra ikinci bölümde Samsunlulara uyanmaları için seslenmektedir. Çünkü o günlerde "uyumak" "ölüme eş"tir. Düşmanlar Anadolu insanının en zayıf anını gözlemektedir. Bu nedenle Anadolu insanı gözünü sürekli açık tutmalıdır.

Yıl 1335
Mayısın on dokuzu.
Uyanın Samsunlular!
Uyumak ölüme eş,
Diriltin ruhunuzu
(...)

Samsunlular vatanın kurtuluşunu başlatacaklar olarak "ruhlarını diri, gözlerini açık tutarak yurdu beklemek" zorundadırlar. Bu duruma dikkat çeken Celal Sahir, Kurtuluş Savaşı'nın başlangıç noktasında Samsunlular'ın üzerine düşen görevi duyurmuştur.

R.G. imzalı "Yüz Yıl Yahut Tarih İçinde" isimli şiirin konusu, Kurtuluş Savaşı'nın nasıl kazanıldığı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşudur. Şair, bu şiirinde "anaların yas tuttuğu günler"den "Türklerin inkılâp yarattığı günlere" kadar geçen süreci özetleyivermiştir. Savaşı başladığını anlatan dizeler şunlardır:

Analar bu toprağın tutarlarken yasını,
Hiçbir evlât silmedi vatan hartasını
İşlediği kalbinden, damarından, kanından
Bir adım ayrılmadı bu ana vatanından.
(...)

Anavatan işgal altında iken Anadolu halkı vatanını terk etmemiş ve yaşadığı toprakları aşkla ve inançla savunmuştur. Şair, bu savunmanın nasıl başladığını şu dizelerde anlatmaktadır:

(...)
Vatanın mahvoluşu açtı bağrında yara,
İstanbul, Samsun, Sivas, Erzurum ve Ankara
Kahramanın evvelâ gezdiği saha bunlar.
Ardından da Ankara, İnönü, Dumlupınar
Sakarya harikâsı dizilir peş peşine,
Cihân parmak ısırdı bu hızla gidişine.
(...)

Vatanın işgali nedeniyle "bağrına yara açılan" Mustafa Kemal Atatürk, Türk milletini arkasına alarak savaşa başlamıştır. "Kahraman" yani Mustafa Kemal ile Türk ordusunun ilk duraklarından biri de Samsun'dur. "Kahraman", yok olmanın eşiğine gelmiş millete Samsun'da ölmeyi emretmiş ve Samsun kazanılan zaferdeki rolüyle tarihin önemli sayfalarına adını yazdırmıştır.

Kurtuluş Savaşı başlamadan önce Anadolu'nun ne durumda olduğunu anlatan şairlerden biri de Münir Müeyyet'tir. Müeyyet, "İnkılâp Tabloları" isimli şiirinde Mondros Mütarekesi'nden Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar yaşananları yedi tabloda Anadolu insanının ağzından anlatmıştır. Tablolardan ikincisinin adı "Samsun'a Çıkış"tır. Bu bölümde, Türk milletinin kaderinin bir anda nasıl değiştiği, "ümitlerin tükendiği anda" yeniden nasıl dirildiği şu dizelerde anlatılmıştır:

(...)
Ümit yok!..
Cenubun her bir köşesinden geçit yok.
Kalbinde zehirli ok, saplı olan Anadolu düşmanla dolu..
(...)
Ve,
19 Mayıs 1919'da
Samsun'dan fışkırırken Mustafa Kemal adlı bir
Yanardağ,
Karanlıkları yardım, atarak ıstıraplarla acıları.
-"Boyunduruğa razı ol.." diye fetva çıkarırken
Saray!..
Yanardağın lâvları sarıyordu dört tarafı,
Fakat kurtarmağa doğru,
İşte ben, daha ta o zamandan,
Bir parçası oldum,
(...)

Münir Müeyyet, Anadolu'nun içinde bulunduğu durumu Anadolu'yu "kalbinde zehirli ok saplanmış bir insan" imajıyla canlandırarak anlatmıştır. Düşman Anadolu içlerine kadar girmiş şair de bunu "zehirli okun kalbe saplanması" olarak hayal etmiştir. Düşman işgali "zehirli bir ok"tur. Bu ok, Anadolu'da yaşayan herkesin ümidini yok etmiştir.

Bu ümitsiz durum, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkmasıyla son bulmuştur. Şaire göre, Mustafa Kemal Atatürk, Samsun'dan fışkıran bir "yanardağ"dır. Bu yanardağ, ülkedeki karanlıkları, ıstırapları, acıları bir kenara fırlatarak patlamıştır. Samsun'da patlayan bu "yanardağ" sayesinde ülkenin kaderi değişmiştir. Samsun bu noktadaki rolüyle tarihin altın sayfalarındaki yerini almıştır.

Münir Müeyyet'in şiirindeki kompozisyon Kâzım Nami Duru'nun "Afyonluların Anıtı" başlıklı şiirinde de karşımıza çıkmıştır. Kâzım Duru, Afyonluların anıtını görünce Kurtuluş Savaşı yıllarına dönmüş ve Türk milletinin zor günlerini, bu zor günlerden nasıl kurtulduğunu, yeni devleti nasıl kurduğunu anlatmıştır. Onun şiirinde de Türk milletinin kaderinin değiştiği gün Samsun'da yaşanan gündür. Şair, bu tarihî gerçeği, şu dizelerde yeniden hatırlatmıştır:

Neler düşünüyorum baktıkça bu anıta:
On altı yıl önce biz kalmıştık karanlıkta.
Yer yüzü bir zindandı, gökün ışığı yoktu;
Güneş sanki sönmüştü, kara bulutlar çoktu.
(...)
Umudun kıvılcımı görünmüyordu bile.
Susmuştu herkes, kimse gelmiyordu dile.
(...)
İşte bu sıradaydı Samsunda doğdu bir gün
Unutma ey Türk onu, ömrünce onu düşün.
(...)

Kâzım Duru, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun bir mucize olduğunu Anadolu'nun zor günleriyle ilgili dizelerle anlatmaya çalışmıştır. Şaire göre, 1919 yılı Anadolu'nun "karanlık yılı"dır. O yıllarda Anadolu toprakları âdeta bir "zindan" gibidir. Gökyüzünde ne güneş, ne de gün ışığı vardır. Her yer, yok oluşu simgeleyen kara renktedir. Bu karanlıkta Anadolu insanının en küçük umudu bile kalmamıştır. Şair bunu, "karanlıkta umudun kıvılcımının bile görünmediğini" söyleyerek belirtmiştir. Durum o kadar kötüdür ki Anadolu'daki karanlığa bir de sessizlik eklenmiştir. Kurtuluşa dair hiçbir umudu kalmayan Anadolu insanı sessizce beklemektedir. Bu sessizlik, "Samsun'da güneşin doğuşu"yla son bulmuştur. Bu "güneş"in adı Mustafa Kemal'dir. Samsun'da doğan "güneş" ile birlikte Anadolu karanlıktan kurtulmuş ve aydınlığa kavuşmuştur. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışıyla Türk milletinin hiç unutmayacağı günler başlamıştır.

Kâzım Duru, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışından sonra yaşananları da şu dizelerde anlatmaktadır:

(...)
Ulusta umut varmış, inan varmış, can varmış;
İçinde korku değil, kanıyan bir kan varmış.
Samsun'da görünen (gün) gösterdi bunu bize:
Ondan sonra biz aldık ulusu elimize.
(...)

İşgal ile birlikte kararan ve sessizliğe bürünen Anadolu topraklarının bu hâli çok uzun sürmemiştir. Anadolu insanına inanan Mustafa Kemal, Samsun'da "Millî Mücadele"yi başlatacak adımı atarak Türk milletinin "tükenmeyen inancının, ülkesi için sakladığı canının" ortaya çıkmasına neden olmuştur. Türk milleti umudu tükenmiş gibi sessiz dursa da o, kendisini ve ülkesini hemen terk edecek ya da düşmana teslim edecek kadar yüreksiz değildir. Bu gerçeğe inanan Mustafa Kemal, Samsun'da Türk milletinin uyanışını ve düşmana direnişini başlatmıştır. Samsun, bir milletin özüne dönüşünü sağlayan bir şehir olarak hep hatırlanacaktır. Kâzım Nami

de Türk milletinin bu şehri ve bu şehirde yaşanan önemli tarihi hiç unutmaması gerektiğinin de altını çizmiştir.

Dönemin şairlerinden Nazım Dağıstanlı'nın "19 Mayıs İçin" isimli şiirinde de Anadolu'da Kurtuluş Savaşı öncesi ve sonrası yaşananlar anlatılmaktadır. O, Anadolu'nun tutsaklıktan kurtulduğu o önemli günü şu dörtlükte dile getirmiştir:

(...)
Ruhumda haykırış dedi ki bana
Önder izidir bu öp kana kana
On dokuz Mayısta yeşil Samsuna
Uğurlu ayakla bastı yurduma.
(...)

Anadolu topraklarının işgaline göklerin bile kaygılandığı bir zamanda Mustafa Kemal, "yeşil Samsun"a ayak basmış ve Anadolu insanını yurdunu kurtarmaya çağırmıştır. Dağıstanlı, işte bu noktada Anadolu insanının duygularına tercüman olmuştur. Bu manzara karşısında ruhu coşan her Anadolu insanı "önder"inin izinden gitme kararını hiç düşünmeden almış ve onunla birlikte Samsun'da başlayan harekete katılmıştır.

Vehbi Cem Aşkun da 19 Mayıs 1919 tarihinde yaşananları anlattığı "19 Mayıs" başlıklı şiirinde Türk milletinin, "ölüm kadar korkunç, alevli, kara" işgal günlerinden Samsun'da doğan güneş sayesinde kurtulduğuna değinmiştir.

(...)
Bu ölüm kadar korkunç, alevli, kara günde,
Bir kurtuluş güneşi, güldü Türkün gözünde..

Bir güneş ışığı, 19 Mayıs günü,

Sardı ülkü, inanla yanık yurdun üstünü..

Bu güneş Atatürk'ün Samsuna inişidir,
Bu, Türkün her düşmanı bir anda yenişidir..
(...)

Şairin güneş olarak kabul ettiği Mustafa Kemal'dir. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı, onun gözünde "güneşin doğması" gibi canlanmıştır. Aşkun, Mustafa Kemal ile güneş arasında kurduğu bu benzerlik ilişkisi ile Samsun'da başlatılan Millî Mücadele hareketinin Türk milleti için ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Güneş, doğuşuyla canlılara nasıl hayat veriyorsa, Mustafa Kemal de Samsun'a çıkışıyla Anadolu'ya ve Türk milletine öyle hayat vermiştir. 19 Mayıs'ta Samsun'da doğan güneş yok olmak üzere olan bir millete can vermiş ve onu âdeta yeniden diriltmiştir.

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışıyla kaderi yeniden yazılan Anadolu insanı, bu şehre ve Mustafa Kemal'e olan inancını hiç kaybetmemiş ve her fırsatta onlara duyduğu saygıyı, sevgiyi dile getirmeye çalışmıştır. Bu noktada onların duygularına tercüman olanlar şairlerdir. Behçet Kemal Çağlar, Türk milletinin Anadolu'da yaşananlar karşısında hissettiklerini aktaran şairlerin başında gelir. O, isimsiz yayımladığı şiirinde;

(...)
Her köy bir Samsun Ve bir Mustafa Kemal bekler..
Ardından yürümenin hazzı, gururu yeter
(...)
Çıkalım Samsunlulara hıza hız katmak için,
Güzel yeni ve doğru şeyler yaratmak için,
(...)

dizeleriyle Anadolu insanının hem Mustafa Kemal'in Samsun'da başlattığı harekete hem de mücadeleci ruhuna işaret etmiştir. Bunun en önemli göstergesi, "her köyün Samsun gibi bir yer olmayı istemesi" ve "Atatürk'ü beklemesi"dir. Köylülerin hepsi Millî Mücadele'yi başlatan yer olmak ve Mustafa Kemal ile gurur duyarak onun peşinden gitmek arzusundadır.

2.8.4. Hatay

2.8.4.1. Esir Hatay

Kurtuluş Savaşı'yla bağımsızlığını kazanan Anadolu topraklarında esir kalan tek yer Hatay'dır. Hatay'ı konu alan şiirlerin bir kısmı bu duruma duyulan üzüntü üzerinedir. Anadolu insanı, vatanından ayrı kalmış bu toprakları anasından uzak düşmüş bir yavru olarak kabul etmiş ve üzüntüsünü, hasretini yüreğinde hep hissetmiştir.

Fethi Tevetoğlu'nun "Antakya" isimli şiiri bu üzüntüyü, hem Anadolu'nun hem de Hatay'ın yaşadığını anlatmaktadır. Hatay, Türkiye'den uzak olduğu için üzüntüsünden dağları yeşermemekte ve sürekli ağlamaktadır. Şehrin içinden geçen Asi bu gözyaşlarının sembolüdür. Hatay, üzüntüsünü gizlemeye çalışsa da bu nehir onu ele vermektedir.

Benden uzaksın diye yeşermiyor dağların
İçinden akan Âsi, yaşların demek senin?
Muhakkak öpeceğim topraklarını yarın
Sen ki bir parçasın en büyük Türkiye'nin

Tevetoğlu, üzgün ama ümitlidir. O, "Türkiye'nin en büyük parçası" dediği Hatay topraklarına bir gün kavuşacağına emindir. O, bu toprakları öpeceği günü sabırsızlıkla beklemektedir.

Antakya'nın vatan topraklarından ayrı kalmasına tüm Anadolu üzülmektedir. Osman Nebi, "Ağlıyan Vatan" isimli şiirinde Antakya'nın içinde bulunduğu durumu anlatırken Anadolu insanının da üzüntüsünü nedenleriyle açıklamıştır.

(...)
Ağızlar kilitli söylenmez diller
Biz yas tutuyoruz, gülüyor eller
Gelin kaçırılmış düğün evinden
Vaz geçmeyiz dostlar yaslı gelinden
(...)

Osman Nebi, Antakya için "yaslı gelin" imajını seçmiştir. Bu imaj, Antakya'nın eskiden beri Türkiye'ye ait olduğunu ve bundan sonra da olacağının göstergesidir. Türkiye "düğün evi", Antakya "gelin"dir. Düşmanlar, gelini düğünden zorla kaçırıp kendi evlerine götürmüşlerdir. Bu, Anadolu insanının kabul edebileceği bir durum değildir. O, ne olursa olsun "yaslı gelin"i kendi evlerine geri getirecektir. Zaten gelin de bu durumdan hiç memnun değildir. Gözyaşları ırmak olmuş akmakta, düşleri Türkiye ile dolmaktadır. Bu duruma çok üzülen Antakya karalar bağlamış durmaktadır.

(...)
Gelinler yas tutmuş, analar ağlar
Uyku girmez oldu artık gözüne
Söyleyin dostlarım nazlı kuzuma
Gelmez isem dünya dursun dizime.
(...)

Yavrusunun peşinden gözleri yaşlı kalan Anadolu, bu durumu kabul edip yas tutma niyetinde değildir. O, "nazlı kuzum" diye hitap ettiği Antakya'yı yabancıların elinden kurtarmakta kararlıdır. Bu dizeler bunun habercisidir. Şair, şiirin son bölümünde herkesi Antakya'yı kurtarmaya çağırmaktadır.

(...)
Neye duruyoruz hep uslu uslu
Yarenler, gözüm yaş, bağrım dolu kan
Ağlıyor Antakya, Ağlıyor Vatan!..

Bu dönemde yazılan şiirlerde Antakya'nın kurtuluşu için Atatürk'e ümit bağlandığı görülmektedir. Anadolu'yu kurtaran Atatürk'ün Hatay'ın da "kurtarıcısı" olacağına inanılmaktadır. Yusuf Mardin bu inancı "Antakyadan Gelen Mektup" başlığıyla şöyle şiirleştirmiştir:

(...)
Bir yardım umarak yalvardık Yer'e
Dağ, taş, tepe, bayır, "Atatürk" dedi.
"Kurtar bizi" dedik, sonsuz göklere,
Şimşekler: "Kurtarır Atatürk" dedi..
(...)

Hatay'ın Anadolu topraklarına katılması için Atatürk'e ümit bağlayanlar sadece Hatay halkı değildir. Anadolu'nun her karış toprağı, dağı, taşı, bütün varlıklar Atatürk'ün bu sorunu çözeceğine inanmakta ve bunu Hatay halkına haber vermektedir. Çakan şimşekler bunu duyurmaya çalışmaktadırlar.

Dikecoğlu'nun "Hatay" isimli şiirindeki kurtarıcı Türk milletidir. Hatay'ın ağladığını bilen ve onun üzüntüsüne ortak olan Dikecoğlu, onu bu durumdan kurtaracağını,

(...)
Ben Türk evladıyım bilsin ki düşman
Her Türk benim gibi kükrek bir aslan
Bizi korkutamaz yerde akan kan
Şen ol güzel Hatay hiç elem çekme
Vururuz saldıran düşmana tekme

Atamın tek sözü neler doğurur?
Türkün toprağını kanla yuğurur
Düşmanın dumanın göğe savurur
Sabret nazlı elim o günü bekle
Kendi hasretinle hasretim denkle
(...)

dizeleriyle anlatmaya çalışmıştır.

Dikecoğlu, her Anadolu insanı gibi Hatay'ın düşman elinden kurtulacağına inanmaktadır. Çünkü Türk insanı vatan toprağının bir karışından dahi vazgeçmeyecektir. Her biri "kükrek bir aslan" olan Türkler düşmanı bu topraklardan atacaktır. Şair, "nazlı elim" dediği Hatay'a bunu söylemektedir. Kurtuluş Savaşı kumandanı Mustafa Kemal Atatürk emri verir vermez Türk askeri, "toprağını kanla yoğurma" pahasına vatanın bir parçası olan Hatay'ı geri alacaktır.

Hakkı Tuncay, Hatay'ın Anadolu'nun bir parçası olduğunu, vatanını seven herkesin Hatay'ı kurtarma savaşına gireceğini ve onu düşmanlara teslim etmeyeceğini "Hatay" başlıklı şiirinde son sözü söylercesine, yüksek tonda şöyle dile getirmiştir:

Hırslı, kıskanç bir gözün ilk hedefi değil;
Hatay bir Ata yurdu, tarih andacı bize.
Ey dostlar, ey düşmanlar onu vermeyiz size,
O, çöllerde bulunmuş tesbih sedefi değil!...

Boralar bırakmasa, şimşekli gökler ezse;
Ya bizler gideceğiz, ya o gelecek bize,
Andolsun o dağlara, andolsun Akdenize'e.
Bizden değildir yurtta kim böyle düşünmezse..

(...)

Tuncay, Hatay'ın Türkler için tek ve vazgeçilmez olduğunu, Hatay ile tesbih sedefi arasında yaptığı karşılaştırma ile anlatmaya çalışmıştır. Hatay, Türk milletinin Ata yurdudur. Bu yurt parçası, çöllerde bulunan sedef tesbih taneleri gibi birden fazla değil, "tek"tir. Bu nedenle Türklerin ondan vazgeçmesi mümkün değildir. Şair bunu, ikinci dörtlükte her şeye rağmen Hatay topraklarının Anadolu'ya dahil edileceğini söyleyerek yeniden vurgulamış, kendisi gibi düşünmeyenlere de Türk olamayacaklarını söyleyerek suçlamada bulunmuştur. Bu suçlama, Türkiye'nin Hatay'ı nasıl kabullendiğinin, ne kadar sahiplendiğinin ve bu meseleyi nasıl önemsediğinin göstergesidir.

2.8.4.2. Bağımsız Hatay

Hatay'ın Anadolu topraklarından ayrı kaldığı süreçte yaşanan hüznü ve hasreti anlatan şiirlerin yerini, Hatay'ın bağımsızlık sürecine girmesinden ve bağımsızlığına kavuşmasından sonra Anadolu insanının sevincini, mutluluğunu dile getiren şiirler almıştır.

Sefer Aytekin, Antakya'nın bağımsızlık ışığının belirdiği tarihlerde yazdığı "Antakya İçin" isimli şiirinde "Doğuyor ufkunda yeni bir güneş" dizesiyle mutlu günlerin başlayacağı müjdesini vermektedir.

Doğuyor ufkunda yeni bir güneş
Sen de muradına erdin Antakya.
Söndü bağrındaki o eski ateş
Sevinçlere döndü derdin Antakya.
(...)
Ufkunda ay yıldız kızıl bir oya;
Yaşa gölgesinde hep doya doya;

Tutsaklık bilmeyen yüce bir soya
Hüriyet havası verdin Antakya…

Antakya, bağımsızlık yoluna girmesiyle dertlerinden kurtulmuş ve ardından Antakya halkının yaşadığı sevinç bütün Türkiye'ye yayılmıştır. Çünkü Türk halkı tutsak yaşamaya alışkın değildir. Ay yıldızlı bayrağının altında mutlu olan Türk milleti Antakya'nın da bu bayrağın altına dahil olmasıyla çok daha mutlu olmuştur.

Zihni Ardıç da "Hatay!.. Hatay!.." isimli şiirinde yıllarca ağlayıp kan içinde çırpınan Hatay'ın artık gülmesi gerektiğini söylemektedir.

(…)
Hatay!. Hatay!. Gül artık benim de gönlüm gülsün
Beraber sevinelim dertlerimiz dökülsün
(Atatürk) bahçesinde sen de nazlı bir gülsün
Dalgalansın bayrağın şan içinde.

Hatay, 2 Eylül 1938'de tam bağımsızlığına kavuşunca, yaşananlar Hikmet Turhan Dağlıoğlu'nun "Hatay" isimli şiirine şöyle yansımıştır:

Doğarken göklerde yol gösteren ay,
Milyonla kalb dedi: Kurtuldu Hatay.
Gözyaşı, esaret, öksüzlük acı,
Kalır mı giyince, istiklâl tacı?
(…)
Atadır Türklüğün güneşi, ayı
Öz vatan parçası, Türkün Hatay'ı.
Hataydan Türklüğün gür sesi gelir,
Albayrak, Türk olan yerde yükselir…

Dağlıoğlu, Atatürk'ü "ay" olarak imajlaştırmış ve Hatay'ın kurtuluşunun, onun sayesinde olduğu gerçeğinin altını çizmiştir.

Atatürk, kendisine inanan Türk milletine en karanlık günlerde/yıllarda yol göstermiş ve Hatay'ın bağımsızlığına kavuşmasını sağlamıştır. Şaire göre, bu beklenen bir sondur. Çünkü Türkün olduğu yerde Türk bayrağı bir gün mutlaka dalgalanacaktır. Hatay topraklarında da bu albayrak dalgalanmaya başlamış ve böylece Hatay halkı esaretten, öksüzlükten, gözyaşı dökmekten kurtulmuştur.

İbrahim Öztürk, Hatay'ın mutlu gününü Hataylılara seslenerek kutlar. "Hataylı Kardeşlerimize" başlıklı şiiri, hem onların mutluluğuna ortak olduğu hem de bu mutluluğu nasıl koruyacakları hakkında öğütler verdiği bir şiirdir.

(...)
Damarında Türk kanı,
Kafanda Türk inanı,
İlerleme yolunda:
Atanı örnek tanı.

İşte sana son öğüt:
Gönlünde ülkü büyüt,
Kavuştuğun varlığı;
Gözünle, özünle güt.

Bugünün kutlu olsun,
Yarının mutlu olsun,
O gönençli ocağın;
Her zaman odlu olsun…

Şaire göre, bağımsızlığına kavuşan Hatay Türklerinin bundan sonra yapması gereken en önemli şey, "gönlünde bir ülkü" yaratıp onu büyütmesidir. "Damarlarında Türk kanı ve Türk inanı olan Hataylılar" Atatürk'ü de örnek aldıklarında ülkülerinin

peşinde çok yollar alacaklar ve böylece geç kavuştukları varlıklarını hep sürdüreceklerdir. Öztürk'ün isteği Hataylılar'ın gönençli ocaklarının hep yanmasıdır. Bu, tüm Anadolu halkının Hataylılar için ortak dileğidir.

Antakyalılar'ın üzüntüsü tüm Türk milletinin üzüntüsüdür. Ihsak Refet Işıtman, "Antakyalılara" isimli şiirinde Antakya halkına seslenerek onların derdine ortak olduğunu anlatmıştır. Bütün Türkiye, gönlünde, vatanın bir parçası olan Hatay'ın derdini, üzüntüsünü taşımaktadır.

Yıllarca ağlayarak, yıllarca inleyerek,
Yolları bekleyerek, yolları dinleyerek,

Ayrılık ağısını içip de boyun büken,
Bayrağa hasret çeken, birliğe kan yaş döken,

Bağrı yanık babalar, gözü yaşlı analar,
Genç kızlar, koç yiğitler… kalbim, kalemim ağlar,

Sizleri düşündükçe, sizleri andıkça ben…
Sizden ayrı değilim… yanarım yandıkça ben..

Sizden ayrı ne demek?.. Soyum bir; vatanım bir;
Dilim bir; dileğim bir; kanışım bir; kanım bir;

Turgut Baykal da Hataylılar'ın kaderini, bütün Türk milletinin yaşadığını anlatan "Hatay Türklerine" isimli şiiri yazmıştır. Türk milleti, hasretini duyduğu Hatay'a bir an önce kavuşmak istemektedir. Bunu, Hataylılar'a duyurmak isteyen şair, onlara şöyle seslenmiştir:

Kalplerimiz inanın her an sizi anıyor,
Hasret bir ateş, gibi bağrımızda yanıyor.
Sona erecek elbet pek yakın bir günde bu,

Türk ordusu hazırdır, zaferdir elbet yolu
(...)

2.8.5. Antalya

Antalya, 1923-1938 yılları arası yazılmış şiirlere daha çok iki özelliği ile konu olmuştur. Bunlar, şehrin coğrafi yapısı ve iklimidir. Antalya bir tarafı dağ, bir tarafı deniz olan; yeşil ile mavinin içinde, Akdeniz ikliminin sıcaklığına kurulmuş bir şehirdir. Bütün bu özellikler ona güzellik kattığı için şairlerin de dikkatini çekmiştir.

Memleketi Antalya üzerine ek çok şiir yazmış olan Hâmit Macit, Antalya'nın bu iki önemli özelliğini dört dizede şöyle anlatmıştır:

Solda saplanmada yüksek dağlar,
Sağda düşmekte sular, mavi suya.
Gün açık, mevsim ılık, bahçe yeşil,
Güzü nisanlara eş Antalya!

Macit'in "Antalya" isimli bu dörtlüğünde, şehrin coğrafyası ile ilgili genel özellikleri görmekteyiz. Antalya, denizi, yüksek dağları, yeşil bahçeleri olan; günlerin açık, mevsimlerin ılık yaşandığı bir yerdir. Şair, bütün bu özellikleri sıralayarak hem Antalya'nın güzelliklerini hem de ona olan sempatisini dile getirmiştir.

Hâmit Macit, "Kışın İlk Günü" isimli şiirinde ise Antalya'da kış mevsimiyle değişen tabiatı anlatmıştır. Türkiye'de kış mevsimi yaşanmasına rağmen Antalya'nın en soğuk günleri sonbahar mevsiminde yaşananlardan ibarettir. Kış, Antalya'dan uzaktır. Şair, şiirinde her ne kadar kış ismini kullansa da bu şiirdeki kış manzarasının rengi sonbaharın rengi olan sarıdır. O, Antalya'nın bu görüntüsünü de beğenmektedir.

Yapraklarının tükendi rengi.
Altınla donandı sanki, dallar.
Ev, bahçe, sokak ve muz hevengi.
Boydan boya sonra portakallar..
(...)

Kış mevsimiyle birlikte yeşil rengin yerini sarı almış, dallar altın rengi yapraklarla dolmuştur. Ancak kış mevsimi olmasına rağmen Antalya'nın her tarafında Akdeniz ikliminde yetişen meyveler, "muz hevengleri" vardır. Portakal bahçeleri boydan boya sıralanmıştır.

(...)
Tek parça göğün derinliğinde
Birkaç bulut ince, ak ve solgun.
Bir mavi bakış serinliğinde
Antalya.. Deniz.. Birinci kânun

Kış günü olmasına rağmen gökyüzünde hiç bulut bulunmamaktadır. Şair, bu manzarayı göğü "tek parça" diye tarif ederek anlatmıştır. Gökyüzündeki birkaç bulut onun dümdüz ve tek renk görüntüsünü bozmamıştır. Antalya'da Aralık ayı, gökyüzü ve denizin maviliği içinde soğuk değil serin yaşanmaktadır.

Hâmit Seleklerin "Antalya'da Son Bahar" şiiri de aynı konu üzerinedir. Şair, Anadolu'da son bahar günleri yaşanırken Antalya'da yaşanan ilkbaharı anlatmaktadır.

Senenin Sonbahar günleri fakat,
Sanki ilkbahara erdi tabiat;
(...)
Saksılar çiçekle dolup taşıyor.
Gün, ılık bir çiçek gibi açıyor.

Deniz mavi, kırlar yeşil, dağlar mor
Güller yazdan bir hatıra gibi al!
(...)

Antalya'da "senenin sonbahar günleri"nde yaşanan mevsim ilkbahardır. Yaşanan sıcak iklim yaz aylarından kalan manzarayı hiç bozmamıştır. "Saksılar çiçekle dolu, kırlar yeşil, dağlar çiçeklerle mor, güller ise hâlâ al"dır. Karşısında böyle bir tablo bulan şair, yaz mevsiminin ardından ne sonbahar ne de kış yaşandığını, birden ilkbaharın başladığını düşünmüştür.

Şiir, şaşkınlığını üzerinden atan şairin tabiatta yaşananları anlatmasıyla tamamlanmıştır.

Burada sonbahar altın akşamlar
İçinde körfeze akseder, yanar..
Şehrin tablosunu yeryer tamamlar:
Hurma dalı, muz hevengi, portakal!...

Antalya'da da sonbahar yaşanmaktadır. Bunun en belirgin işareti sararan ve dökülen yapraklardır. Şair, "altın akşamlar" ile Antalya'nın sonbahar yapraklarının altında kalan manzarasını kastetmektedir. Bu altın akşamlar ve sonbahar meyveleri diyebileceğimiz hurma, muz ve portakal ağaçları Antalya'da sonbaharın yaşandığının belirtileridir.

Bu şiirlerde çizilen Antalya tablosu hep sıcak renklerden ibarettir. Bu tavır, Antalya üzerine yazılmış şiirlerin hepsinde aynıdır. Faruk Ediz'in "Antalya'da Toroslar" şiirindeki Antalya da "güzel, verimli, önemli" bir yerdir. Ediz, "pırlanta" benzetmesini kullanarak tüm olumlu özellikleri bir arada anlatmıştır.

(...)
Bir ucunuz denize, biri güneşe gider,

Olur Anadolunun beline altın kemer…

Bu kemerde iri bir pırlantadır Antalya:
Geceleri onunla ışıldar gök, su, kaya…
(…)

Şair, uzanıp giden Toroslar'ı Anadolu'yu sarmış "altın bir kemer"e benzetmiştir. Bu kemerin tokası ise "pırlanta"ya benzetilen Antalya'dır. Antalya ışıkları ve güzelliği ile çevreyi aydınlatmaktadır. Toroslar için "altın", Antalya için ise "pırlanta" benzetmesini seçen Ediz, bu şekilde Akdeniz bölgesinin verimliliğine ve zenginliğine dikkat çekmek istemiş olabilir.

Faruk Ediz, yukarıdaki şiirden de anlaşıldığı gibi, Antalya'yı çok sevmektedir. Ona göre bu şehir, iklimiyle, Toroslarıyla, bitki örtüsüyle yaşanası bir yerdir. O, bu düşüncesini ve Antalya'ya bağlanma arzusunu "İçimde Bir Arzu" isimli şiirinde anlatmıştır.

İçmek hayatı bütün zevki neş'esile
Bir portakal dalının yaz, kış yeşil renginde
Ve sevgiyi gönülde duymak tatlı sesile…
(…)
Tutulmak Antalya'ya, tutulmak ve bağlanmak:
Doldurmak günlerini ne bahtiyarlık burada,
Kapamak gözlerini bari onu anarak!

Şaire göre, Antalya'ya bağlanmanın pek çok nedeni vardır. Bunların başında bu şehrin iklimi gelmektedir. Ediz, her şeyden önce Antalya'nın her mevsim sıcak oluşunu sevmiştir. Portakal dalının yaz, kış yeşil oluşu ona büyük neşe ve keyif vermektedir. Bu nedenle Antalya'da hayat, yaşanılmaktan ziyade "içilen" bir şeydir. Şair, bununla Antalya'yı doya doya yaşamak istediğini anlatmaktadır.

Antalya'nın güneşine, mevsimine, yeşiline ve denizine tutkuyla bağlı kalmak şairin tek isteğidir. Bu arzusunu, şiirin son üçlüğünde, bütün hayatını orada geçirmek ve ölüm anında bile Antalya ile olmak istediğini dile getirmiştir.

Antalya'yı, tüm özellikleriyle ve güzellikleriyle şiire konu eden diğer bir şairde Ziya İlhan'dır. İlhan, "Gördüğüm Şehir" isimli şiirinde Antalya'yı, adını vermeden ayrıntılarıyla anlatmıştır.

Bir şehir görüyorum: şahlanıyor yerinde;
Bir şehir ki öz yurdun cenup sahillerinde
Toroslara yaslanmış mağrur bir kartal gibi.
(...)

Şair, ilk üçlükte, şehrin genel görüntüsünü tasvir etmiştir. Antalya Anadolu'nun güneyinde yer alan, Toroslar'ın eteğine kurulmuş bir şehirdir. Ziya İlhan, bu gerçek görüntüyü farklılaştırmış ve şehir için "mağrur bir kartal" imajını kullanarak onun, Toroslar üzerinde uçtuktan sonra eteklerinde dinlenmeye inen bir kartal gibi Toroslar'a hâkim bir şehir olduğu izlenimi vermiştir. Şair, bundan sonraki üçlüklerde şehrin özelliklerinden bahsetmektedir.

Aynı renk ve koku var kışında, baharında;
Portakal bahçeleri geniş omuzlarında
Pırıl pırıl parlıyan bin bir renkli şal gibi.
(...)

Bu üçlükte şehrin iklimi ve bitki örtüsü anlatılmaktadır. Antalya, kış ve baharı aynı olan, her daim ılıman bir iklimin yaşandığı bir yerdir. Her yerini kaplayan portakal bahçeleri şehrin üzerine örtülmüş "pırıltılı bir şal" gibidir. Portakalların canlı renkleri şehre böyle bir görüntü vermektedir.

Antalya, geceleri de pırıl pırıldır. Şehrin ışıkları ve denize vuran ay ışığı ile tabiat karanlıkta bile canlı ve cıvıl cıvıldır. Şair, bu manzarayı tarih ile ilişkilendirerek şöyle anlatmıştır:

(...)
Gece ay ışığıyla nurlanınca her yeri
Gençleşip heybetleşen ihtiyar kaleleri,
Tarihini anlatır tatlı bir masal gibi.
(...)

Antalya, geceleri ayrı bir canlılık yaşamaktadır. Ay ışığı ile birlikte aydınlanan "ihtiyar kaleler", şehrin tarihini "tatlı bir masal" gibi anlatmaya başlayınca şehir yeni bir güne başlamış gibi canlanmaktadır.

Antalya'da her varlık, tarihî kaleler gibi şehre olan sevgisini anlatır. Çağlayanlar ve ağaçlar da buna dahildir. Şiirin son üçlüğü, şehrin doğal ve tarihî güzelliklerinin nasıl sevildiğini anlatmaktadır.

(...)
Sevmenin, sevilmenin bestesinden de anlar
Yosunlu kayalara serpilen çağlıyanlar;
Dalgalarla öpüşen birer billûr dal gibi.

Tabiatta bulunan varlıklar, şehre olan sevgisini, birbirlerine şarkılar söyleyerek ve öpücüklerle dile getirmektedirler. Şair, çağlayanların dalgalarla buluşmasını "öpüşme"ye, çağlayanları yosunlu kayalara vurarak çıkardığı sesleri de aşk şarkısının nağmelerine benzeterek tabiat aracılığıyla kendisinin Antalya'ya olan aşkını anlatmak istemiştir.

2.8.6. Çanakkale

Tarih sayfalarına yaşadığı büyük savaş ile adını duyuran Çanakkale, aynı sebeple şiir kitaplarına da girmiş ve böylece Çanakkale Savaşı'nın önemi nesilden nesile daha etkileyici bir şekilde aktarılmıştır.

1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde, Çanakkale sıradan bir Anadolu şehri olarak değil, tarihî önemiyle yer almıştır. Şairlerin ortak noktası ise Çanakkale'de yaşananların Kurtuluş Savaşı için örnek ve güç kaynağı olması gerektiği fikridir. Bu dönem kaleme alınan şiirlerde bu düşüncenin sıkça işlendiği görülmektedir.

Arif Dündar, 1339 tarihli "Yurdumun Önünde!.." başlıklı şiirinde, Kurtuluş Savaşı yıllarında Türk milletinin vatanına olan aşkı ile nasıl savaştığını anlatmaktadır. Savaşı zor şartlarda devam ettirmeye çalışan Türk ordusuna Çanakkale'yi örnek göstererek moral vermek isteyen şair, Türk milletinin bu yenilgiden kurtulabileceğini haber vermiştir.

(...)
Eski bir tarihin maverasından,
Mazinin şerefli macerasından…
O kadar ezelî bir aşkın var ki,
Aşkın içimizde öyle kaynar ki,
Bu zevki hiç bir şey veremez bana;
Ey vatan, kurbanız senin yoluna!..
(...)
Biz o milletiz ki, Çanakkalede
Dört devlete karşı daima zinde,
(...)

Şair, Türk milletinin bu savaştan galip çıkacağından emindir. Çünkü, bu millet vatanına "ezelî bir aşkla" bağlıdır. Bu aşkla Çanakkale'de "dört devlete karşı zinde" kalmayı başardığına göre bu savaştan da aynı aşkla galip gelecektir. Arif Dündar, Türk ordusuna olan inancını ve Türk askerinin kendisine olan inancını, güvenini bu dizelerle ortaya koymuştur.

Necdet Rüştü de işgal altındaki Anadolu insanına Çanakkale'yi örnek göstererek moral vermeye çalışmıştır.

İstanbula girmişti düşman ordusu bir gün,
Bir düşünceye daldın sen o gün gamlı, küskün!
Üç kuvvetli hasmımız Akdenizde kudurmuş,
Çanakkale onlara yıllarca karşı durmuş,
(...)

Rüştü'nün "Sivasda doğan güneş" şiirine ait bu dizeler, İstanbul'un işgaliyle üzüntüye boğulan Türk halkına geçmişte yaşadığı kahramanlıkları hatırlatmaktadır. Anadolu insanı kendisine ızdırap olan bu durum karşısında Çanakkale'deki gibi inançla ve ümitle dik durmalı ve savaşmalıdır. Çünkü Türk ordusu geçmişte olduğu gibi bugün de düşmanı yok edebilecek güce sahiptir.

Orhan Seyfi de "Hasta Adam" isimli şiirinde, Anadolu'nun yıllar süren savaşlardan sonra bağımsızlığına nasıl kavuştuğunu anlatırken Çanakkale'de yaşanan mucizeyi hatırlatmıştır.

(...)
Son, "Çanakkale"de o bir devrandı,
Tepeden tırnağa kadar al kandı.
Silinmek üzereyken adı hartadan,
Bir yiğit belirdi "Anafarta"dan.

Hastaya sanki yeniden can geldi.
(...)

Anadolu 17. yy'ın ortalarından itibaren "felaket" yaşamaya başlamış, bu durum 20. yy'ın başına kadar sürmüştür. Bu süreçte pek çok savaş yaşanmış, Türk milleti bu savaşların çoğundan mağlup taraf olarak ayrılmıştır. Çanakkale, bu mağlubiyetlerin son bulduğu yerdir. Bu nedenle Orhan Seyfi, Çanakkale için "devran" benzetmesini yapmıştır. Türk milleti, bu topraklarda kazandığı zaferle yeni bir başlangıç yapmış ve Kurtuluş Savaşı'nı galip taraf olarak bitirerek dünyaya kendini ispatlamıştır. Şair, Anadolu'nun kurtuluşunu anlattığı şiirinde Çanakkale'nin bu önemli rolünden bahsetmeden yapamamıştır.

Mithat Cemal'in şiirindeki Çanakkale, Çanakkale Savaşı'yla şekillenmiş bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Şair, altı dizelik "Çanakkale" isimli bu şiirinde savaşın Çanakkale'nin topraklarını nasıl etkilediğini ve değiştirdiğini şöyle anlatmıştır:

Kalkan koludur her kaya binlerce şehidin;
Koldur, fakat azminde kanatlarındaki hız var!
Etlerle, kemiklerle örülmüştür o sahil;
Ey Akdeniz, insan ölüsünden kapımız var!..

Ejdersen eğer yerleri yık, gökleri yık, ez!
Uğrunda fakat öldüğümüz kal'e geçilmez!

Şair Çanakkale'yi, her karış toprağında Türk askerlerine ait bir şeylerin olduğunu söyleyerek tanımlamaktadır. Bu topraklardaki "kayaların her biri şehitlerin kolu, sahildeki kum tanelerinin hepsi şehitlerin etleri ve kemikleri, Çanakkale Boğazı da "Türk askerlerinin ölülerinden yapılmış bir kapı"dır.

Mithat Cemal, bu tanımlamayla Çanakkale'de verilen mücadelenin boyutunu ortaya koymaktadır. Türk milleti bu savaşta çok kayıp vermiş, bu toprakları şehitleri sayesinde kazanmıştır. Çanakkale'de şehit düşen her bir Türk askeri zaferin Türk ordusuna ait olmasını sağlamıştır.

Çanakkale, topraklarının bu özelliği ile ve tarihî önemiyle Necip Rahmi Okat'ın şiirinde de yer almıştır. Okat'ın "Yolcu" isimli şiirinin ilk dörtlüğü Çanakkale'den geçen yolculara şehrin bu özelliklerini anlatmaktadır.

"Çanakkale" önünden geçiyoruz yolcular!
İçinde bir maziden kalan bin bir acı var
Gözlerimde yanıyor, geçtiğimiz o mazi
Bir vakitler kan sardı şu gördüğün denizi!...
(...)

Çanakkale, mazisi bin bir çeşit acı ile dolu bir şehirdir. Her Anadolu insanı, yüreğinde, bu acıları her daim hissetmektedir. Bu duyguyu derinden yaşayanlardan biri de Necip Rahmi'dir. Rahmi, Çanakkale'yi bu duygular içinde tanıtmaktadır. Çanakkale, toprağı ve etrafındaki denizi, şehit kanlarıyla boyanmış, her karış toprağında "Mehmet"lerin can verdiği bir yerdir. Bu nedenle o, Çanakkale'den geçenlere şiirinin son dörtlüğünde şöyle seslenmiştir:

(...)
Bu yoldan geçerken çok dikkatle yörü yolcu,
Göynünü muhabbetle ardından sürü yolcu!..
Dudakların özlesin ta.. candan bir Fatiha
Unutmaki kısadır baharın ömrü yolcu!

Altan ise "Çanakkale" isimli şiirinde Çanakkale'nin Anadolu için ne ifade ettiğini anlatmıştır. Bu şiirde de dikkati çeken Çanakkale'nin daha çok Anadolu'nun tarihindeki önemine yer verilmiş olmasıdır.

Çanakkale Türk yurdunun,
Büyük savaş yeridir,
Çanakkale budunumun,
Taptığı can evidir.
(...)

Çanakkale, Anadolu'nun "savaş yeri" ve "can evi"dir. Anadolu, Çanakkale'de büyük bir savaş vermiştir. Bu savaşla benliğini hatırlayan Anadolu insanı için bu topraklar tapılacak kadar değerli ve önemlidir. Altan, "can evi" benzetmesi ile bu önemi belirtmiştir.

Şiirin son dörtlüğünde de Çanakkale'nin bu özelliğine vurgu yapılmıştır.

(...)
Çanakkale, öz yurdumun,
Kahramanlık destanı,
Çanakkale, Tunç ordunun
Dünya değer (nişan)ı.

Çanakkale'de kazanılan zafer bir "kahramanlık destanı" olarak tarihe geçmiştir. Bu destan, sadece Türkler tarafından değil, dünya tarafından da bilinmektedir. Şair, bu durumu, Çanakkale'nin "dünyaya değer nişan" olduğunu söyleyerek anlatmak istemiştir. Çanakkale bu mucizeyi gerçekleştirerek Türk milletinin gücünü dünyaya göstermiş ve böylece tüm dünyaya unutulamayacak bir "nişan" olarak adını yazdırmıştır.

2.8.7. Erzurum

Millî Mücadele'ye kahramanlıklarıyla adını yazdıran Erzurum, şiirlere de bu özelliği ile girmiştir. Erzurum üzerine yazılan şiirlerde bu şehrin farklı özellikleri anlatılsa da daha çok Anadolu tarihindeki yerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Behçet Kemal, *Benden İçeri* eserinde yer alan "Erzurum'da Yaz Akşamı" isimli şiirinde, Erzurum'u ve tarihini genel özellikleriyle anlatmıştır. Bu şiirde, şehrin mazisinde yaşananların yanında coğrafî özelliklerini de bulmak mümkündür.

İki mevsim iç içe, bir gözde iki bakış;
Yaz eteklerde kaldı, göründü başlarda kış:
Tepelerde eflâtun, mor, al bir kar başladı
(...)

Erzurum karasal iklimi yaşayan bir şehirdir. Kışların uzun ve sert yaşandığı bu şehirde yaz mevsiminde bile kış ayını yaşamak mümkündür. Behçet Kemal, şiirin ilk dizelerinde bu gerçeğe dikkat çekmiştir. Yaz aylarında düzlükte sıcak yaşanmasına rağmen tepelerde hâlâ kar vardır. Daha yaz bitmeden çiçek açmış tepelere, eflatun, mor, al çiçeklerin üzerine kar düşmüştür. Bu renklilik karın rengini de değiştirmiştir.

Behçet Kemal, daha sonraki dizelerde şehrin coğrafî yapısına ait özellikleri, kültürel zenginlikleriyle birleştirerek anlatmıştır. Erzurum, etrafı dağlarla çevrili bir arazi üzerindedir. Güneyde yer alan Palandöken, Şahveled Dağları ve Bingöl Dağları'nın kuzeyi, kuzeyde Mescit ve Kargapazarı Dağları şehrin etrafını sarmıştır. Şair, bu manzarayı Erzurum yöresinin halk oyunları ekibine benzetmiştir. Dağlar, "omuz omuza vermiş bar oynayan oyuncular"ı andırmaktadır.

Kemal, daha sonraki dizelerde Erzurum'un tarihî yapısından bahsetmiş, Erzurum toprakları için "tarihin sinesi" imajını seçmiştir. Bu imaj, şehrin tarihî alt yapısının yıllar öncesine dayandığını ortaya koyan, arka planı zengin olan bir imajdır. Şair, bu imajla okuyucuyu, Türklerin Anadolu'yu keşfe başladığı 1071 yılına götürmüştür. Erzurum ve çevresi, Anadolu'nun kapılarını Türklere açan Malazgirt Savaşı'ndan önce Türklerin Anadolu'yu keşfetmek için yaptıkları Pasinler Savaşı'nın yapıldığı yerdir. Behçet Kemal, bu önemli ve başlangıç sayılabilecek tarihi kastederek Erzurum toprakları için "tarihin sinesi" demiştir. Çünkü Türklerin Anadolu'daki yaşamları bu savaşın olumlu sonuçlanması ile başlamıştır denebilir.

Bir yaz akşamı maziyi böyle hatırlayan şair, bu maziyi yaratanları da yine aynı coşkuyla yad etmiştir.

(...)
Toprak kümelerine baktıkça ey Erzurum;
Topraktan yuğrulan ilk ceddimi anıyorum.
Belki ilmi irfanı garpli olan bu başın;
Kanı bir dadaşındır, yüreği bir dadaşın.

Erzurum, Münir Müeyyet'in "İnkılâp Tabloları" isimli şiirinde de "mazi"siyle yer almıştır. Bu mazi sadece şehre değil, Türklere de aittir.

(...)
Ben, Türk milletinin benliğinden fışkıran O
Yanardağının eteklerinden aldımdı ateşlerimi!
Benden parçalar buldum ve topladım,
Amasyadan Sivasa, Sivastan Erzuruma kadar geçtiğim her yolda,
Bütün bir mazinin titrediğini duydum,
Erzurumdan Ankaraya.. Ankaradan bütün yurt
Köşelerine kadar bastığın her toprakta.
(...)

Millî Mücadele yıllarını anlatan bu dizelerde, şairin, o yıllarda yaşananlar nedeniyle duyduğu heyecanı görmekteyiz. Bir Anadolu insanı olarak "Yanardağ" dediği Mustafa Kemal'in fikirlerini kabul edip onun yapacaklarını destekleyen şair, yurdu kurtarmak için seferberliğe katılmış ve Amasya'dan Erzurum'a yurdu korumak için savaşmıştır. Bu süreçte ona destek veren şey, üzerinde yaşayan toprakların şanlı mazisi olmuştur. O, bu topraklarda Türklerin tarihinin hâlâ yaşadığını hissetmiş ve mutlu olmuştur. Erzurum'u bu nedenle de çok seven şair, onun Millî Mücadele'deki önemini de vurgulamıştır.

Hasan Âli Yücel de Kurtuluş Savaşı'nın önemli bir ayağı olan Erzurum'a, Mehmet Çavuş'un hikâyesini anlattığı "Mehmet Çavuş" isimli şiirinde şöyle yer vermiştir:

(...)
Bir gün köyden şehre gitti; o neydi?
Ne sevinçti, bu nasıl bir neş'eydi?
Can bulmuştu gamlı, ölgün Erzurum,
Yapıyordu bugün düğün Erzurum.
Ne olmuştu, kim gelmişti, ne vardı?
Herkes bunu birbirinden sorardı.
"Erzurum'a Mustafa Kemal gelmiş…"
*Demek batan güneş tekrar yükse*lmiş.
Canlanmıştı bütün ölen ümitler,
Kurtulacak mutlak vatan bu sefer.
(...)

İstanbul hükümeti, İtilaf Devletleri'nin baskıları sonucu, Anadolu'da asayişi sağlamak amacıyla ordu müfettişlikleri oluşturmuştur. Bu tasarı gereğince, Doğu Anadolu'da 9. Ordu Müfettişliğine Mustafa Kemal Paşa tayin edilmiş ve kendisine. geniş yetkiler verilmiştir. O, sadece Doğu Anadolu'ya değil Trabzon, Erzurum, Sivas, Van vilayetlerine, Erzincan ve Canik müstakil livalarına da emir verebilecektir. Mustafa Kemal Paşa'ya verilen bu geniş yetkiden de anlaşılacağı üzere, onun görevi yalnızca Samsun ve havalisindeki asayişsizliğe son vermenin

ötesindedir. Anadolu'ya ayak basar basmaz yaptığı işler de bunu ortaya koymaktadır. Hasan Âli Yücel yukarıdaki dizelerle devlet yönetimindeki ve ordudaki bu gelişmelerin sonuçlarına işaret etmiştir. Ordudaki bu düzenlemeler sayesinde Türk milleti sevinen taraf olmuştur. Anadolu'nun kurtuluş ümidini Mustafa Kemal'e bağlayan Türk milleti onu yanında görünce çok sevinmiş, "ölen ümitler"i yeniden canlanıvermiştir. Mustafa Kemal'in aldığı kararlar Erzurum halkının bu sevincini boşa çıkarmamış ve Erzurum, Millî Mücadele'ye verdiği destekle büyük zafere imza atmıştır.

Rifat Necdet Evrimer de "Nef'inin diyarı" dediği Erzurum'un Kurtuluş Savaşı'ndaki bu fonksiyonunu "Nef'inin diyarında" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

(...)
Binbir elemin kahrını çekmiş de bu yerler,
Toprak ki vatan uğruna almış nice erler.
Son marekenin ilk ateşi yandığı bir gün,
İlk tunç ses haykırdı bu yerden Atatürk'ün.

Erzurum ve Erzurum halkı yıllarca yenilgiyi ve tutsaklığı yaşamıştır. Yapılan savaşlarda şehit düşen binlerce Türk askeri Erzurum topraklarını doldurmuştur. Erzurum bu hâlden Atatürk sayesinde kurtulmuştur. Atatürk, Türk milletinin neredeyse esareti kabul edeceği zamanda Türk milletinin ümitlerini yeniden yeşertmiştir. Şair, bu günü "son marekenin ilk ateşi yandığı gün" olarak ifade etmiştir. Erzurum halkı, yanan ümitleriyle kendisinde yeniden savaşma gücü bulmuş ve Anadolu'nun kurtuluşunun ilk adımını atmıştır.

2.8.8. Eskişehir

Kurtuluş Savaşı'nın en kritik günlerinin yaşandığı ve en zorlu mücadelenin verildiği topraklar üzerinde yer alan Eskişehir, Anadolu'nun bağımsızlığı için verdiği mücadele ile şiirlerde yerini almıştır.

Necdet Rüştü, İstiklâl Harbi'nden manzaralar aktardığı "Şanlı Macera" isimli şiirinde, Eskişehir ve çevresinin içinde bulunduğu kötü durumu anlatmıştır.

(...)
Her birinin aksa da damarından son damla,
Genç, yaşlı kadın, erkek işte bu intikamla,
Bir "Güneş" (*)den nuralıp atılmış ileri,
"İnönü", "Eskişehir" "Dumlu pınar" köyleri,
Haydut yataklığından artık kurtuluyordu,
Mucize göstermişti yokdan varolan ordu!
(...)

Türk milleti, Kurtuluş Savaşı'nı, var gücüyle savaşmasına rağmen imkânlarının azlığı koşulların zorluğu nedeniyle mağlup taraf olarak devam ettirmekteydi. Her taraf düşman işgali altında idi. Şairin "haydut" imajıyla bahsettiği düşmanlar, Anadolu topraklarında istediklerini yapıyorlar, Anadolu insanına çeşitli işkencelerde bulunuyorlardı. Bütün bunları yakından gören Anadolu halkı, içindeki intikam duygusundan ve "Güneş"ten yani Mustafa Kemal Atatürk'ten hız alarak savunmaya geçmiş ve bir "mucize"ye imza atarak galip taraf olmayı başarmıştır. "Mucize", Necdet Rüştü'nün, "yokdan varolan ordu" için kullandığı benzetmedir.

2.8.9. Adana

Atatürk Devri Türk Şiiri'nde, Adana, başlı başına bir şehir olarak değil, üzerine kurulduğu verimli topraklarla ve daha çok Çukurova ile ön plana çıkmıştır.

İncelediğimiz şiirler içinde Adana, Şükûfe Nihal Başar'ın "Seyhan Kıyılarında" isimli şiirinde veda edilen şehir olarak konu edildiği görülmektedir. Dönemin önemli şairlerinden Şükûfe Nihal, tabiat şiirlerinden biri olan bu şiirinde Adana ve çevresinin güzelliğine veda etmektedir.

Bir kaya üzerinden
Sihirli coşkun coşkun
Akıp giden Seyhan'a
Daldım da garip, mahzun;
Dedim: "Güzel Adana,
Veda bu akşam sana…"

Şair, coşkun akan Seyhan'ı seyrederken yüreğini ayrılık acısı kaplamış ve nehrin sularına bakarken hayallere dalıp gitmiştir. Onun için sevdiği bu şehirden ayrılmak zordur. Şair, bu ayrılığın "garip"liğini, "mahzun"luğunu ve üzüntüsünü yaşamaktadır.

Adana'dan ayrı kalan şairlerden birisi de Behçet Kemal Çağlar'dır. Çağlar, yurtdışında bulunduğu yıllarda ülkesine duyduğu özlemi şiirlerle dile getirmiştir. "Toroslardan İnerken" şiirinde Adana ve çevresinin güzelliklerini tasvir ederken, Avrupa'da kaldığı yıllarda buraları nasıl özlediğini de anlatmıştır.

Kıştan geldim, güneşte birden dağlandı gönül:
Çukurova'da atlar gibi şahlandı gönül..

Öpülesi yer, türkün kırk asırdır bastığı..
Avrupa'da kaç kere tuttum öptüm yastığı
Pamuğunu düşünüp "Adanam!" diye..
"Portakal sütlü, pamuk göğüslü anam!" diye
(...)

Adana, Çukurova'nın pamuk tarlalarıyla, portakal bahçeleri ve sıcak iklimiyle şairin sevdiği bir yerdir. Anadolu âşığı şair, yurdundan uzak kaldığında bu toprakların hasretini derinden yaşamıştır. Bu, öylesine derin bir hasrettir ki, Adana'yı andığında, yörenin sıcaklığıyla vücudunun "dağlandı"ğını, yani aniden yandığını hisseden şair, Adana yerine, içi pamukla dolu yastığını tutup öpmektedir. Şair, Adana'yı sütünü emdiği, yumuşak göğsüne baş koyup yattığı "ana"sı ile özdeşleştirmiştir.

2.8.10. Afyon

Kurtuluş Savaşı'nın en kritik ve sıcak anlarının yaşandığı topraklar üzerinde bulunan Afyon, Anadolu'nun kurtuluş mücadelesinde önemli görevler üstlenmiştir. Savaşı yönetenlerin üs olarak seçtiği bu şehir, alınan mühim kararlara ve savaşa tanıklık etmesi nedeniyle şiirlere konu olmuştur.

Mehmet Emin, "İstiklâl Destanı" isimli şiirinde, Kurtuluş Savaşı'nın bu önemli merkezi ile ilgili şu dizeleri kaleme almıştır:

(...)
Bir sabah, en korkunç saatteydi ki,
Afyon'un üstünden bir dağ haykırdı;
Fırtına başlarken ormanlardaki
Arslanlar ve filler gibi bağırdı.
Dört – ufk'u dolduran bu ses her yeri

Zelzele oluyor gibi titretti;
Binlerce akisler sanki gökleri
Kıyâmet kopuyor gibi inletti.
(...)

Mehmet Emin, Türk milletinin verdiği mücadeleyi kronolojik akışı çerçevesinde anlattığı bu şiirinin 153. ve 159. dörtlüklerinde yenilginin eşiğindeki Türk ordusunun nasıl canlandığını anlatmaktadır. Türk ordusu, İnönü ve Sakarya'da zafer kazanmasına rağmen Yunanlılar'ın saldırılarından kurtulamamıştır. Yunanlılar pek çok yeri ikinci hatta üçüncü kez kuşatmaya devam etmiştir. Yurdakul, bunu,

(...)
Lâkin, bu zaferler elvermiyordu;
Dağlarda yabancı gölgeler vardı;
(...)

dizeleriyle Türk topraklarında hâlâ düşman askerlerinin gezdiğini söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Düşman askerleri için "yabancı gölgeler" imajını kullanan şair, "gölge" kelimesi ile Yunanlılar'ın Anadolu'dan bir türlü ayrılmadıklarını, en fazla gölgelerini bırakacak kadar uzaklaştıklarını belirtmek istemiştir.

İşgalden kurtulmak için ciddi ve zor kararlar alan Mustafa Kemal, Afyon'da gücünü toplayan ve stratejisi belli olan Türk ordusuna savaşma emrini vermiştir. Bunun, o güne kadarki emirlerin en önemlisi olduğunu, Atatürk'ü "dağ"a, emir sesini de "arslan ve fillerin bağırması"na benzeterek anlatan Mehmet Emin, bu sesle birlikte harekete geçen Türk askerlerinin durumunu da şöyle anlatmıştır:

(...)
Her tepe üstünde yüzlerce yangın
Göklere sayısız lavlar fırlattı;
Her, "Allah, Allah"la kükreyen akın

Başlara sayısız yıldırım attı.
(...)

Afyon'da verilen emirle canını ortaya koyarak savaşa atılan Türk askerleri, Mustafa Kemal'in "zelzeleye ve kıyamet"e neden olan emrine aynı coşku ile karşılık vermişlerdir. Onların "kükreyerek" saldırdığı düşman orduları "cehennemi" yaşamış ve geri çekilmek zorunda kalmışlardır. Afyon, Türk tarihinin önemli bir sayfasının başladığı bu noktada ön plana çıkan şehirlerimizden biri olmuştur.

Kâzım Nami Duru da Afyon'un bu önemini, Afyon için "en büyük Türk destanının başladığı yer" imajını kullanarak anlatmıştır. Şair, "Afyonluların Anıtı" isimli şiirinde anıt karşısında maziyi, Afyon'da yaşananları da şöyle hatırlamıştır:

(...)
Afyon Karahisara yerleşti kara ordu;
Yüce Türk ordusunu orada bekliyordu.
Aylarca hazırlandı demedi gündüz gece,
Orada dört yanını berkinledi iyice.
Sanıyordu kendini sarsılmaz bir kara dağ!
Sanki Türkü tutmağa kurmuştu bir iyi ağ!
İşte burada başlar en büyük Türk destanı;
Türkün yüceliğini gel bir de burada tanı.
(...)

Afyon'da konuşlanan Türk ordusu burada gücünü toplayıp stratejisini belirledikten sonra kendisini "sarsılmaz dağ" zanneden düşman ordusuna saldırmış ve Afyon topraklarında zaferin destanını yazmıştır.

Afyon ve çevresinde yazılan bu destan o yörelerin her karış toprağında hissedilmektedir. Sait Gürpınar, "Hatay Bayramı" şiirinde,

(...)
Dumlupınar, Afyon, İnönü, Sakarya'da,
Zaferin destanı okunur her kayada,
(...)

dizleriyle bu gerçeği bir kez daha vurgulamıştır.

2.8.11. Bursa

Anadolu'nun coğrafî güzellikleri ve tarihî önemiyle tanınan şehirlerinden biri de Bursa'dır. Bursa, bu zenginlikleriyle hem klasik şiire hem de modern şiire konu olmuştur. Yeşilliği ve Uludağ'ın eteklerinde oluşan akşam manzarası, Bursa'yı şiirlere konu edenlerin üzerinde en çok durdukları özelliklerdir.

Ömer Bedrettin'in "Bursa'da Akşam" isimli şiirindeki Bursa akşamı, "al ipek" ve "cennet" olarak imajlaştırılmıştır. Şair, Bursa'ya çöken karanlığın şehrin güzelliğini artırdığını bu imajlarla anlatmıştır.

Bugün de sonbahardan süzülüp doğdu akşam,
Dağların yere indi koyu, serin gölgesi;
Uludağ etekleri al ipekten bu akşam;
Düştü yeşil ovaya kubbelerin gölgesi!..

Uşaklı, bir sonbahar günü akşamın gelişini ve şehirde meydana getirdiği değişikliği tasvir etmiştir. Akşam, sonbaharın sarı renkleri arasından süzülüp gelmiştir. Tabiatın sarı renginin karanlıkta örtülmeye başladığı anlarda hava serinlemiş ve Uludağ'ın etekleri gurup vakti rengine, al renge bürünmüştür. Şair, bu görüntüyü "al ipek"e benzetmiştir. Yeşil Bursa, bir taraftan akşam kızıllığına bir taraftan da kubbelerin düşen gölgeleriyle kararmaya başlamıştır.

Şair, son dörtlükte akşamın gelişiyle "cennet"i andıran Bursa'yı anlatmıştır. Ona göre, Bursa, Uludağ'ın al ipekten etekleriyle, kubbelerin gölgeleriyle ve bu güzelliğin bozulmasına izin vermeyen sessizliği ile "öz cennet" gibidir. Şair, bu manzarayı izlemekten çok mutludur.

(...)
Gözlerime vurunca kubbelerin gölgesi,
Öz cenneti gönlümle seyrettim ben bu akşam.
Göklerde ne bir nefes, ne de bir kanat sesi,

Halit Fahri'nin "Bursada Akşam" şiirindeki Bursa manzarası da Ömer Bedrettin'in Bursa'sıyla benzerlik göstermektedir. Halit Fahri de Uşaklı'nın şiirindeki gibi İslâmiyet'e ait unsuru, ezan seslerini kullanmış ve akşam ile birlikte çöken sessizliğe vurgu yapmıştır.

"Keşiş"in üstünü sisler örtüyor…
Sonra perde perde ezan sesleri…
Bu anda bir rüzgâr gibi her yer!
İlâhi, derin bir ses dolaşıyor.
(...)
Ruha raşe veren bir sessizlik var.
İçinden seziyor Bursa yasını,
Uzak asırların hatırasını…

Halit Fahri, Bursa'ya akşamın gelişini bir Keşiş dağının karanlıkla birlikte gözden kaybolmasıyla bir de Bursa camilerinde arka arkaya ve değişik tonlarda okunan ezanlarla fark etmektedir. Havanın kararmasıyla birlikte sessizleşen Bursa'da akşam vakti tek ses, rüzgârı andıran ezan sesleridir.

Halit Fahri, Bursa'da ilahî seslerle başlayan akşamın ezan okunduktan sonra yeniden sessizliğe büründüğünü söyler. Şair, Bursa'nın bu sessiz görüntüsünün altında gerçeğe dayalı somut bir görüntüden daha bahsetmektedir. Tarihî geçmişi çok önemli olaylarla dolu olan Bursa'nın sessiz bir şehir olması mümkün değildir. Şaire göre Bursa'nın akşamın olumsuzluk etkisinde sessizliğe bürünmesinin tek nedeni bugünden memnun olmayıp geçmişi hatırlamasıdır. Akşam, bu şehre, geçmişteki ihtişamlı günlerini hatırlatan bir vakittir. Karanlık bastığında hareketsizleşen, durağanlaşan ve akşam ezanıyla beraber ilahîleşen ortam, Bursa'nın aklına, özellikle Osmanlı döneminin ilk yıllarında yaşadığı tarihî günlerini getirmiştir. Bu da şehre üzüntü vermiştir.

2.8.12. Manisa

Manisa, şiirimize daha çok üzüm bağları ile konu olmuştur. Bu bağlarda üretilen üzümlerin lezzeti Manisa'nın bu vesileyle tanınmasına neden olmuştur. Dr. Necdet Otaman "Üzüm Türküsü" isimli şiiri bu durumu anlatmaktadır.

(...)
Her yılın bu günü gülün oynayın,
Bu günü bağcılar bayramı sayın,
Türkümü doğudan batıya yayın,
Ün alsın Manisa adı dillerde.

Manisa bağlarında yetiştirilen üzümlerin her biri bir "inci salkımı" gibidir. Bu üzümler hem görüntüsü ile hem de şifa veren lezzeti ile dillere destan olmuştur. Manisa bu sayede kendisini dünyaya tanıtmıştır.

Nahit Nafiz Edgüder de "Manisa" isimli şiirinde Manisa'nın güzelliğinden ve üzüm bağlarından bahsetmiştir.

(...)
Asmanda üzümlerin altın bir el Manisa
Gedizin rüyasında uyu güzel Manisa

Gün senden ayrılınca nasıl kanar Manisa
Dağlar al al kızarır, çamlar yanar Manisa
Çobanlar kavalında sesi arar Manisa
(...)

Manisa, bağlarındaki "altın rengi üzümler"le güzelleşmiş ve güzelliğiyle herkesi kendine âşık etmiş bir şehirdir. Nahit Nafiz, bunu Gediz'in rüyasında Manisa'yı gördüğünü, gün bittiğinde dağların, çobanların Manisa'dan ayrıldığında üzüldüklerini söyleyerek anlatmıştır.

Şair, güneşin batışıyla ortalığı kaplayan kızıllığı "Manisa'dan ayrılan günün kanayan içine" benzetmiştir. Bu kızıllıkta al renge bürünen dağların ve çamların hâli de aynı ayrılık nedeniyledir. Onlar da aynı üzüntü içersindedirler. Manisa'yı sevenlerden biri de çobanlardır. Onların kavalda çıkardıkları nağmeli sesler Manisa'yı arayan çobanın hisleridir. Edgüder, bu unsurlarla şehrin sevilen bir yer olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

2.8.13. Burdur

Burdur, Ülker dergisinde yurt tasvirlerinin yapıldığı bölümde şairi belli olmayan "Burdur" isimli şiirde en tipik özellikleriyle anlatılmıştır. Dağlar üstüne kuruluşu, güllerle süslü oluşu, halıcılıkla uğraşan halkı, göller yöresinde yer alışı vb. özellikleri bu şiirde tanıtılmıştır.

Göksünü gül kuşatmış,
Dağlar üstünde Burdur;

Rüyalı bir ufukta:
Dağlar içinde Burdur..
(...)

Dağlar üstüne kurulmuş Burdur, gül bahçeleriyle kaplı, bağlarıyla zengin/güzel bir yerdir. Bu güzelliği ile yaşayanlara heyecan ve hayat veren Burdur'un bu yönü meşhur halılarına da yansımıştır. Burdur halkının heyecanını, gönlünde yaşadıklarını dokuduğu halılarda bulmak mümkündür. Aşağıdaki dörtlük Burdur halılarının bu hikâyesi üzerine yazılmıştır.

(...)
Ne heyecan, hayat var,
Yazın derneklerinde..
Bütün bir gönül yanar
Halı örneklerinde..
(...)

Şair, pek çok özelliğini saydığı Burdur için son olarak "cennet" benzetmesini yapmıştır. Ona göre, Burdur tüm bu özellikleriyle "ilahi cennet" gibidir. Şair, bu cenneti gördüğü ve zevkini tattığı için çok mutludur.

(...)
Her yıl bir başka yoldan,
Gördüm, ilâhi cennet;
Cennet imiş ezelden.
Tattım bu zevki minnet..

2.8.14. Isparta

Isparta gül bahçeleri ve el dokuma halılarıyla tanınmış bir ildir. Isparta deyince akla gelen bu unsurlar şiirlere de ilham olmuş ve Isparta üzerine yazılan şiirlerde gül bahçeleri, halılar ön plana çıkmıştır.

Salih Zeki Aktay, "Isparta" isimli şiirinde şehrin bu özelliklerini şöyle anlatmaktadır:

Gel gidelim cennet gibi güller açan bir yere
(Sidre) sinden kümüş kemer gibi iner bir dere
Bahçelerde al kirazlar damla damla kanarlar
Günler solar yollarında hicranlarla yanarlar
(...)

Şair, şiirin ilk dörtlüğünde gül ve kiraz bahçeleriyle "cennet"e benzettiği, Isparta'yı tasvir etmektedir. Isparta, rengârenk görüntüsüyle "cennet"i andırmaktadır. Bu renkliliği, güller, kiraz ağaçları ve Sidre Dağı'ından inen gümüş renkteki dere sağlamaktadır. Tüm bunlar bir araya geldiğinde "cennet gibi" güzel Isparta meydana gelmiştir.

Güzel Isparta'yı dizelerinde anlatan şairlerden biri de Nahit Nafiz Edgüer'dir. Edgüer, "Isparta" başlıklı şiirinde, şehrin güzelliğini güllerin ve halıların diliyle şöyle anlatmıştır:

Güllerin, koynunda gizler baharı,
Pembe bir duvakla süsler baharı,
Burda arattırmaz yazlar baharı
(...)
Halılar renginden ince bir nakış,
Dağlar göklere hülyalı bir bakış,
Sularında bile başka bir akış
(...)

Isparta'da baharın gelişiyle birlikte güller açar ve tabiat bu güllerin yansıyan renkleriyle "pembe bir duvak" ile örtünmüş gibi görünür. Bu görüntü ve yaşanan bahar Isparta'nın güzelliğine güzellik katmakta, bu güzellik de tezgâhlarda dokunan halılara yansımaktadır. Isparta'nın renkleri, halılarla hep canlı kalmaktadır.

Nihal Atsız, K.A. takma ismiyle yazdığı "Isparta" isimli şiirinde Isparta'nın tüm bu güzelliklerinin şiirde nasıl birleştiğini ve yaşadığını şu dizeyle ifade etmiştir:

(...)
Gül, halı, şiir için doğmuş burası..
(...)

2.8.15. Aydın

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'ne işgal altındaki yıllarıyla konu olan şehirlerimizden biri de Aydın'dır. Kurtuluş Savaşı'nda Yunanlılar tarafından işgal edilen şehir, o dönemde yaşadığı zor günlerle işlenmiştir.

Samih Rifat, "Güzel Aydın" isimli şiirinde bu zor günleri şöyle anlatmıştır:

(...)
Doğma güneş yasımız var
Git haber ver diyar diyar
Türkün kolları bağlandı
İzmiri ondan aldılar
(...)

İşgal altındaki Aydın, İzmir'in de işgaliyle daha kötü günler yaşamaya başlamıştır. Çünkü İzmir, Türk insanı için çok önemli bir yerdedir. Buranın işgali, şairin deyimiyle "Türkün kolunu bağlamış"tır. Bu duruma çok üzülen Aydın halkı,

güneşin doğmasını bile istememektedir. O, üzüntüsünü kendi içinde yaşamaktan yanadır.

Rifat, yaşanılan bu üzüntüyü üçüncü dörtlükte de anlatmaya devam etmiştir.

(...)
Karalar giydi bu yaz
Yeşil duvaklı bağların
Her bir kuşa mesken olmaz
Kartal yuvası dağların
(...)

İşgale sadece Aydın halkı değil, Aydın'ın her karış toprağı çok üzülmüştür. Yaz ayında yeşil olan bağlar, kara renge bürünmüştür. Ancak bu durum uzun sürmeyecek, Türk askeri düşmanları bu topraklardan temizleyecektir. Buna inanan şair, düşmanlara, Aydın'ın mesken olmayacağını söylemiştir. Düşmanı "kuş"a, Türk ordunu "kartal"a benzeten şair, Aydın topraklarının "kartal" dışında yani Türk milleti dışında başka bir şeye ait olmayacağından emindir.

Bu işgalin hesabının bir gün mutlaka sorulacağına inanan ve bunu şiirinde dile getiren şairlerden biri de İshak Refet'tir. Refet, "Pompei ve Aydın" şiirinde işgal altındaki Aydın'ı anlatırken,

(...)
Saçını yolanlar altın sandılar;
Çaldılar, çarptılar, zift boyandılar;
Canavarlar gibi kana kandılar…
Bunun da hesabı sorulur elbet…

dizeleriyle Aydın'ı yağmalayan düşman askerlerine bir mesaj vermektedir. İshak Refet, bu mesajı verirken mitolojideki bir kavim Pompei kavmi ile Yunan askerleri arasında benzerlik kurmuştur.

2.8.16. Mersin

Mersin de diğer Akdeniz şehirleri gibi sıcak iklimiyle ve bu iklimin yarattığı güzelliklerle şiirlere konu olmuştur. Faruk Ediz, şehrin bu güzelliğini "Mersinin Kışı" şiirinde şöyle anlatmıştır:

Güneş ve deniz, kuş ve çiçek
Ve gönül açan bir yeşil renk:
Muz ve portakal ağaçları…
(...)

Şair, Mersin'in kışını konu olarak seçmiş, ancak bu şehirde kış mevsiminin yaşanmadığını anlatmaya çalışmıştır. Akdeniz iklimi yaşayan şehir, her daim güneşi olan, denizi, kuşları ve çiçekleriyle cıvıl cıvıl bir tabiata sahip, gönüllere yaz, kış huzur veren yeşil renkle kaplı, muz ve portakal ağaçlarının olduğu bir yerdir. Kış mevsimi sert yaşanmadığı için şehir bu güzel görüntüsünden hiç uzak kalmamaktadır. Çünkü

(...)
Burda kışın adı bahardır:
(...)

Bu güzel şehir, bazı şairlerin hayallerini süslemiştir. Mersin'den uzak kalan Halil Ogultürk, bu şairlerden biridir. Ogultürk, Balıkesir'de yazdığı "Mersini Özlem" şiirinde bu şehre olan özlemini dile getirmiştir.

O güzel sahilinle, o mavi sularınla,
Hasretinle çırpınan kalbimin içindesin…
Denizin üzerinde uçan kuğularınla,

Daima hayalimi dolduruyorsun Mersin….
(…)

Şair, Mersin'in denizini çok özlemiştir. Kendi yüreğini kuşa benzeten şair, bunun çırpındığını söyleyerek hasreti fazlasıyla yaşadığını anlatmaya çalışmıştır. Onun hayalindeki tek şey Mersin'dir. Mersin'e bir an önce kavuşmak şairin tek arzusudur.

Halil Ogultürk, şiirinin üçüncü ve dördüncü dörtlüklerinde Mersin'i neden sevdiğini ortaya koyan Mersin'e ait güzellikleri anlatmıştır. O, Mersin'i sever; çünkü bu şehir, "binbir renkte çiçeklerle bahçeleri olan, ağaçlı caddeleri bulunan, yeşil ovalara ve masmavi sulara" sahip bir yerdir. Tüm bu güzellikleri çok özleyen şairin emeli bir an önce "Mersin'in kollarına atılmak"tır.

(…)
Bülbül yuvalarıyla dolu gül bahçelerin
O güzel kokuların; binbir renk çiçeklerin
Karşı karşı ağaçlı düz, uzun caddelerin;
Rüzgâr gibi gözümün önünde geçti Mersin

Emelim bir an evvel kollarına atılmak,
Yeşil ovalarını durmadan dolaşmaktır..
Martılarla oynaşıp, onlara katılarak,
Masmavi sularının kucağında yatmaktır…

2.8.17. Niğde

Niğde, Durmuş Özenç'in "Yeşil Niğde'ye" başlıklı şiirinde, şiirin isminden de anlaşıldığı üzere, verimli topraklarıyla, bağlarıyla karşımıza çıkmıştır. Şair,

Niğde'yi bu güzellikleriyle çok sevmektedir. Şiirinde hem bu şehri hem de ona olan sevgisini anlatmaktadır.

Bahar oldu mu sende başka bir güzellik var.
Samur saçlı yosmalar sırtlardan çiğdem toplar
Şimdi hep yamaçları sümbül, menekşe kaplar
Diz çöküp tutam tutam biçmek istiyor gönül.

Her gören irem sanır (Yeşil burcu) bütün yaz
Hasılı Cennet desem yeşil Niğdeye bu az
Karışmış bağlarında elma, armutla, kiraz
Oturup bir birinden seçmek istiyor gönül.
(...)

Bahar mevsimi, Niğde'nin doğasını güzelleştirir. Yağmurlarla ve güneşle birlikte toprak canlanmaya ve birçok çiçek etrafı sarmaya başlar. Doğadaki bu değişim, şairin Niğde'ye hayran olmasını sağlar. Şair, baharla birlikte çiçekler açan Niğde topraklarında gezmek ve bu çiçeklerden toplamak ister.

Aslında bu hâliyle şehir, herkese cennetten bir bahçe gibi görünür. Ancak şair buna karşı çıkar. Çünkü Niğde, yeşeren toprağı ve elma, armut, kiraz bağlarıyla cennetten daha güzel bir yerdir. Şairin gönlü, bu bağlardaki çeşit çeşit meyvelerden "seçmek"ten yanadır. Bu güzellikler, şaire şehri sevdirmekte ve şairi mutlu etmektedir.

2.8.18. Sinop

Sinop, şiirlerde âşık olunan şehir kimliğiyle ve balıkçıları ile karşımıza çıkmaktadır. Şairler, Anadolu'nun bir parçası olan bu şehre duydukları sevgiyi şiirleriyle dile getirmişler, bazen de şiirlerinde Sinop ile dertleşmişlerdir. Ferit

Dikmen, "Yurddan Sesler" ismiyle yazdığı koşma ile Sinop'a olan aşkının onu nasıl etkilediğini heyecanlı bir tonda şöyle anlatmıştır:

Âşıklar şehrinde doğduğumuzdan
Aşıkca olur hep sözümüz bizim
Bu (yurd)u çok sevüp övdüğümüzden
Bir odla yanar can, özümüz bizim
(...)
(Aşıklar şehrinde) içdiğim sular
Her damla gönlüme (aşk) olup, dolar
Şu (Sinob) sevgisi uykumu çeler
Aşkıyla geçer kış, yazımız bizim
(...)

Anadolu'ya âşık olan şair, bu aşkının samimi ve vazgeçilmez olduğunu vurgulu bir tonda söylemiştir. Sinop aşkı, şairi uykularını bölecek kadar heyecanlandırmakta, o, her mevsimde bu aşkla yaşamaktadır. Şiirde bu aşkı anlamayıp, yurt sevgisini gönlünde duymayanları da eleştiren şair, şiirin son dörtlüğünde onları "er" olmamakla suçlamıştır.

(...)
Yurd aşkı özge aşk her gönül duymaz
Okumuş çok can var, bu sözü saymaz
Er olan bu (aşk)ı bir yana koymaz
Tutar bil oğlumuz, kızımız bizim.

Fahrettin Alper ise "Sinob'a" şiirinde, Sinop'u "dertli bir insan" olarak işlemiştir. Sinop'u dalgalı denizi nedeniyle derdi olan bir insana benzeten şair, kendisiyle şehir arasında bu noktada bir benzerlik kurmuş ve kendi sıkıntısını bir yana bırakarak Sinop'un derdinin ne olduğunu sormuştur.

Hıçkırıklar duyduğum şikâyetsiz sesinde
Fırtınalar çarpışır, niçin böyle derdin ne?.
İçlisin, kederlisin, yeis var nefesinde.
Gönlüm gibi gamlısın, Sinop söyle, derdin ne?.
(...)
Desem sana yeridir, güzeller birincisi,
Bu sahilin biricik pembe yüzlü incisi,
Fakat seni yiyen ne? içinden sinsi sinsi?
Gönlüm gibi gamlısın, Sinop söyle derdin ne?
(...)

Sinop, fırtınalarda dalgaların hıçkıran sesleriyle bir şeyler anlatmaya çalışan insan gibidir. Şair, bu sesleri duyar, fakat Sinop'un derdini anlamaz. Çünkü Sinop kederini kendi içinde yaşamak ister. Şiirinde ısrarla Sinop'un derdinin ne olduğunu soran şair, bu "güzellikler birincisi" şehrin, "sahilin pembe yüzlü incisinin" derdini bir türlü öğrenemez.

Rıza Tandoğan ise şiirine Sinop balıkçılarını konu etmiştir. Balıkçıların nasıl çalıştıklarını ve ustalıklarını anlatan şair, özellikle çalışkanlıkları ve üretkenlikleri üzerinde durmuştur. Sinop balıkçıları, gece ya da gündüz her zaman mavi sulardaki kısmetini yakalamayı başaran, haftanın yedi günü çalışan, kayığını kendi yapan, dalgalara yenilmeyen, gece bile yolunu rahat bulan denizcilerdir. Tüm bu özellikler/beceriler, onların kısmetine yansır ve balıkçılar her avdan yüklü miktarda balıkla döner. Şair, "Sinop Balıkçıları" isimli şiirde bu hikâyeyi şöyle anlatmıştır:

(...)
Çalışmayı çok sever, tanımaz Pazar, Salı
Kendi eliyle yapar kayığı ve sandalı
Fırtına ıslık çalsa, buz tutsa da her yalı
Elden bırakmaz ağı Sinop balıkçıları.
(...)
Kayığını yürütür yay gibi iki kolu,

Dalgaya dudak büker, gece şaşırmaz yolu
Her dönüşte teknesi ağzına kadar dolu
Ucuz satar balığı Sinop balıkçıları

2.8.19. Uşak

Ömer Bedrettin'in şiirinde Uşak "âşıklar diyarı" olarak imajlaştırılmıştır. Çünkü bu şehirdeki üzüm bağları, şehrin akşamlarını şarap rengine boyamış ve böylece Uşak insanının her biri âşıklık hâline bürünmüştür. Uşaklı, "Uşak İçin" şiirinde şehrin bu özelliğini ve ona kavuştuğu anki mutluluğu anlatmıştır.

Ufkun dalga dalga, göğsün çiçekli;
Gülüyor bağların akşamlarında..
Âşıklar diyarı olduğun belli;
Bir şarap rengi var akşamlarında!

Sana kavuştuğum geceden beri,
Neşeyle parlıyor gözümün feri…
İstiklâl cenginin büyük zaferi
Bir kızıl yadigâr akşamlarında!..

Uşak bağlarındaki üzümler ile akşamın kızıllığı bir araya gelince şairin hayalinde "şarap rengi akşam" görüntüsü oluşmuştur. Şairin hayalinde Uşak ile ilgili oluşan ikinci renk ise İstiklâl Savaşı nedeniyle oluşmuştur. Şair, bu topraklarda yapılan savaşı, Yunan askerlerinin Uşak'ı terk ederken şehri, evleri, bağları ateşe verip yakmalarını hatırladığında aklına savaşın rengi olan kan rengi, kızıl renk gelmiştir. Şair, bu iki rengi görmekten ve sevdiği şehre kavuşmaktan dolayı çok mutludur. Şiir bu duygulara tercüman olmuştur.

2.8.20. Kırklareli

Hemen her Anadolu şehri gibi Kırklareli de şiire öncelikle Birinci Balkan Savaşı ve daha sonra da Kurtuluş Savaşı'nda yaşadıklarıyla konu olmuştur. Ziya İlhan, "Kırklareli'de Akşam" şiirinde, Birinci Balkan Harbi yıllarını hatırlayınca duyduğu hüznü ve tabiatın bu hüzne nasıl ortak olduğunu anlatmıştır.

(...)
Yolda çakıl taşlara çarpan çelik nallardan
Sıçrayan kıvılcımlar hız alarak rüzgârdan
Kararan ufukları boyadı kan rengine..

Bu alev, bu kan rengi hatırlatır "yarın"ı...
Balkan faciasının kızıl satırlarını
Paslı bir çivi gibi mıhlar boş kafalara.

Şair, akşam vakti gökyüzünde oluşan kızıllığı, yolda ilerleyen atların çelik nallarının çakıl taşlarına vurmasıyla çıkan kıvılcımlara bağlamıştır. Bu kıvılcımlar, rüzgârla birlikte gökyüzüne doğru havalanınca gökyüzü kızıl renge bürünmüştür. Şairin hayalinde canlanan bu görüntü, ona Kırklareli halkının Birinci Balkan Savaşı'nda yaşadığı felaketi hatırlatmıştır. Kırklareli, bu savaşta Yunanlılar tarafından işgal edilmiş ve tarihinin en kötü günlerini yaşamıştır. Şair, çok geride kalan bu felaketi "paslı bir çivi"ye, gökyüzünün kızıllığının ona bu günleri hatırlatmasını da "paslı çivinin boş kafalara mıhlanması"na benzetmiştir. Bu Balkan Savaşı'nda yaşananların hiçbir zaman unutulmayacağının göstergesidir.

Geçmişte yaşanan bu kara günleri unutmayanlar sadece Kırklareli halkı değildir. Kırklareli üzerinde doğan güneş de her akşam bu felaketi hatırlayıp gökyüzünden öyle kaybolmaktadır. Ziya İlhan, son üçlükte bunu anlatmıştır.

(...)
Ne kara cümleler var bu kızıl satırlarda!
Güneş her akşam bunu bir lahza hatırlar da
Ufuklardan kaybolur bağrını yara yara.

Akşam vakti havanın kızıllaşmasıyla savaş felaketini hatırlayan sadece şair değil, bir de güneştir. Güneş, savaşın kan rengini gökyüzündeki kızıllıkta hatırlayınca üzüntüden bağrı yaralı bir şekilde batar. Yaşanan öyle acıdır ki dünyaya hâkim olan güneş bile buna dayanamamaktadır.

Kırklareli, Halide Nusret Zorlutuna'nın şiirinde de savaş yıllarıyla hatırlanmıştır. Halide Nusret, "Memleket Masalı" isimli şiirinde Kırklareli'nin geçmişte yaşadıklarını ve bağımsızlığına nasıl kavuştuğunu büyükbaba ile torun arasında geçen diyalog ile anlatmıştır. Büyükbaba, Kırklareli'nin savaştan önceki ve savaş sırasındaki hâlini şu dizelerle hatırlamaktadır:

Büyükbabam anlatır: Evvel zaman içinde
Şimdikinden çok daha güzelmiş Kırklareli,
Eşi emsali yokmuş ne Hintte, ne de Çinde;
Yemyeşil cennetlere bedelmiş Kırklareli!
(...)
Sonra harpler, birbiri ardından gelen harpler
Viraneye çevirmiş güzel Kırklarelini;
Pis çarıklar çiğnemiş bu toprakları yer yer
Bu kara, acı günler bükmüş halkın belini.
(...)

Bağları, bahçeleri vb. özellikleri ile herkes tarafından bilinen Kırklareli, ard arda gelen savaşlarla ve "pis çarıklar"ın toprakları işgaliyle güzelliğini kaybetmiştir. Şairin, "pis çarıklar" olarak imajlaştırdığı düşmanlar, işgal ettikleri Kırklareli topraklarını yağmalamışlar ve halkına kötü günler yaşatmışlardır. Kırklareli,

ümitsizliğin "kor gibi gönülleri yaktığı" bir anda içinde bulunduğu bu durumdan Mustafa Kemal sayesinde kurtulmuştur. Büyükbaba bu kurtuluşu şöyle anlatmıştır:

(...)
Derken bir gün bir başka güneş gülmüş göklerde:
Türkün ulu Gazisi ezmiş düşmanlarını;
Uğursuz karanlıklar dağılmış perde perde;
Felâketli günlerin gelmiş mesut yarını!
(...)

Mustafa Kemal, Anadolu üzerindeki "uğursuz karanlıklar"ı dağıtmış, Kırklareli için de felaket günleri son bulmuştur. Türk milleti bundan sonra mutlu olacaktır. Çünkü bu millet, mutlu günler yaşayabilmek için canı ile, kanı ile büyük bir savaş vermiş, tarihi yeniden yazmıştır.

(...)
Artık ne harp, ne düşman; ne yangın, ne karanlık!
O kara mazi artık tehdit edemez bizi.
Dünyaya biz öğrettik ne imiş kahramanlık,
Yeniden kanımızla yazdık tarihimizi!
(...)

2.8.21. Rize

Karadeniz Bölgesi'nin önemli şehirlerinden biri olan Rize, doğal güzelliği ile Mehmet İhsan'ın şiirine konu olmuştur. Şair, "ülkenin pırlantası" benzetmesini kullanarak Rize'nin güzelliğini, "Rize" isimli şiirinde tabiata ait varlıkların/unsurların dilinden anlatmıştır. Şimal nefesi, kuşlar, kuzular Rize'nin güzelliğini anlatan varlıklardır. Bunların çıkardığı seslerin hepsi Rize'nin güzelliğini dile getirmektedir.

(...)
Günün kokusuyla uyanır kuşlar

Şakrak sesleriyle iner yokuşlar,
Havada çınlayan hep o ötüşler
Der: Bak işte budur o güzel Rize,
(...)
Yeşil bayırlarda kuzular meler,
Issız vadilerde dereler inler,
Sessizliği yırtan hep bu ninniler
Der: Bak işte budur o güzel Rize

2.8.22. Balıkesir

"Yunan istilası karşısında ayrı ayrı bölgelerde harekete geçen direnişçiler arasında, belirli bir iş ve görüşbirliği kurabilmek için yöresel yahut bölgesel, çeşitli kuruluş ve heyetler meydana getirilmiştir. Kongreler yapılmıştır…

Fakat işgalden sonra, kongre denebilecek ilk toplantı Balıkesir'de yapıldı. İzmir'in işgali üzerine, kendilerini Anadolu içerisinde de olsa bir mücadeleye adamaktan başka çare göremeyen bazı aydınlar, subaylar, terhis edilmiş yedek subaylar, başlıca olarak Balıkesir, Aydın üzerine çekilmişlerdi. Bir aralık Balıkesir bunların toplantı merkezi gibi oldu. İlk Balıkesir Kongresi bu toplanma ve birleşme hareketlerinin tabiî sonucudur. Balıkesir'de iki kongre yapılmıştır. Birinci Kongre 26-30 temmuz 1919, ikincisi 10 ekim 1919. Fakat daha önce kaydettiğimiz gibi, kayıtlar ve tarihler oldukça çelişmelidir…

... Kongre Balıkesir, Ayvalık, Soma, Akhisar, Bandırma, Edremit Redd-i İlhak Cemiyetleri temsilcilerini topladı. Kararlara uyularak İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya siyasî temsilciliklerine protesto notaları gönderildi.

Nitekim bu protesto bildirisinin bazı maddelerinde bu gerçekler daha belirli yer almışlardır:

"Anadolu Türkleri yurtlarını kurtarıncaya kadar Millî Mücadele'ye kesin olarak kararlıdırlar. Bu gayeye ulaşmak için, her türlü engelleri ve zorlukları altüst edeceklerdir. Başka herhangi bir tavsiyeyi ve ihtarı kabul etmeyeceklerdir."

...

"Aksi takdirde hayatlarının son zerresine kadar mücadeleye devam..."(Aydemir, 19..; 160-164)

Esat Adil, Balıkesir'in Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'yu kurtarmak için verdiği bu mücadeleyi ve sonuçlarını "Balıkesir" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

"Düşman"la "Saray" yurduna saldırdığı gün,
İlk kurşunu, sen oldun atan bağrına zulmün..

Alçaklığa, haksızlığa isyan ederek sen,
Açtın kapanan tarihe bir gün oldu yelken
(...)

Balıkesir'de de etkili olan Kuvayı Milliye hareketinde mücadele edenlerden biri de Esat Adil'dir. Adil, bu mücadeleyi yakından bilen biri olarak yaşananları, bu şiirde, yaşadığı heyecanla dile getirmiştir. İlk dizelerde Balıkesir'in savaşa başladığını anlatmaktadır. Balıkesir halkı, düşman ordularının ve sarayın Anadolu üzerinde oynamaya başladıkları oyunlar ve saldırılar karşısında, zulme boyun eğmemek için savunmaya geçmiştir. Bu, bir anlamda "kapanan tarihe" başkaldırma gibidir. Çünkü işgal, Anadolu'nun ümitlerini tüketmiştir. Böyle bir durumda savaş gücünü yeniden ortaya koyan Balıkesir'in attığı adım Anadolu'nun tarihi açısından çok önemlidir.

(...)
Bir hamlede zincirleri kopmuştu bu şehrin
Ay yıldızı doğmuştu nihayet Balıkesir'in
(...)
Göksüm kabarır methin edip ey yüce şehrim,
Destan yazacaktır sana tarih, Balıkesir'im.

Esir düşmeyi asla kabul etmeyen Balıkesir, yurdu kurtarmak için var gücüyle savaşmış ve sonuçta ay yıldızı topraklarında dalgalandırmıştır. Şairin göğsü bu zaferle kabarmıştır. Çünkü Balıkesir, adına "destan" yazılabilecek kadar önemli bir süreci yaşamış ve yaşatmıştır. Esat Adil, bu nedenle Balıkesir ile gurur duymaktadır.

2.8.23. Sivas

Anadolu'da, Millî Mücadele'nin kime karşı ve nasıl yapıldığının belli bir düzen içerisinde halka açıklanması Anadolu'nun farklı yerindeki şehirlerde yapılan toplantılarla, kongrelerle mümkün olmuştur. Mustafa Kemal, halka neyi savunacaklarını ve zaferi hangi şartlarda kazanabileceklerini bu toplantılarda anlatmış, Türk halkında millî bilincin oluşmasını sağlamıştır.

İlk toplantı 27 Haziran 1919'da Amasya'da yapılmıştır. Bu toplantı önemlidir. Çünkü "ulusal egemenliğe dayalı yeni Türk devletinin kurulması yolunda atılan ilk adım"dır. Sivas Kongresi ise bu konuda ikinci önemli adımın atıldığı toplantıdır. Alınan kararlar bölge halkına ait olmaktan çıkmış ve tüm Anadolu'ya mal edilmiştir.

Sivas, bu önemli tarihiyle şiirlerde, "güneşin doğduğu yer" şeklinde imajlaştırılmış ve Türklerin zaferi için ilk adımın atıldığı yer olarak işlenmiştir. Necdet Rüştü, "Sivasda doğan güneş" isimli şiirinde bu olayı şöyle anlatmıştır:

(...)
Türkler kurtuluyordu artık tuttuğu yastan,
Karanlıkta bir "güneş" yükselmişti Sivastan!
Korkulu gecelerden yükselerek bu "güneş",
Veriyordu Türklerin kalplerine bir ateş,
Artık dağılıyordu göklerin bulutları,
(...)

Necdet Rüştü, yaşananları şöyle bir imaj odaklanması etrafında anlatmıştır:

Sivas ⟶ güneşin doğduğu yer, ufuk

Atatürk ⟶ güneş

kurtuluş ümidi ⟶ ateş

ümitsizlik ⟶ gökyüzünü kaplamış bulutlar

Şair, Sivas'ta yapılan toplantının olumlu kararlarla sonuçlanması ve bunların Türk tarihinde olumlu sonuçlara neden olması sebebiyle bu şehri, Türk milletine yeniden can veren "güneşin doğduğu yer" olarak imajlaştırılmıştır. Burada doğan güneş Mustafa Kemal'dir. Mustafa Kemal, aldığı isabetli kararlar ve sonuçları ile böyle bir sıfatı hak etmiştir. Onun ve heyetin aldığı kararlar Türk milleti için ümit kaynağı gibi olmuştur. Şair, milleti heyecanlandıran bu ümit verici kararları da "ateş" imajıyla anlatmaya çalışmıştır. Ateş yanınca gökyüzündeki bulutlar yani "ümitsizlik" dağılıp gitmiş, Türk tarihinde yeni bir başlangıç kendisini göstermiştir.

Mustafa Gültekin de, "Kızılırmak" isimli şiirinde Sivas'ı bu özelliğinden dolayı "tarihî şehir" olarak nitelemiştir. Şehrin sınırları içinde doğan Kızılırmak bu "tarihî şehre" İstiklâl Marşı'nı söylemektedir. Şair, Kızılırmak'ın sesini İstiklâl Marşı'nın ezgisine benzetmiş ve bunu Sivas ile ilişkilendirmiştir.

(...)
Bilirim gönlünü kaptırmışsın bir hevese,
Hiç geçit vermezsin yabancı olan herkese.
İç Anadolunun tarihi şehri Sivas'a,
İstiklal Marşını terennüm eder geçersin.

2.8.24. Edirne

Anadolu'nun sınırlarını çizen şehirlerden biri olan Edirne, şiirlerde daha çok Anadolu'nun Batı ucu olarak işlenmiştir. "Edirne'den Kars'a", "Edirne önünden Urfa'ya" kadar gibi.. Bazı şiirlerde ise Edirne, "Türkün malıdır" düşüncesi üzerine işlenmiştir. Kâ Cahit imzalı "Edirne Günleri 1, 2, 3" isimli şiirde, Edirne'nin Türklere ait olduğu ve olmaya devam edeceği düşüncesi iletilmeye çalışılmıştır.

Birinci şiirde düşmanlara sert bir üslûpla "domuz çobanı, hizmetçi, barbar oğlunun piçi" gibi hitaplarla seslenen şair, Türk milletinin Edirne'yi onlara bırakmayacağı mesajını vermiştir.

(...)
Yurduma göz atan alçak domuz çobanı
Ey dün geceye kadar kapımdaki hizmetçi!
Soyu, kanı belirsiz barbar oğlunun piçi!
Bu yurda göz takanın avucumdadır canı!

Adımıza dikkat et: - biz altaylı Türküz, Türk!
Bu cihanı o kurdu fırtınalarından ürk!..

İlk bölümde nefretini böyle dile getiren şair, üçüncü şiirin son dörtlüğünde,

(...)
Türklük sensin, biz senin, sen bizimsin Edirne!.
Anam sensin, ninem sen, mabedimsin Edirne!.
Türklük senin, ben senin, sen benimsin Edirne!.
Cihanım, güneşimsin, cennetimsin Edirne!..

dizeleriyle de Edirne'nin Türk milleti için ne demek olduğunu anlatmıştır. Şaire göre, Edirne Türklük var olduğundan beri Türk milletine aittir. Bu nedenle, Edirne hem ana hem nine hem mabed hem de cennettir. Tüm bu unsurlar şairin bu şehri ne kadar

önemsediğini ortaya koymaktadır. Edirne, Türkler için "ana, nine, mabed, cennet vb." vazgeçilmez ve kutsal varlıklarla özdeşleştirilmiştir.

M. Uluğ Turanlıoğlu'da da bu şiirden bir yıl sonra yazdığı "Meriç Kıyılarında 1" isimli şiirinde aynı fikri işlemiştir. Şiirin en önemli dörtlüğü şudur:

(...)
Hayal kuran eller, iyi bilsinler,
Bu güzel Edirne Türkün malıdır.
Bize yan bakan bir göz varsa eğer,
Gidip Sakaryadan ders almalıdır.
(...)

Türk milleti Anadolu'yu her zaman koruyacaktır. Anadolu'nun her karış toprağı bile kutsal ve önemlidir. Hiçbir Türk, ülkesinden toprak alınmasına izin vermeyecektir. Anadolu topraklarına ve Türk milletine "yan bakan bir göz" varsa eğer, bunlar Türk tarihinden ve Sakarya'dan ders almalıdır. Edirne de Anadolu topraklarına dahildir ve Türk milletinin malıdır.

2.8.25. Antep

Antep, Millî Mücadele'de Fransızların işgaline uğramış ve Antep halkı bu işgalden kurtulmak için kahramanca savaşmıştır. Anadolu'nun kurtuluşuna bu savunma ile çok önemli bir destek veren Antep, tarihin sayfalarına kahramanlıkları ve Şahin Bey, Karayılan, Beynooğlu Memik gibi kahramanları ile adını yazdırmıştır. 1921 tarihinde de eşsiz kahramanlıklarından dolayı haklı olarak "Gazi" unvanını almıştır.

Hamdi Gökalp Akalın, Gaziantep'in kurtuluş bayramı münasebetiyle yazdığı "Kurtuluş" başlıklı şiirinde Antep'in Millî Mücadele'de gösterdiği direnişi dile getirmiştir.

Seni topraklara gömmek diliyorken geceler,
Kara sisler boğulup ölmeni isterken ogün,
Ne derin sevgisi varmış kanının yurda meğer
Ki vatan gitmesin elden diye koştun, döktün.
(...)

Antep halkı, düşman işgali altında yok olma ile karşı karşıya gelmiştir. Sadece düşman değil, geceler ve kara sisler de onun yok olmasını istemektedir. Şair, gece ve karanlığın çökmesini, onların da Antep'in çöküşünü istemesi olarak canlandırmıştır. Ancak Antep'in düşman ile tabiatın işbirliği karşısında teslim olma hiç niyeti yoktur. Çünkü kanında yurt sevgisi vardır. Bu sevgi ona savaşma gücü vermektedir. Bu güç ile savaşan Antep düşmanı Anadolu topraklarından atmıştır.

Hamdi Gökalp, vatanı uğruna kanını döken Antep'e olan sevgisini ve minnetini son dörtlükte anlatmıştır. Antep'in canını Anadolu'ya vermesi gibi şair de Antep'in cesareti ve vatanına bağlılığı karşısında bu şehre kendi canını vermeyi "namus" bilmektedir.

(...)
Anarız saygıya lâyık dökülen bunca kanı;
Ne desem anlatamam doğrusu ben hârikamı,
Ne yazarsam gücünün aynası olmaz şiirim;
Senin uğrunda helâk olmayı namus bilirim!

2.8.26. Nevşehir

İç Anadolu Bölgesi'nin tabiî güzellikleri bakımından öne çıkan şehirlerinden biri de hiç şüphesiz Nevşehir'dir. İlginç jeolojik yapısı ve tarihiyle ünlü Kapadokya Bölgesi'nde bulunan bu şehir, tabiî güzellikleri ile şiirimize konu olmuştur.

Ahmet Hamdi, "Mevsimlerde Nevşehir" isimli şiirinde şehrin dört mevsimdeki manzarasını da ayrı ayrı tasvir etmiştir.

(...)
İlkbaharın bilmek istersen eğer manasını,
Görmek istersen çemen ikliminin alâsını,
Dinle feryat eyleyen bülbüllerin sevdasını,
Nevşehir bir zümrüdin atlasla örtünsün de gör,
(...)

Şair, önce ilkbahardaki Nevşehir manzarasını anlatmıştır. Bu mevsimde şehir öyle güzel bir tabiata sahiptir ki şaire göre ilkbaharın ne demek olduğu bu manzaradan öğrenilebilir. Bu, Nevşehir'de baharın tam manasıyla yaşandığı anlamına gelmektedir. Baharın rengi yeşil Nevşehir topraklarını tamamen kaplamış ve baharın kuşu bülbül ötmeye başlamıştır. Şairin "çemen iklimi" olarak isim verdiği bu mevsim "zümrüd atlas" ile kendini Nevşehir'in her karış toprağında hissettirmektedir. Her yer yeşil örtü ile örtülmüştür. Şair, yaz günü ile birlikte sarı renge bürünen Nevşehir'i de,

(...)
Yaz günü altınlı bağlarla müzeyyen her tepe,
(...)

dizesiyle anlatmıştır. Yaz mevsiminde Nevşehir tepeleri "altın rengi bağlar"ıyla kaplıdır. Bu renk, güneşle sararan buğday başaklarının rengidir.

Nevşehir'de her mevsim güzeldir. Her mevsimin farklı renkleri bu şehirde birbirinden güzel görüntülere neden olmaktadır. Şaire göre, soğuk geçen kış mevsiminde bir mezarı andıran Nevşehir'in bile güzel bir tarafı vardır. Şiirin son dörtlüğünde bu tablo anlatılmaktadır.

(...)
Kış gününde zahiren bak döndü belde medfene,
Her taraf donmuş, sıcak halkın fakat ruhu yine,
Zaif güzel mazruf güzel, imrendiler birbirine,
Gözlerin bu şehri bir de balınan görsün de gör.

Kışın soğuktan bir mezarı andıran Nevşehir topraklarında insanları mutlu eden tek güzellik tabiatın donmasına rağmen halkın sıcak kalan ruhudur. Nevşehir halkı, kış mevsimiyle ölen tabiata karşı üzüntü içine girmezler. Çünkü onlar verimli topraklarının ilkbaharla birlikte yeniden canlanacağından emindirler.

2.8.27. Maraş

Millî Mücadele yıllarıyla şiire konu olan illerden birisi de savaşta gösterdiği kahramanlıklar nedeniyle "kahraman" unvanını almış olan Maraş'tır.

Cemile Aytaç, "Geldiler, Gördüler.. Gittiler" isimli şiirinde Maraş'ın bu mücadelesinin nasıl başladığını ve bittiğini etkili bir anlatımla kaleme almıştır.

Bir çelikten orduydu gelenler… Sonsuz... Sayısız.
Bir yığın topraktı Maraş.. Sanki bomboş ıssız..
(...)
Olamaz… Türke ölüm esirlikten bin kat yeğdir.
(...)
Oynadı gövdesi birden apansız ulu şehrin
Çıktı bir dev gibi ortaya Maraş, dolu dizgin.
(...)
On yaşında çocuklar bile Arslan gibi çarpıştı.
Kanı coşmuş Türkün artık şaha kalkmıştı.

(...)
Kaçtı düşman bakarak ardına korkak korkak.
(...)
Can gider Türkün elinden bayrak alınmaz asla.

Aytaç'ın şiirinde seçtiğimiz bu dizeler savaşın akışını özetleyen ve şairin vermek istediği mesajı ortaya koyan dizelerdir. Savaş, Fransızların "ıssız" görünen Maraş topraklarına saldırmasıyla başlamıştır. Şairin "ıssız" sıfatını kullanması Maraş topraklarının boş olduğu anlamında değil, ümidini kaybetmiş Maraş halkının çaresizlikten doğan sessizliği anlamındadır. Ancak bu sessizlik uzun sürmemiştir. Esir düşmeyi onuruna yediremeyen Anadolu insanı birdenbire kendine gelmiş ve Maraş halkı bir dev gibi ortaya çıkmıştır. Bu ordu, düşmana hiç ummadığı bir yenilgiyi yaşatmıştır. Düşman orduları, bu yenilginin ardından korkak bir hâlde kaçmıştır. Türk insanı için canı değil, bayrağı önemlidir. Bu nedenle, kendi topraklarında esir düşmemek için her türlü imkânsızlığa rağmen savaşacak gücü hep vardır.

Sencar Dikecoğlu da "Maraş Kurtuluşu" şiirinde Maraş'ın düşman işgalinden nasıl kurtulduğunu anlatmıştır. İşgal edilen Maraş ve Maraş halkı bütün gücüyle, silahlı ya da silahsız, savaşa katılmış ve inandığı bu savaştan galip ayrılmayı başarmıştır.

Bir zaman Maraşı esir aldılar
O gün yurttaşlarım yasa daldılar
Silahlı silahsız hep saldırdılar
Güzel Maraş'ımız kurtulsun diye

Düşman bu hücumdan yıldı ve kaçtı
Maraş'tan dışarı hududu aştı
Tarihî Aksu'yum coştu ve taştı
Ancak düşmanları öldürsün diye!
(...)

Maraş'ın tabiatı da Maraş halkı ile birlikte yurdu savunmaya geçmiş ve düşmanı bu topraklardan kaçırmıştır. Aksu nehri bu uğurda savaşanlardan biridir. O, savaş zamanı düşman askerlerini öldürmek için coşmuş ve bunda da başarılı olmuştur.

Türk tarihinde Millî Mücadele'ye verdiği destekle önemli bir yer edinen Maraş, vatan şairi Orhan Şaik Gökyay'ı da çok etkilemiştir. Gökyay, "Maraş Türküsü" isimli şiirinde Maraş'a olan sevgisini Maraş'ın düşman tarafından işgal edilmesine çok üzüldüğünü söyleyerek dile getirmeye çalışmıştır.

(...)
Maraşı görünce yandım yıkıldım
Kan yaş oldum yüzden gözden döküldüm
Oda düşen bir saç gibi büküldüm.
Ben bildiğim Maraş bu Maraş mıdır,
Maraş mıdır, ataş mıdır, taş mıdır?

Şair, Maraş'ı gördüğünde bu şehrin geçmişte yaşadıklarını hatırlayarak çok duygulanmıştır. Kurtuluş Savaşı'nda işgal edilen Maraş, gözünde canlanınca gözleri kanlı yaşlarla dolan şair, bu zor günlerin karşısında "ateşe düşen saç gibi" bükülmüştür. Bu, onun tarihe duyduğu saygıdan dolayıdır. Geçmişte yaşanan büyük kahramanlıklara, mücadelelere ve yaşananlara tanık olma fırsatı bulamamaktan büyük üzüntü duyan şair, bu üzüntüsünü hatıralar karşısında belinin büküldüğünü söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

2.8.28. Giresun

Giresun, M. Faruk Gürtunca'nın "Giresun" isimli dörtlüğünde belli başlı özellikleriyle şöyle tarif edilmiştir:

Fındık ağaçlar ile donanmış koca dağlar,
Dağların her yerinde durmadan sular çağlar!
Sahilde mor suları yaran kara parçası
Giresunun, denizle boy ölçen, atmacası!

Giresun, yüksek dağlarında fındık ağaçlarının yükseldiği, suların çağladığı, denizi mor renkte ve dalgalı olan bir yerdir. Bu dalgalara karşı koyabilen ise sadece sahildeki kaya parçalarıdır. Denize karşı kafa tutan bir diğer varlık ise atmacalardır. Atmacalar, uçuşlarıyla sanki dalgalarla kavgaya tutuşmuş izlenimi vermektedir.

Rifat Necdet ise "Giresun Akşamları" isimli şiirine konu olarak Giresun'da akşamın nasıl yaşandığını seçmiştir.

Deniz engin.. bir çift yeşil göz gibi engin ve derin..
Arkasında koyu kızıl bir alev, bir alev parçası;
Çarpıyor kayalara dalgalar; bir derbederin
Kalbi gibi ses veriyor, tanırım ben bu sesi!
(...)

Şair, ilk dörtlükte Giresun denizine akşamın çökmesiyle başladığı anları tasvir etmiştir. Giresun'un engin ve derin denizini "bir çift yeşil göz"e benzeten şair, bu gözler arkasındaki ufku da "alev bahçesi"ne benzetmiştir. Gurup vakti kızıllaşan ufuk şairde böyle bir izlenime neden olmuştur. Şairin, deniz ile ilgili ikinci benzetmesi ise "derbeder"dir. Dalgalı deniz, bu hâliyle ve çıkardığı seslerle "derbeder insan" gibidir. Derdinden, kederinden sağa sola çarpan insan gibi denizde kayalara çarparak garip sesler çıkarmaktadır.

Rifat Necdet, şiirin ikinci dörtlüğünde de Giresun akşamlarını yine bir insana benzetmiştir. Bu insan da dertlidir. Dalgaların sesi, inleyen bir insanın sesini

andırmaktadır. O nedenle, şair, denizi de kendi gibi hiç durmadan inleyen bir kişi olarak görmüştür.

(...)
Aylar var ki ey ruhumun annesi, kıyılarında
Gecelerin şarkısını içerim, içer, dinlerim!
Bu böyledir; bu her akşam, her gece, belki yarın da
Bir teviye sen inlersin, hiç durmadan ben inlerim!

Giresun akşamlarını şiirine konu eden şairlerden birisi de Salah Durukan'dır. Şairin "Giresun Akşamı" şiirinde çizdiği akşam tablosu, Rifat Necdet'in şiirindeki gibi soğuk renklerden oluşmaktadır diyebiliriz.

Yandı..
Parıldadı..
Karşıki sahillerde
Işıklar.

Üzerinde
Genç Yüzünde
Denizin belirdi
Kırışıklar.

(...)
İçin için
Ufuklarda,
Boşluklarda
Bir hasta
İnledi.
Kucakla..
Kucakla beni, dedi
Sönüyorum
Ölüyorum ben.

Dedi.

Dağlar
Kızıl,
Kıpkızıl
Dudaklarını
Söndürdüler.
Hasta,
Sarı güneşi
Köpüklere,
Meçhul derinliklere
Gömdüler.
(...)

Hava kararmış, karşıki sahillerde bulunan evlerin ışıkları yanmıştır. Bu ışıkların denize yansıdığında ise denizin üzerindeki küçük dalgacıklar bir insanın tenindeki kırışıklıklar gibi parlamıştır. Şair, daha ilk dizelerde akşamın hoş olmayan görüntüsünü anlatmaktadır. Karanlıkla birlikte tabiatta oluşan diğer bir görüntü ise güneşe aittir. Şaire göre, gökyüzünde aşağı doğru inmeye başlayan güneş, bir "hasta"yı andırmaktadır. Düşmekte olan bu hasta etraftan yardım istemektedir. Ona yardım edenler ise dağlardır. Dağların batan güneşin etkisiyle kızıllaşan tepeleri karanlığa gömülürken hasta güneşi de beraberinde karanlığa, derinlere gömmüşlerdir. Şair, güneşin batışını "kızıl tepelerin onu denizin meçhul derinliklerine gömmesi" olarak hayal etmiştir. Bütün bu anlatımlar, Salah Durukan'ın Giresun'da akşamı yaşamak istemediğini göstermektedir.

2.8.29. Trabzon

Karadeniz Bölgesi'nin güzelliği içine kurulmuş şehirlerden biri de Trabzon'dur. Trabzon, mavi ve yeşiliyle, yetiştirdiği ürünlerle ve gösterdiği gelişmişlikle yörenin en önemli illerinden bir olmuştur. Bu durum, şairlerin de dikkatini çekmiş ve şehrin güzellikleri şiirlere konu olmuştur.

Faruk Gürtunca, Trabzon'u şöyle anlatmaktadır:

Her bahçede, her evde açmış limon, portakal..
Doyum olmaz.. Bu güzel diyarda yıllarca kal!
Bir limon ağacının gölgesinden dal koya,
İç güzel "Kisarna"nın suyundan doya doya!

Gürtunca'nın "Trabzon" isimli şiirinden de anlaşıldığı üzere, Trabzon yeşillikler içindedir. Her evin bahçesinde mutlaka ağaç vardır. Bunlar limon ve portakal ağaçlarıdır. Şaire göre, burada yıllarca yaşamak mümkündür. Trabzon'un meyve ağaçlarına ve şifalı sularına doyum olmamaktadır.

Trabzon'u seven şairlerden biri de Faruk Nafiz'dir. Nafiz'in, Anadolu seyahatine çıktığında uğradığı illerden biri de Trabzon olmuş ve şair "Trabzon'a Muvasalat" şiiriyle duygularını dizelere şöyle dökmüştür:

Her beldeyi gördükçe dedim nerde Trabzon,
Atmıştı firakın beni bir derde Trabzon,
(...)

Şair, Anadolu'da pek çok şehri görmüş ancak Trabzon'dan ayrı kaldığı için üzülmüştür. Tek isteği, dağlarıyla, deniziyle güzel bir şehir olan Trabzon'a kavuşmaktır. Bu seyahatle Trabzon hasretini dindiren şair, mutluluğunu şiirinde anlatmıştır.

(...)
Âhir çıkarak karşıma kıldın beni ihya,
Alâmı muhabbet gibisin serde Trabzon.
(...)

2. 8.30. İlçeler

2.8.30.1.İnebolu

İnebolu, hem doğal güzelliği ile hem de Kurtuluş Savaşı'nda üstlendiği önemli görev ile dikkat çeken yerlerden biri olmuştur. Mavi ve yeşilin bir arada oluşu ve Millî Mücadele'de cephanenin Anadolu'ya İnebolu üzerinden ulaştırılması, İstanbul'dan Anadolu'ya geçip Millî Mücadele'ye katılmak isteyenlerin de İnebolu üzerinden geçmeleri, bu yerleşim yeri üzerine şiirler yazılmasını sağlamıştır.

İnebolu, Kurtuluş Savaşı'nda en önemli mücadelesini veren Anadolu kasabalarından biridir. Samsun'da başlatılan Millî Mücadele için gerekli olan insan ve cephane İnebolu üzerinden Anadolu içlerine ulaştırılmıştır. Bu anlamda stratejik bir noktada bulunan İnebolu pek çok kez özellikle denizden gelen saldırılara maruz kalmıştır. İnebolu halkının Millî Mücadele'ye yaptığı bu çok önemli katkılar zaferin kazanılmasında çok etkili olmuştur.

Hüseyin Suat, Gave-i Zalim imzasıyla yazdığı "İnebolu" isimli şiirinde yaşanan bu önemli olayları anlatmıştır.

(...)
Millî cidal içinde ben
Ümitsiz bir halde iken
Sığınmıştım bu beldeye
Kaçıp düşman çenberinden
Bu yerde ben neler gördüm
Kadınlardan asker gördüm
Buz üstünde, kar altında
Yatan birçok nefer gördüm
(...)

İnebolu halkı, vatanını korumak için seferber olmuş, kadın-erkek herkes savaşa katılmıştır. Şair, verilen mücadelenin büyüklüğünü her yerde askerin olduğunu söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

Anadolu'yu düşmanlardan korumak için tüm gücüyle savaşan halkın tek isteği yurdu kurtarmaktır. Gave-i Zalim onların bu yolda verdiği mücadeleyi şöyle anlatılmıştır:

(...)
Kayık çektik, halat çektik
Sağlam çektik, sakat çektik
Gece gündüz Ankara'ya
Durmaksızın hayat çektik
(...)

İnebolu halkı, sağlıklı da olsa yaralı da olsa vatanı kurtarmak için üzerine düşen görevi büyük bir istekle yerine getirmiştir. Çünkü onlar da verdikleri mücadelenin bir millete hayat/can verecek kadar önemli ve ciddi olduğunu biliyorlardı. Onların Anadolu'ya getirdikleri sadece insan ve cephane değil, Türk milleti için "hayat"tır. İnebolu, Anadolu halkına can verecek, onu yeniden diriltecek adımı atmıştır.

Nahit Şevket'in şiirinde ise İnebolu'nun coğrafi yapısıyla ve İnebolu'daki yaşamla ilgili bilgileri bulmaktayız. Şair, deniziyle, tepeleriyle, bu tepeler üzerine kurulmuş tahta evleriyle "Şirin İnebolu"yu anlatmaktadır.

İNEBOLU
Sahilden akın akın,
Sandallar geliyordu;
Kamarama pek yakın,
Sesler yükseliyordu.
Zerredilmiş tarlalar,

Zümrüt gibi tepeler,
Dik ve solum kayalar
Tahta ve narin evler.
Çakıllı sahilinde
Sarı mavi mavnalar
Bu küçücük beldede
Başka bir şirinlik var!

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ANADOLU TABİATI

3.Anadolu Tabiatı

Severim kırlarda ben yaşamayı,
On iki ayı.
Severim kırların yeşil göğsünü,
Bütün süsünü.
İstemem başımın üstünde dam,
Tabiat odam
Ahmet KutsiTecer,Vatan Türküsü

Üç tarafı denizlerle çevrili Anadolu, iklimiyle ve doğal güzellikleriyle eşsiz bir coğrafyadır. Bu coğrafya, sadece tarihiyle, kültürüyle değil, doğasıyla da şairlerin ilgisini çekmiş ve Anadolu pek çok görüntüsü ile şiire yansımıştır.

3.1.Tabiatın genel manzarası

Anadolu doğasının güzelliği üzerine yazılmış en tanınmış şiirlerden biri M. Faruk Gürtunca'ya ait olan "Anadolu"dur. Bu şiir bestelenmiş olmasının verdiği avantajla yıllardır dilden dile dolaşmaktadır.

Şiir on dörtlükten oluşmaktadır. Şiirde anlam derinliğinin yanında kuvvetli bir ritm örgüsü de kendisini hissettirmektedir. Ses, kelime ve dize tekrarlarının oluşturduğu ahenk, anlamı ikinci plana itmiştir. Sadece her dörtlüğün sonunda tekrarlanan "Gezsen Anadoluyu!" dizesi, şairin vermek istediği iletiye dikkat çeker niteliktedir.

Gürtunca, bu şiirde Anadolu'nun güzelliklerini ve bunların Anadolu insanı üzerindeki etkisini anlatmıştır. Şiiri bu doğrultuda ikiye ayırabiliriz: birinci bölüm şairin doğal güzelliklerden hareketle Anadolu'nun insanı nasıl etkilediğini anlattığı dörtlükler; ikinci bölüm doğanın genel görünümünün anlatıldığı dörtlükler.

Birinci kısımda şu kıtalar yer alır:

Sen ne güzel bulursun,
Gezsen Anadoluyu!
Dertlerden kurtulursun
Gezsen Anadoluyu!

Derde şifa bulursun,
Halkta vefa bulursun,
Kim der, cefa bulursun,
Gezsen Anadoluyu?

Kırlarında koştur at,
At, ruhunu, savur at..
Ruhun da açar kanat,
Gezsen Anadoluyu!.
(...)

Bu dörtlükler, "Güzel Anadolu"nun onu gezen, gören, bilen insanlar için "şifa kaynağı" olacağını anlatmaktadır. Anadolu öyle güzel bir yerdir ki insanı dertlerinden kurtarır; ona şifa olur; onun ruhunu ferahlatır. Çünkü Anadolu "halkı vefalı, suyu kevser ve ayranı ilaç" olan bir yerdir. Şair, bu şiirle Anadolu'yu görmezden gelenlere seslenmekte, onları Anadolu'ya davet etmektedir. Çünkü Anadolu, onları sıkıntılarından kurtarabilecek bir topraktır.

Şiirin diğer bölümü "ırmaklardan hanlara" kadar Anadolu'nun doğasını oluşturan unsurları anlatan dörtlüklerden ibarettir.

(...)
Billûr ırmakları var,
Buzdan kaynakları var,
Ne hoş toprakları var,
Gezsen Anadoluyu!

(...)
Dağdan serin yel eser,
Soğuk suları Kevser,
Güzelliği şaheser,
Gezsen Anadoluyu!.

Ne eşsiz yerleri var,
Beldeler dilberi var,
Bin Bursa, İzmir var,
Gezsen Anadoluyu!

Bir ağaç kabuğundan,
İçinde bir tas ayran,
Erir, varsa her yaran,
Gezsen Anadoluyu!

Gürtunca, "billur ırmaklarıyla, dağdan esen serin yeliyle, kevser gibi sularıyla, baharı ve yazıyla" Anadolu'nun güzel olduğunu duyurmaya çalışmıştır. Ancak şiirde orijinal bir kullanım yoktur. Sadece üçüncü dörtlükteki "gülen yıldızlar" ve dokuzuncu dörtlükteki "yumuşak taş" tamlamalarıyla oluşturulan benzetmeler anlatımı biraz da olsa etkilemiştir diyebiliriz.

Nahit Nafiz, Anadolu doğasının güzelliğini yine basit bir anlatımla dile getirmiştir. O, doğanın güzelliğini değerli taşlarla kurduğu benzetmelerle "Anadolu" isimli şiirinde şöyle anlatmaktadır:

Çaylar bu zümrüt yerin
Sanki bir elmas yolu,
Dağlar şelalerin
Nağmeleriyle dolu.
(...)

Şaire göre Anadolu, "zümrüt" gibi bir yer; "çaylar" da bu "zümrüt yer"de akan "elmas yollar"dır. Zümrüt değerli ve yeşil bir taştır. Nafiz, bu özellikten hareketle Anadolu toprağının kurak değil yeşil, güzel ve verimli olduğunu anlatmak için, onu "zümrüt"e benzetmiştir. Anadolu "zümrüt bir yer", bu zümrüt yer üzerindeki çaylar da "elmas yol"dur. Şair, "çay"ı da elmasa benzeterek hem çayın temiz ve berrak sularına hem de bu toprağa kattığı güzelliğe ve verimliliğe dikkat çekmek istemiştir.

Nafiz, Anadolu doğasının rengini zümrüt ve elmas ile sesini de "şelalelerin nağmeleri"yle anlatmıştır. Şelalelerin çıkardığı ses "nağme"lidir. Bu "nağmeli ses"ler de dağlarda âdeta yankılanmaktadır. Şair, böylece, doğanın güzelliğini hem musiki hem de resim sanatını kullanarak etkili bir üslupla okuyucuya sunmuştur.

Anadolu'nun güzelliğini maddî unsurlarıyla anlatan şiirlerden biri de Meriç imzalı "Öz yurt…"tur. Bu şair de şiirinde Anadolu doğasını her şeyi ile birlikte ele alarak işlemiştir. Dağlardan bülbüle kadar Anadolu doğasına ait pek çok farklı varlığı şu dizelerde görmek mümkündür:

Yurdumda ün almış dumanlı dağlar
Bukalı yaylalar, sümbüllü bağlar
Çiğdemli ırmaklar, bülbüller vardır…

Seherde bürünür ovalar sise
Gün doğarken benzer kızıl nergise
Yeşil dağların ak tüller vardır…
(…)

Şiirin ilk iki kıtasında adı geçen doğa unsurları "dağlar, yaylalar, bağlar, ovalar ve ırmaklar"dır. Şair, bütün bu nesneleri Anadolu'ya ait olma ile özdeşleşen özellikleriyle vermiştir. Anadolu'nun dağları "dumanlı", yaylaları "bukalı", bağları "sümbüllü", ırmakları "çiğdemli"dir.

(...)
Çamlıklar titrerken, güller açarken
Ezgisini algın bülbül saçarken
Her kaynak başında sümbüller vardır…

Coşan çağlayanlar sanma durgundur
Oda bir güzele belki vurgundur
Bağrında sır saklar bülbüller vardır…

Anadolu "çamlıklı, güller ve sümbüllerle kaplı; çağlayanları ve bülbülleri olan bir diyar"dır. Şair, bunların hepsini şiirin son iki kıtasında birbiriyle ilişkilendirerek anlatmıştır. Toprak çamlıklar, sümbüller, güller ve çağlayanlarla kaplıdır. Doğanın bu hâline eşlik eden bir de "algın bülbül" vardır. Şair, doğadaki uyumu çamlıkların yanında açan sümbül ve güllerle anlatırken bu uyumun nedenini de divan şirinin "Gül-bülbül" motifiyle dile getirmiştir.

Anadolu toprakları, "varlık"ın nedeni olan "aşk"ın en güzel göstergesidir. Çünkü bu topraklarda güller açarken bülbüller aşk şarkısını söylemekte; çağlayanlardan çıkan coşkun ses de yine bir güzele olan aşkı ilân etmektedir. Yaşanan iki aşk ve bu aşkın tarafları Anadolu'daki güzelliklerin nedenini ortaya koymaktadır. Meriç, Anadolu'nun doğal güzelliklerini "gül-bülbül" mazmununda yararlanarak anlatmış ve böylece şiirine özgünlük olmasa da manaca biraz derinlik katmıştır.

Ali Rıza Seyfi, "Sevgili Yurt" isimli şiirinde, doğanın güzelliğini, Anadolu'nun hem tarihî hem de coğrafî yapısından söz ederek anlatmaktadır. Şair, şiirine, "Duran!.." diye "yurdunu görmemiş, tanımamış kişi"lere seslenerek başlamıştır. O, bu kişileri savaşarak kazandıkları Anadolu toprağına davet etmektedir.

Duran!.. gidelim, geçti vakit hayli oturdun,
Herkes yürüdü, sen gamı mazi ile durdun;
Artık yürümek var, tüfeği omzuna vurdun;
Git gez bağını, dağlarını sevgili yurdun,
Yurdun ki; kılıçla, kan ile, şan ile kurdun!

(...)

Anadolu insanı vatanını kurtarmak için "kılıçla, kanla" savaşmış ve en sonunda "şanlı" bir ülkeye sahip olmuştur. Artık bu topraklar onundur. Ancak bazıları bu durumun farkında değildir. Savaştan çıkmış Anadolu'da keşfedilmeyi bekleyen pek çok yer ve zenginlik olmasına rağmen onlar "mazinin gamı"yla yerlerinde durmaktadır. İşte şair, bu kişileri Anadolu'nun güzelliklerine çağırmaktadır.

Şiirin devamı Anadolu'nun doğası ve insan manzarasını anlatmaktadır.

(...)
Ruyalı deniz, çamlı tepe, neşeli rüzgâr,
Vadileri sislerle kapanmış yüce dağlar,
Her şey... vatanın aşkını ruhunda cıvıldar,

Git ruhunu iç, aşkını duy sevgili yurdun,
Yurdun ki: kılıçla, kan ile, şan ile kurdun!
(...)

Seyfi, Anadolu'nun doğa unsurlarının güzelliğini ve değerini insana ait özellikleri- rüyalı, neşeli, yüce, aşk, ruhta cıvıldamak- doğaya aktararak "rüyalı deniz, neşeli rüzgâr, yüce dağ, vatan aşkı vb." ile anlatmaya çalışmıştır.

Şairin, cansız varlıklara insana ait özellikler yüklemesinin nedeni bu dörtlüğün üçüncü dizesinde anlaşılmaktadır. O ayrı ayrı saydığı "ruyalı, neşeli, yüce" gibi sıfatları bu dizede tek bir amaç etrafında toplamıştır. Bu da "aşk"tır. Doğadaki varlıkların hepsi aynı zamanda "âşık"tır. Vatan aşkı onların ruhlarını cıvıldatan tek sebeptir. Şair bir taraftan soyut bir ifadeyle Anadolu'nun doğal güzelliğini anlatırken bir taraftan da bu durumu "aşk" ile somutlaştırmıştır. Çünkü doğanın güzel olmasının ilk nedeni "aşk"tır.

Koca Budak takma ismiyle 27 Teşrin 1935 Taşpınar dergisinde yayımlanan ve ismi olmayan şiirin konusu da Anadolu ve Anadolu tabiatıdır. Şair,

"Seni kimse sevemez acunda benim kadar"

diye Anadolu'ya seslenmekte ve bu sevgisinin nedenini şöyle açıklamaktadır:

O gazi Sakarya'nın kucağından akışı,
Tepesi ak dumanlı, doruğu karlı dağlar,
Bağı bin bir çiçekli, boğazlı, yarlı dağlar..
"Ankara", "İzmir" gibi dünya değer şehirler
Hızlarını Tanrı'dan alan şeyda nehirler.
Zümrüt ovalarında kır, yağız, doru atlar,
Kurtlar, kuşlar yatağı Toroslar, Araratlar
Bir damlası bin derde deva billûr pınarlar
Gür çamların ölüyü bile hayat sunarlar…
(...)

Şair, Anadolu tablosunu "nehirler, dağlar, pınarlar, ormanlar, şehirler ve hayvanlarla" çizmiştir. Tabiata ait bu unsurlar, şiirde "kişileştirilerek" değiştirilmiş bir görüntü ile yer almaktadır. Anadolu'nun büyük savaşlara tanıklık etmiş nehri olan

Sakarya “gazi”, dağları ise “baba”dır. Sakarya, bir “çocuk” gibi “baba”sının kucağından akmaktadır.

Şair, bu hayalî görüntü ile birlikte dağların gerçek görüntüsünü de vermektedir. Anadolu’nun dağları “tepesi ak dumanlı, doruğu karlı dağlar”dır. O, bu sıfatlarla dağların “yüksekliğine, heybetine” dikkat çekmek istemiştir.

Anadolu’nun nehirleri de dağları gibi heybetlidirler; çünkü onlar güçlerini “Tanrı”dan almaktadırlar. Nehirlerin coşkun ve hızlı akmalarının nedeni Tanrı’nın onlara verdiği güçtür.

Koca Budak, Anadolu ovalarının yeşil olduğunu anlatabilmek için yeşil renkli bir taş olan “zümrüt”ü, pınarların berraklığını anlatabilmek için de “billur”u seçmiştir. Ova ile zümrüt arasındaki renk ve değerlilik üzerine kurulmuş ve sembolleşmiş bu ilişkiyi başka şiirler de görmek mümkündür.

Bu dörtlüğün son iki dizesindeki tabiat unsurları “pınarlar ve çamlar”dır. Şair, bu iki ayrı varlığı aynı paydada birleştirmiştir. Anadolu’nun pınarları da çamları da “deva ve can”dır. Bu pınarlardan akan her damla su, pek çok derdin bitmesini, çamlar ise hayatın devam etmesini sağlayacak niteliktedirler. Şair, tabiatın parçalarına böyle işlevler yükleyerek onların ne kadar değerli olduğunu göstermek istemiştir.

1950 sonrası Anadolu şiirinin tanımış isimlerinden ve Hisar dergisi şairlerinden Osman Attila, Anadolu tabiatını “yeşil” oluşuyla ele almıştır. “Yeşil Yurdumuz” isimli şiirinde Anadolu’nun ormanlık olduğunu ve fabrikalar yapılsa da bu ormanların zarar görmeyeceğini söylemektedir.

Ormanlar içinde fabrika kurup
Hem eğleneceğiz, hem coşacağız...
(...)
Dinlenmek için de, ormana dalıp
Bir pınar başında uzanacağız..

Attila, bu şiirde bir taraftan sanayileşme öncesi Anadolu manzarasının nasıl olduğunu anlatırken bir taraftan da sanayileşme sonrasında nasıl olacağına değinmektedir. Anadolu ormanlarla kaplı yeşil bir coğrafyadır. Şair, bunu şiirin ismi ile duyurmuştur. Ancak onun asıl derdi, ülkesini geliştirmek isterken bu uğurda fabrikalar yaparken Anadolu'nun bu doğal güzelliğine zarar vermeyeceklerini duyurmaktadır. Ona göre, Anadolu'nun kalkınma zamanıdır. Bunun için de fabrikalara ihtiyaç vardır. Şairin, "bir ülküyü gerçekleştirmek için, Anadolu'yu kalkındırmak için fabrikalar yapılacak; ancak kesinlikle bu uğurda doğal manzara bozulmayacaktır." iletisi bu ihtiyacın nasıl giderileceğine de açıklık getirmektedir.

Coşkun, "Yurdum" şiirinde Anadolu'ya ait klasik bir tabiat manzarası çizmiştir. Anadolu, en güzel dağlara, nehirlere, ağaçlara vb. sahip bir coğrafyadır. Bu unsurlar her coğrafyada olabilen basit şeylerdir. Şair, bunları, diğer örneklerde de görüldüğü gibi, klasikleşmiş/sembolleşmiş tabirlerle anlatmaktadır. Şiirdeki benzetme unsurları, "zümrüt yeşil ağaçlar, inci gibi taşlar, billur sular, dumanlı dağlar." şeklinde geçmişten beri kullanılagelmiş ifadelere benzerdir.

Şiirin ikinci dörtlüğünde Anadolu'nun tabiî güzelliğini anlatmaya ortak olan diğer varlıklar "bülbül ile kuzu"dur.

(...)
Bülbülleri Türkçe söyler,
Kuzuları türkü söyler,
Fısıldaşır efsaneler,
Billûr suları yurdumun.
(...)

Anadolu tabiatının vazgeçilmez unsurlarından ikisi "bülbül ve kuzu"dur. Şair, bunları kullanarak hem bu yurdun güzelliğini, hem de aşkını daha etkili bir anlatımla dile getirmek istemiştir. Bu aşkın bir anlatıcısı da "billur sular"dır. Anadolu doğasında ve bu doğadaki aşkın geçmişinde yaşananları da yine Anadolu'ya ait "billur sular" anlatmaktadır. Şair, bu suları "Anadolu efsanesini fısıldaşan insan" olarak imajlaştırmıştır. Billur sular tıpkı insan gibi "Anadolu"nun dedikodusunu yapmaktadır.

3.2.Anadolu'da bahar

Bahar her yerde baharmış ama,
Anadoluda başka türlü olurmuş.
Turgut Uyar, Türkiyem

Atatürk Devri Türk Şiiri'nde Anadolu'nun tabiatını anlatan şiirler arasında mevsimlerin tabiatta yarattığı manzarayı konu edinen şiirler de bulunmaktadır. Bu şiirlerden biri de Şahap Akalın'ın "Anadolu'da Bahar" isimli şiiridir.

Akalın, bu şiirinde Anadolu doğasının güzelliğini ve bahar mevsiminin bu güzelliğe nasıl bir katkısının olduğunu anlatmaktadır. Şiirde bahar ile güzelliğine güzellik katılan Anadolu'nun "cennetten bir bucak"a dönüştüğü görülmektedir.

Burada bahar şiirdir, şair, için ferahlar;
Uğra yolun düşerse, kederlerin eksilir…
Diner hasta kalbinde sızlıyan derin ahlar,
Duygun burada genişler, hüznün burada kesilir.
(…)

Şahap Akalın, şiirinin ilk dörtlüğünde şaire seslenerek onu Anadolu'da baharı yaşamaya davet etmektedir. Ona göre, şair, Anadolu'ya geldiğinde "ferahlayacak,

kederlerden kurtulacak, kalbindeki âhlar dinecek, hüznü kesilecek"tir. Çünkü Anadolu "şiir" gibidir. Güzelliği ve huzur veren tabiatıyla şaire mutluluk verecektir.

Şair, ikinci dörtlükte konuyu daha da genişleterek aynı manzaranın insan üzerindeki etkisine değinmiştir.

(...)
Burada sunar tabiat ruhlara gül kokusu;
Her yaprak burada yeşil; pembedir yüzler;
Yayılır ufuklara buradan gönül kokusu;
Burada hayat ummandır, burda sonsuz gündüzler!

Anadolu'ya bahar geldiğinde güller açar ve etrafa gül kokuları yayılır. Bu gül kokusu, insanların sadece burunlarını değil ruhlarını da etkiler. Güzel kokularla ruhlar huzur bulur, mutlu olur. Bu mutluluk yüzlere yansır ve pembeleşen yüzler yeşil yaprakların arasında âdeta birer çiçek gibi görünür. Şair, bu benzetme ile insana çiçek görüntüsü vermiş ve onu da tabiata dahil etmiştir. Tabiata gül kokusu ile birlikte insanın gönlündeki mutluluğun, huzurun kokusu da yayılmaktadır. Böylesi tabiatta hayatın sonlanamayacağına inanan şair, bu düşüncesini "umman" imajını seçerek ve gündüzlerin sonsuz olduğunu söyleyerek ifade etmiştir.

(...)
Öpüşür burda sular ruhların kırlarile;
Oynaşır kelebekler bahar rüzgârlarile;
Şakır nazlı bülbüller, içleri sevinç dolu..
(...)

Şair, üçüncü kıtada tabiattaki hareketliliği anlatmaktadır. Tabiatın güzelliği ve akan suları, uçan kelebekleri, öten bülbülleri de mutlu etmektedir. Sular kırlar ile öpüşmekte, kelebekler rüzgârlar ile oynaşmakta, bülbüller sevinç içinde ötmektedirler. Şair, suların coşkun akışlarını "öpüş-", kelebeklerin uçmalarını

"oynaş-" bülbüllerin ötmelerini "şakı-" fiilleriyle anlatmayı tercih etmiştir. Çünkü bu fiiller, aynı zamanda, "suyun, kelebeğin, bülbül"ün âşık olduğunu gösteren fiillerdir.

Şair, şiirin son dörtlüğünde yine şaire seslenerek tüm bu güzelliklerin hayal değil gerçek olduğunu belirtir.

(...)
Burada hayal: hakikat, şairim, aşka inan!
Her köşe samimiyet kokusuyle ısınan
Cennetten bir bucaktır, hakikat Anadolu!

Şahap Akalın, Anadolu'nun tabiatını, güzelliğini anlattıktan sonra güzelliği cennet ile Anadolu arasında kurduğu benzerlikle derecelendirmiştir. Anadolu ancak hayallerde görülebilecek cennetin sahip olabileceği güzelliğe sahiptir. Bu hâliyle Anadolu hayal değil "hakikat"tir.

Hamdi Atilâ *Vicdan* isimli eserinde yer alan "Yağmur" başlıklı şiirinde bahar mevsiminin güzeliğini nisan yağmurunun toprağa getirdiği bereketle anlatmıştır. Nisan yağmurlarını nisan aynının ağlaması olarak kabul eden şair, ağlama eyleminin Anadolu toprağı ve insanı için sevinç kaynağı olduğunu söylemiştir.

Oh! Nisan ağlıyor... Bakın göklere:
Sular iplik iplik iniyor yere...
Bir genç bağrı gibi çoştu her dere,
Bir genç yüzü gibi güldü topraklar!
(...)
Ağla nisan, ağla! Köylü gülecek,
Gülecek ağaçlar ve börtü böcek...
Her yeri örtünce Ekin, ot, çiçek
Güler yüzümüze gül yüzlü bahar:

Gülelim gelecek bahara kadar!

Anadolu bahar, yağan yağmurlarla toprağın yeşerdiği, ekinlerin ortaya çıkmaya başladığı, ağaçların çiçeklendiği bir mevsimdir. Bu durumdan Aanadolu'ya ait her varlık memnundur. Bunların başında toprak gelir. Yağmur en çok kurumuş toprağı sevindirir. Yağmurla beraber yeşeren toprak genç bir insanın güler yüzünü andırır.

Nisan yağmuruyla sevinen bir diğer kişi Anadolu köylüsüdür. Köylü bahar geldiği için çok mutludur. Çünkü geçim kaynağı olan toprak bu mevsimde köylüye ürün vermeye başlamıştır. Verim ne kadar iyi olursa köylünün sevinci de o kadar uzun sürecektir.

Yağmur ağaçları, börtü böceği yani toprakta yaşayan her varlığı mutlu etmiş, onların bu mutluluğu bahar mevsimine de yansımıştır. Bahar ile Anadolu birbirine gülümseyerek tüm doğanın mutluluğunu sağlamıştır. Hamdi Atilâ yarattığı bu mutlu tablo ile bahar mevsiminin Anadolu için ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmiştir.

3.3. Anadolu'da akşam manzarası

Anadolu tabiatın bir başka güzelliği akşam saatlerinin o büyülü havası ile ortaya çıkar. Akşam manzarası üzerine yazılmış şiirlere baktığımızda bu saatlerin hem olmsuz hem de olumlu bir bakış açısıyla işlendiğini görmekteyiz. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde akşam bir taraftan "varlığın sonu", bir taraftan da tabiatın güzelleşme nedenidir.

Beş Hececiler'den Halit Fahri "Anadolu Akşamı" isimli şiirinde tabiatın akşam manzarasını resmetmiştir. Bu manzarada "sevgili, tabiata ait unsurlar, Anadolu şehri ve insanı" vardır. Şair, bu unsurlarla birlikte akşam vaktinin kendisi için ne ifade ettiğini anlatmıştır.

Sevgilim, ne kadar hüzünlü bilsen
Bu ölgün akşamın ölgün bestesi.
Uzak tepelerden, dağlardan esen
Aşina olduğum rüzgârın sesi.
(...)

Şair, şiire sevgilisine seslenerek başlamıştır. Ona, akşamın "hüzünlü, ölgün" bir vakit olduğunu söylemektedir. Şaire göre, akşam "hüzünlü" bir vakittir. Çünkü bu vakitte her şey "ölgün"dür. Rüzgâr bile ölgün bir sesle esmekte ve akşam vaktinin bestesini de aynı hâl içinde yapmaktadır.

Bu dörtlükte akşam da rüzgâr da kişileştirilmiş, ikisi de insan olarak hayal edilmiştir. "Akşam" "hüzünlü bir insan" rüzgâr da bu insanın hüznünün "besteci"sidir.

(...)
Gölgeler içinde ağaçlar yorgun;
Her tarafta yetim bir tevekkül var.
Sanki fısıldıyor Anadolunun
Uyuyan ruhuna ninniler rüzgâr."

Şair, bu dörtlükten itibaren akşam vakti tabiatın aldığı hâli anlatmaya başlamıştır. Hava kararmaya başlamış, ağaçlar "yorgun insan" gibi, tabiat da "yetim kalmış çocuk" gibi kendisini durgunluğa teslim etmiştir. Bu durgunluk içinde tek hareketli nesne rüzgârdır. Ancak o da akşam vaktine uygun şekilde sessizce, sanki ninni söylercesine esmektedir. Şair bu bütünlük içinde şöyle bir imajinasyona gitmiştir:

Güneş batmaya, hava kararmaya başlamıştır. Şair bu durumu "güneşin dünyayı terk etmesi" gibi düşünmüş, buradan hareketle de güneşi "baba", güneşsiz tabiatı da "yetim çocuk" olarak imajlaştırmıştır.

(...)
Sürüler iniyor karşı bayırdan;
Günün son ışığı vurmuş dereye.
Bir Muğla türküsü yükseldi kırdan:
Ayşem, aygın baygın Ayşem.. nereye?

Son dörtlükte ise, Anadolu insanın akşam vakti neler yaptığından söz edilmektedir. Günün son ışığının dereye vurmasıyla birlikte çoban ve sürüsü dönüş yoluna geçmiştir. Muğla türküsünü söyleyerek bayırdan aşağı inen çoban, hem bayırdaki sessizliği hem de şiirde ilk iki dörtlükte devam eden sessizliği bölmüştür.

Uluğ Turanlıoğlu, "Yurdumda Akşam" isimli şiirindeki akşam, "Ahmet Haşim'in akşamı" nı hatırlatır niteliktedir.

Ateşten bir kartal ufka inerken,
Kargalar balkona süzülür gider.
Gündüzün bestesi artık dinerken,
Bir hayal içinde büzülür gider.
(...)

Uluğ, akşam vaktini olduğundan farklı bir görüntü ile bize sunmuştur. Bu görüntüdeki esas unsurlar "ateşten kartal, karga, beste"dir. Şair, güneş için "ateşten bir kartal", güneşin batışı için "kargaların balkona süzülmesi", kararmış bulutlar içinse "karga" imajlarını kullanarak akşam manzarasını şiirinde resmetmiştir.

Şair, ikinci dörtlükte de akşam vakti tabiatın aldığı hâli anlatmaya devam etmektedir.

(...)
Bu yurdun akşamı durgun bir sudur,
Bu suyun rengine vuruldum bugün.
Bu yurdun akşamı sade uykudur.
Uykuya dalarak duruldum bugün.

Bu dörtlükte akşam "durgun bir suya" benzetilmiştir. Akşam vakti, herkesin evine çekildiği, sokakta hareketin hiç kalmamacasına azaldığı bir durgunluk vaktidir. Şair, bu benzerlikten hareketle akşam için "durgun su" imajını seçmiştir. Ancak burada dikkati çeken nokta şairin, bu suyun rengine vurulmasıdır. Suyun rengi, akşam rengi yani "siyah"tır.

Uluğ Turanlıoğlu, bu dörtlüğün üçüncü ve dördüncü dizelerinde de "durgun" sıfatına uygun olarak "uyku ve durul" kelimelerini seçerek şiirin anlam bütünlüğünü sağlamlaştırmıştır.

Şair, şiirin birinci ve ikinci dörtlüklerinde akşam manzarasını ve rengini anlattıktan sonra üçüncü dörtlükte bu manzaranın sonuçlarını anlatır.

(...)
Bu yurdun akşamı bir tatlı andır,
Bu yurdun akşamı tablolar çizer.
Bu yurdun akşamı başka cihandır,
Bu yurdun akşamı mısralar dizer.
(...)

Şaire göre, akşam manzarası güzelliğinden dolayı "tatlıdır; tablo ve şiir gibidir; âdeta başka cihandır." Şair, bu dörtlük ile akşam vakti oluşan manzaranın kendisi üzerinde yarattığı etkiyi özetlemiştir.

(...)
Çeşmeler akşamı besteler durur,
Renklerle çiçekler, ağlar burada.
Sularda sihirli desteler durur,
Âşıklar gönlümü dağlar burada.
(...)

Tabiat, güzelliği ile, çeşmeleri, çiçekleri, suları, âşıkları etkilemiştir. Şaire şiir yazdıran tabiat, çeşmelere beste yaptırmış, çiçekleri ağlatmış, âşıkların da gönlünü dağlamıştır. Tabiata ait unsurların tümü tabiatın güzelliği karşısında duygulanmışlar, heyecanlanmışlardır.

"Akşam" vaktinin tabiatta meydana getirdiği değişikliği şiirleştiren bir diğer şair de Ş. Özkaya'dır. Özkaya, "Yurdumun Akşamları" isimli şiirinde "akşam" manzarasını aktarırken yurdunda yaşanan akşamların kendisine deva olduğunu, mutluluk verdiğini söylemeye çalışmıştır.

Irmağa giriyordu servilerin bir eşi;
Son servi selâmlarken kızıllaşan güneşi
Dertli gönlümün eşi ufuktaki ateşi
Bir lâhzada söndürür yurdumun akşamları

Karanlıklar yolları kapamağa başlarken
Çağlayanlar susmayan kurbağları taşlarken
Münzevi gönüllere serin iksir aşlarken
Çekilir mi çekilir yurdumun akşamları
(...)

Anadolu tabiatını konu alan şiirlerin ortak noktalarından biri şairlerin tabiatın sesi için "beste" sembolünü kullanmış olmalarıdır. Ziya İlhan Zaimoğlu, "Yurdumda Gece" isimli şiiriyle bu paydada yer almakla birlikte tabiatın sesini yine musiki ile ama daha farklı özelliğiyle işlemiştir. Ona göre tabiatın sesi "zafer marşı"dır.

Çağlıyanlar bir zafer marşının heceleri,
Kaleler bir sipahi olurken geceleri
Sıra dağlar yas tutan bir sevgili midir?
(...)

Şair, bu şiirinde akşam vaktini, hem yeryüzündeki hem de gökyüzündeki aksi ile anlatmıştır. Şiirin tümünden de anlaşıldığı üzre, tabiat, geceleyin tamamen değişmekte; bambaşka bir görüntüye bürünmektedir. Çağlayanların sesi "zafer marşının heceleri"ne, kaleler "sipahi"ye, sıra dağlar "yas tutan sevgili"ye dönüşmektedir. Şair, gördüğü akşam manzarasından hayal dünyasında farklı bir manzara yaratmıştır. Bu hayali manzarada,

Kaleler → sipahi
Dağlar → yas tutan sevgili
Çağlayanların sesi → zafer marşının heceleri
Tabiatın sesi → zafer marşı

dır. Şair, "zafer, marş, sipahi, sevdiğini savaşta kaybettiği için yas tutan sevgili" gibi unsurları seçmiş ve yurdundaki akşam manzarasını savaş ile ilişkilendirerek anlatmıştır. Anadolu'da zafer havası vardır. Çağlayanlar coşkun akarak zaferi duyurmakta, kaleler zaferi kazanmış sipahiler gibi gece yurdu beklemeye devam etmektedir.

Şair, ikinci dörtlükte de askerlik ile ilgili benzetmelerden faydalanmıştır.

(...)
Kıyılar bir yağız at, ağaçlar yeleleri,
Nurdan apuletlerdir şehrin pencereleri,
Deniz yere serilmiş Isparta kilimidir.
(...)

Bu dörtlükte de tabiat manzarası, askerlikle ilgili nesnelerden hareketle çizilmiştir. Şair, bu bakış açısıyla kıyıları "at", kıyılardaki ağaçları "atın yelesi", şehirdeki evlerin pencerelerinin ışıklarını "apulet", evleri de "asker" olarak imajlaştırmıştır.

Zaimoğlu, gece vakti denizi seyretmektedir. Geceleyin, denize inen topraklar ve ağaçlar, kıyıda bir at silüeti oluşturmuştur. "Toprak" "atın gövdesi", "ağaçlar" da "yeleler"idir. Bu manzarada atın üzerinde de bir "asker" vardır. Şair, şehirdeki evlerin pencerelerinden çıkan ışığı apulete benzeterek her bir evin asker olduğunu söylemeye çalışmıştır. Burada içi içe geçmiş bir imajinasyondan söz etmek mümkündür.

Kıyı → at　　ışık yanan pencere → apulet

Ağaç → atın yelesi　　ev → asker

Birinci görünen → ev

İkinci görünen → evin ışık yanan penceresi

Birinci hayal unsuru → asker

İkinci hayal unsuru → apulet

Zaimoğlu, şiirinin bundan sonraki bölümünde "gece"yi "canavar, katran, in, yılan, korkunç in vb." kelimelerle olumsuz bir ruh hâli ile anlatmıştır.

(...)
Yer katranla sıvanmış sanki canavar ini,
Gök, ışıktan hatlarla savatlanmış bir sini,
Ay, sinide soyulmuş portakal dilimidir.

Yollar bu korkunç inde eş arayan yılanlar,
-Karanlığa tapmıyan ruh ışıktan ne anlar-
Geceler gündüzlerin kararmış filmidir.

Şair, gece karanlığını "katran", karanlık çökmüş toprağı da "canavar ini"ne benzetmektedir. Gök ise bu manzaranın tam tersi "aydınlık"tır. Bu aydınlığın sebebi gökteki yıldızlardır. Şair, gökyüzünü de bu yıldızların parlaklığından dolayı "sini"ye benzetmiştir. Ay da bu sini içinde "portakal dilimi"dir. Ziya İlhan, ay için "portakal dilimi" imajını kullanarak ayın hilal şeklinde olduğunu anlatmak istemiştir.

Bu dörtlükte iki farklı Ziya İlhan ile karşılaşmaktayız. Dörtlüğe olumsuz benzetmelerle başlayan şair, olumlu benzetmelerle bitirmiştir. Son dörtlükte ise yeniden olumsuzluk hâline bürünen bir şair vardır. Ona göre, geceleyin yollar "yılan", yeryüzü "korkunç in", gece "gündüzlerin kararmış filmi"dir.

3.4. Anadolu'da sabah manzarası

Sabah vakti, kimi şaire mutluluk verirken kimi şaire de üzüntü veren bir zaman dilimidir. Gecenin karanlığında gizlenmek isteyen şairler güneşin doğmasını istemezler. Bazı şairler ise, hayatın devam ettiğini yeni günle birlikte hayal kurabileceklerini düşündükleri için o anı sabırsızlıkla beklerler. Ziya İlhan Zaimoğlu, geceyi anlattığı şiirlerine baktığımızda sabahı, güneşin doğması için sabırsızlanan

şairlerden olduğunu anlıyoruz. "Yurdumda Sabah" isimli şiiri, onun sabah vakti yaşadığı mutluluğu anlatan şiirlerden biridir.

Sabah rüyalarımdan daha canlı ve taze
Çürük bir atlas gibi parçalandı tan yeri,
Güneş, nar çiçeğile süsledi tepeleri.
(...)

Zaimoğlu, şiirine güneşin doğuşunu anlatarak başlamıştır. Gökyüzü yarılmış, güneş kendini göstermiştir. Şair, bu durumu, tanyerini "atlas"a, güneşi de "nar"a benzeterek anlatmaktadır. Okuyucuya sunulan güneşin doğuşu manzarasında gökyüzü yerine "atlas", güneş yerine "nar", güneşin ışıkları yerine "nar çiçeği" vardır. Tanyeri çürük bir atlas gibi parçalanmış ve arkasından kırmızılığıyla "nar"a benzeyen güneş doğmuştur. Güneşten süzülen kırmızı ışıklar da etrafa "nar çiçek"i gibi süzülmüştür. Zaimoğlu, güneş doğarken tanyerinin aldığı görüntü ve rengi "nar" imajından hareketle somutlaştırmak istemiştir Şair, bu manzaranın hayalindeki sahneden çok daha canlı taze olduğunu söyleyerek manzaranın güzellik derecesini arttırmıştır.

İkinci dörtlüğe de aynı dize ile başlayan şair, bu dörtlükte gökyüzünden yeryüzüne inerek oradaki manzarayı aktarmaktadır. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte denizin kıyıya vuran suları, sanki kıyıya "ak dantel" işlemektedir. Bu manzara, şairin ruhunda hazza varan bir mutluluğa neden olmaktadır.

Şiirin bundan sonraki bölümünde tabiatın şairin hatıralarını canlandırdığını görmekteyiz.

(...)
Sesler ve kokularla öyle dolu ki içim
Hatıralar yaşamak kadar tatlı derim de:
Renkler bir damla gibi parlar kirpiklerimde.

Sesler ve kokularla öyle dolu ki içim
Hislerim nokta gibi toplandı aynı yerde,
Hayalimdeki cihan açıldı perde perde:

O an bir el sildi de gözlerimden al rengi
Ufuk portakal rengi, sular portakal rengi!

Tabiattaki sesler ve kokular şaire huzur ve mutluluk vermekte, bunların etkisiyle hatıraları canlanan şair, tabiata daha mutlu bakabilmektedir.

Artık tabiat şairin hayalindeki gibidir. O, bu durumdan çok mutludur. Al rengi ile dolaşmaya başlayan güneş artık gökyüzünde tamamen görünmektedir. Güneş, hem şekli ile hem de rengiyle portakalı andırmaktadır. Bu portakalın rengi bütün ufku sarmıştır. Artık hava aydınlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ANADOLU İNSANI

4. Anadolu insanı

Yeni bir coğrafyanın keşfi ile birlikte o coğrafyaya ait olan yeni unsurlar fark edilmiş ve merak uyandırmıştır. Anadolu coğrafyasını tanımaya çalışanlar, Anadolu insanı başta olmak üzere Anadolu insanının yaşayışına dair pek çok tarihî ve kültürel öğeyi de tanıma ve tanımlama gayreti içine girmişleridir. Sosyal ve siyasî açıdan önemli olan bu çabalara önemli bir destek de dönemin şairlerinden gelmiştir. Bu bölümde, Atatürk Dönemi'nde Anadolu insanına ait tanımların, tasvirlerin yapıldığı şiirlere yer vereceğiz. Bu şiirler, Anadolu insanının fizikî ve karakteristik yapısını anlatmaktadır. Anadolu insanının geçmişte yaşadıkları ve bu yaşadıkları ile şekillenen fikrî yapısı da şiirlerde çokça yer almıştır. Ayrıca Anadolu insanının günlük yaşantısı da işlenen konulardan biridir.

Yahya Saim, "Süngülerin Gölgesi" isimli eserinde yer alan "Gazi Çocukları" başlıklı şiirinde Anadolu insanını Altaylar'dan Anadolu'ya uzanan tarihî geçmişi ile tanımlamaya çalışmıştır. Şiirin başlığından da anlaşıldığı üzere şair, Anadolu insanını Anadolu coğrafyasındaki geçmişiyle sınıflandırmıştır. Şaire göre Anadolu insanı "gazi çocuğu"dur. Şairin bu nitelendirmeyi yapmasının nedeni, Anadolu insanının var olma mücadelesini Gazi Mustafa Kemal ile vermiş olmasındandır. Yahya Saim, şiirine bu mücadeleyi hatırlatan manzarayı anlatarak başlamıştır.

Ey Sakarya boyları! Ey şanlı Dumlupınar!
Ey gönül bağlarından koşup gelen çocuklar!

Ey poturlu ağalar! Ey kırmızı kuşaklı,
Sırmadan cepkenliler! Ey yüzleri duvaklı,

Gümüş telli gelinler, kızıl saçlı nineler!
Size ait içimde neler var, şimdi neler!
(...)

Şair, ilk üç beyitte, memleketteki tüm gönül bağlarını koparıp Sakarya ve Dumlupınar'a savaşmaya gelen poturlu ağalara, kırmızı kuşaklı, sırma cepkenli gençlere, yüzleri duvaklı gelinlere, kızıl saçlı ninelere onlarla ilgili anlatacağı çok şeyler olduğunu ilan etmektedir.

(...)
Şehit olan hep sensin İnönü kapısında,
Çalışan sade sensin devletin yapısında,

Irgatsın, amelesin, rençbersin, çiftçisin sen.
Sensin şehit adıyla hudut boyunda ölen…
(...)

Şairin Anadolu insanı ile ilgili ilk tespiti, Anadolu insanının ülkesini seven ve ülkesi için çalışan bir kişi olduğudur. Anadolu toprakları için canını veren bu topraklarda yaşayan Anadolu insanıdır. Anadolu insanı, uğruna şehit olduğu toprağın hem sahibi hem çalışanıdır. O, yaşadığı toprakların ırgatı, amelesi, rençberi ve çiftçisidir.

Yahya Saim, şiirinin bundan sonraki beyitlerinde Anadolu insanının geçmişinden, atalarından söz etmiştir. Anadolu'nun sahibi Anadolu insanıdır. Çünkü bu topraklar onlara geçmişte büyük destanlar yazmış atalarından kalmıştır.

(...)
Başaklar senin güzel ellerinden yükselir..
Köy türkülerinden de dedenin sesi gelir..
(...)
Deden eski günlerin bağrına destan yazdı.
Şan yazdı, hicran yazdı, tufan yazdı, kan yazdı.

Sen onun soyundansın, soyun sopun bellidir.
Anan ağanın kızı, baban demir ellidir.

İlk beyitlerde, Anadolu insanının, Anadolu toprağının sahibi olduğunu ve kökünün sağlam olduğunu anlatan şair, son beyitlerde Anadolu insanının en tipik özelliğinden, boyun eğmemesi ve savaşçı olması, bahsetmiştir.

(...)
Akıncı oğulları, Attila oğulları
Bizleriz ki tutarız başımızı yukarı

Medeniyet kuran biz, taçlar deviren hep biz.
İçimizde haykırır kanat açmış bir deniz..

Gür sesli, kaya yüzlü, demir elli bizleriz.
Biz Gazi çocuğuyuz, biz yükselme isteriz.
(...)

Anadolu insanı, soyu akıncılardan gelen, başka milletlere hiçbir zaman boyun eğmeyen, gururlu, başı dik biridir. O, bu özelliği sayesinde pek çok medeniyetler yıkıp yenilerini kurmuştur. Dünyayı titreten gür sesi, kararlılığını gösteren kaya yüzü ve kuvvetli bedeniyle sürekli kazanmayı ve yükselmeyi yaşayan Anadolu insanı tarihini şereflerle doldurmayı başarmıştır.

Yahya Saim'in tek şiirinde topladığı Anadolu insanına ait tüm bu özellikler, şiirlere ayrı ayrı kaynaklık etmiş önemli niteliklerdir. Dönemin şairleri Anadolu'yu ve Türk milletini dirilten insanın bu özelliklerini duyurmaya çalışmışlardır.

4.1. Güçlü Anadolu İnsanı

Anadolu insanı, kendisine dünyayı etkileyen zafere imzayı atma fırsatı veren güçlü fiziği ve kişiliği ile şiirlere konu olmuş, genel olarak Anadolu'nun, Anadolu topraklarının yaratıcısı sıfatı ile tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu, önemlidir;

çünkü Anadolu'yu, kendisini var eden "insan"dan ayrı düşünmek mümkün değildir.

Tarık Binat, "Biz" isimli şiirinde Türk milletinin özelliklerinden söz ederken Anadolu ile Anadolu insanı arasındaki ilişkiyi tarihî zemini de göz önünde bulundurarak vurgulamıştır.

Engini delen bir ok, gerilmiş bir yayız biz,
Bir ateş, kan dalgası, bir yıldız, bir ayız biz,
Arkamızdan asırlar şerefle, şanla dolu
Bugün cihana bedel koca bir Anadolu.
(...)

Şair, Türk milletinin Orta Asya'dan Anadolu'ya uzanan yolculuğunu "ok ve yay" imajıyla anlatmıştır. Türk insanı, "gerilmiş bir yaydan fırlatılmış ok" gibi arkasında şerefle, şanla dolu bir geçmiş bırakarak Anadolu'ya kadar gelmiştir. Bu şeref ve şan dolu tarihi yaratmasının en önemli nedeni, Türk insanının ateş gibi güçlü, kan dalgası gibi hırslı, yıldız ve ay gibi yüksekte olmayı seven kişiliğe sahip oluşudur. Türk milleti, bu özellikleri sayesinde Anadolu'ya varmayı başarmış ve bu topraklarda "dünyaya bedel" bir Anadolu yaratmıştır.

Behçet Kemal Çağlar'ın şiirindeki Anadolu insanı da "yaratıcı ve güçlü" kişiliğiyle karşımıza çıkmaktadır. Behçet Kemal, "Biz" isimli şiirinde kendisinin de dahil olduğu Anadolu halkının nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu şöyle anlatmıştır:

Çetin yolumuzda biz alnı açık yürürüz.
Küçük kötü hırsları her zaman hor görürüz:
Ne beş on kat ev çıkmak, ne küpe dizmek para,
Ne hazır miras yemek, ne el açmak kullara,

Ne süslenip dolaşmak, ne oturup zar atmak.
Yaratmak yeni bir şey, güzel birşey yaratmak!
(...)

Anadolu insanı için onuru çok önemlidir. O, ülküsü ve vatanı uğruna savaştığı bu hayatta daima alnı açık, başı dik yürümüştür. Bu, onun vazgeçemeyeceği bir hâldir. Türk insanı, esir düştüğünde bile bu onurlu duruşundan ödün vermemiştir, vermeyecektir.

Anadolu insanının ikinci önemli özelliği hırslı oluşudur. Ancak bu hırsını, şairin dediği gibi, küçük ya da kötü işlerde göstermez. Onunki para, miras, gösteriş hırsı değil, vatanı zor günlerden kurtarma, koruma, kalkındırma şairin deyimiyle "yaratma" hırsıdır.

(...)
Yer altını köstebek gibi arar deşeriz;
Çelikten kanatlarla göklerde kartalız biz.
Üstüne yükselmeğe gündelik kaygıların
"Bugün"den silkiniriz, kucaklar bizi "yarın".
(...)

Anadolu insanı, vatanı için her şeyi yapmaya hazırdır. Bu uğurda, yeraltındaki köstebek ya da göklerdeki kartal olmayı başarabilen Anadolu âşığı bu insanlar, günlük hırslardan ve işlerden ziyade kendilerini yarına taşıyacak işlerle meşgul olurlar. Günlük kaygılara dalmayan, ülkesinin yarınını düşünen Türk insanı bu uğurda üzerine düşeni, tüm gücünü kullanarak, vatan aşkından güç alarak şiirinde özellikle bu noktaya dikkat çekmektedir. Anadolu insanını çalışmaya, gayrete iten gelip geçici hırs değil, aşktır. Şair, bu dizeyle aşk ile hırs arasındaki ayrımı şöyle koymuştur:

(...)
Hırs'ın her emri başa; aşkınki baş üstüne.
(...)

Anadolu insanının ilk aşkı her zaman yaşadığı topraklar olmuştur. Onun, bu aşk uğruna yapamayacağı şey yoktur. Anadolu insanının uğruna mücadele ettiği en önemli varlık Anadolu'dur. Behçet Kemal, bu önemli özelliği şiiriyle tanıtmaya çalışmıştır.

Taha Toros'un şiirindeki Anadolu insanı da toprağını en değerli varlığı olarak kabul eden, onun için savaşan kişiliği ile görünmektedir. Şair, "Ocağınız Yanıyor!" isimli şiiriyle Anadolu topraklarında hayat belirtisi olduğunu ve Türk insanının bundan güç alarak bu toprakları nasıl kalkındıracağını anlatmaktadır.

Türklük bu topraklara hayat veren bir maya
Ve bu maya yıllardır başladı kabarmaya..
(...)

Anadolu toprakları, Türk insanı sayesinde canlanmış, hayat bulmuştur. 11. yy'da Anadolu'nun kapılarını aralayan Türk milleti, Anadolu'ya âşık olmuş ve onu her türlü tehlikeden koruyarak kalkındırmaya çalışmıştır. Bunda Türk insanının çalışkan, hırslı kişiliğinin önemli payı vardır. Taha Toros da önceki örneklerde de görülen bu özelliğe şiirinde yer vermiştir.

(...)
Ey buz diyarı gibi soğuk kalan insanlar,
Gelin ocağımıza hararet var hayat var…
Siz de damarınızı ısıtın bu ocakta.
Siz de hızı ve hıncı öğrenin bu toprakta!
(...)

Mehmet Emin Yurdakul, Türk insanının yaradılışında var olan bu özelliği, "İstiklâl Destanı" başlıklı şiirinde şöyle açıklamıştır:

(...)
Hayır! Ey milletim, bu alçak hayat,
Bu zincir, bu zulüm Türk için değil!
Bu alın-yazısı, bu mukadderât,
Bu satır, bu ölüm Türk için değil!
(...)
Zirâ sen kösteksiz arslanlar gibi
Yurdunda hür gezmek için doğansın!
Dünyâyı dolaşan bir rüzgâr gibi
Asırlar harbini yapan ırktansın!
(...)

Yurdakul, Anadolu'nun işgalini kabul etmez. Ona göre bu işgal ne Anadolu'nun ne de Anadolu insanının kaderidir. Anadolu insanı, bu duruma boyun eğecek, başka milletlerin yönettiği "alçak hayat"ı yaşayacak yapıda değildir. Onun en önemli özelliği özgürlükçü olmasıdır.

Şair, Anadolu insanının yaradılışında var olan hür olma özelliğini, Türk insanını "kösteksiz arslan"a ve "rüzgâr"a benzeterek anlatmaya çalışmıştır. Türk milleti, esirliği alın-yazısı olarak kabul etmeyen, bağımsızlığı için asrın savaşını yapan bir millettir.

(...)
Hürriyet aşkını ateşten üstün,
Demirden ve tunçtan güçlü bildiler;
"Hak" diye çırpınan kalbden ölümün
Saçtığı dehşeti, vehmi sildiler.
(...)
Bu nağme, gücüne karşı durulmaz
Bir yeni hürriyet şarkısı oldu;
Kafeste habsolmaz, köstek vurulmaz
Bir sesle yükseldi, dört bucak doldu.

Mehmet Emin, şiirin bu iki dörtlükte Anadolu insanın savaşı gücü sayesinde kazandığını ve buna tüm dünyanın tanık olduğunu anlatmıştır. İlk dörtlükte hürriyet aşkını demirden ve tunçtan daha güçlü ve üstün tutan, ölümden korkmayan; çünkü bu sayede Allah'a kavuşacağını bilen Türk insanından bahsetmektedir. Ölümden korkusu olmayan Türk milleti, bağımsızlığının peşinden çok daha cesurca koşmuş ve onu elde edene kadar savaşmıştır. Sonuçta bağımsızlığını kazanan kahraman Türk milletinin zaferine "nağme" diyen şair, onların söylediği "hürriyet şarkısı"nı dünyanın duyduğunu belirtmiştir.

4.2. Hür Anadolu İnsanı

Türk milleti var olduğu günden bugüne kadar "tutsak"lığı yaşamamak için mücadele vermiş, savaşçı, hür yaradılışlı, hükmedici karaktere sahip bir millettir. Göçebe bir hayat tarzını seçmesi onun böyle bir yaradılışa sahip oluşunun sonucudur.

Bağımsızlığına düşkün Türk insanı, hür yaşayabilmek için Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar süren uzun yolculuğu boyunca, çeşitli etkenlere karşı savaşmak durumunda kalmış, bu sayede de savaşma kabiliyeti kazanmıştır. Savaşma gücü, Türk milletinin her bir ferdine ait ortak bir niteliktir. Türk halkının sadece erkekleri değil, tüm fertleri, kadını, genci, yaşlısı, ağası, köylüsü, işçisi, çiftçisi vb., savaşçıdır. Çünkü hepsinin en önem verdiği şey, tutsaklıktan uzak, onurlu, gururlu, hür yaşamdır.

Yahya Saim, Türk insanına "Gazi Çocuğu" diye hitap etmiş ve "Gazi Çocukları" isimli şiirinde, onların özgür yaşamalarını sağlayan "cesur, gözükara, savaşçı" özelliklerini anlatmıştır.

(...)
Ey poturlu ağalar! Ey kırmızı kuşaklı,
Sırmadan cepkenliler, Ey yüzleri duvaklı,

Gümüş telli gelinler, kızıl saçlı nineler!
Size ait içimde neler var, şimdi neler!

Şehit olan hep sensin İnönü kapısında,
Çalışan sade sensin devletin yapısında,

Irgatsın, amelesin, rençbersin, çiftçisin sen.
Sensin şehit adıyla hudut boyunda ölen..

Anadolu'nun başka milletlerin boyunduruğu altına girmesini istemeyen Anadolu halkı, hem ülkesinin özgürlüğü hem de kendi özgürlüğü için savaşmış, şehit düşmüş bir halktır. Bu halkın her bir ferdi ülkesi için çalışmış, onun için yaşayıp canını vermiştir. Ölümden korkmadan ve yorulmadan yapılan bu mücadele, Anadolu insanının yaradılışındaki özgürlükçü ruh sayesinde zaferle sonuçlanmıştır.

Hakkı Baha'nın çocuklar için yazdığı "Cumhuriyet Bayramı" isimli şiirinde de Anadolu toprakları ve Anadolu insanı için bağımsızlık savaşı veren Anadolu halkının cephede kadın- erkek nasıl savaştığı şöyle anlatılmaktadır:

(...)
Gazi önünde idi kahraman ordusunun
İhtiyarlar kadınlar arkalarda çalıştı
Yasını tutan ana kahraman yavrusunun
Cephane taşımağa pek çabucak alıştı.
(...)

Türk milletini bağımsızlığına kavuşturmak için önder olan Mustafa Kemal, bu uğurda verilecek mücadelede yalnız kalmamış, Anadolu halkının desteğini de almıştır. Türk ordusunu, belirli bir savaş politikasının içine çeken Mustafa Kemal, bu sayede Anadolu'yu ve Anadolu halkını bağımsızlığına kavuşturmuştur.

Anadolu insanı bağımsızlık savaşını, cephede gençlerin ve erkeklerin, cephe gerisinde ise kadınlar ve ihtiyarların savaşa destek vermeleriyle kazanmıştır. Cephede savaşanlara mermi ve erzak taşıyan Anadolu kadınının yaptığı fedakârlıkları herkes bilmektedir. Ne erkek ne kadın hiçbir Anadolu halkı, başka milletlerin emrine girmeyi istemedikleri için cephede kendilerine düşen görevi fazlasıyla yerine getirmişlerdir.

4.3. İstiklâl Savaşı'nda Anadolu İnsanı

İstiklâl Savaşı'nın kahramanı olan Anadolu insanının savaş yıllarındaki durumu, nasıl savaştığı, gösterdiği kahramanlıklar vb. Atatürk Dönemi Şiiri'nin önemli konularından birini oluşturmaktadır.

M. Faruk Gürtunca, Anadolu insanının savaş yıllarında yaşadığı zor günleri "Anayurt – Dün" şiirinde anlatmıştır. Şair, cesur savaşçı Anadolu halkının savaşta gösterdiği başarıdan önce, onu kanının son damlasına kadar savaşmaya iten inancını ve yaşadığı trajik durumu kaleme almıştır.

(...)
İşte çok sevdiğimiz bir anayurt, işte o yer,
İşte bomboş ovalar.. işte o viran eller..
İşte dağlık yeri düzeltmeye kalkan dullar,
Ağlamaktan büyüyen gözleri alkan dullar,
İşte gözler dökerek çeyzini örmekle solan,
"Yâr"i kartallara yâdelde ölürken yem olan,

Acı günler görerek kalbini yırtan bir kız,
Gamlı kervansarayın her yeri yorgun, ıssız..
İhtiyarlar geziyor bir ölüm ardında gibi;
O kemikler görünür rontgenin altında gibi!..
(...)

Anadolu insanına yurdunu düşmana teslim etmemek için güç veren en büyük etken, Anadolu topraklarında yaşanan zor günlerdir. Savaş yıllarında Anadolu halkı pek çok sıkıntı ile karşı karşıya kalmış, sadece düşmana karşı değil, açlığa, susuzluğa, isyanlara vb. karşı da mücadele etmiştir. Faruk Gürtunca, şiirinin bu bölümünde Anadolu halkının yaşadığı bu sıkıntıları anlatmıştır. Anadolu halkı, işgal altındaki memleketinin viran olmuş hâli, eşleri şehit olduğu için dul kalan kadınları, nişanlısı askerde olan genç kızları, sevdiği savaş meydanında ölüp kartallara yem olmuş kalbi yırtık kızları ve açlıktan zayıf düşmüş, kemikleri görünen ihtiyarları için savaşmıştır.

Anadolu ve Anadolu insanının içinde bulunduğu durumu çok iyi bilen Türk milleti, onu bu durumdan kurtarabileceği inancı sayesinde savaşmaktan vazgeçmemiş ve sonuçta kazanan taraf olmayı başarmıştır. Onun bütün imkânsızlıklara rağmen bu uğurda nasıl bir savaş verdiğini şiirlerden öğrenmek mümkündür.

Mehmet Emin Yurdakul, "İstiklâl Destanı" isimli şiirinde, Anadolu insanının savaş boyunca neler yaşandığını ayrıntılarıyla ele almıştır. Anadolu'nun durumundan, Anadolu insanının bu durum karşısındaki tavrına; düşman işgalinden düşman askerlerinin Anadolu halkına yaptıkları işkencelere kadar her şeyi bulmak mümkündür. Şair, aşağıdaki dörtlükte savaş hâlinde Anadolu'nun içinde bulunduğu duruma yer vermiştir.

(...)
Yüzlerce kül olmuş köyün üstünde
Her yanık minâre bir mezar taşı.
Her pınar binlerce şehid önünde
Bir ana-vatanın gözünün yaşı.
(...)

Düşman orduları, Anadolu'nun her köşesini işgale ve aynı zamanda da bozguna uğratmışlardır. Hem yerleşim yerlerine hem de orada yaşayan insanlara zarar vererek ilerleyen düşmanlar geride binlerce şehit bırakmışlardır. Anavatan bu şehitlere gözyaşı dökmektedir. Şair, bu topraklardaki her bir pınarı anavatanın gözyaşı olarak canlandırmış ve bu şekilde durumun ne kadar vahim ve acı olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Anadolu da Anadolu insanı da bu manzara karşısında gözyaşı dökmektedir.

Mehmet Emin, şiirinin devamında savaş hâlinde sadece gözyaşı dökmeyip bütün varlığı ile savaşa katılan Anadolu insanının nasıl savaştığını anlatmaktadır.

(...)
Bu sese binlerce yiğitler koştu;
Herbiri baltaya, bele sarıldı;
Dağlarda ses veren sel olup coştu;
Yurt için sevgili yârdan ayrıldı.

Helâllık dileyip vedâ ederken
Ardından analar, kızlar ağladı;
Yolculuk değneğini alıp giderken
Gezdiği meydanlar yaslar bağladı.
(...)

Anadolu'nun hızla işgal edildiğini duyan Türk halkı kendisine yapılan mücadele çağrısına hiç düşünmeden cevap vermiş ve elinde kendisini savunup

düşmana saldırabileceği hangi tür silah varsa onu alıp savaş meydanına koşmuştur. Yurdu için sahip olduğu her şeyden vazgeçen Anadolu insanı, arkasında gözüyaşlı analar, kızlar bırakarak cephede savaşa katılmıştır.

(...)
Her boyna bir ölüm kefeni biçip
Sel gibi cepheye koşup geldiler;
Türk adı nâmına büyük and içip
Düşmanı te'dîbe koşup geldiler.
(...)

Türk insanının savaşa katılırken düşündüğü tek şey, yurdu için ölmektir. O, savaşa, bu gerçeği kabullenerek gitmiştir. Şair, her Türk askerinin bu onurlu ölümü kabul edişini "boyna bir ölüm kefeni biçip" söylemiyle anlatmaya çalışmıştır. Türk milleti bu uğurda bir sel olup cepheye, düşmana dersini vermeye gitmiştir.

(...)
Bunların oradaki kadınları da,
Et tırnak dökerek tarla sürdüler;
Sırtları üstünde, kağnılarında
Buraya yiyecek, top götürdüler.
(...)

Yurdakul, şiirin 105. dörtlüğünde cepheye giden erkeklerin ardında kalan kadınların savaştaki rolünden bahsetmiştir. Anadolu kadını, tarla sürerek ve cepheye kağnı sırtında yiyecek ve top götürerek savaşa destek vermiştir. Cephedeki Türk erkeğinin en büyük yardımcısı, hem geride kalanların hayatını devam ettirmelerini sağlayacak günlük işleri yürüten hem de cephenin önündekilere yardım ulaştıran Türk kadınıdır.

Uzunköprülü Hasan Fehmi de Kurtuluş Savaşı hatıralarını anlattığı "Ilgaz'da Bir Kağnı" başlıklı şiirinde, Anadolu kadınının savaştaki fedakârlığını anlatmıştır.

(...)
İnmeğe başladı ağzın bir bora,
Gömüldü sandımdı onları kara,
Dağları çiğnerken o keskin soğuk,
Baktıydım donuyor zavallı çocuk!
Dedim şu kağnıyı örttüğün bezi;
Sarının korusun ölümden sizi.
Ne gürbüz bir yanıt (cevap) vermişti bakın,
O yüzden anladım sındırgı (galebe) yakın
- Ağam o sandıklar kurşunla dolu,
Titriyor üstüne bir Anadolu,
Biricik kurşunun değeri büyük,
Bilerek sırtımda duruyor bu yük.
(...)

Türk kadını yanında çocuğuyla birlikte cepheye götürmek üzere cephane yüklediği kağnı ile karlı Ilgaz Dağı'nı aşmaya çalıştığı sırada tipiye yakalanır. Hayatını değil, cephaneyi kurtarmaya çalışan Anadolu kadını, oradan geçmekte olan birinin dikkatini çeker. Şair, onlar arasında geçen diyaloglarla Anadolu kadınının savaşta ne kadar önemli bir yeri olduğunu ortaya koymaya çalışır. Anadolu kadını, vatanının zor günlerinde, sadece onu nasıl kurtaracağını düşünmekte, canından bir parça olan evladı için değil vatanı için kaygılanmaktadır.

(...)
Ey bütün Türklüğün kaygılarını,
Göğsünde taşıyan gönüllü kadın,
Sırtında Türkiye gördükçe seni,
Türk gücü tanrısı diyorum adın,
Böylece kazandın bütün ünleri.

Çiğnedin kağnınla şimendiferi

Şair, öncesinde bir anektodla anlatmaya çalıştığı Türk kadınına ait fedakârlık özelliğini, şiirin son bölümünde doğrudan dile getirmiştir. Türk kadınını, yaşadığı toprakların her türlü derdini taşıyarak "Türk gücünü temsil eden Tanrı" sıfatını kazanmıştır. Bu sayede her türlü sıkıntının üstesinden gelmiş, cephede de kahramanca savaşarak düşmanları alt etmeyi, ilkel silahı kağnının yanında vatan aşkı, gücü ve azmiyle düşmanın daha gelişmiş imkânları karşısında sağlam durmayı başarmıştır.

İstiklâl Savaşı'ndan manzaralarını, şiirleriyle anlatan şairlerden biri de Necdet Rüştü'dür. Rüştü, "Gazinin Destanı" isimli şiir kitabında yer alan "Şanlı Macera" şiirinde Türk insanının ihtiyarı – genciyle, kadını – erkeğiyle savaşa nasıl bir yürekle katıldıklarını anlatmıştır. Şair, şiirine Anadolu'nun içinde bulunduğu durumu anlatarak başlamıştır.

Nice günlerden beri dünyalar inliyordu:
Göğe uzanan dağlar uzaktan dinliyordu,
Soluyan namluların korkunç nefeslerini:
Topların, tüfenklerin dinmeyen seslerini!
(...)

Anadolu'da yaşanan savaş, bütün dünyayı etkileyen, ayağa kaldıran bir savaş olmuştur. Hem dünya ülkeleri hem de yeryüzü bu savaştan etkilenmiştir. Şaire göre Anadolu'daki savaş manzarası, sadece Anadolu insanını değil tüm dünyayı etkileyecek kadar kötüdür.

(...)
Bir, içinden kanayan, volkandı Anadolu
Birdenbire sarsıldı, çalkandı Anadolu
(...)

Çünkü "Türk" yaşıyordu, çünkü "Türk" ölmemişti
Memleketin içinde kopunca bu velvele,
Millet sığmamıştı artık avuca, ele,
Vatan ölmeyecekti, yoktu buna ihtimal,
(...)

Anadolu'nun işgali, Anadolu'da var olan ancak sinmiş durumda bekleyen "volkan"ın harekete geçmesine neden olmuştur. Bu "volkan" Türk insanıdır. Şair, topraklarının işgalini kabul etmeyen ve etmeyecek olan Türk insanının gücünü "volkan", bu gücün ortaya çıkışını da "volkanın patlaması" olarak imajlaştırmıştır. Anadolu insanının işgal karşısında "uyuması", vatanının ölümünü beklemesi mümkün değildir. Türk yaşadığı müddetçe bu vatanın ölme ihtimali yoktur. Necdet Rüştü, bu inançta ve ülküde yürüyen Türk insanının İstiklâl Harbi'nde ele avuca sığmadan savaş meydanına koşuşunu bu imaj bağı ile anlatmıştır.

Faruk Nafiz Çamlıbel ise, Türk insanının savaşma gücünü İstiklal Savaşı'na katılan Anadolu kadınlarından Kara Fatma'nın (bkz.Tansel, 1991:25)hikâyesini anlattığı "Kara Fatma" isimli şiirinde kaleme almıştır. Faruk Nafiz, şiirinin ilk bölümlerinde nicelik olarak yetersiz olmasına rağmen nitelik olarak düşmandan çok daha kuvvetli olan Türk ordusunun zaferlere imza atabilecekken yanlış yönetimler yüzünden yenilgiye uğradığını, ancak yiğit Türk insanının bir gün mutlaka amacına ulaşacağına olan inancını anlatmıştır. Şair, şiirinin son bölümünde, bu inançla hareket eden Türk halkının yurdu kurtarmak için nasıl mücadele ettiğinden söz ederek "yiğit"lik sıfatının boş olmadığı mesajını da vermiştir.

(...)
Bir gün geldi dayandı kemiğe artık bıçak,
Türkler dedi: "Bu işin sonu nereye varacak?
"Bizler kuzulaşınca düşman köpekleşiyor…
"Durmadan, dinlenmeden bağrımızı deşiyor…
"Köpeğin karşısında Türkoğlu kurt olmalı,
"Türk yurdu yeryüzünde Türklere yurt olmalı

Anadolu, tarihin her döneminde saldırıların odağı olmuş bir coğrafyadır. Bu saldırılar, şairin deyimiyle "Türklerin kuzulaşması düşman milletlerin köpekleşmesi"ne neden olmuştur. Ancak artık Anadolu insanının sinecek durumu yoktur. Şaire göre, Türk halkı, özünü hatırlayarak "kurt" olmalı ve bu toprakları ilelebet Türk yurdu yapacak mücadeleyi başlatmalıdır. Çünkü Anadolu, sadece Türklerin yurdudur ve öyle kalmalıdır.

Şair, bu düşüncelerini Türk milletini Kara Fatma'nın ağzından savaşa davet ederek somutlaştırmıştır. Anadolu'nun tamamen Türklerin olmasının tek yolu, Anadolu halkının tüm fertleriyle bu uğurda mücadele etmelerinden geçmektedir. Bu amaçla, Kara Fatma şu davette bulunmaktadır:

"Hey dullar, ihtiyarlar, çocuklar, nişanlılar:
"Sınırlarda döğüştü gürbüz delikanlılar,
"Sizler rahat ediniz evinizde diyerek..
"Böyle günde onları tek bırakmak mı gerek?
"Onların kanı var da yok mu sizin kanınız?
"Kadınlar, ihtiyarlar, çocuklar toplanınız,
"Toplanınız ki bugün ana, baba günüdür,
"Düşmanlarla boy ölçmek, Türklerin düğünüdür…

Anadolu insanı, bu çağrıya cevap vermiş ve yaşadığı, benliğine kavuştuğu bu topraklar için tüm gücüyle savaşmış, sonuçta zafer Türk halkının olmuştur. M. Faruk Gürtunca, Anadolu halkının zaferden sonraki hâlini "Anayurt Bugün" şiirinde şöyle anlatmıştır:

(...)
Herkes atmış yüreğinden koca hicran ağını,
Kızların çehresi andırmada gül yaprağını!

Yaşlı gözler güler olmuş.. saçı akpak nineler,

Demiyorlar; "Senelerdir bu yürekler inler!."
(...)
Çeyizinin üstüne yaşlar akıtan kızlar yok,
Yok elemler dağıtan, gam dağıdan rüzgâr yok,
(...)

Düşman, Anadolu'dan atılmış, Türk milleti bağımsızlığına kavuşmuştur. Yaşanan sıkıntılar yerini sevince bırakınca Anadolu insanı için huzurlu, mutlu günler başlamıştır. Yüreklerdeki hicran ağı çözülmüş, kızların, yaşlıların gözyaşları dinmiştir.

(...)
Dünkü kerpiç, basık evler ne güzel şenlenmiş,
Tam otuz beş bin olan köye cennet denmiş!
(...)
Dümdüz olmuş o geçilmez koca dağlar, taşlar,
Şaha kalkan yüce dağlar gibi kalkmış başlar!.
(...)

Zafer havası sadece insanları değil, Anadolu tabiatını ve köylerini de etkilemiştir. Viran köyler "cennet"e, yol vermeyen dağlar "dümdüz bir geçit"e dönmüştür. Artık dağlar değil, Anadolu insanının başı diktir.

4.4. Anadolu gençliği

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve ardından Cumhuriyet'in yönetim şekli olarak kabul edilip yeni devletin refaha kavuşması için inkılâpların yapılması Anadolu gencine olan bakış açısını da etkilemiştir. Bütün bu hareketlilik içinde Anadolu gencinin yeri, rolü yeniden gözden geçirilmiş ve ona önemli görevler yüklemiştir. Yeni devletin neredeyse tek dayanağı, nüfusun etkin kısmını oluşturan Anadolu gençleridir. Dönemin hem yönetimi hem de halk için Anadolu gençliği; çalışkan, mücadeleci, onurlu, hayata bağlı, ümitli ve inançlıdır. Bu nedenle ona

geleceği emanet etmek şarttır. 1923-1938 yılları arasındaki dönemde yazılan şiirlerde Anadolu genci ile ilgili bu özelliklere çokça yer verilmiştir. Taha Ay, "Köy Gençleri" isimli şiirinde gençliğe dair bu fikirlerin sözcüsü gibidir.

Dağlar ay ışığında eriyor birer birer..
Gümüşten pul giyerek raksediyor serviler.
Köpüklü derelerin uyarak ninnisine

Bu gece çamlar pembe çimenli yollar sarı…
Yorgun yorgun dönerken son harman yolcuları.
Burada rastgelecek mahmur sevgilisine…

Taha Ay, şiirine, köyün tabiatını ve köydeki günlük hayattan bir kesiti anlatarak başlamıştır. İlk üçlükte akşam karanlığıyla birlikte tabiatın görüntüsündeki değişiklik, ikinci dörtlükte ise akşamın insan hayatına nasıl yön verdiği anlatılmıştır. Karanlık çökünce dağlar birer birer kaybolmaya, ay ışığının yansımasıyla gümüş renge bürünen serviler, köpüklü derelerin ninniye benzeyen sesiyle raksetmeye başlamıştır.

Akşam, sadece tabiat değil, insanları da etkilemektedir. Günün bittiğini haber veren karanlıkla birlikte "son harman yolcuları" yorgun yorgun evlerine dönmektedirler. Sabahtan akşama kadar devam eden bağ bahçe işi nihayet sona ermiştir. Şair, bu dizelerle birlikte Anadolu gencinin "çalışkanlık" vasfını ortaya koymuştur.

Şiirin üçüncü ve dördüncü üçlüğü Anadolu gencinin çok daha önemli özellikleri üzerinedir.

(…)
Son nefes gibi sönük can verirken ışıklar
Yiğitlerin alnından kaybolur kırışıklar,
Ve ufka uzanırlar kazanmak için "yarın"ı…

Bu çarıklı erlerin gözünden kan aksa da,
Şerefli bir alınla erişirler maksada..
Çelenkle süsleyerek hayatın yollarını…

Üçüncü üçlük, karanlığın olumlu etkisi üzerinedir. Karanlığın çökmesiyle ışıkların tamamen kaybolması, şairde bir insanın son nefesiyle can vermesi izlenimi yaratmıştır. Karanlıkla birlikte yiğit Anadolu gençlerinin alnındaki kırışıklıklar da kaybolmuştur. Bu, Anadolu gencinin hayatına dair bazı şeylerin kaybolması demektir. Anadolu gencinin alnındaki kırışıklıklar, onun hayatındaki zor günlerin izleridir. Bu izlerin karanlıkla birlikte ortadan kalkması, Anadolu gencinin, geçmişteki olumsuzlukları, talihsizlikleri, kötü günleri unutması demektir. Onlar bu sayede geleceğe ümitle bakmaya başlamışlardır. "Yarın"ı yeniden kazanmak onların yeni hedefidir. Herşeyi unutan Anadolu genci "yarın"a dört elle sarılmak niyetindedir. Bu tavır, Anadolu gençlerinin mücadeleci, ümitli, inançlı bir kişiliğe sahip olduklarını göstermektedir.

Şiirin son dörtlüğünde ise, Anadolu gençlerinin bu özelliklerine ek olarak onurlu ve sadık oluşları da anlatılmaktadır. Birçok olumsuzluğa rağmen savaşan Anadolu erkeğinin hedefinden sapması mümkün değildir. Onlar, şerefli hayatlarını korumak ve geleceğini bu anlamda garanti altına almak için, hayattan bağlarını koparmayarak, hayatın tüm zorluklarına rağmen hayatın yollarını çelenkle süsleyerek çalışmaya devam etmişlerdir.

Anadolu genci yılmadan çalışmak, gelişen dünyaya ayak uydurmak zorundadır. Hasan Fehmi, "Yüksel!" isimli şiirinde bunun gerekliliğini ve Türk gencine düşen görevi haber vermiştir.

Ey Türk genci, kanatlan!
Havalarda dalgalan!
Çünkü bak, hiç durmadan
Kanatlanıyor cihan!...

Hasan Fehmi, 1933 yılında Tayyare Cemiyeti İstanbul Şubesi müdürüdür. Bu şiirinde, "Yüksel arkadaş!" diye seslenerek Türk gençlerinin havacılık ile ilgili gelişmeleri takip etmesini ve bu alanda çalışmalarını önermektedir.

Gültekin İzzet Ulvi'nin bestelenmiş şiiri "Türk Çocuğu" da Türklerin hem fizikî hem zihinsel özellikleri üzerinedir. Dörtlüklerin her biri Türk'ün bir yönüne dikkat çekmektedir. Birinci dörtlük Türk'ün savaşçı yönü, ikinci dörtlük asil ve güçlü oluşu, üçüncü dörtlük bir ülkünün peşinde olduğu, son dörtlük ise her gittiği yere bereket getiren bir ırk oluşu üzerinedir.

Şanlı asker gibi bekliyor yurdu
Andırır bakışı ulu bozkurdu
Öz Türkün çocuğu çelikten ordu
Bilmeyen öğrendi tarihten sordu
(...)

Şair, bu ilk dörtlükte, Türk'ün güçlü ve savaşçı bir yapıya sahip olduğundan söz etmiştir. Türk ordusunun "çelik"ten olduğunu bilmeyen yoktur. Bunu, en iyi tarih göstermektedir. Türk milletinin geçmişteki kahramanlıkları ve cesaret örnekleri onun "çelik bir ordu" olduğunun en önemli göstergesidir.

Türk gencinin bir diğer önemli özelliği damarlarında taşıdığı asil kanla ve inancıyla bütün dünyaya hükmedebilecek güce sahip oluşudur. İzzet Ulvi'ye göre Türk gençliği bu özellikleri sayesinde yüksekliklere vararak ve diğer milletlere hükmederek onların Türk milleti önünde eğilmelerini sağlayacaktır.

(...)
Damarında coşkun o âsil kan var
Yarınki gençliğe bütün cihan dar;
İsterse bir anda bin ufka akar,

Önünde milletler eğilir, tapar.

M. Tahran imzalı "Vatandan Gençliğe Ün!!!" isimli şiirde de Türk milletinin ümidi olan Türk gençliğinden söz edilmektedir. Tahran, bu şiiri Kubilay'ın şehit edilmesi üzerine yazmıştır. Türk gençliğinin ve ülküsünün sembolü olan Kubilay'ın katledilmesi, Türk gençliğinin daha da kuvvetlenerek ülküsünün peşinde koşmasına neden olmuş ve Tahran, şiirinde bunları dile getirmiştir.

Şiir altı dörtlükten oluşturulmuştur. Şair, ilk dörtlüklerde Türk milletinin geçmişte yaşadığı günleri anlatmıştır. Padişah hükmü ve sultanların nazı ile senelerce ışıksız geceler yaşayan Türk milleti, vatanını saran kargalardan kurtulacağı günü beklemiştir. Cumhuriyetle birlikte özgürlüğüne kavuşan Anadolu halkı, bundan sonra yapılacaklar için Türk gencine güvenmiş ve Anadolu'yu onlara emanet etmiştir.

(...)
Zaman oldu tarihe giren geçit kapandı
Karakuvvet denilen zulmet, yurda abandı.
Senelerce ışıksız gecelerde inledik
Sultanların nazını, niyazını dinledik.

Sardı vatanımızın etrafını kargalar
Epeyce devam etti yurtta bu alargalar?
Sonra birden fışkırdı: hududun her yanında,
Toprak görünmez oldu kartalların kanadından…

Benlik davası artık bu gün kökten bitmiştir.
Cumhuriyet vatana hür bayrağı dikmiştir,
Onun kızıl gölgesi hepimizin kanıdır,
Bu şeref ebediyyen gençliğin nişanıdır…
(...)

Anadolu'nun ve Anadolu halkının karanlık günleri cumhuriyetin ilanıyla son bulmuş ve sultanların, kargaların olmadığı günler başlamıştır. Artık cumhuriyet yönetimi ve Türk bayrağının gölgesi vardır. Türk gençliği de bu iki önemli değerin, kıymetini bilmeli ve geçmişte yaşadığı kayıpları telafi etmelidir. Şair, şiirin son dörtlüğünde gençliğe bunu hatırlatmaktadır.

(...)
İşte gençlik! kanının aya vurdu gölgesi
Cumhuriyet serapa gençliğin öz ülkesi,
Bu vatanda başka bir zihniyet çimlenmesin,
Bu uğurda Türk genci varsın hiç dinlenmesin..

Türk gençliği, vatanının ve milletinin kalkınması için gerekli şartlara kavuşmuştur. Bundan sonra o, hiç durmadan, dinlenmeden çalışmalı ve "kargalar"ın geri dönüp kendi zihniyetlerini Anadolu'ya yerleştirmelerine izin vermemelidir. Çünkü bu topraklar, büyük savaşlar sonucunda atalarının emaneti olarak gençliğe bırakılmıştır.

Bu önemli duruma dikkat çekerek Türk gençlerinin sorumluluklarını şiiriyle anlatan şairlerden biri de Rifat Gökçen'dir. Gökçen'e göre, Türk gençliği yaşadığı topraklarda alnı açık, başı dik yürüyebiliyorsa bu atalarının sayesindedir. Şair, "Türk gençliğine" isimli şiirinde genç nesle bunu hatırlattıktan sonra Anadolu'nun ihtiyacı olan gelişimi de onların yapacağını söylemiştir. Vatanın ilerlemesi Türk gençlerinin aralıksız çalışmasıyla mümkün olacaktır.

Alnın açık, başın dik gezdiğin bu yerleri,
Senin tunç bileğine emanet etti ATAN.
Sen durmadan hep çalış ve daima ilerle,
Bir mamure olacak yakında uluvatan!
(...)
Koş didin neler varsa öğren fen, ilim, sanat,

Artık Türkün elinden çıkacaktır her icat.
Yüceliğine senin baş eğecek kâinat,
Çünkü en asil kandır damarlarında dolaşan!

Türk genci, atalarının emanetinden, yeni kurulan devletin geleceğinden sorumlu kişidir. O, Çalışma aşkıyla her türlü gelişmeyi yakından takip etmeli ve kâinata hâkim olmalıdır. Şairin gençliğe böyle bir sorumluluk yüklemesinin nedeni, Türk milletinin geçmişinde yaşanmış mucizevî olaylardır. Türk milleti damarlarında taşıdığı asil kan ile en zor durumdan kurtulmayı başarmış, kahramanlıklara imza atmıştır. Bunu bilen Rifat Gökçen, Türk gençliğine, kâinata hâkim olmayı hedef olarak göstermiştir. Türk gençliği bunu başarabilecek güce, akla ve inanca sahiptir.

Behçet Kemal Çağlar da Anadolu'yu Türk gençliğine emanet eden şairlerden biridir. Türk insanının vatanı için yaptığı her şeyi yakından takip eden şair, "Açılırken" isimli şiirinde hem Türklerin geçmişini hem Türk insanının özelliklerini hem de Türk gençlerinin vatan için ne gibi amaçlarının olduğunu anlatmıştır.

Her elde var bir kalem, bir pergel, balyoz sapı:
On dört milyon emekle yükseliyor bu yapı.
Ne gösteriş ne taklit ne özeniş…. İnkılâp!
Neler yapmadın ey Türk, bu büyük işi de yap,
Türk, insanlık uğruna akın eden, kan eden;
Türkün medeniyeti, insanı insan eden…
Türkün güneşleriyle dünya ufku ağardı;
Türk olmasa tarihe yazılacak ne vardı?
(...)

Şiirin bu ilk dizeleri, geçmiş ve bugün üzerinedir. Geçmişte sadece kendi tarihini değil, dünya tarihinin de yazılmasına neden olan Türk milleti, kendisindeki bu güç ile Türk Devleti'nin kurtulmasını ve kalkınmasını da sağlayacaktır. Çağlar, bu gücü gördüğünü ve ona olan güvenini,

(...)
Ey dünya! Yine bizden ders alacaksın yarın…
(...)

dizesiyle de açıkça dile getirilmiştir.

Behçet Kemal, şiirin bundan sonraki kısmında bir Türk genci olarak konuşmaya devam edecektir. O, Türk gençleri adına çeşitli hedefleri ve bu hedeflere ulaşma azmini şöyle dile getirmiştir:

Sözünü tutmayanı Türk genci yolsuz sayar;
Kanımıza güvenin, bekleyin ey atalar;
Ey dünya! Türkün ölmez ruhunu öğren, tanı,
Baştan başa yapılıp bu yeni Türk vatanı,
İmrenecektir bize yeryüzünde dört bucak,
"Türkeli gibi olmak": Darbımesel olacak!
(...)

Atalarının yaptıklarının bilincinde olan Türk gençliği, sıranın kendilerinde olduğunun da farkındadır. Onlar, atalarına Anadolu'yu, Türk vatanını yeniden yapılandıracaklarına dair söz vermişlerdir. Damarlarında Türk kanı akan gençler, Türk'ün ölmeyeceğini dünyaya göstermek ve Türk yurdunu yeniden yaratmak için çalışmaya hazırdırlar. Onlar,

(...)
Bugün doğan güneşin olmayacak gurubu!...
(...)

diyerek hedefe doğru yola koyulmuşlardır. Türk gençlerinin böylesi bir azimle ve kararlılıkla çıktıkları yolda başarıya ulaştıkları görülmüştür. Bunun en önemli nedeni, ülkenin kalkınmasını bir "ülkü" olarak kabul etmeleridir. Bu ülkü sayesinde inkılâplar yapan, ülkenin kalkınmasında çok çalışan Anadolu insanının bu gayretlerine "ülkü" başlığında daha ayrıntılı yer verilmiştir.

Ata Lütfi, Türk gencinin Anadolu için önemini "Yücel ey genç!.." isimli şiirinde kaleme almıştır. Şair, "yurdu ve soyu özlü olan Türk genci"ne seslenerek onun görevinin kendisini, ülkesini ve bu ülkenin insanını kalkındırmak olduğunu söylemektedir.

(...)
Yücel diyen ilahî kitabeler önünde
Vazifeni daima hatırla, uç güneşe,
(...)

Şair, ilk dizelerde Türk gencine sorumluluğunu hatırlatmakta onu göreve çağırmaktadır. Ataları Türklere yazılı miras bırakmış ve bu miraslarda Türk milletinin yaradılışına yakın yaşaması için çalışması gibi çeşitli nasihatlerde bulunmuştur. Şair, bu gerçeği hatırlatarak Türk gencinin vazifesini unutmaması ve hedeflerinin en yüksekte olması gerektiğini söylemektedir. Çünkü Anadolu'da yapılacak çok iş, aşılacak çok engel vardır. Türk genci hedefini yüksek tutarak işlerin üstesinden gelebilecektir. Ata Lütfi, şiirin devamında Türk gencinin neler yapacağını şöyle anlatmaktadır:

(...)
Yeni dünya yeni bir medeniyet görecek
Yücelen Türk gençleri, kara cehli boğacak!...
(...)

Türk genci, ülkesinin gelişmesi için çalışacak ve onu yeni dünya düzeni içinde yeni bir medeniyet olarak kalkındıracaktır. Bu amaçta, Türk gencinin yapacağı

en önemli iş, kara cehalet ile savaşmak olacaktır. Şair, bu savaşın Türk genci lehine sonuçlanacağına emindir. Bu inancını da şiirin son iki dizesinde dile getirmiştir.

(...)
O elâ gözleriniz içinde ümidimiz
Parlıyacak yakında kalbinizden eminiz!...

İhsan Baki ise, kendisini Türk gencinin yerine koyarak yeni devlet ile birlikte yaşanan heyecanın anlatıcısı olmuştur. Türk genci, ülkesini korumak, yüceltmek için gerekli güce ve azme sahiptir. İhsan Baki, "Türk genci" isimli şiirinde onun bu özelliklerini sayarak yaşanılan heyecanı ortaya koymaya çalışmıştır.

Yıldırımlar gibi süratim vardır.
Şimşekler gibi cüretim vardır;
Gönlümde yaşayan bu alem dardır;
Ahfada bir vatan kayıracağım.
(...)

Emin ol göklerden yüksekdir başım,
Çok kanlı olacak benim savaşım.
Henüz pek azsa da şimdilik yaşım;
Sesimi herkese duyuracağım…

Şair, Türk gencini hızlı, cesur olarak tanımlamıştır. Türk gencinin en önemli özelliği, yıldırım gibi hızlı oluşu ve şimşek gibi cüretkâr tavrıdır. O, vatanını bu özellikleriyle korumaktadır.

Vatanın geleceğini Türk gencine emanet eden ve bu noktada ona çok güvenen şairlerden biri de şair Hasan Fehmi'dir. Fehmi, "Yüksel" isimli şiirinde Türk gencine vatanı ve kendisinin yükselmesi için neler yapması gerektiğini anlatmıştır.

Ey Türk genci, kanatlan!
Havalarda dalgalan!
Çünkü bak, hiç durmadan
Kanatlanıyor cihan!.
(...)

Şair, ilk dörtlükte gelişimin Anadolu ve Türk insanı için bir zorunluluk olduğunu anlatarak şiirine başlamıştır. Türk genci, dünyayı takip etmeli ve dünyada yaşanan gelişmeleri göz önüne alarak çalışmalıdır. Anadolu'nun ve Anadolu insanının buna ihtiyacı vardır. Dünya hızla ilerlerken Türk milletinin de bu gelişime ayak uydurması gerekmektedir. Türk milletine yakışan da budur. Şair, dünyanın gelişim hızını "kanatlan-" fiiliyle anlatmıştır. Şair, ikinci dörtlükte de bu fikrini dile getirmiştir. Türk milleti, her zaman en yüksekte, ay yıldızlı bayrağı ile gökyüzünün en tepesinde olmayı hak eden bir millettir.

(...)
Ay yıldız diyarına
Ulaşsın şanlı adın!
Gökyüzüne yaraşır
Ay yıldızlı kanadın!..
(...)

Gültekin İzzet Ulvi de Türk insanının üstün bir insan olduğunu anlattığı "Türk Çocuğu" isimli şiirinde, Türk gencine, bu üstünlüğü sağlayan özelliklerini anlatmıştır.

Şanlı asker gibi bekliyor yurdu
Andırır bakışı ulu bozkurdu.
Öz türkün çocuğu çelikten ordu
Bilmeyen öğrendi tarihten sordu.
(...)

Şair, tarihi boyunca bağımsız ve özgür yaşamış olan bir milletin mirasçısı olan Türk gençliğini, "şanlı asker", "çelikten ordu" ve "bozkurt" benzetmeleriyle anlatmıştır.

Damarında coşkun o asil kan var
Yarınki gençliğe bütün cihan dar;
İsterse bir anda bin ufka akar,
Önünde milletler eğilir, tapar.
(...)

Yaradılışı itibariyle savaşçı bir kurda benzeyen Türk insanının tarih boyunca dünyaya öğrettiği en önemli özelliği güçlü, savaşçı yapısıdır. Bu özelliği ile "çelik bir ordu" meydana getiren Türk milletinin tarihini bilmeyen kalmamıştır.

İzzet Ulvi, bu yapıdaki Türk gencinin tüm dünyaya hâkim olacağına inanmaktadır. İkinci dörtlükte Türk gençliğine görev yükleyen şair, onun inandığı takdirde damarlarındaki asil kanla bütün milletleri yönetimi altına alacağını söylemektedir.

Atatürk döneminin önde gelen şairlerinden Haşim Nezihi, "Gençlik Marşı I" ve "Gençlik Marşı II" isimli şiirleriyle İzzet Ulvi'nin bu fikirlerini ispatlamış gibidir.

Bu şiirler, Anadolu gençliğinin vatan için çarpan kalbinin heyecan dolu sesidir. Nezihi, "Gençlik Marşı I" isimli şiirinde Türk gençliğine mücadele gücü veren etkenleri sıralamıştır. Bunlar, "ateş dolu bağır, inan dolu baş, bilgi ve ümidin sembolü olan ışık"tır.

Bağrımız ateş dolu inan dolu başımız.
Bilgi yoldaşımızdır ışık arkadaşımız.
Sonsuz karanlıkları bu hızla aşıyoruz.
(...)
Yürüyoruz yeryüzü sarsılıyor bu hızdan.

Toprak çekemiyorsa çekilsin altımızdan.
Biz şimdi bir borayız, gökler bizim yolumuz.
(...)

Anadolu'yu içinde bulunduğu "sonsuz karanlık"tan heyecanı, inancı ve ümidiyle kurtarmaya çalışan Anadolu gençleri yeryüzünü sarsan, toprağı yerinden oynatan bir hızla çalışmaktadır. Kendilerini "bora"ya benzeten gençlerin hedefi, doğu medeniyeti üzerine yeni bir dünya kurmaktır.

(...)
Uğultumuz geliyor bak derinden derine.
Bugün batıda çöken medeniyet yerine,
Doğuda biz yeni bir dünya yaratıyoruz.

Haşim Nezihi'nin bu şiirden bir yıl sonra yazdığı "Gençlik Marşı II" isimli şiiri, ilk şiirin devamı niteliğindedir. İlk şiirde gençlerin gelecek ile ilgili planlarını ortaya koyan şair, ikinci şiirinde onların bu konudaki kararlılıklarına yer vermiştir. Şiirde, Türk gençlerinin hedefe ulaşmada ne kadar azimli olduklarını gösteren dizeler şunlardır:

Bir çığ gibi yarıp da ortalığı ikiye,
Yolumuzda ne varsa çiğneyip kıracağız.
(...)
Artık bekleyemeyiz bugün de yarın da bir
Tutuşan bağrımızda kayalar bile erir.
Yolumuzda duranlar mutlak ezilecektir.
Biz şimdi son hızıyla yuvarlanan bir çığız.
(...)

Ülkesini kalkındırmak ve Anadolu halkına huzurlu, çağdaş bir hayat sunmak isteyen Türk gençliği, bu uğurda güçlü bir birliktelik oluşturmuştur. Şair, bu nedenle onlar için "çığ" benzetmesini kullanmıştır. Türk gençleri, yolundan dönemesi,

durdurulması mümkün olmayan, hedefe varmada önüne gelen her engeli etkisiz hâle getiren bir çığ gibidir.

Şiirin son üçlüğü Türk gençlerinin azmini en iyi ifade eden dizelerden oluşmaktadır. Çoçukluk dönemini, Türk milletinin ve Anadolu'nun kara günlerinde yaşayan, şiirin yazıldığı yılda genç olan anlatıcı, bir daha o karanlık günlere dönmemek için var gücüyle çalışmaktadır. O, kendisini geçmişin karanlığına götürecek her türlü engeli çiğneyip geçecektir. Ne eskiye ait engeller ne de güneşin kararması onu yıldırmaz. Çünkü o, milletini aydınlığa kavuşturacak yeni bir güneş daha yakacak güçtedir.

(...)
Çiğneyip geçeceğiz düne bakan ne varsa.
Güneş korunu çekse gökler bile kararsa.
Yeryüzünde güneşi yeniden yakacağız.

Türk milletinin yeni bir devlet, yeni bir yönetim ve yeni bir yaşam kurmaya çalıştığı savaş sonrası yıllarda kendisine en çok ümit bağlanan kesim Türk gençleri olmuştur. Bu nedenle, Türk gencini konu alan şiirler yazılmıştır. Bu şiirlerin ortak noktası, Türk gencinin Anadolu'nun geleceği için ümit bağlanan kesim olmasıdır. Şairlerin çoğuna göre, Türk genci, hem Anadolu'nun savaş yaralarını saracak hem de yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınmasında etkin rol oynayacaktır. Yukarıda örnekler onların bu konuda vermek istedikleri ileti üzerinedir.

4.5. Anadolu Kadını

4.5.1. Çalışkan ve Güçlü Anadolu Kadını

Anadolu kadını için "çalışkanlık" sadece yaradılışından kaynaklanan bir özellik veya meziyet değil, aynı zamanda içinde bulunduğu koşulların bir sonucudur.

Tek başına mücadele etmek zorunda kalışı, ülkesine karşı sorumluluğunun bilincinde oluşu, fiziksel yetersizliğine rağmen yaşama azmini kaybetmemesi onu çalışmaya itmiş ve sonuçta çalışma eylemini "düğün" olarak kabul eden, çalışkan aynı zamanda güçlü Anadolu kadını ortaya çıkmıştır.

M. Faruk Gürtunca, Anadolu kadınının çalışkanlık sıfatını "Köylü Kadınlar" isimli şiiriyle anlatmaya çalışmıştır. Bu şiir, Anadolu kadınının yaşadığı hayattaki çalışma yükünü ve bu yük ile nasıl başa çıktığını dramatik bir sahne ile anlatmaktadır.

Son topal öküzünü dün sabah gömen köylü..
İhtiyar dudağında açmış ölümün gülü..
Sapan boyunduruğu takan köylü kadınlar,
Vücudunu güneşte yakan köylü kadınlar.

Anadolu'da, köylü kadın hem evindeki hem de tarladaki işten sorumlu olan kişi durumundadır. Onun bu sorumluluğu, Kurtuluş Savaşı öncesinde ve sonrasında çok daha fazla olmuştur. Savaş zamanı, Türk kadını hemen her işten mesuldür. Cephede de cephe gerisinde de o vardır. Gürtunca, bu şiirinde onun cephe gerisindeki meşguliyetini anlatmıştır. Cephedeki erkeğin en büyük yardımcısı olan kadının en önemli görevi geçimi sağlayabilmektir. O, tek yardımcısı olan topal öküzüyle birlikte tarlada çalışır. Ağır iş yükü, Anadolu kadınını yıldırmaz. O, topal öküzü öldüğünde onun yerine boyunduruğu kafasına takıp tarla sürebilecek kadar güçlü ve çalışkandır. Güneşin yakıcı sıcağı altında tarlada çalışan köylü kadınların bu özelliği onları Anadolu insanının gözünde yüceltmiştir.

Ali Kemal de "Hasat ve Köylü Kadın" isimli şiirinde Anadolu kadınının çalışkanlığını, azmini ve yaşadığı toprağa olan bağlılığını bir arada anlatmıştır. Anadolu kadınlarının kaderi, onları hayat karşısında mücadeleye itmiş ve bu özellikler, onunla sıfatı olarak özdeşleşmiştir.

(...)
Üç yavrum dört yıl evel kaldı babadan yetim,
Gönlüm hicranla dolu fakat yok şikayetim;
Kulûben bana sor ey, salon arkadaşımdır.

O gün tehlikedeyken en mukaddes emelim,
Bir sandık cephanenin altında yanan belim
Bir demir değildi ki eğilip bükülmesin..
(...)

Köylü kadın, şehit düşen kocasının ardından üç çocuğu ile dul kalmıştır. Ancak bu zor durum onu yıldırmamış aksine daha güçlü yapmıştır. Anadolu kadını, çocuklarına bakar, cepheye koşar, tarlada çalışır. Şair, ilk dörtlükte, Anadolu kadınının, içinde bulunduğu durum karşısında aldığı tavrı anlattıktan sonra diğer dörtlüklerde bu tavırla ne tür işlerin üstesinden geldiğini kaleme almıştır.

Anadolu kadını, yurdunda olup bitenler karşısında tepkisiz kalamaz. Örneğin ülke işgal altında ise evinde oturup olan biteni izlemez. Tüm inancıyla, savaşan erkeğine yardıma gider. Cepheye cephane taşır. Bu zor görev, Anadolu kadınını etkilemez. O, bunu, belinin demir olmadığını, verilen iş için hazır beklediğini, işi başaracak güçte ve yetenekte olduğunu söyleyerek açıklamıştır. Bu söylem, Anadolu kadını için, her şeyden önce vatanının geldiğini ortaya koymaktadır. O hangi şartlarda ve durumda olursa olsun vatanını korumaya hazırıdır.

(...)
Binbir cidalden bana bu eğiliş hediye,
Beni hakir görmeyin iki büklümdür diye
Hasat vakti gelince doğrulacaktır belim.

Ali Kemal, şiirinin son dörtlüğünde de Anadolu kadınının çalışkanlığına vurgu yapmıştır. Birçok sorumluluğu üzerine alan Anadolu kadınının "iki büklüm" hâli onun ne kadar ağır işler yaptığının göstergesidir. Ancak bu durum geçicidir.

Köylü kadınının bükülen beli yeni bir işe başlayacağı zaman, örneğin hasat vakti geldiğinde, doğrulacaktır. Şair, bunu, köylü kadınının ağzından anlatarak okuyucuyu bu durum gerçekliğine inandırmaya çalışmıştır.

Osman Balkır, "Köyden Sesler" üst başlığı ile yayımladığı "Köy Kadını" ve "Köy Erkeği" isimli şiirlerinde köylünün çalışkanlığına yer vermiştir. "Köy Kadını" başlıklı şiirinde köylü kadınların gece gündüz nasıl çalıştıklarını, hangi işleri yaptıklarını şöyle anlatmıştır:

Türk kadınlığının bir örneğidir;
Yılmadan çalışan köylü kadını!
Gönlündeki coşkun yurd sevgisile
Köpürüp çağlıyan köylü kadını!
(...)

Şair, köylü kadınının çalışkanlığını Türk kadınlarının en önemli özelliği olarak ele almıştır. Gönülleri yurt sevgisiyle köpürüp çağlayan köylü kadınları, çift sürerek, orak biçerek köy erkeğinin en büyük yardımcısı olmuştur. Şair, bunu, köylü kadını için "köy erkeğinin kırılmaz kolu, kanadı" imajını kullanarak anlatmıştır. Anadolu kadını "zorluktan yılmadan, gece gündüz çalışan köy erkeği"nin yardımcısıdır.

(...)
Köylü kadını köy erkeğinin bir
Kırılmaz kanadı, kolu demektir.
Gece dimez, gündüz demez didinir;
Zorluktan yılmayan köylü kadını!
(...)

Çalışmak düğündür köy kadınına;
O hem bir işçidir, hem seven ana!
Büyük bir inanla bağlı sapana;
Her zora dayanan köylü kadını!..

Osman Balkır, köy kadınının hangi işleri yaptığını anlattıktan sonra köy kadını için çalışmanın ne demek olduğunu tanımlamıştır. Anadolu kadını için çalışmak "düğün"dür. Bu tanım, pek çok sıfatı bir arada taşıyan Anadolu kadınının en önemli sıfatının "çalışkanlık" olduğunu göstermektedir. Tarlada işçi, evde anne olarak çalışan Anadolu kadını bu hâlinden şikayetçi değildir. O yurt sevgisi ve inancıyla zorluğa dayanabilen ve bu sayede yapılması gereken işlerin üstesinden gelebilen kadındır.

4.5.2. Cefakâr Anadolu Kadını

Taştır deme, en körpe kemiklerle örüldü.
Toprak deme, uğrunda kadınlar bile öldü.
Mithat Cemal, Türkün Şehnamesinden

Anadolu kadını, yaşadığı toprakların çilesini çekmiş bir kadındır. Bu durum, onu şiirlere konu edilmesinin en önemli nedenlerinden biridir. Anadolu kadınının kıymetini, değerini, Anadolu ve Anadolu insanı için önemini anlatabilmenin en güzel yolu, onun yaşadığı sıkıntıları kaleme almaktır. Anadolu toprağını işlerken karşılaştığı zorluklar, savaş yıllarındaki buhranlı günleri bu amaçla en çok işlenen konular olmuştur.

Anadolu kadını, hem evine hem de ülkesine bakmakla sorumlu biri olduğu için çok çalışmış ve çok yıpranmıştır. Ali Kemal, Anadolu kadınının yıpranmışlığını ve bunun nedenlerini "Hasat ve Köylü Kadın" şiirinde şöyle anlatmıştır:

Mehmet denen hançerin yaralanmış kınıyım.
Bir dilenci sanmayın, ben köylü kadınıyım;
Kirlenen kalbim değil, bakın üstüm başımdır..
(...)

Anadolu kadını, erkeğini savaşta kaybetmiş, yalnız bir kadındır. Çocuklarının anası, evinin reisi, toprağının sahibi olan Anadolu kadını her işiyle tek başına uğraşmak zorundadır. Bu nedenle çok yıpranan Anadolu kadınının çektiği çile, onun dış görünüşünden hemen anlaşılmaktadır.

Şair, Anadolu kadınının yaşadığı sıkıntıların ne kadar çok ve yıpratıcı olduğunu onu "dilenci"ye, üzerindeki eski, yırtık ve kirlenmiş kıyafetleri de "dilenci kıyafeti"ne benzeterek anlatmaya çalışmıştır. Bu benzetmelerin arkasındaki tabloda cefakâr Anadolu kadınının verdiği mücadele sonucundaki yıpranmış hâli vardır.

Cefa çekmiş Anadolu kadınını en iyi anlatan şairlerden biri de Şükûfe Nihal Başar'dır. Şükûfe Nihal, yakından gözlemlediği Anadolu kadınının bu önemli yönünü "Anadolu Kadınlarına" isimli şiirinde ayrıntılı ve etkileyici bir kalemle anlatmıştır.

Baktıkça yüzünüze aksiniz vurdu bana,
Neş'e dolu gözlerim büründü bir dumana;
Birer birer sönerek ruhumdaki ışıklar,
Alnımda sizin gibi belirdi kırışıklar…
Dudaklarım büküldü bıkmış gibi canımdan,
Çekildi zerre zerre damarlarımdaki kan…
(…)

Şükûfe Nihal, şiirine cefakâr Anadolu kadınlarının kendisinde bıraktığı etkiyi anlatarak başlamıştır. Gördüğü manzaranın kötü hâlini kendi ruhunda hisseden şair, Anadolu kadını ile ilgili tasvirlere daha sonraki dizelerde yer vermiştir.

Anadolu kadınlarının zor yaşantısı ve bunun kadınlarda yarattığı olumsuz etkiler şairi çok üzmüştür. Dumanlı gözlerle bakan mutsuz Anadolu kadını şairin de neşesini almış ve onun gözlerini dumana yani düşüncelere bürümüştür. Onun içindeki neşe, umut ve damarlarındaki kan, Anadolu kadınlarının gerçek hâlleri

karşısında çekilivermiştir. Artık alnı kırışıklıklarla dolu, dudakları büküldüğü için hiçbir şey anlatamayan bir şair vardır. Anadolu kadınının üzüntüsü şairin de üzüntüsü olmuştur. Geçmiş aynı hâliyle bugünü de etkilemiş ve değiştirmiştir.

Şükûfe Nihal, ikinci dörtlükte kendisini çok üzen tabloyu anlatmaktadır. Bu tabloda her zerresi hicranla örülmüş Anadolu kadını vardır.

(...)
Alnınızda ne derin bir ıstırap izi var,
Hepiniz bir esrarlı gece, siyah bir mezar…
Ömrünüzde bir yaprak çiçek yok dökülmemiş,
Hangi zerreniz var ki hicranla örülmemiş!..
(...)

Şair, Anadolu kadını için "esrarlı gece", "siyah mezar" imajlarını kullanmıştır. Türk kadınının alnındaki derin ıstırap izleri, onların çizilmesine neden olan zor hayatın belirtisidir. Bu zor hayat nedeniyle içe kapanık, umutsuz ve mutsuz bir hâle bürünen Anadolu kadınının rengi "siyah"tır. Şair, bu renk üzerine kurulmuş "esrarlı gece", "siyah mezar" imajları ile Türk kadınının trajedisinin sonuçlarını ortaya koymuştur. Yaşadıklarının ne kadar acı olduğunu sadece kendisi bilen Anadolu kadını, hem bu nedenle hem de onca çileye nasıl katlandığını sadece kendisinin bilmesi nedeniyle "esrarlı bir gece" gibidir. Karanlıkta kalan bütün sırlar onda gizlidir.

İhsan Boran, cefakâr Anadolu kadınının acı hikâyesini şiirle anlatan önemli isimlerden biridir. Anadolu'nun, Anadolu'da yaşayanların önemli sesi olan Boran, "Anadolu Kadını" isimli şiirinde yurdu için çile çekmiş Türk kadınının yaşadıklarına onun için "büyük ırkımın eşsiz, unutulmuş çiçeği" imajını kullanarak tercüman olmaya çalışmıştır.

Ey büyük ırkımın eşsiz unutulmuş çiçeği,
Sendedir milletimin hür yaşamış hür yüreği;
Kaç vatan varsa da yoktur sana benzer analar,
Sende bir eski beşik, öksüz oğul, boş yuva var…
(…)

Şiirin ilk dört dizesi şairin Anadolu kadını hakkındaki genel yargısının ifadesidir. Şaire göre, Anadolu toprağının en fedakâr insanı, kaderinde fakirlik, dulluk, yalnızlık, unutulmuşluk olan Anadolu kadınıdır. Bu toprakların her türlü cefasını yaşamış Anadolu kadınları aynı zamanda Türk milletinin "hür" yaşayışının da sembolüdür. Çünkü özgür yaşayabilmek için gerekli mücadeleyi en çok veren Anadolu kadınıdır. Hiçbir vatanda benzeri bulunmayan Türk anaları, Türk milletinin kendi topraklarında özgürce yaşayabilmesi için büyük bir savaş vermiş ve bu sebeple "hür yüreği"n sembolü olmuştur.

(…)
Dile tek gelse de bir tarihimiz anlatsa:
Köle oldun köle sen tahtın olan yurdunda;
Sapan ardında süründün çocuğun ağlarken,
Çoktan ölmüş bilinirdin yüreğin çarparken;
Kandın bahtına küstün kanadın çok kanadın,
Bilmeden kaç canavar besleyerek aç yaşadın..
(…)

Tarih her şeyi kaydettiği gibi Anadolu kadınının yaşadıklarını da kaydetmiştir. Kendi yurdunda "köle" olan, yaşadığı halde "ölü" sayılan Anadolu kadınının çileli hayatının en önemli şahidi tarihtir. Kötü talihini en acı şekilde yaşamak zorunda kalan Anadolu kadınını tarih sayfalarından öğrenmek mümkündür. Yaşadığı topraklar kendisine yabancı kalan, bu topraklarda aç kalarak "canavar"ı, düşmanını, beslemek zorunda kalan Anadolu kadınının gerçek hikâyeleri tarih sayfalarındadır.

(…)
Gezdi bağrında alevler gibi yurt ağrıları,

Karda gövsüne yol açtın çekerek kağnıları,
Bu yetişmez diye ta cepheye koşdun koşdun,
Şeref uğruna vuruşdun yarış ettin coşdun;
(...)

İhsan Boran, kendi yurdunda köle gibi yaşayan, çocuğu ağlarken o tarlada sapanla âdeta sürünerek çalışan, kendisi açlıkla savaşırken yurdunu işgal eden zorbaların karnını doyuran Anadolu kadınının cephedeki çilesini de bu dizelerde anlatmaktadır. Anadolu kadınının yüreğindeki ağrıların nedeni yurdunun içinde bulunduğu durumdur. Şair, Anadolu'da yaşanan zor günleri "yurt ağrıları" olarak imajlaştırmış ve bu acıların kadınların bağrındaki ağrıların nedeni saymıştır. Anadolu kadını yurdunun derdine ortaktır. O, uğruna pek çok sıkıntıya katlandığı yurdunun her derdine ilk koşan kişi olmuştur. Karda canını hiçe sayarak cepheye yardıma giden yine odur. Çünkü kendisi için en önemli şey "şeref"tir. Anadolu kadını şerefi söz konusu olduğunda canından vazgeçmekte şüphe yaşamayan, savaşmayı, çile çekmeyi göze alan biridir. Bu nedenle ona en yakışan sıfat "cefakâr"dır.

Arapgir'in tanınmış şairlerinden Reşat Cemal Emek de Anadolu kadınının cefasını "Ninemin Türküsü" başlıklı şiirinde onun için "nine" sembolünü kullanarak anlatmıştır. Şiir, genel olarak, "yalnız" Anadolu kadını üzerinedir. Birinci dörtlükte sevdiğinden ayrı kaldığı için yalnızlığı yaşayan, gözü yollarda, boynu bükük bir Anadolu kadını vardır.

Bahar geldi, su yürüdü dallara,
Baka, baka bir hal oldum yollara,
Kaldım boynu bükük, bahtın elinde.
(...)

Anadolu'nun genç kızlarının günleri, savaşa giden sevdiklerini bekleyerek geçmiştir. Sevdiğine sadakatle bağlı Anadolu kızları, boyunları bükük sevdikleri gençlerin yolarının gözlemişlerdir.

(...)
Gelin oldum: tek öküze eş oldum.
Dertli başım yetmez gibi beş oldum.
Gonca idim soldum, harman yerinde.
(...)

Genç kızların, sevdiklerine kavuşup onlarla evlendiklerinde de yalnızlıkları ve çileleri devam etmektedir. Geçim derdi ile uğraşmak zorunda kalan Anadolu kadınının etrafında sadece evin öküzü vardır. Hayatı tarlada çalışmakla geçen kadın yine yalnızdır ve bu yalnızlıkla yaşlanmıştır. Şair, bu süreçte yaşananların zorluğunu "goncanın solmasına" benzeterek anlatmıştır.

Şiirin son üçlüğü de Anadolu kadınının, günün bitip akşamın olmasıyla yalnızlıktan kaynaklanan üzüntüsünün artması üzerinedir.

(...)
Gün bitti, karardı dağ etekleri.
Evimin temeli, gözümün feri,
Kocam gitti kaldı, yemen ilinde.

Yalnızlık, Anadolu kadının çektiği cefalardan biridir. Şiirden de anlaşıldığı üzere erkeklerini savaşa gönderen Anadolu kadınının kaderinde yalnızlık vardır. Şairin, yalnız Anadolu kadınını anlatırken "nine"yi seçmesi de bu kaderi ortaya koymaktadır.

4.5.3.Güzel Kadın

Anadolu kadınının karakteristik özelliklerinin yanında fiziksel özellikleri de dikkat çekicidir. Güzel bir fiziğe sahip Anadolu kadınının bu özelliği üzerine de şiirler yazılmıştır. Bu şiirlerde "güzellik", aşkın en önemli nedeni olarak

gösterilmiştir. Güzel Anadolu kızına gönül vermemek, âşık olmamak mümkün değildir. Onun uzun boyu, esmerliği, sarışınlığı, güzel gözleri vb. özellikler şairleri de etkilemiştir.

T. Fikret "Köyümün Kızı" isimli şiirinde köy kızlarının herkesi etkileyen güzelliğini anlatmıştır. Köylü kızı, ince beliyle, al yanaklarıyla, yeşil gözleriyle kendisini görenleri aşk ateşine atan bir kızdır.

Bu kız güzel köyümün bir tek kızıdır:
Şakırdaklı bir sesi, ince beli var.
Bu kız güzel köyümün şen yıldızıdır
Burada güzel bir köy, bir güzel kız var…
(…)
Şalvarının al rengi vurmuş benzine
Benzer yeşil gözleri engin denize
Bir daha da yeminle söyleyeyim size;
Burada güzel bir köy, bir güzel kız var…

Sait Gürpınar'ın şiirindeki güzel ise yayla dilberidir. Şair, "Yayla Dilberi" isimli şiirinde Anadolu kadınının güzelliğini onu "melek"e benzeterek anlatmaya çalışmıştır.

Çağıldayan sulardan durudur sesin,
Venüsden güzelsin melekmi nesin,
Gönüller coşturan bir efsanesin,
Ey yayla dilberi, yayla dilberi…

Fikri Göksay'ın şiirinde ise, Anadolu kızının güzelliğinin "Isparta" sembolüyle anlatıldığı görülmektedir. Şair, "Isparta Kızına" isimli şiirinin,

(...)
Hangi kadın güzeldir senin kadar acunda?
(...)

dizesinde, Anadolu kızının dünyada eşi benzeri bulunmayan bir güzelliğe sahip olduğu yönündeki fikrini açıkça ortaya koymuştur.

Gün tutuşur gül gibi bu dar yolun ucunda
Böyle yanar her akşam seni beklerken gönlüm
Hangi kadın güzeldir senin kadar acunda?
Dudaklarında vişne rengi vardır gül yüzlüm.
(...)

Göksay, Isparta kızının güzelliğini yaşadığı yöreye has unsurlarla anlatmayı tercih etmiştir. Şair, "dudakları vişne rengi olan gül yüzlü" Isparta kızına âşıktır. Gökyüzünün akşamki kızıllığı onun bu aşkının ne kadar samimi ve büyük olduğunun göstergesidir.

Şair, âşık olduğu Anadolu kızını "dünyanın en güzel kızı" olarak ilân etmiştir. Ona göre "dudakları vişne renginde, yüzü gül gibi güzel olan" bu kızın dünyada eşi benzeri yoktur. Onun gönlü bu güzel kızın aşkıyla yanmaktadır.

Anadolu kızlarının güzelliğine hayran olan şairlerden biri de Muhiddin Kozanoğlu'dur. O, "Yurdumun Kızına" isimli şiirinde Anadolu kızının güzelliğini, onu "gül"e benzeterek övmüştür.

Dilber olmaz bu kadar gülleri garbın sanırım.
Itrı kıskansa da ruhun yine dilber sensin!
Sende yıllarca özenmiş eli Rabbin sanırım,
Gül değilsin güzelim, başlıca bir gülşensin!
(...)

Şair, "doğunun gülü" olarak kabul ettiği Anadolu kadınının Batılı kadınlardan çok daha güzel olduğunu düşünmektedir. Ona göre bu "gül"lere Allah'ın eli değmiştir. Allah, Anadolu kadınını uzun sürede özenerek yaratmıştır. Bu nedenle şair, Anadolu kadınını sadece tek bir gül değil kocaman bir gülşen olarak görmektedir.

Ali Rıza Seyfi ile Sami Cemal'in birlikte yazdıkları "Türk Kızı" başlıklı şiir de Anadolu kızlarının güzellikleri ve Anadolu'daki yeri üzerinedir.

Gönlümün cenneti bu şen vatansa
İçinde salınan hurisi sensin.
Bahçeler, sahralar çiçek donansa,
Bülbülün ağzında duyulur sesin
(...)

Şair, Anadolu'nun güzelliğini "cennet", Anadolu kadınlarının güzelliğini ise "huri" benzetmesiyle anlatmaktadır. Anadolu kadını güzelliği ile Anadolu topraklarında salınarak gezmekte, onu gören bülbül bu hurinin güzelliğini Anadolu'ya ilân etmektedir.

Şiirin üçüncü bölümünde Anadolu kadınının güzelliğinin tabiatı da etkilediği üzerinedir. Şaire göre, tabiatın güzellik kaynağı Anadolu kadınıdır. Karanfil kokusunu, gelincik teninin inceliğini, Anadolu kadınının zerafetinden almıştır.

(...)
Karanfil, kokusundan sürünmüş müdür?
Gelincik teninden, tenin pek ince..

Sonbahar, hüznünle bürünmüş müdür?

Sararmış yapraklar, sen yeşerince…

Yanında, çok sönük çoban yıldızı..
Türkiye'nin en güzel süsü, Türk kızı..

Göklerin hasretle duyduğu sızı
Açtığın bayrağın sesi, Türk kızı…

Anadolu kızının güzelliği yanında yıldızların parlaklığı bile sönük kalmıştır. Şaire göre böyle bir güzelliğe sahip Türk kızı Anadolu'nun en güzel süsüdür. Bu süs, sadece görsel değil, bayrağı temsil edişiyle manevi bir değere de sahiptir. Şair, Anadolu kızının, ülkesini her yönden temsil ettiğine ve edeceğine inanmaktadır.

4.5.4. Âşık Olunan Kadın:

Anadolu kadını Türk erkeklerini kendisine sonsuz derecede âşık edecek kadar güzel ve alımlıdır. Âşıkları peşinde şehir şehir, köy köy dolaştıran Anadolu kızları, bu aşkta genellikle âşığa acı çektiren "sevgili" konumundadır. Şiirler de daha çok bu aşkın acı veren duyguları üzerinedir.

Dönemin şairlerinden Mehmet Mesih gönlünü bir Ankara güzeline kaptırmıştır. Bu güzel için peşpeşe "Ankara Dilberi" başlıklı dört şiir yazan şair, her bir şiirinde ona olan aşkını, bu aşkı uğruna çektiği acıları ve aşkına karşılık Ankara güzelinin tavrını anlatmıştır.

Mehmet Mesih'in ilk şiiri 12 Şubat 1341 tarihli "Ankara Dilberine" isimli şiirdir. Şair, bu şiirinde Anadolu güzeline nasıl âşık olduğunu anlatmıştır. Ankara güzeli "hırçın bakışlarıyla, şimşek gibi çakışları"yla şairin dikkatini çekmiş ve onu kendisine âşık etmiştir.

(...)
Hicran okunan göz gibi karşında süzüldüm;

Matemlere düşmüş gibi gönlümden üzüldüm;
Sen, sen mi?.. Ateştin!.. Ne yazık, ben ise güldüm!
Şimşekleri andırdın ilahi çakışınla!..
(...)

Aşk ateşi gönlüne düşen şair, aşkın mutluluğunu değil, acısını ve hüznünü yaşamaktadır. Bunun nedeni, güzel sevgilinin âşığa yüz vermemesidir. Şaire göre, bu aşktaki roller değişmiştir. Şair, kendisini âşığın değil, sevgilinin yani "gül"ün yerinde bulmuştur. Bu "gül", âşık olduğu sevgilinin ateşiyle yanmış ve matemin içine düşmüştür. Şair, aşkı değil matemi yaşamaktadır.

Mehmet Mesih, son dörtlükte, sevdiğinin ayrılığa son vermesini dilemektedir. Ankara güzelini gördüğünden beri kalbi sızlayan, sevdiğinin karşısında "it" gibi kalan âşığın tek ümidi her şeye rağmen yine gönül verdiği Anadolu kızıdır.

(...)
Ey Ankara dilberi hicranımı dindir;
Kalbimdeki bir nağme değil, binbir enindir!
İt gibi ezberlediğim hep kaderdir..
Şimşekleri andırdın ilahî çakışınla!..

Mehmet Mesih'in âşık olduğu diğer güzel ise İzmirlidir. Kırmızı elbisesiyle kordon boyunda yürüyen güzele âşık olan şair, ondan karşılık alabilmek için peşinde aylarca dolaşmıştır.

(...)
Teklifimi red etdi bütün, eyledi hep naz;
Aylarca dolaştım da peşinden dedi olmaz
Sabr et ne çıkar, şöylece gezin hele biraz!
Al cebkenini giymiş de yürür bağlara doğru!
(...)

Şair, Ankara dilberinden olduğu gibi İzmir güzelinden de karşılık görememiş, bu aşkta da mutlu olamamıştır. Yaşanan iki benzer durum, Anadolu kadınının nazlı bir kişiliğe sahip olduğunu göstermektedir. Bu tavır, âşık Anadolu erkeklerini uğraştırsa da onlar hâllerinden memnundur. Çünkü Anadolu erkeği için Anadolu kızlarını sevmek bile mutluluktur. Ömer Bedrettin, bu önemli kabulü "Düven sürene" isimli şiirinde şöyle dile getirmiştir:

(...)
Dönen bir cihansın harman yerinde,
Benzerin bulunmaz yar mahşerinde,
Akşamın gölgesi var gözlerinde,
Bilsen ne bahtiyar, kız, seni seven…

Anadolu erkekleri harman yerinde gördükleri Anadolu kızlarına gönüllerini kaptırmışlardır. Bu, Anadolu'da sık yaşanan olaylardan biridir. Anadolu erkeğinin genç kızları görebileceği önemli mekânlardan biri olan tarlalar erkek ile kadın arasında aşkın başladığı ve yaşandığı yerlerdir. Şair de tarlalardan birinde, benzerinin "yar mahşeri"nde bile bulunamayacağı bir güzel görmüş, ona âşık olmuştur. Ona göre bu kız "harman yerinde dönen bir cihan" gibidir.

Şair İsmail Oral'ın âşık olduğu Anadolu kadını ise, Millî Mücadele'de Mehmet'inin yanında savaşan "altın saçlı, yeşil gözlü Eskişehir kızı"dır. Şair, toprağını korumak için savaşan bu kıza olan aşkını "Kurtuluş Kızına" başlıklı şiirinde şöyle dile getirmiştir:

(...)
Özledim yanıma gel, pek yakından göreyim
Dağılan saçlarını göz yaşımla eriteyim
Dalgalansın artık başının ucunda diye
Çiçeklerden ördüm – Ay yıldız – lı bir hediye

Edirneli Şair M. Uluğ, sadece doğduğu topraklara değil, orada yaşayanlara da şiir yazmıştır. Bunların başında Meriç kızı gelmektedir. "Ağladın mı?" isimli şiirinde Meriç kızına aşkını anlatan şair, ona aşkına karşılık verip vermeyeceğini sormaktadır:

Aşkın zorlu demlerinde
Sular gibi çağladın mı?
Söyle sen ey! Meriç kızı.
Ele gönül bağladın mı?
(...)

Aşk derdine düşen şair, ilk dörtlükte, sevdiği kişiye gönlünde birinin olup olmadığını sorduktan sonra, kendi yaşadığı aşkın hüzün hâlini anlatmıştır. Bu şiirde de aşkına karşılık bulamayan bir âşık vardır. Bu âşık, sevdiğinden uzak kaldığı için kederlidir. Onun arzusu, yaşadığı keder dolu bu aşkı sevdiğinin bilmesi ve yüreğinin biraz olsun sızlamasıdır. Bunun için gamdan ilham alarak şiir yazan âşık, sevdiğine bu şiiri okuyunca üzülüp üzülmediğini de ikinci dörtlükte sormuştur.

(...)
Senden uzak kalınca ben,
Hülyalara dalınca ben,
Gamdan ilham alınca ben,
Yüreğini dağladın mı?

Saltanatlar çöker bir gün,
Aşk kalpleri söker bir gün,
(Uluğ) yaşlar döker bir gün;
Bunu bilip ağladın mı?

Şairin bir diğer merakı sevdiğinin kalbinde yeri olup olmadığıdır. Son dörtlükte, bu aşkın kendisini üzdüğünü ve ağlattığını söyleyen şair, kendisinin bu hâli

karşısında sevdiğinin alacağı tavrı sorgulamıştır. Aslında âşık, sevdiğinin kendisi ile birlikte ağlamasını istemektedir. Çünkü bu, sevdiğine kavuşmasa da âşığı çok mutlu edecektir.

Anadolu kızına âşık olan Anadolu erkeği bir yandan en büyük mutluluğu yaşarken öte yandan da hayatındaki her şeyi bir tarafa bırakıp sevdiğinin peşinden koşmanın şaşkınlığını yaşamaktadır. Genel olarak bu hâlinden memnun olan Türk erkeğinin âşık olunca neler yaşadığını Münir Mueyyet Bekman "Yaylalar Güzeline" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

Gönlümü sana verdim, ey yaylalar güzeli
Dün, kalbimin içinde kaybolmuş bir rüyadır;
Senin sevgini çalmak, en tatlı bir hülyadır,
Yaprağın rengindeki gözlerini süzeli!..
(...)

İlk dörtlük, şairin aşk ile tanıştığını ve hayatının nasıl değiştiğini anlatan önemli bir dörtlüktür. Bu şiirde âşık olunan Anadolu kadını yayla güzelidir. Şair, bu güzeli görür görmez ona âşık olmuştur. Bu aşk yüzünden geçmişini unutun şair, bu durumunu geçmişi için "kalbin içinde kaybolmuş bir rüya" benzetmesiyle ifade etmeye çalışmıştır. Şair için o güne kadar yaşadığı her şey, hem kısa süren hem de insanın zihninde çok kalmayan bir rüyadan ibarettir. Rüyanın bir başka özelliği ise gerçek olmayışıdır. Yayla güzeline âşık olan şair, geçmişini rüyaya benzeterek kendisi için hem önemsiz ve kısa hem de sahte bir hayat yaşadığını vurgulamak istemiştir. Şair, âşık olduktan sonra gerçek hayat ile tanışmış ve onunla mutlu olmuştur. Bu mutluluğun tek nedeni sevmek değildir. Âşık, bir gün sevdiğinin kalbini çalacağı hülyasıyla bile mutlu olmaktadır.

4.5.5. Ayşe

Anadolu'nun kaderine bu topraklarda yaşayan insanlar da ortak olmuş ve bu durumdan olumlu ya da olumsuz etkilenmişlerdir. Anadolu'da yaşanan savaşlar,

Anadolu insanının hayatını da bir mücadele alanına çevirmiş ve Anadolu insanı da zorluklardan nasibini almıştır. Onun özel hayatındaki mücadele gerektiren koşullar, Anadolu'nun içinde bulunduğu sosyal, ekonomik, siyasî yapının ve bunlara bağlı etkenlerin bir sonucu gibidir. Şairler, Anadolu ile Anadolu insanı arasında ortak olan bu kaderi ve nasıl yaşandığını Anadolu kadınının sembolü haline gelmiş olan "Ayşe" kimliğinde anlatmaya çalışmışlardır.

4.5.5.1. Ayşe'nin Kaderi

Esat Demiray, "Ayşe" başlıklı dörtlüğünde Anadolu insanının "sarı baht"ından söz etmektedir. Şairin, Ayşe'nin hayatını anlatırken böyle bir alışılmamış bağdaştırma seçmesi Anadolu insanının mücadelelerle geçen bir hayatının olduğunu dile getirmek içindir.

Ekin bahtından sarı, bahtı ekinden sarı,
Solmaktan kurtulmadık ne ben ne de sen Ayşe.
Musikinse o sonsuz kağnı gıcırtıları,
Çiçeklenmiş tepeler sanki gün bahçen, Ayşe.

Ayşe'nin yani Anadolu insanının yaşamı savaş meydanlarında, kağnı tepelerinde, tarlalarda geçmiştir. Ülkesini korumak için yıllarca savaş meydanlarına taşınan, karnını doyurabilmek için tüm imkânsızlıklara rağmen yaz kış demeden tarlada çalışan Anadolu kadınının bahtı sarı renkteki ekinden farksızdır. Bu renk, her şeyin tükenmekte olduğunu haber veren hüzün rengi olarak Anadolu insanının hüzünlü yaşamının bir ifadesi olmuştur.

Anadolu insanının trajik hayat hikâyesinin bir diğer göstergesi günlük hayatında önemli bir yeri olan kağnıların çıkardığı gıcırtılı seslerdir. Kağnıların insana hüzün ve acı veren sesi Anadolu insanının yaşantısının sembolü olmuştur. Acının, olumsuzlukların yaşandığı, üzüntünün hâkim olduğu Anadolu insanının durumunu dillendiren en önemli araçlardan biri de kağnı gıcırtılarıdır.

Nazmi İlhami, "Ayşem" isimli şiirinde Ayşe'nin hayatını ve onu kaderinin nasıl çizildiğini anlatmaya çalışmıştır. Ayşe, Anadolu'nun derdine ortak olan, tarlada çalışan ve gönlünü Mehmet'e verdiği için aşk acısı çeken birisidir. Bütün bunlar, Anadolu insanının hayatında yaşanan olaylardır. Şair, ilk dörtlükte Anadolu insanının kaderindeki bu yaşanmışlıklara dikkat çekmiştir.

İhtimal, kaybetmiş ruhun dengini,
Hayali yollarda türemiş Ayşem.
Elâ gözlerinin, süzgün rengini,
Dağların dumanı bürümüş Ayşem.
(...)

Anadolu dağlarının dumanlı görüntüsünü Anadolu'nun dertleriyle düşüncelere dalmış bir insan olarak hayal eden şair, bunun gerçek olduğunu, Anadolu insanının elâ gözlerinin de süzgün renklere, dağların dumanına büründüğünü söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Anadolu insanı tabiattaki varlıkların hüznüne ortaktır. Onlar gibi düşünmekte ve hüznü yaşamaktadır. Bu, Anadolu insanının kaderidir.

Şair, ikinci dörtlükte de Anadolu insanının kaderinin bir parçasına değinmiş ve bunu Ayşe'nin kaderi gibi şiirine dökmüştür. Anadolu insanının kaderinde var olan gerçekliklerden biri de tarla hayatıdır. Anadolu insanı bu hayatı tüm zorluklarıyla yaşamıştır. Anadolu insanı kâh susuzlukla kâh tarlayı saran otlarla, dikenlerle sabırla uğraşarak toprağını verimli hâle getirmek için çalışmıştır. Göçebe hayattan yerleşik hayata geçen Anadolu insanının bu uğraşısı hep devam edeceği için onun kaderinin bir parçası olmuştur.

(...)
Alnından döktüğün inciler yaşın,
İçinin dinmeyen sızısı taşın,

Bu yıl da zehirler olacak aşın,
Tarlanda dikenler üremiş Ayşem
(...)

Anadolu insanının yaşadığı aşk acısı da kaderinin bir parçasıdır. Kadın ya da erkek hemen her Türk insanı gönül verdiği kişiye hep bir özlem duymuş ve bu özlem çoğunlukla dindirilememiştir. Şair, Ayşe'nin kaderini anlatırken bu gerçek olaya, Anadolu insanının ortak kaderi olarak parmak basmıştır.

4.5.5.2. Ayşe'ye Özlem

"Anadolu Kadını" başlığında Anadolu kadınının en önemli özelliğinin onun, âşık olunan taraf olduğunu belirtmiştik. Anadolu kadını, kendisine âşık olanlarda sadece bu duyguyu değil, özlemi de yaşatmıştır. Atatürk Dönemi şiirlerinde sevgiliye duyulan özlemin Ayşe'ye duyulan özlem olarak işlendiği görülmektedir. Ayşe, bu şiirlerde de Anadolu kadınının sembolü olarak yer almıştır.

Dönemin tanınmış şairlerinden Celal Sahir Erozan, "Ayşe'nin hasreti" isimli şiirinde Ayşe'den uzak kaldığı günlerde nasıl bir üzüntü yaşadığını anlatmıştır. Şairin gönlü, sevdiği kızın hasretiyle dolu olduğu için hüznü ve acıyı yaşamaktadır.

Deniz boş sokaklar boş
Sanki dünya adamsız
Dedim: Yalnızlık ne hoş!
Gönül olsaydı gamsız..
(...)

Sevdiğinden ayrı kalan âşık, yalnızlığın acısını yaşamaktadır. Ona göre insan, gönlünde bir sevda olduğunda yalnız kalmaktan zevk almamaktadır. İnsanın mutlu olabilmesi gönlünde herhangi bir kederin, gamın olmamasına bağlıdır. Aşk derdi ise yaşanabilecek en büyük üzüntülerden biridir. Bu nedenle şair, yalnız olmasına

rağmen mutlu değildir. Ayşe'nin özleminin şairde yarattığı olumsuz ruh hâli ilk dörtlükte yalnızlıkla ilişkilendirilerek anlatılmıştır.

On ikinci dörtlükte de âşığın içinde bulunduğu durumun ifadesidir.

(...)
Uyuyor, deniz, kara
Yalnız derdim uyanık
Gönlüm akşamdan kara
Bağrım güneşten yanık..
(...)

Aşk derdi ile gönlü kara, bağrı yanık olan şair, bu derdin sürekliliğinden şikâyet etmektedir. Tabiat uyurken onun derdinin uyanık oluşu şairin gönlündeki aşk acısının hiç dinmediğini göstermektedir. Tek çaresi Ayşe'sine kavuşmak olan şair, on üçüncü dörtlükte Ayşe'ye yalvararak ondan kendisine acıyıp aşkına karşılık vermesini istemektedir.

(...)
Nerdesin Ayşe, Nerde
Bana çok uzak mısın?
Göğsümde çarpan derde
Acımayacak mısın?

Dâniş Remzi de Ayşe'nin hasretiyle acı çeken şairlerden biridir. Sevdiği kız aşkına karşılık vermeyip sevdiğinden uzaklara giden âşık yaşadığı acının en büyük acı olduğunu ve bu acısına tabiatın da ortak olduğunu "Yolların Sesi" isimli şiirinin şu dizelerinde anlatmıştır:

Silindiğinden beri bağ yollarından Ayşe!..
Akşamları ufuklar hasretinle kan Ayşe!...

Tenha yollarda seni arayarak gezerken
Bir acı alıyorum herşeyden inan Ayşe!..
(...)

Sevdiğinden ayrı düşen âşık, bu ayrılığı kabullenememiş ve sevdiğinin, Ayşe'nin sesini, gülüşünü, hatıralarını arayarak yaşamaya devam etmiştir. Bu ayrılık onu çok etkilemiş, her şeyde ayrılığın acısını yaşamıştır. Şairin, bu acıyı, ufukların akşam vakti kızıllığı ile somutlaştırdığı görülmektedir. Güneş batarken ufuklarda oluşan kızıllık, onu yüreğinde Ayşe'ye duyduğu özlemin ne kadar derinden olduğunun göstergesidir.

M. Fikret de Ayşe'den uzakta onun özlemiyle yaşayan âşıklardandır. Ayşe'ye yazdığı mektupta bu özlemini samimi ifadelerle dile getirmiştir. Şairin "Ayşe'ye Mektup" isimli şiirine ait şu dizeler hayatı Ayşe'nin özlemiyle cehenneme dönen şairin duyguları üzerinedir.

Dakikalar uzadı, günler uzadı Ayşe,
Sensiz sanki cehennem hayatın adı Ayşe?
Nerede yeşil köyümüz, nerede sıcak yuvamız
Şimdi içimde hazan mazinin yadı Ayşe!
(...)

Şair, yeşil köyünden, sıcak yuvasından uzakta hayatı devam ettiren bir âşıktır. Gurbette onu en çok üzen şey sevdiğinden, Ayşe'den uzak olmasıdır. Ayşe'siz hayat ona "cehennem hayatı" gibi gelmekte ve günleri ağlayarak geçmektedir. Şair, âşık olduğu Ayşe'nin özlemiyle "hasta gönlü kanayarak" gurbetteki günleri bitirmeye çalışmaktadır.

Her gün uzun yollara bakarak ağlıyorum,
Coşkun bir ırmak gibi akarak ağlıyorum,
Aşkımın ma'bedini yakarak ağlıyorum,
Yine hasta gönlümde hicran kanadı Ayşe!

Haşim Nezihi için ise Ayşe'den ayrı kalmak yaşamdan uzak olmak demektir.

Yaşamak imkânı var deme sakın,
Senden ayrı durmak ne mümkün Ayşe.
Ne olur, ne olur benim olsaydın,
Bir hicran bitseydi ah bir gün Ayşe.
(...)

Âşık, sevdiği Ayşe'den uzak kaldığı günlerin kendisi için zor ve mutsuz günler olduğunu ve bu durumdan ancak aşkına karşılık bulduğunda kurtulacağına inanmaktadır. Bu da Ayşe sayesinde olacaktır. Şair, "Ayşe" isimli şiirinde Ayşe'ye "Benim ol!" diye seslenerek ondan yardım istemektedir. Hicranı bitirecek, âşıkların mutlu olmasını sağlayacak tek kişi Ayşe'dir. Şair, bu inançla ümit içinde özleminin dinmesini beklemektedir.

Ayrılık acısı yüreğini kaplamış şairlerden biri de M. Kemal Bekata'dır. Bekata, gurbet yoluna düştüğünde hem toprağından hem de yârinden ayrı kalacağından derdi yüreğini kaplamıştır.

Yolu bitmeyen gurbet
Geri dönmiyen gurbet…

Gurbete gidiyorum
Sılası var mı bilmem
Ayşem denen dağlarda
Kaval çalar mı bilmem
(...)

Bekata, “Gurbet” isimli bu şiirinde âşığın, gurbete çıkarken duyduğu bazı endişeleri anlatmıştır. Bu endişelerden biri yurduna geri dönüp dönemeyeceğidir. Şairin ikinci endişesi ise gittiği yerlerde aşk derdini anlatıp anlatamayacağı ile ilgilidir. O, beraberinde sadece memleket aşkını değil, Ayşe’ye duyduğu aşkı da götürmüştür. O nedenle gurbete çıkar çıkmaz deri döneceği günü sayıklamaya başlamıştır.

(...)
Yollar bitermi bilmem
Geri dönermi bilmem
Anam, Ağam, Ayşemi
Eller alırmı bilmem
Gurbet çalarmı bilmem!.

Şair, en büyük endişesini son beşlikte dile getirmiştir. O, gurbette Ayşe’nin özlemiyle yanıp tutuşurken onu başka ellerin alacağından korkmaktadır. Anasına, ağasına Ayşe’yi başkalarının alıp almayacağını, çalıp çalmayacağını soran şairin ümidi hep vardır.

Fevziye Abdullah da “Köy Duyguları” başlıklı şiirinde köylünün Ayşe’ye olan safiyane aşkına ve ona duyduğu hasrete tercüman olmuştur. Bu şiirdeki âşık, yüreğindeki Ayşe sevdasıyla gurbete gitmiştir. Gurbet ilinde Ayşe’nin hasretiyle yaşamaya çalışan âşığın gönlü yara içindedir. Çünkü Ayşe’den ayrı kalmak onu çok üzmüş, yüreğinde dayanması çok zor yaralar açmıştır.

Yükseldi çağlıyan suların sesi,
Ay ışıklar saldı dağlara Ayşem!
Yüreğime çöktü gurbet gecesi,
Hasretin içimde bir yara, Ayşem!
(...)

Şair bu dörtlükte, yüreğinde derin yaralar açmış olan Ayşe'ye seslenmektedir. Geçici bir ayrılık nedeniyle bile çok üzülüp mutsuz günler geçiren âşık, Ayşe'den kendisini bırakmamasını istemektedir.

(...)
Yıldızlar serpilmiş gibi hey yere,
Gök sırma işlenmiş, bir siyah çevre,
Ben yokken bakma her gördüğün ere,
Gönül verme başka bir yâre, Ayşem!
(...)

Cenap Muhittin Kozanoğlu da Ayşe'den aşkına karşılık vermesini ümit eden şairlerdendir. "Ayşe" isimli şiirinde Ayşe'yi yanına çağıran şair, her dörtlükte kavuşacağı anın mutluluğunu da anlatmıştır.

Bana gel bu yaz, Ayşe!
Yetişir bu naz, Ayşe!
Hasreti öldürüyor,
Merhameti az Ayşe!
(...)

Ta ezelden bana yar,
Ayşe, gel de beni sar!
Yetişmez mi bu kadar,
Bu kadar niyaz, Ayşe!

Şair, sevdiğinin özlemiyle geçirdiği günlerin sona ermesini, Ayşe'nin naz yapmaktan vazgeçip kendisine gelmesini istemektedir. Şairin hasrete, ayrılık acısına katlanacak hâli kalmamıştır. O, çok uzun zamandan beri sevdiği, onun da kendisini sevdiğine inandığı Ayşe'yi beklemektedir.

Buraya kadar sözü edilen şairlerin hepsi ayrılığı yaşıyor olsalar da sevdiğine kavuşma ümidi olan âşıklardı. Onlar, özlemlerinin, ayrılığın bir gün sona ereceğini hayal ederek yaşamaktadırlar.

F. Hüsrev Tökin, bu âşıklardan farklıdır. O, sevdiğini eller aldığı için kavuşma ümidini değil, ayrılık acısını yaşamaktadır. "Ayşe" isimli şiirinde köyün en güzel kızı olan Ayşe'ye aşkını ve bu aşkın hüsranla biten sonunu anlatmıştır. Şair, Ayşe'sine kavuşamamış, Ayşe başkasına yâr olmuştur. Şair, o günden itibaren Ayşe'nin özlemiyle yaşamaya başlamıştır. "Ayşe 2" isimli şiiri onun bu özlemi nasıl yaşadığının anlatıldığı bir şiirdir.

Yıllar geçti aradan.. derdimi avutamadım;
Ayşemi unutamadım.
Sazımı aldım ele
Saçımı verdim yele
Gönlümü kaptırdım sele
Düştüm dağlara..
Varayım
Ayşemi göreyim,
Kınalı saçlarını yüzüne süreyim
Dedim, düştüm dağlara.
(...)

Sevdiği ellere yâr olan şair, aradan yıllar geçmesine rağmen onu unutamamış ve bir kere olsun görebilmek için sazını eline alıp dağlara düşmüştür. O, aklına göre değil, gönlüne göre hareket etmektedir. Gönlündeki aşk seli kendisini nereye götürürse o da oraya girmeye karar vermiştir. Çünkü şair onu hâlâ çok sevmektedir. Onun uğruna canını bile vermeye razıdır.

(...)
Ayşem benim, seni görmeyeli göresim geldi;

Canımı canına veresim geldi.

Ancak, şair, tüm bu heyecanına rağmen gülün solduğunu da unutmamaktadır. O, ellere yâr olan Ayşe için "solmuş gül" benzetmesini kullanarak, bu aşkı gönlünde yaşayacağını, sevdiğinden karşılık beklemediğini söylemeye çalışmıştır.

4.5.5.3. Ayşe'ye Aşk

Ayşe, Anadolu gencinin âşık olduğu Anadolu kadınını da temsil etmektedir. Şairler, bu nedenle Anadolu kadınına olan aşklarını Ayşe'ye seslenerek anlatmaya çalışmışlardır. Bir anlamda Ayşe, aşkın sembolüdür.

M. Uluğ Turanlıoğlu, "Ayşe'ye" isimli şiirinde hem kendisinin hem de Anadolu erkeklerinin ona olan hayranlığını dile getirmiştir. Ayşe, güzelliği ile, naz edişi ile âşıkları peşinden sürükleyen bir kızdır.

Ruhumu râmeden bakışların var,
Gönülden gönüle akışların var,
Göğsüne lâleler takışların var,
Neşeler saçarak yaşarsın Ayşe.
(...)

Ayşe, bakışlarıyla herkesi kendine âşık eden, giydiği kıyafetler ve takılarıyla, neşeli tavırlarıyla dikkat çeken, hatta kendisini görenleri boyun eğdiren, itaat ettiren bir güzeldir. Şair de ona âşık olmuştur. Çünkü Ayşe kendisinin farkında olanlara gülücükler atarak onları peşine düşürmektedir. Şair, bu durumu, ömrü gülün peşinden koşmakla geçen bülbülün hikâyesine benzetmiştir. Şaire göre Ayşe, gül gibi tüm âşıkları peşinden sürüklemektedir. Aşağıdaki dörtlükte, Ayşe'nin âşıklardan kaçarak gül bahçelerine saklanması, bülbülün güle âşık olup da bir türlü kavuşamamasıyla ilişkilendirilerek şöyle anlatılmıştır:

(...)
Coşkun sular gibi akar gidersin,
Sana bakanları yakar gidersin,
Gülümser de öyle bakar gidersin,
Gül bahçelerine kaçarsın Ayşe.

M. Uluğ, son dörtlükte âşık olduğu güzeli, güzellikleriyle destanlara konu olmuş Leyla ve Şirin ile karşılaştırarak âşık oluşunun en önemli nedenini açıklamıştır. Leyla'dan güzel, Şirin'den şirin olan Ayşe'ye tutulmamak mümkün değildir. Ayşe güzelliğiyle ve çağlayan sesiyle dağları sarsarak dolaşmakta ve arkasında kendine âşık gençler bırakmaya devam etmektedir.

(...)
Bakışların şiir, kendin Şirin'sin,
Leyla'dan güzelsin ondan şirinsin,
Dağları sarsıyor çağlayan sesin;
Dikenli yolları aşarsın Ayşe.

Füruzan Husrev Tökin de Ayşe'ye yani Anadolu kadınına âşık olmuş şairlerden biridir. "Ayşe" isimli şiirinde Ayşe'yi "köyün incisi" olarak tanımlayan şair, ona nasıl âşık olduğunu ve nedenlerini anlatmıştır.

(...)
Ben Ayşe'yi yaylanın kızıl akşamlarında
Çeşmeden su taşırken gördüm;
Ocak başında kınalı saçlarını gördüm…
Ayşem benim!
Temiz yürekli
Gözleri menekşem benim.
(...)

Şair, "köyün incisi" dediği Ayşe'yi yayla akşamlarında çeşmeden su taşırken görmüş ve ona âşık olmuştur. Menekşe gözleri, kınalı saçları, temiz yüreği onun âşık olmasının en önemli nedenleridir. Bu özellikler, Anadolu kadınının ortak özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ayşe'nin her göreni kendisine âşık eden güzelliğini en ayrıntılı anlatan şairlerden biri Mehmet Türkmenoğlu'dur. Türkmenoğlu, "Dilek" isimli şiirinde, Yaradan'ın bütün gücünü ve tabiatın bütün imkânlarını kullanarak Ayşe'nin güzelliğini yarattığını anlatmıştır.

Tenini yedi dağın çiçekleri yaratmış,
Yedi dağın gülü de rengini vermiş Ayşe,
Damarlarında mutlak ay ışığı dolaşmış,
Yaradan en güzeli sende göstermiş Ayşe.

Ayşe, teninin rengini yedi dağın gülünden, kokusunu da yine o dağların çiçeklerinden almış, damarlarında ay ışığı dolaşan, sadece Anadolu'nun değil dünyanın en güzel kızıdır. Çünkü Allah yaratılanların güzelliğini Ayşe'de toplamış ve onun güzelliği vasıtasıyla yaradılışın sırrını anlatmaya çalışmıştır.

Şair, bu güzelliğe âşık olmuş, varlığıyla Ayşe'sine kavuşmak derdine düşmüştür. O, Ayşe'yi gördüğünde bile mutlu olmasına rağmen o, Ayşe'den gönlünü isteyerek tam bir mutluluk yaşamak arzusundadır.

Tabiat mevsimini yalnız sende şaşırır
Dudakların bir körpe çiydem gibi açılır.
Gülüşünde ne ılık bahar hazzı saçılır,
Bakışınla silinir gönülden keder Ayşe…
(…)

Kumral tiftik saçları annen bile çözmesin,
Açık saçık yatma kız, yıldızlar göz süzmesin,
Kuzucuklara bile duyulmamalı sesin,
Mabudem gönlüm senin, onu bana ver Ayşe…

Anadolu halkının önemli tiplerinden biri olan çoban da Ayşe'nin âşıklarından biridir. Çoban ile Ayşe'nin aşkı, şiirlerde karşılıklı ve mutlu yaşanan bir aşk olarak işlenmiştir.

Halit Fahri, "Çoban Saati" isimli şiirinde çoban ile Ayşe'nin aşkını, onların birlikte vakit geçirdikleri bir anı anlatarak kaleme almıştır.

Güneş benzer ufukta kocaman bir turunca,
Kızlar pınarbaşından dinler kaval sesini,
Yamaçta bir ağacın dalında oturunca
Çoban böyle çağırır her akşam Ayşesini

Nihayet gelir Ayşe son ışıklar içinde,
Sarı kır çiçekleri başını hâlelemiş!
Öpüşürler yabani sarmaşıklar içinde;
Bir buse ki yıldızlı ufuklar kadar geniş!

(...)

Çoban ile Ayşe birbirine âşıktır. Çoban güneşin batmaya başladığı her gün yamaçtaki bir ağacın dalına oturup kaval çalarak Ayşe'yi yanına çağırır. Ayşe de aynı duygularla onun yanına gider. Flört eden iki genç güz mevsiminde evlenecekleri için çok mutludurlar.

(...)
Alacakaranlıkta, baş başa, omuzomza,
Dönerler, köye doğru uzanıp gider sürü.
Düğünü düşünerek çoban gülümser kıza,
Kız gülümser tatlı bir baygınlıktan ötürü.

4.5.6. Emine

Anadolu kadınları için en çok kullanılan adlardan biri de Emine'dir. Bu adın çok fazla kişiye verilmesi, Türk şiirinde Anadolu kadınının "Emine" ismi ile sembolize edilerek anlatılması sonucunu doğurmuştur. "Ayşe"den sonra üzerine en çok şiir yazılan isim "Emine"dir.

Emine de Ayşe gibi Anadolu kadınının en güzellerindendir. Tarlada çalışan Emine Anadolu gençlerinin dikkatini çekip onları kendine âşık etmiştir. Emine, güzel, çalışkan, becerikli Anadolu kadınının temsilcisidir.

Cemal Oğuz Öcal'ın "Eminem" başlıklı şiiri Anadolu kadınının önemini ve yüceliğini Emine silüetinde anlatan bir şiirdir. Bu şiirin fikir boyutu, o dönemde yaşayan Anadolu kadınlarının ve şairlerinin ortak noktasını ortaya koymaktadır.

Üstünde ülkemin bir pırlantasın;
İmbikten süzülmüş bir lavantasın..
Görmedim bir inci el diyarında:
Gözleri sen gibi, çakır, Eminem!.
(...)

Şiirin ilk dörtlüğü Emine'nin Anadolu topraklarındaki önemi ve güzelliği üzerinedir. Şair, Emine için "pırlanta" benzetmesini kullanarak, her şeyden önce ona verilen değeri anlatmaya çalışmıştır. Türk insanı kadınına her zaman çok önem vermiş, onu erinin yanında görmeğe alışmıştır. Şair, bu gelenekten bahsettikten sonra sözü Emine'nin güzelliğine getirmiştir. Emine, lavanta gibi kokan, gözleri mavi, inci gibi zarif, güzel bir kızdır.

Emine'nin Anadolu kadınına sembol oluşunun en önemli nedenlerinden biri de onun güçlü bir yapıya sahip oluşudur. O, bu gücü, Mustafa Kemal Atatürk'ten almıştır.

(...)
Yurdumun incisi, Türkün öz kızı;
Aldın Atatürk'ten sen, engin hızı…
Bekliyor yavuklun sınır başında;
Korkmazsın bilirim vur kır Eminem!
(...)

Anadolu kadını yalnızca güzelliği ile değil toplumsal hayattaki konumuyla da şiirlere konu olmuştur. Özellikle Kurtuluş Savaşı yıllarında verdiği mücadele, gösterdiği gayret Türk halkı içindeki yerini somutlaştırması açısından çok etkili olmuştur. Atatürk'ün Türk kadınına yönelik çalışmaları, onlara siyasal, sosyal ve kültürel hayatta önemli görevler yüklemesi Türk kadınının ön saflarda yer almasını sağlamıştır. Oğuz Öcal, bu dörtlükte, Anadolu kadınının bu yönüne dikkat çekmiştir. Yurdun incisi Emine, Atatürk sayesinde statüsüne ve gücüne kavuşmuş bir Anadolu kadınıdır. O, bu gücünü Anadolu'nun kurtuluş mücadelesinde tam anlamıyla ortaya koymuştur. Yavuklusu sınırda savaşırken o da Anadolu'nun iç kesimlerini korumak için korkmadan beklemiştir. Düşmanla çarpışmaktan korkmayan, savaşçı bir kimliğe sahip Türk kızı Emine, bu yönüyle şiirlerde yerini almıştır.

Necmettin Veysi, "Tarla Başında" isimli şiirinde Emine'nin tüm bu vasıflarını kaleme almıştır. Güzel, âşık olunan, çalışkan Emine onun sevdiği Anadolu kızıdır.

(...)
Gözü gök rengine benzer de ondan
O tombul, şen kıza herkes (Çakır) der,
(Vermiş)i çıldırtmak ister de ondan
O, böyle süslenip tarlaya gider…

Nazar boncuğudur (Vermiş)in gülü,
Köyü her belâdan tanrı esirger;
O kumral saçları tek tek örgülü,
Omzundan sarkıp beline değer…
(…)

Bu şiirin anlatıcısı şairin kendisidir. Veysi, Emine'nin güzelliğini ve Emine ile Vermiş'in evlilikle sonuçlanan aşkını anlatmaktadır.

Emine, mavi gözlü, tombul, kumral saçlı güzel bir köylü kızı, Vermiş gönlünü Emine'ye kaptırmış Anadolu gencidir. Mavi gözleriyle köyün nazar boncuğu olan Emine'ye köylüler "Çakır" adını vermişlerdir. Emine'yi tarlada gördüğünde heyecanlanan Vermiş'in tek isteği Emine ile evlenmektir. Emine de Vermiş'e âşıktır. Tarlaya süslenerek gitmesi, onun da Vermiş'e gönül verdiğini göstermektedir. Emine'nin, güzelliği ile Vermiş'i nasıl etkilediğini şair, şu dizelerde anlatmıştır:

(…)
Gelincik çiçeği dudakları var;
Sesi ne kadar hoş, hele gülmesi;
(Vermiş)in kalbine sanki ok saplar,
O ince belinin bir bükülmesi!...
(…)

Emine'nin güzelliği bir "ok" gibi Vermiş'in gönlüne saplanmıştır. Kalbinde aşkın acısını hisseden Vermiş, çok geçmeden sevdiğine kavuşmuş, Emine ile Vermiş'in aşkı mutlu sona ulaşmıştır.

(…)
Bir ay sonra oldu bir köy düğünü,
Kavuşmuştu (Vermiş) (Emine)sine;
Gelin olduğunun ertesi günü,
El öpmeğe gitti kız ninesine…

Emine'ye âşık olan Anadolu gençlerinden biri de Mehmet Onbaşı'dır. Mehmet Onbaşı, Ali Hadi Okan'ın "Yol Verin, Dağlar!..." isimli şiirinin kahramanıdır. Savaşa giden Mehmet Onbaşı'nın arzusu, köye dönmek ve sevdiği Anadolu kızı Emine'ye kavuşmaktır.

Eminem sılada yas tutup ağlar
Yol verin geçeyim yol verin dağlar
Çözülsün bahtıma dolanan bağlar
Yol verin geçeyim yol verin dağlar
(...)

Emine de sevdiğinin dönmesini istemektedir. Mehmet Onbaşı için gözyaşı döken Emine'nin bu hâli Mehmet Onbaşı'yı üzdüğü için o da bir an önce köyüne dönmek arzusundadır.

Vehbi Cem Aşkun ise, âşık olduğu güzel, Emine başkasına yâr olan şairdir. Aşkun, "Eminem" isimli şiirinde Emine'ye aşkını ve Emine'nin başka biriyle olan evliliğini anlatmıştır. Âşık, Emine gelinliği giyip gitmiş olsa da – bir ümitle – hâlâ onu beklemektedir.

(...)
Dediler gelinlik gör ne yaraştı,
Baktı da bütün köy imrendi sana!
O ne boy, o ne bos, görenler şaştı,
Ne de çok özenmiş yaratan ona!

Bu sessiz gidişin içimde bilsen,
Ne derin onulmaz bir yara açtı!
Dediler sevinme, ağla yas tut sen,
Eminen yitirdin, elinden kaçtı!.

Köyün güzel kızı Emine, gelinlik giydiğinde çok daha güzelleşmiş, onu gören köylüler Allah'ın onu özenerek yarattığına inanmışlardır. Ardından âşığa dönen köylüler, ona Emine'yi kaçırdığı için yas tutması gerektiğini söylemişlerdir. Emine'nin evliliği âşığın gönlünde kapanmayacak bir yara açsa da o, aşkından vazgeçmeyerek Emine'ye geri dönmesi için yalvarmaya devam etmiştir.

(...)
Ağladım arkandan saçımı yoldum,
Tezce gel gecikme aman Eminem!
Bu acı derdi ben çekemez oldum,
Yosmalar yosması yaman Eminem!.
(...)

Âşık, evli Emine'den kendisine dönmesini istemektedir. Bunu isterken Emine'ye "yosmalar yosması" diye hitap etmesi, olumlu özelliklerle tanıdığımız Emine'nin farklı bir yönünü ortaya koymaktadır. Emine saf bir Anadolu kızı değildir. Köyün erkeklerine ümit vererek hepsinin gönlünü fetheden, ancak zamanı geldiğinde içlerinden bir tanesi ile evlenip giden bir kadındır. Şair, kendisine ümit veren Emine'ye bu nedenle "yosmalar yosması" yakıştırması yapmıştır. Bu yakıştırma hem eleştirel hem de küçümseyici bir tavrı beraberinde taşımaktadır.

Emine'ye âşık Anadolu gencinin ondan bazı istekleri vardır. Bunlardan en önemlisi aşkına karşılık vermesidir. Bunun dışında flört etmeyi isteyen âşıklar da vardır. Mehmet Necati, "Emine'den Arzular" isimli şiirinde genç âşıkların bu isteklerini dile getirmiştir.

Sevda bahçesinde açan gül gibi,
Dört yana kokular saçan gül gibi,
Birlikte çırpınan bir gönül gibi,
Sandalda tenhaca kalsak Eminem.
(...)

Âşığın isteği Emine ile gezmek, flört etmektir. Bunun için sandalı tercih eden âşık, Emine'yi sandala davet etmiştir. Onun amacı, bu sandal ile "hayat denizi"ne açılmaktır. Şair, ikinci dörtlükte bu amacını açıklamıştır.

(...)
Hayat bir denizdir, bizse bir gemi
Atalım sulara yesi (yas mı?), elemi
Eserken baharın serin meltemi
Sandalı denize salsak Eminem
(...)

Âşığın istediği sadece bir sandal gezintisi değildir. Sandal gezintisi gerçeğin üzerini örten bir hayaldir. Şair, âşığın, birliktelik teklifini bu hayalini arkasına gizlemiştir.

Hayat ⟶ deniz

Aşk ⟶ sandal

Âşık, sevdiğine bu hayatı birlikte yaşayalım mesajı vermektedir. Bu mesajda, hayat "deniz", aşk ise "sandal" olarak imajlaştırılmıştır. Âşığın isteği, Emine ile birlikte aşkını sandal yapıp "denize" yani "hayat"a açılmaktır.

4.5.7. Kezban

Kezban ile ilgili şiirlerin çoğu, Kezban'a âşık olanlar ya da Kezban'ın aşkları üzerinedir. Kezban, Atatürk Dönemi şiirlerinde çoğunlukla Anadolu kadınını, güzelliği ile temsil etmektedir. Onun güzelliğine Anadolu topraklarındaki çoban, zeybek, Anadolu genci, şehirli gençler vs. âşıktır. Kezban da zaman zaman gönlünü onlara kaptırmıştır.

Kezban'a gönlünü kaptıran şehirli gencin aşkını Salih Vecdi Bora, "Kezban!" isimli şiirinde anlatmıştır. Şehirli delikanlı çeşme başında gördüğü Kezban'a âşık olmuş, her şeyden vazgeçip köyde onunla yaşamak arzusunu dile getirmiştir.

İçime aşkın gibi akan şu gür çeşmeden
İçimdeki sevgiyi sana biraz eşmeden
Kınalı avucunla bi yol su ver içeyim
İmkân var mı Kezbanım? Bu sevgiden geçeyim.
(...)

Şehirli delikanlının gönlüne çeşmeden akan gür su gibi Kezban'ın aşkı akmış ve gönlünü doldurmuştur. Şehirli gencin isteği, Kezban'ın kınalı avucundan su içirerek kendisine karşılık vermesidir. Onun bu sevdadan vazgeçmesi mümkün değildir.

(...)
Kezban sana âşıkım hem köyüne âşıkım
Sanma köylüden başka ben bir zübbe ve şıkım
Ömrümüzce beş evli köylerde yaşayalım.
Gel bu aşkı seninle birlikte paylaşalım
(...)

Anadolu köylerini gören şehirli insan, hem bu köyün güzeline hem de köye âşık olmuştur. O, bu aşkta samimi ve ciddidir. Bu samimiyetini ve ciddiyetini, aşkı uğruna şehirden vazgeçip köyde yaşayacağını söyleyerek dile getirmiştir. Tüm bu itiraflardan sonra sevdiğinden olumlu bir cevap bekleyen âşık, son dörtlükte sözü Anadolu aşkına getirerek, şiiri kişisellikten çıkarıp Anadoluculuk fikrine dayandırmıştır.

(...)
Kezbanlar bana yeter, bu güzel köyler yeter,
Sevgiliden ayrılmak elbet ölümden beter,

Bu köylerden, kızlardan yokken başka sevgilim
Onlardan ayrı düşmek bana herşeyden elim..

Kezban'a âşık şehirli genç, şiirin son dörtlüğünde Anadolu âşığı bir gence dönüşmüştür. Şehirli genç, Anadolu'yu ve Anadolu insanını görünce gerçeklerin farkına varmış ve tek aşkının, yaşadığı topraklar olması gerektiğine karar vermiştir. Bunca yıl köylerden oradaki insanlardan ayrı kaldığı için üzülen âşık, bundan sonra da en büyük üzüntü nedeninin bu ayrılık olacağını anlamış ve köylerde, köylülerle yaşayacağının haberini vermiştir.

Bu durum, dönemin bir kısım aydınlarının yaşadığı bir durumdur. Kurtuluş Savaşı yıllarında ve savaştan sonra Anadolu gerçeğiyle tanışan sanat ve fikir adamları, yaşadıkları yeri bırakıp çeşitli görevlerle köye göçe başlamışlardır. Onların amacı şehirden kaçmak değil, köye, köylüye ulaşmaktır. Aydınların bu amaçlarla köye yönelişi Anadolu'nun sorunlarına çoğu zaman çözüm getirse de zaman zaman da köylü ile aydın arasında çatışmalara neden olmuştur. Salih Vecdi Bora, "Kezban!" isimli şiirinin son dörtlüğünde aydınların yaşadığı bu gerçeğe değinmiştir.

Bu gerçeği şiirleştiren isimlerden biri de Kâmuran K. Bozkır'dır. Bozkır, "Köylü Kardeşime" isimli şiirinde, Türk aydınının ağzından Anadolu ile ilgili ülküsünü anlatırken son dizelerde köylülerin adlarını sayarak onlar için var olduğunun mesajını vermiştir. Bu adlar Türk şiirinin sembol adlarıdır. Kezban da bunlardan biridir.

(...)
Köylüm
Kardeşim
Gönüllüm!
Sen gülünce silinecek yüreğimden tasam.
Ayşem
Kezban'ım
Mehmedim

Sizin için yaşıyorum
Yaşarsam….

Murat Ak Doğan'ın şiirinde ise Kezban ile ilgili gerçek anlatılmaktadır. Kezban, Kurtuluş Savaşı'nda tüm gücüyle savaşan Anadolu kadınıdır. Ak Doğan, "Ankaraya Giriyorlar!" isimli şiirinde Ayşe, Zehra, Zeynep, Kezban ve Fatma adları ile Anadolu kadınının bu savaştaki rolünü ele almıştır. Üzerine "hürriyet sorumluluğu" yüklenmiş Kezban, açlıktan zayıf düşmüş hâli ile bu savaşın ilk akla gelen kahramanlarındandır.

(…)
Kim bilir kaç gündür açsın bu yolda,
Takatın kalmamış bu zaif kolda.
Umzuna yüklenmiş hürriyet Kezban!
Ha, gayret Kezban!
(…)

4.5.8. Fatma

Taha Ay, Anadolu kadınlarına "Fatmacıklar" adını vermiş ve onları "Köy Kızları" başlıklı şiirinde çalışkanlıklarıyla, güzellikleriyle anlatmıştır.

Omzunda kırık desti.. keskin orak elinde,
İpekten işlemeli dağarcığı belinde
Ormanı inleterek dağa ilerliyorlar…

Bağrını güneş yakmış… nasırlaşmış elleri,
Akşam köye dönerken bu Toros güzelleri
Her çeşmenin başında bir türkü sölüyorlar…
(…)

Şiirin ilk üçlüklerinde Anadolu kadınlarının günlük hayatları anlatılmaktadır. Tarlada orak biçerek, eve su taşıyarak hayatlarını devam ettiren köylü kızlar

mutludurlar. Kızgın güneş, nasırlaşmış eller onlar için sorun yaratmamaktadır. Köylü kızların akşam eve türkü söyleyerek dönmeleri bu durumun samimi olduğunu göstermektedir.

(...)
Günden yanan tenleri bahtlarından da parlak,
Yarın güneş halinde tepelerden doğacak
Dağda hayat kazanan bu köy "Fatmacık"ları!
(...)

Şiirin dikkat çeken üçlüğü sonuncusudur. Taha Ay, bu üçlükte Anadolu kadınının mutluluğunun nedenini ve onun Türk toplumundaki konumunu üstü kapalı ifadelerle anlatmıştır. Anadolu kadını bahtı kara bir kadındır. Şair, kötü bir talih yaşayan Anadolu kadınlarının bu durumunu, tarlada çalışırken esmerleşen kadının, bahtından çok daha parlak olduğunu söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

Anadolu kadınının mücadelesi zor ve uzundur. Yıllarca varlığını ispatlamakla uğraşan Türk kadını, toplumsal yapıda kendine bir yer bulabilmek için çok çalışmış, sonuçta hem ülkesinin hem de kendi hayatının zaferini kazanmıştır. Şair, bunun gerçekliğine çok daha önceden inanmış ve bu inancını "Fatmacıklar"ın tepelerden güneş gibi doğacaklarını söyleyerek dile getirmiştir.

4.5.9. Zeynep

Zeynep, Anadolu kadınını daha çok güzellik özelliği ile temsil etmiştir. Zeynep üzerine yazılan şiirlerin ortak noktası Zeynep'in güzelliğidir. Ömer Bedrettin, Aka Gündüz'e ithafen yazdığı "Obanın Kızı" isimli şiirinde Zeynep'in güzelliğini ve işveli hâlini anlatmıştır. Şiirin ismi de Zeynep'in kendisini ön plana çıkaran bir özelliğe sahip olduğuna işaret etmektedir. Zeynep güzel saçları, renkli gözleri ve şen tavırları ile obada varlığını fark ettiren bir kızdır.

Bir şahin kanadının altından çıkar gibi,
Çıkmış siyah çadırdan obanın şen Zeynebi
Saçlarını tarıyor "İncesu"nun başında…
(…)
Ne yeşile benziyor, ne deniz mavisine;
Gözlerinin renginde sırça bilezikleri.
Karşısında "İncesu" bir sarhoş olmuş yine,
Türküsünü söylüyor obanın bu dilberi.
(…)
Gül, lâle, sünbül kokan kızıl dudaklar,
Çadırında bekliyen şen bir delikanlı var;
Zeynebe candan vurgun, yiğit bir nişanlı var…

Zeynep, güzel, işveli bir yörük kızıdır. Ömer Bedrettin, onun, saçlarını tararkenki işveli hâlinden hareketle fiziksel portresini vermiştir. Zeynep, obadaki çadırından çıkmış İncesu'yun başında saçlarını taramaktadır. Şairin ilk dikkatini çeken şey Zeynep'in renkli gözleridir. Obanın kızının yeşille mavi arasında kalan göz rengi ve aynı renkteki sırça bilezikleri onun alımlı hâlinin sebebidir. Zeynep'i gören İncesu bile bu alımdan etkilenmiş ve Zeynep'e âşık olmuştur. Şair, İncesu'yu kıvrılarak, dalgalanarak akışından ötürü aşk sarhoşu bir âşığa benzetmiştir.

Şair, diğer üçlükte yine Zeynep'in fiziğiyle ilgili olarak dudaklarına dikkat çekmiştir. Ömer Bedrettin'in, bu şiirinde, Anadolu kadınını cinsel yönüyle ele aldığı görülmektedir. Zeynep'in, Anadolu erkeğinin sadece gözleri ya da saçının güzelliği ile değil, "kızıl dudakları" ile de dikkatini çekmesi şairin, Zeynep'i cinsel bir obje olarak göstermek istemesindendir.

Zeynep'i güzelliği ile anlatan şairlerden biri de Mitat Ömer'dir. Ömer, Zeynep ile ilgili peşpeşe beş şiir yazmış ve bu şiirlerde Zeynep'in güzelliğinin yanında ona âşık olanların hâline de yer vermiştir.

Mitat Ömer'in Zeynep ile ilgili yazdığı şiiri "Zeynep, Gel, Doğru Söyle" isimli şiirdir. Bu şiirdeki Zeynep, Anadolu'nun simgesi olmuş Zeynep'tir. Şair, şiirinin başında bunu şu notla da belirtmiştir:

"Her Urfalı, Zeynebi Urfalı bilir. Urfa Türk kültürünün canlı kaynaklarından ise de bence Zeynep bütün Türklerindir."

Mitat Ömer, şiirlerine sadece Zeynep'i değil, Türk kadınını konu etmiştir. Bu şiirlerdeki güzel, alımlı, âşık olunan kız Anadolu kızıdır. Bu kızın adlarından biri de Zeynep'tir.

Köyde bir göz atmadan, en yosma gence bile,
Zıvanadan çıkardı, en ağır başlıları
Kırdırdı birbirine gençleri, yaşlıları,
Bir çiğnem sakız gibi dolaştı dilden dile…
(...)

Şiirin ilk dörtlüğü, Zeynep'in Anadolu halkı içindeki konumunu ortaya koymaktadır. Zeynep, güzelliği ile köydeki bütün erkekleri kendine âşık etmiş ve birbirine düşürmüştür. Bu durum, köylüler arasında Zeynep ile ilgili dedikoduların yayılmasına neden olmuştur.

Şair, şiirin son dörtlüğünde Zeynep'e bu yaşananların nedenini sormaktadır. Bu sorunun cevabı aslında bellidir. Ancak şair, bunu bilmezlikten gelerek Zeynep'ten bir açıklama beklemiştir.

(...)
Kızın yüzü ne büyülü? Kız, yalazadan mı sesin?
Yüzünü görenlerin benzi sarardı, soldu.

Sesini duyan gencin bağrı yandı, kül oldu.
Zeynep, gel, doğru söyle, in misin cin mi, nesin?

Mitat Ömer, "Gönül Zeynebe Değil…" isimli ikici şiirinde ise, aşk sarhoşluğuyla zor duruma düşmüş köylünün yaşadıkları karşısında Zeynep'in aldığı tavrı anlatmıştır. Bu tavır, genel olarak umursamaz ve ilgisiz bir tavırdır. Kullandığı kelimler, şairin bu duruma kızdığını göstermektedir. Âşıkların çektiği acı Zeynep'i hiç etkilememiştir. O, bu aşklara karşılık vermeden hayatını devam ettirmektedir.

(...)
Bir yudum su vermedi, kurumuş dudaklara;
Coşkun dereler gibi durmadan aktı geçti.
Ona açılan kollar, sarıldı topraklara…
Anlaşıldı bu kızın gönlü yok, duygusu yok.
Uğrunda can vererek ölene saygısı yok.
Sevmekten de korkmuyor, sevilmek kaygusu yok.
Gönül, Zeynebe değil, artık kendine acı!..

Zeynep, kendisine âşık olanlara karşılık vermemiştir. Şair, onu dereye benzetmiştir. Buradaki "coşkun dere" Zeynep, bu derenin suyuna ihtiyacı olan "kurumuş dudaklar" ise âşıklardır. Âşıklar, Zeynep'in aşkıyla yanmalarına rağmen ondan ufak bir karşılık görememişler ve sevdalarına değil ölüme kavuşmuşlardır. Zeynep, uğrunda ölenlere bile ilgisizdir, duyarsızdır. Mitat Ömer, bu büyük aşkın ölümle sonuçlandığını "ölüm"ü "âşıkların toprağa sarılması" şeklinde imajlaştırarak anlatmıştır.

Zeynep, aşklara karşılık vermediği gibi, uğruna can verenlerle de ilgilenmemiştir. Şaire göre bunun nedeni, onun sevilme kaygısının olmamasıdır. O, bu kaygıyı taşımadığı için hiç kimseyi sevmeye bile çalışmamıştır.

Mitat Ömer, Zeynep'in yaşadıklarının bunlardan ibaret olmadığını ve bu anlatılanların yalan olduğunu "Zeynebin Gönlü" isimli şiirinde kaleme almıştır. Zeynep de gönlü ve duyguları olan, sadece acı çektiren değil, aynı zamanda âşık olduğu kişi uğruna acılar çeken bir Anadolu kadınıdır.

(...)
Zeynebin gönlü, sanki, işlenmiş bin duygu olan;
Onunla görür, duyar, onunla dinlerdi o,
Örülmüş her duygusu, sanki bin bir kaygu olan,
Yüzü gülerken bile, içinden inlerdi o.
(...)
Gizledi sevgisini, sevdiğinden de Zeynep;
Bir çift söz konuşmadı sevdiği genç adamla…
Kuruttu göz yaşını gönlünde damla, damla;
Kıskandı sevdiğini, kendisinden de Zeynep…

Mitat Ömer, Zeynep üzerine yazdığı üçüncü şiirinde, onun duyguları olduğunu, dış görünüşü itibariyle umursamaz, sürekli gülen bir tip olmasına rağmen dertlerinin olduğunu anlatmıştır. O, bu dertlerle tek başına mücadele etmektedir. Öyle ki aşkını ve aşk acısını bile kendi içinde yaşamaktadır. Onlarca erkeğin peşinden koştuğu Zeynep, kendi sevdiği ile konuşmayı bile beceremeyiştir. Aşk acısını gönlüne atan masum Anadolu kadını, aşkını gözyaşını kurutuncaya kadar gizli yaşamıştır.

Uğruna şiirler yazılmış, ülküler söylenmiş Anadolu kadınının Zeynep ile ilgisi, türkülerle de dile getirilmiştir. "Zeynebim" türküsü hem güftesiyle hem bestesiyle pek çok insanın yüreğini etkileyen, harekete geçiren bir türküdür. Anadolu insanı, "Zeynep"in kendisi ile mutlu olmasa da "Zeynebim" türküsünün ritmi ile dertlerini, yorgunluklarını unutmuştur. Çiftçi de bunlardan biridir. M. Remzi, "Çiftçinin türküsü" isimli şiirinde Anadolu çiftçisinin bu ilgisine yer vermiştir.

(...)
Elini nasırlatan pulluğu, sürgüsüdür
Nakış çalışmasının en güzel bir süsüdür;
Akşam olunca onun bütün yorgunluğunu
Unutturan şey varsa "Zeynep" türküsüdür.

4.6. Anadolu Erkeği

1923-1938 yılları arasında, Anadolu kadını kadar Anadolu erkekleri de Türk şiirini meşgul eden tipler olmuşlardır. Bu dönemde yazılan şiirlerde Anadolu erkeklerinin cesur, çalışkan, âşık tiplerine sıkça rastlanmaktadır. Bunlar, Anadolu kadının da olduğu gibi, sembolleşmiş birkaç isim ile, Mehmet, Hasan, Ali, Ahmet vb., şiirlerde yerlerini almışlardır.

4.6.1. Mehmet

Türk toplumunun erkeklere en çok verdiği ad Mehmet'tir. Bunun nedeni, Mehmet adının Türk erkeğinin savaşçı özelliğini temsil ediyor olmasıdır. Her Türk erkeği asker olmak üzere yetiştirildiği için çoğuna bu ad verilmiştir. Savaşa giden her Türk erkeğinin adı Mehmet'tir; Türk askeri de Mehmetçik adıyla sembolleştirilmiştir. Bu, Türk milleti için hiç değişmeyecek bir ortak değer yargısıdır. O nedenle, şiirlerde, Anadolu erkeği en çok bu adla kaleme alınmıştır.

4.6.1.1. Yiğit Mehmet

Mehmet'in en karakteristik özelliği onun cesur bir savaşçı olmasıdır. Onun bu özelliği doğuştandır. Her Türk erkeği, Mehmet adıyla ve bu ada ait pek çok olumlu nitelikle dünyaya gelir. Mehmet askerlik çağı geldiğinde cepheye gider ve orada adının gerekliliklerini yerine getirir. Onun cephedeki kahramanlıkları, yiğitlikleri de şiirler aracılığıyla tüm Türk milletine duyurulur.

İsmail Safa, Mehmet'in hangil koşullarda savaştığını "Kızıl Kefenler" isimli şiirinde anlatmıştır. Şiirin ilk dizelerinde cephedeki durumu ve Mehmet'in bu durum karşısındaki tavrı ele alınmıştır.

Yüce dağlar parça parça kanayor..
Cephelerde mermi, misket, alev, duman kaynayor
Fedailer bombaları edinmişte oyuncak..
Yığın yığın et harmanı, kan deresi, kol, bacak;

Hey yaradan o ne mahşer, o ne yangın tufanı
O ne tuhaf, acı sesler, o ne insan kurbanı.
Yerler ateş, boşluk ateş, göğe vurmuş gazesi,
Sönüyor of zaman zaman binbir hayat tanesi
(...)

Cesur Türk askeri Mehmet, "mahşer" yerine benzeyen cephede savaşmaktadır. Anadolu'yu ele geçirmek için her türlü yolu deneyen düşmanlar, bombaları "oyuncak" gibi kullanarak Anadolu topraklarını "et harmanı" hâline getirmişlerdir. İsmail Safa, cephedeki hareketliliği gözü dönmüş düşmanların vahşiliklerini, onların bombaları "oyuncak" gibi kullandıklarını söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Düşman askerleri, bombaları hesapsızca Anadolu halkının üzerine bırakarak, yeri göğü ateşe vermişler ve pek çok insanın ölümüne sebep olmuşlardır. Şair, genç, yaşlı binlerce Anadolu insanının ölümünü "hayat tazesinin sönmesi" olarak imajlaştırmış ve Anadolu'nun savaş manzarasını betimleyerek anlatmıştır.

Şiirin bundan sonraki dizelerinde bu manzara karşısında Mehmet'in neler yaptığına yer verilmiştir. Mehmet ve dahil olduğu Türk ordusu, düşman ordularına saldırıya geçmişler ve onlara "Türk ırkına caka satılamayacağını" göstermişlerdir.

(...)
Enginlerde uğuldayıp çarpışırken boralar
Birdenbire bir amire boyun eğdi ovalar;
Yağız atlar sürülerek atıldılar ileri..
Kurşun gibi koşuyordu her biri,
Türk ırkına caka satmak gülünç olur diyerek
Bin telâşın hiddetiyle içlerini yiyerek,
Akın akın göğsü kızgın tunç bakışlı alaylar
Geçti dağlar, yalçınlardan coşkun akan gür çaylar.
(...)

"Bir Yolcuya" isimli şiirinde Anadolu'yu tarihî zeminiyle şiirine konu eden Necmettin Halil, Anadolu toprakları için çeşitli tanımlamalar yapmıştır. Anadolu, her karış toprağı "bir devrin battığı, vatan kalbinin attığı, hürriyet zevkinin tadıldığı yer"dir. Şair, bu tanımlamalar içinde Anadolu için savaşan Mehmet'e dair olanları da eklemiştir. Şiirin üçüncü ve dördüncü dörtlükleri, Anadolu'nun, Mehmet ve Mehmet'in bu topraklar için verdiği mücadelesi ile tanımlandığı dörtlüklerdir.

(...)
Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda
Gördüğün bu tümsek Anadolunda
İstiklâl uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmet'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele
Mehmedin düşmanı boğduğu sele
Mübarek kanını kattığı yerdir

Anadolu'da Anadolu'nun istiklâli ve Anadolu halkının namusu için en çok savaşan kişi "Mehmet"dir. Burada "en çok" sıfatı, daha çok nicelik olmakla birlikte nitelik de belirtmektedir. Türk askerlerinin hepsinin adının "Mehmet" oluşu nicelik

yönünü, Mehmet'in her şeyden vazgeçerek hayatını bu uğurda geçirmesi ise nitelik yönünü ortaya koymaktadır.

Anadolu'yu tanımlamak için kullanılması gereken en önemli ölçütlerden biri de Mehmet'in bu topraklardaki rolüdür. Necmettin Halil, bunu en iyi bilen ve özümseyen şair olarak, Anadolu'yu, "İstiklâl uğrunda, namus yolunda can veren Mehmedin yattığı yer" olarak tanımlamıştır. Bu tanımda, her Anadolu insanının Anadolu ile ilgili aklına gelecek ilk özellik gizlidir. Türk milleti, bu vatanın Mehmetçikler sayesinde kazanıldığını, korunduğunu hep bilmiş, her zaman da bilecektir.

Anadolu topraklarının bir diğer özelliği ise Mehmet'in kanıyla sulanmış olmasıdır. Necmettin Halil, bu gerçeği unutmamıştır. Mehmetçik kanını dökerek vatanını savunmuş ve düşmanı Anadolu'dan atmıştır. Anadolu'nun her karış toprağında Mehmet'in kanı bulunmaktadır. Bu da Mehmet adını almış tüm Türk erkeklerinin, vatanı için cephede korkusuzca ve cesurca savaşmalarının bir göstergesidir.

Mehmet'in vatanı uğruna cesurca nasıl savaştığını anlatan şairlerden biri de Şükûfe Nihal'dir. Şükûfe Nihal Başar, "Ayşe Kız, Sen Hoşça Kal!" isimli şiirinde cepheye giden Mehmet'in Ayşe ile vedalaşmasını anlatmaktadır. Bu vedalaşma sırasında Mehmet'in sarfettiği sözler, onun yiğit bir asker oluşunu destekler niteliktedir. Şairin, Mehmetçiğin ağzından aktardığı cümleler ikinci üçlükten itibaren başlamıştır.

(...)
"Öz yurduma kancıkça el atan yağı kimdir?
Tanık olsun gök Tanrı, tanık olsun kara yer,
Tek can kalana kadar bu topraklar bizimdir..."

Diyerek Mehmet Çavuş arandı siperleri,
Bir menekşe tepede buldu yakışan yeri...

Tırnaklar ile kazdı yarım arşın toprağı,
Üç kere öpüp dikti gül fidanı bayrağı;
(...)

Ülkesinin işgal edilmekte olduğunu gören Mehmet Çavuş, sipere koşmuş ve tırnaklarıyla kazdığı toprağa Türk bayrağını dikmiştir. Bayrağı dikerken Türk milletinin bu toprakları kimseye bırakmayacağını haykıran Mehmet Çavuş, Anadolu halkının duygularına tercüman olmuştur. Her bir ferdi cesur bir savaşçı olan Anadolu halkı, vatanını, Şükûfe Nihal'in "kancık" olarak nitelendirdiği düşmana bırakmayacaktır. Bunun için bir tek "can" kalana kadar mücadeleye devam edecek olan Türk ordusu Türk bayrağının göklerden inmesine razı değildir. Mehmet Çavuş, bu bayrağı büyük bir inançla dikmiştir. Türk bayrağı, hiç solmayacak bir "gül fidanı"dır. Bu fidan, hep toprakta dikili kalacak, büyüyüp güçlenecektir.

Yiğit Mehmet'in hikâyesini şiirine konu eden şairlerden biri de Hasan Âli Yücel'dir. Yücel, "Mehmet Çavuş" isimli şiirinde, Mehmet Çavuş'un cephelerde geçen hayat hikâyesini anlatmaktadır. Bu hikâye, Türk erkeğinin askerlik hikâyesidir. Uzun yıllar savaşmak zorunda kalan Mehmet'in cepheden cepheye nasıl koştuğu ve savaştığı altmış yaşındaki Mehmet Çavuş'un hatıralarıyla manzum şekilde anlatılmıştır.

Şiirin yazıldığı tarihte altmış yaşında olan Mehmet Çavuş'un askerlik hayatı yirmi yaşında, Yunan Harbi'ne gidişiyle başlamıştır. İlk savaştığı cephe Tsilya'dadır. Burası, Mehmet'in savaştığı ilk yer olmasına rağmen "doğuştan kahraman" Mehmet iyi bir savaşçı olduğunu göstermiştir.

(...)
Yiğit Mehmet doğuştan kahramandı.
Ateş, duman onu öyle sardı ki…
Hücumlarda öyle bir coşardı ki
Salladığı kılıç sanki yıldırım,

Fışkırttığı kanlar birer kıvılcım.
(...)

Mehmet, Yunanlılar karşısındaki ilk mücadeleden galip tarafın askeri olarak ayrılmış, köyüne Onbaşı Mehmet olarak dönmüştür. Köye dönünce evlenen, çoluk çocuğa karışan Mehmet Yemen'deki karışıklıklar nedeniyle yeniden askere çağrılmış ve cepheye gitmiştir. Üç yıl cephede kalan Mehmet, bu kez çavuş rütbesiyle köyüne dönmüş, ancak çok geçmeden Balkan Harbi'nin başlamasıyla tekrar savaşa katılmıştır. Hasan Âli Yücel, onun cepheden cepheye süren hayatını,

(...)
Sağken çıkan her savaşta var adı
(...)

dizesiyle anlatmıştır.

Balkan Harbi'nde iki yıl savaşan Mehmet Çavuş, yenilginin hüznüyle kırışmış alınla köyüne dönmüştür. Aradan iki yıl geçtikten sonra,

(...)
Bin dokuz yüz on dört yılında tekrar,
Türk oğluna pek zorlu bir savaş var.
Mehmet Çavuş bahtlı bir askerdi,
Onu talih, Çanakkaleye verdi.
(...)

dizelerinden de anlaşıldığı gibi, Mehmet Çavuş yeniden savaşa katılmıştır. Mehmet Çavuş için bu hem bir şans hem de mutluluktur. Şair, Mehmet Çavuş'un Çanakkale'de yaşadıklarını şu dizelerle anlatmıştır:

(...)
Kesilmişti Mehmet Çavuş bir arslan,
Bir hali var, sevgiliye kavuşan.
Harp meydanı onca böyle olurdu,

Toptan sesiyle candan neşe bulurdu.
(Siper kurdu) olmuştu onun adı,
Döğüşmenin neye benzermiş tadı?
O, ölümden korkmadı hiçbir zaman,
Ayrılmaktan korkuyordu ön saftan.
(...)

Ölümden korkmayan Mehmet Çavuş için harp meydanında top sesleri arasında savaşmak mutluluktur. Cepheden cepheye savaşlara katılan cesur Türk askerine bu nedenle "siper kurdu" adı verilmiştir. O, hep siperin ön saflarında savaşan bir asker olmuştur. Köyüne yenilginin hüznüyle dönse de savaşmanın gururunu hep yaşamıştır.

Çanakkale'de omzundan yaralanan Mehmet Çavuş iyileştikten sonra bu kez de Filistin'e gönderilmiştir. Orada mağlubiyeti yaşayan Mehmet Çavuş'un terhis olup köye dönüşü gözyaşlarıyla olmuştur.

(...)
Köyden çıkmıştı sevine sevine,
Fakat döndü göz yaş ile sevine
(...)

Köye dönen Mehmet, yenilgiyi Türk milletine yakıştıramamış ve kahraman Mustafa Kemal'in yeniden başa geçip Türk'e can vermesini ümit etmiştir. Şehirde, bu ümidin gerçekleşeceğini duyar duymaz köye dönen Mehmet, oğlu Ahmet ile birlikte savaşa katılmıştır. Mehmet Çavuş'un Kurtuluş Savaşı'nda neler yaşandığını Hasan Âli, şu dizelerde anlatmıştır:

(...)
Mehmet Çavuş durmadan döndü köye;
İlk işi bu oldu: "Ahmet, gel!..." diye
Genç oğlunu çağırdı yamacına.

"Bugün bize hizmet düştü vatana…"
"Yurt uğruna savaşıp cenk edelim!"
"Başımıza geçti Büyük Kumandan,"
"Nasıl kalır evinde öz Türk olan?"
Baba oğul geldiler Ankaraya;
(...)
Artık orda çarpıyordu Türk kalbi,
Başlamıştı Türkün istiklal harbi,
(...)

Mehmet ile oğlu Ahmet, Eskişehir'de, İnönü'de ve Sakarya'da, atalarından, Türklüklerinden cesaret alarak korkusuzca savaşmışlardır. Peşpeşe zaferlerle mutlu olan baba oğulu Sakarya'da ölüm ayırmıştır. Ahmet, bu savaşta şehit düşmüştür.

(...)
Can evinden vurdu çetin düşmanı,
Bir ok gibi Türkün demir imanı,
Mehmet Çavuş ne kadar çok sevindi,
Fakat kara bir haberle yerindi.
Şehit düşmüş tosun gibi Ahmedi,
"Bu acıyı kin etmeliyim!" dedi.
(...)

Oğlunun acısıyla daha çok kirlenen siper kurdu Mehmet Çavuş, Başkumandan Mustafa Kemal Paşa ile akından akına koşmaya devam etmiş ve İstiklâl Savaşı'nda yaşanan zafer coşkusunu tatmıştır.

(...)
Dumlupınar Başkumandan harbini
Mehmet Çavuş yaşadı rüya gibi.
Nasıl oldu anlamadı bu sır ne;
Bir akın var, o da girmiş içine
Bir akın var, Akdeniz'e koşuyor,

Türk ordusu bir sel olmuş, coşuyor.
Mehmet Çavuş, bu selde bir dalgaydı
O sel, koşup kaçanları boğaydı!...
(...)

Akdeniz'e doğru akınlara devam eden Türk ordusu, sel gibi, önüne her şeyi alarak hedefine ulaşmaktadır. Şaire göre bu selin her bir dalgası, Türk askerinin hücumudur. Mehmet Çavuş da bu dalgalardan biridir. O, her cephede olduğu gibi burada da korkusuzca ve ustaca savaşmış, düşmanı İzmir'de denize dökmeyi başarmıştır. Zaferin sahibi Mehmet Çavuş, yani Türk askeri, Türk ordusu olmuştur.

(...)
Türk istiklâl harbiydi bu, kazandık;
Namus için al kanlara boyandık.
(...)

Bu şiir, sadece Mehmet Çavuş'un değil, tüm Mehmetçiklerin yani cephede çarpışan Türk erkeklerinin hikâyesidir. Yıllarca saldırıya uğrayan ve işgal edilmeye çalışılan Anadolu toprakları her zaman Türk milletinin cesur, savaşçı erkekleri tarafından müdafaa edilmiştir. Türk erkekleri, vatanı kimseye bırakmamak, başka milletlere boyun eğmemek için hep görevde olmuşlardır.

Bu şiirde olduğu gibi çoğu Türk erkeğinin hayatı askerlikte geçmiştir. Savaşların uzun sürmesi, köyden çıkan Türk erlerinin yıllar sonra köye dönmelerine neden olmuştur.

Hasan Âli Yücel'in şiirindeki Mehmet Çavuş, köye yaşlanmış hâlde dönmüştür. Artık o sadece, çiftçilik yapabilecek ve torunlarına bakabilecek bir kişidir.

Ömer Bedrettin'in şiirindeki Mehmet de savaşa gitmiş ve yıllar sonra köyüne dönebilmiş bir Türk askeridir. Şair, "Sılanın Toprağında" isimli şiirinde Mehmet'in köye dönüşünü hüzün dolu bir manzara gibi anlatmıştır.

Hasretle çıkıyorken dağdan yukarı,
O açık alnı çekme sılanın rüzgârında!
Bak, kurtulan yurdunun taşları, toprakları,
Ayağını öpüyor yırtık çarıklarından…
(…)

Köyün hasretiyle yol alan Mehmet, herkesin gurur duyduğu bir Türk askeridir. Gazi Mehmet'in savaşta gösterdiği başarı sadece Anadolu halkının değil tabiatın da onunla gurur duymasına neden olmuştur. Kendilerini düşman işgalinden kurtaran taşlar ve toprak bile birer insan gibi onunla gurur duyduğunu dile getirmek heyecanındandır. Bunu, Mehmet'in ayağını öperek gösteren cansız varlıklar, şairin Mehmet ile ilgili fikrini destekleyen öğeler olarak şiirde yer almıştır. Şair, Mehmet'in vatanı için yaptıklarının önemini, yırtık çarıklarından yere değen ayaklar için "taşların, toprakların ayağı öpmesi" imajını kullanarak anlatmıştır. Şaire göre, bu gururu Mehmet de yaşamalıdır. Alnı açık Mehmet, sılanın rüzgârında bile başını eğmeden, başı dik yürüyerek bu gururu taşımalıdır.

Bedrettin, şiirin dördüncü dörtlüğünde Mehmet'in cephede uzun süre kaldığına dair ipuçları vermiştir. Mehmet'i ne yavrusu ne de köylü tanıyabilecektir. Çünkü savaşa giden Mehmet ile savaştan dönen Mehmet'in fizikî özellikleri farklıdır. Mehmet bir kolu kopmuş, saçları uzamış bir hâlde köyüne dönmüştür. Bu nedenle onu sadece yavrusunun değil köylüsünün de tanımaması normaldir. Şaire göre, Mehmet'i kesin olarak tanıyacak olanlar "başları dumanlı dağlar"dır. "Başları dumanlı" yani "düşünceli" dağların Mehmet'i tanımasının nedeni, Mehmet'in kendilerine benzemesidir. Mehmet, savaştan, zafer kazanmış olarak dönmesine rağmen gözü yaşlıdır. Bu yaşların nedeni dönüşün ona heyecan vermesindendir. Mehmet'in, yıllar sonra köyüne dönerken gözlerini kaplayan düşünce ve sevinçle

karışık ruh hâli dağların gözünden kaçmamış ve başı dumanlı dağlar Mehmet'i tanımıştır.

(...)
Kopmuş, çolak kolunla uzamış saçlarınla,
Al mintana damlayan şu sevinç yaşlarınla
Seni tanıyamazsa nur topu yavrun Mehmet
Şu başları dumanlı dağlar tanırlar elbet!...

4.6.1.2.Âşık Mehmet

Mehmet, şiirlerde, hem âşık olan hem de âşık olunandır. Tal'at Mithat, âşık olan ancak sevdiğinden karşılık göremeyen Mehmet'i konu olarak seçmiş, onun aşk derdiyle yaşadığı hüznü "Mehmed'in Türküsü" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

Kumluklara koşan ırmak
Yâre doğru akar, ağlar
Göz yaşımla coşan ırmak
Yâr önünde akar, ağlar..
(...)

Mehmet, bir güzele gönül kaptırmış, bütün varlığıyla onun peşine düşmüştür. Şiirin birinci dörtlüğü âşık Mehmet'in bu durumu üzerinedir. Şair, Mehmet'in büyük bir heyecanla yaşadığı bu hâli, onu "ırmak"a, aşkını da "ırmağın akışı"na benzeterek anlatmayı denemiştir. Sevgiliye kavuşmak için gözyaşı döken Mehmet'in gözyaşları, kumluklara doğru büyük bir coşkuyla akan ırmak gibidir. Irmağın suları hedefe nasıl varacaksa Mehmet'in gözyaşları da "vefasız peri"nin kalbine öyle gidecek ve Mehmet'e karşılık vermesini sağlayacaktır.

Şair, Mehmet'e yüz vermeyen sevgili için "vefasız peri" benzetmesini kullanmıştır. Âşık Mehmet bunu bilmesine rağmen, gönlüne söz geçiremediği için, sabırla sevmeye ve sevdiğinin peşinden gitmeye devam etmektedir.

(...)
Bir vefasız peri için
Çağlıyorsun gönül niçin
Bahtı siyah, için için
Yüreğimi yakar ağlar...

Aşkına karşılık bulabilmiş Mehmet'e, Ali Hadi Okan'ın "Yol Verin, Dağlar!..." isimli şiirinde rastlamaktayız. Mehmet Onbaşı dağlara, cepheye giderken köyünde bıraktığı Emine'sine kavuşacağı anın heyecanıyla, kendisine yol vermeleri için seslenmektedir.

Eminem sılada yas tutup ağlar
Yol verin geçeyim yol verin dağlar
Çözülsün bahtıma dolanan bağlar
Yol verin geçeyim yol verin dağlar
(...)

Emine, askerdeki sevdiğini, Mehmet'ini, terhis olana kadar beklemiştir. Bunu bilen Mehmet, Emine'ye bir an önce kavuşmak arzusundadır. Bu yüzden dağların kendisine yol açmasını istemektedir.

Emine gibi Ayşe de Mehmet'e âşık Anadolu kızlarından biridir. Ayşe'nin gönlü Mehmet'in aşkıyla doludur. "Ayşem" isimli şiirinde Ayşe'nin kötü kaderini anlatan Nazmi İlhami, şiirin son dörtlüğünde, bu kaderdeki aşk derdine de yer vermiştir.

(...)
Ver toprağa çeksin hıncını,
Duymasın ne keder ne sevincini.

Yıllardır, hasretin yakmış içini,
Gönlünü de Mehmet sürümüş Ayşem!

Zor hayat şartlarında yaşam mücadelesi veren Ayşe'nin kaderi talihsizliklerle doludur. Geçim derdi, tarlada çalışmanın zorlukları vb., Ayşe'nin mutsuzluğunun en önemli nedenleridir. Ayşe'nin mutsuz olmasının bir diğer nedeni ise yıllardır hasretini duyduğu Mehmet'ine kavuşamamış olmasıdır. Gönlü Mehmet'in aşkıyla işlenmiş Ayşe, hasretin sonlanmaması dolayısıyla üzülmektedir. Şair ona, üzüntüsünü toprakla paylaşmasını teklif etmiştir.

Mehmet ile Anadolu kadını arasında her daim var olmuş, sembolleşmiş aşk, Ali Kemal'in "Hasat ve Köylü Kadını" başlıklı şiirinde farklı imajlarla yeniden anlatılmıştır. Bu şiirdeki Mehmet, Anadolu erkeği, köylü kadın da Anadolu kadınının kendisidir. Şair, bu iki tip arasındaki kaçınılmaz aşkı, Mehmet için "hançer", köylü kadın içinse "yaralanmış kın" imajlarıyla anlatmıştır.

Mehmet denen hançerin yaralanmış kınıyım.
Bir dilenci sanmayın, ben köylü kadınıyım;
(...)

Gönlüne Mehmet'in aşkı düşen köylü kadın bu aşk ile yaralanmıştır. Çünkü aşk insanı mutlu etse de yüreğe dert salan bir duygudur. En hassas duygu olan aşk, yüreği de hassaslaştırmakta, bu nedenle de en derin aşkların tarafları hep mutsuz olmaktadır. Köylü kadın da bunlardan biridir. Tarlada çalışırken çok kötü bir hâl alan dış görünüşünün yanında Mehmet'in aşk hançeriyle parçalanmış bir kalbi olan köylü kadını, aşktan, dilenci olmadığına dair açıklama yapmayı isteyecek kadar kötü etkilenmiştir.

4.8. Çoban

4.8.1. Çoban'ın Hayatı:

Anadolu topraklarında günlük hayat oldukça hareketlidir. Ancak bu hareketlilik günlerin tekrarından ibarettir. Bunun nedenlerinden biri Anadolu insanının geçim sıkıntısı içinde olmasıdır. Hayvancılıkla ve toprakla uğraşan Anadolu insanı hayatını devam ettirebilmek için gerekli olan zorunlu ihtiyaçların peşine düşmüştür. Bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için her gün tarlada çalışan, hayvanlarıyla uğraşan Anadolu insanının hayatı bu işlerin peşinde sıradan bir hâl almıştır. Çoban, sıradanlığı zorunlu bir sonuç olan hayat içindeki tiplerden biridir. Çoban'ın hayatı, Anadolu'daki günlük hayatın kesitlerinden biri ve bu hayatın tamamlayıcısıdır âdeta. Çünkü çobanın ömrü, sürü-sevgili-tabiat ekseninde geçmektedir. Her gün tabiatla buluşup sürülerini otlatan, kavalıyla aşkını anlatan çobanın hayatı bu şekilde sürmektedir. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde, çobanın yaşadığı hayatın bu yönü çokça ele alınan konulardan olmuştur.

Kemalettin Kâmi Kamu'nun "Bingöl Çobanları" isimli şiiri, Anadolu çobanlarının hayatının ve kişiliğinin, çobanın ağzından anlatıldığı önemli bir şiirdir.

Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum,
Bu dağların eskiden aşinâsıdır soyum,
Bekçileri gibiyiz "eben ced" buraların..
Bu tenhâ derelerin, bu vahşi kayaların
Görmediği gün yoktur sürü peşinde bizi,
Her gün aynı pınardan doldurur testimizi
(...)

Şiirin kahramanı olan Bingöl çobanının hayatı, dağlarda sürü peşinde geçmektedir. Bu, onun kaderidir. Çünkü çobanlık ona dedelerinden kalmıştır. Bingöl toprakları yıllardır onların koruması altındadır. Bu sürekliliği, "Bekçileri gibiyiz"

diyerek anlatan çoban, Bingöl dağlarındaki hayatlarının her gün aynı işler peşinde geçtiğini söylemiştir. O da, ataları gibi, sürüsüyle her gün dağlara çıkmış, aynı pınardan suyunu doldurmuştur. Çoban için bir günde yapılacak işlerin büyük kısmını sürülerin peşinde dolaşmak oluşturmaktadır. Çobanın günü, sürülerini otlatarak geçmektedir.

Yaşar Nabi'nin "Küçük Çoban" isimli şiiri de çobanın bir gününü anlatmaktadır. Çoban için gün, güneş doğmadan başlar, akşam karanlığıyla sona erer. Çoban, sürüsüyle sabaha karşı dağa tırmanır, hava kararmaya başladığında da sürüsüyle birlikte köye döner. Bu hayat ona mutluluk verir. Kavalından çıkan nağmeler bunun en büyük kanıtıdır.

Küçük çoban ne bahtiyar, ne şensin,
Kavalının nağmeleri ne tatlı,
Ovalara taze hayat verirsin;
Ruhun uçan kuşlar gibi kanatlı…

Gün doğmadan tırmandığın tepeden
Selâmlarsın yeni doğan güneşi.
Sürünle sen akşam köye inerken
Kırı yakar gurupların ateşi…

Bu iki şiir, çobanın hayatının sürülerinin peşinde geçtiğini anlatmaktadır. A. Polat'ın "Çoban" isimli şiiri ise, çobanın sadece sürüleri otlatmaya götürüp getirmekle kalmadığını, onun bu işi esnasında başka uğraşlarla da meşgul olduğunu ortaya koymaktadır. Polat, şiirin her bir dörtlüğünde çobanın günlük hayatındaki diğer meşguliyetlerden söz etmiştir.

Bazan yamaca dalar,
Ya gönlünü kurcalar,
Yahut bir kaval çalar,

Sürülerin başında

Bazan türkü tutturur
Taşlara değnek vurur
Bazan bir hayal durur;
Çatık kara kaşında.
(...)

Sürüsüyle dağlara çıkan, vadilerde dolaşan çoban, sürü otlarken kaval çalarak, gönlünü kurcalayarak yahut da hayal kurarak vakit geçirir. Kaval, onun en yakın dostudur. Çünkü çobanın dünyasını en iyi bilen odur. Kavaldan çıkan nağmeler, çobanın aklından geçen düşüncelerin ve gönlündeki duyguların tercümanıdır. Çobanın diğer dostu hayalleridir. Onun görünen hatta hayatının geçmesinde kurduğu hayallerin önemi büyüktür. Çünkü çoban bu hayaller sayesinde yalnızlıktan kurtulup dünya ve hayat ile bağını devam ettirebilmektedir.

Çobanın hayatını anlatan şairlerden biri de A. Cemil Miroğlu'dur. Miroğlu, "Çoban" isimli şiirinde, çobanın tabiat, kaval, sürü, türkü, sevgili etrafında yaşadığı hayatı üç dörtlükte şöyle anlatmıştır:

Göynünde köydeki güzel Ayşesi,
Bir dal gölgesinde yatıyor çoban…
Kıra yayıldıkça çıngırak sesi,
Sürüsüne bir göz atıyor çoban.

Kopmuş bir gül gibi solan akşama,
Ufukta saçını yolan akşama
Koyu gölgelerle dolan akşama
Kavalından bir "ah!" katıyor çoban…
(...)

Çobanın bir günü sadece sürülerini otlatarak değil, gönlündeki köylü güzeli Ayşe'yi düşünerek ve aşk derdini kavalıyla dindirmeye çalışarak geçmektedir. Sürü kıra yayılırken bir dal gölgesinde yatan çobanın aklından sadece sevdiği geçmektedir. Onun hayaliyle düşüncelere dalan çoban, derdini akşam ile paylaşmak ister; çünkü akşamın kendisini anlayacağına inanır. Akşam karanlığı, onun da dertli olduğunu göstermektedir. Bu yüzden çoban kavalını kullanarak çektiği aşk acısını, dert ortağı olarak seçtiği akşama anlatmaktadır.

Çobanın hayatındaki sınırlılık Behçet Kemal'in şiirinde çoban tarafından açıkça ortaya konmuştur. Çağlar, "Çobandan 3 Türkümsü Birşey…" başlıklı şiirinde çobanın hayatının "yayla, sürü, sevgili"den ibaret olduğunu çobana itiraf ettirmiştir.

(...)
Bulutlar sürü sürü, yıldızlar göz göz insin
Benim görebildiğim: yaylam, sürüm ve sensin…

Çobanın dünyasında her gün gezdiği yayla, her gün otlattığı sürü ve sevgisi "yüreğine çağlayan gibi dökülmüş" sevgili vardır. Çoban, "hayat"ını yaylada sürülerini otlatırken sevdiğini düşünerek geçirip gitmektedir.

Çobanın, yaşadığı bu hayattan zevk aldığı muhakkaktır. Ziya Vehbi Altürk, "Çoban Türküleri" isimli şiirinde bu gerçeği dile getirmiştir.

(...)
Kavalının şen sesidir
Gönlümüzün hergün aşı..
Kır.. Gönlümün ülkesidir..

Davarı şen, kavalı şen,
Bir çobanım; dağı taşı

Çınlatırım gün sönerken…
(…)

"Gönlümün ülkesi" dediği "kır"da mutlu bir hayat süren çobanın bu mutluluğunun sebebi, aşkına karşılık bulmuş olmasıdır. Sevdiği kız, kendisine varmış ve çoban bu mutluluğunu kavalı ile herkese duyurmuştur. Bu şiirde de çobanın hayatının kır, kaval ve sevgili üçgenine sığdığı görülmektedir.

Buraya kadar tahlilini yaptığımız şiirlerde çobana ve çobanın hayatına dair "şen, mutlu" bir tablo çizilmiştir. Mehmet Türkmen Oğlu, "Çoban.." isimli şiirinde, bu tablonun içinde siyah rengin de olduğunu göstermiştir.

Türkmen Oğlu, şiirine, "siyah"a hiç değinmeyen hep "pembe" tonları kullanan, "hayal"e teslim olan şairlere eleştiri yaparak başlamıştır. Aslında onun eleştirdiği kişiler, dönemin aydın kimliğine bürünmüş şairlerdir. Bu nedenle de şiir, aydınların çobana yani Anadolu insanına yaklaşımını ve bakışını ortaya koyması açısından başka bir öneme sahiptir.

Ne yağız yüzlü mes'ut çobanlar,
Ne kaval sesi, iri çamlar,
Ne çamların ucunda tutuşuyor akşamlar!...
Hayali bırak şair
Çobanın kalbine gir.

Şiirin ilk beş dizesi, o güne kadar anlatılan herşeyin "yanlış / yalan" olduğu üzerinedir. Hem Anadolu topraklarını hem de Anadolu insanını yakından tanımaya gönderilen aydınlar çobanın hayatını kendi hayal dünyalarında şekillendirerek anlatmışlardır. Bunu fark eden Türkmenoğlu, tepkisini bu şiir ile dile getirmiştir.

Gördükleriyle değil hayalleriyle şiir yazan şairlerin anlattığı "mesut çobanlar, kaval sesi, iri çamlar vb." gerçeklerden uzaktır. Çünkü bu şairler, çobanın neler yaşadığını, onun kalbindeki samimi duyguları öğrenmeden "çoban"ı anlatmaya kalkmışlar, sonuçta "hayali bir çoban" yaratmışlardır.

Mehmet Türkmen Oğlu'nun gözlem ve tespitlerine göre Anadolu'daki çoban,

(...)
Onun iç çekişleri sanma Ayşe içindir..
Talihine bir isyan, Allahına bir kindir
(...)

dizelerinde ifade ettiği üzere, yaşadığı zor hayat nedeniyle kaderine isyan eden, Allah'ına kinlenen bir insandır. Onu isyana iten yaşam koşulları şunlardır: Geceleri uykusuz, gündüzleri yanar güneşin altında çalışmak zorunda olmaları, çalışmaktan yarılmış ayakları, sürülerinin aç kalması, sürekli bir dertlerinin oluşu.. Şair, bu olumsuzlukları şöyle dizeleştirmiştir:

(...)
Gece uykusuz kalır, gündüz yanar güneşte,
Bir cehennem bulursun sen gönlünü bir eşte…
Sayılmıyor saçının genç yaştaki akları,
Kuru bir tarla gibi yarılmış ayakları.
(...)
Neşesi uykudadır, dertleri uyanıktır
Ovaları kuru yanık, kayalar hep yosundur
Sürüler aç kalıyor çobanın derdi sonsuz.

Çobanın genel ruh hâlini, psikolojisini en iyi anlatan dize,

(...)

Neşesi uykudadır, dertleri uyanıktır.
(...)

dizesidir.

4.8.2. Çobanın Aşkı

Çobanın hayatındaki varlıklar oldukça sınırlıdır. Sürü, tabiat, kaval ve sevgili onu mutlu eden dört varlıktır. Bunların içinde tek bir tanesi çobanı çok mutlu etse de zaman zaman onun mutsuzluğuna da neden olmaktadır. O da sevgilidir. Bunun iki nedeni vardır. Biri sevgilinin nazlı oluşu diğeri ise çobanın kendini "zavallı" görmesi nedeniyle sevgiliye yaklaşamamasıdır. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde bu iki duruma da sıkça değinilmiştir. Çoban mutlu ve ümitsiz âşık olarak iki farklı görüntü ile şiire konu olmuştur.

4.8.2.1. Mutlu Âşık Çoban

Çobanın tabiat ve sürü ile geçirdiği vakitler onun kendisini dünyadan soyutlamasına neden olmamış, çoban da bir birey olarak sosyal hayatta yer edinmeyi başarmıştır. Bunda çobanın bazen gönlünde bazen hayalinde bazen de karşılıklı bir ilişkide yaşadığı aşk hayatının önemli bir tesiri vardır. O, bu aşkı yaşayarak toplumda yeri olduğunu ortaya koymuştur.

Abdülkadir Karahan, Anadolu çobanını âşık sıfatıyla tanımlamış bir şairdir. Ona göre çoban "aşkın en kudretli büyük bestekârı"dır. Şair, "Çobanlar" isimli şiirinde çobanın bu özelliğini ona olan hayranlığıyla şöyle anlatmıştır:

Ey aşkın en kudretli büyük bestekârları,
İçli terennümünüz gönülleri inletir;

Coşkun kavalınızın aksi ruhun sesidir!.

Sabah şafak sökerken elinizdedir kaval;
Vadi, yaylâ, dağ, ova her şey size der ki:-ÇaL
Çal ey kalbi ateşli, hoştur ömrün baharı..
(...)

Çoban, şairin zihninde, kavalıyla aşkını tüm tabiata anlatan âşık kimliğiyle yer almıştır. Şaire göre bütün gün kaval çalarak Anadolu topraklarında gezinen çobanın derdi ateşli kalbinde yaşadıklarını anlatmaktır. Onun kavalından çıkan coşkun sesler aslında çobanın ruhundaki aşk sızısının sesleridir. Bu sesler çobanın yüreğinin kanadığını göstermektedir. Şairi bu fikre iten şey ise kavalın doğal sesidir. Kavaldan gelen hüzünlü melodiler, yüreğindeki derdi anlatmaya çalışan çobanın yaşadığı sızının sesi gibidir. Çoban bu dedini dert ortağı olan sürüsüne ve kırlara anlatarak rahatlamak ister.

(...)
Üflersiniz kavalı en içli bir istekle
Bu kanayan yürekten duyulan bir sızıdır.
İki dert ortağınız: güzel sürü, sessiz kır!
(...)

Şiirin son üçlüğü şairin çobanın yaşadığı aşk hâline imrendiğini göstermektedir. Bu durum, okuyucuyu, çobanın da aşkın bu hâlinden mutlu olduğu sonucuna götürebilir. Çünkü kavalın sesi, yaşananlar ne kadar güzel olursa olsun, aşkın insana verdiği hüznün ön plana çıkmasına neden olur. Bunun farkında olan şair, çobanın aşkına ve hayatına vurgun olduğunu söyleyek onun yaşadığı aşkın da güzel ve mutluluk verici olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Aşkınıza vurgunum, hayatınıza hayran;
Bende haykırıyorum, bende de o heyecan

Yaşıyor taze bir ruh, ateşli bir yürekle…

Çoban, aşkını tek başına yaşamaz. Onun aşkı gizli değildir. Tabiat, sürü, köy ve sevdiği kız çobanın aşkından haberdardır. Çoban, aşkını ilân eder. Çünkü onun isteği sevdiğinin yanında olmak ve onunla evlenmektir. Çoğu zaman aşkına karşılık bulan çoban, bundan duyduğu mutluluğu da yine kavalıyla ve türkülerle etrafa duyurur.

Halit Fahri'nin "Çoban Saati" isimli şiirindeki çoban, sevdiği kızdan, Ayşe'den aşkına karşılık bulmuş ve Ayşe'yi evliliğe ikna etmiş bir çobandır. Bu yüzden o, aşkını hiçbir çekincesi olmadan yaşamıştır. Çoban ile Ayşe'nin aşkı, saf köylü insanının yaşadığı aşktan farklıdır. Halit Fahri, bu durumu, Çoban ile Ayşe arasındaki cinsel yakınlaşmaya da yer vererek anlatmıştır.

Güneş benzer ufukta kocaman bir turunca,
Kızlar pınarbaşından dinler kaval sesini.
Yamaçta bir ağacın altında oturunca
Çoban öyle çağırır her akşam Ayşesini.

Nihayet gelir Ayşe son ışıklar içinde,
Sarı kır çiçekleri başını hâlelemiş!
Öpüşürler yabani sarmaşıklar içinde
Bir buse ki yıldızlı ufuklar kadar geniş!
(...)

Çoban ile Ayşe birbirlerine âşık gençlerdir. İkisinin de isteği bir an önce evlenmektir. Bu heyecanla, aşklarını her akşam buluşup sevişmelerle yaşayan çift çok mutludur. Birbirlerine kondurdukları öpücükler yaşadıkları aşkın büyüklüğünü anlatmak istercesine içtendir. Şair, bunu, öpücüğün "yıldızlı ufuklar kadar geniş" olduğunu söyleyerek dile getirmiştir.

Çoban ile Ayşe'nin aşkı son bulmayacak bir aştır. Ayşe'nin kendini çobana teslim etmesi bunun önemli bir göstergesidir. Onların bu aşkı evlilikle daha da büyüyecektir.

(...)
Bu yıl güz mevsiminde artık evlenecekler,
Kız sevinçle yatacak çobanın dizine.
Ayşe'nin saçındaki nazlı sarı çiçekler
Kızlığından yadigâr kalacak çeyizine…

Çoban, hayatındaki güzel kızın yerini Behçet Kemal'in "Çoban'dan 3 Türkümsü Birşey.." isimli şiirinde şöyle haykırmıştır:

(...)
Bulutlar sürü sürü, yıldızlar göz göz insin
Benim görebildiğim: yaylam, sürüm ve sensin…
(...)

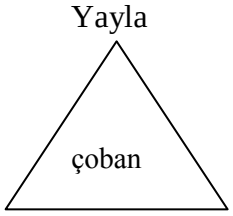

Sürü Sevgili

Behçet Kemal, çobanın duygularına tercüman olmuştur. Anadolu'da yaşayan çobanın dünyasını bu üç varlık oluşturmaktadır. Çobanın bunlardan vazgeçmesi mümkün değildir. O, tabiatın zor şartlarına, sürünün inatçılığına ve sevgilinin nazlarına rağmen onlarla yaşamaktan vazgeçmeyecektir.

Osman Nuri'nin "Bizim Çobana" isimli şiirindeki âşık çift de çoban ile Ayşe'dir. Onlar da evlenecekleri günü heyecanla beklemektedirler. Şair, onların bu heyecanını çobana nasihatler vererek anlatmaya çalışmıştır.

Dağların ardına gömülen güne,
Bakarak gönlünü serinlet çoban.
Baharda olacak şanlı düğüne
Sevinçle ruhunu derinlet çoban…
(…)

Çoban, Ayşe'nin aşkıyla heyecanlı günler geçirmektedir. Şair, âşık çobana, Ayşe'ye kavuşacağı güne bir gün daha yaklaştığını, gönlünü serin ve ruhunu derin tutarak aşkının tadını çıkarmasını söylemektedir.

(…)
Ayşenin gözünden dökülen yaşlar,
Sana kavuştuğu içindir çoban..
Sizi o bağrına basan yamaçlar
İnlerse coştuğu içindir çoban…

Şair son dörtlükte aşkın üçüncü bir kişi daha olduğundan bahsetmiştir. Bu kişi aşkın mekânı olan tabiattır. Ayşe ile Çoban birbirlerine kavuştuklarında bu mutluluğu tabiat da onlarla paylaşacaktır. Çünkü onların aşkının en yakın tanığı tabiattır.

4.8.2.2. Ümitsiz Âşık Çoban

Çoban için aşk daha çok bir kalp sızısıdır. Yalnızlığa alışkın olan çoban, aşkını da yalnız yaşamaktan korkmaz. O, gönlüne sevdası düşen güzeli hayalinde yaşatarak, aşkın acı veren yanıyla hayatını sürdürmeye çalışır. Onun bu durumunu en iyi anlatan, çobanın yakın dostu kavaldır. Kavalın inleyen sesi, çobanın gönlündeki yangını en iyi anlatan sestir. Herkes bu aletin sesinin çobanın duygularına aracı

olduğunu bilir. Kaval, çobanın ümitsiz, karşılıksız aşkının tercümanı gibidir. Şairler, çobanın hayatının bu üzücü yönünü şiirlerinde, daha çok "inleyen kaval" sembolüyle anlatmışlardır.

Ahmet Nazım'ın "Çoban" isimli şiirinde ümitsiz bir aşkı yaşayan çobanın kötü ruh hâli anlatılmaktadır.

Neden garip, garip ufka dalarsın,
Niçin yanık yanık kaval çalarsın,
Göklere, böyle, hicran salarsın:
(...)
Kavalından niçin hep figan çıkar?
Yas tutmak olur mu geçmeden bahar,
Yurdun mu yakıldı, ölen mi var
(...)

Şair, aşk yüzünden acı çeken çobanın bu derbeder hâline şaşırmaktadır. Çünkü ona göre, çobanın sahip olduğu pek çok güzellik vardır. "Yemyeşil yurt, gözleri sürmeli kuzular, yakutlu sular.." çobanın mutlu olmasını sağlayacak varlıklardır. Ancak aşk derdine düşen çoban bu güzelliklerin farkında bile değildir. Nazım, çobanın dikkatini sahip olduğu bu şansa çekerek onu "yurdun yanmadığının, ölümün olmadığını" söyleyerek teselli etmeye çalışmıştır.

Şair, teselli gayretinde ısrarlıdır. Çünkü o da çobanın acı çekmesine çok üzülmektedir.

(...)
Öyle için için ağlama çoban,
Sen de yüreğimi dağlama çoban!..

Çobanın kavalından çıkan "inleyişler"i duyan bir şair de M. Fikret'tir. Fikret, çobanın üzüntülü halini görünce, ona aşk ateşine düşüp düşmediğini sorar. Çünkü kavaldan çıkan sesler onun aşk ateşiyle yandığını göstermektedir.

Kırıkmı dertli kalbin kaval inliyor çoban?
Sanki bir hasretin var sanki yanıktır bağrın,
Şahikalar başını eğmiş dinliyor çoban,
Ginemi coştu aşkın yine mi taştı ağrın,

Tabiatı, çobanın kavalının inleyen sesi sarmış, dağların tepeleri dahi başını eğip kulağını bu sese vermiştir. Çünkü bu ses, çobanın dertli kalbinin sesidir. Hasret ile yanan bu kalp çok şey anlatmaktadır. Çobanın aşk derdiyle yandığını bilen herkes – tabiat, kaval, şair – onun derdine ortak olur.

Çobanın mutsuzluğunun, kalbindeki sızısının tek nedeni sevdiğinden ayrı oluşudur. Yüreği hasret ile dağlanan çoban, kendisini kavalıyla teselliye çalışır. Kemal Güneş, onun bu aşk hikâyesini "Çoban" isimli şiirinde şöyle anlatır:

Güzel çoban senin bu genç yaşında
Hangi tasa yüreğini dağlıyor

Yaslı çoban yeşil pınar başında
Kavaliyle gelmiş yine ağlıyor

Göz yaşları gice gündüz çağlıyor
Sevdiğinden uzak çoban ağlıyor

Çoban diyor yüreğimi dağlayan
Zeynebim bu pınarı çok severdi

Bu melek elleriyle kuruyan
Dudağıma bu pınardan su verdi.
(...)

Anadolu topraklarında yaşayan çobanın hikâyesi ayrılık acısı üzerine kuruludur. Sevdiği başkalarına yâr olan, ondan karşılık bulamayan çobanın hayatı yaşadıklarının acısıyla mutsuz geçmektedir. Bu şiirde de yaşanan üzüntünün nedeni ayrılık acısıdır. Ancak bu kez kavuşma ümidi yoktur. Çünkü Zeynep ebediyete kavuşmuştur. Zeynep'in ölümü çobanı çok üzmüştür. Genç yaştaki çobanın günleri gece gündüz ağlayarak geçmektedir. Yeşil pınarın başında Zeynep'in anısıyla hüzünlenen çobanın hikâyesinin önemli unsurlarından biri olan, bu hüznü duyuran yine kavalın sesidir.

Çobanın aşk hikâyesinin bir türlü mutlu sona ulaşamayışını Melih Artel ve Orhan Hançerlioğlu, "Kıvılcım" isimli eserdeki "Çoban" şiirinde şöyle anlatmışlardır:

Kirpiğinde alev, gözünde yaş var.
Saçının göründü artık akları..
Aşkını dağlarda besteliyorlar.
Sürünün şu hain çıngırakları.
(...)

Aşk ateşine düştüğü "kirpiklerindeki alevden, gözündeki yaş"tan belli olan çobanın ömrü bu aşkın ızdırabı ile geçmiştir. Şair, çobanın saçındaki aklardan bahsederek onun bu aşkın peşinde yaşlandığını ve acı çektiğini anlatmaya çalışmıştır.

Bu aşkın hüznünü somutlaştıran bir diğer şey ise, sürüdeki hayvanların çıngıraklarından çıkan "hazin sesler"dir. Bu kez hikâyenin anlatıcısı değişmiştir. Artel ve Hançerlioğlu, anlatıcı olarak sürüdeki hayvanları seçmiştir. Bu hayvanların çıngıraklarından çıkan sesler, çobanın saçlarının ağarmasının nedenini, vuslata varamayan aşkını beste yaparak dağlara anlatır.

4.8.3. Anadolu ve Köyün Sembolü Çoban

Atatürk Dönemi'nde yazılan bazı şiirler gösteriyor ki çoban Anadolu ve köyün sembollerinden biridir. O, günlük hayatıyla, geçim derdi ile, kaygılarıyla, aşklarıyla, köyün sosyal hayatındaki yeriyle vb., köyde yaşanan hayatın bir parçası olduğundan köy üzerine yazılan şiirlerde köye ait temel bir unsur olarak hep vardır. Köydeki yaşamı anlatan şiirlerde köylü, tabiat, tarla vb. gibi unsurların yanında çobanın adı da çoğunlukla geçmektedir.

Faruk Nafiz, "Memleket Türküleri" isimli şiirinde, aydınları Anadolu'ya davet ederken onlara çobandan bahsetmiş ve çobanla mutlaka tanışması gerektiğini anlatmaya çalışmıştır.

El gibi dolaşma Anadolu'nda,
Arkadaş, yurdunu içinden tanı:
Dinle bir yosmayı pınar yolunda,
Dinle bir yaylada garip çobanı.
(...)

Faruk Nafiz, bu şiirinde, Prof. Dr. Necat Birinci'nin tespitine göre, *"Anadolu'daki kalkınma hamlesine yürekten sarılmayan, asırlarca kendi içine kapalı yaşamış bu diyarı tanıma istek ve gayreti görülmeyen aydının"*(Birinci,2000:344) durumunu anlatmaktadır. Şiirin ilk dörtlüğünde şairin bu amacı ve aydına vermek istediği mesaj yer almaktadır.

Şaire göre, Anadolu'ya giden aydınlar, kendi vatanında bu toprakların yabancısı gibi, "el gibi", dolaşmaktadırlar. Anadolu'yu tanımak demek sadece bu topraklarda dolaşmak demek değildir. Anadolu'yu, Anadolu insanını kalkındıracak Türk aydını, onları yakından gözlemlemelidir. Örneğin pınar yolundaki bir yosmanın

nasıl türkü söylediğini, yayladaki garip çobanın neler anlattığını öğrenmelidir. Çünkü bunlar, Anadolu'da en çok karşılaşılan manzaralardır.

Çoban, Emin Recep'in "Köydeki Sabah" isimli şiirinde de köye ait oluşuyla ele alınmıştır. Şair, bu şiirde köyde sabahın nasıl yaşandığını anlatırken köy ile özdeşleşmiş horoz seslerini, inekleri, kırları, orakçıları, tarlaları, çiftçiyi ve çobanı anlatmıştır.

(...)
Şimdi sağmal inekler ağılda böğürüyor;
Tabiat sanki hazin bir rüyadan uyanmış.
Bir genç çoban sürünün arkasından yürüyor;
Yüzü yıllardan beri güneş altında yanmış!
(...)

Köydeki hareketli hayatın bir parçası da çobandır. Çoban, sabahın erken saatlerinde sürüsünün arkasından kırlara gider, akşam oluncaya kadar onları otlatır. Onun hayatı sürü peşinde geçer. Şair, bu durumu, çobanın yanık teninin "yıllardan beri güneş altında" kalmaktan olduğunu söyleyerek anlatmaya çalışır.

Köyde sabah vakti yaşanan hareketliliği anlatan şairlerden biri de Ahmet Hikmet'tir. Hikmet'in "Seherde Köyüm" isimli şiirinde köy sabahına ait varlıklar arasında "çoban" yine vardır. Sabahın neşeli sesinin sahibi çobandır. O, kaval ile şen türküler söylerken günün ilk ışıklarıyla yola koyulan köy kızlarına, sürülere eşlik eder.

(...)
Yılankavi yolları yüzü şen kızlar süsler,
Yolda köy yıldızları görünür birer birer,
Soğuk sular içerken sürüler Akpınardan,
Bir çoban kavalile şen türküler heceler...

Çoban sadece sabah değil, akşam vakti de köy manzarasının olmazsa olmazlarındandır. Çünkü köyde akşamın gelişini haber veren görüntülerden biri de çobanın sürüsüyle dağdan iniş resmidir. Şairler, bu nedenle, köydeki akşam manzarasını konu ederken çobana da bu manzarada yer vermişlerdir. Neriman Hikmet, bu şairlerden biridir. "Köyde Akşam" isimli şiirinin her iki dörtlüğünde de çoban, bahsi geçen en önemli kişi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Duyuldu yamaçlarda hazin bir kaval sesi
Akşamın kumral rengi sarınca ovaları.
Sönmüştü ufuklarda günün yorgun nefesi
Bir muhabbet ahengi doldurdu yuvaları.
(...)

Köyde akşam olunca ovaları kumral bir renk, yamaçları ise hazin bir ses sarar. Bu sesin sahibi çobanın kavalıdır. Çoban, ufuklarda günün yorgun nefesi tükenirken ona kavalıyla eşlik eder. Kavaldan çıkan nağmeler, sadece çobanın kırık gönlünün değil, günün bitişindeki hüznün de nağmeleridir.

Mehmet Faruk da köyün akşamını hüzün hâliyle şiirine taşımıştır. "Köyde Gün Sönerken" isimli şiirinde bu hüzünlü köy akşamının ayrılmaz seslerinden biri yine "Çoban"dır. Şair, inleyen kavalındaki aşk bestesi ile hem gönlünün hem de ufukta eriyen gündüzün nurunun üzüntüsünü yaşar. Onun kavalının sesi akşamın da sesidir.

(...)
Yamaçtan geliyor son çoban sesi,
Kavalda inliyor son aşk bestesi..
Elinde tuttuğun son gül destesi
Son hazin kokuyu salıyor yine!

Köyde akşam, üzüntü ve içe kapanma duygularının bir arada yaşandığı zaman dilimidir. Bunun nedeni günün bitişinin yarattığı hüzündür. Bu hüznü köydeki her

varlık yaşar. Hayvanlar, insanlar, tabiat havanın kararmasıyla hüzün havasına bürünür. Karanlık onları bir anda başka bir âleme taşır. Çalışan köylüye, otlayan sürüye, yemyeşil tabiata birdenbire matem havası çöker. Bu matemin sözcüsü de çoban kavalıdır. Onun sesi "yanık" bir hâl olarak gökyüzüne bu matemi duyurur.

(...)
Gece bir matem gibi inerken kasabaya,
Melemeler kesildi, cıvıltılar azaldı.
Yanık bir çoban sesi çıkarken masivaya;
Hicranla bir çağlayan kayalarda ağladı.

4.8.4. Çoban ve Aydın

Türk aydını, Anadolu'ya açıldığında yeni bir dünyayı tanıyor olmanın verdiği heyecanı çeşitli şekillerde yaşamıştır. Bu bazen olumlu, bazen de olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Bu sonuçlardan birini Prof. Dr. Necat Birinci şöyle tespit etmiştir:

"Anadolu yeni bir çevre olarak aydınları kuşatır. Aydınlar Anadolu karşısında büyük ölçüde yalnızdır. Bu yalnızlık onları büyük ölçüde bir tutum içine girmeye zorlar. Bu tutum, çevreyi ve onun durumunu idrak edişe göre şekillenir."(Birinci, 2000: 333)

Bazı aydınlar Anadolu'yu ve Anadolu insanını bu yalnızlık nedeniyle uzaktan izlemeyi, bazıları ise hem kendi yalnızlığını hem de Anadolu insanının yalnızlığını ortadan kaldırmak için Anadolu insanı ile dost olmayı tercih etmişlerdir. Her iki tavır daha çok romanlara konu olsa da bu dönemde bazı şiirlerin Anadolu insanı ile aydın arasındaki ilişkiyi konu ettiği görülmektedir. Bu noktada karşımıza çıkan ilk şiir, Faruk Nafiz'in "*bütün bir milliyetçi ve memleketçi şiirin politikasını veren*"(Birinci, 2000: 334) "Sanat" isimli şiiridir.

"Sanat" şiirinde Türk aydınının iki farklı tipiyle karşılaşmaktayız. Bunlar, şairin, "biz" zamiriyle kastettiği Anadolu ile yakinen ilgilenen aydınlar ve "sen" diyerek hitap ettiği "kendi kültürüne yabancılaşmış, kozmopolit" kişilerdir.

"Şiirbaştan sona (sen) ve (biz) zamirleri üzerine kuruludur. Sen-biz bir farklılığı, (sen) azlığı, (biz) çokluğu, kalabalığı ifade eder. Ancak bu (sen-biz) üzerine kurulu monolog her kıt'ada yeni ve değişik unsurlarla zenginleşir. Değişmeyen tek husus (sen)in gayrimillî, (biz)in millî oluşudur. (Sen) ile (biz) bir mukayese etrafında işlenir. Şiirin kompozisyonuna bu karşılaştıröa hâkimdir."(Birinci, 2000: 335)

Bu iki farklı aydın tipinden "biz" kategorisine girenlerden biri Yaşar Nabi'nin şiirinde karşımıza çıkmaktadır. "Çoban" isimli bu şiirde, çoban ile aydının ilk karşılaşmalarında yaşadıkları anlatılmıştır. Yaşar Nabi, Anadolu'yu ve Anadolu insanını yakından tanıyıp ona yardımcı olmak isteyen aydının ağzından konuşur.

Yaslanmış batıyla yanan bir taşa,
Yarların içinde o da yar gibi.
Düştü birdenbire çoban telâşa,
Kimbilir halimden ne anlar gibi.

Ürkek gözleriyle yüzüme baktı,
Bir yaban keçisi gibi korkaktı.
Ardından bir koca sürü bıraktı.
Ve kaçtı şeytandan kaçanlar gibi.
(...)

Anadolu topraklarına adım atan Türk aydınının gözüne ilk çarpanlardan biri bir taşa yaslanmış duran çobandır. Çoban, sakin bir hâlde dururken ona göre "yabancı" diyebileceğimiz aydını görünce telaşlanır. Aydın, onun bu hâlini korktuğu ürkek gözlerinden de anlaşılan yaban keçisine benzetir. Çoban onu görür görmez sürüsünü bırakıp kaçar. Aydın onun bu kaçışının nedenini çobanın kendisini

"şeytan"a benzetmesine bağlar. Bu benzetme, çoban ile aydın arasındaki mesafeyi ortaya koymaktadır.

Aydın, çobanın kaçmasından rahatsız olmuş, ona kendini ve amacını anlatmaya çalışmıştır. Son dörtlük onun bu gayreti üzerinedir.

(...)
Gel kaçma, çobanım; delikanlım, gel.
Sana düşman değil uzanan bu el.
Gönlüm bir yanardağ, ve sevgim bir sel.
Gelmiyorum eski yabanlar gibi.

Türk aydını, Anadolu'ya, gönlü Anadolu aşkı ile dolmuş bir şekilde, bir dost olarak gitmiştir. Onun amacı, maddî ve manevî yardıma ihtiyacı olan Anadolu insanına yardım etmektir. Ancak o, bu görevini yerine getirmeden önce kendisini tanıtma işiyle uğraşmak durumunda kalmıştır. Çobanı, düşman değil, dost olduğuna, samimi duygular taşıdığına ikna etmeye çalışmıştır. Yaşar Nabi, aydının samimiyetini kendisinin "eski yabanlar" gibi olmadığını söyleyerek anlatmıştır.

Mehmet Türkmen Oğlu ise, çoban ile aydın arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiğini aydın tipine nasihatler vererek anlatmaya çalışmıştır. Türkmen Oğlu'nun "Çoban" isimli şiirindeki aydın, dönemin şairlerinden biri, çoban ise zor günler geçiren, açlıkla savaşan dertli Anadolu insanıdır. Şair, aydın kimliğiyle Anadolu ve Anadolu insanının sorunları ile ilgilenmesi gereken, ancak "hayal"den öteye geçemeyip sorunları göremeyen kişilere Anadolu insanının durumunu açıklamaktadır.

Ne yağız yüzlü mes'ut çobanlar,
Ne kaval sesi, iri çamlar.
Ne çamların ucunda tutuşuyor akşamlar!...
Hayali bırak şair
Çobanın kalbine gir.
(...)

Şaire göre, dönemin aydınları olan şairlerin gözlemleyip anlattıkları "çoban" tipi, gerçekte var olandan çok uzak, hayalîdir. Anadolu'da "yağız yüzlü, mesut çoban" değil, "dertleri sürekli uyanık" olan çobanlar vardır. Şair, diğer meslektaşlarını bu gerçeği görmeye davet etmektedir. Bunun için en güzel yol, "çobanın kalbine girmek" yani onu yakından tanımaktır. Çobanın gerçekte yaşadıkları, onu yakından gözlemlemekle anlaşılabilir.

(...)
Sen çobanın derdini görmedin anlamadın.
Gönlünde yaşamıyor hiçbir sevgili kadın…
(...)
Gece uykusuz kalır, gündüz yanar güneşte,
Bir cehennem bulursun sen gönlünü bir eşte…

Köydeki çobanın üzüntü nedeni kadın/sevgili değildir. Hayal dünyasından kurtulan şair, onun gönlündeki derdin kişisel olmadığını anlayacaktır. Çobanın gece uykusuz kalıp gündüz kavurucu güneş altında yanarak çalışması, onun derdinin aşk derdi olmadığını göstermektedir. Çoban, yoksul ülkesinde geçim derdine düşmüştür. Bu dert, onun gönlünü "cehennem"e çeviren en büyük derttir. Şair, çobana derdini sorsa dert ateşinin gönlünü nasıl yaktığını öğrenecektir. Mehmet Türkmen Oğlu, bu dizelerle aydın kimliğiyle köylülere yol gösterecek şairlere gerçeği bulma noktasında yardım etmektedir.

Türk aydınına yol gösteren şairlerden biri de Dâniş Remzi'dir. O, Anadolu topraklarında gezinen aydına Anadolu insanını, çobanı, köylüyü tanıtmaya çalışmıştır. Şairin çoban ile köylüye dair verdiği en önemli ipucu, her ikisinin de "Türklük" kimliği üzerinedir. Remzi, "Öz Türk" adlı şiirinde bu iki Anadolu insanı tipini şöyle tanıtmıştır:

"Çoban" diyip te geçme yolcu, yaklaş ve tanı;
Varsa damarlarında asil Türkün öz kanı,
İşte asıl o adam sana tanıtacaktır
Mâzini, tarihini, şerefini, atanı.
(...)

Çoban, sürülerini otlatan, toplumdan soyutlanmış, garip bir insan profili çizse de o, geçmişini, yaşadığı toprakların kıymetini en iyi bilen, Anadolu gerçeğinin farkında olan bir Anadolu insanıdır. Şair, bu durumu Anadolu'yu keşfe çıkan aydınlara hatırlatır. Türk olan çoban, mazisini, tarihini, atayı ona tanıtacak olan kişidir.

4.8.5. Hazır Asker Çoban

Anadolu erkeğinin en bilinen özelliği, onun asker olarak doğduğu ve hayatını bu görev ve sorumlulukla geçirdiğidir. O, her an savaşa gitmeye hazırdır. Hangi yaşta, ne durumda olursa olsun savaş anında cepheye girmek için en önde yola koyulur. Çoban da yurdu için savaşan ve savaşacak olan Anadolu erkeğidir. O, sadece sürüsünün değil, her şeyden önce sevdiği ve değer verdiği toprakların bekçisidir.

Eser Adil, onun sınırda düşman gözetleyen bir asker olduğunu "Anadoluya" isimli şiirinde şöyle hatırlatır:

(...)
Yıllarca neneler arslan besledi,
Gazalarla sonu gelmesin diye.
Çobanlar hududda düşman sesledi,
Gönül bağlamışken kavala "ney"e
(...)

Şair, bu şiirinde Anadolu'nun düşman işgalinden nasıl kurtulduğunu anlatmaktadır. Anadolu, bütün Anadolu halkının mücadeleye katılmasıyla, tarihe bir destan gibi yazılarak Türklerin olmuştur. Bu destanın sahibi Anadolu insanıdır. Çoban da onlardan biridir. O da sınır boyunda nöbet tutarak düşmanın Anadolu'ya girmesini engellemiştir.

Taha Toros da "Yurdun Masalı"nın, her biri yiğit bir asker olan Anadolu insanı tarafından yazılacağına inanmıştır. O, "Yurdumun Destanından" isimli şiirinde şu dizelerle masalın sahiplerinin kimler olduğunu ortaya koymuştur:

(...)
Burada her doğan çocuk bir kahraman er olur…
(...)
Her kadın emzirirken yavrusuna südünü
Çocuğunun hisseder yarınçin güldüğünü..
Her çoban kavalını bir silâh yapabilir.
Burada tabiat bile insana tapabilir!
(...)

Anadolu topraklarında doğan her çocuk bir gün gelecek "er" olacaktır. Daha annesini emerken gülücükler saçan bu çocuk, gülücükleriyle yarına dair müjdeler vermektedir. O, büyüdüğünde asker olacak ve yaşadığı topraklarda huzuru ve mutluluğu sağlayacaktır. Bu mutluluk ve huzurda payı olanlardan biri de çobandır. Çoban da kavalını silah yapabilecek güçte olan hazır bir asker konumundadır. Anadolu'nun destanında onun da satırları olacaktır.

Şair, Anadolu erkeğinin yurdu için yaptığı fedakârlığı, gösterdiği gayreti "tabiatın ona tapacağını" söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. İnsanın, tabiatın nimetleri karşısında ona olan minnetini dile getirmesi gerekirken bu şiirde durum tersine dönmüştür. Şaire göre, tabiat, Anadolu insanının yaptıklarını minnet edecek duruma gelmiştir. Çünkü Türk erleri, yurdu uğruna büyük mucizeler göstermiştir.

4.8.6. Zavallı Çoban

Kemalettin Kâmi Kamu'nun "Bingöl Çobanları" isimli şiiri, Anadolu insanının önemli tiplerinden biri olan "çoban"ı tanımlaması bakımından önemli bir şiirdir. Bingöl dağlarında yaşayan çoban, Anadolu'nun hemen her köşesinde var olan çobandan farksızdır.

Kemalettin Kamu, çobanı kendisini onun yerine koyarak, "onun şahsiyetiyle kaynaşarak"(Kaplan, 1998: 37) tanıtmıştır. Bu nedenle şiirde çobanın hayatına dair her şeyi bulmak mümkündür. Şair, şiirinde baştan sona çobanın geçmişine, günlük hayatına, hayat karşısındaki düşüncelerine, duygularına yer vermiştir. Mehmet Kaplan'a göre, Kemalettin Kamu'nun böyle bir tavır içinde oluşunu, "ruhunda Bingöl çobanlarının hâtırasını taşımış olması"(Kaplan,a.g.e.: 38) na bağlar. Şiir, Kamu'nun "içindeki çocuğun projeksiyonu mahiyetinde"(Kaplan,1998: 38)dir. Bu nedenle şiirde çobana dair pek çok şey yer almıştır. Bütün bunlar içinde çoban ile ilgili ortaya konulmuş en önemli somutluk, çobanın sosyal hayattan, gerçek dünyadan "soyutlanmış" bir hayatının olduğudur. O, bu hayatı, garip bir insan olarak devam ettirmektedir.

(...)
Okuma yok, yazma yok, bilmeyiz eski yeni,
Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.
Arzu başlarımızdan yıldızlar gibi yüksek,
Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek,
Dolaştırır dururuz aynı daüssılayı.
Her adım uyandırır ayrı bir hâtırayı:
(...)

Önündeki sürü ve yanındaki köpeği aynı yerlerde gezdirerek hayatını devam ettiren çobanın bunlardan başka hiçbir şeye ilgisi yoktur. O, bu rutin hayat içinde kendi arzularına bile yer vermez. Okuma yazma ihtiyacı da duymaz. O, sadece ona verilen görevi, hiçbir şeyi sorgulamadan yerine getirir. Bu sürecin nasıl geçtiği ile bile ilgilenmez. Onun için daha mutlu bir yaşam hayali kurması arzulaması kavramı bile yoktur. Bu da çobanın karşılıksız olarak nasıl bağlandığını göstermektedir. Onun zaman ile, geçip giden günler ile, takvim kullanarak geleceği planlama, öngörme, geleceğe yönelik hayal kurma gibi eylemler ile bir bağlantısı yoktur.

Bu teslimiyet içindeki çobanın, başta kadere daha sonra da içinde yaşadığı topluma boyun eğmek durumunda kalmış bir insan olduğu görülmektedir. Şair, onun bu durumunu,

(...)
Bir çoban parçasısın olmasa bile koyun,
Daima eğeceksin başkalarına boyun,
(...)

dizelerinde koyun ile çoban arasında bir benzerlik ilişkisi kurarak anlatmıştır. Koyun nasıl sürüye uymak, onun yaptıklarını yapmak zorunda ise çoban da topluma öyle uymak zorundadır. Çünkü "kara baht" onun adını "çoban" koymuştur.

Bu şiirde portresi çizilen çoban için kullanılabilecek en uygun sıfat "zavallı"dır. Kara bahtı ile hayatı her şeyden habersiz, başkalarına bağımlı çobanın içinde bulunduğu durum, ancak bu sıfat ile anlatılabilecektir.

Çobanın toplum içindeki yerini "zavallı" sıfatını kullanarak ortaya koyan şairlerden biri de Orhon Seyfi'dir. Seyfi, "Peri Kızıyla Çoban Hikâyesi" isimli şiirinde "peri-hakan-çoban" üçgeninde toplumsal yapıdaki oluşumları anlatmış ve bu manzum hikâye ile çobanın toplumdaki yerini şöyle belirtmiştir:

(...)
Hakan der ki o zaman:
Küstahlık etme çoban!
Bu kız senin ufkuna
Doğacak güneş değil
Bir zavallı çobana
Lâyık olan eş değil.
Doğrusu şu teklifin
Bu peri kızı için
Bir lekedir, bir züldür.

Şiirin konusu, birbirine âşık olduğu halde ayrı düşen peri ile çobanın yeniden kavuşmasıdır. Bu kavuşma hikâyesinde üçüncü bir şahıs daha vardır. Bu şahıs, ülkenin başındaki hakandır. Bu hakan, periye bir eş bulmak için âşıkları huzuruna çağırır. Peri için gelen âşıkların arasında daha önceden peri ile aşk yaşayan çoban da vardır. Hakan, çobanı görünce onun bir zavallı olduğunu, peri kızına eş olamayacağını söyler. Bu bakış açısı, çoban ile ilgili var olan genel yargıyı yansıtmaktadır. Çoban, toplumun içindeki tabakalaşmada en alt sınıfta, en düşük statüde yer alan bir tiptir. Bu nedenle hakan onu peri kızına layık görmez ve aşağılar.

4.9. Zeybek

Mehmet Türkmen Oğlu, "Zeybek" isimli şiiriyle hem "zeybek"i hem de onun Anadolu kültüründeki yerini ve önemini etkili bir şekilde anlatmıştır. Zeybeğin Anadolu kültüründeki yerini zeybek oyunundan hareketle anlatan şairin, oyundaki figürlerle zeybeğin kişiliğini ve kültürdeki yerini sembolize ettiği görülmektedir.

(...)
Hiç bir kültürün eli, kalkmadı elin gibi göklere!
Hiç bir milletin gözü bakmadı gözün gibi göklere!
Gerilmiş bir kartaldır boşluğu yaran göksün.

Yepyeni bir dünyadır coşup kabaran göksün.
(...)

Zeybek oyununda zeybeğin en çok tekrarladığı figürlerden biri, bütün heybetini ortaya koyarcasına, ellerini havaya doğru kaldırıp göğsünü gururla kabartarak gözlerini gökyüzüne doğru çevirdiği duruştur. Bu duruş, sadece oyun içindeki bir figür değil, zeybeğin "aslı"nı ortaya koyan önemli bir harekettir. Zeybek, bu duruşuyla, bir millete ve kültüre ait olduğunu, dünyaya, düşmana karşı gelebilecek güce sahip gururlu, cesur bir Anadolu insanı olduğunu duyurur.

Türkmen Oğlu'na göre, zeybeğin bu görüntüsü "kartal"ı andırmaktadır. Zeybek, gökyüzüne doğru uçmaya hazırlanan bir kartal gibidir. Gökyüzüne uzanmış kolları kartalın kanatları, kabarmış göğsü de uçmaya hazır kartalın göğsüdür.

(...)
Gökleri titretiyor o heybetli duruşun.
Cihan emrimde diyor yerlere diz vuruşun,
Ne efsane kokusu ne bir sihir var bunda
Koca tarih yaşadı zeybeğin oyununda
(...)

Şair, zeybeğin gökleri titreten duruşunun ardından yere diz vurma figürü ile ilgili izlenimlerini anlatmıştır. Müzik eşliğinde toprağa diz vuran zeybek, bu hareketle cihanın kendi emrinde olduğunu hatırlatmaktadır. Zeybeğin bu hareketlerinin tamamı, bir "tarih"in somutlaşmış hâlidir. Türkmen Oğlu'na göre, zeybek oyunu "koca bir tarihin" sahnede tekrarlanan gösterisidir. Zeybekler, bu oyun ile Türk milletinin tarihini nasıl yazdığını anlatmaktadır.

Türk milleti, şanlı tarihini, kuvveti ve dünyaya kafa tutan cesaretiyle yazmıştır. Türkmen Oğlu, bilinen bu önemli özelliği, zeybek oyunu ile ilgili imajlar yaratarak anlatmıştır. Zeybeğin "heybetli duruşu", Türkün kuvvetli fiziğini, "yere diz vuruşu" ise diğer milletlere meydan okuyuşunun imajlarıdır. Zeybek, oynadığı

oyunla tarihi gösteri sahnesinde tekrar hatırlatarak Türk insanının hâlâ aynı güce ve inanca sahip olduğunu göstermektedir.

Zeybeğin en önemli özelliklerinden biri, onun güçlü bir yapıya sahip olmasıdır. Gerek Anadolu'yu gerekse Anadolu insanını korumak için savaşan zeybek, bu gücü sayesinde zafer kazanmış, Anadolu halkı içinde güvenilen bir kişi olarak ün yaymıştır.

Seyfettin Galip'in "Zeybeğim" isimli şiiri, zeybek ve zeybeğin hayatıyla ilgili ön plana çıkan bu özellik üzerinedir.

Tunç yüzünde batının esmer kızıllığı var,
Vur diz önünde titresin dağ zeybeğim.
Çelikten sert alnında irimleşir akşamlar
Dünya durdukça yaşa daima sağ zeybeğim,
(...)

Zeybek, tunç yüzlü, çelik alınlı, diz çöktüğünde dağları titretecek kadar güçlü bir Anadolu erkeğidir. Onun bu gücü karşısında hayranlık duyan Anadolu halkı, zeybeğin her daim yaşamasını, dünya dursa bile sağ kalmasını ister. Çünkü zeybek, onlar için savaşan/savaşacak önemli askerdir. Şair, şiirin ikinci dörtlüğünde zeybeğin bu özelliğine yer vermiştir.

(...)
Mavzerini omuzla belki bu dağlar yarın,
Doğu ışık vermeden kanla aydınlanacak.
Heyecanla çal sazını toplansın kızanların
Kimbilir kaç göğüste kaç kalp birden yanacak.
(...)

Zeybek, savaşta yalnız değildir. Onun yanında "kızan"lar vardır. Kızan zeybeklik geleneğinde efe ve zeybeğin emrinde, savaşmaya hazır askerdir. Kızanlar da zeybek ve efe gibi savaşmayı bilen, güçlü, cesur Anadolu gençleridir. Efenin emriyle toplanıp, korku nedir bilmeden savaşa katılırlar.

M. Fikret ise şiirinde efelerin özelliklerine yer vermiştir. Anadolu'nun efeleri, fiziksel yapı itibariyle güçlü, kuvvetli, karakteristik özellikleri itibariyle de özü sözü bir, "özü demirden sağlam" bir kişidir. M. Fikret, "Efeye Türkü" isimli şiirinin ilk dörtlüğünde efenin fiziksel özelliklerine, ikinci dörtlüğünde de efenin kişilik özelliklerine yer vermiştir.

Çamlar uğuldar o çelik sesin
Kükre efem, kükre!... dağlar inlesin!
Taşsın da göğsünden coşkun
Cenneti andıran bağlar inlesin!

Dumansız olmuyor gözü
Demirden sağlamdı özü
Özünden doğrudur sözü
Şanlı ve destanı cihan dinlesin.

Zeybek/efe sadece savaşçı kimliği olan biri değildir. Onun hayatı yalnızca mücadeleyle, savaşla geçmez. O da her insan gibi âşık olmakta ve hayatında aşkın heyecanını da yaşamaktadır.

Zeybeğin/efenin aşklarını şiirlerden öğrenmek mümkündür. Zeybek/efe Anadolu kızlarına, Fatma'ya, Ayşe'ye, Zeynep'e, Kezban'a âşık olmuş ve yaşadıkları mutlu ya da mutsuz, her iki hâldeki yaşantıları şiirlerde yer almıştır.

Ömer Bedrettin'in "Efe'nin Müjdesi" isimli şiirindeki efe, aşkın mutlu hâlini yaşamaktadır. Ayşe'ye gönül veren efe, onunla evleneceği için çok mutludur. Ayşe "çoban yıldızı" gibi onun gönlüne kaymıştır.

Çoban yıldızı gibi
Gönlüme kaydın Ayşe!
Bir peri kızı gibi
Saçını yaydın Ayşe!

Şanımız, ünümüz var,
Çok sevinç günümüz var,
Yarın düğünümüz var;
Gözlerin aydın Ayşe…

M. Uluğ Turanlıoğlu'nun şiirindeki efe ise mutsuzdur. Çünkü sevdiği kız başkasına yâr olmuştur. Bu durum, efe için "ölüm"e eştir. Şair, bu mutsuzluğu "Zavallı Efe" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır.

-Fatmanın gözleri sevdana kındı,
Gönlü gönlüne yakındı
Ondaki tazelik sende de vardı,
Neden yüzünü gam sardı?..
Sorma delikanlım sorma ne oldu,
Tasa bana anne oldu.
Tükenmez aşkımı sele kaptırdım,
Fatmamı ele kaptırdım.

(…)

Şiirde iki kişi karşılıklı konuşmaktadır. Fatma ile efe arasında çift taraflı bir aşk varmış gibi görünmesine rağmen efe mutsuzdur. Genç, buna şaşırır, efenin gamlı görüntüsünün nedenini öğrenmek ister. Efenin cevabı hazırdır. Sevdiği başkasına yâr

olmuştur. Fatma, efenin aşkına karşılık vermeyip başka bir gence kaçmıştır. Buna çok üzülen efe, günlerini ağlayarak geçirmektedir. Onun aşkı ölmüş ve gönlüne gömülmüştür. Bu nedenle şair, efenin gönlünü "tabut" olarak imajlaştırmıştır. Efenin gönlü "tabut", aşkı da bu tabuttaki "ölü"dür.

"Kahpe Fatma"nın ihanetiyle sevdası yok olan efe sadece sevdasını değil kendisini de toprağa gömmüştür. Aşk acısına dayanamayan efe için hayat sona ermiştir. Onun tek tesellisi toprağa girip her şeyden uzaklaşmaktır.

(...)
Kılıcım kırıldı kendi elimde
Kını boş kaldı belimde.
Git anlat dostlara ben öldüm artık
Toprağa gömüldüm artık!

Sevdiğinin başkasına yâr olması, efeyi hayatındaki çok önemli işlerden bile uzaklaştırmıştır. Öyle ki bir geleneğe bağlı olmasına rağmen o geleneğin gerekliliklerinden bile vazgeçmiştir. Çünkü o artık bir "ölü"dür. Aşkının karşılıksız kalması efe için ölümden farksızdır.

Leman Çiçekdağ'ın "Efem" isimli şiirindeki efenin kaderi ve mutsuzluk nedeni, Ömer Bedrettin'in şiirindeki efeninkiyle aynıdır. "Efem" şiirindeki efe de sevdiğini başkasına kaptırdığı için çok mutsuzdur. O da aşkın güzel hâlini değil, acı hâlini yaşamaktadır.

Gözlerin neden oldu bu gün kederle efem?
Zeynebim gördünki başka bir erle efem?
Sakın birden çok kızma, aklını derle efem?
Kamanı kınına sok!!

(...)

Bu kadar üzüntüye bilmemki sebep var mı?
Sana bulunmıyacak dünyada sanki yarmı?

Efenin hüznüne tanık olan şair, onu teselli etmeye çalışır. Şaire göre, yaşananlar efenin üzülmesine neden olmamalıdır. Çünkü efeye yâr olacak kişi sadece Zeynep değildir. Dünyada onun yerini dolduracak başka güzeller de vardır. Sosyal hayatta cesareti, gücü ve atılganlığı ile kendine önemli bir yer edinmiş efenin böylesi olaylarla kendini üzmesi, gözyaşı dökmesi hiç alışılmamış ve beklenmedik bir durumdur. Efenin ağlaması, onun halk içinde kazandığı saygınlığa kesinlikle yakışmaz.

Mücadeleyle, eğlenceleriyle, aşklarıyla böylesi bir hayat yaşayan efelerin Anadolu halkı arasında önemli bir yeri vardır. Bunun nedeni, efelerin halk için iyi işler yapmaları, fakir ve yetimlere yardım etmeleri, haklı ve mazlumun yanında olup zalime karşı durmaları, bölgelerindeki anlaşmazlıkları çözüp asayişi sağlamalarıdır. Efelerin böyle işlerle uğraşması onları halkın gözünde ve gönlünde değerli kişiler yapmıştır.

Anadolu halkı onlarla mutluluğu tadarken, onlarsız, mutsuzluğu yaşamıştır. Efelerin ölümüyle ilgili yazılan şiirler, Anadolu insanının efenin ardından nasıl üzüldüğünü gösteren ispatlardır. Faruk Nafiz, efelerin ardından yaşanan duyguları "Efemin Ölümü" isimli şiirinde anlatmıştır.

Nasıl sel olmasın halkın gözyaşı?
Kara bir çevredir bulutlar aya.
Dağlara yaslansa efemin başı
Ayağı değerdi hemen ovaya.

O ne Koçyiğitli! Gören vurulur,
Karşılık gelirdi gökten o sese.
Derdim ki, önünde diz üstü bulur,

Efem ezraili bir göğüslese!
(...)

Faruk Nafiz, şiirine efenin ölümünün ardından halkın ve tabiatın durumunu tasvirle başlamıştır. Anadolu halkının gözyaşları sel olmuş, gökyüzü kara bulutlarla kaplanmıştır. Gökyüzünü saran siyah renk efenin ardından tutulan yasın rengidir. Sadece insanlar değil, bulutlar da gözyaşı dökmektedir.

Şair, yasın rengini ve yaşanan üzüntüyü anlattıktan sonra halk arasında efe ile ilgili yaygın olan inanca yer vermiştir. İlk dörtlüğün üçüncü dizesinden ikinci dörtlüğün son dizesine kadar halkın efeye ölümü yakıştıramayışını anlatmıştır. Anadolu halkı efelere ölümü hiç yakıştıramaz. Çünkü onların gönlündeki ve gözündeki efe, başı dağlara kadar uzanan, koçyiğit, Azrail'in bile önünde diz çöktüğü, fiziksel özellikleri normalin üstünde olan, güçlü bir kişidir. Onun bu üstün yapısı efenin ölüm ile karşılaşmasına engel olur. Efeyi ölümsüz bir insan olarak kabul eden hem yas tutarak inanmış hem de onun ölebileceği fikrinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir.

(...)
Yeridir kızıl kor kesilse güller,
Tanyeri kan tütse buhurdan gibi;
Efemi toprağa salan gönüller
Yanıyor tutuşmuş bir orman gibi

Faruk Nafiz, son dörtlükte de efenin ölümünün alışılmamış, olağanüstü bir şey olduğuna dikkat çekmiştir. Ona göre, hiç gerçekleşmemesi gereken bu ölüm sonunda güllerin "kızıl kor kesilmesi", "tanyerinin kan tütmesi", "geride kalanların gönüllerinin bir orman gibi yanması" normaldir. Hiç beklenmeyen bu ölüm geride kalanları, tabiat ve insanları, öyle üzmüştür ki hepsi kan rengine bürünmüştür. Güller kızıl, tanyeri kan rengi olmuş, gönüller ateş almıştır. Herkes, her şey bu ölümün üzüntüsünü en şiddetli hâliyle yaşamaktadır. Şair, var olan durumu böylesi renkli

tablo ile anlatırken yaşananların ne kadar içten olduğuna, Anadolu insanının efeye inancındaki samimiyetine okuyucuyu inandırmıştır.

Efeye, ölümün evde olanı hiç yakışmaz. Anadolu'daki fikre göre, efenin ölümü evde değil, mücadele ettiği dağlarda olmalıdır. O, hangi yaşta olursa olsun at üstünden inmemeli, yiğitçe, mertçe savaşırken ölmelidir. Suzi Can, Anadolu insanının bu düşüncesini "İhtiyar Efe" isimli şiirinde şöyle işlemiştir.

Efem, dağların kızıl buluttan yamçılarla
Yıllardır bucak bucak izini arıyorlar,
Uçları şimşek dolu rüzgârdan kamçılarla
Gökleri döve döve "Efe noldu?" diyorlar.
(...)
Ölürken dik kayalar kucaklasın gövdeni.
Kartalların sesine karışsın yine sesin.
Gökten yıldırım gibi düşmezse son nefesin.
Evinde can verirsen dağlar ayıplar seni.

Suzi Can, bu şiirinde, ihtiyarlamış, evinde ölümü bekleyen efeye seslenerek evdeki ölümün ona yakışmayacağını, yıllarca at koştuğu tabiatın içinde ölmesinin daha doğal olduğunu anlatmaya çalışmaktadır. Dağlar, seferber olmuş bucak bucak efeyi aramaktadır. Kızıl bulutları yamçı, şimşeklerin çaktığı rüzgârlar kamçı olmuş, efenin peşine düşmüştür. Yıllarca kendileriyle bir arada yaşadıkları efeyi merak eden tabiatın tek isteği efenin yine onların yanında olması, onlarla yaşlanması ve ölmesidir. Dağlar efenin kendi aralarında ölmesini, dik kayalar da ölürken efeyi kucaklamayı istemektedir. Şair, tabiatın bu beklentisini dile getirerek efeyi bulunması gereken yere çağırmaktadır. Bu hem Anadolu tabiatının hem de Anadolu insanının ortak beklentisi ve isteğidir. Çünkü yiğitlik, cesaret sembolü efeye ölümün de yiğitçesi yakışmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

KÖY

5. Köy

Kurtuluş Savaşı, Anadolu toprakları için çok önemli sonuçlar doğurmuştur. Yeni bir devletin kurulması, yeni yönetim şeklinin benimsenmesi ve Anadolu topraklarının keşfedilmesi bu sonuçların en önemlilerindendir. Savaşın Anadolu'da yapılması ve Anadolu halkının bu mücadeleye katılması dönemin yönetimi ile lider kadroların Anadolu'ya yönelmelerine neden olmuştur. Anadolu denilince de akla önce köyler gelmiştir. Çünkü *"İstiklâl Savaşı'nın kazanılmasında Türk köylüsü büyük yararlılıklar göstermiş (...), ülkesini fedakârca savunan bu insanların daha ileri bir yaşayışa kavuşturulmaları ve bunu sağlayacak düzenlemelerin yapılması, yeni Türk devletinin temel politikalarından biri (...)"* olmuştur.(Kaplan, 1997: 72)

Bu politikaya dönemin şairleri de destek vermiş ve köy ile köylüyü çeşitli yönleriyle konu edinen pek çok şiir yazmışlardır. Bu şiirleri, genel olarak köye yönelişin politikasını ortaya koyan şiirler, köye davet, köyün coğrafî yapısını anlatan şiirler, köyün sosyal yapısını anlatan şiirler, köy hayatını anlatan şiirler ve Millî Mücadele'de köyü anlatan şiirler olarak sınıflandırmak mümkündür.

5.1.Köye Davet

Anadolu'dan uzakta "başka diyar"da yaşayan Ali Rauf, Anadolu topraklarına ve köye yönelişi ve bunun kendi üzerindeki etkisini "Yolum Anadoludur" isimli şiiriyle şöyle ilan etmiştir:

Geldim başka diyardan,
Ayrıldım yerden, yardan,
Aşıkıyım bu yurdun,
Arkadaş, niye durdun?
Gönlüm neşe doludur?
Yolum Anadoludur!..
(...)

Şair, bulunduğu yerden, sevdiğinden vazgeçmiştir; çünkü Anadolu'ya âşık olmuştur. Onun hayatında artık sadece Anadolu ve Anadolu köyleri vardır.

(...)
Köy köy dolaşıyorum,
Tepeler aşıyorum;
Köylüleri dinledim,
Kâh güldüm, kâh inledim;
Gönlüm ferahla dolu,
Mevzuum Anadolu!..

Ali Rauf, Anadolu köylerini gezmekte, köylülerle sohbet edip onların dertleriyle veya sevinçleriyle duygulanmaktadır. Şiirin bu bölümünün son dizelerinden de anlaşıldığı üzere şair bu durumdan oldukça memnundur. Köylülerin yaşadıklarını paylaşmak ona mutluluk vermektedir. O, köyde ve köylülerle olduğu için gönlünde bir ferahlık hissetmektedir. Şair, çok mutludur; çünkü "mevzusu olan Anadolu" ile yakından ilgilenmektedir.

Atatürk Dönemi'nde Anadolu ile en çok ilgilenen, hayatına ve sanatına bu uğurda yön veren şairlerin başında Behçet Kemal Çağlar gelir. O, ömrünü Anadolu ve Anadolu insanı için çalışarak geçirmiş, hem siyasî hem sosyal hem de sanat hayatında Anadolu, Anadolu insanı ve onların sorunlarıyla ilgilenmiştir. Behçet Kemal'in bu yönünü Rauf Mutluay şu cümlelerle anlatmıştır:

"... Milli Edebiyat akımının, yirminci yüzyıl başından bu yana kabul ettirmek için çaba harcadığı her şey, onun kullanım alanındadır. .. Türkiye Cumhuriyeti'nin yurduna, insanına, tarihine, liderine... yeni bir inancın odağından bakmak gereğine inanır. Bile bile harcar sanatını, gün o gündür. Sanatın inceliklerini de, derinliklerini de düşünmek istemez. Çabuk, daha çabuk, burada, orada ve her yerde yankılanmak

ister. Kıraç Anadolu'nun nadir güzelliklerini arar, yurt şiirleri yazar. Sofrada, uçakta, kürsüde, mikrofonda… Her yerde, "şiire" hazırdır…"(Gökşen, 1970: 33)

Böyle bir tercih ile halkevlerinde önemli görevlerde çalışan Çağlar, köylerle ve köylülerle yakından ilgilenmiş onların sorunlarını ve çözümlerini şiirlerle anlatmaya çalışmıştır. "Köylere Gireceğiz" şiiri, şairin köy ile neden ilgilendiğini ve bu ilgi ile neyi amaçladığını ortaya koyduğu şiirlerden biridir.

Bilgi tanı çizilsin diye köyün ufkuna
Yüzde, kanda ne varsa renk diye vereceğiz..
Yeşil murat rengiymiş, inanıyoruz buna;
Köyler yeşil olunca murada ereceğiz…
(...)

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, Anadolu'nun kalkınması için köye ve köylüye yönelik politikaların gerekçelerini Mustafa Kemal Atatürk şu cümlelerle açıklanmıştır:

"… Türkiye'nin sahib-i hakikisi ve efendisi, hakiki müstahsil olan köylüdür. O halde, herkesten daha çok refah, saadet ve servete müstahak ve elyak olan köylüdür." (Kaplan, 1997:73)

Behçet Kemal, fikirlerine büyük bir inançla bağlı olduğu Mustafa Kemal'in köylü ile ilgili bu düşüncelerini de benimsemiş ve şiirinin ilk dörtlüğünde bu konu ile ilgili fikirlerini ortaya koymuştur.

Şaire göre, Anadolu'nun kalkınması öncelikle köylerin refaha ulaşması ile mümkündür. Aydın kesim tüm bilgisini bu uğurda kullanmalı, köylüye aktarmalıdır. Çünkü köylüler, ancak o zaman kalkınabilecek ve Anadolu insanını mutlu edebileceklerdir. Şair, kalkınmanın rengi olarak "yeşil"i seçmiştir. O bilgiler

aktarıldığı takdirde kıraç köylerin yeşereceğine, yani kalkınma sonucunda refaha kavuşulacağına inanmaktadır. Bunun dönütü de üretim, verimlilik ve refah- olacaktır. Köyün yeşermesi demek Anadolu'nun toptan yeşermesi demektir. Şair, bunun farkındadır.

Behçet Kemal Çağlar, köylerin durumu ve köylere gitmenin ne kadar önemli olduğunu son dörtlükte, insanın yaratılışına telmihte bulunarak şöyle anlatmıştır:

(...)
İlk çamurdan bedene Tanrı bir can üflemiş;
Kerpiç köyler bekliyor böyle kudretli bir iş!
-İsteyen kitaplardan getiredursun geviş-
İlk üflenen can gibi köylere gireceğiz...

"7- O (Allah) ki, yarattığı her şeyi güzel yapmış ve ilk başta insanı çamurdan yaratmıştır.

8- Sonra onun zürriyetini nutfeden, hakîr bir sudan üretmiştir.

9- Sonra onu şekillendirmiş, ona kendi ruhundan üflemiştir."(Özek, 1982: 414)

Allah'ın ilk insanı nasıl yarattığını Es- Secde sûresinde anlatmıştır. Secde sûresinden alıntıladığımız bu âyetler, yaratılış anına dair ilahî gerçekler üzerinedir. Behçet Kemal, bu ilahî gerçek ile Millî Mücadele'nin öncesinde ve sonrasındaki Anadolu köyleri arasında bir ilişki kurmuştur. Savaş döneminde köyler cansız bir bedeni andırmaktadır. Bu görüntünün nedeni, kerpiçten yapılmış köy evleridir. Köyde bütün evler hammaddesi çamur olan kerpiçle örülmüştür. Ortaya çıkan renksiz manzara, şairin, köyleri çamurdan yaratılan Hz. Adem'e benzetmesine neden olmuştur. Köyler çamurdan yapılmış ancak can verilmemiş, ruh üflenmemiş ilk insan gibidir. Şaire göre, köylerin, Allah'ın Hz. Adem'e üflediği gibi olağanüstü bir nefese ihtiyacı vardır. O, bu nefesin dönemin ileri gelenlerinde var olduğuna inanmıştır.

Ülke için düşünen, fikir yürüten ve çalışan herkes cansız köylere can verecek güce sahiptir. Onlar bu güç sayesinde köyleri kalkındırıp "kudretli bir iş" başarmış olacaklardır.

Ö. Yalçın'a göre de bu gücün sahibi aynı kişilerdir. O, "Köylere!" isimli şiirinde "Arkadaşlar" diye seslendiği dönemin aydınlarını köylere çağırmaktadır. Köyün ve köylülerin önemini ve değerini anlatmaya çalışan şair, bu şekilde köye yönelişe katkıda bulunmaya çalışmıştır.

(...)
Bilginizle sarılsın köyümüzün yarası
Dinsin artık içlerde dalgalanan acılar,
Dertleşelim budunla sona ersin her yası
Dinsin artık gönülde çöreklenen sancılar…

Önümüzde açılan bu inkılâp yolları
Hep köylere gidiyor yürüyelim son hızla;
Bize açık ülkenin şefkat dolu kolları
Başımızda parlıyan en yüksek bir yıldızla!
(...)

Şair, dönemin aydınlarını, bilgileri ile köyün yarasını sarmaya davet etmektedir. Savaşın yarattığı bozgun hâlinden kurtulmak için buna ihtiyaç vardır. Yıllardır çekilen dertler, bu uğurda çalışan insanlar sayesinde yok olacaktır. Şair, bunu "gönülde çöreklenen sancıların dinmesi" şeklinde anlatmıştır. Çöreklen- fiili, çekilen sıkıntıların uzun zamandır var olduğunu anlatması bakımından önemlidir.

Ö. Yalçın, bir sonraki dörtlükte ise bu davetinin nedenini açıklamıştır. Köye yöneliş o dönemde zorunludur. Çünkü yapılan ve yapılacak olan inkılâpların mekânı köylerdir. İnkılâpların yolu köylere uzanmaktadır.

Ferit Dikmen de herkesi "Köy Sevgisi" isimli şiiriyle, "bizim" dediği köylere davet etmektedir. Şair, her dörtlüğün sonunda "bizimdir" kelimesini tekrarlayarak davette bulunduğu kişilere bir mesaj vermeye, bunun önemli bir davet olduğunu söylemeye çalışmaktadır.

Çıkalım arada Köylere doğru
Şu yeşil dağlar şu düzler bizimdir
Varalım Türk kardaş soylara doğru
O kıvrak canlar o gözler bizimdir.
(...)

Şair, köylerin Anadolu insanına ait olduğunu, orada yaşayanların Türk ve aynı soydan, candan olduklarını hatırlatarak şiirine başlamıştır. "Bizim" olan köylere arada bir de olsa gitmemiz gerekmektedir. Çünkü köyler de bizim gibi, bizim soyumuzdan olan insanlar yaşamaktadır.

Ferit Dikmen, daha sonraki dörtlüklerde köylülerin yaşadığı zor koşullardan bahsetmiş ve onlara yardımının şart olduğunu anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Bir derdi varise, bakalım ona
Sevgiden bir ateş yakalım ona
İçden bir ateş yakalım ona
Bakımsız oğullar, kızlar bizimdir
(...)

Köyler, zor şartlarda hayat sürmeye çalışmaktadır. Onların bu durumuna çare olacaklar ise durumu görmezden gelmeyi tercih etmektedir. O nedenle şair, köyün, köylünün derdini gerçekten anlayacak ve ona "içten gelen bir aşkla" bağlanacak aydınları aramaktadır. Köy insanı, ancak onlar sayesinde iyi bir hayat yaşamaya başlayacaktır.

Buraya kadar açıklanan şiirlerde, hep şairlerin başkalarına davette bulunduğunu ve onların köylerde yapması gerekenleri anlattıklarını görmekteyiz. Ege ve İzmir üzerine yazdığı şiirlerle tanınan Ferit Ragıp Tuncer ise "Köylere Gideceğiz" isimli şiirinde köylere gideceklerden biri olarak yapacaklarını anlatmaktadır.

Fikirden kanadımız, bilgiden ağımızla,
Biz ilim ateşinde cehli eriteceğiz.
Yurda nur saçmak için bu genç dimağımızla
En kuytu bucaklara, köylere gideceğiz.
(...)

Ferit Ragıp'ın da dahil olduğu bir grup genç fikir adamı, fikirleriyle ve bilgileriyle köydeki cehaleti yok etmek için yola çıkarlar. Onların amacı ilmi en kuytu yerlere kadar götürmektir. Anadolu'ya böyle hizmet etmeye çalışan genç aydınlar, "bilgili ve verimli nesil yaratma" amacındadırlar.

(...)
Bu gün önde uçurum, kafamızda büyü hız,
Bir emel besliyoruz, şimdi arzumuz tektir.
Şunu bilelim şunu düşünelim ki yalnız,
Beklediğimiz Elit köyden yetişecektir.

Şair, son dörtlükte köyden ve köylülerden beklentisini dile getirmiştir. Aydınlar, önlerinin bir "uçurum" yani zor bir yol olmasına rağmen kafalarındaki büyüme planıyla tek bir arzu için çalışmaktadırlar. Onların bu yolda verecekleri emeklerin bir gün karşılığını alacaklarına da inançları tamdır. Şaire göre, köyler bilgiye kavuştuklarında oralardan bu ülkeye hizmet edecek, bu ülkenin gelişmesini sağlayacak "elit" tabaka köyden çıkacaktır. Bu sayede köy üzerine yürütülen politika başarılı bir sonuca varmış olacaktır.

E. Sunğur da "Köye Gidelim" isimli şiiriyle köyü hedef alarak gösteren şairlerdendir. Yalnız o, diğer şairlerden farklı olarak insanlara değil, tabiata seslenmekte, onu köye davet etmektedir.

(...)
Bulutlar yörüyün, dağlar yörüyün…
Katılın gönlüme köye gidelim!
(...)
Gün kızıl batıda söner ipince…
Ay, billur derede yunur her gice;
Çamlar sevişirken, sizler gizlice.
Katılın gönlüme köye gidelim!
(...)

Şair, bulutlara, dağlara, çamlara, aya köyleri işaret etmekte, onlarla birlikte köye gitmek istediğini söylemektedir. Sungur, köylerdeki seslere, kağnı sesine gönülden inanmakta, o sesin kendisini köyde gerçekleştirmek istediği ülküsüne yakınlaştıracağını düşünmektedir. Bu nedenle, tabiat vesilesiyle Anadolu topraklarında yaşayan herkese "köye gidelim!" çağrısında bulunmaktadır.

(...)
Ülkü amacıdır, yolcu, bu diyar;
Katılın gönlüme, köye gidelim!

Bu konuda yazılmış şiirlerin en dikkat çekenlerinden biri, adıyla da dikkat çeken M. Uluğ Turanlıoğlu'na ait "Davetiye" isimli şiirdir. Şiir, köyün dışında yaşayanları bir gün mutlaka köye bekleyen şairin davet çığlığı gibidir.

İster kara kışta ister baharda
Çamurlu köyüme geliver bir gün.

Başınız dinlenir sisli dağlarda,
Çamurlu köyüme geliver bir gün.
(...)

Şair, ilk dörtlükten itibaren ısrarlı bir davette bulunmakta, köyü tanımayanları yaz ya da kış çamurlu köye beklediğini söylemektedir. Köy, her ne kadar çamurlu olsa da insanın başını dinlendirecek bir yerdir. Şair, "çamurlu köy" tamlamasını tekrar dizelerinde kullanırken bir taraftan köyün güzelliklerini saymayı da ihmal etmemiştir.

(...)
Şehrin gürültüsü yok bu diyarda,
Kızlar şarkı söyler akşam pınarda
Bu şakrak melodi bulunmaz barda
Çamurlu köyüme geliver bir gün.
(...)

Köy, şehir gibi gürültülü değildir. Aksine insanı dinlendiren sakinliğe sahip bir yerdir. Köylü kızların akşam pınar başında söyledikleri şarkılar bu sessizliği bozmaz. Şarkıların melodileri huzur dolu bir ortama katkıda bulunur. Şair, bu noktada bir karşılaştırma yapmaktadır. Ona göre, köy kızlarının sesleri "şakrak bir melodi"dir. Bu melodi şehrin barlarında söylenen müziklerden çok daha güzeldir. Şair, şehirliyi köye davet ederken bu melodiyi de dinlemeye çağırmaktadır.

Şiirin son dörtlüğündeki davetin sesi biraz farklıdır. İlk dörtlüklerde yumuşak bir tonda ve nedenleriyle davette bulunan şair, son dörtlükte şehirli insanının buna zorunlu olduğunu hissettiren ifadeler kullanmıştır. "Arkadaş" diyerek hitap ettiği şehirliye köye gelmeye mecbur olduğunu şu dizelerle dile getirmiştir:

(...)
Arkadaş, sözüme gücenme sakın,
Eğilmeli başlar önünde hakkın,

Müncisi bizleriz fedakâr halkın,
Çamurlu köyüme geliver bir gün.

M. Uluğ, bu şiirinde sadece köy ve şehri değil, köy insanı ile şehir insanını da karşılaştırmaktadır. Ona göre, Anadolu'nun kurtarıcısı ve fedakâr halkı köylülerdir. Bu yüzden şehirliler, çamurlu köylere gelmek ve Anadolu'nun gerçek sahiplerini, köy ve köylüyü tanımak zorundadır. Çünkü bunlar Hakk'ın da bildiği ve herkesin görmek ve kabullenmek zorunda gerçeklerdir.

5.2. Köy Ülküsü

Yüce dağlar aşmaktır,
Irmak gibi taşmaktır,
Köyleri dolaşmaktır
Bugün bizim ülkümüz
Vecdi Bora, Ülkümüz

Dönemin şairlerinin yaptıkları davetler, "ülkü amacı olan diyar"ın yani "köy"ün kalkınmasını sağlamak içindir. Ancak bu, her şeyden önce amaca hizmet edecek bir "ülkü" ortaya koymakla mümkündür.

Bu ülkünün temelinin atıldığı Atatürk Dönemi, Türkiye'de köyün, köylünün, köycülüğün, halkın, halkçılığın en çok konuşulduğu zaman dilimidir. O dönemde bu kavramlar önem kazanmaya başlamıştır. Bunun pek çok nedeni vardır. Asım Karaömerlioğlu buna "köylü meselesi" demiş ve bu meselenin ön plana çıkışının nedenlerini şöyle sıralamıştır :

"*Türkiye'de de köylü meselesi son derece yaşamsal önemdeydi. Bunun bir nedeni Osmanlı'dan Cumhuriyet'e köylülüğün toplam nüfus içindeki oranının bir hayli artmış olmasıydı. Yeni Cumhuriyet daha az şehirli, daha çok köylüydü. Bu nedenle de Ankara'daki yeni yönetim köylülüğün Osmanlı'ya göre daha önemli olduğu bir toplumsal yapı buldu önünde. Üstelik köylüler sadece nüfusun nerdeyse yüzde sekseni gibi çoğunluğunu oluşturmalarıyla değil, aynı zamanda en önemli üretici kesimi oluşturmaları nedeniyle de hayati öneme haiz bir kesimdi. Hal böyle*

olunca da köylülük ülkeyi yönetenlerce dikkate alınması, siyasal ve ideolojik anlamda kazanılması gereken en önemli oluşturuyordu."(Karaömerlioğlu, 2006: 12-13)

Yönetimin de köy ve köylüyü bir "mesele" olarak algılaması hemen her alanın bu konuda bir görev üstlenmesine neden olmuş ve şairler de bunu şiirlerinde dile getirerek üzerlerine düşeni yapmışlardır. Köye davet bunun ilk adımı iken köy üzerine kurulan ülkünün ne demek olduğunu anlatmak da ikinci adım olmuştur.

Fuat Edip, "Biz" isimli şiiriyle dönemin "aydın" diye kabul edilen kesiminin benimsemiş olduğu ülkünün "çalışmak" kelimesine karşılık olduğunu şu dizelerle açıklamıştır:

(...)
Her gün akşama kadar köylüyle çalışacak,
Köylüyle yatacağız, köylüyle kalkacağız…
Yaptığımıza mutlak sevinçle bakacağız
Belki yarın belki de ihtiyar, saçımız ak.
(...)

Köyün ve tabîki Anadolu'nun kurtuluşu, "çalışmak" tan geçmektedir. Bu yüzden yol gösterecek bütün aydınların köyde ve köylü ile vakit geçirmesi şarttır. Şair, buna dikkat çekmek istemiş, kendisinin de dahil olduğu gruba mutlu ve başarılı olmanın tek yolunun köyde ve köylülerle çalışmak olduğunu söylemiştir. Gerçekleştirilmek istenen reformun ilk şartı köyü ve köylüyü tanımak ve onun problemlerini ortaya koymaktır. Bunun tek yolu da köye gidip orada yaşayanlarla vakit geçirmektir. Fuat Edip, gerçek sevincin ancak böyle yaşanabileceği iletisini şiiriyle vermiştir.

Dönemin yönetimi de bu gerçeğin farkındadır. Bu yüzden aydın denince ilk akla gelen meslek sahiplerini, özellikle öğretmenleri, bunun için köylere yollamıştır.

Bu öğretmenlerin hemen hepsi idealisttir. Devlete hizmet etmek, devlet politikasının başarıya ulaşması için çalışmak onların tek arzusudur. Devlet ile aydın arasında özellikle o dönemde devam eden bu dayanışma, şiirlere de konu olmuştur. Bazı şiirler "köy öğretmeni" adı verilen bu aydınların köye yolculuğunu, bazıları köy ve köylü için yapmak istediklerini, bazıları da karşılaştıkları manzara ile nasıl bir ruh haline büründüklerini anlatmaktadır.

Yalçın Kaya'nın "Köye Doğru" isimli şiiri, köy öğretmeninin ülküsü uğruna çıktığı yolculuğu, karşılaştığı köy manzarasını, köylünün portresini ve ideallerini anlatmaktadır. Şiirde köy, köylü ve öğretmen üçgeni etrafında gelişen olay dönemin yapısını ortaya koyması açısından dikkat çekicidir. Köy öğretmeninin idealleri uğruna yola çıkışı şu dizelerle anlatılmıştır:

(...)
Genç, ihtiyar, büyük, küçük, emekliyenler,
Yıllar varki gelir diye yol bekleyenler!
Ben ki bu gün onlar için çıktım bu yola,
Köy hocası, yolun açık .. uğurlar ola!..
Ben içimin kuvvetine çok güvenenim,
Köylüleri benliğimden fazla sevenim!
Ta derinden duyuyorum şimdi bu sesi:
Her köy benim genç ruhumun aziz annesi!
(...)

"Köy hocası", gencinden ihtiyarına kadar yıllardır kendisini bekleyenlere doğru yola çıkmıştır. Bu, onun için sıradan bir yolculuk olamayacaktır. Dönemin aydın tiplerinin başında gelen öğretmen, idealleri uğruna bir yolculuk yapacaktır. Kendisi de bunun bilincindedir. O, kendi benliğinde daha çok sevdiği köylülerin sorunlarına çözüm bulmak amacındadır. Köyden duyduğu ses, onu çağırınca o da "ruhumun annesi" diye hitap ettiği köylere doğru yola çıkmıştır.

Şair, şiirin bundan sonraki bölümünde köy öğretmeninin nasıl bir ülküye inandığını anlatmaktadır.

(...)
Arabamız ağır ağır tepe aşıyor,
Bu tepenin arkasında bir köy yaşıyor!
Bu köy benim varlığıma kaynak olan köy,
Bu köy şimdi sevgi gibi içe dolan köy!
(...)

Köy öğretmeni varlığını köye bağlamıştır. Bu, onun köy ile ilgili ideallerine ne kadar inandığını göstermektedir. Köy onun varlığına bir kaynak yani sebeptir. O, bundan dolayı çok mutludur. Köy sevgisi onun gönlünü kaplamıştır. Bu sevgi ve bağlılıkla yola çıkan öğretmen, çok çalışarak köyün refaha kavuşmasını sağlayacaktır.

(...)
Biz en büyük bir güneşin yıldızlarıyız,
Yeni bir ufk açan inkılâp kızlarıyız!
Sen bu köyü beş yıl sonra gel bir defa gör:
Baca, duman, neşe, hayat, hamle, traktör!..

Dönemin aydın öğretmenleri arasında idealleri uğruna Anadolu köylerinde görev yapan bayan öğretmenlerin sayısı az değildir. Bu şiirin kahramanı olan öğretmen de bir bayandır. O, anlatıcı konumunda da yer aldığı bu manzum hikâyede, bu gerçeğe de değinmiştir. Köyde bir hamle gerçekleştirmek isteyen bayan öğretmenler "güneşin yıldızları" ve "inkılâp kızları"dır. Onlar, gönülden inandıkları inkılâpları köy halkına anlatmak ile görevlendirilmiş Mustafa Kemal'in ve onun inkılâplarının kızlarıdır. Köyler onlar sayesinde kalkınacaktır. Bunun teminatını da Anadolu insanını beş yıl sonra köylere davet ederek kendileri vermektedir.

Yalçın Kaya, son dizelerde köy öğretmenlerinin kararlılığını ve inancını onların ağzından, yeniden, şöyle vurgulamıştır:

(...)
Arkadaşlar, arkadaşlar!
Her bir şehir köyden başlar!
Mefkûremiz, gayemiz bu:
Köye doğru, köye doğru!...

Kurtuluş Savaşı'nın yaralarını sarmaya çalışan aydınların bir adı da "köycüler"dir. Sefer Aytekin "Köycülerin Andı" başlıklı şiirinde onların ülküleri peşinde nasıl bir bağlılıkla yürüdüklerini bu and ile anlatmıştır.

Köy ülküsünü en son, en ileride bilerek
Ömrümüzün köyle bağladık yıllarını,
Her şeyden önce köyün önünde eğilerek
Ona harcıyacağız içimizin varını.

Şair, şiirine, Fuat Edip' in de "Biz" şiiriyle üzerinde durduğu köy ülküsünün en önemli şartını, " köyde köylü ile vakit geçirme" yi anlatarak başlamıştır. Aydınlar için en önem şey, " köy ülküsü" dür. Onlar, bu ülkü uğruna, ömürlerini köylerde geçirmeye; bilgilerini, güçlerini bu uğurda harcamaya razıdırlar. Aydın adı verilen bu insanlar, inkılâplar dışında kalan inanışları yok ederek, köye bilgi götürerek köyün kısır topraklarını " cennet" e çevirmek amacındadırlar. Bütün bunlar yerine geldiği takdirde Anadolu " yarın" ı görebilecektir.

(...)
İnkılâptan olmıyan inanları devirip
Güneş götüreceğiz köyün ufuklarına
O kızıl toprakları bir cennete çevirip
Mutlak ulaşacağız kırk asırlık yarına.

Şair, son dörtlükte, aydınların bu konudaki kararlılığına tercüman olmuştur. Anadolu âşığı Türk aydınların baş koydukları bu yoldan geri dönme ya da vazgeçme niyetleri yoktur.

Mutlak ulaşacağız.. Mutlak ulaşacağız!
Ant içtik bizler buna, bizler buna ant içtik;
En zor, en çetin, en baş engeli aşacağız
Yol korkunç olsun ister, isterse uçurum dik

Sait Kubilây'ın "Köylere Akın" şiirinde de vazgeçmeyecekleri ülkü peşinde köye akın edenlerin hikâyesini bulmak mümkündür. Şair, hikâyeye sondan başlamış ve geriye dönüşlerle devam etmiştir. Ülkü peşinde yapılan devrimlerin sonucu şiirin ilk dizelerinde şöyle anlatılmıştır:

Akın var arkadaşlar Akın ettik köylere
Kendimizi devrimin yolunda vere vere
Biziz dünkü yokluktan bu varlığı yaratan
(...)

Köyleri kalkındırmak için ülküsü peşinden koşan insanlar, yaptıkları devrimler sayesinde " yok" olmak üzere olan bir milleti yeniden canlandırmışlardır. Bunu başarmalarının en önemli nedeni, köyün Anadolu'nun bir parçası, kendilerini de köyün bir parçası olarak kabul etmeleridir.

(...)
Köy bizim, Köylü biziz, Biz köylü çocuğuyuz
Her birimiz bir güneş, Her birimiz doğuyuz
Her birimiz bir tanız, Her birimiz bir Vatan
(...)

Türk aydınları, ait oldukları yerin farkındadır. Bu farkındalık içinde vatan uğruna ellerinden geleni yapma gayreti göstermişlerdir. Bilgileri sayesinde Anadolu üzerinde güneş gibi doğmuşlar ve bu topraklara can vermişlerdir.

Köy ülküsünü ve yapılması gerekenleri ortaya koyan bu şiirlerin amacı, köyün kalkınmasına ve köylülerin refaha kavuşmasına yardımcı olmaktır diyebiliriz. Şairler, yazdıkları dizelerle, aydınların amacını ve ulaşmak istedikleri " köy" profilini ortaya koymuşlar ve böylece Anadolu'nun gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Sefer Aytekin, devletin ve aydınların bu konudaki hedeflerini " Yarınki Köy" isimli şiiriyle ortaya koymuştur. O, daha önceki şiirlerinde, köye yapılan davetlerin ve çalışmaların hedefinde varılmak istenen köy tablosunu şöyle çizmiştir:

Köyü yakan kara yel kesilirde yarına
Bugün tezek sıvanan köyün duvarlarına
Bir gün olur çiçekler sarmaşıklar sarılır;
Kekik kokan ufuklar meltemlerle yarılır.

Artık o zaman köyün göz yaşları yerine
Türküler halkalanır matemli göklerine.
Baysallığın sevinci yağmur olur toprağa,
Yeşil dallar fışkırır bugün kel denen dağa.
(...)

Şairin hayalindeki köy, Türk aydınının ve köylüsünün gayretleriyle duvarlarını tezek sıvanın değil, çiçeklerin, sarmaşıkların sardığı evleri olan, gözyaşlarının değil, türkülerin sesinin duyulduğu, çıplak tepelerin yeşil ağaçlarla dolu olduğu bir köydür. Buradaki " tezek, gözyaşı ve kel dağ" yoksulluğu, sefaleti; " çiçekler, sarmaşıklar, türküler, yeşil" ise " refahı, mutluluğu" temsil eden imajlardır.

Şair, ilan edilen köy politikasıyla olumsuzlukların ortadan kalkacağına ve hayalindekinin canlanacağına inanmaktadır. O, bu inancını,

(...)
Artık inletmez köyü dünden kalan yoksulluk
Ve toprağın yerine soysuz bir puta kulluk.
Dünün kötülükleri devrilir birer birer
Köhne inan yerine devrim kültürü girer.

dizeleriyle açıklamıştır. Fiilleri geniş zaman ekiyle çekimlemesi tüm bunların gerçekleşmediğini ve şairin gelecek ile ilgili hayallerinin bunlar üzerine kurulu olduğunu anlatır. Şair, köylerde inanın yerini devrim kültürünün alacağına inanmaktadır. Köyün ve köylünün yoksulluktan kurtulması geçmişin izlerini silmek ve yeni fikirleri uygulamakla mümkündür.

5.3.Köye Özlem

Anadolu köyleri, güzellikleriyle, kalabalıktan uzak, sessiz ve huzurlu hayatıyla her zaman özlem duyulan yerler olmuştur. Şehirlerde yaşayanlar, köyün bağlarına, bahçelerine, kırlarına, ormanlarına, gecelerine vb. kavuştuklarında çok mutlu olacaklarına inandıkları için bir an önce köye gitmek arzusuyla yaşamışlardır.

Köy hasretiyle yanan şairlerden birisi Halit Fahri'dir. O köye kavuşmak arzusunu "Köy hasreti" isimli şiiriyle dile getirmiştir.

Kırlara, ormanlara, sulara hasret kalan
Bu şair o sükûna bir gün kavuşacak mı?
Yeşil yamaçlarında çobanlar kaval çalan
Tepelerde türküler çağırıp koşacak mı?
(...)

Şair, şiirine, içinde bulunduğu durumun sorgulamasını yaparak başlamıştır. Acaba çok istediği köye kavuşabilecek midir? Şair, bununla ilgili sorular sorarak köye gitmeyi ne kadar çok istediğini anlatmaya çalışmıştır.

Şaire göre şehirde yaşamak ömür boyu ıstırabın peşinden gitmektir. Bu nedenle o, köye gidenlerin mutlu olacaklarından emindir.

(...)
Belki mes'ut olacak çekilirse köylere,
Belki yine bulacak kaybolan neşesini,
Taştan taşa sekerek akıp giden bir dere
Kenarında dinlerse kurbağların sesini
(...)
Ah o durgun geceler.. ah o kır geceleri!
Yarabbi, o sükûna ruhum kavuşabilecek mi?
Ayaklarım kırarak bu demir külçeleri
Ay ışıklı, rüyalı kırlarda koşacak mı?

Halit Fahri, üçüncü dörtlükte köylere gidenlerin mutlu olacaklarını, şehirde kaybettikleri neşelerini yeniden bulacaklarına inandığını dile getirmektedir. O, her ne kadar belirsizlik anlamındaki "belki" kelimesini kullansa da, "derenin kenarındaki kurbağa seslerinin" bile mutluluğa yeteceğini söyleyerek inancını ortaya koymuştur.

Şair, son dörtlükte de şehirdeki sıkıntılarından ancak köye giderek kurtulacağını anlatmaya devam etmiştir. Bu dörtlükte dikkati çeken, şairin, şehrin zorlukları, sıkıntıları için "demir külçe" imajını kullanmış olmasıdır. Şair, bu imajla şehir hayatının insanda yarattığı ağır yükü anlatmaya çalışmıştır. O, bu yükten kurtulacağı, kır gecelerinde yaşayacağı günlerin özlemini duymaktadır.

Köyünden uzak yaşayan Şekip Saybaşılı'nın aklında da köyünü görmek vardır. Şair, "Köyümü Göresim Geldi" isimli şiiriyle hem köyünün güzelliğini hem de bu güzelliği bir an önce görmek istediğini anlatmıştır.

Uzakların uzağında bir fecir düşünüyorum,
Ki altun saçaklarında ipek şarkılar okunur
Ve sevgi bahçelerinden koparılmış çiçeklerle
Sevgililerin adına güzel çevreler dokunur.
(...)

Şairin köyü, bulunduğu yerden çok uzaktadır. Şair bu mesafeyi "uzakların uzağında" tamlamasıyla tarif etmiştir. Bu uzaklık, şairin toprağı ile ilgili hayal kurmasıyla yakınlaşmıştır. O, fecir vakti altın saçaklarında ipek şarkılar okunan ve sevgi bahçelerinden koparılan çiçeklerle sevgililere çevreler dokunan köyünü çok özlemiştir. Bu özlemi dindirmenin tek yolu, köyünü bir an önce görmesidir.

Çocukluğumun en güzel günlerini kucaklıyan
O yerde kuşlar, bahçeler ve saksılar… ne güzeldi.
Kafamda bir çiçek gibi süsleyip düşündüğüm
Anamın gözleri kadar köyümü göresim geldi.

Şair, çocukluğunun en güzel günlerini yaşadığı köyünü çok sevmektedir. Bu sevgisini, annesine olan sevgi ile anlatmaya çalışan şair, köyünü de annesi kadar çok sevdiğini ve annesinin gözlerini görmeyi nasıl arzuluyorsa köyünü de aynı şevkle görmek istediğini söylemiştir.. Bu kıyaslama şairin hayatında en önemli varlık olan annesinden sonra köyünün geldiğini göstermektedir.

5.4. Köyde Bayram

Anadolu'nun kurtuluşu için hiç düşünmeden savaşa atılan Türk köylüsü, zaferi kazandıktan sonra sevinmeyi en çok hak eden olmuştur. Türk köylüsünün

sevinci sadece zaferin ilan edilişi ile kalmamış, köylü yaşamını kolaylaştıracak cumhuriyet rejiminin ilanıyla çok daha mutlu olmuştur.

Sabri Esat, "Köyümde Cumhuriyet Bayramı" isimli şiirinde köydeki bayram hazırlıklarını ve heyecanını, köylülerin cumhuriyet neşesini anlatmıştır. Bayram günü her taraf bayraklarla, balonlarla, fenerlerle süslenmiş, köyün bandosu ve zeybekleri gösteri, köy öğretmeni de konuşma yapmak için hazırlanmıştır.

Sallanır tele konan kuşlar gibi rüzgârdan,
Bembeyaz dişlerini gösterip balkonlardan
Kırmızı bir yüz gibi güler küçük bayraklar.
(...)
Köy hocasının gözü dalar bir camekânda;
Vereceği nutkunu unutturur bir anda
Yıldızlı kumaşlara bürünen bir fotoğraf.
(...)
Kumral bir baş yükselir parkın orta yerinde;
Heykelin bir şey parlar bronzdan gözlerinde
Eğilerek öpünce zeybekler eteğini…

Bayram tüm köyü heyecanlandırmıştır. Bu güzel heyecanla bayram coşkusunu daha da artıran köylüler, Atatürk'ün heykelini bile heyecanlandırmıştır. Şair, parkta heykelin önünde gösteri yapan zeybeklerin cansız heykeli canlandıracak kadar etkileyici oynadıklarını ve tüm köy halkının bu gösterilerden etkilendiğini, coştuğunu "Heykelin bir şey parlar bronzdan gözlerinde" diyerek anlatmaya çalışmıştır. Gerçekten de tüm bu yaşananlar, zaferin kahramanı Mustafa Kemal'in istediği manzara olduğu için onun heykelini bile canlandırabilecek güçtedir.

5.5. Köylü

Bu bölümde, Anadolu topraklarının asıl sahibi olan "köylü"nün, Atatürk Devri Türk Şiiri'ne hangi özellikleri ile yansıdığını tespit etmeye ve Türk köylüsünün yaşam mücadelesini, günlük hayatını, karakteristik özelliklerini, aşklarını ortaya koymaya çalışacağız.

Bu dönemde köylü üzerine yazılmış şiirleri incelediğimizde Anadolu köylüsünün bütün özellikleriyle karşımıza çıktığı görülmüştür. Fiziksel ve ruhsal özellikleri, günlük hayatta yaşadıkları, çektiği sıkıntılar, verdiği mücadeleler, aydının köylüyü nasıl tanımladığı vb. bu şiirlerde yer almaktadır.

Anadolu köylüsü, bugünkü hayatına çok zorlu mücadeleler sonucunda kavuşmuştur. Köylünün bu süreçte oluşan farklı özelliklerine geçmeden önce köylünün yaşadığı mücadeleyi anlatan şiirlere yer vereceğiz.

Sait Gürpınar, "Köylüm" isimli şiirinde Anadolu köylüsünün geçmişte ve bugün yaşadıklarını anlattıktan sonra yarın yaşayabilecekleri hakkında da bilgi vermiştir. Yaşanılan zorluklar, Anadolu köylüsünün güçlü kişiliğinin oluşmasında etkili olmuştur. Bu şiir, köylülerin nasıl bir mücadeleden geçtiklerini özetlemesi bakımından önemlidir.

DÜN
Ne evin ne ocağın, ne ovan nede dağın,
Ne tarlan nede yaylan, ne boz kırın ne bağın,
Şu koskoca beldede hakkın olan toprağın,
Bir karışı nasibin değildi inan köylüm…
Kanını damla, damla, zerre, zerre emerek,
Dediler bizim için sen ölsen de ne gerek
Ve her an bir az daha uçuruma iterek,

Varlığına kıydılar sultanlar inan köylüm;..
(...)

Şair, şiirinin ilk bölümünde Anadolu köylüsünün Cumhuriyet'in ilanından önce yaşadığı sıkıntıları anlatmıştır. Osmanlılar döneminde Anadolu'nun önemi bilinmediği gibi Anadolu köylüsünün önemi de anlaşılamamış, yaşadığı, geçimini sağladığı toprakları elinden alınan köylülere hiç değer verilmemiştir. Onlar için köylülerin varlığı da yokluğu da birdir. Bu nedenle onlar, köylüleri "kanlarının son damlasına kadar emmekten ve onların varlıklarına son vermekten" çekinmemişlerdir.

Sait Gürpınar, şiirin "Bugün" başlığını verdiği ikinci bölümde ise köylünün Cumhuriyet'in ilanından sonraki durumunu anlatmıştır. Buradaki tablo ilk bölümden çok farklıdır.

(...)
Dağılınca bulutlar ağarınca tan yeri
Yeni bir ışık buldu kalbinin atan yeri,
Çizildi kanımızla öz asıl vatan yeri,
Bundan sonra bizimdir bu güzel diyar köylüm…
İşlerken toprağını çapanla deşe, deşe,
Dünkü yaşlı gözlerden bu gün taşıyor neş'e,
İnanki atan benzer hayat veren güneşe..
Bulunca senin gibi göğsü çelik yar köylüm.
(...)

İstiklal Savaşı'nın kazanılması ve ardından Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte hak ettiği değeri kazanan Türk köylüsü, Gürpınar'ın şiirine bu dizelerle girmiştir. Şair, köylülerin kötü günlerini "bulutlu gökyüzü", mutlu günlerini ise "tan yeri ağarmış gökyüzü" imajlarıyla anlatmıştır. Artık "bulutlar dağılmış" yani "kötü günler sona ermiş"tir. Köylüler, yaşadıkları Anadolu topraklarını kanları pahasına korumuşlar ve kanları ile çizdikleri vatan sınırlarında mutlu bir hayat sürmeye

başlamışlardır. Artık gözlerinde yaş yerine neşe vardır. Bu mutluluğu sadece köylüler değil, onların ataları da yaşamaktadır. Onlar, vatanı kurtaran çelik göğüslü köylülerle gurur duymakta, bu nedenle de onlara gerekli gücü vermeye çalışmaktadırlar. Atalarından can alan köylüler de bu güçle Anadolu'yu korumaya devam etmektedirler.

Şair, "Yarın" isimli son bölümde gücünü toplayan Türk köylüsünün artık dünyayı sarsabileceğini anlatmıştır. Ezilmekten kurtulan Türk köylüsü, gücünü Anadolu topraklarında ispat ettikten sonra kendinde tüm dünyaya kafa tutma cesaretini de bulmuştur.

(...)
Bir kızıl alev gibi göğe erdi tuğumuz,
Başlamadan bitiyor bizim her tuttuğumuz,
Bir an gelip küreyi saracaktır buğumuz,
Sinecektir önünde en çetin ürkün köylüm.
Haydi işle toprağı boş kalmasın yamaçlar,
Başaktan taç yapılsın ovalar, dağlar, taşlar.
Sarsacak bir hızı var küreyi Türkün Köylüm…

Anadolu'da zafer kazanan Türk köylüsü, yaşadığı topraklara Türk bayrağını dikmiş ve bu bayrak zaferini tüm dünyaya ilan edercesine gökyüzüne yükselmiştir. Bu, aynı zamanda köylünün dünyaya gücünü ilan etmesidir. Her güçlüğün üstesinden gelen Türk köylüsü bütün dünyayı sarsacak güçtedir.

Şair, geçmişte son damlasına kadar kanı emilen, yaşamını zor devam ettiren Türk köylüsünü anlatarak başladığı şiirini köylünün bugünkü haline dikkat çekerek tamamlamıştır. Bu şiir, Türk köylüsünün bugünkü gücüne nasıl kavuştuğunu anlatması açısından önemlidir. Yaşama gücüne kavuşan Türk köylüsü bundan sonraki şiirlerde daha çok yaşayışı ve kişisel özellikleri ile konu olmuştur.

5.5.1. Köylünün Genel Özellikleri

Atatürk Dönemi'nin bazı şairleri, şiirleriyle, o dönemde bir ülkünün merkezinde yer alan Anadolu köylüsünü tarif etmeye, onu özellikleriyle tanıtmaya çalışmışlardır. Bu, savaş sonrası yaşanılan süreçte gereklidir. Çünkü o dönemde öğrenilmesi gereken Anadolu gerçeğinin içinde bu topraklarda yaşayan insanların gerçekleri de vardır. Bu nedenle, şairler, köylüyü konu edinen şiirler yazmışlardır.

Feyzullah Sacit Ülkü'nün 1926 tarihli "Türk Köylüsü" isimli şiiri bunlardan biridir. Ülkü, on dörtlükten oluşan bu şiirin her bir dörtlüğünde Türk köylüsünün farklı özelliklerine vurgu yapmıştır.

Tarihin üstünden gürliyen sesi
Konuşurken sanki bir can nağmesi!
İyilik önünde kalbini yayar;
Muztaribi görür, ıztırap duyar..
(...)

Şaire göre, Türk köylüsünün tarihe meydan okuyan sesi ve iyilik dolu kalbi onun en önemli iki özelliğidir. Türk köylüsü, Türk milletini yok olmaktan kurtararak tarihin seyrini değiştirmiştir. Bu nedenle şair, onun sesine "tarihin üstünden gürliyen ses"; Türk milletine yeniden can verdiği için de " can nağmesi" demiştir. Gerçekten de Türk köylüsü zor şartlarda savaş vermiş ve mucizeler yaratarak yeni bir devletin kurulmasını sağlamıştır. Bu nedenle onun sesi her şeyden önce "cana can katan bir nağme"dir.

Tutsaklığa karşı savaşan köylünün kalbi, iyiliklere ve ıztırap çekenlere açıktır. O, "savaşçı" bir kişiliğe sahip olmasına karşılık ıztırap çekenin ıztırabını duyup ona üzülecek kadar da yumuşak yüreklidir. Bu iki önemli özellikten birincisi Türk

köylüsünün gücünü, ikincisi de bu gücün yanında merhamet taşıyan yumuşak yüreğin ifadesidir.

(...)
Bâzen toprak diye bakar altına;
Bâzen da altındır bir avuç toprak.
Çalışır dağları alır sırtına;
Azminde o dağlar bir yığın yaprak!
(...)

Şair, üçüncü dörtlükte ise köylünün "çalışkanlık" özelliğine değinmiştir. Çalışkanlık onların en tipik özelliğidir. Anadolu köylüsü altın kadar değerli gördüğü toprağında hiç yorulmamacasına sürekli çalışır. Şair, onun bu çalışkanlığını "dağları sırtladığını" söyleyerek anlatır. Köylülerin işleri, bir araya getirildiğinde dağlar gibi yükselecek kadar çoktur. Onlar, azimleriyle dağları "bir yığın yaprak"a dönüştüren ve böylece yükü sırtlayarak çalışmaya devam eden insanlardır.

Türk köylüsünün en önemli özelliklerinden biri de tüm zorlukların karşısında ümidini kaybetmeden dimdik durmasıdır. O, bu özelliği sayesinde yenilmekte olduğu savaştan başarıyla çıkmıştır. Sacit Ülkü, aşağıdaki dörtlükte bu özelliği açıklamaktadır.

(...)
Gözlerinde gülen ışık ne derin;
Yeni bir doğuşun müjdeleridir;
Gömleği ruhunda yanan bir fecrin
Yırtık bulutları desem yeridir.
(...)

Şair, Türk köylüsünün geleceğe umutla bakışını onun gözlerinde parlayan "ışık" ile, bu ümide karşılık kendi ruhunda sakladığı sıkıntıları da "gömleğindeki yırtıklar" ile anlatmaya çalışmıştır. Anadolu köylüsü, zor koşullar içinde ruhunda acı dolu çalkantılar yaşamasına rağmen bunu belli etmeyerek güçlü ve ayakta durmayı başaran böylece karşısındakinin gücünü kıran bir kişidir.

Şair, altıncı dörtlükten itibaren Türk köylüsünün üstün niteliklerini sıralamaya başlamıştır. Türk köylüsü, "sönmez bir cevher, ezeli bir hazine, yaradış kaynağı vb."dir. Tüm bu özellikler şairin gözünde Türk köylüsünün yerini ortaya koymaktadır.

(...)
Ölmez bir hayatın şuuru onda,
Üstün bir erdemin öz nuru onda;
Yaradış kaynağı dupduru onda;
Dünyada o vardır ilkte ve sonda!

Sır dolu o benlik bildinmi, nedir?
Onun bilinmeyen öz cevherini
Dünya tüketmemiş on bin senedir!
Onun yaratıcı kudretini
(...)

Şair, bu dörtlüklerde köylülerin fiziksel özelliklerinin yanında zihinsel bir takım üstün özelliklere de sahip olduğunu anlatmaktadır. Türk köylüsü güçlü, çalışkan fiziğinin yanında hayatın muhasebesini yapabilecek, yaradılışı sorgulayabilecek ve o güce erişebilecek akla sahip bir insandır. Onun bir özelliği de bu beceri sayesinde "erdemli" bir kişiliğe sahip oluşudur.

Ülkü, bu özellikler karşısında hem hayranlık hem de şaşkınlık yaşamaktadır. O, bu şaşkınlığını, dokuzuncu dörtlükte "onun bilinmeyen öz cevherini dünyanın da on bin senedir tüketemediğini" söyleyerek dile getirmiştir.

Şair, Türk köylüsüne öyle hayrandır ki son dörtlükte bu hayranlığını Türk köylüsünün "en güzel insan" heykeli olacağını söyleyerek anlatmıştır.

(...)
Dünyaya açacak ışıklı eller…
Yıldızlar yuğrulup, parıltılarla
Dikilseydi İNSAN diye bir heykel:
Onu anlatırdı çarpıntılarla!

Faruk imzalı "Köylü" isimli şiirde de Türk köylüsünün özelliklerini bulmak mümkündür. Şair, "yurdun gülü, Türk'ün gözbebeği ve memleketin efendisi" diye tanımladığı Anadolu köylüsünün güçlü, sözünde duran, pozitif kişiliğine yer vermiştir.

Arkadaş!
Bir yüksek alın, bir dik baş,
Bir derin bakışlı göz görürsen,
Bil ki sen,
O, köylüdür:
Yurdun gülüdür!.

Türk köylüsünün hiç kimseye boyun eğmeyen güçlü kişiliği dikkati ilk çeken yönüdür. Şair, en zor anlarından bu özelliği sayesinde kurtulan Anadolu köylüsüne "yurdun gülü" sıfatını yakıştırmıştır. O, her zaman dimdik ve güzel görünen, dikenleri sayesinde de her türlü zorluktan kurtulmayı başaran insandır. Şair, alnı açık, başı dik köylüyü "gül", başkalarına teslim olmayan kişiliğini de "diken" olarak imajlaştırmıştır.

Türk köylüsü, Mustafa Kemal'in söylemiyle "milletin efendisi"dir. Faruk, bu önemli tespiti alıntılayarak köylüyü yeniden şöyle tanımlamıştır:

(...)
Ey göğsü
Türklükle kabaran,
Yüreğini yurdun sevgisi saran,
Tan-

Yerinden (Kara Sis) i
Yırtan
"Memleketin Efendisi"

Anadolu köylüsü, Türklüğüyle övünen, yurdunu çok seven ve yaşadığı toprakları düşman işgalinden kurtarandır. "Kara Sis" yani düşman işgali köylünün mücadelesi ile ortadan kaldırılmıştır. Bu nedenle bu toprakların asıl sahibi yani "efendisi" köylülerdir.

M. Uluğ Turanlıoğlu ise " Bir Haykırış" isimli şiirinde köylünün günlük hayatta yaşadıklarını - kimlerle dost olduğunu, nerelerde yaşadığını, toprağına sevgisini- anlatmıştır.

Köylüyüm adıma Köylü diyorlar,
Gönlüme eş olan ırmaklar vardır.
Şarkımı söyliyor haykıran rüzgâr
Derdimi dinleyen topraklar vardır.

Durmadan gezerim çamlı belleri,
Neşemle boğarım gamlı yelleri
Gülistan yaparım her arık yeri
Tasamı avutan başaklar vardır.
(...)

Köylünün en yakın arkadaşları, onun sürekli iç içe olduğu, birlikte yaşadığı tabiat unsurlarıdır: ırmaklar, rüzgâr, toprak, başaklar. Bunlar, onun gerçek dostlarıdır. Çünkü sevinçlerine, üzüntülerine her zaman ortak olmuşlardır. Irmaklar onun gönlündeki hislere, toprak dertlerine ortak olan, rüzgâr onun şarkısını söyleyen, başaklar tasasını avutan "insan"lardır.

Köylü etrafındaki bu dostlar nedeniyle şanslıdır. Çünkü tabiatın zor şartlarında geçim derdiyle uğraşan köylünün hayatı ona eşlik eden bu "insan"larla kolaylaşmaktadır. O, yaşadığı hayattan memnundur. Şu dizeler onun memnuniyetini dile getirmektedir:

(...)
Hoşnudum işimden, bağlıyım yere,
(...)
Altıma döşektir serin gölgeler,
Sürdüğüm Safalar cihana değer
(...)

"Şampanya yerine ayran içen; yataklarda değil, toprakta uyuyan köylü çok mutludur; çünkü yaşadığı topraklara âşıktır. Şair, altıncı dörtlükte köylünün bu aşkını şöyle anlatmıştır:

(...)
Herkesten bağlıyım güzel vatana
Sevgilim pulluktur taptım sabana,
Nasıl kaptırırım yurdu yabana,
Soyumda sayısız yamanlar vardır.
(...)

Köylü, yaşadığı topraklara koşulsuz bağlıdır. O, vatanını herkesten daha çok sevmektedir. Bunun en güzel göstergesi toprağına dört elle sarılmasıdır. O, geçimini sağladığı vatan topraklarına ihanet etmeyi hiçbir zaman düşünmemiş, onu başkalarına vermeyi aklından bile geçirmemiş "vatan âşık"ıdır. M. Uluğ, Türk köylüsünün bu önemli özelliğini de okuyucuya "haykırarak" duyurmuştur.

5.5.1.1. Çalışkan Köylü

Ekip biçtiğiniz toprak sizindir,
Sizindir zorluğu, derdi, mihneti
Sizin çektiğiniz derde dar gelir,
Tanrının ambarı olsa cenneti.
Ahmet Kutsi Tecer, Bir Toprak İşçisine

Pekçok meziyeti beraberinde taşıyan Anadolu köylüsünün en önemli özelliği "çalışkanlık"tır. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde köylünün bu özelliği ön plana çıkmıştır. Köylünün bu yönünü vurgulamak isteyen şairler, kadınıyla erkeğiyle tüm köyün tarlada, bağda, bahçede nasıl çalıştıklarını ayrıntılarıyla anlatmışlardır.

Necip Necati'nin "Köylü Dedenin Öğütlerinden" isimli şiirinde anlatıcı konumundaki köylü dede, Anadolu köylüsünün hem tarlada hem de evinde nasıl çalıştığını dizelere şöyle dökmüştür:

Boş oturmaz köyün bacısı kızı;
Tarlasında erkek tohum serperken.
Her bacının örekesi, hılızı
İşler; hatta yolda gelip giderken
(...)

Köyde işler çok ağırdır. Köylüler hayatlarını devam ettirebilmek için gece gündüz, yaz kış kadınıyla erkeğiyle çalışır. Köyde kadına da erkeğe de çok iş düşer. Köylü dede şiirinde bu gerçeği dile getirmiştir.

Köylünün günlük hayatı tarlada geçer. Köylü için güneş doğarken başlayan hayat, akşam karanlığıyla sona erer. Şairler, köylülerin günlük hayattaki bu koşuşturmalarını onların çalışkanlıklarına vurgu yaparak anlatmışlardır. M. Remzi, "Çiftçinin türküsü" isimli şiirinde Anadolu çiftçisinin bir gününün nasıl bir iş yorgunluğu ile geçtiğini şöyle anlatmaktadır:

Güneş kuru toprağın kızartırken yüzünü,
Önüne katmışdır da çiftini, öküzü
Toprağı alt üst eder, yalnız bundan zevk alır;
Ovalardan geçirir baharını, gözünü..

Anadolu köylüsünün işleri güneşin doğuşuyla başlar. Güneş doğmadan yatağından kalkan köylü günün ilk ışıklarıyla beraber tarlaya doğru yola koyulur. Köylünün işe koyulma saati, "güneşin kuru toprağın yüzünü kızarttığı an" yani sabahın ilk saatleridir.

Tarlaya varan köylü, toprağını sürer, eker, biçer. Bu, onun için en büyük zevktir. O, sadece günü değil bütün bir yılı baharını, güzünü hep tarlada toprakla oynayarak geçirir. Onun ne kadar çok çalıştığını ellerindeki nasırlar gösterir. Pulluk tutan ellerin nasırlaşmaması mümkün değildir. Şair, köylülerin elindeki bu nasırları "süs" olarak kabul eder.

(...)
Elini nasırlatan pulluğu, sürgüsüdür
Nasır çalışmasının en güzel süsüdür.
(...)

Şair Muharrem Adak da Anadolu köylüsünün evi ile tarla arasındaki hayatını "Orak Tarlasında" isimli şiirine konu etmiştir. Bu şiirde de köylünün sabahın erken saatlerinde başlayıp geç saatlere kadar süren çalışma temposu gerçeğinden farksız anlatılmıştır.

Kümeslerde horozlar geceyi oğularken,
Uyku dolu gözlerle, kalkdık bakışıverdik.
Güneşten gelen oklar aklaşup soğurlarken,
Başaktan bir denize birden akışıverdik.
(...)

Şair, birinci dörtlükte köylülerin işe koyulma vaktini anlatmıştır. Ötüşleriyle geceyi uğurlayıp sabahın geldiğini haber veren horoz sesleri köylüler için uyanma zamanının habercisidir. Güneşin etrafı aydınlatan "ak oklar"ıyla yataklarından kalkan köylüler hiç vakit kaybetmeden tarlanın yolunu tutmuş, başakların arasına girmişlerdir.

A. Osman Balkır, Anadolu köylüsünün çalışkanlığını "Köy Kadını" ve "Köy Erkeği" isimli iki ayrı şiirde hem köy kadınının hem de köy erkeğinin özelliklerine yer vererek anlatmıştır.

Balkır'ın "Köy Kadını" isimli şiirinde köylü kadın, çalışkanlığı ile Türk kadınının sembolü olarak ele alınmıştır. Şaire göre, çalışmayı "düğün" olarak kabul eden köylü kadın Türk kadınlarının güzel bir örneğidir.

Türk kadınlığının bir örneğidir;
Yılmadan çalışan köylü kadını!
Gönlündeki coşkun yurd sevgisile
Köpürüp çağlıyan köylü kadını!

Şair, üçüncü dörtlükte ise köylü kadınının çalışkanlığını onun yaptığı işleri sıralayarak anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Çift öyü gelince çiftini sürer,
Ekinler yetişir; orağı biçer,
Güneşin altında harmanı döğer;
O yanan, tutuşan köylü kadını!
(...)

Köylü kadını, köyde yapılacak her işin üstesinden gelecek azimde ve güçtedir. Erkeklerin yapacağı işleri de yapan köylü kadınlar, çift sürer, orağı biçer, harmanı döğer. Tüm bu işleri zevkle yapan köy kadınları çalışmaktan şikâyet etmezler. Çünkü onlar için çalışmak "düğün" gibidir. Şair, son dörtlükte çalışkan köy kadınının bu kabulüne yer vermiştir.

(...)
Çalışmak düğündür köy kadınına;
O hem bir işçidir, hem seven ana!
Büyük bir inanla bağlı sapana;
Her zora dayanan köy kadını!

Osman Balkır'ın "Köy Erkeği" isimli şiiri ise köylü erkeklerin çalışkanlığı üzerinedir. Şair, tüm şiir boyunca onların bu özelliğine vurgu yapmıştır.

Çalışmakla geçer günleri bütün,
Durmadan yorulan köy erkeğinin,
Evinde boş yere geçmez hiçbir gün
Zamanı çalışkan köy erkeğinin.

Tarlalar sürülmek, ekilmek ister,
Ekinler yetişir biçilmek ister,
Kışlık odunları kesilmek ister,
Artar iş başından köy erkeğinin.
(...)

Şair, ilk dörtlükte köy erkeğinin sürekli çalıştığından, hiç boş günü olmadığından bahsetmiş; ikinci dörtlükte de bunun nedenini sıralamıştır. Köyde yapılacak çok iş vardır. Tarlaların sürülmesi, ekilmesi, yetişen ekinlerin biçilmesi, kışlık odunların kesilmesi bu işlerin bazılarıdır. Köydeki erkeklerin tüm zamanını bu işler almakta, onlar da çalışkanlıkları sayesinde tüm bu işlerin üstesinden gelmektedir.

Şair, onların bu çalışkanlığını "köylerin sonsuz kır ve taşında emeklerinin olduğunu" söyleyerek takdir etmektedir. Son dörtlük, şairin bu fikri üzerinedir.

(...)
Yeşil ovalarda dere başında
İşlerin cıvıldar kuşlar başında..
Köylerin o sonsuz kır ve taşında
*Emeği var yaman köy erkeğini*n…

5.5.1.2. Yoksul Köylü

Köyü ve köylüyü, objektif bir bakış açısından ziyade belirli bir politikanın ideolojisi doğrultusunda gözlemleyip olumlu bir pencereden anlatan şairlerin yanında aynı manzarayı daha farklı gören şairler de vardır. Bu şairler, Anadolu'yu, Anadolu insanını, köyleri ve köylüyü zor koşullarda yaşam savaşı veren insanlar olarak görmektedirler. Bu durum, dönemin gerçeğidir. Anadolu insanı, hem tabiat hem de Anadolu topraklarında gözü olan devletler karşısında her zaman mücadele hâlinde olmuştur. Aç kalmamak için tabiata karşı savaş veren Anadolu insanı, topraklarını kaybetmemek için de dışarıdaki düşmanlara karşı hep savaşmıştır. Hem bu yaşananlar hem de devletin köye ve köylüye yönelik belirli politikasının olmayışı Anadolu köylüsünün zenginleşmesine, kalkınmasına engel olmuştur. İşte bu gerçekler, şiirlere "yoksul köylü"nün konu edilmesi yoluyla halka duyurulmaya çalışılmıştır. Şinasi Gündoğdu bu şairlerden biridir.

Gündoğdu, "Tahsildar" başlıklı şiirinde Türk köylüsünün yaşadığı yoksulluğu, ondan para tahsil etmeye gelen tahsildarın tavrı ile köylünün durumunu karşılıklı vererek anlatmaya çalışmıştır. Bu şiirde, "eli kamçılı, merhametsiz, kaşları çatık tahsildar"ın karşısında "kalbi yanık, avuçları çatlak, açlıktan kırılacak hâlde olan "köylüler" vardır. Şair, toprağı işleyecek imkânların son derece yetersiz oluşu nedeniyle tefecinin eline düşmüş köylünün durumunu şöyle anlatmıştır:

(...)
Köylüler
Tarlaları yel aldı,
Harmanları sel aldı.

Toprak,
Kalpleri gibi yanıyor;
Toprak,
Avuçları gibi çatlak,
Aman açlıktan kırılacaklar
Öküzlerden artmazsa saman,
Gelen yıllar geçenlerden dar…
……..
- TAHSİLDAR! TAHSİLDAR!

Şairin deyimiyle "köye bir akşam gibi giren tahsildar"ın tek amacı köylüden alacaklarını "meşin çantasına" doldurup geri dönmektir. Köylünün içinde bulunduğu durumu düşünmeyen tahsildarın tek derdi parasını almaktır. Bu nedenle şair, onun köye gelişini "karanlık"a benzetmiştir. Bu karanlık köylüye kötü anlar yaşatacaktır.

Köylü zaten zor günler geçirmektedir. Tarlaları yel ve sel yüzünden ürün vermeyen köylüler açlıkla savaş etmektedirler. Toprak da köylünün bedeni de bu durumdan etkilenmiştir. Toprağın ümidi tabiat, köylünün ise öküzlerdir. Tabiat toprağa gülerse, öküzler samanları tüketmezse köylüler aç kalmaktan bir süre daha kurtulacaklardır.

Bütün varını tahsildara veren köylü, tüm yoksulluğuna rağmen "şikâyet etmemekte, dimdik durmaya çalışmak"tadır. Şair, yoksul Anadolu köylüsünün her şeye rağmen güçlü duruşunu şöyle anlatmıştır:

(…)
Elem dolu çuvalları boşalttılar meşin çantaya.
Velût bir hüzün,
-Şikâyetten uzak-
Ferağatin bağrında dimdik durarak
Göğüsleri şişirdi sabaha kadar:

……..
TAHSİLDAR! TAHSİLDAR

Yoksul Anadolu köylüsünü şiirine konu eden bir diğer şair Nâzım Hikmet'tir. Nâzım Hikmet, Anadolu ve Anadolu insanı ile 1921 yılında tanışmıştır. Hikmet, Millî Mücadele'ye destek vermek için yakın arkadaşı Vâla Nurettin , Yusuf Ziya ve Faruk Nafiz ile birlikte İstanbul'dan Anadolu'ya doğru yola çıkmış, Faruk Nafiz ve Yusuf Ziya'ya izin çıkmaması nedeniyle yolculuğu Vâla Nurettin ile tamamlamıştır. Bu yolculuk Nâzım Hikmet'e Anadolu ile ilgili hayal kırıklığı yaşatmıştır. Şair Nâzım o güne dek şiirlerden tanıdığı Anadolu ile değil tam zıttı bir görüntüden ibaret bambaşka bir Anadolu ile karşılaşmıştır. Nâzım Hikmet'in şiirlerini ve oyunlarını Rusça'ya çeviren, aynı zamana yakın dostu olan Ekber Babayev'e göre şairin yaşadığı bu durum, onun sadece şiirlerini değil kişiliğini de etkilemiştir. Babayev, bu tecrübenin şair üzerindeki etkisini şöyle anlatmaktadır:

"Anadolu yolculuğu büyük bir yaşam deneyi oldu genç şair için. Halkının düşünce ve özlemlerini yansıtan bir şair olarak, burada, Anadolu'da belirlendi kişiliği. Savaş teması, yaratıcılığında, ilk kez Anadolu'da yazdığı şiirlerle ortaya çıktı. Anadolu'da, Türk halkın bu en yoğun olduğu yerde, gerek halk, gerek tüm ülke için bu zorlu dönemde, ulusal Kurtuluş Savaşı günlerinde Nâzım Hikmet'in şair ve yurttaş olarak bilinci biçimlendi." (Babayev, 2002: 56)

Nâzım Hikmet'in kişiliğini ve poetikasını etkileyen Anadolu ile ilgili ilk şiiri, 1921 tarihli "İç Anadolu'ya Bakış"tır. Bu şiir, Nazım'ın Anadolu üzerine yazacağı daha sonraki şiirlerinden farklıdır. Şiire hâkim olan duygular olumludur. Şiirin şu dizeleri bu duyguyu açıkça ve kesin olarak ortaya koymaktadır:

(...)
Evleri birbirine giren şehrin içinde,
Ufuklar genişledi önümüzde git gide;

(...)
Çocukken masallarda dinlediğimiz bir yer
Güzel İç Anadolu görünecekti bize,
(...)
Dereye düşen bahar bir daha çıkamamış
Bu ne güzel memleket: yüksek dağlarında kış,
Yollarında sonbahar, deresinde ilkbahar,
Altın güneşinde de yazın sıcaklığı var.

Nâzım, bir coşku ve heyecanla yazdığı bu şiirin ardından hayalindekine hiç benzemeyen Anadolu manzarası ve insanı ile karşılaşır. Anadolu ile ilgili yaşadığı güzel duygular bu şiirde kalır. O, bundan sonra yolsuz, köprüsüz, evsiz; fakir, çaresiz Anadolu'yu şiirlerine konu edenir.

Nâzım Hikmet, döneminde, şiirleriyle, köy ve köylü ile ilgili pembe bir tablo çizmeye çalışan şairlerin aksine kara bir tablo ortaya koymuştur. Bu tabloda köylü yoksul, köyler bir "ayı ini"ni andırırcasına harap ve her şeyden yoksun yerlerdir. Şair, bunların köy ile ilgili gerçekler olduğunu savunmuş ve şiirlerinde bu fikirlerini dile getirmiştir. "Yalınayak" isimli şiiri bunlardan biridir.

Kafamızda güneş
Ateş
Bir sarık,
Artık toprak çıplak
Ayaklarımıza çarık.
İhtiyar katırından
daha ölü bir köylü,
yanımızda.
(...)

Nâzım Hikmet, şiirin bu dizelerinde zor şartlarda yaşam mücadelesi veren Anadolu köylüsünün yoksulluğunu tasvir etmiştir. Köylünün ne yiyecek ekmeği ne de giyecek elbisesi vardır. Başında sarığı, ayağında çarığı kalmayan köylü, şaire göre "ihtiyar bir katırdan daha ölü"dür. Nâzım Hikmet, sarığı güneş, çarığı toprak olan köylünün hâlini, bu durumu görmezden gelen şairlere hesap sorarak duyurmaya çalışmıştır.

(...)
Rüyada gezer gibi gezmedik, hayır,
Bir çöplükten bir çöplüğe dolaştık;
İşte biz o diyarı böyle dolaştık!
(...)
Efendiler,
Tatlı maval dinlemekten artık usandık!
Artık
Hepimizin kafasına
Şu
Dank etsin
Köylünün toprağa hasreti var,
Toprağın hasreti;
Makineler!...

İbrahim Şevki de "Harman" ve Harmandan dönüş" şiirinde tarlada çalışan köylüleri anlatırken onların yoksulluklarına değinmiştir. Köylülerin "kör bir gırtlak için" çalışmaları, "kara ekmek başında kuru sovan kırmaları" şairin yoksulluğa dikkat çekmek için kullandığı gerçek manzaralardır. Şair, "Harman" isimli şiirinde köylülerin harman yerinde nasıl çalıştıklarını ayrıntılarıyla anlatmıştır.

Yalın güneş altında derisi yana yana,
Girdi çiftçi harmana.
(...)

Köylü harman almak için yaz aylarında kızgın güneşin altında bütün gün çalışır. Onun tek isteği kış aylarını rahat geçirebileceği erzakını toplayabilmektir. Bu nedenle o, kızgın güneşe aldırış etmeden sabahtan akşama kadar harmanda, tarlada çalışır. Her şey "kör gırtlak"ı doyurmak içindir.

(...)
Bundan daha çetin örnek olmaz alın terine;
Tatlı canlar gidiyorken bir kör gırtlak yerine!

Anadolu köylüsü çok çalışıp az kazanmaktadır. O, kazancını başkalarıyla paylaşmak zorunda olduğu için alın teri dökerek, emeğiyle kazanmasına rağmen yine yoksul ve aç kalmaktadır.

(...)
Ortaklara pay verirdin tefeciye baç.
Gene sendin avuç açan, gene sendin yarı aç!

Yoksul köylü hâlinden utanç duymaz. O, işlerine emek verdiği için huzurlu ve mutludur. Ekmek, soğan yiyerek mutlu olmasını bilen köylü, onu kınayanların asıl kendi hallerinden utanmaları gerektiğini düşünür.

(...)
İçi,
Duru su gibi, arık olan koca çiftçi
Kara ekmek başında kuru sovan kırarsın,
Seni kınayanların alnında ter ararsın!..
Ambarın boş... elin boş... dağarcığın boş!
Öyleyken bu tok gözle gene gönlün hoş!..

Celâl Sıtkı, yoksul Anadolu köylüsünün yaşadıklarını "Çıplak bir köylü gördüm…" isimli şiirinde kaleme almıştır. O, yoksul, sefalet içinde yaşayan köylüyü

"çıplak" sıfatını kullanarak tasvir etmiştir. Çıplaklık, yoksulluğu ele veren bir hâldir bu şiirde.

Çıplak bir köylü gördüm: Dudağında ıslığı
Gözünde sefaletten arta kalan ışığı;
Bir yokuştan yukarı dağa tırmanıyordu.

Kuru dudaklarından savrulurken hıçkırık
Başı kopmuş dal gibi omuzlarında kırık;
Bu hayatı yük olan işkence sayıyordu.
(...)

Şair, ilk iki dörtlükte, "çıplak" diye nitelendirdiği yoksul köylünün hayatını ve hayata bakışını anlatmıştır. Köylü için hayat bir yokuş gibidir. Sefalet içinde yoksul bir hayat süren köylünün yokuş yukarı dağa tırmanması onun başını önüne eğmiştir. Ümitsiz köylünün başı hayatın ağır yükünü taşıyamadığı için omuzlarına düşmüştür. Onun için bu hayat işkenceden farksızdır. Köylü, bu işkencede yaşadığı hayattan çok muzdariptir. Şair, onun bu duygularını son dörtlükte şöyle dile getirmiştir:

(...)
Çıplak bir köylü gördüm
Bir yokuştan yukarı dağa tırmanıyordu.
Bir ölü kadar vakur çıktı yokuş yukarı
Hayatım yokuş diye derdine yanıyordu.

Sait Gürpınar ise Anadolu köylüsünün yoksulluğunu köylünün özellikle Cumhuriyet'ten önceki durumuna gönderme yaparak "Köylüm" isimli şiirinin,

Ne evin ne ocağın, ne ovan ne de dağın,
Ne tarlan ne de yaylan, ne bozkırın ne bağın,
Şu koskoca beldede hakkın olan toprağın,

Bir karışı nasibin değildi inan köylüm…
(…)

dizeleriyle anlatmıştır. Anadolu köylüsü üzerinde yaşadığı, hayatını devam ettirdiği, geçimini sağladığı, emek harcadığı toprakların sahibi olamamış yoksul bir köylüdür. O, hep kendisini yönetenlere çalışmış ve elde ettiklerinin çoğunu başkalarına vermek zorunda kalmıştır. Bu, köylülerin yoksullaşmasına ve hayatını kötü koşullarda devam ettirmesine neden olmuştur.

Ali Avni Öneş'in *"entelektüel bir halk şairi"* (Akengin, 1944: VI) olarak tanımladığı Can Akengin, tabiatla, köyle, köylüyle içi içe yaşamış bir şairdir. Akengin'in şiirleri, onun bu çevrelerde yaşadığı lirizmin sesi gibidir. Yaşadığı aşklar, memleketine olan özlem, Anadolu köyünün ve köylüsünün portresi bu lirizmi yaratan unsurlardır. O, tüm bunları, *"halkın seziş ve anlayışını aydınınkiyle, köylünün duyuş ve görüşünü şehirlininkiyle katıştırarak onları gönül potasında eritip, kendi felsefesiyle yoğurarak müstesna ve mümtaz üslubuyla işlemiş; bambaşka, yeni ve taze bir san'at yaratmıştır."*(Akengin, 1944: VI) "Kadavra Konuştu" isimli şiiri şairin bu yönünü yansıtan şiirlerinden biridir. Şairin "gerçek köylücüye" ithaf ettiği bu şiir, biraz da şairin hayat felsefesinin temelinde yer alan "bu dünya yaşamaya değmez" düstûrundan nasibini alarak yazılmış, o dönemde yazılan şiirlerden farklı bir şiirdir. Köyü 'cehennem', köylüyü 'kadavra', 'böcekler', 'paçavra' ve 'efendi korkuluk' olarak imajlaştırıp üst bir görüntü yaratan şair, dönemin gerçek manzarasından bir kesit aktarmıştır.

Burası cehennem adlı bir yer gibi
Şurada:
Leşte üreyen böcekler gibi
Cankaştıkca canlanmış,
Üst üste oyulganmış
Bir yığın paçavra.
(…)

İlhamını aşkından ve yurdundan alan Akengin'in bu şiirdeki kaynağı 'cehennem'e benzeyen harap Anadolu köyüdür. Şairin karşılaştığı ilk görüntüde ise kurak tarlada çalışan köylüler vardır. Şair, ölü toprakla canlanmaya çalışan köylülüleri 'leşte üreyen böcekler'e benzetmiştir. Topraktaki can kaçtıkça kendileri canlanmaya çalışan köylülerin şairde yarattığı ikinci izlenim ise, üst üste koyulmuş 'paçavra yığını'dır. Şair, çaresiz ve yoksul köylünün durumunu bu imajlarla anlatmaya çalışmıştır. Yoksul Anadolu köylüsünün tek umudu toprağıdır. Savaşlar, kuraklık, hastalık vb. felaketlere rağmen o, geçimi için yine toprağına sarılmıştır. Bu gerçeğin farkında olan şair, gördükleri karşısında şaşkınlık yaşamaktan kendini alamamıştır. Çünkü manzara çok kötüdür.

(…)
Şaştım!
Yanaştım.
Demeden hık mık,
Birden dokundu tırmık tırmık,
Kaburga kemiklerine kahrolan kadavra..
……
Bu ne içli, ne işliyi bir dokunuştu..
Tanrım! Tanrım!
Kadavra bana iğildi;
Kadavra benimle konuştu.
(...)

Can Akengin'in yoksul köylüyü anlatmak için seçtiği diğer imaj 'kadavra'dır. Birinci bölümdeki ölü toprak iken ikinci bölümündeki ölü köylüdür. Açlıktan bir deri bir kemik kalan, kaburga kemikleri ortaya çıkmış köylü kadavradan farksızdır. Bu haliyle bile çalışmaya devam eden köylü, tırmığa benzeyen kamurgalarına dokunarak şaire doğru eğilmiş ve onunla konuşmaya başlamıştır. Bu, şairi daha da şaşırtmış ve şair hiç bir şey sormadan köylünün boynuna atılmıştır.

(...)

Sormadan kimsin diye,
Sarıldım.
Sarıldım ona derdimsin diye.
(...)

Can Akengin, Anadolu'yu gerçekçi bakış açısıyla gözlemlemiş bir şairdir. Bu şiirde de onun bu yönünü görmek mümkündür. Savaş sonrasında Anadolu köylerinin durumu pek içi açıcı değildir. İşgalde yakılan yıkılan köyler, elinde avucunda ne varsa ortaya koyan ve tüm gücünü vatanını kurtarma uğruna harcayan köylünün yaşadığı zor günler Anadolu'nun gerçekleridir. Şair, bu gerçeklerin ne kadar vahim olduğunu hem olumsuzluk taşıyan somut imajlar seçerek hem de köylüye destek olmak için ona sarılarak yansıtmıştır. Anadolu'ya aydın kimliğiyla giden şairin tek isteği köylüye yardımcı olmaktır. Akengin'in bu gerçeği olumlu hâle çevirmek için yaptığı en büyük tavsiye köylünün 'toprak devi' ile savaşmaktan vazgeçmesidir.

(...)
Nemize gerek yenmek Toprak- devi?
Mademki şu dağ dağ emeklerin hepsi,
Hepsi bir saman alevi,
Neye yaradı altetmek sanki Toprak- devi?
Hey iki gözü iki oluk
Heey bütün varı bir tek soluk kalan,
Hiçe
Kerpiçe
Çalan
Efendi korkuluk,
Heyy!
(...)

Şair, Anadolu köylüsünün toprağa karşı verdiği mücadelenin zor hatta imkânsız olduğunu düşünmektedir. Bu yüzden toprak için 'dev' imajını seçmiş ve bu doğaüstü varlığa karşı savaşın boşa olduğunu anlatmaya çalışmıştır. İnsan kendinden büyük ve güçlü bir varlığın karşısında nasıl acizse köylü de verimsiz toprak

karşısında öyledir. Verimsiz topraktan ürün almaya çalışmak boşa vakit harcamaktır. Şair, yoksul köylüyü bu uğraşıtan vazgeçmeye çağırmaktadır. Sadece tek bir nefesi kalan, kendisi de korkuluğa dönen köylünün son gücünü de buna harcaması gereksizdir.

5.5.1.3. Mücadeleci Köylü

Anadolu köylüsünün bilinen özelliklerinden birisi de onun mücadeleci bir kişiliğe sahip oluşudur. Şartlar onu sürekli mücadele etmeye sevk etmiş ve köylü bu sayede güçlü bir insan olmuştur. Onun hayat karşısındaki bu mücadelesi köylüyü destekleyen şairlerce kaleme alınmıştır. Fevziye Aptülhak'ın "Köylüye" ve Haşim Nezihi'nin "Türk köylüsünün şarkısı" isimli şiirleri köylünün nasıl bir mücadele verdiğini anlatan şiirlerdendir.

Fevziye Abdullah, köylünün mücadelesine şiirinin şu dörtlüğünde yer vermiştir:

(...)
Gözlerimin önünde yine dikildin kaldın,
Ağaran saçlarınla, soluk mor cepkeninle,
Dünyada kaç asırdır her dertten hisse aldın,
Artık gözünü silme parçalanan yeninle…

Köylünün ağaran saçları ve eskimiş, siyahtan mora dönmüş cepkeni onun yaşam boyu mücadele halinde olduğunun belirtileridir. Köylü bu yolda saçlarını beyazlatmış, yaşadığı yoksulluktan kıyafetleri bozulmuş ve yırtılmıştır. Şair, bu haldeki köylüye seslenerek ondan, dünyada yaşanan her olayı kendisine dert edinip gözyaşı dökmekten vazgeçmesini istemektedir.

Köylünün sevinme günü artık gelmiştir. Bundan sonraki mücadelesini gözyaşlarıyla değil, mutlulukla yapmalıdır. Şair, son dörtlükte köylünün dert ve sıkıntı dolu günlerinin bittiğini ve artık rahat bir hayat sürebileceğini anlatmıştır.

(...)
Ey bağrı yanık köylüm... gönlü sevginle dolu,
Kalbinde yer etmesin, dünden kalan derdi at!
Senin olsun kanınla yoğrulan Anadol'u,
Bugün dünden rahatsın yarın bugünden rahat!

Haşim Nezihi'nin "Türk Köylüsünün Şarkısı" isimli şiiri, Anadolu topraklarında yaşayan köylülerin geçmişini ve bugününü anlatmaktadır. Köylünün dünü ve bugünü arasındaki farkı net bir şekilde ortaya koyan şiir, "geçmişte hep savaşmak zorunda kalan köylü bugün nihayet hak ettiği yere gelmiştir." mesajını vermektedir.

Kafamdan yüz yılların zincirleri boşandı.
Bağrımda bin yıldırım, bin bir cehennem yandı.
Nasırlı ellerimden dökülen kızıl kandı

Yumruğumu sıkarken haksızlığa uzaktan
Dudaklarım çatladı içimdeki kuraktan
Varlığıma dayandım ateş aldım da haktan
(...)

Şairin ilk iki dizesi köylünün Cumhuriyet'ten önce yaşadıklarını anlatmaktadır. O dönemde yönetimin tutsağı durumunda olan köylü, hayatını adetâ zincirlere bağlı bir şekilde devam ettirmeye çalışmıştır.

Köylü zor şartlarda, haksızlıklar içinde yaşamaktadır. Bu duruma çok üzülmesine rağmen tepkisini ancak yumruğunu sıkarak gösterebilmektedir. O, bu koşullarda sadece varlığını korumaya çalışmış, bunun için de en büyük gücü ve yardımı Allah'tan almıştır.

Haşim Nezihi, Türk köylüsünün saray yönetiminden sonraki durumunu ise üçüncü dörtlükten itibaren anlatmaktadır.

(...)
Dün sapanın başında nasır bağlarken elim,
Yıllanan dertlerimle bükülüyorken belim
Bugün saray üstüne dikiliyor heykelim.
(...)

Geçmişte sürekli sıkıntı çekmiş, hem ağır işler hem de kötü yönetimler elinde çok yıpranmış Türk köylüsü bugün hak ettiği değeri görmeye başlamıştır. Şair, köylüye bakıştaki bu önemli değişimi, "sarayın üstüne köylünün heykelinin dikildiğini" söyleyerek ifade etmiştir.

Şiirin son üçlüğü bu değişimi ve kazanılan zaferi köylünün nasıl önemsediğinin ifadesidir.

(...)
Kan içmiş sarayların yerinde koymadım taş,
Bu Kurtuluş benimdir, benim bu zorlu savaş.
Bağrımda ateşim var, ben köylüyüm arkadaş!

5.5.1.4. Köylü = Öz Türk

Anadolu köylüsü ile ilgili şiirlerden bazıları köylülerin öz be öz Türk olduğu üzerine yazılmıştır. Köylülerin Anadolu'nun gerçek sahibi ve Türk olduklarını vurgulayan şairler böylece unutulan Anadolu insanını hatırlatmaya çalışmışlardır.

Eser Adil imzalı "Çiftçi Yılları" isimli şiir Anadolu köylüsünün Türk olduğunu ve gücünü Türklük'ten aldığını anlatan bir şiirdir. Şair, her beşliğin sonunda "Çünkü bize Türk derler" tekrar dizesiyle köylülerin her zorluğa bu gerçekten güç alarak katlandığını söylemiştir. Türk çiftçisi, "darlığa, tutsak yaşamaya, yoksulluğa" hep bu sayede dayanmıştır.

Yıllar göçüp giderler,
Darlığından yılmayız.
Geçer bütün kaderler,
Ayılıp bayılmayız.
Çünkü bize Türk derler.
(...)

Çiftçiler her varlığı
Çalışmakla ederler,
Binbir çeşit darlığı
Aslan gibi yederler
Çünkü bize Türk derler.

Daniş Remzi'nin "Öz Türk" isimli şiirinde öz Türk olarak tanıtılan yine Türk köylüsüdür. Şair, çobanın, köylünün Anadolu insanına "mazisini, tarihini, şerefini, atasını öğretecek gerçek Türk olduğunu söylemektedir.

"Çoban" diyip te geçme yolcu, yaklaş ve tanı;
Varsa damarlarında asil Türkün öz kanı.

İşte asıl o adam sana tanıtacaktır
Mazini, tarihini, şerefini, atanı.

"Köylü" diyip te geçme, silkme omzunu yolcu!
Seni beslemek midir o zavallının suçu?
Cahil diye eğlenip, güldüğün de bir Türktür,
Bir milleti doyurur tırpanın her ucu,

Emin ol ki bu köylü dünyaya nam bırakır,
Çünkü "Öz Türk" didiğin köylü çocuklarıdır…

Şair, bu şiirinde Anadolu'yu tanımak için yola çıkanlara seslenmektedir. Onlara bu topraklarda yaşayanları, çobanı, köylüyü tanıtmaya çalışmaktadır. Remzi'nin ısrarla üzerinde durduğu Anadolu'da yaşayan çobanın, köylünün bu "yolcu"dan daha öz Türk olduğu ve ona Türklüğünü anlatabileceğidir. Çoban, Türklerin mazisini, tarihini vb. her şeyini bilen biri olarak "yolcu"ya öz benliğini gösterecektir.

Bunu yapacak olan diğer kişiler ise köylülerdir. Emeğiyle Anadolu insanının hepsini doyuran köylüler de bu milletin esas bireyleri olarak onlara gerçek kimliklerini öğretebileceklerdir.

5.5.1.5. Âşık Köylü

Köylünün her duygusu gibi aşkı da samimi ve yürektendir. O, aklını alan köylü güzeline tüm yüreğiyle ve benliğiyle bağlıdır. Aşkına karşılık bulmak için şiirler yazan, maniler düzen, türküler söyleyen âşık, bu hâliyle şiirlere konu olmuştur.

Sevdiğine türküler söyleyen köylü, Polat Ateşoğlu'nun "Köy Yollarında" isimli şiirinde karşımıza şu dizelerde çıkmıştır:

(...)
Bak şu babayiğite! Bıyıklarını burmuş,
Demedini yaparken ne düşünmüş, ne kurmuş,
Ayşe aklına düşmüş türküyü de tutturmuş
Gayrı odun yükünü eşeğine saracak.
(...)

Köyün delikanlısı tarlada çalışırken düşüncelere daldığında aklına ilk gelen "sevdiği"dir. O, güzel sevgiliyi düşündüğünde yorgunluğunu unutup aşkını anlatan türküyü söylemeye koyulur.

Tarladaki yorgunluğunu "Zeynebim" türküsüyle unutan köylü âşıklardan biri de M. Remzi'nin "Çiftçinin Türküsü" isimli şiirindeki eli nasırlı köylüdür. O da kendi aşkını bu türkü ile yaşamaktadır.

(...)
Elini nasırlatan pulluğu, sürgüsüdür
Nasır çalışmasının en güzel bir süsüdür;
Akşam olunca onun bütün yorgunluğunu
Unutturan şey varsa "Zeynebim" türküsüdür.

Sevdiğine türküler söyleyen köylü âşıklardan biri de İsmail Safa'nın şiirine konu olmuştur. Bu âşık mutluluktan değil dertten türkü söylemektedir. Çünkü sevdiğinden karşılık görememiştir. Safa, bu âşığın hikâyesini "Arzuhal" isimli şiirinde şöyle anlatmaktadır:

(...)
Yıllar var arkadaş… Sanma durgundum,
Bir çerkes güzeli kıza vurgundum,
Sabrımı tükettim, epey yorgundum,
Türküler çığırıp yaktım engine;

Postayı gözledim, yarden selâm yok

Seslendim dört yana hiçbir kelâm yok
Ölmek isteyorum zorlu belâm yok,
Bir sürü kuruntu taktım engine!
(...)

Âşık köylü, aşkına karşılık bulamamış, türküsünü sevdiğine değil engine söyleyerek, sevgilisinden haber gözleyerek sabırla onu beklemiştir. Bu şiir, köylünün aşkına ne kadar bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Aşkına karşılık bulmak için yıllarca bekleyen köylü sonunda hayatından vazgeçmeyi bile düşünmüştür.

Anadolu köylüsünün en çok bilinen vasıflarından birisi de onun temiz, saf yüreğidir. O, bu yürek ile yaşamış ve duyguları, düşünceleri her zaman temiz, saf kalmıştır. Temiz kalbiyle yaşadığı aşklar bu sayede şiirlerde yer bulmuştur.

İhsan Nuri, "Köy Sesleri" isimli şiirinde köylünün bu özelliğine yer vermiştir. Köyden gelen sesler arasında köylünün Ayşe'ye olan temiz sevdasının sesi de bulunmaktadır.

Gün yakar bağrını tarlada, bağda,
Bazen bir çobansın ovada, dağda.
Gönül tertemizdir senin sevdada:
Bu baygın saadet, neşedir, Ayşe!
(...)

Tarlada, bağda çalışan, çobanlık yapan köylünün gönlünde Ayşe'nin aşkı vardır. O, köydeki ağır işlerle uğraşırken Ayşe'ye duyduğu derin sevgiden güç alır ve mutlu olur.

Köylü, sevdiğine yürekten ve ölesiye bağlanan bir âşıktır. Bu, kadın ya da erkek tüm köy halkının ortak özelliğidir. Kadınlar da erkekler de bir kere sever ve

sevdiğine ölesiye bağlanır. Şairler, köylülerin bu belirgin özelliğine, sadık oluşlarına da vurgu yapmışlardır. Özellikle askerde yaşanan aşklar, sadakatin bir örneği olarak şiirlere girmiştir. Murat Akdoğan'ın "Köyden Kışlaya Mektup" ve "Kışladan Köye Mektup" isimli şiirleri köylülerin sadakat üzerine kurulu aşklarına birer örnektir.

Karı-koca arasındaki mektuplaşmadan oluşan şiirlerden ilki "Köyden Kışlaya Mektup"tur. Bu şiir, kocası askere giden köylü kızı Hacer'in yüreğindeki hasret ve aşk ateşini anlatmaktadır.

(...)
Muradım gönülden sevince beni
Cihan yansa gönlüm unutmaz seni,
Beklerim izinli ilk bu yaz seni..
(...)
Asker karısıyım şanlıyım gerçek,
Hacer Muradını daim sevecek,
Yamaçlar açmaya başladı çiçek…
(...)

Hacer, çok sevdiği kocası askere gidince biraz da olsa üzülmüş; ancak bu ayrılığı değil, kocasına olan ölümsüz aşkı ve asker karısı olmanın verdiği gururu dile getirmiştir. Hacer, kocası Murat'a sadakatle bağlıdır. Askerliği ne zaman biterse bitsin onu hep bekleyecektir. Şair, onun bu kararlılığını "Cihan yansa bile" kelime grubuyla anlatmıştır. Bu sadık eş, Anadolu kadınının tipik örneklerinden biridir.

Murad'ın eşine yazdığı mektup ise köylü erkeğin aşkını anlatmaktadır.

Aldım mektubunu sevinçle akşam,
Kalmadı içimde ne sızı ne gam,
Merhemli namenle kapandı yaram…

Beni unutmayan, anan Hacerim,

Gönlümde ateşi yanan Hacerim.
(...)

Murad, karısından aldığı mektup ile mutlu olmuş, ayrılık sızısını biraz olsun dindirmiştir. Çünkü sevdiği kadın onu unutmamış, aşkını, sadakatini belirten satırlar yazmıştır. Askerdeki Murat'ın beklediği de bunlardır.

(...)
Silah başındaki sadakat diler,
O, seni ne kadar severmiş meğer;
Gönlünde, dilinde bir ad var: Hacer…
(...)

Murat da karısına aynı sadakatle bağlıdır. Onun gönlü de Hacer'e aittir. Kalbindeki tek ad Hacer'dir.

Fevziye Abdullah'ın "Köy Duyguları" isimli şiiri de köylünün, aşkına karşılık sadakat beklediğini anlatan bir şiirdir. Şiirde Ayşe'sinden uzakta olan âşık, Ayşe'ye seslenerek yakın zamanda kavuşacaklarının haberini verirken ondan, kendisinden başkasını sevmemesini istemektedir. Âşığın isteği sadık bir güzeldir. Çünkü o, hasretiyle yandığı Ayşe'sini çok sevmektedir.

(...)
Yıldızlar serpilmiş gibi her yere,
Gök sırma işlenmiş bir siyah çevre
Ben yokken bakma her gördüğün ere,
Gönül verme başka bir yâre, Ayşe!

5.5.2. Köylü Sevgisi

Köylünün önemini, değerini çeşitli şekillerde şiirleriyle anlatmaya çalışan şairler bazen de onlara olan sevgilerini ve hayranlıklarını kaleme almışlar ve şiirleştirmişlerdir. Köylüyü yüceltmek istemeleri onların sevgisini ortaya koysa da onlar bazen bu sevgiyi doğrudan anlatma yoluna gitmişlerdir. Fuat Edip, köylüye olan sevgisini ve hayranlığını kendisinin de köylü olduğunu söylediği "Köylüyüm" isimli şiirinde anlatmaktadır.

(...)
Köylüyü çok muhterem bilenlerden biriyim;
Karşılıksız çalışan çocuklar, analardır;
Ve madem ki kanımda onların kanı vardır;
Köylünün şairiyim, köylünün şairiyim…
(...)

Şair, "topraktan alıp toprağa vererek" karşılıksız çalışan ve toprağın kalkınmasını sağlayan köylülerin değerini bilenlerdendir. O, bunu, okuyucuya şiirinin her dizesinde hissettirmektedir. İkinci dörtlüğün ilk dizesi de bunun açıkça ifadesidir. O, köylüyü muhterem bir insan olarak kabul etmektedir. Çünkü köylüler kadın erkek; çoluk çocuk demeden yaşadıkları toprak için çalışmakta ve çalışmaya devam etmektedirler. Şair, onların kanını taşıdığı için çok mutludur. Bu mutluluğunu "köylünün şairiyim" diyerek dile getirmektedir.

Fuat Edip'in "köylünün şairi" olarak tek konusu köylü ve köylü ile ilgili unsurlardır. O, "tarlada ter döken ve bu sayede kendi derdini unutan köylüler"i anlatmaktan çok mutludur. Son dörtlükte bu memnuniyetini şöyle dile getirmektedir:

(...)
Arkadaş! yahut benim dilimce "ey hemşerim"!

Mevzuum: "hasta öküz, hasta çocuk, dul ana
Ve taşlı tarlalarda dökülen alın teri"...
Daha yakındır bunlar kendi derdinden sana!

Fuat Edip'i ilgilendiren tek şey köylerde yaşayanlar ile onların yaşadıklarıdır. Şairin, köydeki hasta çocukları, dul anaları, hasta öküzleri ve köylünün tarlaya dökülen alın terlerini şiirine konu etmekten başka bir amacı yoktur. Onu mutlu eden bunlardır. Zor şartlarda çalışan, yaşadığı topraklarla kendi derdinden çok daha fazla ilgilenen köylüler onun şiirinin ana konusudur. Tüm bu ilgi şairin köylüye olan sevgisini açıkça ortaya koymaktadır.

Ertem imzalı "Köylüme" isimli şiir de köylü sevgisi üzerinedir. Şair, gönlündeki sevgisini "dertli köylüye bağrını açtığını" söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

Ağrıyan başını gel göğsüme koy,
Yaran varsa benim köylüm sarayım,..
Bağrı yanık, sana derman arayım
Ağrıyan başını gel göğsüme koy!

(...)
Yanıyor varlığım bak için için,
Can vermek dilerim huzurun için
Ağrıyan başını gel göğsüme koy!

Şair, köylüyü onun derdine ortak olacak kadar sevmektedir. Dertli köylüyü yanına çağıran şair, tüm varlığının onun için yandığını ve köylü için can bile verebileceğini söyleyerek ona olan karşılıksız, şartsız sevgisini anlatmıştır.

Kâmuran K. Bozkır da "kardeşim" diye hitap ettiği köylü ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu ve onu ne kadar sevdiğini "Köylü Kardeşime" isimli şiirinde anlatmıştır. "Kardeşim, gönüllüm, Ayşem, Kezbanım, Mehmedim" nidaları onun köylüye olan hayranlığını ele vermektedir.

Sen benim yüreğimde
Yüreğimin aynasındasın
Tarlana ilk düşen güneş gibi
Kafamın tasındasın

Bir başak gibi kavrulurum alevinde
Bir doyulmaz, bir sonrasız tad bulurum
Ak yuvalı kerpiç evinde.
(...)

Bozkır, köylüyü hem yüreğiyle hem de beyniyle sevmektedir. Köylü onun yüreğine ve aklına çok uzun zaman önce düşmüş ve hep orada kalmıştır. Şair, bu başlangıcı, köylünün, tarlaya düşen ilk güneş gibi aklına düştüğünü söyleyerek ifade etmiştir. Bozkır, köylüyü çok sevmektedir; çünkü onun sevgisi içini "kavurmakta ve ona sonsuz bir tad" vermektedir.

Kâmuran K. Bozkır'ın köylü aşkı ile ilgili en etkileyici sözleri şiirin sonundaki,

(...)
Köylüm,
Kardeşim
Gönüllüm!
Sen gülünce silinecek yüreğimden tasam.
Ayşem
Kezbanım
Mehmedim

Sizin için yazıyorum

Yaşarsam….

dizeleridir.

Şair, köylü ile dertlenmekte köylü ile gülmektedir. Onun tek isteği, köylünün gülmesidir. Çünkü köylü dertlerinden kurtulduğunda o da mutlu olacaktır. Onun yaşama amacı âşık olduğu bu insanlardır. Köylülerin, Ayşe'nin, Kezban'ın, Mehmed'in mutlu yaşaması, onun da mutlu yaşaması demektir. Şair, son dizelerde bu emeğini ve isteğini açıkça söylemiştir.

5.6.Köyde Hayat

Yorgun bir hayatın kederlerinden
Ruhunuz bunalır, dolarsa yarın
Gür sesle meleyen sürüyü güdün
Çobanın gezdiği yerlere varın;
Ahmet Kutsi Tecer, Öğüt

Atatürk Dönemi'nin köy ile ilgili politikasına destek vermek için şiir yazan şairler, okuyucuyu sadece köye davet etmekle ya da ona politikayı anlatmakla kalmamışlar, hayatında köy görmemiş, köyü bilmeyen kişilere köyü tanıtarak onları da bu politikaya dahil etmeye çalışmışlardır. Dönemin şairlerine göre, insanları bu politikanın gerekliliğine inandırmanın tek yolu, onları çirkin "gerçek"i güzel görüntü ile gizleyerek ikna etmektir. Bu yüzden, Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde, köy hayatını çeşitli yönleriyle, huzurlu köy ortamı, tarlada hayat, köy kızlarının çeşme başı muhabbetleri vb., anlatan şiirlere rastlamak mümkündür.

Anadolu âşığı şairlerden Mehmet Faruk'un " Köyüm" isimli şiiri, köyde hayatın nasıl yaşandığını anlatan şiirlerden biridir. Şair, hem gün içinde hem de bir yıl boyunca yaşananları bu şiirde özetlemiştir. " Cennet" e benzettiği köyünde çeşitli zaman dilimlerini, gün ya da yıl dönümlerini anlatan dizeler şunlardır:

(…)
Akşamları bayırlardan esti mi rüzgâr
Engin başak tarlaları durmaksızın dalgalanır,
Onu gören her bahtiyar bir cennet sanır..
(…)
Gelince ***bahar***
Yeşillenir gelincikli uzun yollar.
(…)
Gelince ***yaz;***
Köyde kimse kalmaz!
Elde orak
Koşar hepsi sarı başak
Tarlalarına…
(…)
Yaz biter, ***son bahar*** gelir.
Son bağ zevki son baharda yükselir.
(…)
Kış, köyün sevincine
Sanmayın biraz elem, hicran verir,
Kışın ocak başında
Köyün toprağında, taşında
Bütün bir yaz alınan yorgunluk erir!
Arkadan yine doğar,
Sevgili ***bahar***!...

Köyde hayat tarlada çalışarak geçmektedir. Köylü, geçimini, yetiştirdiği ürünlerle sağladığı için köy denilince akla gelen ilk mekân tarladır. Tarlalar, köy tabiatını yazın ayrı kışın ayrı renklerle güzelleştirmektedir. Mehmet Faruk, şiirine köyündeki tarlanın güzelliğinden bahsederek başlamıştır. Akşamları esen rüzgârın "engin başak tarlalarını durmaksızın dalgalandırması" köyü "cennet" e benzeyen bir güzelliğe bürümekte ve bu güzellik şairin benliğini alt üst etmektedir.

Şair, şiirin devamında köyde mevsimlere göre değişen hayattan bahsetmiştir. Bahar geldiğinde tarlalar yeşillenir, yollar gelinciklenir. Bu güzellik, yaz geldiğinde yerini sarı renge bırakır. Bu renk de köye ayrı bir güzellik katmaktadır.

Yaz mevsiminde köydeki hayat tarlaya taşınır. Bütün köylüler tarlaya orak biçmeye gittikleri için köy boşalır, sessizleşir. Herkes geçimini sağladığı tarlaya çalışmaya gitmiştir.

Sonbahar geldiğinde bağlarda çalışmaya devam eden köylüler için bu mevsim de çok eğlencelidir. Üzüm bağlarındaki son ürünü toplamak onlara ayrı bir zevk verir. Bu, köylülerin kışa girmeden önceki son çalışma mevsimidir. Tarladan, bağdan, bahçeden son ürün alınmış, kış hazırlıkları tamamlanmıştır.

Kış mevsimi geldiğinde tabiat her ne kadar canlılığını kaybetse de bu durum tabiat ile iç içe yaşayan köylüyü çok da mutsuz etmez. Çünkü onlar baharın yeniden geleceğini bilmenin rahatlığı ile yorgunluklarını atmaya çalışırlar. Evlerde yanan ocakların ateşi onların bu keyfine yardım eder.

Köylerde hayat hep bu döngü içinde geçmektedir. Mehmet Faruk, bu şiiriyle köyde " çalışma" üzerine kurulan bu hayatın köylüleri mutlu ettiğini anlatmaya çalışmıştır.

Necmettin Halil de " Köyden Mektup" isimli şiirinde köy hayatının insanlara nasıl bir huzur ve mutluluk verdiğini anlatmaktadır. Şair, köy hayatının insanı dertlerden uzaklaştıran sessiz, sakin, huzur dolu ortamını şehirdekilere yazdığı mektupta şöyle dile getirmiştir:

Ah bu hulyalı, durgun, gürültüsüz köyler ah!
İşte kaç günden beri bir parça gönlüm ferah

Kederlerim dağılmış, teselli bulmuş gibi.
Köylere doğru uçun, zavallı bir kuş gibi
(...)

Şair, köye geleli sadece birkaç gün olmuş, ancak bu kısa sürede köyün durgunluğu, gürültüsüz oluşu onu kederlerinden uzaklaştırmış ve rahatlatmıştır. Necmettin Halil'in, bu noktada " zavallı kuş" olarak imajlaştırdığı şehirde yaşayan insanlara bir tavsiyesi vardır. Kendisinin yaşadıklarını anlatarak onları da köylere davet etmektedir.

Şair, köyde yaşamak için hayatındaki bazı şeylerden vazgeçmiştir. O, şehirlileri köye davet ederken hayatındaki değişiklikleri de anlatmıştır.

(...)
Fakat ey sen sevgilim, bu inziva pek güzel;
Zevkini şimdi duydum uzaktan sevmek güzel,
Sıkılan canlar için şehrin havası dar.
Ruhumu anlardınız bu sakin köye kadar
Sevimli bir kuş gibi uçup gelebilseniz
Ya hasta gönüllere köyler hele bilseniz
Ne şefkatli bir yuva, ne emin bir köşeymiş!
İnziva, ah inziva ne kadar tatlı şeymiş!

Şair, sakin bir hayat yaşamak için sevdiği kadından bile vazgeçmiştir. Köyde inzivayı yaşayarak sevgiliyi uzaktan sevmek ona daha çok zevk vermiştir. O, sevgilinin hasretini bile dindiren bu hayatın gönüldeki bütün üzüntülere de iyi geleceğini söylemektedir. Bunları anlatarak "şehrin dar havasında" yaşayan insanları "şefkatli bir yuva", " emin bir köşe" olan köye çağırmaya devam etmektedir.

Köyün insanı dertlerinden uzaklaştıran yaşantısını memleket edebiyatının önemli isimlerinden biri olan Ali Canip Gök Alp imzalı " Git Köye Doğru" şiirinde uzun uzun anlatmaktadır. O, köye yönlendirmeye çalıştığı insanlara, cennete benzeyen köyün insana neşe, hayat, sağlık veren yönünden bahsetmiştir.

Dolaşma şehirde böyle derbeder,
Hayat var köylerde, git köye doğru!
İnsanda dert kalmaz dağılır gider,
Yaşamak istersen, git köye doğru!

Neş'edir köylerin her bir bucağı,
Durmadan daima tüter ocağı.
Orada bulursun ana kucağı,
Yaşamak istersen git köye doğru!
(...)

Şair, şehir ile köy hayatı arasında bir karşılaştırma yaptıktan sonra şehirde yaşayanlara bazı tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu tavsiyelerin hepsi onları köye yönlendiren tavsiyelerdir. Çünkü yapılan karşılaştırmada köy, köy hayatı olumlu nitelikleriyle ön plana çıkmıştır.

Şehir, insanı yoran, mutsuzlaştıran bir yerdir. Buna karşılık köy, insanın dertlerini unutturan, ona yaşamanın ne demek olduğunu öğreten, neşe veren bir mekândır. Şair, şehirde derbeder dolaşanları köye çağırarak bu kötü halden kurtulacaklarını söylemektedir.

Köy, yaşamak için en ideal yerdir. Şair, üçüncü ve dördüncü dörtlükte bunu anlatmaya devam etmektedir.

(...)
Derdini götürür, hayat getirir,

Hasta gönlüne sağlık getirir,
Daralan sesine gürlük getirir;
Yaşamak istersen, git köye doğru!

Cennettir yurdunun köyleri inan,
Ölmeli köyünden bıkan usanan,
Baksa da arkandan ak saçlı anan,
Yaşamak istersen, git köye doğru!

Köyün insan hayatına kazandıracağı çok şey vardır. Derdini kaybettirip hayat kazandıran, hastalığı yok edip sağlık veren köyün huzur dolu yaşantısıdır. Şaire göre, köy "cennet" gibi bir yerdir. Bu, köyden vazgeçip uzaklaşanlar ölmeyi göze almışlardır demektir.

Köyü "cennet" e benzeten şairlerden biri de Osman Balkır'dır. Balkır, "Köyden Sesler" isimli şiirinde, aslında "cennet"te olan köylülerin "tasanın öyküsünü bilmeden" nasıl yaşadıklarını anlatmıştır.

(...)
Tasa ne imiş? Biz bilmiyoruz hiç.
Gel kardeş, gel sen de biraz ayran iç!
Şişirsin senin de göksünü sevinç;
Beraber söyleyelim köy türküsünü!..

Şair, dertlerden uzaklaşmak isteyenleri köyün türküsünü söylemeye çağırmaktadır. Köy türküsü söylemek demek köyün huzurlu, sakin, mutlu ortamında yaşamak demektir. Köyde hayat zor koşullara, ağır işlere rağmen güzeldir. Şair, bunu tüm Anadolu'ya duyurmak amacındadır.

Köydeki mutlu, huzurlu tablolardan biri köyün su ihtiyacını karşılayan çeşmelerde karşımıza çıkmaktadır. Köy hayatı ile özdeşleşen görüntülerden biri de

köyün genç kızlarının çeşme başı muhabbetleridir. Köydeki çoğu evde çeşme yoktur. Köylüler su ihtiyaçlarını köyün bazen tek bazen birkaç yerine yapılmış çeşmelerden karşılamak zorundadır. Bazı köylerde ise evde su akmasına rağmen içme suyuna ihtiyaç duyulur. Bu ihtiyacı da yine köyün çeşme ya da çeşmeleri karşılar. Ev halkından birileri bu iş için görevlidir. Bu iş de genellikle evin genç kızlarına düşer. Onlar için eve su taşımak iş değil eğlencedir. Çünkü onlar çeşme başında su sırası beklerken sohbet edip sevdikleriyle bakışma ya da görüşme fırsatı bulurlar. Bu manzaralar, köyün genel manzarasını da etkiler. Köy hayatının hareketli bir görüntüsü olan çeşme başı manzaraları, köydeki sosyal hayatı yansıtması açısından önemlidir. Dönemin şairlerinden Meliha Avni "Çeşme Başında" isimli şiirinde bu konuyu tüm ayrıntılarıyla, köy kızlarının çeşme başına gelişinden sevgililerin görüşmelerine kadar, işlemiştir.

Toprak testilerle köyün kızları,
Su dolduruyorlar çeşme başında.
Kimi on beş, kimi yirmi yaşında,
Ve entarileri kırmızı, sarı!
(...)

İlk dörtlük, çeşme başındaki kızların genel profilini ortaya koymaktadır. Onbeş ve yirmi yaş arasındaki köylü kızlar çeşmedeki muhabbetin esas kahramanlarıdır. Onlar toprak testilerini doldurmak için çeşme başında toplandıklarında dikkati çeken ilk şey kıyafetleridir. Kırmızı, sarı rengârenk elbiseler onların çeşmeye su doldurmaya gelmediklerinin işareti gibidir. Şair, bunun ispatını diğer dörtlüklerde yapmıştır.

(...)
Damla damla akar mermer yalaktan,
Çeşmenin suları bir ışık gibi.
Yavuklusu diye her kızın kalbi,
Çırpınır bir gölge geçse uzaktan.

Doyum olmaz köyün şen demlerine
Ne ıstırap kalır, ne acı kalır,
Köyde yaşayanlar yabancı kalır,
Harap eden gönül elemlerine!...

Çeşme başında toplanan kızların asıl isteği sevdikleri köy delikanlılarını görebilmektir. Köyün delikanlıları da onların çeşmede olduklarını bildiklerinden oradan gelip geçerler. Kızlar bu yüzden Bir gölge dahi görseler çok heyecanlanırlar. Çeşme başında yaşanan bu anlar köyde yaşanan en mutlu anlardandır. Burada yaşanan gönül heyecanları köylü gençlerinde ne ıstırap ne de acı bırakır. Şair, köyde çok sık karşılaşılan bu olayı anlatarak mutlu köy yaşantısından bir kesit sunmuştur.

Anadolu köylüsünün geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köylüler, bu ağır işlerle sabahın erken saatlerinden geç vakitlere kadar uğraşırlar ve yaşamlarını bu şekilde devam ettirirler. Bu, Anadolu köylüsünün kaderidir. Onun geçimini sağlaması ve Anadolu'ya hizmet etmesi bu uğraşlarla olmaktadır.

Kurtuluş Savaşı'dan sonra köy ve köylü üzerine yazılan şiirlerde köylülerin tarlada nasıl çalıştıklarını konu edinenler de vardır. Bu şiirlerin hemen hepsi bugün de devam eden çiftçilik hayatını aynen anlatmaktadır.

Emin Recep "Köylerde Akşam" şiirinin "Harman" isimli bölümünde buğday tarlasında yaşanan bir günü kaleme almıştır.

Sardı altın ovayı güneş batınca duman
Artık ne rüzgâr eser, ne sıcaklar kavurur.
Tabiatın koynunda her gün bir sevinç uman
Yanık yüzlü köylüler harmanını savurur.
(...)

Yaz mevsiminde tarlalar, buğday başaklarının yaz güneşiyle sararmasıyla sarı renge bürünür. Onların bu değişimi ovaları da etkiler ve ovaların rengi altın rengine döner. Bu renk, akşam vakti güneş batınca üzerini kaplayan duman ile soluklaşır. Tabiatın bu ânı, köylüleri harman kaldırdığı vakittir. Gündüz güneş altında orak biçen köylüler karanlık düştüğünde de çalışmaya devam ederler. Onlar, topladıkları ürünü bir an önce topraktan kaldırmaya çalışırlar.

Tabiatta akşam saati meydana gelen değişikliklerin diğerleri rüzgârın durması ve havanın serinlemesidir. Böylece yazın sıcağında bunalan köylülerin işe başlama vakti gelmiştir. Şair, ikinci ve üçüncü dörtlükte buğday tarlalarının bu görüntüsünden ve gençlerin nasıl çalıştıklarından bahsetmektedir. Tarlada ekinler dağ gibi yığılmış köylüyü beklemektedir. Köyün gençleri akşam serinliği düşünce tarlaya inip türküler eşliğinde harman almaya başlamışlardır.

(...)
Dağlar gibi yığılmış tarlada ekinler,
Sağa sola düştükçe sarı başaklar inler;
Bir çınarın dibinde köy kızları serinler,
Akşam kızıllığı yanaklarına vurur!

Yine hazin akışlar çalkanıyor derinde,
Yine coşgun türküler şimdi harman yerinde…
Gençler diyor ki: "kızlar,bize gönül verin de
Hissedelim dünyada baş eğmeyen bir gurur!"

A. Osman Balkır'ın "Çift Dönüşü" isimli şiirinde akşam vakti tarladan evine dönen çiftçi konu edilmiştir.

Çiftçi öküzleri katmış önüne
İlerliyor.. Dalmış köy türküsüne..

Dar yolları adım adım aşarak
Güneşle beraber döner evine

Güneş yatağına kavuşurken,
Dumanlı dağları sis okşuyorken,
Tarla yollarından başlar akınlar;
Döner yorgun çiftçi artık işinden…

Çiftçi, tarladaki işini bitirmiş, hayvanları otlatmış evine dönmektedir. Dar yollarda önünde hayvanları ile yürüyen çiftçi, köy türküsünü söyleyerek yalnızlığını ve uzun yolun sıkıcılığını gidermeye çalışır.

Çiftçinin tarladaki uğraşı, güneşin batışına kadar sürmüştür. Şair, bu vakti "güneşin yatağına kavuşması" imajıyla ifade etmiştir. Akşam, güneşin yatağına kavuştuğu vakittir. Güneş "insan", gökyüzü ise "yatak"tır. Güneş gökyüzüne gömüldüğünde ortalığı karanlık kaplamakta ve çiftçiler evlerine doğru yola koyulmaktadır. Bu sahne, köylerde en sık yaşanan sahnelerden biridir. Köylü için hava aydınlanmadan başlayan hayat gün kararınca sona erer.

Millî Mücadele'de tüm imkânlarını en küçük damlasına kadar kullanan köy halkı, zaferin sahibi olmasına rağmen, savaştan büyük kayıplarla çıkmıştır. Bu kayıp sadece insan kaybı değildir. Anadolu halkı, hayatını kolaylaştıran imkânları da kaybetmiştir. Şehirler, köyler darmadağın olmuş; insanlar evsiz, aşsız, eşsiz kalmıştır. Bu kötü manzara romanlara olduğu gibi şiirlere de konu olmuştur. Harap köy ile yoksul köy insanı şiirlerde duygusal yoğunluk içinde işlenmiştir.

Anadolu üzerine en çok isim yazanlardan biri olan M. Faruk Gürtunca, "Memleket" isimli dörtlüğünde Anadolu köylerinin bu manzarasını çok kısa ve net bir şekilde şöyle tasvir etmiştir:

Uzun yollar.. karları şal gibi saran dağlar,
İnsan yüzü görmiyen uyukuya varan dağlar..
Yamaçlar arasında sıkışıp kalan köyler..
Senelerdir mağara halini alan köyler!..

Anadolu topraklarında dikkati çeken ilk görüntü uzun yollar ve dağlardır. Dağların görüntüsü karları saran bir şalı andırmaktadır. Bu dağlar insan yüzü görmedikleri için hasretlerini sanki karlarla paylaşmak ister gibi onları sarmalamışlardır. Şair, Kurtuluş Savaşı'yla birlikte azalan nüfusa dikkat çekmek için dağları "yalnız bir insan" olarak imajlaştırmıştır. Aslında dağlar yalnız değildir. Dağların yamaçları arasına sıkışıp kalan pek çok köy vardır. Ancak bu köyler onların yalnızlığını gideremez. Çünkü köylerde de senelerdir insan yoktur. Onlar, bu durumuyla bir mağaradan farksızdır. Bu mağaraların özlemi de dağlarınkiyle aynıdır. Yamaçlara sıkışıp kalan köyler de insanların kendilerini fark etmelerini beklemektedir. Mehmet Faruk, "yamaçlara sıkışmış köyler" ile unutulmuş, kaderine terk edilmiş köyleri kastederek onları hatırlatmaktadır.

Savaş sonrası köylerin durumu hakkında bilgi veren bir diğer şair de Şükûfe Nihal'dir. Şükûfe Nihal, Anadolu'ya yaptığı yolculukların birinde karşılaştığı köy manzarasını tüm gerçekliği ile "Anadolu Köyleri" isimli şiirinde anlatmıştır. O, yaşadığı toprakları seven, onun için mücadele etmiş bir insandır.

"Şükûfe Nihal, çocukluğundan başlayarak toplum meselelerine ilgi duyar. Bunda yirminci asrın başından itibaren cemiyetimizin içine girdiği tarihî dönemin de tesiri vardır. Böylesine bir dönemde Şükûfe Nihal gibi bir insanın kendi vatanı ve milletiyle ilgili konularda kayıtsız kalması beklenemez…

Aralık 1918'de Anadolu'da Atatürk'ün teşvikiyle kurulan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetlerinin İstanbul'da şubeleri açılır. Mücadelesi, yine işgale ve işgalcilerin planlarına direnebilmek için bir güç oluşturmaktır. Millî ve müstakil bir devlet

kurmak ülküsüne sahip milliyetperverler, bu cemiyetin ismi altında Anadolu'nun her tarafında örgütlenirler. Şükûfe Nihal'le eşi Hamdi Başar da bu cemiyetin İstanbul şubesinde aktif olarak çalışırlar."(Argunşah, 2002: 49-50)

Şükufe Nihal, vatanı için sadece İstanbul'da çalışmamış, Anadolu'ya giderek oradaki derneklere de destek vermiştir. Böylece Anadolu'yu yakından tanıma fırsatı bulan Nihal, Anadolu izlenimlerini şiirlerine aktararak okuyucularla paylaşmıştır. "Anadolu Köyleri" isimli şiiri, Hülya Argunşah'ın tespitine göre, "bir tren yolculuğu sırasında "gördükleri üzerinedir. Şair, Anadolu köyünü şöyle tasvir etmiştir:

İrili, ufaklı bir yığın toprak…
Ne bir yeşil fidan, ne bir gölge var…
Kızgın bir güneşten sanki yanacak,
Etrafta susamış, kurak ovalar…
(...)

Şairin köye dair gözünde oluşan ilk intiba yeşilden yoksun, sadece topraktan ve kuru ovalardan ibaret bir köydür. Köyde yeşil olmadığı gibi bunun ihtimali bile yoktur. Şair, bir ağaç "gölge"si bile olmadığını söyleyerek tabiattaki yoksulluğu dile getirmiştir.

Şair, şiirin bundan sonrasında, daha yakından gördüğü köyün kötü durumunu ilginç bir benzerlik ilişkisiyle şöyle anlatmıştır:

(...)
Bu toprak yığını köy nasıl yerdi?
Girecek ufacık delikleri var;
Karınca yuvası, sanki öyle dar…
Yanında bir yığın daha, alçacık,
Güneşten çatlamış bir küme balçık…

- Bunlar ne mezar mı?
Dediler:
-Öyle!
-Ölüler, diriler ne yakın, böyle!
Bir karış fasıla yok arasında…
Burada yaşıyan
Ve ölen insan

Dünyanın ne tadı, ne de yasında…
Öyle yabancı ki şu kâinata,
O kadar bağsız ki belli, hayat!..
Titredim: burası köy mü, mezar mı?
Burada hayattan bir nişan var mı?
(...)
İrili, ufaklı toprak yığından
Apansız,
Bir iskelet gibi kuru ve cansız,
Siyah bir hayalet geçti:
"Bir insan!"

Köyde şairin dikkatini çeken ilk şey "ufacık" ve "dar" kapılı, küçücük evler ve evlerle hemen hemen yan yana olan mezarlardır. Evler, "karınca yuvası" gibi küçücük ve dar kapılı, mezarlar ise "güneşten çatlamış balçık" yığınları gibidir. Bu benzetmeler o dönemin köy evlerinin mezardan farksız olduğunu anlatmaktadır.

Köyde hiçbir hayat belirtisi yoktur. Köyün ve köylülerin üzerine ölü toprağı serpilmişçesine, dünya ile ilişkisini koparmışçasına ıssız ve sakindir. Şükûfe Nihal, bu sessizlik içinde bir insanla karşılaşır. Bu insan, gibi çorak topraklar gibi kuru ve cansızdır. Şair, bu nedenle onu iskelete benzetmiştir. İnsan için ikinci benzetmesi "siyah bir hayalet"tir. Şair, "iskelet" benzetmesi ile köylünün fizikî yapısını, "hayalet" benzetmesi ile de hayat ve dünya ile bağını koparmış köy insanının ruh hâlini tasvir etmiştir. Bunlar, şairin realist bir bakış açısıyla yaptığı gözlemlerinin

sonuçlarıdır. Anadolu'daki insan ve köy gerçeğinin ne kadar acı olduğu Başar'ın bu tespitleriyle doğrulanmıştır.

Emin Recep ise köyde yaşanan fakirliği, Anadolu manzaralarını anlattığı "Bir Köprüden Geçtim ki…" isimli şiirinde, köyün köprüsünü ve çocuklarını örnek vererek anlatmaya çalışmıştır.

Bir köprüden geçtim ki çatlak kaburgaları
Tahta beşikler gibi her adımda ağlıyor.
(...)

Anadolu'daki köylerde ulaşımı sağlayan köprüler, köylülerin kendi imkânlarıyla ağaçtan yaptıkları geçitlerdir. Kullanıldıkça kolaylıkla bozulan bu köprülerin hem tahtaları bozulmuş hem de tahtalar garip sesler çıkarmaya başlamıştır. Şair, üzerinden geçtiği köprünün çıkardığı bu sesleri, Anadolu köylerinin sefalet çığlığı gibi algılamıştır. Çatlamış tahtalardan çıkan sesler köylülerin yaşadığı yoksulluğu duyurmaktadır.

Şairin, bu konu ile ilgili ilginç bir tespiti de çocuklarla ilgilidir. O, çocukların eğlence kültürlerinden örnek göstererek yaşanan sıkıntıların bir boyutunu daha ortaya koymuştur.

(...)
Akan suya sarkıtıp çıplak bacaklarını
Gölgelerle eğlenir çakır gözlü çocukları.

Köy çocuklarının eğlencesi, suya vuran gölgelerdir. Onlar sınırlı hayat koşulları içinde, vakit geçirmek için böyle oyunlar yaratmışlar ve bu şekilde mutlu olmaya çalışmışlardır.

Köyün kötü koşulları içinde mutlu olmaya çalışanlardan biri de şair Hamdi Gökalp'tir. Gökalp, "Köyüm" isimli şiirinde bir "harabe"yi andıran köylerin kendisi için birer "lane" olduğunu söyleyerek köyleri her haliyle sevdiğini anlatmaya çalışmıştır.

Uzaktan sanırsın bir kâşanedir,
İçine girince bir viranedir,
Evleri, yurtları hep harabedir,
Fakat benim için bu bir lanedir.

Etrafta bir iki bakkal dükkânı
Ötede gözükür kahvesi hanı,
Damları yıkılmış, çökük tavanı,
Fakat benim için bu bir lanedir.

Sokakta bir tepe gübre tınazı,
Bir çocuk güdüyor bir sürü kazı,
Koklayıp duruyor yeri bir tazı,
Fakat benim için bu bir lanedir.

Gökalp için damları yıkılmış, tavanı çökmüş bir iki evden ibaret olan, sokakları gübre kokan köyler bu sefil, harabe hallerine rağmen onun yuvasıdır. O, köyü bir kâşaneden farksız görür. Yaşanan zorluklar, geçim derdi, onu bu sevgisinden vazgeçirmemiştir.

5.7.Savaşın tanığı köy

Anadolu'nun ve tabîki Anadolu köyünün kaderinde onları gerçekten derinden etkileyen büyük bir savaşı yaşamak varmış. Bu kötü kader, zor şartlarda savaşan Anadolu köylerine, hem savaş yıllarında hem de savaştan sonraki yıllarda büyük sıkıntı yaşatmıştır. Bu bölümde Anadolu köylerinin Kurtuluş Savaşı sırasında

yaşadıklarına yer vereceğiz. Bu konu ile ilgili yazılmış şiirlerin ortak noktası, daha çok savaş sırasında yakılan köylerin konu edilmiş olmasıdır.

M. Faruk Gürtunca, Türk askerinin savaşta karşılaştığı bir işkence olayını anlattığı "Vahşet" isimli şiirinde, Anadolu'da savaşın nasıl başladığına ve nasıl devam ettiğine de değinmiş; bu süreçte köylerde yaşananları şöyle dizeleştirmiştir:

(...)
Menzili arayan âşık yolcular gibi,
Uçarak gidiyorduk istenilen menzile,
Anlatsa o günleri şu dağlar gelip dile!..
Fakat her bulduğumuz köy yıkılmış, yakılmış,
O üzüm bağlarında ne kütük bırakılmış,
Ne "çay"larda söğütler, ne ovada bir ağaç,
Bir yangın kokusile çırılçıplak her yamaç!
O gül bahçelerinde güzel kuşlar ötmüyor,
Mavi gökler içinde esen rüzgâr ötmüyor,
Gülmüyor memleketin o eski gülen yüzü,
Ah o dağlar, o bağlar andırıyor öksüzü!
(...)

Mustafa Kemal'den Akdeniz'e ilerleme emrini alan Türk askeri, hedefine bir an önce ulaşabilmek için sabırsızlanmış ve tüm gücünü bu yolda kullanmıştır. Şair, onun bu hâlini sevdiğine kavuşmak için acele eden "âşık"a benzetmiştir. Askerler menzile ulaşmak için uçarak giderken yollarda savaşın izleri ile karşılaşmıştır. Savaşın en acı görüntüleri köylere aittir. Düşman kaçarken geçtiği tüm köyleri yakıp yıkmış, köye ait hiçbir şey bırakmamıştır. Harabeye dönen köyde ne üzüm bağı, ne ağaç vardır. Her şey yanmış köy "öksüz" kalmıştır. Savaşta felaketi yaşayan köyün bu görüntüsü Türk askerini çok üzmüş ve köyün güzel ve mutlu günlerini aklına getirmiştir.

(...)
Nerde bu güzel köyün o başak tarlaları,

Nerde bu güzel köyün esen tatlı rüzgârı;
Nerde eli kınalı köy kızları, yıldızlar.
Nerde o gülen yüzler, nerde o eski diyar?.
(...)

Türk askeri, köyün güzel günlerini aramaktadır. Anadolu köyleri başak tarlalarıyla, tatlı esen rüzgârıyla, kınalı kuzuları ve güler yüzlü insanlarıyla çok güzel yerlerdir. Ancak bütün bunlar düşman saldırısıyla yok olmuştur. Türk askerinin amacı bütün köyleri düşmanın elinden kurtarmaktadır.

Savaşta köylerin yakılıp yıkıldığı gerçeğine şiirinde yer veren şairlerden birisi M. Emin Yurdakul'dur. Yurdakul, Kurtuluş Savaşı'nın her aşamasını anlattığı "İstiklâl Destanı" isimli şiirinde, İzmir'e doğru ilerleyen Yunanlılar'ın Anadolu köylerine yaptığı tahribata da yer vermiştir.

(...)
Boz-dağı üstünde uçan bulutlar,
Yakılan köylerin dumanları mı?
Menderes önünde haykıran rüzgâr,
O esir ruhların figanları mı?
(...)

Savaş, Anadolu'nun her karış toprağına, çocuğundan yaşlısına pek çok insanına çok büyük zararlar vermiştir. Şair, yaşanan felaketi tabiatın görüntüsü ve sesiyle anlatmaya çalışmıştır. Ona göre Bozdağ üstündeki bulutlar yanan köylerden çıkan dumanlar, Menderes'de esen rüzgârın sesi ise esir düşmüş Anadolu köylüsünün feryatlarıdır. Düşman askerlerinin köylerde yaptıkları bozgun, tabiatta böyle bir manzara yaratmıştır.

Samih Rifat da yanan köyleri şiirine konu etmiş şairlerdendir. "30 Ağustos 1338 Gecesi" isimli şiirinde düşman tarafından yakılmış köyün geri kalan enkazı için

"siyah yığın" benzetmesini kullanan şair, bu "yığın"da bir hayat belirtisinin olup olmadığını sormaktadır.

(...)
En büyük köy, karanlığın
Koynunda bir siyah yığın
Yok mu yanan bir ışığın?

M. Şemi'nin "İstiklâl Günlerinde" isimli şiiri, köyde ve köylülerde yaşanan savaş heyecanı üzerine yazılmıştır. Şiirde, köylerin savaşa katılışı manzum hikâye şeklinde anlatılmıştır.

Bir gece köyümüzün sokakları ıssızdı
Ovaları karanlık, semaları yıldızsızdı.
Bütün masum çehreler melâle bürünmüştü
Aziz Anadolu'ya tehlike görünmüştü
Köyümüzde bulunan leventler toplandılar
Sevimli İzmir için acı acı yandılar:
Vatan sevgisi bizde bir yanardağ olmalı
Şu şerefsiz Yunanı bir akında boğmalı
Diyerek yollandılar Sakarya kıyısına
Nihayet vermek için öz vatanın yasına!
(...)

Anadolu toprakları düşmanlar tarafından işgale uğramaya devam etmektedir. Birden fazla ülkenin paylaştığı bu coğrafya işgal edilirken Anadolu köylüsü de boş durmamış, daha güçlü görünen düşmanlar karşısında elindeki imkânlar ölçüsünde savunmaya geçmiştir.

Şair, bu dizelerde köyde yapılan savaş hazırlığını ve köylülerin savaşa nasıl dahil olduklarını anlatmıştır. Düşman batıya doğru hızla ilerlemektedir. Bunun haberini alan köy ıssızlığa ve karanlığa, köylüler ise üzüntü içine gömülmüştür.

Ancak köylüler kaderlerini kabullenmek niyetinde değildir. Anadolu'daki tehlikeyi duyar duymaz bir araya toplanan köyün "leventler"i, içlerinde "yanardağ"a dönüşmüş olan vatan aşkı ile Sakarya kıyısına doğru yola çıkarlar. Onların tek amacı, yurdu işgalden kurtarıp yaşanılan "yas"a son vermektir. Bu tavır, Anadolu köylerinde her zaman ortaya konmuştur. Anadolu köylüsü, vatanını canından çok sevdiği için her sıkıntıda, her tehlikede bir araya gelip mücadeleye katılmıştır. Vatan tehdit altında iken onların tek düşündüğü şey yaşadıkları topraklardır. Şair,

(...)
Git söyle babamıza bizleri hiç anmasın.
İstiklâli unutup rüyalara dalmasın.
Belki onun fikrinde oğulları, eşi var
Fakat yalnız orada İstiklâl savaşı var…
(...)

dizeleriyle köy delikanlılarının savaş zamanı içinde bulundukları ruh hâlini anlatmıştır. Onların tek isteği, karanlıkta kalan köylerini aydınlığa kavuşturmaktır.

5.8.Köyde Akşam

Bilir misin köylerde akşam olunca,
Çekilir el ayak ortalıktan…
Bir hüzünlü ay doğar karanlığa sapsarı.
Yavuz Bülent Bakiler, Anadolu Gerçeği

Köyde akşam, insanların tarladan eve döndükleri, dinlenmeye çekildikleri bir vakittir. Genellikle insana huzur veren bu vakit, hem köy insanlarının hem de tabiatın dinlenme vaktidir. İnsanlar evlerine çekilir, ortalık sessizleşir ve tabiat ertesi güne hazırlanır. Bu nedenle, köyde akşam vaktini anlatan şiirlerde daha çok tabiatın güzelliğinin tasvir edildiği görülmektedir. Bu güzelliğin içinde tabîki köylüler de vardır. Bülent Nuri, "Köyde Akşam" isimli şiirinde bütün bu unsurların akşam vaktindeki görüntülerini tasvir etmiştir.

Güneş kızıl bir gölge bırakırken ufukta,
Yamaçlara inen sis ortalığı bürüdü.
Tatlı bir rüya gibi kaval sesi ruhlarda…
Ay gümüş hayalini sahillerde yüzdürdü.

Acemi bir meleme dökülüyor ovaya,
Kaybolan kuzucuklar anasını arıyor..
Âşık tarla kuşları dönerlerken yuvaya,
Sevimli bir köylü kız saçlarını tarıyor.
(...)

Şair, birinci dörtlüğe güneşin batış anında gökyüzünün aldığı rengi anlatarak başlamıştır. Havanın kararmaya başlamasıyla kızıllaşan güneş ufukta "kızıl bir gölge" bırakmıştır. Yamaçlara inen sisle birlikte ortadan kaybolan güneşin yerini ise ay almıştır. Batan kızıl güneşten sonra gökyüzüne hâkim olan varlık gümüş renkli aydır. Artık etrafı ayın ışıkları aydınlatmaktadır.

Gökyüzündeki bu hareketliliğe benzer bir hareketlilik de yeryüzünde yaşanmaktadır. Şair, ikinci dörtlükte akşam vakti köyde yaşanan bu hareketliliği anlatmaktadır. Havanın kararmasıyla birlikte koyun sürüsündeki kuzular anasını aramaya, âşık tarla kuşları yuvalarına dönmeye başlamıştır. Bu tablonun en sakin figürü ise köylü kızdır. O karanlığın döküldüğü anlarda saçını taramaktadır.

Şinasi Gündoğdu ise, akşamın köyde yarattığı değişikliği, köye ait unsurların bu değişiklikten nasıl etkilendiklerini tek tek açıklayarak anlatmaya çalışmıştır. Kağnılar, kaval, sürüler, tarlalar, çocuklar, pınar ve damlar onun şiirinde karanlıktaki hâlleri ile yer almaktadır.

Kağnılar
Her avare tekerlek
Yere bir dert çizerek yolunu tamamlıyor.

Ufuklarda eriyor, akşamlara damlıyor
Kağnılar inleyerek.

Kağnılar, Anadolu köylerinin en önemli sembollerinden biridir. Çünkü bu ilkel araç, köylülerin savaşta, ulaşımda, tarlada, bağda, bahçede en çok kullandıkları alettir. Şair, "Akşamları Köy" isimli şiirine akşamın gelişini haber veren kağnıların sesiyle başlamıştır.

Kağnılar Anadolu köylüsünün dert ortağı gibidir. Onunla vakit geçiren, onun dertlerini bilen kağnılar, tekerleklerinden çıkardıkları inilti gibi seslere köylülerin dertlerine tercüman olmak ister gibidirler. Karanlık olduğunda bu iniltilerle köye dönen kağnılar artık akşamın geldiğini haber vermektedirler.

Akşam olduğunu haber veren bir diğer alet ise kavaldır. Kaval da köylünün sembollerinden biridir. Çünkü köyde sürüsünü otlatan çobanın en yakın arkadaşı kavaldır. Şairler hem bu nedenle hem de kavalın hüzünlü sesi nedeniyle kavalı, köylü, çoban ve akşam ekseninde işlemişlerdir. Özellikle kavalın sesi hüzün verdiği için akşam ile kaval arasında bir benzerlik kurmuşlardır. Şinasi Gündoğdu, "Akşamları Köy" şiirinin "Damlar" isimli dörtlüğünde akşam vakti köyden bahsederken kaval ile köy arasındaki bu ilişkiye de değinmiştir.

Kuşlar uzaklaşırken
Dumanlı dualarla yükseliyor her baca
Hüzün yıkık damlarda başlıyor saklambaca
Akşam kavallaşırken

Karanlıkla birlikte kuşlar damları terk etmeye, bacalardan dumanlı dualar yükselmeye ve hüzün yıkık damlarda saklambaç oynamaya başlamıştır. Şair, tüm bunların vaktini "akşamın kavallaştığı vakit" olarak vermiştir. Kavalın hüzünlü sesi ile karanlığın çoğu insanda yarattığı olumsuzluk hâli arasında bir ilişki kuran şair,

buradan hareketle "akşamın kavallaşması" şeklinde yeni bir vakit yaratmıştır. Tüm tabiat, bu vakitte ayrılığa ve hüzne sahne olmaktadır. Kuşların köydeki evleri terk etmesi, akşam ile birlikte hüznün saklambaç oynamaya çıkması yaşanan olumsuzluklardır.

Neriman Hikmet de kaval ile akşam arasındaki bu ilişki konusunda Şinasi Gündoğdu ile aynı fikirdedir. Ona göre akşamı tamamlayan en önemli unsur "hazin bir kaval sesi"dir. Şair, "Köyde Akşam" şiirinde köyde akşamın nasıl yaşandığını şöyle anlatmıştır:

Duyuldu yamaçlarda hazin bir kaval sesi
Akşamın kumral rengi sarınca ovaları.
Sönmüştü ufuklarda günün yorgun nefesi
Bir muhabbet ahengi doldurdu yuvaları..

Yavaş yavaş belirdi gökte parlak yıldızlar
Semanın kuzuları bu gece çobansızdı;
Yanık yanık bir şarkı söylüyordu genç kızlar
Bu köyde benim gönlüm kenarda hicransızdı..

Köye akşamın geldiğini haber veren hazin kaval sesiyle birlikte köylüler çalışmayı bırakıp evlerine dönmüşlerdir. Şair, karanlığın çöküşünü "ufuklarda yorgun nefesin sönmesi", karanlıkla birlikte köylülerin evlerine çekilmelerini de "yuvaları muhabbet âhenginin doldurması" şeklinde imajlaştırmıştır. Gün boyu çalışıp yorgun düşen köylülerin işi bıraktığı saat akşam vaktidir. Bu manzara köyde her gün yaşanır. Bu nedenle şair, akşamın gelişini, köylülerin işi bırakma saatine işaret eden bir imajla anlatmıştır.

Şair, ikinci dörtlükte ise hem gökyüzünün geceki hâlini tasvir etmiş hem de insanların gece neler yaşadıklarını anlatmaya devam etmiştir. Gökyüzünde karanlıkla birlikte yıldızlar belirmeye başlamıştır. Şair, bu yıldızları "kuzu"ya, "ay"ı ise

"çoban"a benzeterek o gece görünmeyen ay nedeniyle "kuzuların çobansız" olduğunu söylemiştir. Gökyüzünün bu parlaklığı insanlara da yansımış ve köyün genç kızları şarkılar söyleyerek, şair hicrandan uzak gönlü ile mutluluğu yaşayarak bu güzelliğe ortak olmuştur.

Suzi Can'ın "Köyde Bir Akşam" isimli şiirindeki akşam, "tarladan dönüş vakti" şeklinde işlenmiştir. Şiirde işi bırakan köylülerin köylerine dönüşü anlatılmıştır. Akşam olmuş, tarladan gelen orak sesleri sönmüştür.

Canlı orak sesleri batan güneşle söndü.
Köy yorgun, gün battı da ıssız kaldı tarlalar..
Yine dilsiz gecenin loş gölgesi göründü;
Yarın kurban gidecek başaklarda matem var.
(...)

Şair, ilk dörtlükte karanlıkla birlikte köyde dikkati çeken ilk değişiklikleri anlatmıştır. Batan güneşle beraber tarladaki orak seslerinin kesilmesi, tarlaların boş kalması, köyün yorgun hâli akşamın ilk belirtileridir. Bu manzara içinde dikkati çeken diğer bir şey ise ertesi gün biçilecek başaklardaki matem havasıdır. Şair, karanlık nedeniyle sesleri sönük, insanları yorgun, tarlaları ıssız, başakları da matemli olarak olumsuzluklar içinde tasvir etmiştir. Olumsuzluk belirten bütün bu sıfatlar, gecenin hayatı durdurması ile ilgilidir.

Şair, ikinci dörtlükte ise geceleyin köylü insanların neler yaptıklarını anlatmıştır.

(...)
Şimdi nasırlı eller kaptı bakır tasları.
Yanmış dudaklarını ayranla ıslattılar,
Yüzlerine güneşin çizdiği kızıl, sarı
Nakışlara bakmadan damlarında yattılar.
(...)

Güneşin altında çalışan köylüler, akşam olunca serinlemek için ayran içip evlerinin yolunu tutarlar. Yılın en sıcak günlerinde bütün gün sıcağın altında çalışan köylülerin yüzlerinde yanıklar oluşmuştur. Ama yüzlerindeki bu yanıklar köylülerin umurunda bile değildir. Onlar, akşama kadar çalışmaktan dolayı çok yorgundurlar. Bir an önce uyuyup dinlenmeleri gerekmektedir. Evlerine varır varmaz damlarda yatıp uyurlar. Çünkü ertesi sabah gün ağarmaya başladığında yeniden tarlaya doğru yola çıkacaklardır.

Suzi Can, son dörtlükte akşam ile ilgili benzetmelere yer vermiştir. Karanlıkla birlikte gökyüzünde oluşan görüntünün şairin hayal dünyasında yarattığı tablo şu dizelerde karşımıza çıkmaktadır:

(...)
Gece, siyah kılıflı geniş bir yorgan gibi.
Yorgun uyuyanların gerildi üzerine.
Yıldızlar, rengi uçmuş bir damla kan gibi
Parlıyor ufuklarda batan güneş yerine.

Şair, kararan gökyüzünü "siyah kılıflı geniş bir yorgan", güneşin son ışıklarıyla değişen yıldızları ise "rengi uçmuş birer damla kan" şeklinde resmetmiştir. Gökyüzü yeryüzünün ve damlarda yatan insanların üzerinde örtülmüş yorgandır. Yıldızlar da bu yorganın üzerinde parlayan rengi uçmuş desenlerdir.

Akşamın gelişini kaval sesi özdeşleştiren şairlerden biri de Meliha Avni'dir. Avni, "Köyde Akşamlar" isimli şiirinin ilk dörtlüğünde "bin bir derde can veren" kaval sesinin akşamları duyulduğuna değinmiştir.

Geçerken güneş ufukta yere,
Yeşil renklerle kararır dere.

Mor yamaçlardan sürü dönerken,
Can verir kaval bin bir kedere
(...)

Şair, güneşin batışını "güneşin ufukta yere geçmesi" olarak tasvir ettikten sonra tabiatta ve köyde yaşananları anlatmıştır. Karanlık basınca yeşil dereler kararmış, mor renge bürünen yamaçlardan sürüler köye dönmeye başlamıştır. Kaval sesi bu manzaraya ait bir sestir. Çünkü tabiattaki bitişi, sonu o da yaşamaktadır. Bin bir kederi anlatan kaval sesi, tabiattaki bu değişimin anlatıcısıdır. Kavalın "dertli sesi" akşamın sesidir.

Avni'nin şiirindeki karanlık ve dert üzerine kurulmuş akşam manzarası, Osman Balkır'ın şiirinde "düğün" benzetmesi üzerine kurulmuştur. Hemen bütün şiirlerde durgunluk üzerine çizilen akşam tablosuna karşın bu şiirde hareketli bir tablo ile karşılaşmaktayız.

(...)
Mor dumanlı dağlara özenmiş gibi köyün
Cüce, taş bacaları dumanları fışkırtıyor.
Gök yüzünde melekler yapıyor sanki düğün;
Delikanlı kızları oyuna kışkırtıyor.
(...)

Köyde geceler genellikle sakin ve sessiz yaşanmasına rağmen Balkır'ın hayalindeki köy akşamı, "Köyde ilk yaz akşamı" isimli şiirinden de anlaşıldığı üzere, oldukça hareketlidir. Köydeki evlerin bacalarının mor dumanlı dağlara özenip küçücük yapılarına bakmadan onlarla yarış içine girmeleri, gökyüzündeki yıldızların düğünde oynuyormuşçasına titremeleri, akşam vakti bir düğünün yaşandığı izlenimi vermektedir. Şair, akşamı "düğün" imajıyla anlatmaya çalışmıştır.

Muazzez Kaptanoğlu'nun şiirindeki akşam da çoğu şiirde olduğu gibi durgun bir vakittir. Şair, "Köyümde Akşam!" isimli şiirinde akşamın bu tipik özelliğini "çocuğun uykusu" imajıyla anlatmıştır.

(...)
Akşamın kollarına sindi günün şen sesi;
Çimenlerde soldu rüzgârların nefesi!
Ne gündüz ne de gece bulunmaz burada gam;
Bir çocuğun uykusu gibi köyümde akşam.

Şairin akşam için seçtiği ilk imaj, birinci dizedeki "anne" imajıdır. Şaire göre akşam "günü kucaklayan bir anne"dir. Karanlık çöktüğünde, gün şen sesini kısarak akşama teslim olur. Akşam "anne" iken gün, annesinin kucağına sığınan bir "çocuk"tur. Gün, dertlerden, kabuslardan uzak akşam karanlığına dalıp kaybolmuştur.

Şaire göre, köye gelen akşam, kollarında günün tüm neşesini taşıyıp getiren, gamdan uzak olan bir akşamdır. Kaptanoğlu, bu huzurlu akşamı "çocuğun uykusu" imajıyla anlatmaya devam etmiştir. Köyde akşam bir çocuğun uykusu gibi rahat, huzurlu, kabuslardan uzak, hayallere yakındır. Şairin bu yaklaşımı, köyleri farklı bir gözle gözlemlediğini ortaya koymaktadır.

5.9. Köyde Sabah

Köylerde hayat sabahın ilk ışıklarıyla başlayıp hava kararana kadar devam eder. Günün ilk saatleri başlayan hareketlilik akşam son bulur. 1923-1938 yılları arasında yazılmış şiirler içinde, sabahları başlayan hareketliliği anlatan şiirler de vardır. Emin Recep'in "Köyde Sabah" isimli şiiri, horozlardan insanlara kadar, köydeki canlıların sabahı nasıl karşıladıklarını anlatmaktadır. Köylerde sabahı karşılayanlar ve günün doğuşunu haber verenler horozlardır. Şair, ilk dörtlükte bunu anlatmaktadır.

İlk horoz sesleriyle ağardı yeşil dağlar
Artık ıssız geceler vadilerde eriyor.
Birdenbire kesildi uzakta havlamalar
Koyulaşan ışıklar ufka kanad geriyor.
(...)

Köy, horoz sesleriyle aydınlanmaya, yeşil dağlar görünmeye başlamıştır. Şair, köye aydınlığın çöküşünü, "ıssız gecelerin vadilerde erimesi" olarak hayal etmiştir. Gecenin karanlığı eriyip gidince ortalık aydınlanmış ve gece havlayan köpeklerin sesi de yok olmuştur.

Havanın aydınlanmasıyla tabiat uyanmaya başlamıştır. Irmaklar uykudan silkinenlerden biridir. Diğeri ise sabah serinliği ile düşmüş çiğ taneleridir. Onlar da güneşin ilk ışıklarıyla kırlara dökülerek uykularına son verirler.

(...)
Köyün yanı başında uyuyan güzel ırmak
Uzun zaman daldığı uykulardan silkindi.
İri çiğ taneleri boşlukta sallanarak
Birer gözyaşı gibi yine kırlara sindi.

Şair, bu şiirinde sabah vakti köylülerin neler yaptıklarını da kaleme almıştır. Köylülerin köye düşen ilk ışıklarla yaptığı tek şey, tarlaya doğru yola koyulmaktır. Çalışkan Anadolu köylüsü daha hava aydınlanmadan yatağından kalkar ve işine koyulur. Şair, bu yaşantıyı şöyle anlatmıştır:

(...)
Biri asmış omzuna o ağır baltasını
Geniş adımlarla dalıyor bir ormana.
Orakçılar silerek gözlerinin pasını
Yeniden doğmuş gibi bakıyorlar her yana.

(...)

Ak sakallı bir çiftçi kapısından bir evin
Nasırlı elleriyle çıkarıyor sabanı
Bir ses ona diyor ki: - "Sevin, ey köylü sevin
Yine ma'mur olacak bu toprağın her yanı!"
(...)

Meliha Avni de "Köy Sabahları" isimli şiirinde köye sabahın gelişini anlatmıştır. Ağıllardan çıkan koyunlar, alacakaranlıkla birlikte ötmeye başlayan kuşlar sabah olduğunu gösteren işaretlerdir.

Gözükür ağıllardan gene birer küçük baş;
Kuş sesleri akseder köye hep yavaş yavaş;
Alaca karanlıkta her ağacın dalından…

Şen yıldızlar ederken ıssız geceye veda,
Aydınlanır güneşin ilk ışıklarıyla dağ,
Uykudan uyanır bir köy yolu bir at nalından…
(...)

Şair, ikinci üçlükte de sabah ile birlikte tabiatta meydana gelen değişimi anlatmaya devam etmiştir. Hava aydınlanmaya başladığında geceye veda eden yıldızların yerini güneşin ilk ışıkları almıştır. Bu ışıklarla birlikte dağlar görünmeye başlamış, atlar yola çıkmıştır. Atlar yola koyulunca köy nal sesleriyle uykudan uyanmıştır. Nal sesi de güneşin doğuşunu haber veren işaretlerden biridir.

Köylerde yaşanan sabah telaşı hemen hemen tüm şiirlerde, tabiatta yaşanan değişim ile birlikte anlatılmış, böylelikle köy hayatı, tabiatta bulunan canlı cansız varlıklardan köy insanlarına kadar ayrıntılarıyla verilmiştir.

5.10. Köyde Kış:

Köyde kış, akşamlar gibi sakin geçen bir mevsimdir. Köydeki hayat, bu zaman dilimlerinde, diğer zamanlara göre biraz durgundur. Çünkü köylünün tabiattaki geçim mücadelesi, daha çok bahar ve yaz aylarında, gündüz vakti olmaktadır. O nedenle kış mevsiminde köyü anlatan şiirlerde olaydan çok durumlar, tasvirler yer almaktadır.

Mehmet Faruk'un "Köyüm" isimli şiiri kışın yaşanan durumlardan birini şöyle anlatmaktadır:

(...)
Kış, köyün sevincine
Sanmayın biraz elem, hicran verir.
Kışın ocak başında
Köyün toprağında, taşında
Bütün bir yaz alınan yorgunluk erir!
(...)

Tabiatta ve köyde yaz mevsimiyle birlikte yaşanan cıvıltı ve hareketlilik kışın yerini durgunluğa bırakır. Ancak bu durgunluk köye bir "elem ya da hicran" vermez. Yorucu işlerden çıkan köylü bu mevsimde dinlenir. Ocak başında geçen kış akşamları köylülerin bütün yaz boyunca aldıkları yorgunluğu eritip, yok eder. Böylece onlar baharın gelişiyle birlikte yeniden işe başlayacak gücü toplamış olurlar.

Dönemin genç şairlerinden R. Bedri de "Köyde Kış" isimli şiirinde, kış mevsimiyle birlikte tarladan eve taşınan köy hayatını anlatmıştır.

Tarlada şarkı çağıran köyün kızları
Mavi semanın parıldayan yıldızları
Gibi saklamışlar sıcacık odalara

Saz sesleri şenlik verir bu obalara
(...)

Aksaçlı nineler geçmiş destanlar söyler
Yumurcaklar dizlere yaslanmış esnerler
Yetişgin genç kızlar iç çekerek günü bekler
Masum göğüslerde aşkla çarpar yürekler
(...)

Eskiden köyde kış geceleri, evlerde yapılan sohbetlerle, eğlencelerle geçerdi. Genç kızlar yazın tarlada söyledikleri şarkıları kışın evlerde söyleyerek, nineler destan anlatarak soğuk kış akşamlarını eğlenceli hâle getirirlerdi. R.Bedri, yukarıdaki dörtlüklerde köyde yaşanan gerçek hayata ait bu kesiti sunmuştur.

Şair, evlerdeki yaşananları anlattıktan sonra tabiattaki değişime de yer vermiştir. Kışın gelişiyle tabiatın rengi de şekli de değişmiş, akan çeşmeler buz tutmuş, yeşil tarlalar beyaza bürünmüştür.

(...)
Şırıldayan çeşmede şimdi buzlar sarkar
Yeşil tarlaları şimdi örter beyaz kar
Sıcak yazın yerine şimdi soğuk kış var

Tarık Rıza da "Köyümde Kış Sabahı" isimli şiirinde kış mevsiminin köy doğasında yarattığı tabiî güzelliği anlatmaktadır.

Küllenmiş bir cigara gibi tüter her baca,
Evler bir kerpiç kovan, insanlar arı gibi;
Dallarında bembeyaz kefenler sarındıkça
Ağaçlar pamuk döven hallaç yayları gibi.
(...)

Kışın havanın soğumasıyla birlikte köylerde yanan ocaklar, her tarafı saran cansızlığa rağmen bir hayat belirtisidir. Şaire göre, evlerin bacalarından çıkan dumanlar nedeniyle her baca bir sigaraya benzemektedir. Şairin ikinci benzetmesi köy insanları ile ilgilidir. Ona göre köylüler "arı", evler de "kovan"dır. Şair, köylüler ile arılar arasında çalışkanlıkları ve dinlenme zamanlarının uyumu nedeniyle bir benzerlik kurmuştur. Yazın sürekli çalışan köylüler, kış gelince arılar gibi kovanlarına yani kerpiç evlerine girmişlerdir.

Tarık Rıza, aynı dörtlükte karın yağmasından sonra ağaçların aldığı şekli de anlatmıştır. Rıza'ya göre yağan kar "kefen", beyaza bürünen ağaçlar ise "pamuk döven hallaç yayları"dır.

Kış mevsimiyle cansızlaşan ağaç dalları kar ile kaplanınca, şairin zihninde kefen giymiş bir insan yani ölü canlanmıştır. Şair, rengi ve tabiattaki canlılığı öldürmesi nedeniyle "kar"ı "kefen"e benzetmiş, ağaçları da ölü bir insan olarak hayal etmiştir. Dallar böyle beyaz örtülere sarındıkça, bu kez şair, "ağaç"ı pamuk dövdüğü için beyazlanan "hallaç yayı"na benzetmiştir. Pamuk döverken üzerine yapışan pamuklarla beyaza dönen hallaç yayı gibi ağaçlarda kar nedeniyle beyazlanmışlardır.

Aslında beyazlanan sadece ağaçlar değildir. Kar ile birlikte her taraf beyaza bürünmüştür. Şair, bu durumu "beyaz tüllerin köyün bütün süsünü kaplaması" olarak imajlaştırmıştır.

(...)
Ufuklardan vadiye soğuk rüzgârlar esti,
Beyaz tüller kapladı köyün bütün süsünü.
(...)
Karlı dağlarda çağlayanlar akar,
Dağılır ufka bir güneşten ses,
Sarıyor dul kalan söğütleri kar,
Basık evlerde münzevi herkes!

ALTINCI BÖLÜM

GURBET - SILA

6.1. Gurbet

Gönlümün bir kahpe yârıdır gurbet
Kalbimde bir tatlı ağrıdır gurbet.
Hulâsa ömrümün varıdır gurbet
Gidersem gözünü yoran olmasın.
M. Uluğ Turanlıoğlu, Gurbete Gidiş

Millî Mücadele sürecinde keşfedilen, sadece, önemli bir coğrafya olmamış, İstanbul dışına çıkanlar yeni bir yer daha keşfetmişlerdir. Bu yerin adı "gurbet"tir.

Gurbet, *"doğup yaşanılmış olan yerden uzak"*(TDK,2005:897) demektir. Dönemin insanları, aydınları, şairleri keşfettikleri Anadolu'yu, doğdukları ya da yaşadıkları yerden uzakta oluşu nedeniyle "gurbet" olarak kabul etmişlerdir. Böylece Atatürk Dönemi Türk Şiiri'ne Anadolu ile ilgili şiirlerle birlikte "gurbet" kavramı da girmiştir. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde gurbeti konu alan şairlerin çoğunda gurbet=Anadolu'dur.

Anadolu'nun gurbet olarak kabul edilmesinin, dönemin şartları göz önüne alındığında, en önemli nedeni Anadolu'nun bilinmeyen yer oluşudur. Pek çok şair için "doğup yaşanılmış olan yerden uzak" bir coğrafya olan Anadolu bu nedenle şiirlere "gurbet" olarak konu olmuştur. Mehmet Kaplan, Faruk Nafiz Çamlıbel'in edebiyat dünyasındaki yerini ölümsüzleştiren "Han Duvarları" isimli şiiri tahlil ederken Faruk Nafiz'in Anadolu'yu gurbet diyarı olarak görmesini şu üç nedene bağlamıştır: *"Hayatında ilk defa gurbete çıkması, Nafiz'in Anadolu'ya bakış tarzında İstanbullu olmasının tesiri, moda ve gelenek."*(Kaplan,1998b:22-23)

Bu nedenler, dönemin diğer şairleri için de geçerlidir. Cumhuriyet'in ilanından ve ülke yönetiminin merkez olarak Ankara'yı seçmesinden sonra Anadolu'ya yolculukların başlaması şairlere "gurbet" denen bir yerin varlığını fark ettirmiş ve Anadolu'ya farklı bakış açılarıyla yaklaşımlar kendini göstermiştir. Faruk

Nafiz Çamlıbel, tüm bu yaklaşımları "Han Duvarları" isimli şiirinde ortaya koymuştur.

(...)

İlk sevgiye benzeyen ilk acı, ilk ayrılık!

(...)

dizesi hayatında ilk kez gurbete çıkan bir insanın duygularını,

Gurbet beni muttasıl çekiyordu kendine.

(...)

İstanbullu olmanın etkisini,

(...)

Bu gurbetten gurbete giden yolun üstünde

(...)

dizesi de o yıllarda başlayan gurbet hikâyelerinin yansımalarıdır.

Faruk Nafiz, daha şiirin ilk dizelerinde Anadolu'nun kendisi için gurbet olduğunu,

(...)

Gidiyorum, gurbeti gönlümde duya duya,

Ulukışla yolundan Orta Anadolu'ya.

dizelerinde duyurmuştur. Şiirin bundan sonraki dizeleri de gurbetteki şairin duyguları üzerinedir. Mehmet Kaplan, "Han Duvarları" şiirinin bu önemli yönünü şöyle açıklamıştır:

"Şiirin muhtevasını teşkil eden üç unsur, coğrafya, Maraşlı Şeyhoğlu ve şairin kendisi bir noktada birleşirler: Gurbet duygusu. "Han Duvarları"na baştan sona kadar bu duygu hâkimdir. Bu duygu sâyesinde şiir kuvvetli bir bütünlük kazanıyor.

Bu duygu, dış âlem ve orada yaşayan insanlarla ilgili olmakla beraber, bizzat şairin kendi durumuyla da yakından alâkalıdır. Denilebilir ki, bu duygunun asıl kaynağı dışardan ziyade şairin kendisidir."(Kaplan,1998b:21)

Şairin İstanbullu oluşu, Anadolu'ya giderken hissettiklerini, buna bağlı olarak şiirin duygusal boyutunu oldukça etkilemiştir. Çünkü Faruk Nafiz, Anadolu'yu duyguları ile izlemiş bir kuvvettir.

Anadolu'ya gidişi gurbete gidiş olarak kabul edip, gurbet duygusuyla şiir yazanlardan biri de Muhiddin Kozanoğlu'dur. Behçet Kemal, Faruk Nafiz gibi şairlerle şiir ortamlarında bulunan lirik bir şair olarak bilinen Kozanoğlu, "Ayrılık" isimli şiirinde Anadolu'ya yolculuğunu anlatmıştır. Bu yolculuk, Faruk Nafiz'e olduğu gibi Muhiddin Kozanoğlu'na da acı, üzüntü vermiştir. Ancak Kozanoğlu'nun acısı daha kişiseldir. Şair, Anadolu'ya giderken annesinden ayrı kalacağı için üzülmektedir.

Annemin hasreti var bugünden içerimde,
Yanan onun hayali yaşaran gözlerimde…
…Ben elini öperken ağladı uzun uzun..
(…)

Şairin gurbet diyarı Anadolu'daki ikinci üzüntü nedeni yalnızlıktır. Yabancısı olduğu bu topraklarda tanıdık bir şey bulamayan şair mutsuz günler geçirmiştir.

(…)
… Sisli eteklerinden geçtim Anadolunun;
Çıkıyorken dağları tıkanarak nefesim,
Son bir inilti gibi yanık, yaralı sesim
Olmuştu kayaların rüzgârlarına köle.
Düşmüş gibi varlığım gibi varlığım nihayetsiz bir çöle
Burda artık ne anam, ne baba ocağım var;

Kozanoğlu'nu gurbette en çok üzen şey memleketinden ayrı kalmasıdır. Şair, bu üzüntüsünü, şiirinin son bölümünde gurbet ile gönlü ve gönlü ile Anadolu arasındaki etkileşimi anlatan şu dizelerle dile getirmiştir:

(...)
Gurbet şimdi dağ gibi dikilmişti karşıma,

Birdenbire yıkıldı gökler sanki başıma!
İçim bütün ömrümün hatırasiyle dolu,
Bir külü eşiyordu gönlümde Anadolu….

Şair, yolculuğu bittiğinde dağ gibi bir görüntüsü olan gurbet ile karşılaşmıştır. Buradaki "dağ" benzetmesi gurbetin dertle dolu bir yer olmasındandır. Şairin gözünde gurbet, dertlerden meydana gelmiş bir yerdir. O nedenle gurbete varan şairin ilk hissettiği şey yıkılmışlık duygusudur.

Gurbetin, yani Anadolu'nun şaire yaşattığı ikinci duygu, hatırlanan sıla günleri nedeniyle duyulan üzüntüdür. Bu üzüntünün temelinde özlem vardır. Gurbette olmak, şaire, sürekli gönlündeki sıla sevgisini ve özlemini hatırlatmaktadır. Kozanoğlu, yaşadığı bu durumu, Anadolu'nun gönlündeki külleri eşelemesi şeklinde anlatmıştır. Sılanın hatıralarıyla, özlemiyle dolu gönül, gurbet ilde bunların etkisiyle hep üzüntü içinde olmuştur. Gurbet yani Anadolu, şairi mutsuz etmiştir.

Anadolu'yu gurbet il olarak anlatan şairlerden birisi de Haşim Nezihi'dir. Nezihi, "Yollarda Akşam" isimli şiirinde gurbeti akşam ile özdeşleştirerek işlemiştir. Şairin gurbet ile akşam arasında paralellik kurmasının nedeni, hem akşam hem de gurbetin insana huzur veren yanıdır. Şair, gurbet topraklarının kendisini nasıl etkilediğini bu iki unsura bir de "yol"u ekleyerek anlatmaya çalışmıştır. Gurbet-akşam ve yol birleşince çilesi hiç bitmeyen gurbet hikâyesi ortaya çıkmıştır.

(...)
Günün mor tepelerde kızarırken saçları,
İçim burkulu geçtim dumanlı yamaçları.

Yolum uzadı durdu, yılan gibi kıvrandı,
İçimde ayrılığın kızıl ateşi yandı.
(...)

Şairin gurbet yolculuğunda ilk karşılaştığı varlıklar "mor tepeler", "dumanlı dağlar" ve "yılan gibi kıvrılan yollar"dır. Gurbete yolculukta bu ilk karşılaşma şaire mutsuzluk vermiştir. Gurbet il Anadolu'da ilerleyen şair, sıkıntılarla morarmış; dertlerle, düşüncelerle dumanlanmış tepeleri görünce sıladan ayrı kalma üzüntüsü daha da artmıştır. Ayrılık yüreğinde "kızıl bir ateşe" sebep olmuş ve bu üzüntüyle şair için gurbet yolu daha da zor ve uzun bir hâl almıştır. O güne kadar hiç bilinmeyen Anadolu, Nezihi'nin şiirinde de anlaşıldığı üzere gurbetçiler için zor ve acılara gebe bir gurbettir.

Anadolu'nun gurbet olarak işlendiği şiirlerin hemen hepsi gurbette geçen mutsuz, hüzünlü, yalnızlık ve özlem dolu günler üzerinedir. Şairler, gurbette, gurbetin sona ereceği ümidiyle yaşadıkları için bu topraklara yabancı kalırlar. O nedenle şiirlere mutsuzluk hâkimdir diyebiliriz.

6.1.1.Hüzünlü Gurbet

Gurbet başlığı altında sınıflandırdığımız şiirlerin büyük çoğunluğunu gurbetin insana hüzün verdiğini anlatan şiirler oluşturmaktadır.

M.Faruk Gürtunca, "Anadoluda Gurbet Akşamları" isimli şiirinde gurbetin bu özelliğini işlemiştir. Gurbet, orada yaşayan her insana ayrı duygular ve hüzünler yaşatır. Şair, gurbette yaşanan hüznü ve duygulanmaları, şiir dilini başarı ile kullanarak okuyucuya yansıtmıştır.

Dağların ardında solarken güneş
Bakışlar uzanır karşı yollara..
Dertlere aranır bir şifalı eş
Kalplerde tutuşur bir derin yara.

Kimi yolcu bekler, kimi sevgili,
Saatler bir acı hüzünle geçer..
Bir dertle tutulur herkesin dili,
Bakışlar gurbetin hüznünü içer!.
(...)

Faruk Gürtunca'nın bu şiirinin konusu, gurbet akşamında yaşanan hüzünlü saatlerdir. Gurbetteki insan, dertlerle yoğrulmuş günün ardından güneşin batışıyla birlikte yeniden dertlere gömülmektedir. Dertleriyle birlikte dağların ardına gömülüp tabiatı da dert rengi siyaha boyayan güneş gibi insan da dertlerine şifa olacak eşi ve kalbindeki derin yaraları onaracak devayı aramak için hüzünlerine gömülmüştür. Gurbetçilerin kimisi için yolcular, kimisi için sevgilisi acısını dindirebilecek dermanlardır.

Şiirin ikinci dörtlüğünde bu ümidi taşıyan dizeler olsa da dörtlüğün son dizesi ümidin tükendiğini göstermektedir. "Bakışların gurbet hüznünü içmesi" demek, güneşin ardında yeni gün ile ilgili hayaller kuran insanların ümitlerinin bitmesi demektir. Şiirin son dörtlüğü de bu duyguyu sabitlemektedir.

(...)
Gurbet akşamları gurbet elinde
Yaralı kalplerin acısı yolcu..
Ruhun erir, gider hicran selinde,
Bu hicran selinin bulunmaz ucu!..

Gürtunca, şiirinin bu dörtlüğünde gurbet akşamlarının insanlara hüzün verdiği izleğini ortaya koymaktadır. Gurbet akşamları, zaten yaralı olan kalplere daha da acı

veren bir vakittir. Ayrılık demek olan gurbette bu ayrılık selinin hüznü, acısı hiç bitmez. Şair, "hicran selinin bulunmaz ucu" diyerek gurbetteki insanların ayrılıktan kaynaklanan üzüntüsünün hiç bitmeyeceğini söyler. Gurbet insana sonsuz hüzün ve acı veren bir yerdir.

Gurbetin ve daha ziyade gurbet akşamlarının insanı hüzünlendirdiğini kaleme alan şairlerden birisi de Ali Kemal'dir. Kemal'in "Gurbet Akşamları" isimli şiirinde gurbet akşamı "siyah anlar" olarak işlenmiştir.

Eriyor ufukta bin gamla güneş
Başlıyor güneşin siyah anları
Parlıyor yıldızlar mehtaba bir eş
İniyor dağlardan sürü çanları
(...)

Ali Kemal, şiirin ilk dörtlüğünde güneşin batışıyla beraber gökyüzünde oluşan görüntüyü gurbetteki ruh hâlinin etkisiyle soyut bir görüntü şeklinde sunmuştur. Bu görüntüde "gamla eriyen güneş", "siyah vakitli gurbet", "mehtaba eş olmak için parlayan yıldızlar" ve akşamın gelişini haber veren "sürü çanları" vardır. Tüm bu varlıklar, okuyucuya bir mesaj iletmek için bir araya getirilmişlerdir. Amaç, gurbet akşamının insanlar için hüzün dolu saatler olduğunu anlatmaktadır. Bu nedenle "gamla eriyen güneş" dertleri nedeniyle erimiş, iğne ipliğe dönmüş insanın; "siyah anlar", dert, gam dolu gurbet akşamlarının; "parlayan yıldızlar", gamı dağıtmak için yardımcı olmaya çalışan insanın ve "sürü çanları" akşam olduğunun haberini veren saatin imajlarıdır. Şair, bütün bu imajlarla gurbet akşamları ile ilgili olarak olumsuzluk, mutsuzluk durumunu anlatmaya çalışmıştır.

Gurbette uzun yıllar geçirmiş olduğu "Gurbet" isimli şiirinden anlaşılan Mustafa Oğuz, ömrü gurbette geçmesine rağmen gurbete alışamayan şairlerden biridir.

Kalbime sanki düğüm
Oluyor bu taş gurbet
Bu düğümde gördüğüm
Dertle vedalaş gurbet!

Güle gönül bağlarım
Bülbül olur ağlarım
Kâh durulur, çağlarım
Ömrüme yoldaş gurbet.

Şiirinin son dizesinde gurbetin "ömrüne yoldaş" olduğunu söyleyen şair, bu yoldaştan şikâyetçi değildir. İnsanların hayatına mutluluk katan, yalnızlığına son veren yoldaş, şairin hayatını aksi yönde etkilemiştir. Gurbet, yaşattığı hüzün ile Oğuz'un kalbine bir taş gibi oturmuş ve dertlerden oluşmuş bir düğüm bırakmıştır. Bütün bunlar gösteriyor ki şair gurbette olmaktan dolayı bir üzüntü içindedir.

Şairin tek isteği gurbette yaşadığı üzüntü hâlinden kurtulmalıdır. Çünkü hayatı gurbette devam edecektir. Bunun için dertle gurbetin vedalaşmasını ister. O, gurbetle barışık olma taraftarıdır.

Gurbet üzerine şiir yazanlardan biri de gurbetle ilk tanışan şairlerden biri olan Faruk Nafiz'dir. Anadolu'yu keşfetmekle ve tanımakla görevlendirilen şair, Marmara'ya duyduğu sevgi nedeniyle Anadolu'yu "gurbet" olarak kabul etmiştir. Şairin "Gurbet 1, Gurbet 2 ve Gurbet 3" isimli şiirleri Anadolu'dan Marmara'ya ve Marmara'da bıraktığı sevgiliye duyduğu özlemi ön plana çıkarmaktadır.

Faruk Nafiz, "Gurbet 1" isimli şiirinde, gurbette neler hissettiğine yer vermiştir. Bu hislerini, gurbet kuşu ile kendisini karşılaştırarak anlatmaya başlayan şair, şiirini gurbetteki üzüntünün kuşu öldürdüğü gibi acı bir sonla tamamlamıştır.

Bir kuş tanıyordum ki baharda
Salkımlar açan bahçemin üstünde uçardı
Akşamların ürperdiği bir sesle öterdi.
Besbelli, bu iklime yabancı,
Nerden koparak geldiği meçhul,
Endamı uzun, tüyleri parlak, sesi vahşi
Bir kuş.
(...)

Faruk Nafiz, gurbette yaşadıklarını gurbet kuşu sembolüyle anlatmaya başlamıştır. Gurbetteki kuşun endamı uzun, tüyleri parlak ve sesi vahşidir. Şairin salkımlar açan bahçesinin üstünde uçan kuşun ötüşü ürperticidir. Bunun nedeni kuşun yurdundan uzakta, yabancı iklimde oluşudur. Kuş, bu yabancı ile, gurbet iline, alışamamış ve yaşadığı mutsuzluğu etrafına duyurmak istercesine ötmeye başlamıştır. Şair, kuşun ötüşündeki hüznü şu dizelerle duyurmaya çalışmıştır:

(...)
Akşamla yatan köyde sedalar durulunca,
Mehtaba yakın, gölgeli bir nokta bulunca
Hicranla kısılmış, heyecanlarla boğulmuş bir
Sesle öterdi.
(...)

Akşam olduğunda sessizleşen tabiat, kuşun gurbetteki dertlerini ve yurduna olan özlemini anlatması için en iyi ortamdır. Bu sessizlikte, kuşun hicrandan dolayı kısılmış, heyecanla boğulmuş sesi hem kuşun hem de şairin gurbette yaşadıklarını anlatmaya yetmektedir.

Faruk Nafiz, yukarıdaki şiirin devamı olan "Gurbet 2" isimli şiirinde ise tamamen kendi yaşadıklarına ve duygularına yer vermiştir.

(...)
Sarmış beni gurbet,
Sarmış beni mecnun diye zincir gibi dağlar,
Bir türbe ki ruhum gelen ağlar, geçen ağlar…
Her şey bana bigâne bu yerde,
(...)

Faruk Nafiz için gurbet, Anadolu, özlemi duyulan yer ise İstanbul'dur. Nafiz, gurbet ile ilgili yazdığı şiirlerin ikincisinde gurbette yaşadıklarını yabancılık, yalnızlık psikolojisi üzerine kurgulamıştır. Şair, Anadolu'da kendisini yalnız ve yabancı hissetmektedir. Etrafını gurbet ve gurbete ait olan ama kendisinin bilmediği, tanımadığı yabancı unsurlar sarmıştır. O, bu yabancılıklar içinde Marmara'nın bir ucunda duran İstanbul'a olan özlemini haykırmaktadır.

Ey gözlerinin çevresi mor, benzi tutulmuş,
Akşamladığım yolları yalnız gezen afet!
Kaç yıl geçecek böyle hazin, böyle habersiz
Sen Marmaranın göl gibi durgun bir ucunda,
Ben böyle atılmış gibi yurdun bir ucunda,
Sen benden uzak, ben sana hasret?..
(...)

Faruk Nafiz'in gurbet ile ilgili şiirlerinden birisi de "Yolcu ile Arabacı"dır. Bu şiirde karşımıza seyahatleri hiç bitmeyen yolcu olarak çıkan şair, bu durumdan ve gurbette olmanın verdiği hüzünden, sıkıntıdan söz etmektedir. Nafiz'e göre gurbet "ademden kara", gurbette çekilen hasret "ölümden acı"dır.

- *Gurbet ademden kara, hasret ölümden acı,*
Ne zaman tükenecek bu yollar, arabacı?
- *Henüz bana "Yolun sonu budur!" denmedi,*
Ben ömrümü harcadım, bu yollar tükenmedi.
(...)

Şiir yolcu ile arabacının diyalogları üzerine kurulmuştur. Ömrü, Anadolu yollarında geçen yolcu, yuvasından uzakta, gurbette olduğu bu hayattan sıkılmış, arabacıya kendisini bu hayata mahkûm eden yolculukların ne zaman biteceğini sormaktadır. Bu dizelerde dikkati çeken, şairin gurbet ve hasret için kullandığı benzetmelerdir. Yolcu kimliğindeki şair, bulunduğu konumdan şikayetçidir; çünkü "ademden kara" gurbet insanı mutsuz etmekte ve gurbetteki hasret insana ölümden daha fazla acı yaşatmaktadır. Faruk Nafiz, yaşadığı kötü günleri anlamca en uç noktada sayılabilecek bu benzetmelerle anlatmaya çalışmıştır.

Gurbette olmanın, yaşamanın insanlar üzerindeki olumsuz etkilerini gözlemlemiş bir şair de Kâzım Özkan'dır. Özkan, "Gurbetten Gurbete" isimli şiirinde gurbetçileri taşıyan trenin tanık olduğu insan manzarasını anlatmıştır.

(...)
Her şey sükût içinde inliyorken derinden
Sararan çehrelerde neş'e arıyor tiren.
Haykırıyor girerken çıkıyorken ininden
Yamaçlardan yamaca yorgun sarıyor tiren
(...)

Şair, gurbetçi insanın duygusal portresini, bu insanları taşıyan treni kişileştirerek anlatmaya çalışmıştır. Gurbete giden insanın mutsuzluğu treni de etkilemiş ve yolcu treni onların ruh hâllerine ortak olmuştur. Üzüntü nedeniyle inleyen yolcuların bu inleyişleri etraftaki sessizlik nedeniyle duyulmaktadır. Tren, yolcuların inleyişlerine ve sararmış çehrelerine rağmen onlarda mutluluk bulmayı ümit etmiş ancak daha sonra kendisi de sesi de bu hüznün içine düşmüştür. Tünele girip çıkarken çalan düdüğün sesi gurbete yolculuk yapan insanların iniltilerinden farksızdır. Trenin yamaçları tırmanırken yavaşlaması da gurbetçilerin yurtlarını terk etmek istemeyişlerinin göstergesidir. Hüzün, mutsuzluk daha gurbete varmadan insanları sarmış ve bu şairin gözünden kaçmamıştır.

Ömrünü gurbet ellerde geçiren kişilerden biri de Hamdi Gökalp'in "Gurbet Çocuğu" isimli şiirinde karşımıza çıkmaktadır. Buradaki asıl gurbetçi, çocuğun gönlüdür. Çünkü gurbetin üzüntü dolu ve keder veren yönünü en iyi bilen, tadan gönüldür. Şair, bu nedenle gurbetçi çocuğun gönlünü, uzun yıllardır gurbet ellerinde olduğu için "gurbet ellerinin öz çocuğu" olarak tanımlamış ve dikkati gurbetçi çocuğun keder dolu gönlüne çekmek istemiştir.

Sen öz çocuğusun gurbet ellerin,
Kedere açılmış kucaksın gönül!
Şu yorgun başımda esen yellerin
Elinde kuru bir yapraksın, gönül!
(...)

Rıza Pulat'ın da gurbete dair düşünceleri olumsuzluk üzerinedir. Pulat, "Gurbet Mektubu" isimli şiirinde annesine gurbette yaşadıklarını anlatırken gurbetin kendisine acı, ıstırap, gam verdiğini söylemiştir. O, gurbette hiç mutlu olmamıştır. Bunu da "saadet denen tacı gurbette sattığını" söyleyerek ifade etmiştir.

İlk gurbet eşiğinde,
Acıyı tattım anne.
Istırap beşiğinde
Hıçkırıp yattım anne..
(...)
Ezdi gamın kırbaca,
Doldu içime acı…
Saadet denen tacı,
Gurbette sattım acı…

Rıza Pulat'ın, şiirinin ilk dörtlüğünde gurbet için "ıstırap beşiği" imajını kullanması, onun gurbet ile ilgili kabulünü ortaya koymaktadır. Gurbete varır varmaz "acı" ile karşılaşan şairin bundan sonraki günleri de hep ıstıraplarla, gözyaşlarıyla

geçmiştir. Şiir boyunca ıstıraplı gurbet günlerini anlatan şair, son dörtlükte saadet tacını sattığını söyleyerek mutsuzluğunun sürekli olacağı haberini vermiştir.

Gurbet çilesinin sürekli var olacağını anlatan şairlerden biri de M. Oğuz Alper'dir. Gurbetteki acı dolu günlerini "Gurbette" başlıklı şiirinde anlatan şairin "dertli gönül ile hicranın arkadaş olduğunu" dile getirerek sılaya dönüşün mümkün olmadığını ifade etmeye çalışmıştır.

Şair, gurbetteki günlerine fikren de olsa alışmak istediğini,

(...)
Ağlamak istiyorum içimdeki bir hızla
Teselli olur belki bana kendi göz yaşım.
(...)

dizeleriyle anlatırken son dörtlüğe ait,

(...)
Böyle çırpınırken ben yaralarım kanıyor
Bir ateş var içimde tutuşarak yanıyor
Dertli gönül sılâya varacak mı sanıyor
Bilmiyor dertli gönül hicranla arkadaş…

dizeleri şairin gönlünün buna yanaşmadığını göstermektedir. Oğuz Alper, gurbetteki yaralarını kendi kendine onarmaya çalışırken gönlü sılaya varmanın ümidiyle şaire zor anlar yaşatmaya devam eder. Derli gönül, dert ateşini sürekli yakar. Bu, şairin aklından sılayı çıkarmaması demektir. O, her ne kadar içindeki sıla özlemini dindirmeye çalışsa da gönlü buna izin vermemektedir. Oysaki gönlün bilmediği bir şey vardır. O da gurbetçi şairin hicranla arkadaş olduğudur. Bu arkadaşlık hem şairin hem de onun gönlünün sılaya dönmesine en büyük engeldir. İkisi de hüzün, ıstırap dolu gurbet hayatına devam edeceklerdir.

Gurbetin insana acı vermesinin nedeni, insanın orada kendine ait şeyleri bulamamasıdır. Kendisiyle, geçmişiyle, yaşadıklarıyla köklü bir anlama sahip olan yurt toprağının özlemi gurbetçiyi mutsuz yapmakta, yaşadığı hayattan tat alamamasına neden olmaktadır. Osman Nebi, Berlin'de olduğu yıllarda yazdığı iki şiir ile yurdundan ayrı yaşamanın, gurbetin, gurbetteki hayatın ne demek olduğunu ayrıntılarıyla anlatmıştır.

"Yurttan Ayrı 1" Nebi'nin gurbet günleri ile ilgili ilk şiiridir. Şair, yurdundan ayrı geçen günleri ışıksız, renksiz, sessiz; geceden ibaret; işkence ve azap dolu; ölümden farksız şeklinde tanımlamıştır.

Işık yok, renk yok…
Yurttan ayrı.
Düğün yok, dernek yok.
Yurttan ayrı.

Gündüzler sanki gece,
Her şey güç bir bilmece,
Ve hayat bir işkence,
Boyum kısalır cüce,
Yurttan ayrı…

Osman Nebi'nin gurbette yaşadıklarını anlattığı ikinci şiirin adı da "Yurttan Ayrı.. 2"dir. Şairin ilk şiirde somut bir görüntü çizmiş, ikinci şiirde ise bu görüntünün arkasında var olan soyut görüntüyü açığa çıkarmaya çalışmıştır. Bu soyut görüntü,

(...)
Zehirdir üç öğün aşım,
Gözlerimden akar yaşım,

dizelerinde mutsuzluk,

(...)
Düşümü yoran olmaz,

Halimi soran olmaz,
Yüzümü gören olmaz,
Bir yudum veren olmaz,
Yurttan ayrı
(...)

dizelerinde yalnızlık,

Ölüm baş ucumda,
Şerbeti avucumda…
İç diyor; bir biçimde…
Yurttan ayrı…

dizelerinde ümitsizlik olarak görünmektedir.

Gurbetin insanlara yaşattıklarını gurbet ile ilgili tanımlamalar yaparak anlatan şairlerden biri de Fahri Alper'dir. "Gurbet" isimli şiir baştan sona gurbetin ne demek olduğunu anlatan dizelerle doludur.

(...)
Gurbet mi? Gel de sen onu bana sor.
Dikenli, sarp bir yol, aşılması zor!
Gönülleri kavuran bir kızıl kor!
A dağlar; benim için gurbet ağlar!

Çiledir. Bu yol, baştan başa çile.
Gaybettin hep sevdiklerimi bile.
Yoruldum gözlerimi sile sile.
A dağlar; benim için gurbet ağlar!
(...)

Yıllarca gurbette kaldığı anlaşılan Fahri Alper'in gurbet ile ilgili ilk tespiti yaşaması zor olan bu mekânın "çile dolu, sarp bir yol" olduğudur. Gurbetin hüznünü en ağır şekliyle yaşadığını söyleyen şair, kendisini sevdiklerinden ayıran gurbet

günlerinin ağlayarak geçtiğini, gözyaşlarını silmekten yorulduğunu söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

6.1.2.Yalnızlık Mekânı Gurbet

Gurbetin insana yaşattığı en yoğun duygulardan birisi yalnızlık duygusudur. Geride doğup büyüdüğü yerleri, sevdiklerini, alışık olduğu hayatı bırakıp gurbet elde yaşamak zorunda kalan insanı mutsuz yapan şey yalnızlıktır. Gurbetçi, yabancısı olduğu topraklardaki günlerini yalnızlık psikolojisi içinde mutsuz geçirir. Gurbet konulu şiirlerde gurbetteki yalnız insanın bu ruh hâlini bulmak mümkündür. Günleri ağlayarak geçen gurbetçi, yalnızlıktan kurtulmak için arkadaş arayışına girer. Ancak şiirlerdeki tespitlerimize göre, bulabildikleri yine ona yalnızlığı hatırlatmaktan öteye geçemez.

Anadolu köyünde yalnızlığı tadan Galip Fuad, gurbette olmaktan memnun olmayan şairlerden biridir. Fuad, "Bu Köyde Yalnızım" isimli şiirinde yalnızlığı nasıl yaşadığını, bu durumu kabullenemeyişini ve yalnızlıktan kurtulmanın yollarını aradığını anlatmıştır. Şiirin birinci ve ikinci dörtlüğü şairin duygusal portresi, son dörtlüğü ise bu portreden kurtulma arayışları üzerinedir.

(...)
Gözlerim gölgelerde derdle düğümleniyor
Yalnızım ağlıyorum Tanrının her akşamı
(...)

dizelerinden şairin gurbette yalnızlık acısı çektiği ve yalnızlığı kabullenmeyip Tanrı'nın her akşamı ağladığı anlaşılmaktadır. Üçüncü dörtlükteki şu dizeler ise, şairin yalnızlığını gidermek için arkadaş aradığını anlatmaktadır.

(...)
Bilmem hangi tecelli bu köyde yaşanıyor
Yârın diyarından uzak acıklı gençliğin mi
Şimdi çoşgun kalbimden ne elemler taşıyor
Kendime yoldaş ettim dertli şairliğimi

Galip Fuad, köyde yalnız geçen günlerine gençlik anılarının ve dertli şairliğinin arkadaş olmasını ister. Ancak şairin memleketinden uzak yaşadığı gençlik yılları da "acıklı" ve hüzünlü yıllardır. O nedenle, Fuad, "acıklı gençliği"nin kendisine arkadaş olamayacağını bilir. Teselliyi bu kez "dertli şairliği"nde arar. Şairliği ve yazdığı şiirler onun gurbetteki yalnızlığını az da olsa gidermeye yeter. Şair, kalbindeki elem dolu duyguları şiirlere dökerek üzüntüsünü hafifletir.

Rifat Necdet Evrimer'in yalnızlığına arkadaş ettiği varlıklar daha farklıdır. Evrimer, yalnızlığı gurbet akşamlarında daha çok hissetmektedir. "Kendi gölgesi, ufuklar, deniz" onun bu yalnızlığına ortak olan arkadaşlarıdır. Şair, "Gurbette Akşam" isimli şiirinde gurbet akşamlarının hüznünü bu varlıklar ile nasıl paylaştığını anlatmıştır.

Geçen akşamlar gibi bu akşam da yalnız,
Bu akşam da gölgemle bir yolda arkadaşım;
Söyle nasıl yanmasın benim bu dertli başım,
Geçen akşamlar gibi bu akşam da yalnız.
(...)

Rifat Necdet, gurbet günlerini yalnız geçirmektedir. Etrafında kendi gölgesinden başka hiçbir varlık yoktur. Onun tek arkadaşı gölgesidir. Ancak gurbet ona öyle ağır bir dert yüklemiştir ki gölgesi bile onun yalnızlığına çare olamamıştır.

(...)
Bu akşam da ufuklar benimle bir inledi,
Bu akşam da yolumda ne bir ses, ne bir iz;

Sonu gelmez dertlerin âşinası gibiyiz,
Ben denizi dinledim, deniz beni dinledi!

Rifat Necdet Evrimer'in akşamları yaşadığı yalnızlığını bozarak ona arkadaş olan sesler ufuk ile denizden gelmektedir. Çünkü her ikisi de yalnızlıkta yaşanan dertleri dinleyip şaire zor günlerinde yardımcı olmaya çalışmaktadır. Ufukların iniltiye benzeyen sesi, şairin dertlerini anladığını ve anlatmaya çalıştığını; denizin sakin hâli de şairi dinlediğini ve gurbet çilesini çekmesine yardımcı olduğunu göstermektedir. Gurbetçi, kendisine yardımcı olmaya çalışan bütün varlıklara rağmen mutsuzdur. Ona göre gurbet, insana "sonu gelmez dertler" yaşatır. Dörtlüğün üçüncü dizesi şairin her şeye rağmen yalnız olduğunu anlatan dizedir. Onun gurbet hayatının bitmesi söz konusu değildir. Şair, "Gurbette Akşamlar" isimli şiirinin

Gözlerim o dört duvar arasında kalınca,
Dünkü hatıralarım içimde şahlanınca
Öyle sonsuz acılar duyarım ki derinden.
Gurbet gecelerinden, gurbet gecelerinden.
(...)

dizeleriyle bu mutsuz, ümitsiz tabloyu yeniden çizmiştir.

6.1.3.Âşıkları Ayıran Gurbet

Gurbet, aynı zamanda âşıkları ayıran bir nedendir. Biri sılada, öteki gurbette kalan âşıklar için acıların en büyüğü yaşanacaktır. Çünkü sevgililerin birbirinden ayrı kalması onlar için üzüntülerin en büyüğüdür. Bu acı, gurbete giden âşık tarafından daha çok hissedilir. Çünkü o, gurbette tam anlamıyla yalnızdır.

Gurbette sevdiğinden ayrı kalmaya mahkûm olmuş âşıkların bu çilesi de şairlerin ilgisini çekmiştir. Kimi âşık gurbette sevdiğine kavuşacağı günün ümidiyle

yaşarken kimisi de aşkından vazgeçmesi gerektiğine inanıp acısını daha farklı boyutta yaşamıştır.

Said Naci, gurbette aşkından ve sevdiğinden vazgeçmeyi kabul eden ender şairlerden biridir. Naci, "Gurbet Geceleri" isimli şiirinde gurbette olması nedeniyle sevgiliden ve aşktan ümidini kesen âşığın akşam saatinde yaşadığı hâli anlatmaktadır.

Said Naci, sevdiğinden ayrı kaldığı gurbet gecesinden birinde tabiatı seyre dalmış ve akşam karanlığının tabiata olan etkisiyle kendi içinde bulunduğu durum arasında benzerliğe dayalı bir ilişki kurmuştur. Bu ilişkinin taraflarında dikkati çeken en genel özellik, gurbet gecesinin de âşık olan şairin de "olumsuzluk" içinde oluşudur. Gurbet günlerine akşamın gelişiyle ortalık "sararmış, elemle dolmuş, kararmış, solmuş ve ölümü hatırlatır hal almış"tır. Âşık da sevdiğinden ayrı kaldığı için tabiat ile aynı sıfatların sahibi olmuştur. Bütün bu olumsuzlukların âşık üzerinde ümitsizliğe neden olduğu görülmektedir. Her dörtlüğün son dizesi olan,

"Anladım aşkımın son nefesiydi"

dizesi âşığın ümitsizlik hâlinin göstergesidir. Bu dize şiirin ana örgesidir. Said Naci, iletisini bu örge üzerinden vermeye çalışmıştır.

Galip Fuat her ne kadar gurbette sevdiğinden ayrı kalmanın acısını çekse de Naci'nin aksine ümitsizliğe kapılmaz. O, bir taraftan gözyaşı dökerken bir taraftan da sevdiğinin hayaliyle teselli bulmaya çalışır. Fuad'ın şiirindeki âşık, gurbette olmasına ve sevdiğinin vefasız oluşuna rağmen içinde bulunduğu durumu, pozitif bakış açısıyla güzelleştirmeye çalışır.

Galip Fuad, "Gurbette Gözyaşı" isimli şiirini üç dörtlük üzerine kurmuştur. "Cici"me ithafıyla başlayan şiirin ikinci dörtlüğü, âşığın kendisini sevdiğinden ayıran gurbetteki ölüden farksız hâlini, dördüncü ise bu hâle rağmen âşığı hayata bağlayan nedeni anlatır.

(...)
Mor dağlar aşarken gölgemle yalnız..
Hatıran kalbimde kaldı vefasız…
Ağlarken gurbette ah cansız, cansız..
İçtim gözyaşını kana, kana…

Bir lahza kalmadım hayalden uzak;
Güzel gözlerini hatırlayarak!..
Şu şimdi yanımda çağlayan ırmak,
Hep seni anlattı sevgilim bana..

Âşık gurbete doğru yola çıktığında etrafında yalnızca mor dağlar ve gölgesi, kalbinde de vefasız sevgilinin hatırası vardır. Ne üzüntü ve dertlerle morarmış dağlar ve gölgesi ne de hatıralar onun yalnızlığına çözüm olmadığı için âşık gurbette mutsuzdur. O, bu durumu "cansız" sıfatıyla yani "ölü" olma hâliyle anlatmak ister. Âşık, sevdiğinden ayrı geçen gurbet günlerini ölüden farksız geçirmektedir. Gözyaşını içine akıtması da bunun bir göstergesidir. O, dertli, üzüntülü hâlini belli etmek istemez.

Şiirden, âşığın bu çabasının tek nedeni olduğu anlaşılmaktadır. O da âşığın sevdiğine kavuşacağı güne dair ümididir. Son dörtlükteki "sevdiğinden, hayalinden uzak kalmaması, güzel günlerini hatırlayarak yaşaması, ırmak ile sevdiği hakkında konuşması" gibi eylemler yaşanması beklenen güne dair ümitlerin göstergesidir.

Orhan Şaik Gükyay'ın "Gurbet" isimli şiirinin kahramanları da gurbet nedeniyle ayrı düşmüş âşık ile sevgilidir. Bu kez sılada kalan âşık, gurbete giden ise sevgilidir.

Beni koyup giden cefacı dilber

Koyduğun yerlerde duramıyorum
Beni de alsaydın ne olur beraber?
Derdimi kimseye veremiyorum.
(...)

Sevdiği kendisini bırakıp gurbete giden âşık, ayrılık ve yalnızlık derdi ile zor günler geçirir. Derdini kimseye anlatmamanın verdiği üzüntü ile "cefacı dilber"e sitemde bulunan âşık,

(...)
Çıksam şu dağların yücelerine,
Eş olsam gurbetin gecelerine,
(...)

diyerek onun yanına gitme arzusunu dile getirir. Çünkü bu ayrılık ona ölüm acısını yaşatmaktadır.

(...)
Bir akar su görsem melil olurum,
Ben bu dertten hasta olmam, ölürüm,
(...)

Âşığın, gurbete giden sevdiğinin arkasından çektiği acıyı en iyi anlatan, yaşanan aşkın asıl sahibi gönüldür. Orhan Şaik, son dörtlükte gurbetin âşığın gönlünde nasıl bir acıya sebep olduğunu şu dizelerle anlatmıştır:

(...)
Bağrımda koç gibi dağlar yatışır,
Görünmez dallarda kuşlar ötüşür,
Bir yerim var benim yanar tutuşur,
Bir yerim kanıyor, saramıyorum.

Âşığın gönlü ayrılık acısıyla yanmakta, yüreğinde açılan yara sürekli kanamaktadır. Çektiği bu acıları dindirmek isteyen âşık, tek çareyi sevgilinin yanına gitmek olarak görür. Ancak şu dizeler, onun bu isteğine kavuşamadığını göstermektedir:

(...)
Bir ben mi murada eremiyorum?
(...)
Güzeller diziler engin yollara,
İçlerinde seni göremiyorum.
(...)
Seni kaybettiğim yerde bulurum,
Durduğun ellere varamıyorum.
(...)
Sana giden yollar uzak değil mi?
Korkumdan bir türlü soramoyorum.
(...)

Tüm bu dizeler gösteriyor ki Orhan Şaik'in bu şiirdeki tek amacı, sadece âşık ile sevgilinin ayrılık hikâyesini ve yaşanan üzüntüyü anlatmak değildir. Şair, bu şiir aracılığıyla gurbet ile kendi arasındaki ilişkiyi de açıklamıştır. Şiirde, âşığın sevdiğine kavuşma ve çektiği acılardan kurtulma şansı olduğu hâlde sevdiğinin olduğu yere, gurbete gidememesi şairin gurbete bakışını ortaya koymaktadır. Orhan Şaik, her ne sebeple olursa olsun yaşadığı toprakları bırakıp gurbete gitmek istememektedir. Gurbetin insanları sevenlerinden ayırması, büyüdüğü toprağından koparması şairin, yabancı topraklara kötümser duygularla bakmasına neden olmuş ve Orhan Şaik, bu sebeplerle şekillenen gurbet fikrini, âşık-sevgili motifiyle anlatmayı tercih etmiştir.

Gurbet hakkındaki kabullerini şiirinde bulduğumuz şairlerden birisi de Hamdi Gökalp'tir. Gökalp de gurbete olan olumsuz bakış açısını Orhan Şaik gibi "sevgililerin ayrılık nedeni olan gurbet" konusunu işleyerek okuyucuya sunmuştur.

Gökalp'in "Gurbet" isimli şiirinde somut görüntüde sevgili-âşık-gurbet, soyut görüntüde ise şair ile gurbet vardır.

Dalında öten bir bülbül gibiydim,
Ayırdı o gonca gülümü gurbet.
Belki yar başında kâgül gibiydim,
Kırdı ümidimi, gönlümü gurbet.
(...)

Şiirin birinci dörtlüğünde gurbete gitmek zorunda kalan âşığın sevgilisinden ayrılışı anlatılmıştır. Şair, bunun için "gül ile bülbül" mazmunundan yararlanmıştır. Birbirine kavuşamayan gül ile bülbülün yerini âşık ile sevdiği almıştır. Gurbet bu iki kişiyi bir daha kavuşturmamak üzere ayırmıştır. Âşık bu nedenle çok üzüntülüdür. Gurbet onu sadece gonca gülünden ayırmamış, aynı zamanda ümitlerini de kırmıştır.

Şiirin bundan sonrasında âşığın gurbet günleri anlatılmıştır. Sevdiğinden kopup gurbete giden âşık, gurbet günlerini "yorgun, hasta, ağlayarak" geçirmiştir.

(...)
Şu kara bahtımın, esen yelleri,
Bana reva gördü gurbet elleri.
Yorgunum, hastayım, o günden beri,
Büktü neyleyeyim, belimi gurbet.

Taliim, gayri bana yar etmez;
Sevda hangi kalbi tarumar etmez?
Döktüğüm göz yaşı ona kâr etmez,
Sormaz kederimi, halimi gurbet.

İlk dörtlükte âşık, diğer dörtlüklerde ise şair konuşmaktadır. Hamdi Gökalp, âşık kimliği ile gurbette kendisinin yaşadıklarını anlatmıştır. Gurbette yaşamasını

"kara bahtı"nın bir sonucu olarak gören kişi şairin kendisidir. Şaire göre gurbet, insanı "yoran, hasta eden, belini büken" bir yerdir. Şairin hayatı gurbet ellerde böylesi kötü hallerde geçmiştir. Gurbette şansı hiç gülmeyen ve sürekli gözyaşı döken kederli şair, gurbetin kendisine teselli olmasını beklemiş, ancak gurbet ne onun derdini fark etmiş ne de döktüğü gözyaşının nedenini sormuştur. Son dize, şairin gurbet ile ilgili iletisini vermektedir. Gökalp'e göre gurbet, gurbetçinin derdini anlamayan, vefasız bir yerdir. Burada mutlu olmak mümkün değildir. Gurbette yaşamak zorunda kalan herkesin bahtı karadır.

6.2.Sıla

Bakarım bakarım sılam görünmez
Aramızda yıkılası dağlar var
Karacaoğlan

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde Anadolu'yu gurbet olarak kabul edip bunu şiirlerinde işleyen şairler çoğunluktadır. Bu şiirler arasından seçip tahlil ettiklerimiz gösteriyor ki onlara göre Anadolu, zorunlu hallerde gidilen "dert diyarı"dır. Bu fikirdeki şairler, gurbete yolculuğu, oradaki hayatı ve gurbetçi üzerindeki etkileri genellikle "olumsuzluk" çerçevesinde ele almışlardır.

Aynı dönemde Anadolu'yu, insana hüzün veren, gözyaşı döktüren, yalnızlığına neden olan, sevdiğinden ayıran bir gurbet oluşuyla konu eden şairlere karşılık özlemi duyulan sıla olarak işleyen şairlere de rastlamaktayız. Daha önce ele aldıklarımızdan farklı kabulleri olan bu şairlerin Anadolu'su ise özlenen, kavuşmak için sabırsızlıkla beklenen âşık olunan bir yerdir.

Türk edebiyatının "gurbet şairi" olarak tanınan Kemâllettin Kamu, şiirlerinde, insanın gurbeti yaralayan tarafını çeşitli şekillerde kaleme almıştır. Kamu'nun şiirlerinde gurbet, insanı memleketinden, ailesinden, sevdiğinden ayrı koyduğu için acı veren bir yer olarak karşımıza çıkmaktadır. İlginç olan, üzüntü hâline rağmen

şairin bu durumu kabullenmiş olmasıdır. Kemâllettin Kamu denilince akla gelen şu dizeler şairin her zaman gurbette yaşayacağını göstermektedir.

“ Ben gurbette değilim,
Gurbet benim içimde!

Kamu’nun “Gurbet Gecelerinde” isimli şiiri gurbetin şairde yarattığı üzüntü üzerinedir. O, gurbette üzgündür; çünkü gurbet ona ayrılığı, yalnızlığı, her gün yeniden ölümü yaşatmaktadır.

Bekçisiyim bu serin
Ve siyah gecelerin,
Gurbetten daha derin
Bir yara yok içimde!
(...)

Şair, gurbette geçen günlerinin kendi üzerindeki etkisini, gurbet geceleri için “serin ve siyah” sıfatlarını kullanarak anlatmaya çalışmıştır. Kemâllettin Kamu’nun gurbetteki günleri zor geçer. O, gündüzleri de geceleri de sevdiğinden, ailesinden uzakta olmanın verdiği acı ile yaşar. Gurbet onun kalbine derin bir yara açmıştır. Bu nedenle geceleri uyuyamayan şair gecenin bekçiliğini yapar.

Kamu, şiirin ikinci dörtlüğünde, gurbette yaşamanın zorluğunu, acının derecesini biraz daha arttırarak, gurbette yaşamanın ölümden farksız olduğunu söyleyerek şöyle anlatmıştır:

(...)
Korku bilmez ölümden
Her gün yeniden ölen,
Bir bâde gibi neden
Biteyim bir içimde!

Anadolu âşığı Kemâlettin Kamu, Anadolu'dan iki kez ayrı kalmıştır. Birinde eğitim için İstanbul'a, birinde de Anadolu ajansı mümessili sıfatıyla Paris'e gitmiştir. Bu ayrılıklar şairin gurbet üzerine şiir yazmasına neden olmuştur. Kamu, son şiirlerinden olan "Gurbette Renkler"i Paris'te yazmış. Şiir, yalnızlığını, vatanına ait çeşitli yerleri hatırlayarak geçirmeye çalışan şairin duygularına tercüman olmaktadır.

Doğuda kırmızı, batıda turunç,
Yanık bir yörüğü andıran bu tunç
Bu renk âleminde ne yok ki bizden
Mavi Marmaradan, mor Akdenizden.

Yeşil, bir köşedir bana Bursadan,
Kara, Erciyas'ın yarları gibi,
Sarıda, gözü var Uzunyayla'nın,
Beyaz, Erzurum'un karları gibi.

Şair, her gurbete çıkışında "yeni gurbete çıkmış bir kalp öksüzü gibi, baş ucunda en uzak, en yakın hatıraları" yadına getirir. Bu kez aklına gelen Anadolu'nun denizleri, şehirleri, yaylaları, dağlarıdır. Tüm bu varlıklar, şiirde renk cümbüşüne neden olmuştur. Kamu, Anadolu'yu birbirinden renkli ve güzel mekânlarıyla hatırlayarak yalnızlıktan kurtulmaya, gurbet günlerini bu renkler ile mutlu geçirmeye çalışmıştır.

M. Faruk Gürtunca da "Bindirdim Gönlümü Bir Yağız Ata" isimli şiirinde Anadolu'yu "gurbet" olarak tanımlamıştır. Ancak onun bu tanımlaması, Anadolu'yu gurbet olarak kabul eden diğer şairlerden farklıdır. Gürtunca'ya göre, Anadolu'yu "dert diyarı" olarak kabul edip resmedenler aslında "gerçek"i sorgulamadan bu fikre kapılmışlardır. Mehmet Faruk, dönemin şairlerinin bu tavırlarını göz önüne alarak şöyle eleştirmiştir:

(...)
Sayısız yolcular geçiyor yoldan,
Sel gibi akıyor tam yedi koldan,
Bir dertle geçenler Anadoludan
Bu dert diyarını sormadan gider!
Herkes düşmüş kendi gönül seline,
Göz yaşı katıyor dağın yeline,
Gönül bir saat ki gurbet eline
Gurbet diyarına kurmadan gider!

Anadolu, sayısız yolcuların gelip geçtiği bir yerdir. Buradan geçenlerin ortak noktası hepsinin dertli birer insan oluşudur. Bu insanlar Anadolu'da yolculuk yaparken sadece kendi dertlerini dinlemeyi, gönlünde yaşadıklarına kulak vermeyi tercih etmişlerdir. Oysaki Anadolu'nun da kendine ait bazı dertleri mevcuttur. Ancak gurbetçi sıfatıyla Anadolu'ya gelenler kendi derdinden Anadolu'nun içinde bulunduğu kötü durumu görememiş ve sonuçta Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde Anadolu mutsuzluğa neden olan gurbet olarak yer almıştır. Gürtunca, buna neden olan kişilerin dönemin şairleri olduğunu düşünür. Onları kendi gönül seline kapılıp Anadolu'da yaşanan gerçekleri görmemekle suçlar. Onlar, Anadolu'yu kendi bulundukları dertlerle değerlendirmişlerdir. Oysaki doğru olan, Anadolu'nun beklediği kendisine hal hatır sorulmasıdır.

Şiirin birinci dörtlüğü, bu fikrin sahibi Mehmet Faruk'un aynı zamanda fikrinin uygulayıcısı olduğunu göstermektedir.

Bindirdim gönlümü bir yağız ata
Dağ demez, kır demez durmadan gider.
Dizgini aşkımdır, kırbacı aşkım
Bir küçük kılına vurmadan gider!
(...)

M. Faruk Gürtunca, yağız bir ata binmiş Anadolu topraklarına doğru yola çıkmıştır. Onun isteği Anadolu'yu yakından tanımaktır. Bu nedenle "dağ demeden, kır demeden" yola devam etmiştir. Dörtlüğün ikinci dizesi onun bu samimiyetini ortaya koymaktadır.

(...)
Dizgini aşkımdır, kırbacı aşkım
(...)

dizesi ise, şairin Anadolu'ya ön yargıdan uzak, olumlu bir bakış açısıyla yaklaştığını göstermektedir. Şair, "aşk" ile yola çıkmıştır ve bu aşkı Anadolu'nun her karış toprağına baktığında yeniden hatırlayacaktır. O, Anadolu'da ne ile karşılaşırsa karşılaşsın gerçeklere aşk heyecanıyla yaklaşacaktır.

Anadolu'ya Gürtunca ile benzer tavırla yaklaşanlardan birisi de Halit Fahri'dir. Halit Fahri, "Sesler" isimli şiirinde Anadolu'yu "sıla" olarak kabul edişini ve sıla hasretini kaleme almıştır.

(...)
Yürürken, tüy gibi hafif vücudun
Okşasın beni ipek bir temasla.
Dinle, bak, derinden hazin bir udun
Telleri inliyor bin ihtizazla.

Bu bir Anadolu bestesi, dinle!
Bir sıla hasreti, yanık bir hasret!
Sevgilim, sevgilim, billur sesinle
Gel sen de bu gece aşk terennüm et!

Halit Fahri'nin gurbet günleri Anadolu özlemiyle geçmektedir. Gurbette gördüğü, duyduğu şeyler ona çok özlediği sılayı hatırlatmaktadır. Bu şiirde, hatırlatıcı unsur derinden gelen hazin ud sesidir. Şaire göre bu ses, Anadolu'nun

dertlerini dile getirme çabasındadır. Udun insana hüzün veren sesini Anadolu'nun sesine benzeten şair, bu sesle beraber sılayı hatırlamış ve sevgilisinden teselli bulmaya çalışmıştır.

Ömer Bedrettin de Anadolu'yu "sıla" kabul edenlerdendir. O, Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde memurluk yaparken bu toprakları yakından tanıma fırsatı bulmuş ve gönlünde daha sonraki yıllarda geniş yer kaplayacak olan Anadolu sevgisi oluşmaya başlamıştır. Bir süre sonra onun gönlünde Anadolu, özlemi duyulan sıla olarak kalmıştır. O, sılaya olan özlemini "Anadolu Hasreti" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

(...)
Gurbet işledikçe şu uzun yıla
Gözümün yaşında ürperir sıla;
Gönlüm dolaşırken yana yıkıla
Ovada sabahlar, dağda akşamlar…

Ömer Bedrettin'in gurbet günleri sılanın yani Anadolu'nun hayaliyle geçmektedir. Şairin sabahın ilk ışıklarıyla başlayan Anadolu hayali, bütün gün hatta yıl boyunca devam eder. Şair, son dörtlükte gurbette olduğu yıllar boyu devam eden bu durumu gönlünün her daim sıladaymış gibi yaşadığını söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

Orhan Seyfi Orhon, Anadoluculuk politikasının başarıyla uygulayan şairlerden birisidir. Orhan Seyfi'nin "Anadolu Toprağı" isimli şiiri, bu politikanın temelinde var olan "Anadolu'ya kavuşma" fikrini yansıtan bir şiirdir. Şair için Anadolu "kavuşmak istenen sıla"dır. O, bu şiirinde Anadolu ile ilgili kabullerini, hayallerini ve en çok da bu toprağa olan özlemini dile getirmiştir.

Senelerce sana hasret taşıyan
Bir gönülle kollarına atılsam
Ben de bir gün kucağında yaşayan

Bahtiyarlar arasına katılsam.
(...)

Şiirin ilk dörtlüğü sılaya kavuşma arzusundaki şairin heyecanlı bekleyişi üzerinedir. Senelerdir Anadolu'dan ayrılan ayrı kalan şair, hasret dolu gönlü ile Anadolu'nun kollarına atılacağı günü hayal etmektedir. Onun tek isteği, Anadolu topraklarında yaşayan şanslı ve mutlu insanlar arasına katılmaktır.

(...)
Kadir mevlam, eğer senden uzakta
Bana taktir eylemişse ölümü,
Rahat etmem bu yabancı toprakta,
Cennetle de avutamam gönlümü.
(...)

Şair için sılaya kavuşmak çok önemlidir. Üçüncü dörtlük onun bu amacı üzerinedir. Yabancı topraklarda yaşamak istemeyen şair, Anadolu'ya kavuşma konusunda kararlıdır. Çünkü onun için mutluluk kendi topraklarındadır. O, "mutlu olacağı", "alnı açık gezeceği", "hür olacağı", "ferah görüneceği" memleketinin hayaliyle yaşar. Ölümü bile kendi topraklarında yaşamak isteyen şair, yabancı topraklarda ölümün gönlündeki sıla hasretini yok etmeyeceğini söyleyerek Anadolu'ya kavuşma isteğindeki ısrarını anlatmaya çalışır. Çünkü Orhon Seyfi için Anadolu'dan uzak yaşamak, yabancı dünyada olmak demektir.

(...)
Bir gün olup kucağına ulaşsam,
Gözlerimden döksem sevinç yaşını.
Sancağının gölgesinde dolaşsam,
Öpsem, öpsem toprağını, taşını!

YEDİNCİ BÖLÜM

ÜLKÜ VE İNKILAP

7.1.Ülkü Yolunda

Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı'nın en önemli özelliklerinden biri de bu dönem edebiyatının aynı zamanda bir inkılâp edebiyatı niteliği taşımasıdır. Bu, dönemin koşulları düşünüldüğünde kaçınılmaz bir sonuçtur. Çünkü 1923-1938 yılları arası inkılâpların doğuş nedeni olan ülkünün belirlendiği, yeni inkılâpların peş peşe ilan edildiği ve bunun bütün Anadolu halkına duyurulmaya çalışıldığı bir dönemdir. Siyasî ve sosyal alandaki bu gelişmeler şairler tarafından da desteklenmiş ve Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde ülkü ve Türkün ülküsünü, ülküye kavuşma yolunda atılan somut adımları yani inkılâpları ve tüm bu hedefleri gerçekleştirecek olan Türk gençlerini konu edinen pek çok şiir yazılmıştır.

7.1.1.Türkün Ülküsü

Türke engel ne varsa yıkacak, atacağız,
"Büyük Türkiye" ülkümüz, bunu yaratacağız.
Atila Yurdakul, Gençlik "Ülkü"Marşı

Ülkünün Türk Dili Kurumu'nun çıkardığı Türkçe Sözlük'teki anlamlarından birisi *"amaç edinen, ulaşılmak istenen şey, ideal"*dir.(TDK,2005:2056) Bu tanımın dışında ülkü için yapılan iki tanım daha vardır. Ancak onlar birinci tanımdan oldukça farklıdır. Bu tanımların ortak özelliği, ikisinin de ülküye "gerçekleştirilemeyen, hayata geçirilemeyen" sıfatını yüklemiş olmasıdır. Türk milletinin Millî Mücadele ve Cumhuriyet yıllarında çizdiği ülkü, bu tanımların birincisine örnektir. Türk milleti, topraklarını düşman ülkelerden temizleme ülküsüne kavuştuktan sonra kendisine yeni devlet, yeni hükümet, yeni yönetim şekli ile beraber ülkesinin çağdaşlaşması yönünde bir ülkü daha çizmiş ve bu sayede mücadeleden vazgeçmeden varlığını sürdürmeyi başarmıştır.

Nihal Atsız, 1931 yılında yayımladığı "Bugünün Gençlerine" isimli şiirinde ülkü ile var olma arasındaki ilişkiyi gençlere şu dizelerle duyurmaya çalışmıştır:

(...)
Ezilmekten çekinme…Gerilemekten sakın!
İradenle olmalı, bütün uzaklar yakın,
Dolu dizgin yaparken gayene doğru akın
Ateşe atılmalı, denize dalmalısın.

Ölümlerden sakınma, meyus olmaktan utan,
Bir kere düşün nedir seni dünyada tutan?
Mefkûresinden başka her varlığı unutan
Kahramanlar gibi sen, ebedî kalmalısın…

Türk gençlerinin "ebedî" kalabilmek için yapmaları gereken ilk şey, kendi iradeleriyle bir gaye, ülkü yaratmaktır. İkinci adım ise, çekilen tüm acı ve ıstırapları belli etmeden, ölümden korkmadan bu ülkü yolunda ilerlemektir. Ülküye kavuşma yolunda en tehlikeli hâl, ümitsizliğe düşmektir. Atsız, şiirinde özellikle bunun altını çizmiştir. İnsanı hayata, dünyaya bağlayan tek şey ülküsüdür. Tarihe adını yazdırıp ölümsüzleşen kahramanların en önemli silahı da ülküleri olmuştur. Şair, Türk gençlerine, bu gerçeği bağlı kalarak "tunçtan bir heykel" ya da "ölümsüzleşmiş bir kahraman" gibi ebedî olabileceklerini söylemiştir.

Biz hep Türküz, Türk demek eşsiz kuvvet demektir,
Zaferler yaratırız, şahidimdir cihan.
Ülkü: Her şeyi yenmek; asla yenilmemektir.
Bizde iki cevher var: Biri kan, biri insan!

Türkler için "ülkü" ve "var olma" aynı anlama gelmektedir. İnsan, ülkü ile var olduğunu, hayata ve geleceğe tutunduğunu gösterir. Yukarıdaki dörtlük de bunu anlatmaktadır. M. Celil, "Biz" isimli bu dörtlüğüyle Türk için ülkünün ne anlama geldiğini ve nelerle beslendiğini ortaya koymuştur.

Türk milleti için ülkü "her şeyi yenmek; asla yenilmemek"tir. Bu kabul, gücünü dünyaya kanıtlamış Türk insanının karşısına hangi engel çıkarsa çıksın savaştan kaçmayacağının kesin bir göstergesidir.

Türk milletinin böyle bir güce sahip olmasının iki nedeni, "cevheri" vardır. Bunlardan biri "kan", biri de "inan"dır. Anadolu insanı vücudundaki kan, gönlündeki inan ile her zorluğun üstesinden gelmeyi başarmıştır.

Hamdi Gökalp'e göre Türk milletinin başarılı olmasının en önemli nedeni aynı ülküye inanmalarıdır. Gökalp, Gaziantep Öğretmenler Birliği için yazdığı "Ülkü Birliği" isimli şiirinde Cumhuriyet öğretmenlerinin aynı ülkü etrafında nasıl bir araya geldiklerini ve Anadolu insanının nasıl hizmet ettiklerini anlatmıştır. O, öğretmenlerin birlik ve beraberliğinden söz etse de şiirde kullanılan bu kişiler Türk milletinin birer sembolü olarak düşünülmelidir.

Bir kafa ve gönül birliği vardır:
Ayrılık bilmeyiz ülkü yolunda!
Sana kuvvet olan bu tek pınardır
İrfana susamış Anadolunda!
(...)

Şiirin birinci dörtlüğü, Anadolu'da görevli öğretmenlerin ülkü söz konusu olduğunda takındıkları tavır üzerinedir. Atatürk Dönemi'nde ülkü, öğretmenlerin bir araya gelmesindeki en önemli olgudur. Şair, ülkünün bu önemini onun için "kuvvet olan tek pınar" benzetmesi ile anlatmayı tercih etmiştir. Bilgiye aç olan Anadolu halkının eğitilmesinde öğretmenin bu önemli kaynağa bağlaması şarttır.

(...)

Yürürüz, en çetin zamanda bile
Göğüsler ileri, başlar yukarı!
Bir güneş oluruz mefkûremizle,
Yırtarız uğursuz karanlıkları!
(...)

Hamdi Gökalp, ikinci dörtlükte ise bir ülküye bağlanmanın insanlar üzerindeki etkisinden bahsetmiştir. Ülkünün birinci işlevi insanları aynı çatı altında toplamak iken ikinci işlevi de onlara mücadele gücü vermesidir. Belirli bir ülküyü kendisine hedef seçen kişiler o ülküye giden yolda karşılaşabilecek zorluklarla daha kolay mücadele ederler. Şair, bu olağan durumu ülkücü kişilerin en çetin zamanlarında bile göğsünün açık, başının dik olduğunu söyleyerek belirtmiştir. Türkler ülkünün verdiği güç ile engelleri aşacağını, "uğursuz karanlıkları yırtıp" Anadolu'yu aydınlıklara kavuşacağına gönülden inanmaktadırlar. Bu inançla yola çıkan ülkücü Türkler, memleketi kalkındıracaklarından, yükselteceklerinden emindir.

(...)
Türkümüz, duygumuz, fikrimiz tektir:
Gazi'den hız aldık, yol ver arkadaş!
Memleket bizimle yükselecektir:
Haydin ey mefkûre yolcuları, arş!...

Muhittin Doğan da "İzler" isimli şiirinde, Anadolu'nun zor koşullarıyla ülküleri sayesinde başa çıkabilen idealist insandan söz etmiştir. Şiirdeki manzara savaş sonrası Anadolu'dur. Şiirindeki esas kişi ise bu manzaraya rağmen idealindeki insanı ve Anadolu'yu yaratmak amacındaki ülkücüdür. Şair, şiir boyunca onun karşılaştığı olumsuzlukları anlatmıştır.

(...)
Issız dağ yollarında çıplak ayak izleri,
O izlerde gördüğüm: bir damla kızıl kandı.

Zavallı yolcuların o süzgün benizleri
Bu izlere saplanan gözlerimde canlandı.

Yurdumun yollarında bu izlerle dolaştım,
O alevden sıçrayan ateşle yana yana…
Bu izlerin peşinden Ben ülküme ulaştım:
Gönül ırmaklarından su içtim kana kana.
(…)

Şair, ülküsü peşinde giden insandan önce onun yaşadığı topraklardaki savaş izlerinden söz etmiştir. Anadolu'nun savaş sonrasındaki en belirgin özelliği "ıssız ve sessiz" oluşudur. Büyük bir mücadeleden çıkan Anadolu sessizliğe bürünmüştür. Ortalıkta insan değil sadece onun ayak izleri vardır. Bu izler, savaşın izleridir. Şair, kızıl kandan ibaret olan bu izlerde, savaşı ve savaş yıllarında perişan olmuş halkın üzüntüsünü, sefaletini, hastalığını görmüştür. O, vatanının bu görüntüsü karşısında yılmamış, Anadolu ve Anadolu insanı için savaşarak çizdiği ülküsüne kavuşmuştur.

Vehbi Cem Aşkun, "29 İlk Teşrin" isimli şiirinde Türk milletinin ülkü sayesinde neler başardığını, ne kazandığını anlatmıştır. Şiirin ismine konu olan cumhuriyetin ilan ediliş tarihinden itibaren Anadolu'da yaşanan coşkulu heyecan, bir ülkünün millete kazandırdıklarından ötürüdür.

İlk teşrin 29, bu günün verdiği hızla,
Ne kadar sevinsek biz, coşup, taşsak hakkımız
Duygumuz, düşüncemiz, bütün varlığımızla,
Bağlanmışız yürekten, kadın, erkek, çocuk, kız.

Bugün bize bir ülkü, bir vatan bağışladı,
Yüz yılların yükünü bak kaç yıla sığdırdık,
Yeni baştan dünyaya yayıldı Türkün adı,
Bu günden başka ülkü, yaşatma sen, çiğne, yık.
(…)

Aşkun, şiirin ilk dörtlüğünde Türk milletinin Cumhuriyet bayramında yaşadığı sevinci hak ettiği söylemiştir. Türk halkı kadını, erkeği, çocuğu, kızı; duygusu, düşüncesi ve bütün varlığı ile ülküsüne bağlanmış ve Cumhuriyetin ilanıyla sevinip coşmuştur. Cumhuriyet yönetimi belli bir ülküye bağlanan Türk milletinin önemli bir kazancıdır.

Ülkünün Türk milletine kazandırdığı en önemli değer ise vatandır. Şair, ikinci dörtlükte bu önemli sonuca dikkat çekmektedir. Türkler ülkü peşinde savaşarak kendilerine ait toprağı yeniden ele geçirmeye başarmışlardır. Şaire göre bu, birkaç yılda olmuştur. Vehbi Cem, Kurtuluş Savaşı'nı Türkler'in en büyük başarısı olarak değerlendirmiştir. Ona göre, Türk milleti, yüz yıllar öncesinden başlayan savaşın gerçek mücadelesini Millî Mücadele yıllarında yapmış ve vatanına bu mücadele sayesinde kavuşmuştur.

Türkler, 1919-1922 yılları arasındaki savaşma gücü ile sadece vatan toprağını ele geçirmekle kalmamışlar, Türk adını dünyaya yeniden yaymışlardır. Bu da ülkü etrafında toplanmanın Türk milletine kazandırdığı üçüncü önemli sonuçtur. Türkler tek ülküye inanarak dünya ülkelerine ilan olduklarını, yılmadıklarını yeniden göstermişlerdir.

Aşkun, şiirini,

(...)
Onu kıskan, her gözden, sakla sen bu ülkünü
Bu ülküyle tutacak dünyayı Türkün adı…

dizeleriyle ülkü sayesinde tanınan Türk adının yine bu ülküye bağlı olarak sürekliliğini sağlayacağını vurgulayarak bitirmiştir.

Arif Dündar Ataker ise "Ülkü Yolunda…" isimli şiirinde ülkünün kendisi için "mukaddes bir maksad, vazife" olduğunu vurgulamıştır. Şiirin ilk ve son dörtlüğünün bu vurgu ile sonlanması şairin dikkati bu konuya çekmesinin nedenidir.

Eyerinde sarsılacak bir atın,
Şen dereler, yüce dağlar aşarken,
Gözlerimden yurt sevgisi taşarken
Esiriyim mukaddes bir maksadın.
(...)

Şaire göre yurt içinde belirlenen ülkü, insanın en "mukaddes maksad"ıdır. Türkler, bunu kabul etmiş bir millettir. Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar giden tarihî süreç boyunca bu görüşte olan Türkler, bu maksadın esiri olmaktan hep mutluluk duymuşlardır. Çünkü milletimiz için yurt sevgisi her şeyin üstündedir.

Ataker, üçüncü dörtlükte de bu görüşünü yinelemiştir. Vatan, millet, halk ve hak için çalışmak her Türk'ün vazifesidir. Vatan, millet sevgisi ancak bu vazifenin yerine getirilmesiyle somutlaşır.

(...)
"Halka rağmen fakat yine halk için"
Vatan için, millet için, hak için
Hizmet değil, vazifedir yaptığım!
(...)

Osman Attilâ, Türk milletinin ülkü yolunda nasıl ilerlediğini "Türk İleri" isimli şiirinde anlaşılır ve vurgulu bir tonda anlatmıştır. 1922'den itibaren hürriyetine kavuşan Anadolu insanı, on yedi milyonun bir inanla çarpan kalp ile medeniyet yolunda hızla ilerlemeye başlamıştır. Onun bu atağını tüm dünya duymuştur.

Bütün dünya dinliyor ülkümüzün marşını
Yine fethedeceğiz medeniyet arşını!
Koştukça koşacağız artık ebedî hürüz!
Nerde bir kâbus? hemen, güneş gibi yürürüz…
Tek iymanla çarpıyor bu on yedi milyon kalp
Bir arada: dünkü ve bugünkü, yarınki Alp…
(…)

"Türk milletinin asker ve şairden ibaret" olduğunu düşünen Behçet Kemal Çağlar, bu cümle ile amacı çoğu kere hislerini kağıda dökmek olan şairlere sosyal bir sorumluluk yüklemiştir. Bu, Çağlar'ın yaşadığı dönem ve bu dönemdeki konumu düşünüldüğünde kaçınılmaz bir cümledir. Çünkü Behçet Kemal, sadece bir şair değildir. O, Anadolu'nun hem kültürel hem de siyasal kalkınmasına önemli katkılarda bulunmuş "halkçı, ülkücü, kemalist bir Anadolu âşığı"dır. Tüm bunlar, aynı zamanda, onun sanatının sınırlarını belirlemiştir. Behçet Kemal, bir mektubunda kendisini ve işini şöyle tanımlamıştır:

"Biz sanatımızı inkılâbın emrine gönüllü veren insanlarız. İlk defa Türk ve sonra sanatkâr."(Gökşen, 1970:s.35)

Behçet Kemal'in bu sorumlulukla yazdığı şiirlerinden birisi "Büyük Fethin 13 üncü Yılı" isimli şiiridir. Bu şiir, Anadolu ve Anadolu halkı uğruna mücadele etmiş ve amacına ulaşmış insanların zaferden on üç yıl sonra da aynı heyecanı taşıdıklarını anlatmaktadır.

On üç yıldanberidir sahibimiz kendimiz;
Yoktur vicdanımızdan başka bir efendimiz;
Göstermeli duygular, düşünceler erliği
Daha yıllar sürecek ülkü seferberliği
(…)

Anadolu halkı 1922 yılında kazandığı bağımsızlığına ve bir yıl sonra ilan ettiği kendi kendini yönetme şekli olan cumhuriyet rejimine ülkü seferberliği sayesinde kavuşmuştur. Türk milletinin bu başarısını, dünyanın "ağzı açık" izlediğini söyleyen Behçet Kemal, şiirin devamında Anadolu halkının yeni ülküsünden söz etmiştir. Halkın yeni ülküsü Anadolu'yu manen fethetmektir. 19 Mayıs 1919 da başlayan savaş henüz tam bir sonuca kavuşmamıştır. Asıl zafer, Anadolu'nun her yönüyle refaha kavuşmasıyla elde edilecektir. Bunun için de ülkü seferberliği daha yıllarca devam edecektir.

(...)
Sulhtayız, dediğine bakmayın şunun bunun:
Daha yıllar sürecek fethi Anadolunun.
Fethe çıktık özyurdu işte manen, yeniden,
İlk esaslı fetih bu, işte öncümüz tren.
Kalemiz fabrikadır ve kanal siperimiz…
Ve bu fetih olacak bizim şaheserimiz.

7.1.2.Karanlığı Dağıtan Olgu=İnkılâp

"Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılâpların gayesi Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen çağdaş ve bütün anlam görünüşüyle uygar bir toplum haline ulaştırmaktır."Mustafa Kemal Atatürk

Türk milletinin ülküsüne ulaşma yolundaki en önemli silahı, siyasî, sosyal, ekonomik alan ile eğitim-öğretim ve hukuk alanında gerçekleştirdiği inkılâplar olmuştur. İlerleme ve çağdaşlaşma yolunda inkılâpların büyük etkisi ve Türk milletinin bu yoldaki kararlılığı, azmi, başarısı sadece tarih sayfalarında kalmamış, edebî ürünlerde de yerini almıştır. Özellikle cumhuriyetin onuncu yılında yazılan şiirlerin konusunu, yapılan inkılâplar ve sonuçları oluşturmaktadır.

Besim Atalay, "Cumhuriyetin onuncu yıldönümü için destan" başlıklı şiirinde inkılabı "nimet" olarak tanımlamış ve hem hangi alanlarda yenilik yapıldığına hem de bunların Anadolu insanına

1 Kasım 1922 tarihine saltanat kaldırılmıştır. Bu Türkiye Cumhuriyet'inin yaptığı en önemli inkılâptır diyebiliriz. Çünkü saltanatın kaldırılmasıyla Türk halkı bağımsızlık savaşında verdiği mücadelenin sonucunu almıştır. Besim Atalay şiirin 5. dörtlüğünde gerçekleştirilen bu inkılabı yer vermiştir.

(...)
Biz yıktık sarayı ta temelinden,
Türkler neler çekerdi onun elinden,
Ne derdin anlardı; ne de dilinden,
Emerdi kanını sırtlanlar gibi.

Şaire göre saray yönetimi halkın kanını emen bir "sırtlan"dır. Halka söz hakkı vermeyen, derdini dinlemeyip ona dert yaratan padişah yapılan inkılâpla yıkılmış ve yerine 29 Ekim 1923 tarihinde halka kendi kendine yönetme şansını veren yönetim şekli benimsenmiştir.

(...)
Biz candan sarıldık Cumhuriyete
Bakın on senelik kısa müddete,
Aldırdı yüz yıllık yolu millete,
Tez günde dileğe varanlar gibi.
(...)

Besim Atalay, onuncu dörtlükte yönetim şeklini etkileyen bir inkılâptan daha söz etmektedir. 3 Mart 1924 tarihinde halifeliğin kaldırılmasıyla devlet yönetimi üzerindeki din etkisi kaldırılmıştır. Şair, bu yeniliği şu dizelerle anlatmıştır:

(...)
Din dünya ayrıldı; çarpışmaz oldu,
Yürekler öğrenmek aşkiyle doldu
Hurafe kökünden yıkıldı, soldu
Hakikat önünde yalanlar gibi.

Şair, sosyal alanda yapılan inkılâplara da yer vermiştir. Kılık kıyafet değişikliğinin, tekke ve zaviyelerin kapatılmasının, kadınlara seçme seçilme hakkının verilmesinin Türk ilinin sarsılmaz bir devlet oluşundaki önemini anlatmıştır.

(...)
Kavuklar devrildi, fesler atıldı.
Tekkeler kapandı, türbe yıkıldı.
Kadınlık kurtuldu, taassup yıkıldı.
Çökmüşken kaskatı dumanlar gibi.

Rıza Tandoğan ise, "İnkılap" isimli şiirinde Türk milletinin ülküsüne ve bu ülkü yolunda yapılan inkılâplara bağlılığını kaleme almıştır.

Başımızdaki ülkü alnımızda parlıyor
Tertemiz bağrımızda bin bir ateş yanıyor.
Ruhumuza sindirdik inkılâp sevgisini
Bütün acun işitti ülkümüzün sesini
Her yaşta kadın, erkek bir duyguyla yuğrulduk,
Sosyal hayatı sevdik, ona ayak uydurduk…
Türk kızının yüzünü soldurmuştu peçesi
İnkılâp ateşinde yaktık çarşafı, fesi.
(...)

Kurtuluş Savaşı'nı başlatan Mustafa Kemal Atatürk'e koşulsuzca inanan ve onun yanında yer alan Anadolu halkı, onun çağdaşlaşma yolunda başlattığı inkılâp

seferberliğine de aynı inançla destek vermiştir. Rıza Tandoğan, bu durumu, halkın, "inkılâp sevgisinin ruha sindirdiğini" söyleyerek anlatmaya çalışmıştır. Ayrıca şair, çok kısa zamanda birçok inkılâp gerçekleştiren Mustafa Kemal hükümetine inkılâpları benimseyerek, aynı hızla cevap veren halkın bu durumunu da onların sosyal hayatı sevdiklerini, ona ayak uydurduklarını söyleyerek ifade etmeye çalışmıştır. Halk ile yöneticiler arasındaki karşılıklı güven ile ülküsüne hızla kavuşan Türk milleti bunu tüm dünyaya da ilan etmiştir.

İhsan Nuri de "İnkılâp ve yolumuz" isimli şiirinde Türk milletinin inkılâp yolundaki ilerleyişini, neler başardığını ve sonrasında neler hedeflediğini anlatmıştır.

Biz harp, ateş, kan,
bağrımızı birer kalkan
gibi gererek,
durmadan ilerleyerek
bir "İnkılâp" yaptık,
gaziye taptık..
(...)

Türk milleti, inkılâplar uğruna, "bağrını kalkan"a dönüştürerek, yılmadan savaşmıştır. İhsan Nuri, şiirin girişinde inkılâplar için verilen bu mücadeleyi ve bu yolda Gazi Mustafa Kemal'e olan tapılacak derecedeki inancı dile getirmiştir.

Bu dizelerin devamında ise, inkılâp "silindirinin Anadolu'daki ilerleyişi"ne yer veren şair, inkılâpların temelinde "Türklük" imanının olduğuna dikkat çekmiştir. Türklük imanıyla Anadolu'ya yayılan inkılâplar, halkı karanlığa boğan engelleri bir silindir gibi ezip geçecektir.

(...)
Şimdi "inkılâp" silindiri

Homurdanarak,
Bağrında "Türklük" imanı yanarak
Dağları, vadileri aşıyor,
Anadolu'da dolaşıyor,
"inkılâp"yaşayacak,
İnkılap yaşıyor.
(...)

Halit Fahri Ozansoy da Türklükten güç alan inkılâpların, Anadolu halkını karanlıktan aydınlığa çıkarışını anlatmış ve bu başarı ile duyulan sevince, "İnkılâp Yoluda" isimli şiiriyle şöyle tercüman olmuştur:

(...)
Yaşamak, şerefle şişip göğsümüz;
Haykırmak, gururla, ben Türküm diye.
Uzun bir gecenin sonunda, gündüz
Koşmak ileriye, hep ileriye!

Halit Fahri, "Büyük Gün" isimli bir başka şiirinde ise, gerçekleştirilen inkılâpların, Kurtuluş Savaşı'ndaki zafer gibi sonuçlar doğurduğunu, Türk milletinin bu yeniliklerle kurtuluş destanı gibi bir destan daha yazdığını söylemiştir. Şairin, bu şiirinde, duygularını yüksek tondan ifade etmesi, onun inkılâp zaferiyle ne kadar mutlu olduğunu, heyecanlandığını göstermektedir.

(...)
Ey sabanı önünde bir ilâh haşmetiyle
Çalışan Türk köylüsü, ey Sakarya aslanı!
Kurtardığın topraklar bugün geliyor dile,
Ey kahraman Türk oğlu, dinle altın destanı!

On yılda neler oldu, neler oldu, hey Tanrım!
Kurtuluş cengi kadar ne sürekli zaferler!

Yavruma ninni diye hep bunu anlatırım,
Hep bunu anlatırız değil mi birer birer?

7.1.3.Ülkü ve İnkılâp Sembolü Türk Gençliği:

Zamanı arkamızda bırakarak biz bugün
Mefkûre kaynağından içerek çoşanlarız!
Türk gençliği Türke ün;Türk gençliği arza ün;
Bizlerki "inkılâp"tan aşka ulaşanlarız
Muhtar Tevfik, İnkılâp

1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde, Türk gençliğinin, Anadolu topraklarında yaşatılan ülkünün ve gerçekleştirilen inkılâpların sembolü olarak işlendiği görülmektedir. Bunun nedeni, Türk gençlerinin Anadolu'nun düşmandan temizlenmesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, yeni rejimin gerekliliği olan inkılâpların uygulamaya geçirilişinde etkili olmalarıdır. Onları etkin bir konuma getiren ise Mustafa Kemal Atatürk'tür.

Mustafa Kemal Atatürk, Türk milleti ile beraber yazdığı kurtuluş hikâyesinde en çok gençlere inanmış ve güvenmiştir. Bu güvenini Millî Mücadele'nin her safhasında gençlere seslenerek ilân eden Mustafa Kemal Atatürk'ün şu sözleri önemlidir:

"Her şeye rağmen kesinlikle bir aydınlığa doğru yürümekteyiz. Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki sonsuz sevgim değil, bugünün karanlıkları, ahlâksızlıkları, şarlatanlıkları içinde sırf vatan ve gerçek aşkıyla ışık serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümdür." (Kocatürk, 2007:298)

Mustafa Kemal Atatürk için Türk gençliği, tam bir "inanç ve güç kaynağı"dır. O, 20. yüzyılın ilk yıllarındaki karanlık tabloya rağmen "ışık"ı göreceğinden emindir.

Ona bu ümidi veren çalışkan Türk gençliğidir. Bu ümit tablosu, Anadolu ve Türk milleti için önemli bir mücadele başlatacak olan Mustafa Kemal Atatürk'ün inancını kuvvetlendirmiş ve Başkumandan zafere giden yolda Türk gençleri ile birlikte cesurca adımlar atmıştır.

Karşılıklı güven ve ortak ülkü Bağımsızlık Savaşı'nın Türk milletinin lehine sonuçlanmasını sağlamıştır. Bu sonucun gerçekleşeceğine çok önceden inanan Mustafa Kemal Atatürk, zafer sonrası için de Türk gençliğine ümit bağlamıştır.

" Sizler, yani Türkiye'nin genç evlâtları, yorulsanız da beni izelyeceksiniz. Dinlememek üzere yürümeye karar verenler asla ve asla yorulmazlar. Türk gençliği amaca, bizim yüksek ülkümüze durmadan, yorulmadan yürüyecektir."(Cumhuriyet, 1.4.1937)

Ona göre, Türk gençliği, Kurtuluş Savaş'ında gösterdiği sinerjiyi savaş sonrası yıllarda da gösterecek ve yeni rejimin gerekliliklerine inanan gençlik bu sayede Türk milletine ait ülkünün, inkılâpların sembolü olacaktır.

Uluönder'in "daha büyük zaferler" ile kastettiği cumhuriyetin ilanından sonraki mücadelesidir. Yeni bir hükümet kurulmasının ve Cumhuriyet'in ilan edilmesinin ardından yaşanacak süreçte en büyük görev yine Türk gençliğinindir. Atatürk, bunu şu cümlelerle vermiştir:

*"Gençler! Cesaretimizi takviye ve idame eden sizsiniz. Siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile, insanlık meziyetinin, vatan muhabbetinin, fikir hürriyetinin en kıymetli timsali olacaksınız."(*Hâkimiyet-i Millîye, 31 Ağustos 1924.)

Mustafa Kemal Atatürk'ün Türk gençliği ile ilgili bu görüşleri dönemin şairlerine ilham kaynağı olmuş, Türk genci Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde güvenilir,

çalışkan, gelecek emanet edilen, ümit vadeden ülkü ve inkılâp sembolü Atatürk çocukları olarak yer almıştır.

Bu konu ile ilgili şiirlerin bir kısmı Türk gencine sorumluluğunu hatırlatırken bir kısmı da Türk gencinin ağzından bağlı olunan ülkünün ilan edildiği şiirlerdir.

Orhan Ülkülü, "Türk Gençliğine!.." isimli şiirinde gençlere seslenerek Atatürk'ün kendilerine bıraktığı emaneti ve bu emanet için neler yapmaları gerektiğini anlatmıştır.

Genç fikirlerinizle ülküler yaratınız
Uçmalıdır göklerde ülkü olan atınız
Kalbiniz hep yaratan ülküyle dolmalıdır
Hep gözünüz ilerde yüksekte olmalıdır
(...)

Türk gençlerinin yapması gereken ilk iş fikirleriyle bir ülkü yaratmaktır. Şair, bu ülküyü "at"a benzetir. Ona göre bu at göklerde uçmalıdır. Yani Türk gencinin kendisine çizeceği ülkü gökyüzüne yaraşır şekilde yüce, üstün olmalıdır.

İkinci önemli adım bu ülküye kalpten inanmaktır. Ülkülü'ye göre, yaratılan ülkü ancak ona tam manasıyla inanmakla gerçekleşebilir. Şair, "kalbin ülkü ile dolması" ile tam bir inancın gerekli olduğunu anlatmak istemiştir.

Bu ülkü yaratan ve ona tüm kalbiyle inanan Türk genci son olarak kendisine bir hedef belirlemelidir. Bu hedef, her zaman ileride ve yüksekte olmalıdır.

(...)
Siz bu yurdun bu günce genç sahibisiniz

Her yerde duyulmalı sizin temiz sesiniz
Çok sev ey Türk gençliği güzel Anadolunu
Nurumuzla parlatın doğruluklar yolunu
(...)

Türk gençliğinin üzerine düşen görevlerden biri de genç yaşta sahip olduğu Anadolu'yu çok sevmek ve bu topraklar için belirlediği ülküsünü her köşeye duyurmaktır. Anadolu ve Anadolu halkı kendisine doğru yolu gösterecek gençlik sayesinde kalkınacak, aydınlanacaktır.

Abdülkadir Karahan'ın "Ülkünün Zaferi" isimli şiirinde ise bütün bu görevlerin ve sorumluluğun farkında olan Türk gencinin sesi duyulmaktadır.

(...)
Türküz, genciz, yükselen yarının ümidiyiz.
Gazi'ye lâyik olan ateşli kitleyiz biz..

Yepyeni bir Türkiye Gazi çocuklarının
Eller ile kurulup yükselecektir yarın..

Türk gençliği, yarına dair ümitlerin kendisine bağlandığını, Gazi'nin emanetinin yüceliğini bilmektedir. Onun tek amacı, kendisine bırakılan bu emanetle yeni bir Türkiye yaratmak ve onu yüksek medeniyetler seviyesine taşımaktır.

Haşim Nezihi Okay'ın şiirindeki ses de Türk gencine aittir. Okay, "Atatürk Çocukları Şarkısı" başlıklı şiirinde Türk gençliğinin ülküsüne bağlılığını onun cümleleriyle kaleme almıştır.

Sonsuz karanlıkları alıyoruz bir hızla
Yüz yıllar bir sel gibi kayıyor altımızda

Tunçtan bir kale gibi yükseliyor her omuz
Biz şimdi dolu dizgin güneşe gidiyoruz
(...)

Mustafa Kemal Atatürk, Millî Mücadele yıllarında Türk gençliğini yakından gözlemlemiş ve onların bağımsızlık özlemini, vatan, millet aşkını fark edip onlara karanlıklar içindeki vatanın geleceğini emanet etmiştir.

Türk gençliği, vatanını böylesi şartlarda teslim aldığının bilincindedir. Onlar, "sonsuz karanlıklar"ı emanet almışlardır. Nezihi, ülkenin içinde bulunduğu durumun ne kadar zor ve çıkmaz olduğunu "sonsuz" sıfatıyla anlatmaya çalışmıştır. Tablo, Anadolu ve Türk milletinin geleceğe dair bütün ümitlerinin tükendiği karanlıktan ibarettir. Karanlıkların sürekli olduğunun farkında olan Türk gençliği, inancı sayesinde karanlıkları yok etmek için uğraşmıştır.

Şair, vatanını karanlıklardan kurtaracağına inanan Türk gençliğinin bu inancını ve çıktığı yoldaki azmini her Türk'ü "tunçtan bir kaleye" benzeterek anlatmıştır. Türkler kararlı ve inançlı halleriyle bir an önce "güneş"e ulaşmak için koşmuşlardır. "Güneş" yani aydınlık günler sanıldığı gibi uzak değildir.

(...)
Bir inana bağlıyız, birdir ülkümüz bizim
Adına Türklük denir, yoluna Kemalizm.

Haşim Nezihi, son beyitte Türk gençliğinin uğruna savaş verdiği ülküsünü tanımlamıştır. Bu ülkünün amacı, Türk milletini hak ettiği yaşama kavuşturmak, aracı ise Kemalist ilkelerdir.

Atila Yurdakul da Türk gencinin ülküsünü "Gençlik -Ülkü- Marşı" isimli şiiriyle tanımlamıştır. Türk gencinin ülküsünde varmak istediği nokta "Büyük Türkiye'yi yaratmak"tır.

(...)
Türke engel ne varsa yıkacak, atacağız,
"Büyük Türkiye" ülkümüz, bunu yaratacağız.

"Büyük Türkiye"yi yaratma yolunda engel tanımayan Türk gencinin en büyük silahı inançtır. Yurdakul, Türk gençlerini aynı ülkü etrafında toplayan inanç şu dörtlükte anlatmıştır:

(...)
Bir kan, bir dil, bir duygu birleştik bir inanda,
Geri doğar batan gün biz istersek bir anda.
Ne mutlu Türk olana, ne mutlu sana ey Türk!
Açtı bütün yolları bize büyük Atatürk..
(...)

Aynı kanı taşıyan, aynı dili konuşan, aynı duyguları paylaşan Türk gençliğini bir araya getiren diğer ortaklık aynı inancı taşımalarıdır. Türk gençliği, Atatürk'ün açtığı yolda bütün engelleri aşacağına, karanlıkları aydınlığa çevireceğine hiçbir şüphe duymadan inanmıştır. Bu sayede, batan güneşi yeniden gökyüzüne yerleştiren Türk gencinin ülkü yolundaki diğer güç kaynağı ise soyudur. Türk olmak, Anadolu halkına her zaman mutluluk ve gurur vermiş, bu sayede Türk milleti hedeflediği noktaya daha rahat varabilmiştir.

Türk gencinin sözcülüğünü üstlenmiş bir diğer şair de Abdülkadir Karahan'dır. Karahan, "İnkılâp Gençliğinin Şarkısı" isimli şiirinde Türk gencinin vatanına ve milletine olan sorumluğunu şu dizelerle vurgulamıştır:

Yarını omzuna yüklenmiş bir varlığız;
Türk nesline aydınlık, düşmana karanlığız.

Bize yüksek bir ülkü, hür bir ülke yaratan
Büyüklerin önünde ant içtik güzel vatan:
(...)

Şairin, "yarını omzuna yüklenmiş nesil" olarak tanımladığı gençlik, Türk milletinin geleceğinden sorumlu olan kesimdir. Onlar, omuzlarındaki bu yükün farkındadır. Milletini ve vatanını huzurlu, mutlu bir yarına kavuşturarak bu sorumluluğunu yerine getirmek amacında olan Türk gençleri, düşmanları için korkulacak bir engeldir. Çünkü onlar, kendilerine "yüksek bir ülkü" ve "hür bir ülke" yaratan atalarınına emanetlerini koruyacaklarına dair söz vermişlerdir. Bu nedenle, Türk gençliği, milleti için "aydınlık", düşmanları içinse "karanlık" olacaktır.

Hem savaş meydanında hem de medeniyet yarışında başarılı olan Türk gencinin ait olduğu milletin sembolü olması doğal bir sonuçtur. Genel olarak Türk genci Türklük ülküsünün sembolüdür. Ancak onu bu noktaya taşıyan bazı olaylar, Anadolu sınırları içinde başka sembollerin doğmasına da neden olmuştur. Bu olaylar yine millet için yapılmış savaşlardır. Örneğin "Kubilay Olay"ı, Türk genci denildiğinde en iyi örnek ve sembol olarak gösterilen Kubilay'ın sembolleşmesine neden olmuş ve bu da şiirlerde, özellikle Türk ülküsünü konu edinenlerde her zaman işlenmiştir. Halid Fahri, Türk gençliğinin ülkü yolunda neler yaşandığı "Kubilay" sembolünü kullanarak anlatmıştır.

Halit Fahri, Kubilay olayının olay gününü "kara gün", olay anını da "eli baltalıların üstüne düşmesi " olarak anlatmıştır.

(...)
O ne kara gündü, kara sürüştü,
Eli baltalılar üstüne üştü,

Başın ulus için omzundan düştü,
Bil ki milyonca baş senden yanadır.
(...)

Kubilay, şairin "eli baltalılar" şeklinde nitelendirdiği şeriat yanlıları tarafından başı kesilerek şehit edilmiştir. Vatanı, milleti uğruna can veren asteğmen Kubilay arkasında onun gibi savaşacak milyonlarca "baş" bırakmıştır. Halid Fahri, Atatürk Dönemi'nde milyonlarca gencin vatanı, milleti için Kubilay gibi korkusuzca savaştığı gerçeğini şiirinde bir kez daha dile getirmiştir. Cumhuriyet şehidi Kubilay, Türk gençliğinin ülkü yolundaki en büyük sembollerinden biridir. Türk gençliği onun bıraktığı bu miras için savaşacağını ve bu mirası koruyacağını davranışlarıyla her fırsatta ispatlamıştır.

(...)
Şimdi solumuyor başında bir lü,
Biz geldik, çiçekle bengün örülü,
Sana bu dürgeler yurdundan ülü,
Yurdun ki dileğin gibi tunadır.
(...)

Kubilay'ın anıt mezarını ziyaret eden Türk gençleri, mezarın başında bir kez daha Kubilay'ın izinden gittiklerini, tüm yurdun onu unutmadığını hatırlatmışlar ve ülküsünü Anadolu'ya yayacaklarına söz vermişlerdir.

(...)
Gençler haykırıyor, dinle, Kubilay,
Ülkünü ovaya güneş gibi yay,
Sana akın akın gelen bu olay
İçinde ağlaşan binbir anadır.
(...)

Halid Fahri Ozansoy, şiirini Türk gençliğinin atalarından kalan mirasa nasıl sahip çıktığını vurgulayarak bitirmiştir. Cumhuriyetin genç nesli, kendisini Kubilay

gibi vatanına, milletine, görevine, cumhuriyete bağlı bir er olarak yetiştiren, ülküsüne yürekten bağlı olan ve bunu samimi bir şekilde dile getiren bir nesildir. Şaire göre, ataları bu nesille gurur duyabilirler. Çünkü onlar vatan söz konusu olduğunda Kubilay gibi çekinmeden savaşa atılacaklardır.

(...)
Onlar yetiştirir senin gibi er,
Ne kadar övünse atalar değer,
Bütün bu yürekten kopan söylenenler
Burada bir ülkü kurtaranadır.

Şehit Kubilay, Kâmuran Bozkırı'n şiirinde de sembol ve yüceltilen tip olarak karşımıza çıkmaktadır. Şair, önce tarihe Menemen Olayı olarak geçen Kubilay'ın şehit edilişini hatırlamış ve Menemen'de çıkan isyanı şöyle anlatmıştır:

(...)
Meydan sallanıyor.. meydan homurdanıyor..
Ve geleni tanıyor:
Bizim, sizin, hepimizin sırasından bir kahraman bu!
Çürük iskeletleriyle dökülmüş gözlerinden korku!..
Geliyor meydana o,
Kafası koltuğunda
Kavgasıiçin, Atasıiçin, davamızın çocuğu!
(...)
Sapıtmayın, sapmayın..
Yol bizim yolumuzdur..
Daha dün kurtulan Anadolumuzdur..
Gelin sapmayın!
Yazıktır size yapmayın.. yazıktır size!
Diyor
Diyor amma
Dinlemiyor köpoğlu kalabalık, dinlemiyor..

Döğüşe giriyor..
Kesiyorlar kardeşimin kafasını..
Hepiniz bilirsiniz bundan sonrasını!..
(...)

Başını inkılâp uğruna seve seve veren Kubilay, bu acı ölümüyle şehit oluyor ve Türk gençlerine, vatan uğruna yapacakları savaşlar için güç veriyor. Bozkır, şiirine son dizelerinde Kubilay'ı tanımanın ve sevmenin Atatürk davasını ve inkılâpları tanımak ile aynı anlama geldiğini söylemiştir. Kubilay'ı "Atatürk Çocuğu" olarak tanımlayan şair bu dizelerle de onun dava ve inkılâpların sembolü olduğunu Türk gençliğine duyurmaya çalışmıştır.

(...)
Sen de tanı!
Sen de yan yakıl kerem ol.
Bu döğüşerekten düşen başlarımıza,
Dev gibi vuruşup, dev gibi ölen ülküdaşlarıma!..
Bu ölümü anlamak demek,
Atatürk davasını anlamak demektir!
Ona ağlayan yürek
İnkılâba bağlı yürektir!..

Mustafa Kemal Atatürk'ün, "çocuklarımız, gençlerimiz", "Yükselen yeni nesil", "Yeni Türkiye'nin genç evlatları" diyerek seslendiği ve Cumhuriyet'in, Yeni Türkiye'nin asıl sahibi olarak bahsettiği Türk gençliği kendisine yüklenen bu sorumluluğu anlamakta gecikmemiştir. Onlar, kendilerine emanet edilen varlıkların, vatanın, milletin taşıdığı önemin farkındadır. Bu nedenle verilen görevi hemen kabul etmiş ve vatana, millete her şartta sahip çıkmışlardır. Türk gençlerinin bu kabulünü aracı olarak şiirleriyle dönemin şairleri de tüm halka duyurmuşlardır.

Benimdir Cumhuriyet ben onun bekçisiyim
Bir yanar dağ gibidir kafam, kalbim ve gözüm
Yaşar şimşek gibiyim, devrimlerin sesiyim,

Benimdir Cumhuriyet ben onun bekçisiyim,

Öğrendim ilk dersi ben Atatürkün nutkundan
Torpitolar, zırhlılar, birleşse binbir gemi
En yüce kuvvet bana damarlarımdaki kan,
Çelik, mermi, top tüfenk sanki bunlar bir şeymi
(...)

Bu dizeler Meliha Avni Sözen'in "Gençliğin Sesi" başlıklı şiirindendir. Sözen, Cumhuriyet'in bekçisi Türk gençliğinin heyecanını konu etmiştir. Atatürk devrimlerini ve Cumhuriyet'i geleceğe taşıyacak olan gençliğin kafası, kalbi ve gözü bir "yanardağ" gibidir. Kafasındaki fikirler, kalbindeki inanç her an patlamaya hazır bir yanardağ görüntüsündedir. Türk gençliği ülkü yolunda mücadelesini, hem fikirleriyle hem de heyecanıyla sürdürmektedir.

Bu mücadelede fikir ve inancın dışında kendisine kuvvet veren bir silah da damarlarındaki kandır. Türk genci tüm bunlar sayesinde Cumhuriyet'i, vatanını ve milletini korumayı başarmıştır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

MİLLÎ MÜCADELEDE ANADOLU

8.1.Millî Mücadelede Anadolu

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin en önemli konularından birisi, dönemin yakın geçmişinde yaşanan Kurtuluş Savaşı'dır. Anadolu'nun ve Türk milletinin varoluş mücadelesi olan bu savaş, işgal günleriyle, savaş meydanlarında yaşananlarla, savaş coğrafyasına etkisiyle ayrıntıları bir şekilde işlenmiştir. İşgal günleri siyah, savaş sahneleri ise kırmızı ve siyah renkleriyle canlandırılmıştır.

8.1.1. Anadolu'da İşgal Manzarası / Karanlıklar İçinde Anadolu

Anadolu'nun işgal edilmesi, Anadolu coğrafyasını da Anadolu insanının hayatını da kısa sürede ve derinden etkilemiştir. Çünkü işgalci güçler, tüm birlik ve güçleriyle saldırıya geçmiş, Anadolu'nun ufkunu "kara" renge boyamıştır. İşgal ile birlikte Anadolu ve Anadolu insanı için kara günler başlamıştır.

Fahrettin Hamdi istiklâl hatıralarını anlattığı "Karanlıklar İçinde" isimli şiirinde Anadolu'nun işgal günlerinden bahsetmektedir. Anadolu topraklarında dolaşan şairin karşılaştığı manzaranın ana rengi "siyah"tır. Şair, işgal altındaki toprakları kimi zaman doğrudan siyah renkle kimi zaman da siyah rengin olumsuzluğuyla özdeşleşen hâllerle anlatmıştır.

Boş ufuklara sordum: Yolda hiç yolcu var mı?
Dedi: -Rengim karardı beni kimse arar mı!.
(...)

Şiir, şair ile Anadolu ufku arasında geçen diyologla başlamıştır. Anadolu'ya doğru yola çıkan şair, ufka yolcu olup olmadığını sormuş, ufuk ise Anadolu'nun o günkü durumunu özetleyerek yansıtan bir cevap vermiştir. Şair, ufukların yalnızlığı ile, herkesin Anadolu topraklarındaki sıkıntıları görmezden geldiğine, ufukların

kararması ile de geleceğe dair yaşanan ümitsizliğe dikkat çekmek istemiştir. Karanlıklar içinde kalan Anadolu'yu merak eden, bu topraklarla ilgilenen kimse yoktur.

(...)
Ne bir parça kıvılcım ne biraz aydınlık var,
Yoktu birşey önümde sade boş karanlıklar!
(...)
İçimden ateşlenen hıçkırıklarla küskün
Dedim; işte hepsi boş, hepsi siyah, paslı gün!

Karanlığa bürünmüş Anadolu topraklarında ilerleyen şair, ne bir ses işitmiş ne de bir insana rastlamıştır. Karanlıkla birleşen bu durum şairi çok üzmüş ve ümitsizliğe düşürmüştür. Ona göre, artık ümidin sembolü olan en ufak bir kıvılcım bile kalmamıştır.

Fahrettin Hamdi, bu dizelerle, işgal altındaki Türk milletinin kurtuluş ümidinin tükendiği günleri anlatmaktadır. Hayatının en karanlık günlerini yaşayan Anadolu ve Anadolu halkının yoğun düşman saldırıları ve işgal karşısında pes edecek noktaya geldiği gerçektir. Anadolu insanı her ne kadar savaşma azmini ve gücünü kaybetmese de bir an gelmiş "boş, siyah ve paslı gün"lerin bitmeyeceğini düşünerek "küskün"ü oynama eğilimi göstermiştir.

Fahrettin Hamdi, şiirini Anadolu insanının savaş ve işgal psikolojisiyle geldiği bu noktada bitirmiştir. Şiir, baştan sona karamsar, ümitsiz bir ruh hâlini yansıtmaktadır.

Millî Mücadele döneminde yaşananları ve Türk halkının içinde bulunduğu şartları, ruh hâlini şiirleriyle en iyi yansıtan şairlerden biri de Şükûfe Nihal Başar'dır.

Şükûfe Nihal, "Bizim Destanımız" isimli şiirinde Türk milletinin yazdığı kurtuluş destanını kaleme almıştır. Şiir Anadolu'daki işgal manzarasıyla başlamış, kurtuluşun nasıl gerçekleştiğini anlatan dizelerle devam etmiştir.

Şairin işgal günlerini anlatmak için seçtiği renk diğer şairlerle ortaktır. Başar da Anadolu'daki savaş atmosferini kara renk aracılığıyla vermeye çalışmıştır.

(...)
O gün, kara bayraklar kanat gerdi göklere;
O gün kara bir kefen gölgesi indi yere…
(...)

İşgali, "Anadolu'nun semalarının kara bayraklarla dolması" şeklinde imajlaştıran şairin işgal için seçtiği ikinci imaj "kara bir kefen gölgesi"dir. "Kara kefen gölgesi", işgalden kurtulmanın mümkün olmadığı fikrini veren bir imajdır. Şükûfe Nihal, kara bayrakların yeryüzüne düşen gölgelerini "kara kefen gölgesi" olarak hayal etmiş ve Anadolu'nun bu kefeni giymiş bir insan gibi düşünerek onun işgal altında çok zor durumda olduğu gerçeğini ortaya koymaya çalışmıştır.

(...)
O gün yollara düştük genç, yaşlı, kadın, erkek;
O gün, öz yurdumuzda dolaştık ürkek, ürkek…

Bastığımız topraklar kayıp çöküyor sandık;
Gözlerimizden taşan alevle yandık, yandık…
Ölen, bu yurdun ne bir, ne de beş on ferdiydi;
Öldürülen, gün başlı, gürbüz Türk milletiydi!.
(...)

İşgal günlerinde büyük zorluklar ve imkânsızlıklar içinde yaşamaya çalışan Türk milleti, yurdunda dolaşan düşmanlar nedeniyle, kendi yurduna yabancı kalmış, ürkek ürkek dolaşmış ve ümitsizliğe kapılmıştır.

Etkili düşman saldırıları Türk milletini yok etmeye çalışırken Anadolu halkının bir noktada ümitsizliğe kapıldığı gerçektir. Şükûfe Nihal, Türklerin işgal günündeki bir anlık teslimiyetini şöyle dizeleştirmiştir:

(...)
Hıçkırıklar yolları sarmıştı başta başa,
Yanık dudaklarımız veda etti her taşa…
O taşlar ki üstünde şeref damgamız vardı;
Alnı ak bir tarihin saçı orda ağardı…
Hangi kuvvet, hangi hak şimdi ona saldıran;
Hangi el dökecekti titremeden orda kan;
O gün, o mahşer günü, feryat, hıçkırık günü,
Canevimizde duyduk düşmanın süngüsünü…
(...)

Anadolu'nun işgale uğradığı günü "mahşer, feryat, hıçkırık günü" olarak tasvir eden şair, Anadolu halkının kaderine razı olup düşmana teslim olmayı düşündüğü anı, "Anadolu insanının her taşa veda ettiği an ve düşmanın süngüsünü canevinde hissettiği an" ile anlatmıştır. Bu iki kısacık yaşanmışlık, Türk milletinin teslim olmayı aklından geçirdiği andır. İşgal manzarasında böyle bir gerçeklik de şairin gözünden kaçmamıştır.

Türk milletinin anlık gafletini fark eden şairlerden biri de Orhan Seyfi Orhon'dur. Orhon, mağlubiyeti yaşayan Türk milletine "uyan" diye seslenerek onun yenilgi pisikolojisinin bir sonraki adımı olan teslimiyeti yaşamasına engel olmaya çalışmıştır. Şair, "Uyan" isimli şiirinde Anadolu halkına şöyle seslenmiştir:

Ey bütün ruhile dalgın uyuyan,
Uyan, şu uğursuz uykudan uyan!
(...)

Şiirin başlangıç dizeleri olan bu iki dize aynı zamanda şiirin nakaratıdır. Şair, şiirin girişinde ve sonucunda bu dizeleri tekrarlamıştır. Dizelerin tekrarı, nida sanatının yapılması ve uyu- fiilinin çeşitli hâlleriyle tekrarı, şairin var olan durumdan rahatsız olduğunu ve amacını ortaya koymaktadır. Orhan Seyfi, işgal edilmiş vatanında ümitsizliği yaşayan Anadolu halkının bu hâlini "dalgın ve uğursuz bir uyku" olarak kabul etmiş ve onları bu uykudan uyandırmaya çalışmıştır. Türk milleti bu ruh hâlinden kurtulamazsa ölümü yaşayacağı aşikârdır.

(...)
Uzaktan geliyor, fırtına gibi
Bu sefer bir uzun zafer mevkibi,
Dünyayı sarsıyor sıkleti bunun,
Ölümden farkı yok artık uykunun,

Hasan Âli işgal günlerini "siyah" renkle anlatan şairlerden biridir. Ancak o, yukarıda bahsi geçen şair Fahrettin Hamdi gibi ümitsiz değildir.

Siyah bayrak, siyah bayrak!
Sen siyahken yüreğimiz
Kanayacak, kanayacak.

Biz karanlık istemeyiz;
Doğma sakın kara güneş,
Matemlerle yanan ateş!...
(...)

Hasan Âli, "Siyah Bayrak" isimli şiirinde işgaldeki Anadolu'yu ve Anadolu insanının bu durumu kabullenemeyişine tercüman olmuştur. Şiire adını veren "siyah bayrak", işgal için seçilmiş imajdır. Türk milletine ait al bayrak işgal nedeniyle "siyah" renge dönmüştür. Bu renk, Anadolu halkının yüreğini kanatmaktadır. Boyun eğmek Türk milletinin kabullenemeyeceği bir şey olduğu için şair, ikinci üçlükte de

Türklerin bu durumdan duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Türk milleti, işgal altında iken yeni bir günün doğmasını dahi istemez. Çünkü gün kara güneşle başlayacaktır. "Kara güneş", işgalin uzun süreceğini gösteren imajdır. Bu imaj ümitsiz bir ruh hâlini yansıtsa da şairin son üçlüklerde Türk milletinin kaderine teslim olmayacağının haberini vermektedir.

(...)
Siyah bayrak, siyah bayrak!.
Ay yıldızın doğmadıkça
Bizim için dünya zindan.

Durmayacak, durmayacak;
Düşmanları boğmadıkça
Göğsümüzden akan bu kan.

Haluk Nihat Pepeyi, işgal altındaki Anadolu'yu kara renkle olmasa da anlamca ona yakınlık gösteren "keder" kelimesiyle tanımlamıştır. "Anadolu" isimli şiirinde, "asırlardan beri dinlenmeyen Anadolu malını ve kanını veriyor." dediği işgal Anadolu'sunu şöyle anlatmıştır:

(...)
Kederler çiçek açmış yurdumun bahçesinde,
Tatlı bir rüya bile giremez uykulara.
Gönüller kilitlidir yasın kelepçesinde,
Dağları matem almış, benzemiş son bahara.
(...)

Şair, bir taraftan Batılı devletlerle, bir taraftan da "zalim tabiat, affetmez hastalıklar ve yokluklar"la savaşan Anadolu'yu böylesi bir kaderi nedeniyle "kederlerin çiçek açtığı bir bahçe"ye benzetmiştir. Bu bahçe, keder çiçeklerinin açtığı bir bahçedir. Anadolu'nun toprağı böylesi çiçeklerin açmasına elverişli bir

topraktır. Çünkü gerek dış güçler gerekse tabiat onu rahat bırakmamakta, bunların yarattığı olumsuzluklar da keder çiçeklerinin açmasına neden olmaktadır.

Keder bahçesi, Anadolu insanına rahat, huzurlu bir yaşam sunmadığı gibi, insanların tatlı, güzel rüyalar görmesine de izin vermez. Gün boyu sıkıntı ve üzüntüyü yaşayan Anadolu halkı, geceleri de yaşanan kötü anlardan kurtulamazlar.

Gece gündüz yaşanan zorluklar Anadolu için günlerce değil, yıllarca sürmüştür. Nihat Pepeyi, üçüncü dizede "gönüllerin yas kelepçesinde kilitli" olduğunu söyleyerek Anadolu ve Anadolu halkının karanlık günlerinin bitmeyeceğini anlatmaya çalışmıştır. Gönlün kilitli olduğu yas kelepçesinden kurtulması çok zordur. Bu, Anadolu'nun zor günlerinin daha uzun yıllar devam edeceği anlamına gelmektedir. Şiirin son dörtlüğü de bu gerçeği ve şairin ümitsizliğini perçinler niteliktedir.

(...)
Bir ucunu yakıyor kızgın ateşi çölün,
Karlı dağlar göz koydu öbür yandan yasına.
Bedduaya uğramış analar gibi hergün,
Anadolu çekilir kendi iç dünyasına…

Haluk Nihat'ın "iç dünyasına çekilmiş insan" olarak kabul ettiği Anadolu'yu, Ali Ertan "uçurumun kenarında yıkık bir ülke" şeklinde tarif etmiştir. Ertan, Cumhuriyet Anadolusu'nun nasıl kurtulduğunu anlattığı "Bugünün Destanı" başlıklı şiirinde işgal günlerini şu dörtlüklerle hatırlatmıştır:

(...)
Uçurumun kenarında yıkık bir ülke vardı,
İç ve dış düşmanların ellerinde ağlardı,
Kanlı boğuşmalardan ufuklar hep karardı,

Görenler vardır elbet Türk'ün geçen anını.

Düşmanla sultanların birleştiği bir gün de,
Kasırgalar, boralar yurdumuzun önünde,
Felâketler içinde ölüm saçan o dünde,
*Koşuyordu her ulus almak için canın*ı.
(...)

Behçet Kemal Çağlar, "19 Mayıs" başlıklı şiirinde işgali "talihsiz gün", işgalde Anadolu halkının durumunu ise "sürgün" olarak işlemiştir. Şiirin ilk dizelerini oluşturan işgal tablosunda, "talihsiz" bir gün yaşayan dört yanı düşmanla sarılmış Anadolu, öz yurdunda sürgünde olan Anadolu halkı, her yanı kaplayan çaresizlik, umutsuzluk, telaş içinde işgale izin vermiş sinsi, hain, alçak padişah yer almaktadır. İşgaldeki acıklı manzara, mekân, kişiler, olay gibi unsurlarla şöyle anlatılmıştır:

Bir gündü, Türk yurdunun en talihsiz bir günü:
Herkes andırıyordu öz yurdunda sürgünü.
Düşman sarmış dört yanı, her kalbi boğmuş keder,
Biraz baş kaldıranın hayatı elden gider.
Her yanda çaresizlik, umudsuzluk ve telâş,
Padişah taht peşinde, sinsi, hain ve alçak!
Biraz daha giderse her umut mahvolacak.
(...)

Çağlar, işgal manzarasını anlatırken Anadolu insanının umutsuzluğa kapılma nedenlerini de sıralamıştır. Düşman ülkelerin dört koldan saldırması ve Anadolu halkına acımasızca davranması, sahip olduğu imkânlar bakımdan düşmanlarıyla kıyaslanamayacak durumda olan Anadolu halkının umutsuz olmasının ilk nedenidir. Anadolu halkını ümitsizliğe iten ikinci neden, kendi topraklarındaki padişahtır. Padişahın düşman ülkelerle işbirliği içine girip Anadolu'ya karşılık tahtını koruma tavrı, Türk milletini güçsüz duruma düşürmüş ve umutlarının yok olmasına neden

olmuştur. Behçet Kemal'e göre, bu yaşanalar bir "kabus"tan farksızdır. Çok şükür ki Türk milleti bu "kabus"tan uyanmayı başarmıştır.

8.1.2. Top Sesleri Altında Anadolu

Tarihe yön veren en önemli unsurlardan "savaş", her aşaması ile, sanat dallarının çoğunun vazgeçilmez konularından biri olmuştur. Özellikle savaş meydanındaki manzara, o anın renkleriyle resmin, sesleriyle müziğin ve hem renk hem de ses ile şiirlerin konularındandır. Atatürk Dönemi'nde yazılan şiirler arasında Kurtuluş Savaşı'nı işleyenler, bu savaşın atmosferini tam anlamıyla yansıtmıştır diyebiliriz. Bu bölümde, savaş meydanında yaşananları, savaşın kanlı, gürültülü, soğuk yüzünü konu edinen şiirlere yer vereceğiz.

Anadoluculuk politikasının temelini kuran en önemli şahsiyetlerden biri Mehmet Emin Yurdakul'dur. "İstiklâl Destanı" isimli şiiri de onun bu politikadaki ısrarını ortaya koyan şiirlerden biridir. Yurdakul'un son dönem şiirlerinden olan bu şiir, iki yüz beş dörtlükten oluşmaktadır. Dörtlükleri kendi arasında işgal manzarasını, savaş manzarasını ve zafer günlerini anlatanlar olarak sınıflandırmak mümkündür. Mehmet Emin, on üçüncü dörtlükten itibaren Anadolu topraklarındaki savaş manzarasını, savaşın Anadolu ve Anadolu insanına olumsuz etkilerini başta nesnel olmak üzere öznel ve soyut görüntülerle de kaleme almıştır.

(...)
Türk- ili'm şu yanık, siyah çöl mü ki
Bağrında ırmaklar kanla çağlıyor?
Baykuşlar tüneyen bağlarındaki
Yas giymiş gelinler, kızlar ağlıyor?
(...)

Mehmet Emin'in savaş mekânı olan Anadolu ile ilgili ilk benzetmesi, on dördüncü dörtlükteki "siyah çöl"dür. Anadolu toprakları, düşman saldırıları ve yağmalarıyla güzelliğini kaybetmiş, siyah rengin hâkim olduğu bir çöle dönmüştür. Anadolu tüm sınırlarıyla bir savaş meydanıdır. Bu meydanda şairin dikkatini çeken ikinci renk kırmızıdır. Savaşta dökülen kanlar ırmakların kırmızı akmasına neden olmuştur. Şair, kanla çağlayan ırmaklar ile nesnel bir görüntü çizmiş gibi görünse de bu dizenin öznel bir görüntüye ait olduğu düşünülmelidir. Yurdakul, Anadolu'daki savaş hâli karşısında duyduğu üzüntüyü, yarattığı resimsel görüntü ile anlatmaya çalışmıştır. Bu görüntüde, kan ile akan ırmaklar, Anadolu insanının üzüntü ile yanan yüreğinin sembolüdür.

Dörtlüğün üçüncü ve dördüncü dizelerinde siyah renk yeniden karşımıza çıkmaktadır. Uğursuzluğu ile tanınan "baykuş" ve siyah renk ile özdeşleşen "yas", dörtlükte siyah rengin hâkimiyetine neden olmuştur.

Mehmet Emin'in savaş manzarası için seçtiği ana renk "siyah"tır. Diğer dörtlüklerde bu renk üzerine kurulu benzetmeler ve imajlar da şiirin renginin belirlenmesinde etkili olmuştur.

(...)
İşte bir tarafta, bir boş hârabe
Bir kanlı tabut tâ yere gömülü;
Yüzlerce yakılmış mukaddes kubbe
Bir siyah kefenle, külle örtülü.
(...)
Bur'da kırk memleket, bir vatan yanık,
Her yaslı gölge bir harâbe kızı.
Bin siyah koğuktan damlayan ışık
Kanayan yaralar gibi kırmızı.
(...)

Şiirin on altı ve on sekizinci dörtlükleri de savaşın renkli görüntülerle anlatıldığı dörtlüklerdir. Bu dizelerde de savaşın rengi olarak siyah ve kırmızı yer almıştır. "Kanlı tabut, kanayan yaralar" kırmızı, "yere gömülü tabut, yüzlerce yakılmış mukaddes kubbe, siyah kefen, kül, yanık vatan, yaslı gölge, siyah koğuk" ise siyah renkteki varlıklardır. Bu iki dörtlük, düşman ordusunun Anadolu'daki tahribatını ortaya koymaktadır. Batılı güçler, ele geçirmeye çalıştıkları toprakları hırsları ve yenilme korkusu yüzünden yakıp yıkmışlar, Anadolu insanına zarar vermekten çekinmemişlerdir. "Siyah" renk Anadolu topraklarına verilen zararın; "kırmızı" da Anadolu insanına yapılan işkencenin, zulmün sembolüdür. Mehmet Emin, Müslüman Anadolu insanına yapılan zulmü, yıkılan kubbelerle, evlerle, köylerle; yas elbisesi giymiş kızlarla; ayaklar altına alınan kutsal kitapla anlatmıştır. Şair, "Allahsızlar" diye seslendiği düşmanların bu tavrına şiiriyle tepki göstermiştir.

Anadolu topraklarındaki savaş manzarasının genel görüntüsünü kaleme alan şairlerden birisi de Vasfi Mahir'dir. Vasfi Mahir, Millî Mücadele intibalarını "Top Sesleri" isimli şiirinde, savaşın coğrafyadaki ve insanlardaki olumsuz etkileriyle anlatmıştır.

Gümbür gümbür top sesleri uğulduyor derinden;
Yurdun yeşil ipeklerle örtülü yerlerinden.
Yayılıyor ufkumuza barut kokan dumanlar
Dökülüyor ırmaklara ateş renginde kanlar.
(...)

Şair, şiirine savaşın yarattığı olağan görüntüyü anlatarak başlamıştır. Büyük bir harbe sahne olan Anadolu topraklarını top sesleri, ufkunu ise barut kokan dumanlar sarmıştır. Bunlar, Anadolu'daki çatışmaların aralıksız devam ettiğini göstermektedir. Bu durumun en belirgin göstergelerinden biri de ırmaklara dökülen ateş rengindeki kanlardır. Pek çok şairin kullandığı savaş manzarasına ait unsurlardan biri olan kan rengi ırmaklar, Vasfi Mahir'de de savaşın şiddetini ve büyüklüğünü temsil eden en önemli görüntü olarak karşımıza çıkmıştır.

Vassi Mahir Kocatürk, şiirin bundan sonraki dörtlüklerinde savaş manzarasında Anadolu insanının yaşadıklarını anlatmıştır. Anadolu insanının bu manzaradaki durumu şairin deyimiyle "acınacak" bir hâldedir.

(...)
Bin bucaktan ahu vahlar yayılıyor cihana,
Zalim sesler keder, hüzün dağıtıyor her yana,
Semalara yükseliyor genç kızların nidası
Gözü yaşlı bacıların kalbe değen duası.
(...)
Bir taraftan meş'um ateş, bir taraftan sıkıntı,
Bir taraftan oluyorken mamureler yıkıntı
Kalıyordu yıkıntılar arasında ahali
Acınacak manzaraydı Türkün o günkü hâli.
(...)

Türk insanının Kurtuluş Savaşı'ndaki zorlu mücadelesi, Mehmet Necati'nin bu dizelerinde sesler yardımıyla anlatılmıştır. Savaşın korku ve acısıyla dünyaya yayılan Anadolu insanının keder ve hüzün dolu "ahu vahlar"ı, savaşa giden sevdiklerinin ardından ağlayan genç kızların semaya yayılan sesleri, gözü yaşlı Anadolu kadınlarının dua sesleri savaş atmosferine ait seslerdir. Şair, bunlarla savaşın içinde kalmış Anadolu insanının sıkıntısını anlatmaya çalışmıştır. Şiirin beşinci dörtlüğünün son dizesi tüm bu anlatılmak istenenleri özetlemektedir. Şairin anlatmak istediği savaş manzarasında tek gerçek vardır. O da gerçekten zor durumda olan Türk halkının "acınacak bir manzara" içinde olduğudur. Türk halkı, ateş ve yıkıntılar arasına sıkışmış, savunmasız bir hâlde beklemektedir. Anadolu ve Anadolu insanının aleyhine devam eden bu manzaranın sahibi daha sonra değişmiş ve kötü manzaranın asıl kişisi düşmanlar olmuştur.

İsmail Safa da "Kızıl Kefenler" isimli şiirinde sesli ve renkli bir savaş sahnesi çizmiştir. Safa, bu şiiri bir askerin hatıra defterinden ilham alarak yazmıştır. Bu

nedenle şiir, işgal altındaki toprakların gerçek görüntüsünü tüm canlılığıyla yansıtmaktadır.

Yüce dağlar parça parça sineleri kanıyor..
Cephelerde mermi, misket, alev, duman kaynıyor
Fedailer bombaları edinmiş de oyuncak..
Yığın yığın et harmanı, kan deresi, kol, bacak:
Hey yaradan o ne mahşer, o ne yangın tufanı
O ne tuhaf, acı sesler, o ne insan kurbanı..
Yerler ateş, boşluk ateş, göğe vurmuş gazesi,
Sönüyor of zaman zaman binbir hayat tazesi…
(...)

Şair, savaş meydanındaki manzaranın ne kadar korkunç ve üzüntü verici olduğunun haberini, şiirin ilk dizesinde, "dağların sinelerinin kanadığını" söyleyerek vermiştir. İşgalin Anadolu'da neden olduğu görüntü, kuvvetin, sağlamlığın sembolü olan yüce dağları bile etkilemiştir. Safa, dağları kişileştirerek onların yüreğinin bu görüntü karşısında parça parça olup kanadığını anlatmıştır. Buna neden olanlar, şairin "fedailer" ismini verdiği düşmanların Anadolu insanına bombalar yağdırmasıdır. Silahlar, onların elinde çocuk oyuncağı gibi olmuştur. Şair, bu benzetme ile, silah konusunda düşman askerlerinin Türk askeri gibi sıkıntı çekmediği gerçeğini bir kez daha ortaya koymuştur. Birbiri ardınca atılan mermi, misket ve bombalar, savaş meydanının "et harmanı"na ve "kan deresi"ne dönmesine neden olmuştur. Ortalık âdeta mahşer yerini andırmaktadır. Yerin ateş, göğün ateş olduğu bu ortamda, Türk ordusu binlerce "hayat tazesi", genç askerini vatan uğruna kurban etmiştir.

Anadolu halkının savaş meydanında yaşadığı kötü günleri, karşılaştığı zulmü anlatan şairlerden birisi M. Faruk Gürtunca'dır. Gürtunca, "Vahşet" isimli şiirinde savaşta yaşanan tek bir olaya yer vermiştir. Şiir, Türk askerinin savaş meydanında karşılaştığı olay üzerine kuruludur.

(...)
Ansızın derinlerden bir sık inilti duyduk!
Şimdi her ikimiz de bir heyecan duyduk!
Bir ses yükseliyordu, bu bir çocuk sesiydi,
Bir nefes geliyordu, bir yavru nefesiydi!
İleriye atıldık sesi duyunca, yine
Kuru toprak üstünde biz sürüne sürüne!
Bir de ne görelim biz: on beşinde bir gelin…
Alnında dalga dalga dağılan sırma telin
Altında ne hazindi ay vuran solgun yüzü,
Yanında yavrucağı, yedi aylık öksüzü!
(...)

Kuru toprak üzerinde sürünerek ilerleyen iki Türk askeri, bir inilti duyunca sesin geldiği tarafa yönelirler. Sese yaklaştıkça bunun bir çocuktan geldiğini anlayan askerler hızla ilerlemeye devam ederler. Karşılarına on beşinde bir gelin ve yedi aylık bebeği çıkar. Hikâyenin bundan sonrası çok acıklıdır.

(...)
Kimbilir hangi efzun bu genç kızı av bilmiş?
Göğsünde kanlı süngü.. memeleri kesilmiş!
Sağ meme de atılmış yavrucağın önüne,
Yedi aylık çocuk bu? Hiç bilir mi bu et ne?
Süt emer gibi sade emiyordu memeyi,
Parçalanmış memeyi, bu kan dolu memeyi!

Beynimizi bir anda bu ölüm altüst etti,
Bu ne canavarlıktı, bu ne biçim vahşetti?
(...)

Gürtunca'nın bu dizeleri, savaş ile ilgili gerçekleri, Kurtuluş Savaşı'nda Türk milletinin gördüğü zulmü ve düşmanların vahşiliklerini anlatmaktadır. Akla

gelmeyecek işkencelere maruz kalan Anadolu insanına yapılanlardan biri de bu şiirde örneklendirilmiştir. Bebeği göğsünde iken öldürülen Anadolu kadını ve bebeğinin durumu, savaşın en acıklı manzaralarından biridir. Gencecik anneyi ölmüş, bebeği de parçalanmış kan dolu memeyi emerken gören Türk askerleri, bu vahşet karşısında beyinleri altüst olurcasına hem üzülmüşler, hem de intikam hırsı ile dolmuşlardır. Bu görüntü, bir taraftan onların kalplerini eritirken bir taraftan da gözyaşlarını "demirden daha demir" bir hâle getirmiş, intikam ateşiyle dolan Türk askerleri, gücüne güç katarak mücadelesini sürdürmüştür.

Münir Müeyyet Bekman, "Atatürk torunu" dediği Anadolu insanının zaferle sonuçlanan mücadelesini kaleme aldığı "Toprakta Doğanın Topraktır Kurganı" başlıklı şiirinde, Anadolu halkının zorlu mücadelesini hatırlatmıştır. Şiirin savaş manzarası ile ilgili dizeleri dikkat çekicidir.

(...)
Ölüm uğrağı kuytak içlerinde doğdum,
Pusat yüklü kağnıda;
Üstün, toprak örtüden başka şey, görmedi serin.
Anan,
Uykusunda bile bulmadı pamuklu irimini
Ve tahta bir beşik.
(...)

Bekman, bu şiirinde Türk gençlerine seslenmektedir. Şairin amacı, gençleri Türk halkının çektiği sıkıntılardan, yaşadığı zorluklardan ve hem düşman hem de hayat karşısında verdiği mücadeleden haberdar etmektir. Şair, bunu, Türk gencinin savaş yıllarına denk gelen bebekliğinde yaşananları anlatarak yapmaya çalışmıştır. Bunlar Anadolu insanının hayatının bir parçası gibi görünse de şairin asıl anlatmak istediği Anadolu'daki savaş manzarasıdır. Türk genci, ölümün uğradığı yer olan siperde silah yüklü kağnının üzerinde doğmuştur. Bebeğini saracak örtü bulamayan Anadolu kadını, onu toprak ile korumaya çalışmıştır. Anne, bebeği saracak pamuklu irimi, onu yatıracak tahta beşiği rüyasında bile görmemiştir. Tüm bunlar, savaşın

Anadolu'da sebep olduğu imkânsızlıklardan kaynaklanmaktadır. Şair de savaşın Anadolu halkı üzerindeki bu kötü etkisine vurgu yapma amacındadır. Münir Müeyyet, şiirin dördüncü bendinde de olumsuzlukları anlatmaya devam etmiştir.

(...)
Ölen babanın yerine
On yaş büyüğün sıra aldı önlerde;
Yattığın kan kokulu yerlerde
Kurşun vızıltılarıydı ninni söyliyenin.
Anan,
Memesinde süt bulmadı seni emzirmek için
Yurt kaygusu yakmıştı bağrını için için.
(...)

Savaş, Anadolu topraklarını kan kokusunun sarmasına neden olmuş, dönemin bebekleri bu koku ile büyümek zorunda kalmıştır. Bebeklerin istem dışı maruz kaldıkları bir şey de sürekli duyulan kurşun sesleridir. Şair, kurşun seslerine "kurşun vızıltısı" demiş ve bu vızıltıları sürekliliği nedeniyle ninniye benzetmiştir. Bebekler kan kokuları ve kurşun vızıltılarıyla büyümüştür. Tüm bu olumsuzluklara bir de anne sütünün yetmeyişini ekleyen şair, annenin memesinde süt kalmayışını, annenin yurdun hâline kaygılanmasına bağlamıştır. Bu bent, Anadolu'nun Millî Mücadele yıllarındaki manzarasını ve Anadolu insanının her şeye rağmen ülkesine olan bağlılığını ve mücadeledeki karakterini ortaya koyması açısından önemlidir. Bebek, bu mücadelede vatandan sonra önemlidir. Anadolu insanı için her şeyden önce vatan toprağı gelir. Anne için bebeği emzirmek değil, vatanı kurtarmak önceliklidir.

Bebek büyüyüp oyun yaşına geldiğinde oynadığı oyuncaklarla verdiği poz da savaşın manzarasına aittir. Şair, kırılan süngü parçası, yanan köylerin kararmış tahtası ve ölü gövdeleriyle oynayan bebek ile savaşın acı yüzünü anlatmaya çalışmıştır. Savaş günleri acı ve zor geçmektedir ki hiçbir şeyden haberi olmayan küçük bebek dahi bir yudum su bulamamaktadır.

(...)
Kırılan süngü parçası
Yanan köylerin kararmış tahtası,
Oyuncak oldu sana.
Ve ölü gövdelerine sarıla sarıla emekledin,
Böylece bekledin bir yudum su verilmesini.

Hasan Âli Yücel, savaş tablosunu, Türk ordusu ile düşman ordusunun imkânlarını kıyaslayarak çizmiştir.

Karşı tepeleri tutmuştu düşman,
Binlerce kişiyi bir avuç insan
Durduracaktı olduğu yerde.
Topçumuz yoktu; yalnız siperde
Bir tek makineli tüfek kalmıştı.
Düşman üstümüze ateş salmıştı
Karşıki sırtlardan kudurmuş gibi.
Gülleler uçuyor kızıl kuş gibi
Barut dumanile dolan havada;
Kurşunlar vızlıyor, toplar arada
İnleye inleye sarsıyor yeri,
Kaplıyor bir kara bulut gökleri.
(...)

Kurtuluş Savaşı yıllarında gözle görülen gerçeklerden birisi düşman ordusu ile Türk ordusunun sahip olduğu asker ve mühimmat gücü idi. İki ordu arasındaki farkı yaratan, bu güçlerin eşitsizliği idi. Düşman ordusu "binlerce asker"e, Türk ordusu ise "bir avuç asker"e sahipti. Hasan Âli Yücel, "Kurtuluşun Hikâyesi" isimli şiirinde bu eşitsizliği anlatmıştır. Siperde şehit düşen askerin yerini dolduracak başka bir askeri bulamayan Türk ordusunun karşısında, ateşi hiç ara vermeden devam ettirebilecek güce sahip düşman ordusunu vardır. Bu ordu, şairin deyimiyle

"kudurmuş" gibi saldırmakta, barut dumanıyla dolan havada, kızıl kuşlar gibi gülleler uçuşmakta, kurşun vızıltıları, top sesleri hiç durmamaktadır. Böylesi bir taarruz altında Türk askerlerinin umudunu toplayıp ölümü göze alarak saldırmaktan başka yapabileceği bir şey kalmamıştır. Tüm eşitsizliğe rağmen onlar vatan ocağı sönmesin diye son güçleriyle savaşmaya devam etmişlerdir.

Hasan Âli, bu çatışma manzarasından sonra şiirin devamında savaşın acı tarafını ortaya koyan işkence manzarasına yer vermiştir. Çatışma sırasında esir düşen Türk subayının yaşadıkları Millî Mücadele'de Türk askerinin karşılaştığı zulme bir örnektir.

(...)
Bu kana susamış hayın adamlar
Ondan öc almaya verdiler karar:
Tüfeği kullanan parmaklarını
Birer birer ezip, tırnaklarını
Dibinden söktüler; zavallı subay,
Bu korkunç acıya dayandı; ve "Ay..."
Bile demeksizin katlandı buna.
(...)

Vatanını korumak için cephede savaşan Türk subayı, düşman askerlerinin eline düşmüş ve esir olarak düşman komutanının karşısına çıkarılmıştır. Düşman komutanı, bu Türk kahramanına:

(...)
-Siz deli misiniz? Çetin bir ordu
Üstümüze gelmiş, hücum ederken,
Karşınızda tam altı bin askerden
Fazla bir kuvvet. Siz, bir avuç erle
Savaşmadasınız sanki kaderle.
Hiç akla sığar mı böyle çılgınlık?..
(...)

diye sormuş, Türk subayından bir süre sonra:

(...)
Yasa budur; emre karşı durulmaz.
Biz, Türk askeriyiz; namusla yaşar,
Namusla ölürüz, sözüm bu kadar…
(...)

cevabını almıştır. Bu cevap, komutanı kızdırınca, düşman komutanı esir Türk subayını hapse yollamıştır. Türk subayına hapiste yapılan işkence yukarıdaki dizelerde anlatılmıştır. Düşman askerleri, Türk insanına komutanın emri olsun ya da olmasın her fırsatta işkence yapmışlardır. Hasan Âli, bu hikâye ile düşmanın çok zalim olduğunu bir kez daha hatırlatmıştır.

Münir Müeyyet Bekman'ın Atatürk'ün Ankara'a gelişinin yıldönümünü kutlamak için yazdığı "Ordular Gelir Gibi" isimli şiirinin giriş bölümü de Anadolu'nun savaş günlerinde nasıl bir görüntüye sahip olduğu ile ilgilidir. Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı'na Anadolu üzerine şiirler yazarak önemli katkılarda bulunan Bekman'ın bu şiiri de dikkat çekicidir.

Zaman, korkunç, kâbustu, mesafeler uçurum
Toprak kan içiyordu topraktan yudum yudum.
Ufuklar birer yangın, gökler ateş kaynağı
Arıyordu rüzgârlar baş eğmeyen bayrağı.
Sırtlarını bükmüştü geçilmez yüce dağlar.
Ana ağlar, er ağlar, eş ağlar, Vatan ağlar.
(...)

Savaş, Anadolu tabiatının her karış toprağını olumsuz yönde etkilemiştir. Savaş günlerini "korkunç, kâbus, uçurum" gibi genel ifadelerle anlatan şair, daha sonraki dizelerde savaş meydanından kesitlerle bu yakıştırmaların nedenlerini

açıklamıştır. Anadolu topraklarından binlerce şehit verilmiş ve toprak kana doymuştur. Ancak savaşın uzun sürmesi kan akışının devamına neden olmuş ve Anadolu toprağı kendi halkının düşmanıymış gibi kan içmeye devam etmiştir. Bu oldukça acı verici bir manzaradır. Acı veren diğer bir değişiklik ise heybetli, güçlü olarak ün salmış Anadolu dağlarının sırtlarını büküp boyun eğme pozisyonunda olmalarıdır. Anadolu ve Anadolu halkının her bir bireyi bu duruma ağlamaktadır.

(...)
Ölüm üfürüyordu çobanın kaval sesi
Ölümden başka şeyin duyulmazdı nefesi
(...)

Münir Müeyyet'in anlattığı bu manzaranın bir diğer anlatıcısı da çobandır. Şair, Anadolu toprağının vazgeçilmez tipi olan çobana şiirinde savaşın anlatıcı olarak yer vermiştir. Çoban kavalı ile savaş günlerinde yaşanan felaketleri anlatmakta, kavalın her bir notası ölümün korkunç melodisini çalmaktadır. Savaş günlerinde Anadolu'da en çok hissedilen ölümdür. Şair, sadece ölümün nefesinin duyulduğunu söyleyerek ölümün her insana ne kadar yakın olduğunu anlatmak istemiştir.

8.1.3. Kurtuluş Hikâyesi

Dünya devletlerini aynı masada bir araya getiren nedenlerin başında pek çok öneme sahip olan Anadolu gelir. Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın "dev sömürgenler" adını verdiği bu ülkeler, hep Anadolu'yu paylaşma ve onu ele geçirme amacında olmuşlardır. Bu amaçla her fırsatta saldıran düşman kuvvetleri karşısında zayıf düşen Anadolu ve Anadolu halkı esaretin eşiğine gelmiştir. Anadolu insanı, Millî Mücadele sürecinde en kötü günlerini yaşamıştır. Yoksulluk, açlık, susuzluk, hastalıklar vs. Anadolu'daki hayatı felç etmiş, Anadolu halkının gözündeki umut ışığı tamamen yok olmuştur. Bu noktada, kurtuluştan ümidini kesen Anadolu insanı için, hemen her şairin

dediği gibi, bir "mucize" gerçekleşmiştir. Anadolu düşmandan temizlenmiş, Anadolu insanı özgürlüğüne kavuşmuştur. Bu mucizenin sahibi, Türk milletine "kendi ben"ini hatırlatan Mustafa Kemal ile, her ne kadar ümitsizliğe yaşasa da, esareti, topraksızlığı kabul etmeyip mücadeleyi elden bırakmayan Anadolu halkıdır. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde Mustafa Kemal ve Anadolu halkının birlikte gerçekleştirdiği kurtuluş mucizesi, okuyucuya, o günlerde yaşananları hissettiren etkili bir üslûpla çokça kaleme alınmıştır.

Anadolu'nun kurtuluş hikâyesinin resmi başlangıç tarihi 19 Mayıs 1919 dur. Bu tarihte Samsun'dan yola çıkan Mustafa Kemal ve arkadaşları, zafere giden ilk adımı atmışlardır. Ziya Kılıçözlü'ye göre Samsun'da atılan bu adam, zaferin Türk milletinin olacağını müjdeler niteliktedir. Kılıçözlü, "Dalgalar Müjde Verin" isimli şiirinde, Millî Mücadele'nin Türk milletinin lehine sonuçlanacağının müjdesini vermiştir. Coşan dalgalar da bunun bir göstergesidir. Anadolu'dan karanlık sıyrılacak, Anadolu topraklarına güneş doğacaktır. Şairin savaşın habercisi olarak hayal ettiği dalgalar bu kesin sonucu insanlara duyurmak için çırpınmaktadır.

(...)
Dalgalar müjde verin, o yaşlı analara,
Kapanıyor bağrında açılan binbir yara.
Karanlık sıyrılıyor işte Anadoludan,
Geliyor şimşek gibi, güneş gibi bir akın.
(...)

Ziya Kılıçözlü, Samsun'da başlatılan bu harekete ne kadar güvense de Anadolu insanını çok zorlayan ağır şartlar çoğu kişinin ümidini yok etmiştir. Dünyanın bütün milletleri Türk milletini yok ettiğine, Anadolu'yu ele geçirdiklerine inanmıştır. Bu ortamda mücadeleyi hiç bırakmayan Türk milleti ise kurtuluş hikâyesinin mutlu sonla bitmesini sağlamıştır. Atatürk dönemi şiirlerinin pek çoğunda, kurtuluş yolunda yapılan bu mücadele süreci konu olarak işlenmiştir.

Feyzullah Sacid, “Mucize” isimli şiirinde öldüğü düşünülen Türk milletinin yeniden dirilişini, geçmişte gerçekleşen peygamber mucizelerine benzeterek işlemiştir.

(...)
Yok olurken bu millet bir hamlede varoldu,
Vatan cehennem gibi yanarken bahar oldu;
Yetimler gülümsedi, dullar bahtiyar oldu..
Dünyaları şaşırttı bu ilâhî mucize!
(...)

Şaire göre, Kurtuluş Savaşı Anadolu’da gerçekleşen “ilahî bir mucize”dir. Bu savaşın Anadolu halkının lehine sonuçlanması o günün şartlarında mucizeden farksızdır. Bu mucizenin sahibi, Mustafa Kemal’dir. O, Musa’nın değneğiyle denizde yol açması, İsa’nın kör gözleri iyileştirmesi, ateşe fırlatılan İbrahim’in güller içine düşmesi gibi cehennem ateşinde Anadolu’ya baharı getirmiş, yok olan milleti yeniden ver etmiştir.

İshak Refet’in “Kurtuluş” isimli şiiri, bu mucizenin öncesi ve sonrası ile anlatıldığı şiirinden biridir. Refet, Anadolu’da yaşanan “kara günler”i, halkın düştüğü durumu ve ardından gerçekleşen mucizeyi anlatmıştır.

O günler ne kara günlerdi yarabbi,
Herkes birbirine düşman kesilmişti..
Kalplerden ayrılık bir sam yeli gibi
Sırayı, saygıyı, her şeyi silmişti!..
(...)

Şair bu ilk dörtlükte, “kara günler” olarak imajlaştırdığı işgal günlerinde ülkenin genel durumundan bahsetmiştir. Anadolu işgal edildiğinde birbirine düşman

olanlar sadece Türk milleti ile ittifak devletleri değildi. İstanbul ve Anadolu'da yaşayan halk içinde de düşmanlıklar oluşmaya başlamıştı. Ortalıkta, aynı milleten olan insanların arasına nifak tohumu serpen bir ayrılık yeli dolaşmaktaydı. Bu yel, aynı zamanda Türk milleti için önemli olan değerleri de ortadan kaldırmıştı. Artık insanların birbirine olan saygısı, sevgisi vb. duyguları silinmiş, yok olmuştu.

İshak Refet, ikinci dörtlükte, bu değerlerin silinmesiyle Türk insanının kendi kimliğini unutarak ötekileştiği ve asıl düşmanın Türk milletinin içinde olduğunu söylemiştir.

(...)
Kimisi İngiliz muhibbi, bir kısmı
Amerikan yahut İtalyan olmuştu;
Şu vatan içinde bir "çıt" mı, bir "tıs" mı
Duyulunca o yer düşmanla dolmuştu!..
(...)

Şaire göre kara gün yaşanmasının en büyük sorumlusu ve asıl düşman Osmanlı Hükümeti'dir.

(...)
Dışarıdan üşüşen o düşmanlara hiç
Lüzum bile yoktu; hükûmet en büyük
Bir düşmandı; millet ona göre bir piç
Ve bir sürü hayvan gibiydi… Ah, bu yük
(...)

Bu dörtlük, kara günlerin yaşanmasına neden olan Osmanlı Hükümeti'ndeki görevli yöneticilerin Anadolu halkının en büyük düşmanı olduğu gerçeği üzerinedir. Şair, Osmanlı'yı suçlarken Osmanlı Hükümeti de Anadolu halkını suçluyordu. Osmanlı'ya göre Türk milleti "piç" ti ve "hayvan" dan kurtulmak istiyordu. Bunun için düşman ülkelerle anlaşan hükümet, ülke kara günlerini yaşasa da "düğün" ile uğraşıyordu.

(...)
İçinde çalkalanıp dururken saraylar
Düğün yapıyordu!.. En ufak yardımdan
Ve bütün silahtan mahrum kalan, bir dar
Ve katil çemberin içinde haykıran

Türk milleti birden silkinip kurtuldu;
O katil çembere düşmanlar tutuldu…
(...)

Osmanlı Hükümeti'nin tek isteği Türk milletinin "katil çembere"e girmesidir. İshak Refet, ittifak devletlerinin Türk milletini ve Anadolu'yu kıskaca alma amaçlarını "katil çember" olarak imajlaştırmıştır. Bu çemberi oluşturan birçok ülke, Türk milletini bu çemberin içine çekmek üzereyken Türk milleti bir anda kendine gelmiş ve çemberi oluşturanlar tuzağa düşmanlarını düşürmüştür. Düşmanların "katil çembere tutulmaları" demek Anadolu'nun kurtuluşu demektir. Türk milleti, kara günün ardından aydınlığın geleceğine inanmış ve bu inançla bir "mucize" gerçekleştirmiştir.

(...)
Bu kurtuluş hakkın bir mucizesi;
Yüce Türk milleti yaşayacaktır,
Haktan ayrı değil Türklüğün sesi;
Onun her emeli, arzusu haktır..
(...)

İshak Refet de kurtuluş için "mucize" sembolünü seçmiştir. Onun bu sembolü seçmesinin nedeni diğer şairlerle aynıdır. Türk milletinin topraklarını kaybetme ve esareti yaşama noktasına gelmesi, "Hasta Adam" olarak adlandırılan Osmanlı'yı, ardından artık yaşamadığı düşünülen ölü Türk milletini, kurtuluşun, özgürlüğün mümkün olmadığına inandırmıştır.

Samih Rıfat, “30 Ağustos 1338” isimli şiirinde zaferden önceki son günü ve en sonunda da zafer gününü “ Sarı Aslan, İntikam,Toplanış ve Bayram” başlıklı bölümlerle anlatmıştır.

“Sarı Aslan” başlıklı bölümde, Mustafa Kemal için “ Sarı Aslan” benzetmesini kullanan şair, Başkumandan’ın herkesi savaşa çağırdığını ve bu sayede vatanın kurtulduğunu,

(...)
Önde giden Sarı Aslan
Seslenecek bir kayadan
Onun “Yürü!.” dediği an
Doğacak bir kanlı şafak
Artık vatan kurtulacak
(...)

dizeleriyle, Türk askerlerinin bu çağrı üzerine “İntikam” duygusuyla nasıl bir araya geldiklerini, “Toplanış” isimli bölümün,

(...)
Kin kılıçtır, sığmaz kına
Kılış düşmandır kınına
Yürü asker, gir akına

Irmaklar kan olsun, aksın,
Vur, muzaffer olacaksın!

dizeleriyle anlatmıştır.

Şiirin son bölümü “Bayram” ismini taşımaktadır. Bu bölümde kurtuluşa bir adımda yaklaşıldığı anlatılmıştır. “Sarı Aslan” dan emir alan Türk askerinin harekete geçmesiyle Anadolu yerinden oynamış ve bir bayram havası içinde savaş başlamıştır.

Ürperdi genç Anadolu
Dağ, taş yalın kılıç dolu
Açıl ey şan, seref yolu!..
(...)
Yürüyelim hep beraber
Salalım dört yana haber
Bugün akın, yarın zafer!
(...)

Bir tarafta Mustafa Kemal' in çağrısıyla, bir tarafta atlıların sesiyle bir anda ürperen "genç Anadolu", Türk ordusunun akınlarına sahne olmuştur. Düşman peşinden koşmaya başlayan atlılar, onları Akdeniz'e kadar kovalamış ve sonunda Ankara'ya müjdeli haber ulaştırmıştır.

(...)
Meğer gelmiş savaş çağı
Sarı Aslan aşmış dağı
İste gülle sağınağı
Boşanıyor bulutlardan
Kurtuluyor artık vatan.
Yürü atlı, atını sür
Ankaraya müjde götür
Savaşının son günüdür
Güzel İzmir açtı kucak
Ayrılanlar kavuşacak!

Şükûfe Nihal Başar da "Bizim Destanımız" isimli şiirinde atalarından gelen çağrı üzerine pes etmeyip savaşmaya devam eden Türk ordusunun işgalden nasıl kurtulduğuna yer vermiştir. Başar, "mahşer günü" olarak nitelendirdiği işgal günlerinde, düşmanın süngüsünü canevinde hisseden Türk milletinin bir anda nasıl güç bulup canlandığını şu dizelerde kaleme almıştır:

(...)
Türk ölür mü, tarihi yaratan Türk ölür mü?
İnsanlığa ün veren ad yere gömülür mü?
Atalarımızın ruhu isyan etti bu işe:
"Öldürmeyin, ölün, son verin bu gidişe!"

Kurtar! Sesi gelince mezarların taşından,
Mavi bir ışık güldü, kutlu bir dağ başından…
Alaca bir karanlıkta yıldırım gürledi,
Dağların benzi attı, yerle gök sendeledi…
(...)

Anadolu halkı yenilgiyi kabullenmek üzereyken mezarlardan gelen atalara ait sesler onun soyunu ve geçmişini hatırlamasını sağlamış, atalarının sesine kulak veren halk, mücadelesine yeniden dört elle sarılmıştır. Tarihi yaratan Türklerin yenilmesi, ölmesi, yok olması mümkün değildir. Yenilgiyi Türk milletine yakıştıramayan ataları mezarlarından onlara bu gidişe son vermelerini emreder. Atalarının bu emri ile Türk milleti kendi benliğine döner. Şair, bu canlanmayı tabiattaki yansımasıyla anlatmaya çalışmıştır. Türk ordusunun kurtuluş yolunda attığı bu adım, mavi bir ışığın doğmasına, alaca karanlıkta bir yıldırımın gürlemesine, yerle göğün sallanmasına neden olmuştur. Atılan adım sadece Anadolu halkını değil, bütün Anadolu coğrafyasını etkilemiştir.

(...)
Şanlı Türk parçaladı dizindeki bağları,
Bir alev tufanile yandı Afyon dağları…
İntikam bir kasırga hışmile daldı yola,
Zehirli ejder gibi püskürdü sağa, sola…
Bu kuvvet, gönüllerden kuvvet alan bir hızdı,
Bu dava, bizim hayat, hak, namus davamızdı…
(...)

Ataları sayesinde gücünü hatırlayan Türk ordusu, kendisini engelleyen bağlardan kurtulmuş ve kasırga gibi kuvvetli intikam hırsı ile saldırıya geçmiştir. Bu kasırga hızını Anadolu insanının gönlünden almaktaydı. Anadolu halkı, "hayat, hak, namus davası" olarak kabul ettiği mücadelesini zaferle bitirmek için olanca kuvveti ile saldırıyordu.

Şükûfe Nihal de bu kuvvetin ve hırsın kaynağının iman ve cesaret olduğuna inanan şairlerdendir. Türk ordusu tüm olumsuzluklara rağmen bu iki önemli varlık karşısında Türk'ün gücünü dünyaya göstermeyi başarmıştır.

(...)
Hatası bu olmuştur bizi tanımıyanın:
Bir sırdır, cevherini dünya bilmez bu kanın…
Bizim ne toplarımız, ne hazinemiz vardı;
Yalnız imanla dolu, çelik sinemiz vardı;

Başar'a göre, Türk milletinin mücadelesi; herkesi şaşırtan sonucu ile ancak "mucize" olarak adlandırılabilir. Bu mucize, herkesin aklının donmasına ve dünya tarihinin değişmesine neden olmuştur. Savaşın Türkler'in lehine sonuçlanması "yeni bir çağın açılması" anlamına gelmektedir. Şükûfe Nihal, kurtuluş hikâyesinin bu mutlu ve önemli sonunu şöyle anlatmıştır.

(...)
Dağdan coşkun bir inan boşaldı bir sel gibi;
Türk çocuğu and içip birleşti bir el gibi…
(...)
Şimdi ümit yolları önümüzde açıktı,
Bir yığın kül altından adsız bir alev çıktı,
"Adatepe" üstünden aştı "Dumlupınar" ı;
Kaçana mezar oldu Akdeniz suları…
O gün dünya anladı Türk ne demektir, nedir?

Beş gün, beş gece süren bu cenk, bir efsanedir!
Bu mucize önünde akıllar donakalır;
Türk, çalınan malını alınca böyle alır..
O gün Dumlupınarda bir tarih kapanarak,
Yeni bir çağ açıldı güneş gibi yanarak…

Güzide Sıtkı da kurtuluş hikâyesini şiire konu etmiş şairlerden biridir. Onun bu hikâyeyi anlatmak için seçtiği yol soyut bir görüntü yaratmak olmuştur. Şairin yarattığı bu görüntüde düşman ordularının yerini "dalgalar", Türk ordusunun yerini "ırmaklar" almıştır. Dalgalar ile ırmakların mücadelesi ve ırmakların galibiyeti "Ana Yurda" başlıklı şiirin şu dizelerinde anlatılmıştır.

(...)
O zaman orta yurtta kaynıyordu kaynaklar
Birkaç ayın içinde doldu coşkun ırmaklar
Boşaldılar sahile hücum edip akmağa
Önlerine her çıkan maniayı yıkmağa

Küçük, büyük subaşı doğruldu bu ırmağa
Ecdadı yenilmeyen Türk yurdunu kurmağa
Koca nehir akarken milyonlarca kuvvetle
Sanıyordu görenler koca demir bir kütle
(...)

Güzide Sıtkı, düşman ordularını "dalgalar", onların Anadolu üzerindeki emellerini de "yut-" şeklinde imajlaştırmıştır. Dalgaların her biri-bunlar çeşitli devletlerdir- Anadolu'yu yutmak yani ele geçirmek için uğraşmaktadırlar. Ancak onların bu uğraşları boşa gitmiştir. Çünkü Anadolu'nun ortasında bir savunma hareketi başlamıştır.

Anadolu halkının kurtuluş hikâyesinin başlangıç yeri Orta Anadolu'dur. Şair bu bölgede Mustafa Kemal önderliğinde başlayan toplanmayı "kaynakların

kaynaması"na benzetmiştir. Dalgaların hızını ve gücünü gören Anadolu halkı, kendi içinde bir güç oluşturma gayretine girmiştir. Bu gayret birkaç ay içinde sonuç vermiş, kaynaklar coşkun birer ırmak hâlini almıştır. Bu ırmağın amacı "sahil" e yani "İzmir" varıp Türk yurdunu yeniden kurmaktır. Bu amaçla akmaya başlayan ırmak, kısa sürede kuvvetlenmiş ve önüne çıkan her engeli aşarak kurtuluşa ermiştir. Şair, bu hikâyedeki en önemli rolü Anadolu halkına vermiştir. "Coşkun ırmaklar, milyonlarca kuvvetle akan nehir", Anadolu halkının görevini tam anlamıyla yerine getirdiğini göstermektedir. Kurtuluş ışığını gören Anadolu insanı, inancı sayesinde "demir kütle" ye dönmüş ve savaşın kahramanı olmuştur.

Hamdi Gökalp, "Kurtuluş" isimli şiirinde Anadolu'nun işgal günlerini "karanlık, sisli ve dumanlı" olarak tasvir etmiş, artık o kara günlerden iz kalmadığını söyledikten sonra son dörtlükte de karanlığın, sisin, dumanın dağılış nedenine değinmiştir.

(...)
Yıkıl düşman yıkıl! Bu yerler yasak1
Sana bu memleket olamaz tutsak!
İstersen ateş ol, her tarafı yak!
Kalplerde yıkılmaz bir iman vardır!!!

Şaire göre, tutsaklığı asla kabul etmeyen Türk milletinin düşmanı topraklarından atması kalbinde taşıdığı iman gücü sayesinde olmuştur. Düşman ordularının, Anadolu topraklarında, her tarafı ateşe vererek ilerlediği herkesçe bilinen bir gerçektir. Şair, şiirin izleğini, bundan hareketle kurmuştur. Düşman orduları ateş olup her tarafı yaksalar da Türk insanının kalbindeki imanı yok etmediği için zaferin sahibi Türkler olmuştur.

Hamdi Gökalp, iman ile kazanılan zaferi, bir başka şiirinde "bahtiyarlık" olarak işlemiştir. Ulu kumandan, memleketi, ufkunu saran dumandan kurtarmış ve her bir Türk insanının kalbine bahtiyarlık aşılamıştır. Anadolu halkının bugünkü mutluluğunun nedeni 1922 yılında kazanılan zaferdir.

(...)
Eser bırakmadı ulu kumandan
Memleket ufkunu saran dumanlar!
Sana aşılandı ta o zamandan
Kalbinde duyduğun bu bahtiyarlık!

Orhan Seyfi, "Gönülden Sesler" eserindeki "Hasta Adam" isimli şiirinde, Anadolu'nun mutlu günlere nasıl kavuştuğunu Osmanlı Devleti için "hasta adam" benzetmesinin kullanıldığı yıllardan başlayarak anlatmıştır.

Kalmamış bir damla kan yanağında,
Yatağa düşmüştü gençlik çağında.
Vücudu bir yığın kemikle deri,
Büsbütün sömüştü gözünün feri.
Uzayan hayatı bir uzun gamdı,
Adı bir asırdır "Hasta Adam"dı.
(...)

18. yy.'da Osmanlı'nın durumu, ölümle pençeleşen hasta bir insandan farksızdır. Yatağında ölümü bekleyen bu insanın yanağında bir damla kan kalmamıştır. Vücudu bir deri bir kemikten ibarettir. Gözündeki yaşam ışığı sönmüştür. Şair, Osmanlı'nın son günlerini hasta adam profili ile kaleme almıştır. Osmanlı'nın yıkım günlerini hasta bir adamın yataktaki tükenmiş hâline benzeten şair, bu duruma inanmakta da güçlük çekmektedir. Bir zamanlar Altay'ı aşıp gelmiş, Çin' e korku salarak Çin Seddi'nin yükselmesine neden olmuş, Akdeniz'i avucuna almış, Tuna'ya kadar uzanmış bu devletin çökmesi şaşırtıcıdır. Şaşırtıcı olan bir diğer durum ise, Türk milletinin, kurtuluş için hiçbir ihtimalin kalmadığı anda yeniden doğmasıdır. Şair, şiirin gelişme bölümünde Anadolu'daki mücadeleyi, sonuçta yeni kurulan devleti anlatmıştır.

(...)
Can çekişiyordu zavallı hasta;
Yoktu hiç, kurtuluş için ihtimal.
Göründü yeniden Mustafa Kemal!
(...)
Hastayı yataktan gene kaldırdı,
Yeniden düşmana karşı saldırdı.
(...)

Kurtuluş ümidinin ışığı, Mustafa Kemal ile yeniden görünmüştür. Mustafa Kemal, gönlündeki inançla hastayı ayağa kaldırmayı ve düşmana karşı savaşa hazır hâle getirmeyi başarmıştır.

(...)
Değildi hasmının kuvvette dengi,
Başladı kemikle çeliğin cengi,
Bileği süngüydü, bağrı siperdi.
Göğsünü arslanca düşmana gerdi.
Bir asker kesildi kanayan eti,
Hiddeti arttıkça arttı kuvveti.
Döğüştü en asil bir heyecanla,
Söndürmek istedi ateşi kanla.
Nihayet düşmanın geldi eceli,
Ağustos otuzda kırıldı beli.
(...)

Anadolu halkının kurtuluş mücadelesi, kuvvetçe kendinden çok daha güçlü olan düşmana karşı olduğu için zor geçmiştir. Bir tarafta çelikten silahları olan düşman ordusu, bir tarafa ise fizikî gücünden başka hiçbir silahı olmayan Türk halkı vardır. Bu askerin silahı, bileği ve bağrıdır. O, bunlarla savaşa girmiştir. Bu, Türk askerinin cesaretinin boyutunu ortaya koymaktadır. Türk askeri imkânlarının sınırlı

olmasına rağmen savaştan kaçmamış ve 30 Ağustos'da düşmanı yok etmeyi başarmıştır.

(...)
Bu müşkül cengi de Türkler kazandı.
Unutturdu Hasta dünkü halini,
Tanıttı dünyaya istiklâlini.
Kalmadı ne hasta, ne de hastalık,
O sözler maziye karıştı artık.

30 Ağustos gününü kurtuluş günü olarak şiirleştiren Münir Müeyyet Bekman, bu önemli güne "bir tarihin bittiği, bir tarihin doğduğu" gün şeklinde çok önemli bir sıfat yüklemiştir. Bu tarihte neler yaşandığı, kurtuluşun nasıl gerçekleştiği "30 Ağustos" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

(...)
Bugün gökler yarıldı, toprak ağzını açtı
Kan fışkırdı havaya bulutlar köpük saçtı.
Bugün sarsıldı cihan, yıkıldı temelinden
Ölü bile irkildi, kımıldadı yerinden
Bugün bitti bir tarih, bir tarih bugün doğdu
Bugün çarpan yürekler, hırsları kanla boğdu…
Asırların yüküyle sırtını ezenlerden
Ulus, bugün kurtuldu kanını emenlerden.
(...)

Türk tarihinin en önemli günlerinden biri olan 30 Ağustos'u, 30 Ağustos 1934 tarihli, "30 Ağustos" isimli şiiriyle yeniden yaşatan şairlerden biri de İbrahim Şevki'dir. Şevki, bu şiirinde Anadolu halkının kurtuluş gününe kadar neler yaşadığına da değinmiş ve ardından yaşanan zafer sevincini dile getirmiştir.

(...)
Sevgisinden yoksul kalmış, devlet eksini
Yılanlara dar gelmişti o gün saltanat ini!...
Dizlerine kapanırken yedi ülke, dört bucak,

Kim derdi ki Türkler yeni baştan bir çağ açacak!
İşte o gün doğmuştu parlak bir ön güneşi;
Tarihlerde bulunur mu böyle günün bir eşi?.

Dönemin etkili kalemlerinden biri olan M. Hulusi Dosdoğru da bu mutlu günü şiirine konu etmiş ve 30 Ağustos için çeşitli tanımlamalar yapmıştır: Anadolu'ya göz koyan ulusu boğma günü, Atatürk güneşinin ülkemizde düğünü, eşsiz çağlayışın başladığı gün, budunların ürktüğü, yılların övdüğü iz.

Anayurda göz koyan ulusu boğma günü,
Atatürk güneşinin ülkemizde düğünü..
Yeğitlerin kaniyle yıkandı mutlu taşlar,
Eşsiz çağlayışımız acunda bugün başlar..
(...)

Türk milleti, 30 Ağustos günü sadece bir zafer kazanmamış, öldüğü sanılmasına rağmen yeniden doğmuştur. Her anlamda yeni bir doğum olan bu zafere sadece Anadolu halkı değil tabiat da çok sevinmiştir. Anadolu halkının savunmaya geçmesiyle yıldızlar yerlerinden düşecek, yanardağlar fışkırıp dövüşmeye başlayacak hâle gelmiştir. Şair, gerçekte parlaklığı nedeniyle sürekli titriyormuş gibi görünen yıldızları, zaferle çoşkusuyla heyecandan düşecekmiş gibi titreyen insana benzetmiştir. Yanardağlar da, aynı heyecanla patlayacak hissi vermektedir şaire.

(...)
Öyle sarstık yer-göğü, yıldızlar düşecekti:
Yanardağlar fışkırıp gece dövüşecekti…

Vahde Başaran, " Mutlu Sana" isimli şiirinde Millî Mücadele sonucunda varılan mutlu sonu Anadolu insanıyla paylaşmıştır.

Neye benzin sarardı? Neye gözlerin doldu?
Arkadaş senin de bağrın acıyla dolu?

Sil artık göz yaşını bu yurtta devrim oldu,
Bildiğin vasıflardan kurtuldu Anadolu..
(...)

Arkadaş mutlu sana bu yurdun evlâdısın.
Yarınki tarihlerin mütemadi yadısın..
Devrimler yol alırken hiçbiri arkasına,
Tutulma sen mazinin o kapkara yasına..

Mehmet Baha'nın "Güneş Doğarken!" isimli şiirinde mutlu son ile biten uzun mücadele yılları üzerinedir. Şair, Anadolu'da karanlığın sona erişini ve güneşin nasıl doğduğunu anlatmıştır.

(...)
Türkler öldü artık diyordu dünya
Parçaladılar bu anarşiyi, gûyâ,
Kendi yurdumuzda olmuştuk parya;
Her yere yabancı bayrak astılar,
Bizim bayrağımıza kinle bastılar,
(...)

Anadolu'nun içinde bulunduğu durumu özetleyen bu beşlik, yaşanılanların ne kadar acı olduğunu göstermektedir. Türklerin yok olduğunu düşünmeye başlayan dünya ülkeleri, Anadolu insanını kendi yurdunda parya gibi yaşamaya mecbur bırakmış, kendi bayraklarını Anadolu semalarında dalgalandırmaya başlamışlardır. Şaire göre, bu durum "mahşer havası"ndan farksızdır. Anadolu toprakları içinde yaşanan bu kırıcı olaylar Türk milletinin bir araya gelmesini, yaşananlara tek vücut olarak karşı koymasını sağlamıştır.

(...)
Biz o milletiz ki silahı yokken,
Sığınacak tek bir penalu yokken,

Hatta ümit veren Allahı varken,
Zulmetleri tutup ışık yapmıştık.
Yoklukları alıp varlık yapmıştık.
(...)

Mahşer günü bir araya gelen Türk milleti, elindeki tek silahı olan Allah inancı sayesinde düşmana karşı koymayı başarmıştır. Türkler'in karanlıkları aydınlığa, yokluğu varlığa dönüştürmesinde en büyük pay, onların inançlı yüreklerinindir. Anadolu halkının her bir bireyi, kadını, erkeği, çocuğu, yaşlısı hepsi bu inançla kendilerine düşen görevi, tırnaklarla siper kazarak, kanlarıyla tarih yazarak yerine getirmişler ve alın yazısını bozarak dünyaya ders vermişlerdir. Tüm bu çabaların sonucu, Türk milletinin kendine ait toprağını, özgürlüğünü ele geçirmesidir.

(...)
Kadınlar sırtında gülle taşırdı,
Erkekler topları elle taşırdı,
Çocuklar dedelerde savaşırdı
Bir hayat mal olmuş siperler vardı
Eceli yıldırmış askerler vardı.

Tırnaklarla siperler kazanlar biziz,
Tarihi kanla yazanlar biziz;
Alın yazısını bozan biziz,
Tabiî alt ettik, dünyayı yendik
Dünyada beğendi bizde beğendik.

8.1.4. Kurtuluşun sahibi Dumlupınar

Atatürk Dönemi'nde şiir yazan şairler, Dumlupınar'ın bu önemli rolünü onun için çeşitli imajlar yaratarak anlatmışlardır. Böylece bu toprakların Türk milleti için ne ifade ettiği daha etkili kaleme alınmıştır.

Samih Rifat, Dumlupınar'ın nasıl bir yer olduğunu, "Asker Koşması" isimli şiirinde Türk askerinin ağzından şöyle anlatmıştır:

(...)
Aç, çıplak savaştık tipide, karda,
Kartallar avladık sarp kayalarda,
Sakarya önünde Dumlupınarda
ULU GAZİmize imtihan verdik.

Dumlupınar, her şeyden önce, Türk milletinin var olma yolundaki zorlu mücadelesinin sınav yeridir. Bu tarihî gerçeğin farkında olan Samih Rifat, Dumlupınar için "imtihan yeri" imajını seçmiştir. Yenilgiyi tüm ağırlığıyla yaşayan Türk ordusu elinde avucunda ne varsa kaybetmiş, aç ve çıplak kalmıştır. Bu olumsuz şartlarda mücadelesini devam ettiren Türk askerinin bu sınavdan geçmesi imkânsız gibidir. Ancak Türk askeri sınavı başarmayı kafasına koymuştur. Çünkü onun karşısında tüm inancı ve gücüyle sapasağlam duran bir komutan bulunmaktadır. Şairin, Ulu Gazi sıfatını yakıştırdığı Mustafa Kemal, Türk askerine kararlığıyla destek vermiş ve Türk ordusu bu zor sınavı alnının akıyla geçmeyi başarmıştır.

Ali Hadi Okan da "Hedef Akdeniz!" isimli şiirinde, Dumlupınar'da savaşın başlangıç günlerinden söz etmiştir. Dumlupınar, Gazi Mustafa Kemal'in Anadolu'nun kurtuluş seyrini belirlediği yerdir. Bu nedenle Ali Hadi, Dumlupınar için "meşale" imajını seçmiştir. Dumlupınar'da başlayan kurtuluş hikâyesinde Türk ordusunun silahı imanı, ona yol gösteren ise Dumlupınar toprağıdır. Burada yanan meşale daha sonra tüm Andolu'yu gezerek zafer ateşinin yanmasını sağlamıştır.

(...)
Bir gündü nihayet başımız göklere değdi
Türk oğlunun azmiyle cihan Türke başeğdi
İman yolumuz Dumlupınar meş'alemizdi
Gazi buradan kurtuluşun seyrini çizdi.

1922 yılı zafer güneşinin Dumlupınar üzerinden Anadolu'yu aydınlamaya başladığı yıldır. Dumlupınar, zaferin ardından yaşattıklarıyla da şiirlere konu olmuştur. "Zafer çeşmesi, tunç abide, bir tarihin kapandığı yer vb." Dumlupınar'ın zaferdeki payını anlatan imajlar olarak dikkat çekmektedir.

Yahya Saim, "Vatan" isimli şiirinde Dumlupınar için "anne vatana güneşin doğduğu yer" imajını seçerek onun, Anadolu'nun kurtuluşunun başladığı toprak olması sebebiyle önemli olduğunu anlatmak istemiştir. Şair, kurtuluş sabahı yaşananları şöyle dizeleştirmiştir:

(...)
Bir penbe sabah oldu bugün Dumlupınarda.
Al bayrağı bir şal gibi üryan bele sarda
Göster o güzel çehreni göklerde, sularda.
Elbet kalacak haşre kadar böyle karada:
Aşkınla sabah oldu bugün Dumlupınarda..

Zaferin ilanıyla gökyüzündeki kara renk dağılmış ve şairin anne vatan dediği Anadolu'nun üzerini penbe renk kaplamıştır. Şaire göre, bu anın yaşanmasının en büyük nedeni Türk milletinin vatanına duyduğu aşktır. Onun aşkıyla Dumlupınar'da sabah olmuştur. Şairin bundan sonraki isteği, yıllarca gizli kalmış, tanınmamış Anadolu'nun güzel çehresi herkese göstermesidir. Gökler, sular her şey Anadolu'nun güzelliğini ve gücünü fark etmelidir.

Dumlupınar'a, arka planında kurtuluş hikâyesi olan bir imajı da M. Ş. Menekşeoğlu seçmiştir. Şair, Mehmetçik üzerinde yazdığı "Dumlupınar yolunda" isimli şiirinde kurtuluşun mimarları olarak Mehmetçik ve Dumlupınar'ı göstermiş ve Dumlupınar için "zafer çeşmesi" imajını kullanmıştır.

Coşkun denizleri andırdı kara ,
Akın var her yerden Dumlupınar'a

Yurdun her bucağı ona bir adım..
Kim derse ki eğer "aşka susadım…"

Gelir, bundan içer, hem kana kana;
Taze arzularla döner Vatana.

Dumlupınar, o bir Zafer çeşmesi;
Mehmedin kalbinden duyulur sesi;
(...)

Şair, "zafer çeşmesi" ile, Dumlupınar'ın Anadolu toprağına yaşattığı mutlu günleri ve bu günlerin sular gibi her daim süreceğini anlatmaya çalışmıştır. Dumlupınar'a gelen her Türk burada vatan aşkının heyecanını duyacak ve burada edindiği "taze arzu"larla Anadolu'daki zafer sevimcinin bitmemesi için uğraşacaktır.

Dumlupınar'ın bu önemini bilmemek ya da unutmak mümkün değildir. Çünkü Dumlupınar, etrafında verilen büyük savaşlar nedeniyle akıllardan hiç çıkamayacak izler bırakmıştır. Mehmet Emin, bunu "Mustafa Kemal Zafer" isimli şiirinde etkili bir dille anlatmıştır.

(...)
İnönü, Sakarya ve Dumlupınar…
Bunlarla mağrur ol sen ey muzaffer!
Ölümün yonttuğu bu yalçın taşlar
Târih'e dikilmiş tunç âbideler!..
(...)

Şair, Anadolu'daki en zorlu savaşların yapıldığı hepsinden de Türk ordusunun galip çıktığı topraklar için "tunç abide" demiş ve böylece bu noktaların hiçbir zaman unutulmayacağının altını çizmiştir.

Şükufe Nihal de " Bizim Destanımız" isimli şiirinde aynı konuya değinmiştir. Kurtuluş Savaşı'nı adım adım anlatan şair, Dumlupınar'da kazanılan zaferin her daim hatırlanacağını, Dumlupınar için "bir tarihin kapandığı yer" diyerek anlatmaya çalışmıştır.

(...)
O gün dünya anladı Türk ne demektir, nedir?
Beş gün beşgece süren bu cenk, bir efsanedir!.
Bu mucize önünde akıllar donakalır;
Türk, çalınan malını alınca böyle alır..
O gün, Dumlupınarda bir tarih kapanarak,
Yeni bir çağ açıldı güneş gibi yanarak…
(...)

Yeni bir çağın açılmasında önemli bir rol oynamış Dumlupınar, daha sonraki yıllarda da Türk milletine güç kaynağı olmuştur. Münür Müeyyet Bekman da "Yürüyüş" başlıklı şiirinde Dumlupınar'ın savaştan sonraki bu rolü üzerinde durmuştur. Şaire göre Dumlupınar "Anadolu halkına güç ve hız veren bir kaynak"tır.

(...)
İnkılâba bağlıyız toprakta bir kök gibi
Cumhuriyet aşkıdır kafamızın sahibi.
Esir ettik zamanı bir yıl oldu asırlar
Hergün daha yeniyiz, her hız bir Dumlupınar.
(...)

Türk milleti, ülkesinin kalkınması için gerekli olduğuna inandığı inkılâplara vatanı gibi bağlanmış, bu sayede inkılâplar peşpeşe uygulamaya geçirilmiştir. Şair bu sürecin tahminden daha hızlı oluşunu, "asırların bir yıla esir edilmesi" şeklindeki

imajla anlatmıştır. Asırlar sürmesi beklenen yenilikler öyle hızlı gerçekleştirilmiştir ki sanki asırlar bu süreci yaşamaya mahkûm edilmiştir. İnkılâpların hızla yapılmasındaki en büyük etkenlerden biri de Dumlupınar'dır. Dumlupınar, Türk milletini özgürlüğüne kavuşma yolunda nasıl güç verdiyse çağdaşlaşma yolunda da aynı gücün ve hızın kaynağı olmuştur. Bu ifadelerden de anlaşıldığı üzre Dumlupınar hiç unutulmaycak bir destan yaratmış ve bu destandaki rolüyle hiç tükenmeyecek bir kaynak yaratmıştır.

8.2.Türk Askeri

En temiz, en güzel insanlık onda,
Gerekli aydınlık, karanlık onda,
Tarihler boyu kahramanlık onda,
Mehmetçik ölür, meçhul asker olur.
Cahit Sıtkı Tarancı, Mehmetçik

Türk milletinin yaşayış tarzının doğurduğu sonuçlardan biri de Türk teşkilat sisteminde askerliğe meslek gözüyle bakılmamasıdır. Çünkü Türk milleti her bir ferdinin asker olarak doğduğu inancına sahiptir. Türk milletinin bu inancı, Türk ordu sisteminin oluşumunda ve şekillenmesinde en önemli etken olmuştur. Sonuçta Türk ordusu dünya tarihinde üstünlükleri ile ön plana çıkmıştır. Türk ordusuna üstünlük niteliği kazandıran bu bakış açısının, Türk ordusu ile diğer bütün yerleşik ve orman kavimlerinin orduları arasında yarattığı farkları İbrahim Kafesoğlu şöyle anlatmıştır:

" 1. Türk ordusu 'ücretli' değildi. Diğer milletlerde askerî kuvvet çoğunlukla, para ile tutulan kimselerden teşkil edilirken, Türklerde ordu devletin tabiî savunma gücü sayılırdı.

2. Türk orduları daimî idi. (zira kadın-erkek, yaşlı-genç herkes ve her an savaşabilecek durumda olup, bu, bozkırın en tabiî hayat tarzı icabı idi.) Türklerin sporları, eğlenceleri ve avlanmaları bile askerî egzersizler niteliğinde idi.

3. Türk orduları temelde süvarilerden kurulu idi, yâni atlı kuvvetler yanında yer alan ve daha ziyâde yardımcı olarak iş gördürülen "yaya"lar sayıca da pek azdı (diğer milletlerde ise orduları piyade birlikleri meydana getirirdi. Süvarilik oralara Türk tesiri ile sonradan girmiştir). Bundan dolayı da Türk ordularının yetiştirilme tarzı, hazırlık eğitimleri ve muharebe taktikleri yabancılarınkinden tamamen farklı idi."(Kafesoğlu, 1995:269-270)

Taha Toros'un "Yurdumun Destanından" isimli şiirindeki

(...)
Burada her Er bir taşa dokunsa mermer olur,
Burada her doğan çocuk bir kahraman er olur..
(...)

dizeleriyle, E. Hatunoğlu'nun "Vatanım" şiirindeki

(...)
Türk erleri türedikten beri akıncı erdir.
Biz cihana hâkim onbin yıllık erleriz.

dizelerinden ve Emrullah Ültay'ın "Köyümün Türküsü" şiirinin

(...)
Her evde bir er yaşar, her obada bir yiğit
(...)

dizelerinde ifade ettiği gibi Türk milleti, asker olmayı âdeta yaradılışının bir nedeni gibi kabul etmektedir. 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde Türk askerine önemli bir yer ayrılmış olması bu düşünceye olan bağlılığın ispatı gibidir. Ayrıca bu şiirlerde, askerliğin nasıl bir görev olduğunun anlatılması da Türk milletinin fikrini sağlamlaştırmıştır.

Nihal Atsız, "Asker Kardeşlerime" isimli şiirinde her biri doğuştan asker olan Türk gençlerine askerliğin Türk milleti için ne demek olduğunu ve askerlerin nasıl davranması gerektiğini kaleme almıştır.

Atandan kalmış olan kılıcı iyi bile,
Onu bütün gücünle vuracaksın çağında.
Savaş.. bunun tadını ey Türk sen bulamazsın
Ne sevgili yanında, ne baba ocağında,
(...)

Şair, şiirine askerliğin Türk milletinde nesilden nesile geçen bir meslek olduğunu söyleyerek başlamıştır. Dönemin gençliği öncellikle bunu ve atasından kalan kılıcın önemini iyi anlamalıdır. Fıtratında savaşçı ruhu olan Mehmetçik, çağa damgasını vurmak zorundadır. Bunun için de yapması gereken ilk şey atasından kalan kılıcı bilemektir. Mehmetçiğin bilmesi gereken ikinci şey ise, savaşın, onun için, geçmişten bu yana en zevkli uğraş olduğudur. Nihal Atsız, şiirin ilk dörtlüğünde Türk askerini bu konuda uyarmıştır. Türk askerinin hayatı savaş meydanlarında güzeldir. O, savaşırken duyduğu hazzı ne sevgilisinin ne de anne ve babasının yanında bulabilir. Onun kalbi sadece savaş meydanlarında atabilir.

Mehmetçiğe askerlikle ilgili nasihat verenlerden şairlerden biri de Fevziye Abdullah'tır. Fevziye Abdullah, "Mehmetçiğe" isimli şiirinde, bir Mehmetçiğin askerliğe başladıktan sonra yapması gerekenleri söyler.

(...)
Artık köyün silindi tatlı bir ümit gibi,
Unut kendi tarlanı, hatırlama yuvanı;
Unut, kapansın kalbin paslı bir kilit gibi;
Anahtarı bir kurşun olsa da yok ziyanı.

Şaire göre, Mehmetçiğin yapması gereken ilk şey geride bıraktıklarını, köyü, tarlayı, eşi, evladı unutmaktır. Çünkü savaşta bu varlıkların neden olacağı

duygusallığa yer yoktur. Mehmetçik, kalbini "paslı bir kilit"le kapatmalıdır. Şair, "paslı kilit" imajını seçerek Mehmetçiğin kalbinin bir daha hiç açmamak üzere kapaması şartını vurgulamıştır. Mehmetçik ne savaşa giderken ne savaş esnasında ne de savaştan sonra bu duygusallığı yaşamalıdır.

Atatürk Dönemi Türk şiirinde, yukarıdaki örneklerden farklı olarak, Anadolu halkının askere olan sevgisini, saygısını ve minnetini ortaya koyan şiirler de yazılmıştır. Dönemin şairleri, şiirleriyle sadece bu duygularını dile getirmekle kalmamışlar, Türk askerinin üstün meziyetlere sahip olduğunu söyleyerek Anadolu'nun kurtarıcısı olan Türk askerini yüceltmişlerdir.

Dönemin en aktif şairlerinden biri olan Haşim Nezihi Okay, Mehmetçiğin, Türk milleti ve Türk tarihi için ne demek olduğunu "Mehmetçik" isimli şiirinde her yönüyle anlatmıştır.

İman dolu bir âbidesin, bir koca sedsin,
Tarih seni söyler sen ezelsin, sen ebedsin
(...)

Haşim Nezihi, Mehmetçiğin dünyayı nasıl alt ettiğini anlatırken öncelikle onun iman dolu kalbine dikkat çekmiştir. Mehmetçik hiç vazgeçmediği imanı sayesinde düşmanlarına set çekerek karşı koymayı başarmış ve bu sayede adını dünya tarihine hiç silinmemek üzere yazdırmıştır. Mehmetçiğin adı ezelden beri vardır, ebede kadar da var olacaktır. Şair, Türk askerinin bu özelliğine şiirin daha sonraki dizelerinde de temas etmiştir.

(...)
Bir hamlede bir şimşek olup ufka gerildin
Süngünle nihayet koca bir tarihi sildin
(...)

İnancı, cesareti ve gücüyle bir şimşek gibi etkili olan Mehmetçik, somut tek silahı olan süngüsü ile tarihin akışını değiştirmeyi başarmıştır. Şair, askerin soyut

gücü ile somut gücü arasındaki tezatlıktan yararlanarak Mehmetçiğin zor/imkânsız bir şeyi başardığının altını çizmiştir. Şiirin devamındaki şu dizeler de onun bu fikri üzerinedir:

(...)
Süngünde parıldar vatanın toprağı yer yer
Azmin nice bin yıl koca dünyayı sürükler.

Haşim Nezihi, Mehmetçiğin üstün meziyetlerini, onun sarsılmayan imanı ve bu iman ile dünyayı arkasında sürükleyeceği gerçeğinden hareketle anlatmıştır. Şaire göre bu gerçeğin değişmesi imkânsızdır.

Mehmet Mesih ise, "Kurtaranlara" isimli şiirinde İstanbul'u ve Anadolu'yu kurtararak tarihi değiştiren Türk ordusunun zaferini ve Türk milletinin askere olan minnetini anlatmıştır. İstanbul ve Anadolu düşman eline geçmek üzereyken son gücünü toplayan Türk ordusu savunmaya geçmiş ve düşmanı, "engine dökerek" etkisiz hâle getirmeyi başarmıştır.

İnerken İstanbul, öksüz yurdunuz,
Düşmanı kalbinden öcle vurdunuz!
Engine dökünce geri durdunuz:
Zaferden bin cihan, ka'le kurdunuz!
(...)

Şair, İstanbul'un düşman ülkelerin eline geçmek üzere oluşunu "inmek", Türk ordusunun düşman askerlerini yurttan atışını ise "engine dökmek" fiiliyle anlatmıştır. İstanbul işgal altında, Anadolu ise "öksüz"dür. Bu duruma göz yummak istemeyen Türk askeri ümitlerin tükendiği anda karşı saldırıya geçmiş ve âşık olduğu yurdunu geri almayı başarmıştır. İçindeki öç alma duygusundan kuvvet bulan Türk askeri, düşmanı sonsuza dek topraklarından uzaklaştırmıştır. Şair, bunu, düşmanın engine döküldüğünü söyleyerek anlatmıştır.

Türklerin bu başarısı, onların zaferden bir kale kurmalarını sağlamıştır. Çünkü Türk milleti, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra yurdunu tamamen emniyet altına almayı başarmıştır. Artık onu, kahramanlıkla ve zaferle ördüğü bu kale koruyacaktır.

(...)
Kahraman namı pek küçüktür size;
Vardınız görünen bir nurlu ize;
Açtınız mübarek ülkeler bize;
Zaferden bin cihan, kal'e kurdunuz!
(...)

Türk ordusu, bazen yaşadığı toprakların konumu nedeniyle bazen de yeni yerler ele geçirmek için pek çok savaşta taraf durumunda kalmış ve bu durumdan çoğu kez galip taraf olarak ayrılmıştır. Türk ordusu, kazandığı zaferlerle "bir dünya ve bu dünyaya ait bir kale" kurmuştur. Şairin kullandığı bu benzetme, Türk askerinin güçlü ve iyi bir savaşçı olduğunu göstermektedir.

Halide Nusret Zorlutuna da "Süvarilerin Şarkısı" isimli şiirinde Türk askerinin iyi bir savaşçı niteliğine sahip oluşundan söz etmektedir. Zorlutuna, süvarilerin ağzından kaleme aldığı bu şiirinde, Türk askerinin gücünü, rüzgârlarla yarışarak, şimşeklerden hız alarak savaştığını söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

(...)
Biz Türk süvarisiyiz: İyi bak, iyi tanı!
Rüzgârlarla yarışır hücumlarda atımız.
Yakarız yurdumuza kem gözlerle bakanı
Şimşeklerden hız alır çelik mızraklarımız.

İbrahim Alâettin, "Çanakkale İzleri" isimli eserinde Çanakkale Savaşı'nı anlatırken kahraman Türk askerinin ne gibi meziyetleri taşıdığını kaleme almıştır. Bu doğrultuda, Türk askerinin en büyük silahlarından biri olan "inanç"ı ve "inançlı Türk askerleri" ni "Türk Askerleri" isimli şiirinde şöyle anlatmıştır:

(...)
Ümidi, hayali bırakmış engine,
Kendini vermiş bu yolun ahengine,
Aldırmaz cihanın değişen rengine.
Göğsünde bir kalbi var ki Kuran gibi.

Türk askeri, yüzyıllarca kendilerine ait olan toprağı başkasına vermemek için mücadele içinde olmuştur. Bu süreçte onun en önemli silahı yurt aşkı ve inancıdır. Tanrısına, ülkesine, insanına ve geleceğine dair inancı Türk askerine güç vermiştir. O, bu sayede vatanından vazgeçmemiş, haricinde olan şeylere karışmayarak yalnızca vatanıyla ilgilenmiştir. Ümitle, hayalle değil, gerçeklerle haşır neşir olan Türk askeri, Kur'an'a benzeyen kalbi sayesinde mücadelesinde başarılı olmuştur. Şair, Türk askerinin inançlı olduğunu, onun kalbini Kur'an'a benzeterek dile getirmektedir. Kalbindeki duygunun, fikrin her biri Kur'an'ı Kerim'deki yazılar gibi kutsal ve değişmezdir. İbrahim Alâettin, insan kalbindeki duygular ile Kur'an arasında ilişki kurarak Türk askerinin inancının köklü ve samimi olduğunu göstermiştir.

Türk askerinin bilinen en önemli özelliklerinden biri de onun insani yönünün kuvvetli oluşudur. Düşmanına bile merhametle yaklaşan Türk askeri kendisi ile özdeşleşen bu özelliği ile şiire konu olmuştur.

Şiirlerinde savaş sahnelerini her türlü ayrıntısıyla çizmeyi başaran İbrahim Alâettin Gövsa, "İnsanlık Aşkı" isimli şiirinde savaş meydanında yaşanan bir olaya yer vermiştir. Bu olayın kahramanı Türk askeri ile esir düşmüş Fransız askeridir. Hikâyenin anlatıcısı, savaş yerinde yaralı koğuşunu gezerken Türk askerlerinin içinde esir düşmüş bir asker görür. Bu, bir Fransız askeridir. Bu asker, hiç bilmediği Çanakkale'ye savaşa gelmiş ve esir düşmüştür. Şairin merak ettiği şey, onun Türk askerleri arasında rahat olup olmadığıdır. Türk askerinin merhametli oluşuna dikkat çekmek isteyen şair, ona şu soruyu yöneltir:

(...)

Sergüzeşti daha uzundu fakat
Kısa kesip ona sorduk ki: rahat

Ediyormu bu yabancı ellerde.
Dedi: her şey iyi, lâkin ilerde

Yatan birgün komşuluktan bıkarsa,
Ben uyurken boğazımı sıkarsa

Diye girmez gözlerime uyku.
İri bir türk yanındaki o korku,
(...)
İçimizden biri sordu söze tutup askeri
-Yanındaki Fransıza kinin var mı hemşeri?

Kuvvet ile tevekkülü her halinde toplayan
O tabiî ki vekariyle cevap verdi kahraman:

A efendi, bırak düşkün garibi,
Bizim gibi o da gönül sahibi.
(...)

Şair, sorduğu soruya karşılık istediği cevabı almıştır. Kuvvet ile tevekkülü her hâlinde toplayan Türk askeri esir düşen Fransız'ı "düşkün bir garip" olarak kabul etmiş ve ona kin gütmediğini, onu da bir gönül sahibi kabul ettiğini söylemiştir. Bu cevap karşısında mutlu olan ve duygulanan şair, Türk insanının karakteristik özelliğine şu dizelerle vurgu yapmıştır:

(...)
Sensin ey Türk âleminin en saf ırkı,
İnsanlığın en samimî âşıkı…

Türk askeri, en çok da onurlu bir hayat sürebilmenin mücadelesini vermiştir. Savaş meydanları, onun bu mücadelesinin en yakın tanıklarından biridir. Türk askeri savaşırken sadece vatanını koruma amacında olmamıştır. Onun için korunması gereken en önemli değerlerden biri de Türk halkının onurudur. Bu kabul, Türk askerine savaşma gücü veren en büyük faktörlerden biridir. Asker, onurunun ayaklar altında alınmaması için cephede bütün gücüyle savaşır. Süleyman Sıddık bu gerçeği, hikâyesiyle birlikte şiirleştirmiştir. "Şehadet Mevkiinde Bir İntihar" isimli şiirde yaşanan intihar olayının kişisi cephedeki Türk askeri, 57. Fırka kumandanı Reşat B.'dir.

Düşmana o emsâlsiz darbenin indiği gün,
Esaretten kurtulan Türkün sevindiği gün!
Harp o sabah başladı, koptu o kanlı cidâl,
Mehmetçiğin elinde yükselen şanlı hilâl
Zaferle dalgalandı o şerefli, aziz gün;
Türkün vatan aşkıyla akşam üstü büsbütün
Düşmanın müdafaa kuvveti azalmıştı,
Yalnız sükut etmiyen çiğiltepe kalmıştı.
Bu mustahkem mevkiî zapta mamur kumandan
Sevgili Gazi'sinden bir az mühlet istedi,
Tepe yediye kadar mutlak alınır dedi!

Çiğiltepe kumandanı Reşat B., Gazi Mustafa Kemal'e, düşman askerlerinin tutunduğu bu tepeyi kahraman askerleriyle birlikte mutlaka alacağının sözünü vermiş; ancak bu sözünü tutamamıştır. Tepe, hem Reşat B'nin "acz"i bitmeyen azmi hem de emrindeki askerlerinin gökten kurşun yağmasına aldırış etmeden savaşmalarına rağmen zaptedilememiştir.

(...)
Ortalığı tararken makineli tüfekler,
Toplara göğüs geren çelik imanile her
Nefer uymuş zabitin hücum diyen sesine,
Çarpışıyor o kahpe düşmanla mertçesine!

Fakat binlerce türkün kanı pahasına bu
Asi tepe bir türlü zaptedilemiyordu!
(...)

Çiğiltepe'nin ele geçirilememesi, savaşın fedakâr kumandanı Reşat B.'nin yüreğine sığmayan bir üzüntüye neden olmuş ve Reşat B. hem bu üzüntü hem de sözünü tutamamış olmanın verdiği utançla intihar etmiştir.

(...)
Gazi'ye verdiği söz yerine gelmeyince,
Türk sancağı o mev'ut yerde yükselmeyince,
Nasıl sığdıracaktı yüreğine yasını?
Teessürle başına sıktı tabancasını!
Husulünü görmeden biricik emelinin,
Şanlı Türk ordusunun, sevgili Türkeli'nin
Kendisinden çok şeyler beklediği bu asker,
Sözünü namus bilen bu yüksek ruhlu asker,
Kurtuluş günlerinde görmeden vatanını,
İzzeti nefsi için feda etti canını!
(...)

Türk askeri başaramama karşısında ölümü tercih eder. Süleyman Sıdık da bu gerçekten ilham alarak yazdığı şiiriyle Türk askerinin gururlu kişiliğini anlatmıştır.

Mehmet Necati de Türk askeri için gururun ve onurun ne kadar önemli olduğunu "Askere Giderken" isimli şiirinde yine askerin ağzından şöyle dile getirmiştir:

(...)
Birer tunç heykeliz hudut boyunda
Erkeklik şanı var Türkün soyunda,
Yurda kul, köleyiz alnımız açık

Ey düşman erkeksen karşımıza çık!
(...)

Mehmetçiğin sevilmesinin nedeni, onun vatanı ve milleti için katlandığı zorluklardır. Türk halkı, gece gündüz çalışan, yaz kış sınırlarda nöbet bekleyip gerektiğinde gözünü kırpmadan seve seve canını veren Türk askerinin fedakârlığının farkındadır. Murat Akdoğan, fedakâr Türk askeri ile ona minnet duyan Türk halkı arasındaki bu ilişkiyi "Mehmetçik!" isimli şiirinde anlatmıştır.

Geceli gündüzlü çalışan kimdir,
Bu vatana güneş, şeref, şan kimdir?
Kimdir bu ebedî, bu gür fazilet?
O sensin Mehmet!
Biz yatağımızda rahat uyurken,
Kimdir sınırlarda yurdu bekleyen.
Kimdir bu nöbetçi kesilmiş dikkat?
O sensin Mehmet!

Şiirde, Mehmetçiğin yaptıkları ile ona olan sevgisini ve hayranlığını anlatan şair, aslında Anadolu insanının tercümanlığını yapmıştır. Anadolu insanı Mehmetçiğe hayrandır. Çünkü Mehmetçik her zaman vatanı için çalışmış, sınırda nöbet tutmuş, düşman süngüsüne göğüs germiş, millî zevki yaşatmış, cumhuriyeti kurmuş fedakâr Türk askeridir. Bu nedenle Türk halkı ona sıradan bir sevgi değil hayranlık derecesinde bir aşk duymaktadır.

Bu şiire benzer bir diğer şiir Samih Rifat'ın "Asker Koşması" isimli şiiridir. Bu şiirde de kahraman Türk askerinin vatanı ve milleti için yaptığı fedakârlıklar anlatılır. Ancak bu kez anlatıcı bizzat askerin kendisidir. Türk askeri, mücadelesini, bu mücadeledeki cesaretini, heyecanını vb. koşmaya yakışan gür bir sesle dile getirmiştir.

İstiklâl savaşı gençleriyiz biz;
Tarihe koç Türkler diye şan verdik!

Yurdumuz azizdir çiğnetmeyiz biz;
Uğruna bu kadar kahraman verdik.
(...)

Türk askerinin ülkesi için feda ettiği şey kendi canıdır. Yaşadığı topraklarda başka milletlerin dolaşmasını istemeyen Türk gençleri, korkusuzca onu savunmaya gitmişler ve cesaretleri ile tarihe "koç Türkler" olarak geçmişlerdir.

Şiirin bu giriş dörtlüğünden sonra "koç Türkler", cephede ne şartlarda mücadele ettiklerini anlatmışlardır:

(...)
Soğuklar zalimdi, kışlar amansız;
Kuşlar yuvalardan düşerdi cansız;
Vuruştuk yaralı, hasta, dermansız;
Ne aman istedik, ne aman verdik.
(...)

Aç, susuz, hasta, yaralı demeden zalim soğuğa, amansız kışa ve yuvalarından soğuk nedeniyle cansızlaşan bedenleri düşen kuşlara aldırış etmeden savaş meydanına koşan fedakâr Türk askeridir. O, hangi şartlarda olursa olsun vatanı için savaşmaktan kaçmamıştır. Bu, onun kurtuluşun mucizevi sonunu yazmasının en önemli nedenidir. Yıllarca savaşan Türk askeri, tüm olumsuzluklara rağmen sonuçta amacına ulaşmıştır.

(...)
Yıllarca sonuçta yedi renk bayrak
Salındı, bizimdir diye bu toprak;
Hepsini allara boyadı şafak.
Göklere içtiği kadar kan verdik.
(...)

Samih Rifat, savaş yıllarındaki Anadolu manzarasını anlatmıştır. Bu manzarada, gökyüzünde, yedi ayrı renk "bu toprak bizim" diyerek dalgalanmaktadır. Türk askeri, Anadolu'nun ufkundaki bu sesi kesmek ister. Bunun için şafağı al renge, gökyüzünü de kan rengine bular. Gökyüzünü saran kırmızı rengin sahibi rengini şehit kanlarından alan Türk bayrağıdır. Uğruna can veren binlerce askerin kanının rengiyle gökyüzünde dalgalanan Türk bayrağı, önce şafağın sonra da tüm gökyüzünün kırmızı renge bürünmesine neden olmuştur. Türk milleti, Türk bayrağının gökyüzünün her yerinde, sonsuza kadar dalgalanması için "göklere içtiği kadar" şehit ve gazi "kan"ı vermiştir.

M. Şükrü Fırat da Samih Rifat gibi Mehmetçiğe "koç" sıfatını yakıştırmıştır. O, "Mehmetçiğin Destanı" isimli şiirinde yaşadığı topraklara canını vererek zafer kazanan Mehmetçiği yüceltirken onun için "gücün, hâkimiyetin sahibi olmanın" sembolize edildiği "koç" nitelemesini kullanmıştır.

"Ey bu topraklar için" canını veren Koç er!
Kurtardığın hilâlden hız alan güneşler..
Senindir hep bu sesler, senindir bu sevinçler;
Ey koç er, koca asker! Ne büyükmüşsün meğer!..
(...)

Şükrü Fırat, şiirine "Mehmetçiğin Destanı" ismini vermesi rağmen aslında Mehmetçiğe ait bir destanın yazılamayacağını düşünmektedir. Bu şiir, Türk askerinin tarihi yazdığını ancak onun bu başarısı üzerine bir destanın yazmanın çok daha zor olduğu fikri üzerinedir.

(...)
Sen tarihi yıkarak dururdun bir cihanı..
Varol! Sayende doğdu yurdumun büyük tanı,
Yanıyor damarında tuştan kanı..
Kalem yazamaz oldu sana lâyık destanı!...

Türk askerinin cesur bir savaşçı olması, onun yaşadığı toprakları, vatanını çok sevmesinin bir sonucudur. Vatan âşığı olan asker, her ne koşulda olursa olsun hiçbir şeyden korkmadan kanının son damlasına kadar vatanı için savaşır. Onun aşkı ölümü unutturacak kadar büyüktür.

Hasan Âli Yücel, "Bir Kurtuluşun Hikâyesi" isimli şiirinde, vatan âşığı Türk askerinin içinde bulunduğu durumu sorgulamaksızın savaşa gidişini, ölümü hiçe sayışını anlatmıştır. Şiir, bir olay üzerine kuruludur. Vatan toprağının işgal edildiğini gören Anadolu gençlerinin hepsi cepheye savaşa koşmuşlar, eldeki imkânsızlığa rağmen canlarını ortaya koyarak kendilerini savaşın ortasına atmışlardır.

Karşı tepeleri tutmuştu düşman,
Binlerce kişiyi bir avuç insan
(...)
Yazık ki sayımız çok azalmıştı;
Ne bir fişek, ne de kuvvet kalmıştı
(...)
En küçük kurtuluş ümidi yoktu.
Her kurşun sanki zehirli bir oktu.
Yurt için ölmenin gelmişti çağı,
Sönmesin diyerek vatan ocağı
Hepsi de ateşe atılacaklar;
Yurt sunamlarına katılacaklar.
(...)

Şiirin ilk dizelerinde, işgal edilmiş Anadolu'nun en küçük kurtuluş ümidinin bile kalmadığı kötü günlerinden ve Anadolu insanının bu durum karşısındaki tavrı anlatılmıştır. Anadolu insanının vatanının en karanlık günlerinde dahi pes etmemiş, ölüm vaktinin geldiğini bile bile mücadelesine devam etmiştir. Yücel, "vatan ocağının tütmesi için kendisini ateşe atan" askerin psikolojisini yansıtmıştır.

Şiirin devamında esir düşen Türk subay ile düşman komutanı arasında geçen diyoloğa yer vermiştir. Şair, bu diyolog ile Türk askerinin vatanına olan aşkını, bağlılığını kesin yargılarla ortaya koymayı amaçlamıştır.

(...)
Komutan da bu Türk kahramanına
Uzun uzun bakıp şunları sordu:
- Siz deli misiniz? Çetin bir ordu
Üstünüze gelmiş, hücum ederken,

Karşınızda tam altı bin askerden
Fazla bir kuvvet. Siz bir avuç erle
Savaşmadasınız sanki kederle.
Hiç akla sığar mı böyle çılgınlık?..

Dinliyordu subay; yoktu yılgınlık
Tunçlaşan yüzünde. Cevap vermedi;
Bu düşüncelere aklı ermedi!
Çünkü Türk, aldığı ödevi yapar;
Başka şey tanımaz, ulusa tapar
Ulus için ölmek, onca kutludur;
Her şeyi Türklüğün özünde bulur.
Seve seve verir kendi canını,
Kurtarır sonunda öz vatanını.
(...)

Düşman komutanı, Türk askerinin kendisini hiç çekinmeden savaşın ortasına atmasına çok şaşırır ve esir aldığı subaya merakla bunun nedenini sorar. Türk subayı, düşman komutanının şaşkınlığına anlam veremez. Çünkü vatana can feda etmek Türkler için içten gelen, normal bir davranıştır. Türk askeri, vatanının kurtulması için canını seve seve verir.

Bir gece köyümüzün sokakları ıssızdı
Ovaları karanlık, seması yıldızsızdı.
Bütün masum çehreler melale bürünmüştü
Aziz Anadoluya tehlike görünmüştü
Köyümüzde bulunan leventler toplandılar
Sevimli İzmir için acı acı yandılar.
Vatan sevgisi bizde bir yanardağ olmalı
Şu şerefsiz Yunanı bir akında boğmalı
Diyerek yollandılar Sakarya kıyısına
Nihayet vermek için öz vatanın yasına!
(...)

Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'nun ve Anadolu insanının durumunu anlatan en güzel şiirlerden biri de, yukarıda giriş bölümünü verdiğimiz, M. Şemi'nin "İstiklâl Günlerinde" başlıklı şiiridir. Şiirde Anadolu'nun işgal edildiği günler ve işgal karşısında Mehmetçiğin tavrı anlatılmaktadır.

Anadolu köyü gece karanlığında saldırıya uğramış, şair bu durumu, "Aziz Anadolu'ya tehlike görünmüştü" diye anlatmıştır. Bu duruma çok üzülen "masum çehreler" hemen bir araya gelip vatanı savunmaya geçmişlerdir. Türk askerinin kalbindeki vatan sevgisini "yanardağ"a benzeten şair, bu benzetme ile sevginin büyüklüğünü ve her an büyük bir gürültü ile su üstüne çıkabileceğini göstermek istemiştir.

Kemalettin Kamu da Millî Mücadele'nin sonuçlandığı tarihten sonra yazdığı "Siperde Akşam" isimli şiirinde, Mehmetçiğin yüreğindeki vatan sevgisini, onun savaştan sonra da her şeyden önce vatanını düşünmeye devam ettiğini söyleyerek vurgulamıştır.

Akşam rüzgârları der ki Ali'ye:
Gözler ileriye gönül geriye.

Sanki köydekiler görünsün diye
Tepeler açılır, dereler dolar?
(...)

Ali, siperde nöbet tutarken aklına köyü gelir. Bir süre köyünü ve köylüsünün kara bahtını düşünen Ali'nin bu düşünceden uzaklaşması uzun sürmez. Çünkü akşam rüzgârı, Ali'ye gönlündekileri değil o ânı yaşaması gerektiğini hatırlatır. Askerlikte gönlün değil aklın hükmü söz konusudur. Bunu bilen Ali, kişisel hüznünü bir kenara bırakıp âşığı olduğu vatanı ile ilgili duyguları yaşamaya başlar. Kamu, son dörtlükte Ali'nin "gerçek"e döndüğünü gösteren şu dizelerle Türk askeri için her şeyden önce vatanının geldiğini ortaya koyar.

(...)
Yıllarca gurbette çektiği çile,
Canlanır yeniden gelerek dile,
Aksini arayan birkaç ah ile,
Göğsü boşalırken gözleri dolar.

Tüm bu örneklerden de anlaşıldığı üzere Türk askeri "cesur, onurlu, gururlu, yurduna âşık, insanı seven, inançlı, fedakâr, imkânsızı başarabilecek güçte" bir savaşçıdır. O, bu nedenle Anadolu halkının en çok değer verdiği kişi olmuştur. Anadolu halkı için asker her şeyden üstün ve önemlidir. Atatürk Dönemi'ne ait şiirler bunu tam anlamıyla yansıtmaktadır diyebiliriz.

8.2.1. Şehit

Düne kadar en akur ölümlere güldünüz
Bugün bütün milletin gönlüne gömüldünüz,
Rahat, rahat uyuyun son âşiyanınızda!
Kemalettin Kamu, İsliklâl Ordusu Şehirlerine

Vatan ya da din uğruna can vermek hem İslâm inancında hem de Türk milletinin düşünce yapısında en ulvi mertebeye ermek demektir. Vatan ve din için yapılan savaşlarda varılabilecek en üst mertebe şehitliktir. Bu nedenle Türk askerleri, savaşta ordunun ilk sıralarında yer almak için birbiriyle yarışır. Aslında bu, ölümle yarıştır. Türk askeri, şehit olmak ve böylece ölümden öteye geçip ebedilik kazanmak arzusundadır. Mehmet Âkif'in "Bastığın yerleri toprak deyip geçme tanı/Düşün altında binlerce kefensiz yatanı" dizelerinle vurguladığı gibi, Anadolu, bu arzuyla savaşmış şehitlerin diyarıdır. Bunun bilincinde olan Anadolu insanı, şehitlerini her zaman yad etmiş, onlara olan minnet ve şükranlarını her fırsatta söyleyerek onlara olan borçlarını ödemeye çalışmıştır. Türk milletinin bu konudaki en önemli sözcüsü şairlerdir. Şairler, Türk askerinin cephedeki kahramanlıklarını, şehitlerin ölümden korkmadan nasıl savaştıklarını, onlara olan sevgi ve saygıyı şiirleriyle işlemişler ve böylece Türk milletinin duygularına ve düşüncelerine tercüman olmuşlardır. Şehitler üzerine yazılan şiirler, Türk halkının duygu ve fikir birliğini yansıtması açısından önemlidir. Atatürk dönemi şairleri de heyecan yüklü şiirler yazarak bu öneme dikkat çekmeyi başarmışlardır.

Siperlerde koşarken, şahlanan atlar gibi,
Kolları yana düştü, kırık kanatlar gibi,
Dağa benziyen asker, yaprak gibi sallandı..
(...)

Ahmet Cemil Miroğlu, "Askerin Ölümü" isimli şiirinde savaş meydanındaki ölüm sahnesini anlatmaktadır. Savaş meydanı sahne, Türk askeri de oyuncudur. Bu oyuncu olduğundan farklı bir kılıktadır. Koşarken atlar gibi hızlı ve cesur, dağlar gibi sağlam ve kuvvetli görünen Türk askeri bu sahnede bir yaprak kadar zayıf ve etkisiz bir varlık durumundadır. Çünkü yaralanmıştır. Yaralanan asker bir yaprak gibi sallanarak yere düşmüştür. Yaprak ile yaralı asker arasındaki benzerlik ilişkisi, yaprağın dalından kopup cansız bir hâl alması ile yaralanan askerin ölümün kucağına düşmesi benzerliği üzerine kurulmuştur. Yaprak da asker de cansız bedenleri ile toprağa düşmüşlerdir.

Bu sahne, Millî Mücadele'de binlerce kez gerçekleşmiştir. Türkiye Cumhuriyeti, uğruna binlerce kişinin kan döktüğü topraklar üzerine kurulmuştur. Bu nedenle, o dönemin şairleri, kendilerine en önemli varlığı, vatanı bırakan bu şehitler için binlerce dize söylemişleridir. Bu dizelerin hemen hepsi Anadolu'nun ve Anadolu'daki hürriyetin sahibinin şehitler olduğunu anlatan dizelerdir.

Yahya Saim, "Dumlupınar" üst başlıklı şiirinin "Kanlar" ismini taşıyan dizelerinde buna dikkat çekmiştir. Türk askeri vatanını sele dönüşen şehit kanlarıyla kazanmıştır.

Binlerce şehidin kanı seller gibi aktı.
Eyvah o güzel yurda giden yollar uzakta.
Gökten süzülen şule o günler ne sıcaktı.
Binlerce şehidin kanı seller gibi aktı.
(...)

Yahya Saim, Anadolu'da savaşın nasıl kazanıldığını şehit kanlarının sel gibi aktığını söyleyerek açıklamıştır. Türk ordusu kanının son damlasına kadar mücadeleden vazgeçmemiş ve binlerce şehidin kanının dökülmesi verilen mücadelenin sembolü olmuştur.

Mithat Cemal Kutay ise, "Çanakkale" isimli şiirinde bağımsızlık uğruna şehit düşenlerin sayısının çokluğunu Çanakkale sahilinin etler ve kemiklerle örüldüğünü söyleyerek anlatmaya çalışmıştır.

Kalkan koludur her kaya binlerce şehidin;
Koldur, fakat azminde kanatlardaki hız var!
Etlerle, kemiklerle örülmüştür o sahil;
Ey Akdeniz, insan ölüsünden kapımız var!..

Türk tarihini iyi özümsemiş bir şair olan Mithat Cemal, bu özelliğini şiirlerine yukarıdaki dörtlüğe de yansıtmıştır. Bu dörtlükte Çanakkale'nin tarihî portresini çizilmiştir. Dörtlüğün ilk iki dizesinde Çanakkale'deki Türk askerinin mücadeleci ruhunun ve mücadele azminin Çanakkale toprağına nasıl işlediği anlatılmıştır. Uğruna binlerce şehidin verildiği Çanakkale'nin her karış toprağına kahraman Türk askerinin bir özelliği sinmiştir. Çünkü bu topraklar şehitlerin kanıyla, etiyle, kemiğiyle karışmıştır. Çanakkale'deki her bir kaya, Türk askerinin düşmanına karşı kaldırdığı kola benzemiştir. Türk askerinin savaşma azmi ile kaldırdığı kol bir kaya gibi etkili olduğu için şair kaya ile kol arasında böyle bir benzerlik ilişkisi kurmuştur.

Son iki dize ise, Çanakkale sahilinin ve boğazının şehitlerin canıyla örülmüş olması üzerinedir. Bu noktalarda çok sayıda şehit veren Türk ordusu, sahili ve boğazı şehit bedenleriyle korumayı başarmıştır. Mithat Cemal, bu gerçeği, Akdeniz'e sesleniyormuş gibi yaparak tüm dünyaya yeniden hatırlatmıştır. Türk askeri, savaşta şehit düşmekten korkmayan, tek bir ferdi kalan kadar savaşmaktan kaçmayan bir savaşçıdır. Cemal, bu şiirinde hem Türk askerinin bu özelliğine hem de Anadolu toprağının şehitler diyarı oluşuna vurgu yapmıştır.

Millî Mücadele'ye kayıtsız kalamayıp İstanbul'daki eğitimini yarıda bırakarak Anadolu'ya geçen Kemalettin Kamu, "Esir İstanbul'a" isimli şiirinde Türk askerinin, ülkesine feda ettiği diğer varlıklardan bahsetmiştir. Türk askeri vatanı için ailesinden de vazgeçmiştir. Anadolu halkı içinde savaşa gidip dönemeyen askerlerin yetim kalmış çocukların, dul kalmış eşlerin sayısı çoktur. Türk askeri, vatanını yabancılara yâr etmemek için ailesinden de canından da vazgeçmiştir.

(...)
Tek zülfünü yabancılar örmesin diye
Döndü cennet Anadolu bir iniltiye,
Yüzbin oğul bırakarak Gelibolu'da
Tek zülfünü yabancılar örmesin diye
Bozulmamış bir yuva yok Anadoluda!

Kamu, Millî Mücadele'nin atmosferini, mücadelede Anadolu halkının ruh hâlini, düşünce yapısını en iyi şiirleştiren isimlerden biridir. O, Türk askerinin Anadolu uğruna nelerden vazgeçtiğini anlattığı bu şiirinde de coşkulu tavrı ve duru diliyle etkili anlatımı yakalamıştır.

Bu şiirlerde anlatılan fedakârlıklar, Anadolu'nun gerçek sahibinin kim olduğunu da ortaya koymaktadır. Anadolu, her şeyden önce, onun için savaşan, gerektiğinde canını veren, vatanını kanlarıyla boyayan şehitlerindir. Anadolu'nun gerçek sahibi, bu toprağa kefensiz giren şehitlerdir. Bu konuda en gür söylem, "Bu Vatan Kimin?" isimli şiiriyle Cumhuriyet Dönemi Şiiri'ne damgasını vuran Orhan Şaik Gökyay'dır. Gökyay, bu şiirinde, bir toprağın vatan olabilmesi için gerekli olan şartları sıralamış ve Anadolu'nun asıl sahibinin bu aidiyetlikte şehitlerin olduğunu dile getirmiştir.

Bu vatan, toprağın kara bağrında
Sıradağlar gibi duranlarındır:
Bir tarih boyunca, onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir..
(...)
İleri atılıp sellercesine,
Göğsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine,
Şu kara toprağa girenlerindir..

Tarihin dilinden düşmez bu destan
Nehirler gazidir, dağlar kahraman..
Her taşı yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir..

Celal Sahir, "Şehitlerin Mirası" isimli şiirinde şehitlerin bıraktığı miraslardan ve bunlara sahip çıkılması gerektiğinin bir görev olduğunu belirtmiştir.

Onlar ki canlarını bizim için verdiler,
O mübarek şehitler cennetine erdiler,
Ödediler mukaddes kan borcunu vatana.
Şu boynu bükük kadın, şu beyaz saçlı ana,
Şu gözüyaşlı çocuk… onların emaneti,
Hıyanet edenleri çarpar Hakkın laneti.
(...)

Türk milleti ve Anadolu için canını feda eden şehitler, geride "boynu bükük kadın, beyaz saçlı ana, gözü yaşlı çocuk" bırakmışlardır. Vatana olan borçlarını kanlarıyla ödemiş şehitlerden geriye kalan her varlık önemlidir. Şaire göre, canını milleti ve toprağı için veren şehitlere borçlu olan Türk milleti ona olan borcunu bu emanetlere sahip çıkarak ödemelidir. Celal Sahir, bu konuda ısrarcıdır. Çünkü bunun aksini düşünmek mümkün değildir. Şehitlere gereken sevgiyi ve minneti göstermeyen kişi Allah katında da lanetlenecektir.

Hasan Âli Yücel ise "Şehitlerimizi Anış" isimli şiirinde Türk insanının, şehitlerini ihmal etmediğini ortaya koyan dizelere yer vermiştir. Cumhuriyet Bayramı vesilesiyle şehitlerini anan Türk halkı, onlara olan özlemlerini, bağlılıklarını ve tükenmeyecek sevgilerini şöyle dile getirmişlerdir:

(...)
Unuttuk sanmayın kurtulduk diye,
Bugün her günden çok hatırlandınız.
Sevginiz uyamaz hiç bir sevgiye;
Sevinin, yerine geldi andınız.

Sizsiz bayram etmek, bu bize haram;
Sizin sayenizde Türke zulüm yok.
Şehit armağanı bu kutlu bayram,
Türklük yaşadıkça size ölüm yok.

Behçet Kemal de "Dumlupınar İnsanına" isimli şiirinde Kurtuluş Savaşı şehitlerine seslenerek bayrağı onlardan devralmış yeni Mehmetçiklerin de onlar gibi savaşacaklarını, onlara layık olmaya çalışacaklarını söylemektedir.

(...)
Sen nasıl ulaştınsa ilk hedef Akdenize.
Ve nasıl getirdinse dünyayı orda dize
Şehit asker bizdede aynı hamle aynı hız;
Sana lâyık bir vatan yapmak davasındayız
Baş kumandan ve onun 15 milyon askeri..
Hedef: Medeniyetin ön safıdır, ileri!
(...)

1923'te işbaşına gelmiş Mehmetçiklerin görevi, Anadolu'yu ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni savaşın olumsuz sonuçlarından arındırmak ve her alanda medeniyeti yakalamak için çalışmaktır. Anadolu'nun savaş sonrasındaki durumuna her fırsatta dikkat çekmeye çalışan Behçet Kemal, bu şiirinde de Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Mustafa Kemal önderliğinde başlatılan ve bütün Anadolu halkının katıldığı gelişim seferberliğinden söz etmiştir. Cephede savaşan Türk askerinin yerini daha sonra atalarının yaptığı fedakârlıkların farkında olan, onları örnek alan Türk insanı almıştır. Amacı, Anadolu'yu medeniyetin hüküm sürdüğü ülkeler arasında en ön sıralara taşımaktır.

O. Ülkülü imzalı "Beş Şehide" başlıklı şiirde Anadolu insanının şehitleri için nasıl üzüldüğü ve onlara nasıl saygı duyduğu anlatılmaktadır. Bu kez Anadolu

insanının duygularına ortak olan tabiat da karşımıza çıkmıştır. Tabiat-şehit ilişkisine şiirde çok yer verilmiştir.

Derin maviliklerden beş damlalı bir dolu;
Beş yapraklı dal gibi toprağa kavuştunuz.
Bağrına, yiğitlerin Anadolu.
İsminizi kazıdı, bu çağa kavuştunuz.

Ruhlarınız güneşin ışığıyla yaldızlı
Tülden güzel, kardan pak bulutlarla arkadaş
Ummanları çalkalayan fırtınalardan hızlı
Melekler ile kardaş yıldırımlarla adaş
(...)

Şehit düşen Türk askerinin bedeninin mekânı; şehitlerin adını toprağına kazıyan Anadolu, ruhunun mekânı ise gökyüzüdür. Çünkü o, melek olup gökyüzüne yükselmiştir. Ruhu güneşin ışığıyla yaldızlanan, bulutlarla arkadaş, melekler ile kardeş, yıldırımlarla adaş olan şehidin bedeni yemyeşil yaylalarla hemhal olmuştur.

Ülkülü, ilk dörtlüklerde tabiatın ve insanın şehidi kabul edişini, son dörtlükte ise şehit için duyduğu üzüntüyü anlatmıştır. Şehidine ağlayan sadece Anadolu insanı değildir. Gökler, dağlar, yapraklar, toprak onunla aynı hüznü yaşamaktadır.

(...)
Sizden ayrıldığına gökler bile ağladı
Bu hasret ateşinden soldu, düştü yapraklar
Dağlar da başlarına kara tüller bağladı
Yüzünü değiştirdi ağladı da topraklar

Şair, yağmurun yağmasını, yaprakların sararıp düşmesini, dağların karanlıklara gömülmesini ve toprağın her mevsim farklı bir görüntüye, renge bürünmesini gerçeğinden apayrı bir nedene bağlamıştır. Tabiattaki bu değişimin

nedeni, şehit düşen Türk askeridir. Şehidin arkasından yasa bürünen tabiat, geçirdiği değişimlerle üzüntüsünün boyutunu da belli etmektedir.

Hem Anadolu halkının hem de tabiatının şehide olan bakışını, şehitle ilişkisini şiirine konu eden şairlerden birisi de Mehmet Türkmenoğlu'dur. "İnönü Şehitliğinde.." isimli şiirinde şehitlikteki duygulanmalarını, heyecanını yansıtan şair, genel olarak şehitler için duyulan hüznü ve son mısralarda da şehitlere duyulan saygıyı, gösterilen hürmeti dile getirmiştir.

Her mezar bir ebediyyetin secdegâhıdır burada,
Her mezar silinmez bir tarih yazılmış ana yurda.
Her mezar bir kahraman, her mezar bir cihandır,
Yeşil çimenler bile bir damlacık kandır.
(...)

İnönü Şehitliği'nin tarihî önemini anlatan bu dizeler şiirin ilk dizeleridir. Türkmen Oğlu, şehitlikteki her bir mezarın ebediyyetin, yurdun tarihinin timsali olduğuna inanmaktadır. Bu mezarların hepsinde birer kahraman yatmaktadır. Şaire göre bu kahramanların her biri dünyaya bedeldir. Çünkü onlar vatan toprağının bir karışını bile düşmana vermemek için savaşmışlardır. "Yeşil çimenlerin kan" olması hem bu savunmanın hem de savunmayı yapan askerlerin çokluğuna dikkat çekmektedir.

(...)
Her gün güneş öpüyor o bembeyaz alnından
Secde ederek geçer rüzgâr bile yanından
Kahramanlık şimşeği çakıyor her mezarda,
Feragat yıldırımı yakıyor her mezarda
(...)

Anadolu'da yaşayan her insan, toprağını savunmak için cepheye koşmuş, gösterdiği kahramanlıklarla sadece insanların değil, tabiatın da sevgisini, saygısını kazanmıştır. Mehmet Türkmenoğlu'nun bu dizeleri tabiat unsurlarının şehitlere olan saygısı üzerinedir. Şairin, İnönü Şehitliği'nde gördüğü tabiat olaylarını tabiatın şehide gösterdiği saygı olarak kabul etmesi, şiirde gerçeğinden farklı bir üst görüntünün canlanmasına neden olmuştur. Bu görüntünün merkezindeki nesne şehit mezarıdır. Güneş, rüzgâr, şimşek, yıldırım ise şehide sevgisini ve saygısını göstermek isteyen varlıklardır. Güneş, her doğuşunda şehidin bembeyaz alnını öper, rüzgâr eserken şehide secde eder; şimşek, şehidin kahramanlıklarını anlatır; yıldırım, şehidin feragati karşısında yanar. Güneşin şehidin alnını öpmesi imajının dayandığı gerçek beyaz mermerden yapılmış mezar taşıdır. Şair, bembeyaz taş ile şehidin ak alnı arasında benzerlik kurmuş, taşı şehidin ak alnına, güneşi de gurur duyduğu alnı öpen bir insana benzetmiştir.

Mehmet Türkmenoğlu'nun kişileştirdiği diğer tabiat varlıkları ovalar, dağlar, bağlar ve bulutlardır. Şaire göre, bu varlıklar da şehitleri karşısında duygusuz kalmamışlar, onlara saygı ve hürmetlerini göstermişlerdir.

Şiirin son dizeleri, Türk milletinin şehidine olan bağlılığı üzerinedir. Sayıları "bir avuç" diye tanımlanan Türk ordusuna kazandığı zaferler nedeniyle hayran olmamak, minnet duymamak, saygı göstermemek mümkün değildir. Çünkü bu ordu, şehit kanlarıyla Türk milletini koruyacak kaleyi yapmış, tarihi yazmış bir ordu idi. Bunu bilen Türk milleti, şehitlerinin önünde "huş'la" eğilmekten hiç bıkmamıştır, bırakmayacaktır.

(...)
Bir avuçtan az, fakat kuvvetliydi cihandan
Yurda kale yaptılar döktükleri al kandan.
Bir avuçtan az fakat Türkün asil kanıydı.
Tarihimin şerefi, milletimin şanı idi.
Tarihi yapanlara hürmeti biz biliriz.
Kan dökenler önünde huş'la eğiliriz.

Yaşadığı duygulara tabiatı ortak eden diğer bir şair de Halide Nusret Zorlutuna'dır. Zorlutuna, gurur ile birlikte hüznü de yaşatan şehitler için yazdığı "Ağla Bahar" isimli şiirinde, bahar mevsimini, kendi hüznünü yaşamaya çağırmıştır.

Bahar mevsimi, canlanmanın, dirilişin sembolüdür. Isınan hava, yeşeren toprak, çiçeklenen ağaçlar vb. insanlar üzerinde olumlu etkiler bırakır. İnsan da bu mevsimle birlikte canlanır, neşelenir, mutlu olur. Ancak Halide Nusret, Millî Mücadele döneminin baharında yazdığı bu şiir ile bahar mevsimde yaşanan olağan durumun bir kez olsun değişmesini ister. Çünkü yaşanan acı olaylar insanları ağlatmaktadır. Bu nedenle bahar mevsimini

(...)
Gülme boşuna bahar!bahar, ağla bu sene!
(...)

diyerek her zamanki olumlu hâlinden sıyrılıp Anadolu insanının ruh hâline ortak olmaya çağırmaktadır.

(...)
Bu viran beldede bak, inleyen inleyene!,
Nerde bülbüllerine arkadaş olan kızlar?
-Nerde eski günlerin neşeli hatırası
Hepsinin yüreğinde gizli bir derdin yası,
Hepsinin yüreğinde son baharın hüznü var!

Şair, şiirinin son dizelerinde Anadolu insanının yaşadığı hüznün nedenini açıklamıştır. Anadolu toprakları binlerce şehit verilerek kazanılmıştır. Bu nedenle Anadolu'da zafer sevinden çok toprağın altında yatan şehitlerin üzüntüsü yaşanmaktadır. Kulağı toprağın altında inleyen şehitlerin sesi ile dolu olan Halide Nusret, bahara bu sesi hatırlatarak onu şehitleri anmaya davet etmiştir.

(...)
Bahar uykundan ayıl, bir lahza yere inde,

Toprakların altından gelen sesleri dinle!
Solan dudaklarınla, bükülen dizlerinle,
Sen de gel Rabbe yalvar, gönlümün mabedinde;
Gülme bu sene bahar! Ağla bu sene!...

Şehitler önünde heyecanlanan, duygulanan bir diğer şair, dönemin başarılı isimlerinden Şukûfe Nihal Başar'dır. Başar, "genç, yaşlı, şehirli, köylü" beraber gittiği şehit mezarındaki Anadolu insanı ile ortak olan duygularını on üç dörtlükten oluşan "Dumlupınar Şehidine" isimli şiirinde uzun uzun anlatmıştır. Şair, "Tanrı'ya yükseldiğine inandığı, en büyük varlık" olarak kabul ettiği şehide ve onun Anadolu için verdiği savaşa Türk milletinin bir ferdi olarak hayran olduğunu, yaşananlardan sonra vatana hizmet etmek için yemin ettiğini şiirin aşağıdaki şu dizelerinden anlamaktayız:

(...)
Genç, yaşlı, şehirli, köylü, bir vatan
Sana eğilmeye geldik biz, bugün
Ey bu topraklarda mezarsız yatan;
Lâyık bu secdeye kazandığın ün…
(...)
Siyah kefenine çiçekler serdik
Bir kalple, bir dille haykırdık sana…
Hep kardeşiz, diye el ele verdik;
And içtik kul olmak için vatana…
(...)

Kurtuluş Savaşı'nda binlerce şehit veren Türk ordusunun savunma yaparken geri dönmesi mümkün olmadığı için şehitler oldukları yerlere kefensiz gömülmüşlerdir. Onların kefeni, uğruna can verdikleri topraktır. Bu nedenle şair, şehit toprağı için "siyah kefen" imajını kullanmıştır. Bu toprağı ziyarete gelen Anadolu halkı, toprağa çiçekler bırakmış ve kendilerine vatan toprağını emanet edenler karşısında vatana hizmet edeceklerine dair and içmişlerdir. Şiirin son beş dörtlüğü, Anadolu halkının bu fikrini yansıtmaktadır.

(...)
Elinden armağan aldık bu tacı;
Karşımızda dünya baş eğdi yere…
Her Türkün budur ki en son amacı;
Düşmesin bu cevher yaban ellere..

Veda, artık sana, ey yüce adsız!..
Seni mabedinde bırakıyoruz…
Belki azdır diye, ay, güneş, yıldız;
Sana milyonlarca kalb yakıyoruz…

Şairin şehitlikten ayrılırken dile getirdikleri, tamamen şehitlerden "emanet" kalan vatanın korunacağının sözüdür. Türk milleti şehitlerinden emanet aldığı "tac"ı "yaban ellere" düşmemesi için koruyacaktır. Geçmişte bu "tac"ın önünde başını yere eğen ülkelere yenilmemek Türk milletinin tek isteğidir.

Bu düşüncelerle şehitlikten ayrılan Anadolu insanı, kalbini ay, güneş ve yıldızla birlikte şehide arkadaşlık etmesi için mezara bırakmıştır. Milyonlarca yıldız gibi, milyonlarca kalbi şehidin yanında parlayarak ve yalnız bırakmayacak şekilde olan bağlılığını simgeleyecektir.

Örneklerden de görüldüğü üzere şehitlik, Türk ve İslâm kültüründe en yüksek mertebedir. Türk milleti şehidine ve emanetine saygı ile bağlıdır. Bu bağlılık, Anadolu tabiatında da vardır. Sadece Anadolu halkı değil tabiatta kendini koruyan ve yeniden yaratan şehitlere olan bağlılığını çeşitli şekillerde dile getirmeye çalışmıştır.

8.2.1.1. Şehitler diyarı Anadolu

Vatan uğruna can vermek hem İslâm inancında hem de Türk milletinin düşünce yapısında en ulvi mertebeye ermek demektir. Din ya da vatan için yapılan savaşlarda varılabilecek en üst mertebe şehitlik mertebesidir. Bu nedenle Türk askerleri savaşta, ordunun ilk sıralarında yer almak için birbiriyle yarışır. Aslında bu, ölümle yarıştır. Türk askeri, şehit düşmek ve böylece ölümden öteye geçip ebedîlik kazanmak arzusundadır. Anadolu, bu arzuyla savaşmış şehitlerin diyarıdır.

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde işlenen konulardan birisi de şehit ile vatan arasındaki bu ilişkidir. Bu dönemde, pek çok şiirde vatan toprağının gerçek sahibinin şehitler olduğu hatırlatılmak istenir. Anadolu insanına daha çok da Anadolu'ya yeni gelen "yolcu"lara Anadolu toprağının şehitlerin kanıyla Türk toprağı hâline geldiği hamasi tondaki şiirlerle anlatılır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Bir Yolcuya" isimli şiiri bu konuya vurdu yapan şiirlerden biridir.

Şiir, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın sosyal konuda yazılmış iki şiirinden biridir. Tanpınar, bu şiirinde savaşın Anadolu topraklarına etkisini, bu coğrafya üzerinde dolaşmakta olan bir yolcuya açıklıyormuşçasına anlatmıştır. Şairin vermek istediği ileti, Anadolu'nun binlerce şehit kanıyla korunduğu mesajıdır. Bu doğrultuda şair, üçüncü dörtlükte şehitlerle ilgili şöyle bir tasvir yapmıştır:

(...)
Kalbin hürmetle çarpsın her mezarın yanında,
Bil ki bu şehitlere ebdiyyet baş eğer,
Ölüm çiçek açmıştı bu gençlerin kanında
Zafer bir haledir ki kemiklerini bekler
(...)

Ahmet Hamdi, daha önce Anadolu'yu hiç görmemiş "yolcu"ya, "şerefli destan" yazılmış Anadolu'nun her karış toprağının kutsal olduğunu şehit portresi ile anlatmaya çalışmıştır. Çünkü bu destanın sahipleri şehit düşmüş Türk askeridir. Şair, şehit olmayı "ölümün kanda çiçek açması", şehiti de "melek" imajıyla tarif etmiştir. Ölümün kanda açması yeni bir hayatın başladığı anlamına gelmektedir. Şehit olmak, insanın yeni hayatının başlangıcıdır. Şehit düşen Türk askeri bundan sonraki hayatına melek olarak devam edecektir. Şair, bunun haberini "başında zaferden bir hale olan iskelet" ile verir. Bu görüntü, şehit için seçilmiş soyut bir görüntüdür. Tanpınar, bu imajla şehitlerin ölümsüzleşmiş varlıklarına dikkat çekmiştir.

Anadolu'nun şehitlerin kanlarıyla sulanmış kutsal bir toprak oluşunu şiiriyle ölümsüzleştiren bir diğer şair de Necmettin Halil Onan'dır. Necmettin Halil, bu şiiriyle edebiyat dünyamızda önemli bir yer edinmiştir. Bu sonuç, şairin seçtiği konu ve ahenk arasında yakaladığı etkili uyumdan kaynaklanmaktadır. Anadolu'yu, bu topraklar üzerinde yol alan bir yolcuya tanıtmaya çalışan şairin ısrarla üzerinde durduğu nokta, Anadolu'yu yaratanların ve sahibinin bu topraklar uğruna can verenler olmasıdır.

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak bir devrin battığı yerdir.
İğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda
Gördüğün bu tümsek, Anadolunda
İstiklâl uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmedin yattığı yerdir.
(...)

Necmettin Halil Onan, bu şiiri 1927 yılında yazmıştır. Bu tarih, büyük savaşın bittiği, Anadolu topraklarında sessizliğin yaşandığı bir tarihtir. Bu nedenle, şair, Anadolu'dan geçen yolculara bu sessizliğin derinliğinde olan yaşanmışlıkları

yüksek tonda anlatmak istemiştir. Bu sessiz yığın, aslında bir vatan kalbinin attığı yerdir. Anadolu, vatana can veren bir toprak olarak hâlâ en çok çalışan ve hareket eden bir vatan parçasıdır.

Şair, ikinci dörtlükte de bugünün aksine geçmişteki hareketliliğe dikkat çekmiş ve Anadolu'yu "Mehmedin yattığı yer", "şehit diyarı" olarak tanımlamıştır. Böylesi bir öneme sahip olan Anadolu, bu nedenle üzerinde dikkatli yürünmesi gereken bir yerdir. Şairin yolcuya iletisi bu gerçek üzerinedir.

(...)
Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele
Mehmedin düşmanı boğduğu sels
Mübarek kanını kattığı yerdir.
(...)

Necip Rahmi Okat da Anadolu'da yolculuk yapanlara seslenen şairlerden biridir. Okat, "Yolcu" isimli şiirinde Çanakkale'nin tarihî geçmişinde dönerek bu toprağın da şehitler kanıyla sulandığını duyurmaya çalışmıştır.

(...)
Şu tepenin ardında boğazlarken düşmanı
Görmüyordu gözleri topraktadi al kanı
Körüklerken yangının felaketin borası
"Mehmed"in can verdiği işte o yer burası!..
(...)

Çanakkale, dünya tarihinin en büyük savaşlarından birinin yapıldığı toprak olması sebebiyle önemlidir. Burada bir mucizeye imza atan Türk ordusu bir avuç askerden binlerce şehit vererek vatanı düşmandan kurtarmayı başarmıştır. Şiiriyle bu zaferi analatan Necip Rahmi, vatan uğruna verilen binlerce canın, bu topraklara nasıl bir önem ve kutsallık yüklediğini Çanakkale'den geçen yolculara öğretmek

istemiştir. Mehmetçik, Çanakkale'de, her karışı al kanlara boyanmış toprağa aldırış etmeden savaşmaya devam etmiş ve butoprakların Mehmet'in toprağı olarak kalmasını sağlamıştır.

M. Kemal imzalı şiirde de aynı konuya yer verilmiştir. Şaire göre, Anadolu şehitler diyarıdır. Bu gerçeği bilen her Türk bu kutsal toprakları bağrına basmalıdır. Şair, "Kurtuluş Şafakta.." isimli şiirinde tekrar ettiği şu dizelerle bu önemli görevi gençlere iletmek istemiştir:

(...)
Yanarken dudağında "istiklâl" adlı şarkın
Kucakla bu en kudsî topraklarını şarkın.
Çünkü burada istiklâl şehitleri döğüştü
Çünkü bu yere altun başlı güneşler düştü.

Anadolu'yu "kutsal toprak", şehitleri de "altın başlı güneş" olarak betimleyen şair, bu anlatımla istiklâl uğruna şehit düşen her bir Mehmetçiğin ülkenin geleceği için ne kadar önemli olduğunu göstermek istemiştir. Her bir şehit ülkenin aydınlık yarının güvencesi demektedir. Şehit düşmek demek güneşin batması ile değil doğması ile doğru orantılı bir durumdur.

8.2.2. Gazi

Sağ kolu kesilmiş omuz başından,
Dev adımlarıyla bir yolcu gitti:
Solunda bir kılıç gibi sallanan
Tek kolu anlattı, bu bir yiğitti.
Faruk Nafiz, Kolsuz

Kurtuluş Savaşı'nda çoğu Türk askerlerinin şehit düşmüş bedeni köyüne bile ulaşamamışken savaştan yara alarak kurtulmayı başaran çok az sayıdaki gazi evine dönebilmiştir. Kimi kolunu, kimi bacağını, kimi gözlerini vatan uğruna feda etmiş bu askerler köylerinde coşku ve gururla karşılanmışlardır. Çünkü bu vatan uğruna

mücadele etmek en kutsal görevlerden biridir. Türk halkı, bu nedenle, yurtlarına dönen bu gazileri büyük bir coşku ile kutlamaktadırlar.

Ömer Bedrettin, " Sılanın Toprağında" başlıklı şiirinde, Gazi Mehmet'e, köye dönüşünün heyecanla beklendiğinin haberini vermiştir. Mehmet, sıla yolundadır. Şairin, köyüne doğru ilerleyen Gazi Mehmet'in fiziksel portresi ile ruhsal portresi arasında bir denge kurma gayreti içinde olduğu anlaşılmaktadır. Değişmesi çok da mümkün olmayan, savaşın izlerini taşıyan dış görünüşü, mutlu, gururlu bir psikoloji ile güzelleştirmeye çalışan şair, Gazi Mehmet'e, hak ettiği değeri teslim etmektedir.

Hasretle çıkıyorken dağdan yokuş yukarı,
O açık alnı çekme sılanın rüzgârından!
Bak, kurtulan yurdunun taşları, toprakları,
Ayağını öpüyor yırtık çarıklarından…
(…)
Kopmuş çolak kolundan uzamış saçlarınla,
Al mintana damlayan şu sevinç yaşlarınla
Seni tanıyamazsa nur topu yavrun Mehmet
Şu başları dumanlı dağlar tanırlar elbet
(…)

Şiirin birinci ve dördüncü dörtlüğünün ortak noktası, Gazi Mehmet'in fiziksel özelliklerini anlatıyor olmalarıdır. Cepheden köyüne dönmekte olan Mehmetçik'in dikkati çeken ile görüntüsü, birinci dörtlükteki, açık alnı ve yırtık çarıklarıdır. Bu görüntüler, ilk anda nesnel birer görüntü gibi anlaşılsa da açık alın "gurur" un, yırtık çarık ise "fedâkarlık"ın soyut görüntüleridir. Şaire göre, Mehmetçik köyüne alnı yukarıda yani başı dik vaziyette girmelidir. Çünkü o, gurur duyulacak şerefle yerine getirilen bir zaferin sahibidir. Yurdun her karış toprağı bunun farkındadır. Şair, Mehmetçik'in ayağının çarıkların yırtıklarından toprakla temas etmesini, Mehmetçik ile gurur duyan Anadolu'nun onun ayağını öpmesi olarak imajlaştırmıştır. Yaratılan soyut görüntünün birinci sahnesi rüzgâra karşı yürüdüğü için alnı açılan Gazi'nin

görüntüsü, ikinci sahnesi ise toprak, taş demeden ayağının acısına aldırış etmeden yırtık çarıklarıyla köyüne doğru ilerleyen Mehmetçik' in görüntüsüdür.

Şiirdeki dördüncü dörtlükte ise, Gazi Mehmet'in savaş sırasında değişen fiziksel portresi anlatılmıştır. Mehmet, savaşta bir kolunu kaybetmiş, saçları uzamıştır. Bunlar da birer soyut görüntüdür. Çünkü "kaybedilen kol" "vatan sevgisinin", uzamış saçlar da hem "vatan sevgisinin" hem de savaş sırasında yaşanan "imkânsızlıkların", "önceliklerin" simgesidir.

Şair, olumsuz görüntüleri, şiirin son dörtlüğünde Gazi Mehmetçik'e Türk milletinin gönlündeki yerini, onu karşılayacak olmanın heyecanıyla anlatarak olumlu hâle dönüştürmüştür. Olumsuz fiziksel portrenin yerini olumlu ruhsal portre almıştır.

(...)
Gün sönerken üstünde başaktan bir denizin,
Dönüyor evlerine düvenden dönen kızlar;
Bütün seni bekliyor gökte saklı yıldızlar,
Sevin, koç yiğit sevin, göründü köyceğiz!..

Savaştan dönen Gazi, yaşadığı zor günlerin ve vücudunda meydana gelen sakatlıkların etkisiyle köyüne buruk bir sevinçle dönmektedir. Ömer Bedrettin'e göre, Gazi'nin mutlu olması için birden fazla neden vardır. Bunlardan biri, sadece köy halkının değil, gökteki yıldızların da kendisini bekliyor oluşu, birisi de köyüne yaklaşmış oluşudur. Şair, gündüz kaybolup gece görünen yıldızların, bu döngüsünü değiştirmiş tecahül-i arif sanatını kullanarak yıldızların Gazi'den saklandıklarını, onu görünce ortaya çıkacaklarını söylemiştir. Bütün tabiat, gururla heyecanla Gazi Mehmet'in dönüşünü beklemektedir.

Necip Necati de, "Yeni köy türkülerinden" isimli şiirinde, gazilerin dönüşünün köyde nasıl beklendiğini, tabiatın ve köylülerin duygulanmaları ile şöyle anlatmıştır:

Dumlupınar savaşında, İnönü oğraşında,
Her Türk gibi, bizim köylü yegitlikler gösterdi.
Dönerkiken köye, bende ğazilerin başında,
Koşmuş değil, bir kuş gibi, gönül uçmakdı
Ana, baba, kardaş, kızlar toplanıp bir araya,
Karşıcı çıktılar bize, dizilerek sıraya
Birdenbire davul durdu, civiltiler kesildi
Dere sustu… gözyaşları aktı aktı sevinçten.
Sizi kutlamak için sanki dallar.
Ünlü kavuşma sesleri coşup yükseldi içten
(…)

Köy halkı, Kurtuluş Savaşı'nın kahramanlarını karşılamak için toplanmış davullar eşliğinde heyecanla kavuşma anını beklemektedir. Analar, babalar, kardeşler, kızlar vb. hepsinin isteği bir an önce gazileriyle kucaklaşmaktır.

Gaziler köye girdiğinde köy halkının coşkusuna tabiat da katılır. Dere, sevinçten akan gözyaşlarının sesi duyulsun diye susar, ağaçların dalları gaziye olan saygısını, minnetini göstermek için eğilir. Şair, teşhis yaparak coşkuya tabiatı da dahil eder. Böylelikle yaşanan heyecanın ve gaziye olan hürmetin boyutunu da ortaya koymuş olur. Derenin akışını durdurup sessizce beklemesi, dalların yere eğilmesi saygının göstergesidir.

Ziya İlhan da "Onlar Geçiyor" isimli şiiriyle gazilere olan saygıyı, yine, onların köye dönüş anında yaşananlarla birlikte anlatmaya çalışmıştır.

Şair, birinci bölümde, "Onlar" diyerek hitap ettiği gazilerin köye dönüşte nasıl karşılandığını anlatmıştır. Bu karşılama tablosunda zıtlık vardır. Gazilerin durgun geçişi halkın sevinçli bekleyişi. Gaziler, hem gururun hem de savaş

psikolojisinin etkisiyle sakin bir ruh hâli sergilerken, Anadolu halkı kahramanını, oğlunu, kocasını, sevdiğini karşılıyor olmanın heyecanını göstermektedir

Şair, birinci bölümde ruhsal portreyi çizdikten sonra ikinci bölümde gazilerin fiziksel görüntülerine dikkat çekmiştir.

(...)
Geçiyorlar, biri var heykel gibi en önde,
Ceket yenleri bomboş, bir madalya göğsünde,
Damarındaki kandan renk almış kurdelası.
O renkle dağıtıyor kalbine çöken yası.
(...)

Ziya İlhan'ın dikkatini çeken ilk gazi, en önde yürüyendir. Şair, bu gaziyi, hareket halinde olmasına rağmen heykele benzetmiştir. Bunun nedeni, Türk askerinin savaştan sadece elbiseleriyle, madalyasıyla ve durgun bir ruh hâliyle dönüyor olmasıdır. Heykelin göğsün madalyası ve madalyanın kırmızı kurdelası vardır. Kırmızı kurdela, gazinin mücadelesinin, fedakârlığının sembolüdür. Rengini damardaki kandan olan kurdela, bu yüzden gazinin yasını yok edici bir özelliğe de sahiptir.

Şairin gördüğü ikinci gazi, tek kolunu savaşta kaybetmiş bir Türk askeridir. Bu gazi, tek koluyla Türk bayrağını taşımaktadır.

(...)
Ve bu savaş erinin bir adım arkasında
Tek kollu bir yiğitin al bayrak omuzunda.
En son dileği budur coşkun ruhumuzun da.
(...)

Gaziler arasında sağ ayağını, gözlerini, iki bacağını kaybetmiş askerler de vardır. Bunların hepsi, köye vatanı kurtarmanın gururuyla girmişlerdir. Bacaklarını kaybetmiş gazinin vücudunu hiç umursamazcasına rahatlıkla taşıması, şaire göre bütün gazilerin ruh hâlini ortaya koymaktadır. Türk gazisi, vatanına canını vermekten çekinmediği için, bu durum kendisini üzmemiş, aksine sevinçle köyüne dönmüştür.

(...)
Sağında ayağını kaybetmiş biri daha,
Solunda göremeyen ölü biri daha
Gözlerini kapamış gözetleme yerinde,
Biri de vücudunu koltuk değneklerinde
Bir cephane sandığı kadar hafif taşıyor,
Hepsi de gözlerimde birden ilâhlaşıyor.
(...)

Şair, şiirin son dizelerinde gazilere olan minnetini ve saygısını dile getirmiştir. İlhan için saygısının büyüklüğünü anlatabilmek çok zordur. Çünkü gaziler vatana hem kanlarını hem de hayatlarının en mutlu anlarını vermişlerdir. Kurtuluş'un bu sahibi bu gazilerdir.

(...)
Bu sesin heyecanı bir an sarsa içimi
Yıldırımlarla arza haykırsam sevincimi…
Yine bu gazilere saygımı anlatamam,
Onlar benim benliğim, onlardır şeh-i babam!
Bu toprağa su gibi kanını veren onlar,
Onlar ki kurtuluşun şahlanan selidir.
Şimali "Meçhul Asker" in canlı heykelleridirler!

Türk milleti için gazi olmak ya da şehit düşmek, insanın varabileceği en kutsal mertebelerdir. Vatan ya da Allah yolunda savaşmak fedakârlıklarda bulunmak, canını vermek Türk askerinin hiç düşünmeden yaptığı davranışlardır. Anadolu uğruna yapılan savaşlar Türk askerinin bu tutumuna çokça sahne olmuştur.

1923-1938 yıları arasında yazılan şiirlerde Türk askerinin üstün meziyetlerine çok yer verilmiş, hemen hemen şiirlerin tamamında asker-vatan asker-halk ilişkisi olumlu tablolarla anlatılmıştır. Ancak gaziler üzerine yazılmış birkaç şiir, savaşta bir uzvunu kaybetmiş Türk askerinin sıkıntılı hallerini yansıtmaktadır. Şiirlerin ortak yanı, gaziyi sıkıntıya düşüren sebebin aynı olmasıdır. Gazilerin, vatan için yaptıkları fedakârlıklardan sonra üzgün olmalarının sebebi, Anadolu'nun kötü, zor koşullarıdır. Ailesine bakmakla yükümlü olan evin erkeğinin çalışma gücünün bir kısmını kaybetmesi, onun yarına endişe ile bakmasına, üzüntü duymasına neden olmaktadır. Yaşanan zorluklarla, eksik bir beden ile mücadele etmek gazinin hem fiziğini hem de psikolojisini olumsuz etkilemiştir.

İhsan Nuri'nin "Harpten Sonra" başlıklı şiirine böyle bir durumu yaşayan gazi konu edilmiştir. Bu gazi, bir kolunu vatanına feda etmiştir. Tarlada çalışması gereken gazi, zaman zaman üzüntü duymaktadır. Çünkü sapanın başında tek kolla çalışmak onu çok yormakta, bu manzarayı gören şair, gaziye moral vermeye çalışmaktadır.

Sapanın başında düşünürken yarını,
Sürsen kara taşlara sen o yanık bağrını,
Yine dindiremezsin bu bitmez kalp ağrını,
Son ılık teselliyi sen tarlanda bulursun.

Karanlık buluyorsan yürüdüğün yolunu,
Kesdiler diye eğer yaslı isen kolunu
Kurtarmak için verdin güzel "Anadolunu"
Sen kara sapanınla çalışır yorulursun
(...)

Anadolu insanının en önemli özelliklerinin başında çalışkanlığı gelir. Ömrü tarlada geçen Anadolu insanı yüksek verim alabilmek için tüm gücüyle çalışır. Böyle bir düzene alışık olan Anadolu insanını mutsuz edecek şeylerin başında en büyük sermayesi olan vücuduna zarar gelmesidir. İşte gazilerin gururlu yaşamlarına rağmen bağırlarını yakan, kalplerini ağrıtan, endişelenmelerine neden olan şey mücadelesini zorlaştıran bu durumdur. İhsan Nuri, onları üzüntülü hâlden uzaklaştırmak ister. Şaire göre, gaziyi teselli edecek tek şey, tarlasıdır. Günlük hayatına devam etmek, düşük performansla da olsa tarlada çalışmak gaziye iyi gelecektir. Şair, son iki dizede de gazinin sağ kaldığına sevinmesini, tüm zorlukların mutlaka aşılacağını söyleyerek moral vermeye çalışır.

(...)
Bir kolun yok, ne çıkar, değimli ki sen sağsın
Sen gönülden çağlıyan heyecanla dolusun.

Mehmet Necati'nin şiirindeki gazi ise iki ayağını da cephede bırakmıştır. Şair, "Ayaksız" isimli şiirinde gazinin hüzünlü halini şöyle anlatmıştır:

Sordum, gülümsedi baktı bana yan
Ayaksız bir yiğit, yiğit kahraman
Elâ gözlerini bürüdü duman
Dedi sağ ayağım Kafkas ta kaldı.

Sordum, sol ayağın? İçini çekti
Hak tatlı aşıma zehirler ekti.
Bir daha sorsaydım ah edecekti
Eli şakağında hülyaya daldı.
(...)

Şiirin en dikkat çeken dizesi

"Hak tatlı aşıma zehirler ekti"

dizesidir. Çünkü bu dize, gazinin ruhsal portresini ortaya koymaktadır. Gazinin hayatı, savaştan sonra çok değişmiş, "tatlı anlar zehir"e dönmüştür. Bu, gazinin şimdiki zamanda mutsuz olduğunu ortaya koymaktadır. Mutsuzdur, çünkü vücudunun en önemli organlarından ikisini kaybetmiştir. Hiç kimseye muhtaç olmadan, boyun eğmeden çalışan Anadolu insanı için bu, kabullenmesi çok zor bir haldir. Bağımsızlığına düşkün bir milletin ferdi olan Mehmetçik'in, ayakları olmadan, başka birine bağımlı hayat sürmesi onu çok üzmektedir.

Gazi ile ilgili yazılmış şiirler iki konu üzerinedir. Bunlardan biri hem gazi olan Türk askerinin hem de ailesinin yaşadığı gurur, ikincisi ise vücudunun uzvunu/uzuvlarını savaşta kaybeden Anadolu insanının güç kaybı nedeniyle yaşadığı üzüntüdür. Ekmeğini topraktan ve hatta taştan çıkaran o dönemin insanı, hem çalışkanlık vasfı hem de işinin zorluğu nedeniyle bu durumdan hoşnut olmamıştır. Bu hoşnutsuzluğun bir nedeni de Türk askerinin gazi olmayı değil şehitliği istemesidir. Şehitlik bir insan için ulaşabileceği en üst mertebedir. Bu nedenle Türk askeri savaşa giderken aklında dönmek değil şehit düşmek vardır. Şiirlere yansıyan gazilerin yaşadığı hüznün bir nedeni de budur. Dönemin şairleri bu konuları da Millî Mücadele ruhunu yansıtan etkili bir anlatımla kaleme almışlardır.

SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yılları ile Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yılları- biri "bitiş"i, diğeri "başlangıç"ı ifade etse de- siyasî ve sosyal alanlarda hemen hemen aynı hareketliliğin yaşandığı dönemlerdir. Osmanlı'nın yok oluşunun başlangıcı olan 17.yy ortaları ve çöküşün hızlandığı 20.yy başlarında pek çok alanda yıkımın ve kuruluşun sesi aynı anda duyulmuş; siyasî, askerî, sosyal alanlarda alınan önlemler ve ileri sürülen teklifler o devlete bağlı her şeyi, coğrafyadan insana, etkilemiştir. Mekânda olup bitenden kendisini soyutlayamayan edebiyat bu yaşananlara ister istemez uzak kalamamıştır. Edebiyat kimi zaman itici güç, akla gelen ilk silah, kimi zaman da sonuçların habercisi konumunda aktif rol almış; siyasî ve sosyal ortamın vazgeçilmezi olarak önemini süreklice korumuştur. Tanzimat döneminde olduğu gibi cumhuriyetin ilk yıllarında da edebiyat, yeni bir oluşum yaşamakta olan devlet yapısının en güçlü aracıdır. Nasıl halka yönelişi başlatan Tanzimat aydınları olmuşsa onların attığı adımdan cesaret alıp halka yaklaşmak için daha hızlı adımlar atan Cumhuriyet aydınları da olmuş ve hedeflerine edebiyat aracılığıyla ulaşmaya çalışmışlardır.

Prof.Dr. Ramazan Korkmaz, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e uzanan halka yöneliş sürecini ve edebiyata yansımasını, ana karakterini verecek şekilde şöyle özetlemiştir:

"Tanzimatçılarla Türk insanının içine konulan ateş, evrensel açılımları olan bir ateşti. Servet-i Fünûncular bu ateşi bireysel duyarlılıklarıyla cılız bir çıraya; 1900'lerden sonra gelen yeniler ise, bilinçaltı mağmasını harekete geçiren bir büyük millî enerjiye dönüştürdüler."(Korkmaz, 2005: 225)

1900'lü yılların başında hızla yayılmaya başlayan Türkçülük ideolojisini takiben 1911'de yayımlanan "Yeni Lisan" makalesi "millî enerji"nin oluşmasında önemli rol oynamıştır. Çünkü bu makale millîleşme yolundaki en önemli sorun olan dil problemine yönelik somut çözümler sunmuştur.

"...yönelişin temelini oluşturan dil sorunsalı yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde "Yeni Lisan" hareketiyle bilinçli bir varoluş çizgisi yakalar ve bu çıkış bir bakıma düşünsel ve sanatsal anlamda Cumhuriyetin temelini oluşturur." (Korkmaz, 2005: 225)

Prof. Dr. İsmail Parlatır, tarihî arka planı bulunan Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın başlangıcı için şu tespitte bulunmuştur:

"Belki 1923 tarihini "yeni devlet" imajının ya da "Cumhuriyet" imajının bir ifadesi olarak daha doğru olur inancındayım. Bu da 1923'ü belli bir tarih olarak değil de bir geçiş dönemi olarak almamız gerektiğini gösterir. Doğru; çünkü Cumhuriyet'in ilk yıllarında şiir sanatımız XX.yüzyılın başlarında değişen değer yargılarının etkisi altındadır."(Sarar, 1997: 42)

Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın, özellikle başlangıç döneminin tarihî zemini oldukça geniştir. Resmî olarak başlangıç tarihi 1923 olarak kabul edilse de bu dönem edebiyatı, somut çalışmalar ve önemli adımlar düşünüldüğünde yaklaşık otuz beş yıl öncesini dayandırılabilir. Çünkü bu dönemde eser verenler arasında edebî hayatları önceki yıllarda başlamış ve bu dönemde son eserlerini vermekte olanlar da -Ali Ekrem, Samih Rifat, Celal Sahir, Mehmet Emin gibi- vardır. Olgunluk dönemlerinin güzel örnekleri dönemin politikası doğrultusunda veren bu isimler vd. Atatürk Dönemi Türk Şiiri için otuz beş yıldan çok daha önceki tarihlerin de temel olabileceğini akla getirmektedir. Böylesi geniş tarihî zemin üzerine inşa edilen Türk şiiri, 1923'ten sonra da tarihî zeminle paralel gelişmeler göstermiştir. Çünkü,

"Atatürk'ün ilk cumhurbaşkanı olarak Türkiye'yi idare ettiği yıllar, sosyal ve ekonomik sahalarda olduğu kadar sanat ve edebiyat sahalarında da dikkati çeken özellikler taşır. İstiklâl savaşı sonunda kazanılan zafer, yeni bir Türk devleti kurma azmi ve başlarında Atatürk gibi büyük bir kumandan ve devlet adamının bulunması, Türk aydınlarının hayata, dünyaya, memlekete ve insana bakış açılarını değiştirir.

Bu yıllar Türk tarihinde daima heyecanla hatırlanacak ve kendisine dönülerek üzerinde düşünülecek ve ilham alınacak bir "altın devir" teşkil eder. Bu devrin temelinde, İstiklâl savaşının kan ve ateşi içinde kazanılan yeni benlik şuuru, bir tarih, dünya ve insan görüşü vardır." (Kaplan vd., 1992: XXV)

Bütün bu fikirler, hem yönetimin hem de şairlerin hedeflerini ortaya koymaktadır. *"Toplumsal yapıyı siyasî, sosyal, kültürel açılardan çağdaş bir düzeye yükseltmek, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda sonraki ilk on beş yılın politikaları arasında yer almıştır."(*Sazyek, 1999:3) Türkiye Cumhuriyeti yönetimi yeni devletin düzeni için çalışırken edebiyatçılar da aynı ülküyü eserleriyle gerçekleştirmeye özen göstermişlerdir. Devletin sanatçısı ve aydını ile oluşturduğu bu uyum şiirlere yansımış; Atatürk Dönemi şairleri politika unsuru olan coşkulu şiirler yazmışlardır. Dönemin eleştirmenleri de bu durumu desteklemişler ve *"eserlerin asrî, hayatî mahiyette olmasını ve Türk inkılâbını desteklemesini"*(Enginün, 2005:10) istemişlerdir.

Tezimizin inceleme bölümlerinden de anlaşıldığı üzere 1923-1938 yılları arasında roman ve hikâye türünde yazılan eserlerin temalarını genel olarak dört başlıkta toplamak mümkündür:

1. Anadolu bozkırının çoraklığı ve Anadolu insanının yaşadığı fakirlik ve sefalet
2. Anadolu coğrafyası ve Anadolu insanı
3. Batıl inançlarla savaş
4. Avrupa hayranlığı ve taklitçiliğini tenkit

Atatürk Dönemi'nin edebî türleri, hem konuların çeşitliliği hem de eseri ortaya koyan sanatçının tavrı bakımından farklılıklar gösterir. Örneğin romanlardaki konularla şiirde ele alınan konular ve bunların işleniş tarzı birbirinden ayrıdır. Öncelikle şunu söylemek gerekir ki, Atatürk Dönemi Türk Edebiyatı'nın şairleri, dönemin popüler konularını- her ne dürtüyle ele almış olurlarsa olsunlar- roman ve

hikâye yazarları kadar realist olamamışlardır. Onların bakış açılarında romantik ve idealist tavır daha ön plandadır. Üslûpta farklılık yaratan bu tutum, edebî türler arasındaki konu seçiminde de farklılığa neden olmuştur. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin temaları şunlardır: Anadolu sevgisi; denizleri, dağları, akarsuları, bağları, ovaları, gölleri, şehirleriyle Anadolu coğrafyası; akşam, sabah, bahar ve genel görünümüyle Anadolu tabiatı; kadını, erkeği, çobanı, efesi ile Anadolu insanı; güzellikleri ve sorunlarıyla Anadolu köyleri; ülkü ve inkılâplar; Millî Mücadele.

Bu konuların hemen hepsi, savaştan çıkmış Anadolu halkının yoksulluk, hastalık, cehalet, haksızlık, zulüm ve zor tabiat koşulları ile uğraştığı gerçeğinden uzaktır. En genel şekliyle tabiat ve insan konularından oluşan şiirler, genellikle romantik ve idealist tavırla işlendiği için olumsuzlukları değil, gerçek ya da yalan, daha çok olumlu hâlleri aktarmışlardır. Burada şairlerin nesnel tutumundan söz etmek mümkün değildir. Bu, dönemin siyasî ve sosyal durumunun bir sonucudur. Atatürk döneminde devlet ile sanatçının dayanışması şiirin bir politika aracı olarak kullanılmasına neden olmuş ve şiirin estetik sınırları bu duruma göre şekillenmiştir. Ele alınması gereken konular da bu konuların nasıl şiirleştirileceğinin sınırları da bellidir. Önemli olan şiirin estetik yönü değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu, gelişmesini, çağdaşlaşmasını sağlayacak ülküyü izlek seçip bunun Anadolu insanına ulaştırılmasıdır. Yukarıda saydığımız konu başlıklarının hepsi bu amacın araçları olmuşlardır.

Dönemin pek çok ismi, bu konuları hemen her zaman pozitif duygularla işledikleri için Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin özelliklerini, "cennet kadar güzel olan, her şeyden daha çok sevilen Anadolu; denizleri, dağları, şehirleri birbirinden eşsiz olan Anadolu coğrafyası; güzelliğini hiçbir zaman kaybetmeyen Anadolu tabiatı; güçlü ve hür Anadolu insanı; güzel, cefakâr Anadolu kadını; yiğit Anadolu erkeği; çalışkan, savaşçı köylü; yaşanacak en güzel yer köy; özlem duyulan sıla, inkılâplar toprağı, mucize vatan Anadolu vb. konu başlıkları belirlemiştir.

"Atatürk daha İstiklâl Savaşı sona ermeden, Türk milletinin bundan böyle hayatta takip etmesi gereken hedefi açık ve seçik olarak göstermiştir: Elde kalan ata yurdunda, çağdaş, hür, müstakil, yeni bir devlet kurmak... yeni Türk devleti milliyetçidir. Sınırları "Misâk-ı Millî" ile çizilmiştir. Asırlar boyunca savaştan savaşa koşan Türk milletinin kalkınabilmesi için dikkat ve enerjinin Türkiye toprakları üzerinde toplanması lâzımdır."(Kaplan vd., 1992: XXVI)

Millî Mücadele'yi destekleyen ve Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği bu ülkü etrafında birleşen sanatçılar yeni devletin kuruluş coşkusunu ve Anadolu halkını bir araya getiren ülkü birliğini eserleriyle duyurmaya çalışmışlardır. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin genel görünümüne bu olumlu atmosfer hâkimdir. Çalışmanın ilk bölümü bu durumu destekleyen şiirler üzerinedir. "Anadolu Sevgisi" başlıklı birinci bölümde Anadolu insanının yaşadığı topraklara olan sevgisini ve bağlılığını anlatan şiirlere yer verilmiştir. Bu şiirlerdeki duygular şair ile Anadolu insanının ortak duygularıdır. Anadolu halkı yaşadığı topraklara yürekten bağlıdır. Her biri vatan âşığı olan Anadolu insanı hiçbir durumda vatanından vazgeçmeyecektir. Onun için en kutsal varlık vatandır. Bu duygu ve düşünceler cumhuriyetin ilk yıllarındaki şiirlerin konusunu oluşturmuştur.

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin temel özelliğini belirleyen en önemli etken şairlerin idealist ve romantik bakış açısıdır. Dönemin tarihî, siyasî ve sosyal seyrinde yaşananların yarattığı destanî ruhun bir sonucu olarak yazılan şiirlerde her zaman idealize edilen bir Anadolu vardır. Çalışmanın ikinci bölümü Anadolu coğrafyasını bütün unsurlarıyla eşi bulunmaz bir mekân olarak idealize eden şiirlerden ibarettir. Anadolu'nun etrafını saran denizler, yüce dağlar, çağlayan ırmaklar, uçsuz bucaksız verimli bağlar, yaylalar, ovalar, tarihî ve kültürel zenginlik kaynağı olan şehirler Atatürk Dönemi şairlerinin vermek istedikleri iletiyi kuvvetlendiren önemli unsurlardır. Dönem şiirinin yapısını belirleme noktasında göze çarpan en önemli özellik Anadolu coğrafyasına ait unsurların neredeyse tamamının Millî Mücadele yıllarındaki görüntüleriyle işlenmiş olmasıdır. Şairlerin hayal dünyasında savaşın en yakın tanığı ve destekçisi denizler ve ırmaklardır. Dağların her biri de güçlü Türk

askeridir. Ayrıca Anadolu şehirleri de zaferin kazanılmasında en önemli rolü üstlenmiş vefakâr insanlardır. Atatürk Dönemi şairlerinin muhayyilesinde canlanan bu tabloda arka planda savaş olmasına rağmen canlı, olumlu, güzel renkler vardır. Dönemin önemli isimlerinden olan İhsan Boran'ın şu dizeleri şairlerin bu konudaki ortak tavrını yansıtır gibidir.

"Bağrımıza basarız her yas çeken insanı
Fakat Anadolu'dur güzelliğin vatanı"

Vatanı insandan insanı vatandan ayrı düşünmek mümkün değildir. Yaşadığı vatan toprağının şartlarına uygun yaşayış tarzı kurmak durumunda olan halk, aynı zamanda kendi yarattığı bu tarz ile vatan toprağının zenginleşmesine de katkıda bulunur. Coğrafya ile insan arasındaki bu ilişki edebiyatta da yerini almıştır. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde Anadolu ile birlikte bu coğrafyanın sahibi ve yaratıcısı Anadolu insanı da şiirlere konu olmuştur. Anadolu'daki gelişmeleri yakından takip eden ve Anadolu insanını tanıma fırsatı bulan şairler kadından erkeğine, gencinden yaşlısına, çobandan efeye kadar pek çok tipi şiirlerinde daha çok idealist bakış açısıyla işlemişlerdir. Roman ve hikâyelerde zor hayat şartlarıyla mücadele etmeye çalışan yoksul, cahil ve kimi zaman da aciz Anadolu insanının aksine şiirde çoğu zaman hür yaşamak için mücadelede eden, vatanı zor günlerden kurtarma, koruma, kalkındırma hırsı olan, hükmedici karaktere sahip, güçlü, onurlu, cesur ve gözü kara Anadolu insanı vardır.

Tüm bu sıfatlar kadından erkeğine Anadolu halkının bütün fertleri için geçerlidir. İncelediğimiz şiirlerde bu genellemelerin ardından Anadolu kadını, erkeği, genci vb. için daha karakteristik özelliklerin de şiirlere konu edildiği görülmüştür. Örneğin, Çalışkan, cefakâr, vefakâr Anadolu kadını fiziksel özellikleri ile şiirlerde geniş yer tutmuştur. Anadolu kadınının karakteristik özelliklerinin yanında fiziksel özellikleri de dikkat çekicidir. Şiirlerde "güzellik", aşkın en önemli nedeni olarak gösterilmiştir. Güzel Anadolu kızına gönül vermemek, âşık olmamak mümkün değildir. Onun uzun boyu, esmerliği, sarışınlığı, güzel gözleri vb. özellikleri şairleri de etkilemiştir. Burada dikkati çeken bir önemli nokta, Anadolu kadının hem

karakteristik hem de fiziksel özellikleri üzerine yazılan şiirlerde "Ayşe, Emine, Fatma, Zeynep vb." gibi sembolik isimlerin kullanılmış olmasıdır. Şairler, Anadolu ile Anadolu insanı arasında ortak olan kaderi ve bu kaderin nasıl yaşandığını Anadolu kadınının sembolü hâline gelmiş olan bu isimlerle anlatmaya çalışmışlardır. Anadolu erkeği de yiğit oluşuyla ve âşık kimliğiyle başta "Mehmet" olmak üzere "Hasan, Ali, Ahmet vb." gibi sembolik isimlerle iletinin aracı olmuştur.

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve ardından Cumhuriyet'in yönetim şekli olarak kabul edilip yeni devletin refaha kavuşması için inkılâpların yapılması Anadolu gencine olan bakış açısını da etkilemiştir. Bütün bu hareketlilik içinde Anadolu gencinin yeri, rolü yeniden gözden geçirilmiş ve ona önemli görevler yüklemiştir. Yeni devletin neredeyse tek dayanağı, nüfusun etkin kısmını oluşturan Anadolu gençleridir. Dönemin hem yönetimi hem de halk için Anadolu gençliği; çalışkan, mücadeleci, onurlu, hayata bağlı, ümitli ve inançlıdır. Bu nedenle ona geleceği emanet etmek şarttır. 1923-1938 yılları arasındaki dönemde yazılan şiirlerde Anadolu genci ile ilgili bu özelliklere çokça yer verilmiştir.

Anadolu topraklarında günlük hayat oldukça hareketlidir. Ancak bu hareketlilik günlerin tekrarından ibarettir. Bunun nedenlerinden biri Anadolu insanının geçim sıkıntısı içinde olmasıdır. Hayvancılıkla ve toprakla uğraşan Anadolu insanı hayatını devam ettirebilmek için gerekli olan zorunlu ihtiyaçların peşine düşmüştür. Bu ihtiyaçlarını karşılayabilmek için her gün tarlada çalışan, hayvanlarıyla uğraşan Anadolu insanının hayatı bu işlerin peşinde sıradan bir hâl almıştır. Çoban, sıradanlığı zorunlu bir sonuç olan hayat içindeki tiplerden biridir. Çoban'ın hayatı, Anadolu'daki günlük hayatın kesitlerinden biri ve bu hayatın tamamlayıcısıdır âdeta. Çünkü çobanın ömrü, sürü-sevgili-tabiat ekseninde geçmektedir. Her gün tabiatla buluşup sürülerini otlatan, kavalıyla aşkını anlatan çobanın hayatı bu tek düze şekilde sürmektedir. Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde, çobanın yaşadığı hayatın bu yönü çokça ele alınan konulardan biri olmuştur.

Türk milleti, şanlı tarihini, kuvveti ve dünyaya kafa tutan cesaretiyle yaratmış ve yazmıştır. Zeybeğin "heybetli duruşu", Türkün kuvvetli fiziğini, "yere diz vuruşu" ise diğer milletlere meydan okuyuşunun imajlarıdır. Bu nedenle zeybek de şiirlerde Anadolu insanının bir sembolü olarak çok işlenmiştir.

Atatürk Dönemi'nin başlıca politikalarından biri olan halka ve köye yönelme edebiyata da yansımış, bu dönemde yazılan şiirler arasında köy ve köylü geniş yer tutmuştur. Devletin köy ile ilgili politikasına destek vermek için şiir yazan şairler, okuyucuyu öncellikle köye davet etmişlerdir. Hedefleri hayatında köyden bîhaber olanlara köyü tanıtarak onları da bu politikaya dahil etmektir. Şairler, davetten sonra, bu amaçlarını gerçekleştirmek için köyü ve köylüyü yücelten şiirler yazmışlardır. Bu şiirlerde köy hayatını çeşitli yönleriyle, huzurlu köy ortamı, tarlada hayat, köy kızlarının çeşme başı muhabbetleri tarzında anlatan şiirlere çokca rastlamak mümkündür. Anadolu köyleri, güzellikleriyle, kalabalıktan uzak, sessiz ve huzurlu hayatıyla her zaman özlem duyulan yerler olmuş ve bu özlem şiirlerde romantik söylemle dile getirilmiştir.

1923-1938 yılları arasında yazılan şiirlerde köy temasını realist bakış açısıyla işleyen şairler de vardır. Anadolu'nun ve Anadolu köylüsünün kaderinde onları gerçekten derinden etkileyen büyük bir savaşı yaşamak varmış. Bu kötü kader, zor şartlarda savaşan Anadolu köylerine, hem savaş yıllarında hem de savaştan sonraki yıllarda büyük sıkıntı yaşatmıştır. Millî Mücadele'de tüm imkânlarını en küçük damlasına kadar kullanan köy halkı, zaferin sahibi olmasına rağmen, savaştan büyük kayıplarla çıkmıştır. Bu kayıp sadece insan kaybı değildir. Anadolu halkı, hayatını kolaylaştıran imkânları da kaybetmiştir. Şehirler, köyler darmadağın olmuş; insanlar evsiz, aşsız, eşsiz kalmıştır. Bu kötü manzara romanlara olduğu gibi şiirlere de konu olmuştur. Harap köy ile yoksul köy insanı şiirlerde duygusal yoğunluk içinde işlenmiştir. Aç kalmamak için tabiata karşı savaş veren köylü, topraklarını kaybetmemek için de dışarıdaki düşmanlara karşı savaşmıştır. Hem bu yaşananlar hem de devletin köye ve köylüye yönelik politikasının gerektiği gibi uygulanamaması Anadolu köylüsünün zenginleşmesine, kalkınmasına engel

olmuştur. İşte bu gerçekler, şiirlere "yoksul köylü"nün konu edilmesi yoluyla halka duyurulmaya çalışılmıştır.

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde yalnızca yoksul köylü yoktur. Hatta köylü portresinin ana çizgilerini köylünün hem karakteristik hem de fiziksel bakımından olumlu özellikleri oluşturur. Türk köylüsü çalışkan ve mücadelecidir. Kurtuluş Savaşı'nın mimarı, Anadolu'nun kahramanı Türk köylüsüdür. O Anadolu'nun gerçek sahibi, öz Türk'tür. Her duygusu ve her fikri samimi ve içtendir. İncelediğimiz şiirlerde köylünün bu özellikleriyle yüceltildiği görülmüştür.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu'nun önem kazanması sonucunda yaşanan en büyük değişim önceleri gurbet olarak kabul edilen Anadolu'nun artık sıla kavramı ile karşılanmasıdır. Cumhuriyetten önce ve cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu gurbettir. Çünkü şairler için tek mekân İstanbul'dur. İstanbul dışı her yer taşradır, gurbettir. Anadolu'yu görsün ya da görmesin hemen her şair, varlığını bildiği gurbet söz konusu olduğunda mutsuz ve çaresizdir. Atatürk Dönemi şiirleri arasından seçip tahlil ettiklerimiz gösteriyor ki onlara göre Anadolu, zorunlu hallerde gidilen "dert diyarı"dır. Bu fikirdeki şairler, gurbete yolculuğunu, oradaki hayatı ve gurbetçi üzerindeki etkileri genellikle "olumsuzluk" çerçevesinde ele almışlardır.

Gurbet insana olumsuz duygular yaşatan bir mekândır. Çünkü insan gurbette her daim yalnızdır. Yoğun yaşanan yalnızlık duygusu mutsuzluğun en büyük nedenidir. İnsan bu duygudan kurtulmak için uğraşır, ancak başaramaz. İncelediğimiz şiirlerde de tespit ettiğimize göre bunun tek çaresi sılaya dönmektir. Aynı dönemde Anadolu'yu, insana hüzün veren, gözyaşı döktüren, yalnızlığına neden olan, sevdiğinden ayıran bir gurbet oluşuyla konu eden şairlere karşılık özlemi duyulan sıla olarak işleyen şairlere de rastlamaktayız. Onlar için Anadolu özlenen, kavuşmak için sabırsızlıkla beklenen âşık olunan bir yerdir.

Türkler için "ülkü" ve "var olma" aynı anlama gelmektedir. İnsan, ülkü ile var olduğunu, hayata ve geleceğe tutunduğunu gösterir. Atatürk Dönemi'nde bu düşünceye sahip şairler, Türk'ün ülküsünü ve cumhuriyetin ilk yıllarının olmazsa olmazı niteliğindeki inkılâplarını şiirlerine konu edinmişlerdir. Türk milletinin bu dönemdeki ülküsü, vatanı düşman işgalinden kurtarmak ve yeni bir devlet kurarak Türk milletine yaraşır bir hayatı temin etmektir. Atatürk Dönemi'nde yazılan şiirlerde bu ülkünün çerçevesi çizilmiş ve özellikle Türk milletinin amacına nasıl ulaştığı anlatılmıştır. Hemen her şiirde başarının iki nedeni vurgulanmıştır. Bunlardan biri "kan", biri de "inan"dır. Türkler damarlarındaki kan, gönüllerindeki inan ile her zorluğun üstesinden gelmeyi başarmıştır.

Türk milletinin bu başarıyı yakalama yolundaki en önemli silahı, siyasî, sosyal, ekonomik alan ile eğitim-öğretim ve hukuk alanında gerçekleştirdiği inkılâplar olmuştur. İlerleme ve çağdaşlaşma yolunda inkılâpların büyük etkisi ve Türk milletinin bu yoldaki kararlılığı, sadece tarih sayfalarında kalmamış, edebî ürünlerde de yerini almıştır. Özellikle cumhuriyetin onuncu yılında yazılan şiirlerin konusunu, yapılan inkılâplar ve sonuçları oluşturmuştur. Bu konunun şiirlerde geniş yer almasının bir nedeni de halka yapılan yenilikleri haber vermektir. Şairler bu amaçla inkılâplarının neden gerekli olduğunu, nasıl uygulanacağını anlatan şiirler kaleme almışlardır.

Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin en önemli konularından birisi, dönemin yakın geçmişinde yaşanan Kurtuluş Savaşı'dır. Anadolu'nun ve Türk milletinin varoluş mücadelesi olan bu savaş, işgal günleriyle, savaş meydanlarında yaşananlarla, savaş coğrafyasına etkisiyle ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Bu bölümdeki şiirler iki farklı atmosfer yaratmıştır. Bunlardan biri olumlu, diğeri olumsuzdur. İşgal ve işgal edilen Anadolu toprağında acımasız düşman askerlerinin tabiat ve insan üzerinde sebep olduğu tahribat olumsuz; Anadolu halkının bütün imkânsızlara rağmen mücadeleden vazgeçmemesi, inancını yitirmeden ölmek için savaşması olumlu atmosferin oluşmasının nedenleridir. Şairler bazen hayal dünyalarına dalıp duygu yoğunluğu

olan imajlar yaratmış olsalar da "savaş gerçeği"nden ne kendilerini ne de eserlerini tam olarak soyutlayabilmişlerdir. Savaşın kötü ve acı yüzü şiirlerdeki yerini almıştır.

Çalışma boyunca Anadolu'nun Türk Şiiri için niçin ve nasıl bir kaynak olduğunu, hangi yönleriyle ele alındığını tespit etmeye çalıştık. Bu amaçla incelediğimiz şiirlerden hareketle vardığımız en genel sonuç, Türk edebiyatında 20. yy başlarından itibaren görülmeye başlayan Anadolu temasının özellikle 1923-1938 yılları arasında bir problem hâlini almış olmasıdır. Bunda dönemin sosyo-politik yapısı en büyük etkendir. Bu durum şiirlerin estetik yönünü çok etkilemiştir. Tema önemli ve güçlü olmasına karşılık şekil bir o kadar tek düze ve basittir. Zaman zaman karşılaştığımız orijinal imaj örnekleri şiirlerin estetik yönünü ve anlamını güçlendirse de bu durum Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin özgün ve etkili bir yapıya kavuşmasını sağlayamamıştır diyebiliriz. Bu çalışmanın bizi tatmin eden yanı Mehmet Kaplan'ın "Anadolu Kuvvetleri" diye tanımladığı Anadolu ve Anadolu insanına ait maddî ve manevî değerler bütünün her daim var olduğu ve olacağını bilmektir.

BİBLİYOGRAFYA

I.ÇALIŞMAYA ESAS OLAN KAYNAKLAR

1. ŞİİR KİTAPLARI

Abdullah Cevdet, **Karlıdağdan Ses**, 1931.

Düşünen Musiki, 1932.

Ahmet Haşim, **Piyale**, 1926.

Ahmet Kutsi(Tecer), **Şiirler,** 1932.

Ahmet Refik(Altınay), **Gönül**, 1937.

Akengin, Can, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944.

Akıncıoğlu, M.Niyazi, **Haykırışlar,** 1938.

Ali Ekrem, **Ana Vatan,** 1921.

Şiir Demeti, 1924.

Vicdan Alevler, 1925.

Ali Hadi(Okan), **İki Kitap**, Adana, 1926.

Ali Mümtaz(Arolat), **Bir Gemi Yelken Açtı,** 1926.

Hayal İkliminden Dönen Diyor Ki: Şiirler, 1960.

Arif Nihat, **Heykeltraş,** 1924.

Yastığımın Rüyası, 1930.

Ayetler, 1936.

Artel, M., Hançerlioğlu, O., **Kıvılcım**, 1936.

Atalay, Besim, **15.Yıl Destanı**, 1938.

Behçet Kemal, **Erciyas'tan Kopan Çığ**, 1932.

Burda Bir Kalp Çarpıyor, 1933.

Berk, İlhan, **Güneşi Yakanların Selamı**, 1935.

Bozdağ, İsmet, **Üç Mum Yandı**, 1935.

Cahit Sıtkı(Tarancı), **Ömrümde Sükût,** 1933.

Cemal Fuat, **Son Bahar Akşamları**, İstanbul, 1933.

Cenap Muhittin(Kozanoğlu), **Kadın**, İstanbul, 1936.

Celal Sahir Erozan Bütün Şiirleri, Yay. Dr. Nesrin Tağızade Karaca, , K.B.Y., Ankara, 1992.

Cenap Şahabeddin'in Bütün Şiirleri, Kaplan, M., vd., İstanbul, 1984.

Cevdet Kudret(Solok), **Yedi Meşale**, 1928.

Birinci Perde, 1929.

Çakmak, İbrahim Tarık, **Yalnızlığım**, İstanbul, 1937.

Dıranas, Ahmet Muhip, **Şiirler,** 1974.

Dinamo, Hasan İzzettin, **Adsız Kitap**, 1931.

Deniz Feneri, İstanbul, 1937.

Emin Recep, **Altın Kitap**, 1928/33.

Enis Behiç(Koryürek), **Miras**, 1927.

Güneşin Ölümü, 1951.

Ercümend Behzad(Lav), **S.O.S**., 1931.

Kaos, 1934.

Ertepınar, Coşkun, **Deniz Üstü**, 1935.

Faruk Nafiz(Çamlıbel), **Çoban Çeşmesi**, 1926.

Suda Halkalar, 1929.

Bir Ömür Böyle Geçti, İstanbul, 1966.

Ellerimle Seçtiklerim, 1935.

Akarsu, İstanbul, 1936.

Boğaziçi Şarkısı, 1936.

Tatlı Sert, Kanaat Kitabevi, 1938.

Fazıl Hüsnü(Dağlarca), **Havaya Çizilen Dünya**, 1935.

Ferit Ragıp(Tuncar**)**, **9 Eylül**, 1930.

İzmir'den Sesler, 1931.

Fevziye Abdullah (Tansel), **Duyuşlar,** 1935.

Fikret, M., **Duyuşlar**, İstanbul, 1932.

Florinalı Nazım, **Cumhuriyet Marşları**, 1924.

Ebediyet Yolunda Bir Hitabe, 1927.

Türkün Büyük Zaferi, 1928.

Fuat Edip, **Delikanlım, 1935.**

Galip Naşit, **Meltem**, İstanbul, 1930.

Gocul, Basri, **Bir Nara,** 1936.

Aydın Yaylalarında, 1939.

Güley, Ferda, **Yolculuk,** 1937.

Gündoğdu, Şinasi, **Akrep**, İstanbul, 1929.

Gürtunca, M. Faruk, **Anadolu**, 1939.

Halide Nusret, **Geceden Taşan Dertler**, 1930.

Halil Nihat, **Âyine-i Devran**, 1924.

Mehtap, 1925

Ağaç Kasidesi, 1931.

Halit Fahri, **Paravan,** İstanbul, 1929.

Balkonda Saatler, 1931.

Haluk Nihat(Pepeyi), **Türk Destanına Giriş**, 1934.

Çanakkale, İstanbul, 1936.

Mütareke, 1938.

Hamdi Gökalp, **Ruhum**, 1930.

Köy Geceleri, 1931.

Güz Yaprakları, Gaziantep, 1934.

Seneler Geçtikçe, 1945.

Hamdullah Suphi(Tanrıöver), **Dağ Yolu**, 1928,1931.

Günebakan, 1929.

Hasan Âli(Yücel), **Dönen Ses**, 1933**.**

Sizin İçin, Ülkü Basımevi, 1938.

Haşim Nezihi(Okay), **Ilgar**, 1933.

Akşam Şarkıları, İstanbul, 1935.

Ömrümden Yapraklar, 1973.

Hüseyin Dâniş**, Kârvan-ı Ömür**, 1925.

Hüseyin Rıfat(Topuz), **Kırık Kavaldan Sesler**, 1935.

Hüseyin Suat(Yalçın), **Yamalar**, 1927.

Ishak Refet, **Ne Mutlu Bana Ki: Türk Yaratıldım,** Ankara, 1933.

Cumhuriyet Destanı, 1934.

İbrahim Alâettin(Gövsa), **Çanakkale İzleri**, 1926.

İdris Ahmet, Ziya İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul, 1931.

İdris Ahmet, **Güneşli Sağanaklar**, 1934.

İffet Halim, **Tul Daireleri**, 1931.

İlhami Bekir(Tez), **Hayat Bilgisine Göre Çocuk Şiirleri**, 1927.

24 Saat, 1929.

Birinci Formo, 1930.

Mavi Kitap, 1930.

Herhangi Bir Şiir Kitabıdır, 1931.

Mustafa Kemal, 1933.

Ninni Çocuğum, 1935.

Olduğu Gibi, 1935.

İsmail Safa(Semenderoğlu), **Yanık Sesler**, 1925.

Zindan, 1932.

Damlalar, 1934

Gönül Diyor ki, 2000.

Kaptanoğlu, Muazzez, **Üç His ve Üç Akis**, 1936.

Karahan, Abdülkadir, **Güneşin Doğduğu Yurt**, İzmir, 1934.

Karatay, M.Safa, **Delikanlıyım Ben**, 1934.

Umutlanma, 1936.

Kayaoğlu, Ömer**, Bir Avuç Köpük**, 1936.

Kazım Nami, **Yavruma Diyişlerim**, 1935.

Kemalettin Kâmi, **Çakıl Taşları**, 1927.

Bir Yudum Daha, 1933.

Kuntay, Midhat Cemal, **Türkün Şehnamesinden**, İstanbul, 1971.

Külebi, Cahit, **Bütün Şiirleri**, 2007.

Leyla Hanım, **Solmuş Çiçekler**, 1928.

Mardin, Yusuf, **Bir Ad Bulamadım**,1934.

M.Behçet(Yazar), **Buhurdan**, 1925.

Yumak, İstanbul, 1938.

Mehmet Akif(Ersoy), **Safahat Asım**, 1924.

Safahat Gölgeler, 1933.

Mehmet Necati(Öngay), **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934.

Ergenekon'dan Doğan Güneş, 1935.

Tılsım, 1947.

M. Fikret, **Duyuşlar**, İstanbul, 1932.

M.Uluğ(Turanlıoğlu), **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1932.

Bir Haykırış, Edirne, 1934.

Köy Şiirleri, Edirne, 1942.

Muharrem Gündüz, **Çiçek Kardeş,** 1932.

Muhittin Mekki, **Yeni Filiz**, 1930.

Mustafa Mümtaz, **Köy Melodileri**, İstanbul, 1936.

Mustafa Niyazi, Mümtaz Zeki, **Allo Allo**, İstanbul, 1934.

Nazım Hikmet, **835 Satır**, 1929.

Jokand ile Si-Ya-U, 1929.

I+I=I, 1930.

Varan 3, 1930.

Sesini Kaybeden Şehir, 1931.

Benerci Kendini Neden Öldürdü, 1932.

Gece Gelen Telgraf, 1932.

Portreler, 1935.

Taranta Babu'ya Mektuplar, 1935.

Ş.Bedrettin Destanı,1936.

Nazif, Süleyman, **Malta Geceleri**, 1924.

Necdet Rüştü(Efe), **Gazi'nin Destanı**, İstanbul, 1929.

Türk Çocuklarının Ülküleri, İstanbul, 1934.

Necmettin Halil, **Çakıl Taşları**, 1927.

Bir Yudum Daha, İstanbul, 1933.

Necip Fazıl(Kısakürek), **Örümcek Ağı**, 1925.

Kaldırımlar, 1928.

Ben ve Ötesi, 1932.

Nihat Ulvi(Akgün), **Leylâ**, 1937.

Üç Gönül, 1937.

Nurettin Artan, **Boş Saatlerde**, 1933.

Onat, Muvaffak Sami, **Şiirler**, İstanbul, 1984.

Orhan Seyfi, **Gönülden Sesler,** İstanbul, 1934.

Kervan, 1935.

Bütün Şiirleri, 2008.

Ozansoy, Munis Faik, **Büyük Mabedin Eşiğinden,** 1938.

Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1926.

Yayla Dumanı, 1934.

Özsever, Hüseyin S., **Bağ Bozumu**, 1928.

Kıvılcımlı Kül, 1937.

Üstadın Şairi, 1937.

Sabih İzzet(Alaçam), **Engin Kıyıları**, İstanbul, 1936.

Sabahattin Ali, **Bütün Eserleri-3**, İstanbul, 1935.

Bütün Eserleri, Dağlar ve Rüzgâr, Kurbağaların Serenadı, Öteki Şiirler, İstanbul, 1993.

Rıza Polat, **Bir Yangının Külleri**, Zonguldak, 1936.

Rıza Tevfik, **Serâb-ı Ömrüm**, Kenan Matbaası, 1934.

Saba, Z.Osman, **Geçen Zaman**, 1938.

Salih Zeki(Aktay), **Persefon**, 1930.

Pınar, 1936.

Rüzgâr, 1938.

Savcı, Salâhattin, **Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937.

Selekler, Hamit Macit, **Sulh ve Diğer Şiirler**, İstanbul, 1944.

Serpin, M., Akgün, N.U., Çatıkkaş K., **Üç Gönül**, 1937.

Sılay, Celâl, **Çöl Yolcuları,** 1934.

Dört Kapı, 1934.

Lacivert Işıklar, 1934.

Ebedi Renkler, 1936.

Hüsran Filizleri, 1937.

Mısralar, 1937.

Sabri Esat(Siyavuşgil), **Yedi Meşale**, 1928.

Odalar ve Sofalar, 1933.

Suat Salih, **Bir Kitap Kapanırken**, 1930.

Sütüven, Mustafa Seyit, **Bütün Şiirleri**, 1976.

Şükûfe Nihal, **Hazan Rüzgârları**, 1928.

Gayya, İstanbul, 1930.

Su, 1933.

Şile Yolları, 1935.

Tanpınar, Ahmet Hamdi, **Bütün şiirleri**, 1976.

Teoman, Zeki, **Başlangıç,** 1933.

Tevetoğlu, Fethi, **Yarın Turan Benimdir,** İstanbul, 1934.

Bir Bayrak Altında, İstabul, 1936.

Tevfik Tanyolaç, **Yüce ve Çiçekleri**, 1937.

Ülkü, Feyzullah Sacid, **Devirim Uzu**, İstanbul, 1935.

Ülkü ve Şiir, İstanbul, 1948.

Vasfi Mahir(Kocatürk), **Tunç Sesleri,** Kastamonu, 1935.

Geçmiş Geceler, İzmir, 1936.

Bizim Türküler, 1937.

Vehbi Cem(Aşkun), **Adsız Kitap**, 1931.

Ulusal Duyuşlar, Sivas, 1935.

Yahya Saim(Ozanoğlu), **Mayıs Gecesi,** 1923.

Mahşerde Sabah, 1925.

Çoban Ateşi, 1928.

Çoban Ateşi II, 1928.

Gül ve Lale Bahçelerinde, 1931.

Süngülerin Gölgesinde, Kayseri, 1933.

Yaşar Nabi (Nayır), **Kahramanlar**, 1929.

Onar Mısra, 1932.

Yıldırım, Elmas, **Boğulmayan Bir Ses**, İstanbul, 1936.

Yusuf Ziya(Ortaç), **Yanardağ**, 1928.

Bir Servi Gölgesi, 1938.

Kuş Cıvıltıları, 1938.

Yurdakul, Mehmet Emin, **Ankara**, İstanbul, 1939.

Ziya İlhan, **Bir Ses İki Nağme,** 1931.

Portakal Bahçeleri, **İstanbul**, 1936.

2. 1923-1938 YILLARI ARASINDA DERGİ VE GAZETELERDE YAYIMLANAN ŞİİRLERİN KRONOLOJİK LİSTESİ

"Şehirlerin Mirası", Celal Sahir, *Servet-i Fünun*, S.1473, Mart 1338, s.195.

"Bit Yolcuya", Ahmet Hamdi, *Dergâh*, S.37, 20 K.Evvel 1338, s.71.

"Marmara Talim", Arif Dündar, *Millî Mecmua*, S.1, 1 Teşrinisani 1339, s.6.

"Yurdumun Önünde!", Arif Dündar Ataker, *Millî Mecmua*, S.5, 27 Kânunevvel 1339, s.84.

"Çoban ve Yolcu 3", Ali Mümtaz, *Dergâh*, S.42, 5 K.Sani 1339, s.85.

"Çoban ve Yolcu 4", Ali Mümtaz, *Dergâh*, S.42, 5 K.Sani 1339, s.86.

"Meçhul "Memed"", Çubukçuzade Mehmet, *Millî Mecmua*, S.6, 10 Kânunisani 1340, s.94.

"Kurtuluş Bayramı", Mehmet Şarki, *Millî Mecmua*, S.11, 20 Mart1340, s.175.

"Kurtaranlara", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.13, 24 Nisan 1340, s.201.

"Diyarbakır'a", İsmail Nami, *Anadolu Mecmuası*, S.1, Nisan 1340, s.33.

"Anadoluya", Eser Adil, *Anadolu Mecmuası*, S.2, 1 Mayıs 1340, s.72-73.

"Anadolu Çocuklarına", İsmail Nami, *Anadolu Mecmuası*, S.5, Ağustos1340, s.194-195.

"Karanlıklar İçinde", Fahrettin Hamdi, *Anadolu Mecmuası*, S.6, Eylül 1340, s.244.

"Dumlupınar", Yahya Saim, *Millî Mecmua*, S.21, 10 Eylül 1340, s.327.

"Meçhul Asker", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.21, 10 Eylül 1340, s.329.

"Anadolu Gelini", Arif Dündar Ataker, Millî Mecmua, S.28, 1 K.sani1341, s.455.

"İzmir'in İlk Kanlı Akşamı", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.5, Şubat 1341, s.411.

"Siperde Akşam", Kemalettin Kami, *Türk Yurdu*, C.1, S.5, Şubat 1341, s.348.

"Ankara Dilberine", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.31, 10 Şubat 1341, s.501.

"Sevgili İzmir'den Mi?", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.6, Mart 1341, s.546.

"Ankara Dilberine", Mehmet Mesih, *Milli Mecmua*, S.3, 19 Mart 1341, s.534.

"Ankara Dilberine 3 , Mehmet Mesih, *Milli Mecmua*, S.34, 1 Nisan 1341, s.557.

"Ankara Dilberine", Mehmet Mesih, *Milli Mecmua*, S.35, 10 Nisan 1341, s.574.

"İzmir'in Hasreti", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.2, S.7, Nisan 1341, s.37-38.

"İzmir Güzeline", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.36, 1 Mayıs 1341, s.592.

"Köy Yıldızı", Ömer Bedrettin, *Millî Mecmua*, S.36, 1 Mayıs 1341, s.594.

"Ağla Bahar", Halide Nusret Zorlutuna, *Millî Mecmua*, S.44, 1 Eylül 1341, s.716.

"Zaferden Sonra", Ertuğrul Emin, *Türk Yurdu*, C.2, S.12, Eylül 1341, s.538.

"Terhisten Sonra", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.6, T.Sani 1341, s.113.

"Dumlupınarda Sabah", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.1, T.Sani 1341, s.16.

"Yayladan Sesleniyorum", Münir Müeyyet Bekman, *Çığır*, C.2, S.31, I.Teşrin 1635, s.14.

"Of Kuşlar", Hikmet Recep, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 Nisan 1923, s.3.

"Şehide Selam", isimsiz, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1597, 1923, s.302.

"Çankaya'ya Karşı", Feyzullah Sacid, *Hâkimiyet-i Milliye*,7 Kanunevvel 1925, s.2.

"Memlekete Bir Bakış, Köyde Akşam", Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.60, S.1577, 1926, s.391.

"Memlekete Bir Bakış", M.Faruk Gürtunca, *Servet-i Fünun*, C.60, S.1562, 1926, s.147.

"Memlekete Bir Bakış", Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1583, 1926, s.72.

"Çoban Türküsü", İlhami, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1583, 1926, s.80.

"Çoban…", Ahmed Nazım, *Türk Yurdu*, C.3, S.15, K.Sani 1926, s.323-324.

"Zafer Yolcusu", Ömer Bedrettin, *Türk Yurdu*, C.3, S.16, Şubat 1926, S.433.

"Şehir", Ali Mümtaz, *Millî Mecmua*, S.55, 1 Mart 1926, s.908.

"Köyler ve Şehir", Ali Mümtaz, *Millî Mecmua*, S.57, 10 Mart 1926, s.928.

"Bey Dağları", Ertuğrul Emin, *Türk Yurdu*, C.4, S.19, Temmuz 1926, s.50.

"Sahil Kızları", Ali Mümtaz, *Millî Mecmua*, S.66, 1 Ağustos1926, s.1072.

"Köyde Hayat", Bozkır: Kandil, *Babalık*, 24 Ağustos 1926, s.2.

"Mucize", Feyzullah Sacit, *Türk Yurdu*, C.4, S.21, Eylül 1926, s.253-254.

"Kurtuluş", İshak Refet Işıtman, *Türk Yurdu*, C.4, S.22, Teşrinievvel 1926, s.302-304.

"Türk Kanı", Emin Recep, *Türk Yurdu*, C.3, S.14, T.Evvel, 1926, s.160.

"Sılanın Toprağında", Ömer Bedrettin, *Türk Yurdu*, C.4, S.23, T.Sani 1926, s.403.

"Mustafa Kemal Anadolu'da", Feyzullah Sacit, *Türk Yurdu*, C.4, S.24, K.Evvel 1926, s.510-512.

"Bandırmada Akşam", M.Haşim, *Kaynak*, C.3, 1926, s.798.

"İlerleyen Elâzize", Elmas Yıldırım, *Altan*, Y.1, S.7, 1926, A.8.

"Köyümün İlhamları", Galip Naşit, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1639, 1927, s.138.

"Şarkı Söyleyen Köylü Kız", Sabih İzzet, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1598, 1927, s.311.

"Şen Yolcular", Şemsettin Cem, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1603, 1927, s.391.

"Köyde Gün Sönerken", Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1617, 1927, s.223.

"Köyden Ayrılık", İlhami, Servet-i Fünun, C.62, S.1624, 1927, s.307.

"Yörük Kızı", Sabih İzzet, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1615, 1927, s.167.

"Zafer", Fahir Necati, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1601, 1927, s.357.

"Gölcük'te Akşam", Muammer Lutfi, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1624, 1927, s.290.

"Kağnı Gıcırtıları",Yaşar Nabi, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1630, 1927, s.402.

"Kaval", Yaşar Nabi, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1601,1927, s.355.

"Köy Akşamları",C.Nuri, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1615, 1927, s.167.

"Köy Manzarası", Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1603, 1927, s.391.

"Köy Sahilinde", İlhami, *Servet-i Fünun*, C.63, S.1608, 1927, s.24.

"Köyde Akşam", Bülent Nuri, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1626, 1927, s.340.

"Çoban", Şemsettin Cem, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1597, 1927, s.282.

"Efeye Türkü", Fikret, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1601, 1927, s.355.

"Çiftçi", Fahir Necati, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1591, 1927, s.202.

"Efenin Zaferi", Sabih İzzet, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1609, 1927, s.76.

"Kağnı Gıcırtıları",…Fikret, *Servet-i Fünun*, C.3, S.1642, 1927, s.181.

"Gurbetten", Galib Fuat, *Babalık*, 13 K.Sani 1927, s.2.

"Yurdumun Dağları", Hüseyin Nail, *Hayat*, S.9 , 27 K.Sani 1927, s.172.

"Uludağ", Halit Fahri, *Hayat*, S.7, Kânunisani 1927, s.125.

"Köyümün Kızları I", Arif Nihat, *Hayat*, S.11, 1 Şubat 1927, s.217.

"Çoban Kızı", Ekrem Reşid, *Güneş*, C.1, S.4, 10 Şubat 1927, s.18.

"Vatan Hisleri 2", Mithat Cemal, *Güneş*, C.1, S.4, 10 Şubat 1927, s.9.

"Bağrına Bas Mehmedim", Hüseyin Nail, *Hayat,* S.12, 17 Şubat 1927, s,223.

"Zafer", İshak Refet Işıtman, *Türk Yurdu,* C.5-6, S.126, Şubat 1927, s.26.

"Eski Anadolu", Nazım Hikmet, *Güneş,* C.1, S.5, 1 Mart 1927, s.12-13.

"Anadoluda Gurbet Akşamları", Mehmet Faruk, *Hayat,* S.16, 17 Mart 1927, s.313.

"Marmaranın Meltemi", Çubukçuzade Mehmet, *Hayat,* S.17, 24 Mart 1927, s.328

"Çal Çoban Çal", Orhan Rahmi, *Türk Yurdu,* C.5-6, S.27, Mart 1927, s.232-233.

"Çoban Köpeği", Emin Recep, *Hayat,* S.16-17, Mart 1927, s.313.

"Vatan Duygusu", Vatan Kaygısı, Ali Said, *Türk Yurdu,* C.5-6, S.27, Mart 1927, s.217-218.

"Vatan Hisleri", Mithat Cemal, *Güneş,* C.1, S.7, 1 Nisan 1927, s.3.

"Gurbette Gözyaşı", Galib Fuat, *Babalık,* 14 Nisan 1927, s.2.

"Bir Köyde Yalnızım", Galib Fuat, *Babalık,* 26 Nisan 1927, s.2.

"Ağladım", E.Sabri, *Babalık,* 28 Nisan 1927, s.2.

"Konyada Hayat",Tevfik Nevzat, *Babalık*, 8 Mayıs 1927, s.2.

"Köyde Sabah", Emin Recep, *Güneş*, C.1, S.10, 10 Mayıs 1927,s.4.

"Gurbet Geceleri", Said Naci, *Babalık*, 23 Mayıs 1927, s.2.

"Anadoluya", İsmail Nami, *Millî Mecmua,* S.87, 1 Haziran 1927, s.1399.

"Aciz Halk", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua,* S.88, 15 Haziran 1927, s.1420.

"Konya Bağları", Türkî, *Yeni Fikir*, S.26, 1 Eylül 1927, s.212.

"Çobanla Kız", Mehmet Faruk, *Millî Mecmua*, S.94, 15 Eylül 1927, s.1011.

"Milli Marş İçin", Feyzullah Sacit, *Türk Yurdu,* C.5-6, S.33, Eylül 1927, s.224-226.

"Köyüm", Mehmet Faruk, *Millî Mecmua,* S.96, 15 T.Evvel 1927, s.1552.

"Anadolumuz", Mehmet Faruk, *Hayat*, S.9, 27 Kânunevvel 1927, s.172.

"Çoban Kızı", Kazım Sevinç, *Servet-i Fünun,* C.64, S.1663, 1928, s.102-103.

"Köyde Bir Gece", Hamit Macit, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1678, 1928, s.350.

"Köyümde Akşam!", Ali Rauf, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1666, 1928, s.160.

"Vatan",Mehmet Faruk, *Türk Yurdu*, C.1, S.6, Haziran 1928, s.38.

"Anadolu Kadınlarına", Şükûfe Nihal Başar, *Hayat*, C.4, S.91, 23 Ağustos 1928, s.262.

"Vatanın Öz Çocuğu", Şüküfe Nihal, *Hayat*, C.4, S.97, 4 Teşrinievvel 1928, s.368.

"Hasat ve Köylü Kadın", Ali Kemal, *Uyanış,* C.1, S.1689-4, 27 Kânunuevvel 1928, s.55.

"İzmir Sahillerinde Akşam", Ali Rauf, *Servet-i Fünun,* C.64, S.1680, 1928, s.388.

"Yolum Anadoludur", Ali Rauf, *Servet-i Fünun,* C.64, S.1667, 1928, s.173.

"Bu Tepeden", Rifat Necdet Evrimer, *Fikirler*, C.1, S.31, 1.II Kânun 1929, s.4.

"Kuşadasından Mektup", Enis Behiç, *Hayat*, C.5, S.112, 17 Kânunisani 1929, s.17.

"Şiirin isimsiz", Fahri, *Hâkimiyet-i Milliye*, C.1, 3 Şubat 1929, s.2.

"Köy Kızları",Taha Ay, *Hayat*, C.5, S.115, 7 Şubat 1929, s.8.

"Orakçı Kız", Emin Recep, *Türk Yurdu*, C.3, S.16, Şubat 1929, s.408.

"Hasdil Türküsü", Aka Gündüz, *Hâkimiyet-i Milliye*, C.1, 20 Şubat 1929, s.4.

"Anadolu Akşamı", Halit Fahri Ozansoy, *Servet-i Fünun (Uyanış)*, C.1, S.1697-12, 21 Şubat 1929, s.187.

"Köy Hasreti", Halit Fahri, *Uyanış*, S.1697-12, 21 Şubat 1929,s.192

"Köy Gençleri", Taha Ay, *Hayat*, C.5, S.121, 21 Mart 1929, s.328.

"Memleketim", İsmet Hulusi, *Uyanış*, C.1, S.1711-18, 4 Nisan 1929, s.280.

"Kim Bu Kadın?", Hüseyin Rifat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 Nisan 1929, s.4

"Çocuk Haftası", A.G., *Hâkimiyet-i Milliye*, 11 Nisan 1929, s.4.

"Gurbet", M.Zeki, *Kervan*, S.4, 15 Nisan 1929, s.8.

"Köyde Akşam", Şevket, *Kervan*, S.4, 15 Nisan 1929, s.8.

"Fatmanın Derdi", Taha Ay, *Hayat*, C.5, S.126, 25 Nisan 1929, s.14.

"Küçük Çoban", Yaşar Nabi, *Muhit*, Y.1, S.6, Nisan 1929, s.414.

"İzmir Akşamları", Rifat Necdet Evrimer, *Hayat*, C.5, S.128, 9 Mayıs 1929, s.479.

"Milli Mefkure", Süleyman Eşref, *Uyanış*, C.1, S.1711-26, 30 Mayıs 1929, s.408.

"Sakarya", İzzet Ulvi, *Türk Yurdu*, C.3-23, S.17-18, May-Haz 1929, s.5.

"Bir Kaleyi Ziyaret", Hamdi Gökalp, *Memleket*, Y.1, S.2-15, 15 Haziran 1929, s.16.

"Çiftçi Yılları", E.A., *Hâkimiyet-i Milliye*, C.2, 27 Haziran 1929, s.10.

"Çoban", A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 Temmuz 1929, s.7.

"Silifkede Poyraz", M.Sami, *Memleket*, Y.1, S.3-16, 15 Temmuz 1929, s.12.

"Türk'ün Süngüsü", Hamdi Gökalp, *Memleket*, Y.1, S.3-16, 15 Temmuz 1929, s.15.

"Unuttum", A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 Temmuz 1929, s.5.

"Temmuz 1929", Aksaç, *Hâkimiyet-i Milliye*, 29 Temmuz 1929, s.5.

"Toroslarda Sabah", Taha Ay, *Hâkimiyet-i Milliye*, 29 Temmuz 1929, s.5.

"Vatan Destanı", Halit Fahri Ozansoy, *Ulus*, C.3, 1 Ağustos 1929, s.5.

"Köyde Akşam", Ilgazlı, *Ulus*, C.3, 7 Ağustos 1929, s.5.

"Avcılar Marşı", İsimsiz, *Ulus*, C.3, 17 Ağustos 1929, s.4.

"Köy Yollarında", Ateşoğlu A.Polat, *Ulus*, C.3, 20 Ağustos 1929, s.5.

"Gurbette Tren", A.Polat, *Ulus*, C.3, 13 Eylül 1929, s.5.

"Anadolu Cengi", Oğuz Kazım, *İçtihat*, S.282, 1.Teşrinievvel 1929, s.5266.

"Dört Köy Kızına", Özüköy, *Ulus*, C.3, 12 Teşrinisani 1929, s.5.

"Ovada Ateş", Hamdi Gökalp, *Memleket,* Y.1, S.7-20, 15 T.Sani 1929, s.14.

"Ankara Çobanları," Özüköy, *Hâkimiyet-i Milliye*, 16 Teşrinisani 1929, s.5.

"Köy Kızına", Ateşoğlu A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 4 Kânunuevvel1929,s.5

"Toros Çobanları", Özüköy, *Hâkimiyet-i Milliye*, 4 K.Evvel 1929, s.5.

"Karadeniz Hatıralarından", Gave, *Cumhuriyet Gazetesi*, 7 K.Evvel 1929, s.3.

"Ayşe'ye Özlem", Ateşoğlu A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye,* 19 K.Evvel 1929, s.5.

"Derdim", Rıza Pulat, *Uyanış*, C.67-3, S.1740-55, 19 Kânunevvel 1929, s.35.

"Ankara'ya Hasret", İ.İlhan, *Hâkimiyet-i Milliye,* 24 K.Evvel 1929, s.5.

"İnebolu", Gave, *Cumhuriyet Gazetesi*, 28 K.Evvel 1929, s.3.

"Bir Köprüden Geçtim Ki…", Emin Recep, *Muhit*, C.2, S.14, Kânunievvel 1929, s.1042.

"Geyik Avı", Vasfi Mahir, *Muhit,* Y.2, C.2, S.14, K.evvel 1929, s.1084-1085.

"Tahsildar", Şinasi Gündoğdu, *Akrep*, İstanbul, 1929, s.57-59.

"Torosların Şehit Aslanına", Saim Nezih, *Memleket,* Y.1, S.10-23, 15 K.Sani 1930, s.8.

"Şiirin isimsiz", A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 K.Sani 1930, s.5.

"Sarıkaya", Ateşoğlu A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 8 Şubat 1930, s.5.

"Mevsimlerde Nevşehir", Ahmet Hamdi, *Memleket*, Y.1, S.11-24, 11 Mart 1930, s.11

"Harpten Sonra", İhsan Nuri, *Uyanış*, C.67-3, S.68, 13 Mart1930, s.250.

"İnkılâp", Kazım Sevinç, *Servet-i Fünun*, C.67-3, S.1752-67, 13 Mart 1930, s.231.

"Furat", Fikret, *İçtihat,* S.293, 15 Mart 1930, s.5358.

"Gurbet Yolu", Orhan Rahmi, *Fikirler*, C.2, S.51, 31 Mart 1930, s.2.

"30 Ağustos 1338 Gecesi", Samih Rıfat, *Türk Yurdu*, Y.20, C.4-24, S.27-28, Mart-Nisan1930, s.1-4.

"Torosların Tepesinde", İsmail Oral, *Muhit,* C.2, Y.2, S.17, Mart 1930, s.1296.

"Köylü Kadınlar", Şairi Yok, *Hâkimiyet-i Milliye*, 7 Nisan 1930, s.5.

"Ankara'da Yaz", Canaşık, *Hâkimiyet-i Milliye*, 17 Nisan 1930, s.4.

"Ankaraya Giriyorlar", Murat Ak Doğan, *Muhit,* Y.3, S.30, Nisan 1930, s.49.

"Kızılırmak", İhsan Nuri, *Uyanış*, C.67-3, S.74, 1 Mayıs 1930, s.246.

"İnkılâp ve Yolumuz", İhsan Nuri, *Uyanış*, C.67-3, S.1763, 29 Mayıs 1930, s.414.

"İzmir", Haşim Nezihi, *Fikirler,* C.2, S.53, 1 Haziran 1930, s.7.

"Yurd Tehassuru", Florinalı Nazım, *İçtihat,* S.298, 1 Haziran 1930, s.5396.

"Erzincan Yolunda Siyahlı Kadın", Faruk Nafiz, *Türk Yurdu*, C.4-24, S.30, 24 Haziran 1930, s.4.

"Harpten Sonra", İhsan Nuri, *Muhit,* Y.2, C.2, S.20, Haziran 1930, s.109.

"Yurda Dönüş", Kemalettin Kami, *Türk Yurdu*, C.5-25, S.31-225, 30 Temmuz 1930, s.5.

"Kayaşta Gurup", Cavidan Saim, *Muhit,* Y.2, C.2, S.21, Temmuz 1930, s.213.

"Sehadet Mevkiinde Bir İntihar", Süleyman Sıddık, *Muhit*, Y.2, C.2, S.23, Eylül 1930, s.365.

"Tahassür", Mustafa Ertuğrul, *Fikirler*, C.2, S.60, 1 I Teşrin1930, s.10.

"Nevşehirden Niğdeye", Sait Gültekin, *Memleket,* Y.2, S.17-30, 15 T.Evvel 1930, s.5.

"Yücel Ey Genç!", Ata Lütfi, *Yücel*, C.1, S.3, 10 Teşrinisani 1930, s.7.

"Adanadan Konyaya", Necmettin Necip, *Memleket,* Y.2, S.19-32, 15 T.sani1930, s.11.

"Dağdan Dağa", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, Y.8, C.11, S.120, 1 I.Kanun1930, s.81.

"Erciyas", İhsan Nuri, *Servet-i Fünun*, C.69-5, S.106, 18 K.Evvel 1930, s.37.

"Tunada Bir Gece", Muzaffer Can, *Servet-i Fünun*, C.69-5, S.106, 19 Kânunievvel 1930, s.41.

"Vatandan Gençliğe Ün!!!", M.Tahran, *Yücel*, C.1, S.8, 22 K.Sani 1931, s.3.

"Köylüye", Fevziye Abdullah, *Muhit,* Y.3, S.27, K.Sani 1931, s.32.

"Köyümde Kış", Cezmi Tahir, *Muhit,* Y.3, S.27, K.Sani1931,s.45

"Mehmetciğe", Fevziye Abdullah, *Muhit,* Y.3, S.27, K.sani 1931, s.32.

"Mehmed'in Türküsü", Tal'at Mithat, *Memleket,*Y.2, S.24-37, 1 Şubat 1931, s.7.
"(Sahilde) Kıyıda Bir Gece", Salahattin Avcı, Türklük ve Savcı, İstanbul, 1937, s.20.

"Mefküre Yolcuları", M.Tahran, *Yücel*, C.1, S.10, 5 Mart 1931, s.5.

"Mehmetcik", Murat Ak Doğan, *Muhit,* Y.3, S.30, Nisan 1931, s.49.

"Anadolu", Yaşar Zeki, *Memleket*, Y.2, S.27, 15 Mayıs 1931, s.11.

"İnabolu", Nahit Şevket, *İzlerimiz*, III.Kitap, Mayıs 1931, s.62.

"Kışladan Köye Mektup", Murat Ak Doğan, *Muhit,* Y.3, S.32, Haziran 1931, s.3.

"Köyden Kışlaya Mektup", Murat Akdoğan, *Muhit,* Y.3, S.32, Haziran 1931, s.33.

"Köy Sesleri", İhsan Nuri, *Servet-i Fünun*, C.70/b, S.140, 23 Temmuz 1931, s.150.

"Köyüm", H.Gökalp, *Muhit*, Y.3, S.34, Ağustos 1931, s.53.

"Sevgili Yurt", Ali Rıza Seyfi, *Resimli Şark*, S.8, Ağustos 1931, s.11.

"Taşpınar", Salih Zeki, *Resimli Şark*, S.8, Ağustos 1931, s.18.

"Köylüyüm", Fuat Edip, *Atsız Mecmua*, S.5, 15 Eylül 1931, s.98.

"Çoban Saati", Halit Fahri, *Servet-i Fünun*, C.70-6, S.147, 24 Eylül 1931, s.268.

"İstiklal Akıncıları", Mustafa Kemal, *Resimli Şark*, S.10, 1 Teşrinievvel 1931, s.14.

"Cumhuriyet Bayramı", Hakkı Baha, *Fikirler*, C.2, S.71, I.Teşrinevvel 1931, s.33.

"Köyüm", Sabri Esat, *Muhit*, Y.3, S.36, T.Evvel 1931, s.40.

"Şehit Askere", Gündüz, *Resimli Şark*, S.10, 1 Teşrinievvel 1931, s.14.

"Biz", Fuat Edip, *Atsız Mecmua*, S.7, 15 İkinciteşrin 1931, s.146.

"Toroslarda Mehtap", Sait Sami, *Servet-i Fünun*, C.70-6, S.156, 26 Teşrinisani 1931, s.414.

"Ayşe", Esat Demiray, *Muhit*, Y.4, S.37, T.Sani 1931, s.21.

"Çankaya", Celal Muzakır, *Resimli Şark*, No:11, Teşrinisani 1931, s.38.

"Köyde Cumhuriyet Bayramı", Sabri Esat, *Muhit*, Y.4, S.37, T.Sani 1931,s.20

"Milli Haykırış", Adil Coşkun, *Resimli Şark*, C.1, Teşrinisani 1931, s.38.

"Vatanım", Ali Rıza Seyfi, *Resimli Şark*, S.11, Teşrinisani 1931, s.37.

"Dumlu Pınar Şehidleri", Midhat Cemal, *İçtihat*, S.5627, 1 Kânunuevvel 1931, s.5627.

"Köyde Akşam, Neriman Hikmet, *Servet-i Fünun*, C.71-7S.160, 24 Kânunevvel 1931, s.62.

"Köyümün Garında", Sabri Esat, *Muhit*, Y.4, S.38, K.evvel 1931, s.11.

"Öz Türk", Daniş Remzi, *Atsız Mecmua*, S.9, 15 İkincikânun 1932, s.215.

"Harb", Hakkı Nezih, İ*çtihat*, S.339, 15 Şubat 1932, s.5664.

"Anadolu", Nahit Nafiz, *Fikirler*, C.1, S.77, 1 Mart 1932, s.8.

"Saray Devirlerinde Anadolu Köylüsüne", Mithat Cemal, *İçtihat*, S.343, 15 Nisan 1932, s.5704.

"Ayşeye Aşk", Nihat Sami, *Atsız Mecmua*, S.13, 15 Mayıs 1932, s.23.

"Rize", Mehmet İhsan, *İzlerimiz*, 3.Kitap, Mayıs 1932, s.68.

"İman", Dr.Kaya, *İçtihat*, S.347, 15 Haziran 1932, s.5789.

"Köy Duyguları", Fevziye Abdullah, *Muhit*, Y.4, S.44, Haziran 1932, s.9.

"Yoroz Akşamları", Yahya Saim, *Akın*, C.1, S.9, 1 Temmuz 1932, s.3.

"Bağlarda Gezinti", Özüköy, *Hâkimiyet-i Milliye*, 10 Temmuz 1932, s.5.

"Köylü, Köylü Kızı", *Öz Dilimize Doğru*, C.1, S.4, 15 Temmuz 1932, s.46.

"Ayşenin Mezarında", Bürhan Sahir, *Yolların Sesi*, C.1, S.2, 23 Temmuz 1932, s.37.

"İnkılâp Yollarında",İdris Ahmet, *İçtihat,* S.350, 1 Ağustos 1932, s.5772.

"Kurtuluş Kızına", İsmail Oral, *Halk Evi*, Y.1, C1, S.1, 30 Ağustos 1932, s.14.

"Marmara", Fenerbahçe M., *Muhit*, Y.4, S.46, Ağustos 1932, s.58.

"Seherde Köyüm", Ahmet Hilmi, *Muhit*, Y.4, S.46, Ağustos 1932, s.58.

"Yolların Sesi", Daniş Remzi, *Yolların Sesi*, C.1, S.1, 23 Haziran 1932, s.2.
"Yolların Sonu", Atsız, *Atsız Mecmua*, Y.2, S.17, 25 Eylül 1932, s.176.

"Trabzon Güzeline", Ali Rıdvar, *Akın*, C.1, S.13, 1 T.evvel 1932, s.12.

"Ulu Paşama Armağan", Antakyalı Civelekoğlu Agâh, *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 B.Teşrin, 1932.

"Gazinin Yurdu", Muslih Ferit, *Servet-i Fünun*, C.72-8, S.203, 20 Teşrinievvel 1932, s.323.

"Ilgaz'da Bir Kağnı", Uzunköprülü H. Fehmi, *Hakimiyet-i Milliye*, 21 B.Teşrin 1932, s.4.

"Anadolu İçinde", Ali Rauf, *İçtihat*, S.358, 1 Teşrinievvel 1932, s.5871.

"İkimiz", Yaşar Zeki, *Hâkimiyet-i Milliye*, 14 2.Teşrin 1932, s.5.

"Köylü Mebus Kürsüde", A.Süreyya, *Hâkimiyet-i Milliye*, 13 I.Kânun 1932, s.3.

"Karadenizde Mehtap", Yahya Saim, *Akın*, C.2, S.18, 15 K.Evvel 1932, s.8.

"Ankara Gününde Ankara Çocuğu", B.K., *Hâkimiyet-i Milliye*, 29 B.kânun1932, s.

"Köyde kış", R.Bedri, *Eskişehir Halk Evi*, Y.1, C.1, S.5, 30 I.Kânun 1932, s.20.

"Gurbetten", Nizami, *Muhit*, Y.4, S.39, İlkkânun 1932, s.33.

"Köyümde Kış Sabahı", Tarık Rıza, *Muhit*, Y.4, S.39, İ.Kânun 1932, s.33.

"Erciyasta Batı", A.Cevdet Taflıoğlu, *Çığır*, C.1, S.9, İkincikânun 1933, s.171.

"Kendim İçin", Sıtkı Korkmaz, *Çığır*, C.1, S.9, İkincikânun 1933, s.171.

"Sepetçioğlu 2", Zeki Ömer, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.23, II.Kânun1933,s.6

"Seyhan Sahillerinde", Cemil Yüksel, *Muhit*, Y.5, C.5, S.52, Şubat 1933, s.32.

"Karadeniz Köyleri", H.Ali, *Yolların Sesi*, C.1, S.7, 31 Mart 1933, s.152.

"Ökseler", Necip Necati, *Eskişehir Halk Evi*, Y.1, C.1, S.8, 31 Mart 1933, s.11-12.

"Ayşe", Sıtkı Korkmaz, *Çığır*, C.1, S.3, Mart 1933, s.15.

"Kurtuluş", Hamdi Gökalp, *Çığır*, C.1, S.3, Mart 1933, s.16.

"Samsun'da Kızıl Bir Mehtap", M.Necdet, *Muhit*, Y.5, S.53, Mart 1933, s.29.

"Toroslardan Geçerken", İhsan Nuri, *Çığır*, C.1, S.3, Mart 1933, s.16.

"Duydum ki", Orhan Şaik, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.80.

"Gurbet Akşamı", İsmail Hilmi, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.80.

"Köyde Akşam", Mustafa Şükrü, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.81.

"Türk Genci", İhsan Baki, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.80.

"Köylü Dedenin Öğütlerinden", Şairi Yok, *Eskişehir Halk Evi*, Y.1, C.1, S.9, 30 Nisan 1933, s.15-16.

"Zeynep Gel, Doğru Söyle," Mitat Ömer, *Ülkü*, C.1, S.3, Nisan 1933, s.230.

"Zeybeğim", Nahit Nafiz, *Fikirler*, C.4, S.97, 1 Mayıs 1933, s.12.

"Esir Yurduma", Dertli, *Servet-i Fünun*, C.73-9, S.234, 25 Mayıs 1933, s.415.

"Anadolu", Abdülkadir Karahan, *İnkılâp*, Y.1, S.2, Mayıs 1933, s.26.

"Ayşem", Nazmi İlhami, *Öz Dilimize Doğru*, C.1, S.12, Mayıs 1933, s.231.

"Çankaya", Nezihe Rifat, *Çığır*, C.1, S.5, Mayıs 1933, s.16.

"Çeşme Başında", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.8, Mayıs 1933, s.669.

"Çeşme Başında", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.8, Mayıs 1933, s.668-669.

"Çoruh", Ömer Bedrettin, *Ülkü*, C.1, S.4, Mayıs 1933, s.314.

"İnkılâp Kadını", Refet Süleyman, *Çığır*, C.1, S.5, Mayıs 1933, s.16.

"Kara Koyun Su İçmedi, Ağladı", Vasfi Mahir, *Muhit*, Y.5, S.55, Mayıs 1933, s.19 .

"Yeni Can, Yeni Işık, Yeni Ses", İlhami Bekir, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.8, Mayıs 1933, s.663-664.

"Her Yolcuya", E.A., *Kaynak*, C.1, S.5, 19 Haziran 1933, s.171.

"Çoban", A.Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.1, S.5, Haziran 1933, s.376.

"İzmirde Sabah", Ömer Yalçın, *İnkılâp*, Y.1, S.4, 1 Temmuz1933, s.24.

"Suna, Köy Yollarında", *Yolların Sesi*, C.1, S.10, 31 Temmuz 1933, s.215.

"Akdenizden", Kemalettin Kami, *Ülkü*, C.1, S.6, Temmuz 1933, s.43.

"Askerin Ölümü", Ahmet Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.1, S.6, Temmuz 1933, s.456.

"Çıplak Bir Köylü Gördüm", Celal Sıtkı, *Kaynak*, C.1, S.6-7, Temmuz 1933, s.20.

"Çoban",Yaşar Nabi, *Varlık*, C.1, S.2, 1 Ağustos 1933, s.25.

"Köyümde Öğle", Sabri Esat, *Varlık*, C.1, S.3, 15 Ağustos 1933, s.4.

"Büyük Zafer", Feyzullah Sacit, *Ülkü*, C.2, S.7, Ağustos 1933, s.30-31.

"Esir İstanbula", Kemalettin Kami, *Varlık*, C.1, S.4, 1 Eylül 1933, s.56.

"Gazinin Çocukları", Server Ziya, *Varlık*, C.1, S.4, 1 Eylül 1933, s.56.

"Yazmacı Kızı", Tayyar Fethi, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.249, 7 Eylül 1933, s.231.

"Köyde Akşam", Ahmet Vehbi, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.250, 14 Eylül 1933, s.247.

"Çiftlikte Akşam", Yaşar Nabi, *Varlık*, C.1, S.5, 15 Eylül 1933, s.76.

"Sümer Yıldızı", Alişan Reşit, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.251, 21 Eylül 1933, s.259.

"10 Yıl Yahut Tarih İçinde", R.G., *Kaynak*, C.1, S.8-9, Eylül 1933, s.238.

"Aksu", Fikri Naşir, *Aksu*, C.1, S.1, Eylül 1933, s.3.

"Giresun Akşamları", Rifat Necdet, Aksu, C.1, S.1, Eylül 1933, s.70.

"Gönül Zeynebe Değil", Mitat Ömer, *Ülkü*, C.2, S.8, Eylül 1933, s.138.

"Harman", İbrahim Şevki, *Kaynak*, C.1, S.8-9, Eylül 1933, s.231-234.

"Köye Doğru",Yalçın Kaya, *Aksu*, C.1, S.1, Eylül 1933, s.14-15.

"Zeybek!", Ahmet Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.2, S.8, Eylül 1933, s.139.

"1985 Km.", Behçet Kemal, *Varlık*, 1 I.Teşrin 1933, C.1, S.6, s.89.

"İnkılâp Tabloları", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.11, Teşrinievvel 1933, s.918-927.

"Penceremden Antalya," Sabri Esat, *Varlık*, C.1, S.6, 1 I.Teşrin1933, s.89.

"Ayhanımın Ağzından", Hüseyin Nazmi, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.257, 9 Birinci teşrin 1933, s.371.

"Ana Yurda", Guzide Sıtkı, *İzlerimiz*, 3.Kitap, 29 Birinciteşrin 1933, s.12.

"Ankara Türküsü", Ahmet Ali, *Yolların Sesi*, C.1, 29 Teşrinievvel 1933, s.11.

"Başka Vatan İstemem", Muharrem Zeki, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.220-30.

"Büyük Gün", Halit Fahri, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.256, 29 Teşrinievvel 1933, s.360.

"Dağlı Şairin Kitabesi", Emin Recep, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.229.

"Dumlupınar İnsanına", Behçet Kemal, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.221.

"Neler Çektik, Neler Yaptık, Ne Olduk", Şairi Yok, Öz Dilimize Doğru, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933,s.11.

"O Güneş Nasıl Doğdu?", Hacı Ali, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933, s.19.

"Oğluma", Recaizade Muvakkar Ekrem, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.256, 29 Teşrinievvel 1933, s.349.

"Sakarya Türküsü", Mehmet Ali, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.223.

"Yurttaş", Burhan Sahir, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933, s.12.

"Zafer", Kemalettin Kani, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.288.

"Baş Döndürücü Hız", Yaşar Nabi, *Ülkü*, C.2, S.9, Birinciteşrin 1933, s.191.

"Cumhuriyet Onbirine Basıyor", Ahmet Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.2, S.9, Birinciteşrin 1933, s.163.

"Gazi", Haşim Nezihi, *Ülkü*, C.2, S.9, Birinci Teşrin 1933, s.162.

"On Yılımız!...", Fuat Edip, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.11, Teşrinievvel 1933, s.960.

"İnkılâp Yolunda", Halit Fahri, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.258, 16 İkinciteşrin 1933, s.397.

"Yeşil Yurt", Tevfik Fikret, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.258, 16 İkinciteşrin 1933, s.386.

"Gurbet Akşamları", Ali Kemal, *Yolların Sesi*, C.1, S.12, II.Teşrin 1933, s.259.

"Şile Yolları", Şükûfe Nihal, *Ülkü*, C.2, S.10, İkinci Teşrin, 1933, s.309.

"Tarla Başında", Necmettin Veysi, *Ülkü*, C.2, S.10, İkici Teşrin 1933, s.308.

"Gurbet", Orhan Şaik, *Orhun*, S.2, 5 I.Kânun 1933, s.44.

"Fırtınadan Sonra", Faruk Nafiz, *Anayurt*, Y.1, N.7, 7 I.Kânun 1933, s.5.

"Yeterki…", Kemalettin Kami, *Anayurt*, Y.1, S.7, 7 I.Kânun 1933, s.4.

"Yüksel!", Hasan Fehmi, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.263, 21 Birincikânun 1933, s.59.

"Giresun Uşakları", Mahmut Nedim, *İzlerimiz*, 3.Kitap, 29 Birincikânun 1933, s.15.

"Git Köye Doğru", Gök Alp, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.15, 31 Kânun1933, s.5.

"Yurdum", Coşkun, *6 Ok*, Y.1, S.3, 31 I.Kânun 1933, s.8.

"Ankara'ya", Ertem, *Ülkü*, C.2, S.11, Birincikânun 1933, s.384.

"İnkılâp", Muhtar Tevfik, *Çığır*, C.1, S.8, Birincikânun 1933, s.156.

"Köyde Bir Akşam", Suzi Can, *Yolların Sesi*, C.1, S.12, II.Teşrin 1933, s.259.

"Sepetçioğlu I", Zeki Ömer, *Kastamonu Lise Mecmuası,* Y.4, S.22, I.Kânun 1933, s.2.

"Yeni Yıl Yeni Adım Yeni Adam", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası,* C.1, S.16-17, Kânunuevvel 1933, Kânunusani 1934, s.1251-1252.

"İhtiyar Efe", Suzi Can Guder, *Varlık*, C.1, S.6, 1 I.Teşrin1933, s.89.

"Köyde Akşamlar", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.16-17 Kânunievvel 1933, s.1285.

"Köylü", Faruk, *Öz Dilimize Doğru*, C.1, S.9, İkincikânun 1933, s.165.

"Odun Pazarında", İbrahim Şevki, *Kaynak*, C.2, S.16-17-18, 1934, s.410-415.

"Türkün Türküsü", Muharrem Zeki, *Yolların Sesi*, C.1, S.20, 1934, s.382.

"Çanakkale Şehidi Konuşuyor", İsimsiz, *Varlık*, C.1, S.12, 1 2. Kânun 1934, S.187.

"Ülkü Tanrımıza", Ömer Bedrettin, *Varlık*, C.1, S.12, 1 2. Kânun 1934, s.181.

"Üç Yoldaş", A.Şükrü, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.265, 4 İkincikânun 1934, s.86.

"Ben", A.Rıza Pulat, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.265, 5 İkinci Kânun 1934, s.86.

"Çanakkaleden İzler", Atsıza Yoldaş, *Orhun*, S.3, 5 II.Kânun1934, s.56.

"Köylüye Doğru", Abdullah Enver, *6 Ok*, Y.1, S.4, 15 II.Kânun 1934, s.21.

"Ülkünün Zaferi", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.267, 18 İkincikânun 1934, s.124.

"Bir Arkadaşa", M.Uluğ Turanlığlu, *6 Ok*, Y.1, S.5, 31 İkincikânun 1934, s.23.

"Çiftçinin Türküsü", M.Remzi, *Yeni Doğuş*, S.3, 1 İkincikânun 1934, s.4.

"Ankara'ya Gelirken", Cezmi Tahir, *Çığır*, C.2, S.25, Son Kânun1934, s.6.

"Birinci İnönü", Feyzullah Sacit, *Ülkü*, C.2, S.12, İkinci Kânun 1934, s.440.

"Çoban", K.Çöl, *Çığır*, C.2, S.25, Sonkânun 1934, s.16.

"Efeler", Mehmet Mahmut, *Çığır*, C.1, S.9, İkinci Kânun 1934, s.176.

"Göster Göçelim", A.Y., *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.23, 2 Kânun 1934, s.23.

"İstiklal Günlerinde", M.Şemi, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.23, 2.Kânun 1934, s.11.

"Kaval", A.Cemil Miroğlu, *Yolların Sesi*, C.1, S.14, 31 II.Kânun 1934, s.295.

"Ne Zaman, Ah Ne Zaman?", Behçet Kemal, *Ülkü*, C.4, S.23, İkinci Kânun1934, s.335.

"Sakarya Çağlarken", Necmettin Veysi, *Ülkü*, C.2, S.12, İkinci Kânun 1934, s.441.

"Dicle'de Gün Doğuşu", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.269, 1 Şubat 1934, s.146.

"Sulh", Hamit Macit, *Varlık*, C.1, S.14, 1 Şubat 1934, s.218.

"Ankara", Rıza Pulat, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.270, 38 Şubat 1934, s.167.

"Eşenin Türküsü", Şevket Gültekin, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.270, 8 Şubat 1934, s.858.

"Köy Değirmeni", Hayrettin Kazım, *Çığır*, C.2, S.10, Şubat 1934, s.191.

"Çankaya", Halit Refet, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.271, 15 Şubat 1934, s.179.

"Edirne Günleri", Kâ. Cahit, *6 Ok*, Y.4, S.6, 15.02.1934, S.18.

"Köylüyüm", M.Uluğ Turanlıoğlu, *6 Ok*, Y.1, S.6, 15.02.1934, s.17.

"Seyhan'da Batı", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.271, 15 Şubat 1934, s.190.

"Hız Aldık", Baki Erdoğan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.272, 22 Şubat 1934, s.205.

"Yeni Adamın Kitabı", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.18, Şubat 1934, s.1348-1349.

"Hatice Teyzem", İlhami Bekir, *Varlık*, C.1, S.16, 1 Mart 1934, s.248.

"Manisa", O.Tuğrul, *Yeni Doğuş*, S.5, 1 Mart 1934, s.13.

"Selam", İshak Korkut, *Yeni Doğuş*, S.5, 1 Mart 1934, s.16.

"Görmeye Geldim'i Okurken", Behçet Kemal Çağlar, *Varlık*, C.1, S.17, 15 Mart 1934, s.269.

"İnkılâp Savaşında Trakya", *6 Ok*, Y.1, S.8, 15.3.1934, s.18.

"Köy Muallimi", M.Uluğ Turanlıoğlu, *6 Ok*, Y.1, S.8, 15.3.1934, s.22.

"Yeni Din Esasları", Yaşar Nabi, *Varlık*, C.1, S.17, 15 Mart 1934, s.265.

"Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü", Halil Refet, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.277, 29 Mart 1934, s.279.

"İzler", Muhittin Doğan, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"Köylü Öğütleri", Necip Necati, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.14-18, Mart 1934, s.42-43.

"Köyümün Kızı", T.Fikret, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"Sakarya Şehidine", Taflıoğlu A.Cevdet, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"Şair Mi Olur?", Maraşlı M.Niyazi, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"Yayla Yolları", A.Saim, *Aksu*, C.1, S.3-4-5-6, Mart 1934, s.46.

"Havacının Şarkısı", Ferit Ragıp Tuncer, *Varlık*, C.1, S.19, 15 Nisan 1934, s.299.

"Nisan Sabahı", Hamit Macit, *Varlık*, C.1, S.19, 15 Nisan 1934, s.294.

"Türk Köylüsünün Şarkısı", Haşim Nezihi, *Varlık*, C.1, S.19, 15 Nisan 1934, s.297.

"Köylü Öğütlerinden", Şairi Yok, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.19, Nisan1934, s.29-31.

"Köylüme", Ertem, *Ülkü*, C.3, S.14, Nisan 1934, s.215.

"Sulh III", Hamit Macit, *Varlık*, C.1, S.18, Nisan 1934, s.287.

"Yeni Köy Türkülerinden", Necip Necati, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.19, Nisan 1934, s.32.

"Zeynebin Gönlü", Mitat Ömer, *Ülkü*, C.3, S.14, Nisan 1934, s.124.

"Bizim Çobana", Osman Nuri, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.283, 10 Mayıs 1934, s.375.

"Göksu, Ömer Bedrettin, *Varlık*, C.1, S.21, 15 Mayıs 1934, s.326.

"Köy Çobanı", Necip Necati, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.20, Mayıs 1934, s.7-8.

"Sütüven", Mustafa Seyit, *Kaynak*, C.2, S.12, II.Kâsnun 1934, s.301. "O Geliyor", Celal Sahir, *Ülkü*, C.1, S.4, Mayıs 1933, s.274-275.

"Zeynebin Bütün Günü", Mitat Ömer, *Ülkü*, C.3, S.15, Mayıs 1934, s.200.

"Kalecik", H.Atilla, *Çığır*, C.2, S.14, Haziran 1934, s.271.

"Kodal Ana", Mehmet, *Aksu*, C.1, S.9, Haziran 1934, s.30.

"Gazi'ye", Haşim Nezihi, *Varlık*, C.1, S.24, 1 Temmuz 1934, s.377.

"Köylünün Baharı", Mir Mehmet, *Doğuş*, C.1, S.9, 1 Temmuz1934, s.4.

"Bayram Günü", Mehmet Nurettin, *Varlık*, C.2, S.25, 15 Temmuz 1934, s.10.

"Çoruh Akşamları", Ömer Bedrettin, *Varlık*, C.2, S.25, 15 Temmuz 1934, s.3.

"Kastamonu", M.Mengüç, *Çığır*, C.2, S.15-16, Temmuz-Ağustos 1934, s.9.

"Meriç ve Kadın", R.F., *6 Ok*, S.18, 15.08.1934, s.10.

"Yaratıcı Ayrılık", Behçet Kemal Çağlar, *Varlık*, C.2, S.27, 15 Ağustos 1934, s.38.

"Gölcük", N.İlhan, *Servet-i Fünun*, C.76-13, S. 299, 30 Ağustos 1934, s.216.

"Otuz Ağustos", Hilmi Salih, *Servet-i Fünun*, C.76-12, S.299, 30 Ağustos 1934, s.215.

"30 Ağustos", İbrahim Şevki, *Kaynak*, C.2, S.19-20, Ağustos-Eylül 1934, s.426.

"Balıkesir", Esat Adil, *Kaynak*, C.2,S.19-20, Ağustos- Eylül 1934, s.441.

"Anafarta", H.Nadir Kızılok, *Anafarta*,Y.1, S.2, Eylül 1934, s.8.

"Çanakkale", Altan, *Anafarta*, Y.1, S.2, Eylül 1934, s.5.

"Kağnı ve Tekniğin Türküsü", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.26, Eylül 1934, s.1668-1669.

"Türbe", Macit Mahmut, *Yolların Sesi*, C.1, S.22, 7.10.1934, s.422.

"Anadolu", F.Ş., *Halk Evi*, Y.3, C.2, S.23-25, 29 Teşrinievvel 1934, s.5-6.

"Ankaraya Türkü", Şairi yok, *Türk Dili*, S.10, I. Teşrin 1934, s.82.

"Ankaraya Türkü", *Türk Dili*, S.10, I.Teşrin1934, s.82.

"Dumlupınar Türküleri", İsimsiz, *Türk Dili*, S.10, I.Teşrin 1934, s.80-81.

"Giresun Türküsü", isimsiz, *Aksu*, C.1, S.2, Teşrinievvel 1934, s.15.

"Gazi Yolu", Mehmet Hikmet, *Uyanış*, C.76-12, S.308, 1 İkinciteşrin 1934, s.374.

"Şarki Anadolu", Reşat Cemal Emek, *Varlık*, C.2, S.33, 15 II.Teşrin 1934, s.135.

"İzmir'e gögüç", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.77-13, S.312, 29 İkinciteşrin, 1934, s.13.

"Gurbet", Mustafa Oğuz, *Çığır*, C.2, S.19-23, Son Teşrin 1934, s.14.

"Köyde Gece", 68 Mehmet Hilmi, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.29, II.Teşrin1934, s.7.

"Köylü Buğday Taşıyor", Cemal Enver, *Varlık*, C.2, S.33, 15 II.Teşrin 1934, s.140.

"Köylü Türküsü", Mehmet, *Aksu*, C.1, S.11, II.Teşrin 1934, s.22.

"Şiir isimsiz", H.Akay, *Kaynak*, C.2, S.22, II.Teşrin 1934, s.479-481.

"Şükran", Samih Rifat, *Kaynak*, C.2, S.13-14-15, 1934, s.339.

"Taşpınar'da", Ş.Muhsin, *Çığır*, C.2, S.19-23, Son Teşrin 1934, s.14.

"Toros", Ziya Yusuf, *Seyhan Halk Evi*, Y.3, C.3, S.25, 30 II.Teşrin 1934, s.26.

"Türk Çocuğu", Gültekin İzzet Ulvi, *Çığır*, C.2, S.19-23, Sonteşrin 1934, s.14.

"Yanık Efe", Enis Behiç, *Çığır*, C.2, S.19-23, Son Teşrin 1934, s.9.

"Dağ Çeşmesi", Mehmet Necati, *Varlık*, C.2, S.34, 1 I.Kânun 1934, s.154.

"Ankaram!", Şaban Raşit, *Uyanış*, C.77-13, S.314, 13 Birinci kânun1934, s.43.

"Türk Ulusu", M.H.Dosdoğru, *Uyanış*, C.77-13, S.315, 20 Birincikânun 1934, s.51.

"Ayşe", Necmettin Veysi, *Çığır*, C.2, S.24, İlkkânun 1934, s.17.

"Bir Vatan Rüyası", Celâlettin Tevfik, *Çığır*, C.2, S.24, İlkkânun 1934, s.5.

"Biz", M.Celil, *Çığır*, C.1, S.24, İlkkânun 1934, s.17.

"Efenin Ölümü", Ozan, *Çığır*, İlkkânun 1934, s.17.

"Mersin", Kefeli Kemal, *Aksu*, C.1, S.12, I.Kânun 1934, s.5.

"Toprakta Doğanın Topraktır Kurganı", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası,* C.1, S.28, Birincikânun 1934, s.1797-1798.

"Zeybeğim", Seyfettin Galip, *Çığır*, C.2, S.24, İlkkânun 1934, s.6.

"Akdeniz Kıyılarında Doğaya Cevap", Ali Rıza, *Kaynak*, C.2, S.13-14-15, 1934, s.353.

"Aydında", Ozan, *Çığır*, C.2, S.15-16, Tem-Ağus 1934, s.12.

"Harman Kızları", HA-BE, *Kaynak*, C.2, S.13-14-15, 1934, s.328-329.

"Canımız Armağan Olsun", M.Müeyyet Bekman, *Ülkü*, C.6, S.33, II.Teşrin 1935, s.230.

"Gönlümün Kulağına", Ş.Ayık, *Doğuş*, C.1, S.15, 1 II.Kânun 1935, s.5.

"Uludağ", Necdet Rüştü, *Akbaba*, C.3, S.56, 24 II.Kanun 1935, s.9.

"Ben Kimim?", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, S.24, II.Kânun 1935, s.508.

"Dumlupınar Türküleri", İshak Refet Işıtman, *Uludağ*, C.1,S.1, II.Kânun1935, s.21-23.

"Kurtuluş Şafakta", M.Kemal Bekata, *Uludağ*, C.1, S.1, II.Kânun 1935, s.44-45.

"Nilüfer Eczanesi", M.Kemal, *Uludağ*, C.1, S.1, II.Kânun 1935, s.34-35.

"Uludağ", Işık, *Uludağ*, C.1, S.1, II.Kânun 1935, s.39-44.

"Gençler Haykırıyor, Dinle,Kubilay!", Halid Fahri, *Uyanış*, C.77-13, S.322, 7 Şubat 1935, s.163.

"Eminem", Cemal Oğuz Öcal, *Uyanış*, C.77-13, S.322, 9 Şubat 1935, s.173.

"Fahriye Abla", Ahmet Muhip, *Varlık*, C.2, S.39, 15 Şubat 1935, s.229.

"Gençliğin Sesi", Meliha Avni Sözen, *Yolların Sesi*, C.2, S.27, 15.2.1935, s.495.

"Köy Erkeği", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19 Şubat 1935, s.529.

"Köy Kadını", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19 Şubat 1935, s.529.

"Anadolu", M.Ziya, *Çığır*, C.2, S.26, Şubat 1935, s.17.

"Yarın Turan Benimdir", M.Mengüç, *Çığır*, C.2, S.26, Şubat 1935, s.17.

"Dönüş II", Hamit Macit, *Varlık*, C.2, S.40, 1 Mart 1935, s.244.

"Eğribel", Rifat Necdet Evrimer, *Varlık*,C.2, S.40, 1 Mart 1935, s.252.

"Köydeki Söğütlerim", Suzi Can Guder, *Varlık*, C.2, S.40, 1 Mart 1935, s.254.

"Balımız", Halid Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.77-13, S.326, 7 Mart 1935, s.226.

"Köylü ile Ayı", Müderris Ferit, *Yücel*, C.1, S.2, Mart 1935, s.24.

"Atatürk Akdeniz Kıyısında", Baki Süha, *Varlık*, C.2, S.42, 1 Nisan 1935, s.279.

"Zığana", M.H.D., *Uyanış*, C.77-13, S.330, 4 Nisan 1935, s.301.

"23 Nisan", H.N.Sançağ, *Uyanış*, C.77-13, S.333, 25 Nisan 1935, s.343.

"Karadeniz", Mahmut Nedim, *İzlerimiz*, 3.Kitap, Nisan1935,s.8.

"Kılıç Arslan İznikte", Rıza Yücer, *Uludağ*, C.1, S.2, Nisan 1935, s.26-27.

"Köyümden Geliyorum", Naci Kum Atabeyli, *Ün*, C.2, S.13, Nisan 1935, s.184.

"Kağnı Gıcırtıları", Oğuz Kazım Altıok, *Batıyolu*, Y.1, S.2, Mayıs1935, s.2.

"Kezbandan Çobana", Kezban, *Batıyolu*, Y.1, S.2, Mayıs 1935, s.9.

"Bereketli", Edip Alp, *Yeni Tokat,* S.41-42, 9 Mayıs 1935, s.12.

"Güzel Türkiye", M.M.Yalçınkaya, *Doğuş*, C.1, S.19, 9 Mayıs 1935, s.5.

"İnönü Büyüklerine", Fuat Hulûsi Demirelli, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.27-28, 9 Mayıs 1935, s.87-88.

"Köy Yolunda", Bedri Alagan, *Altıok*, Y.2, S.23, 9 Mayıs 1935, s.59.

"Vatanın Anaları" Cemal Tutaş, *Kaynak*, C.3, S.38, 9 Mayıs 1935, s.558.

"Ankara", T.F.B, *Uyanış*, C.78-14, S.338, 30 Mayıs 1935, s.2.

"Gurbet", M.Kemal Bekata, *Çığır*, C.2, S.29-30, Mayıs-Haziran 1935, s.8.

"Ögelim Köyünü Bey Kutlu Olsun", A.Azmi, H.Asarkaya, *Yeni Tokat,* S.43, 1 Haziran 1935, s.6.

"Tarih",Hamid Macit, *Varlık,* C.2, S.48, 1 Temmuz 1935, s.370.

"Gurbetten Gurbete", Kazım Özkan, *Kaynak,* C.3, 19.7.1935, s.638.

"Salondan Köye", Necdet Rüştü, *Akbaba,* C.4, S.82, 27 Temmuz 1935, s.8.

"Çift Dönüşü", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19 Ağustos 1935, s.714.

"Edremit İlçebayı", Muharrem Adak, *Kaynak,* C.3, 19.8.1935, s.703.

"Köyde İlk Yaz Akşamı", A.Osman Balkır, *Kaynak,* C.3, 19.8.1935, s.699.

"Öz Yurt", Meriç, *Kaynak*, C.3, 19 Ağustos 1935, s.714.

"30 Ağustos", M.H. Dosdoğru, *Uyanış*, C.78-14, S.351, 5 Eylül 1935, s.227.

"Köyde Bir Yaz Akşamı", Murat Barlas, *Varlık*, C.3, S.53, 15 Eylül 1935, s.77.

"Kenar Mahallelerden Geçerken", H.Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.78-14, S.354, 19 Eylül 1935, s.258.

"Orak Tarlasında", Muharrem Adak, *Kaynak*, C.3, 19 Eylül 1935, s.752.

"Türkmen Güzelleri", Halil Sezai, *Kaynak,* C.3, 19 Eylül 1935, s.752.

"30 Ağustos", Münir Müeyyed Bekman, *Ülkü*, C.6, S.31, Eylül 1935, s.64-65.

"Isparta", Salih Zeki Aktay, *Ün*, C.2, S.18, Eylül 1935, s.217.

"Türkmen Güzelleri", Halil Sezai Paracıklıoğlu, *Varlık*, C.3, S.54, 1 Teşrin 1935, s.95.

"Tekrar Bulduğum Kardeşime", Behçet Kemal Çağlar, Varlık, C.3, S.55, 15 I.Teşrin 1935, s.119.

"Aksaray ve Çay", E.Â. Gökpınar, *Taşpınar*, C.2, S.37, 27 Teşrin1935, s.48.

"Şiir isimsiz", Koca Budak, *Taşpınar*, S.37, 27 Teşrin 1935, s.14.

"Ankaranın Karşısında", Halid Fahri Ozansoy, *Uyanış,* C.78-14, S.360, 31 İlkteşrin 1935, s.354.

"Bizim Cumhuriyetimiz", M.Nedim, *Uludağ*, S.4, İlkteşrin 1935, s.11.

"Hey Tuna,Tuna!..", Behçet Kemal, *Yücel*, C.2, S.8, I.Teşrin 1935, s.56.

"Köy Yolunda Akşam", Haşim Nezihi, Yücel, *Varlık*, C.3, S.57, 15 Sonteşrin 1935, s.139.

"Köylere!", Ö.Yalçın, *Uyanış*, C.78-14, S.36, 17 İkinciteşrin 1935, s.371.

"Anadolu Gezisi", V.A.Y., *İzlerimiz*, 3.Kitap, İkinciteşrin 1935, s.16-17.

"Anafartalar", Latif Altan, *Anafarta*, Y.1, S.4, II.Teşrin1935, s.7.

"Göksu'da", Yusuf Mardin, *Yücel*, C.2, S.9, II.teşrin1935, s.104.

"Türk Kadını", Nadir Kızılok, *Anafarta*, Y.1, S.4, 2 Teşrin 1935, s.12.

"Yaylalar Güzeline", M.Müeyyet Bekman, *Çığır*, C.2, S.32, II.Teşrin 1935, s.27.

"Yüreği Kara Heriflere Dair", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.6, S.33, İkinciteşrin 1935, s.227-229.

"Ankara'da Akşam", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.2, S.33, I.Kânun 1935, s.47.

"Ankaram Ah Ankaram ", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.2, S.10, I.Kânun 1935, s.126.

"Çoban", Yusuf Mardin, *Yücel*, C.2, S.10, I.Kânun 1935, s.135.

"Köyün Camları", İhsan Boran, *Yücel*, C.2, S.10, I.Kânun 1935, s.142.

"O Geliyor", Şairi Yok, *19 Mayıs*, C.1, S.2, I.Kânun 1935, s.19-20.

"Zeynebin Mezarı", S.Çetiner, *Kaynak*, C.3, 19 II.Teşrin 1935, s.858.

"Antalya", Hamit Macit, *Varlık*, C.3, S.60, 1 Sonkânun 1936, s.179.

"Köyüm", Sait Kubilay, *Altın Yaprak*, Y.1, S.6, 15 II.Kânun 1936, s.10.

"Isparta Kızına", Fikri Göksay, *Ün*, C.2, S.22-23-24, II.Kanun-Şubat-Mart 1936, s.328.

"Konya", Süleyman Şahin Tar, *Uyanış*, C.79-15, S. 369, 2 İkincikânun 1936.

"Kubilay İçin",Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.6, S.35, İkincikânun 1936, s.389-392.

"Dıranaz Yollarında", Ferid Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.2, 1.2.1936, s.6.

"Memedin Mektubu", Ali Ertan, *Altın Yaprak*, Y.1, S.7, 1.2.1936, s.11.

"Yurdumun Akşamları", Ş.Özkaya, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.31, 1 Şubat 1936, s.3.

"Utku Anıtı Karşısında", Mahir Türkkan, *Taşpınar*, C.4, S.40, 19 Şubat 1936, s.80.

"Ankaraya , Vehbi Cem Aşkun,*19 Mayıs*, C.1, S.4, Şubat1936, s.23.

"Antakya İçin", Sefer Aytekin, *19 Mayıs*, C.2, S.15, Şubat1936, s.11.

"Ayşe Destanı", Nuri Kantarcıoğlu, *Ün*, C.2, S.22-23-24, II.Kânun, Şubat, Mart 1936, s.327-328.

"Yeni Bir Yol Üstündeyiz", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.6, S.36, Şubat 1936, s.421-422.

"Baş Ettik", Sait Kubilay, *Altın Yaprak*, Y.1, S.10, 15.3.1936, s.7.

"Köylere Akın", Sait Kubilay, *Altın Yaprak*, Y.1, S.10, 15.3.1936, s.9.

"Dıranaz…!", Ferid Dikmen, *Dıranaz,* C.1, S.3, 31.3.1936, s.13.

"Fabrika Düdükleri", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.3, S.36, Mart 1936, s.85.

"Habeşlere", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.3, S.13, Mart 1936, s.17.

"Halkevleri", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.7, S.37, Mart 1936, s.74-75.

"Köyümün Akşamı", S.Aytekin, *19 Mayıs*, C.1, S.5, Mart 1936, s.601.

"Köyümün Türküsü", Emrullah Ültay, *Ün*, C.1, S.10-11-12, Mart 1936, s.155.

"Kurtuluş", Hamdi Gökalp, *Çığır*, C.3, S.36, Mart 1936, s.90.

"Bizim Şiirimizde Ankara", Halid Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.79-15, S.384, 16 Nisan 1936, s.322.

"Yurt", Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Kültür Haftası*, S.15, 23 Nisan 1936, s.286.

"Afyonluların Anıtı", Kazım Nami Duru, *Taşpınar*, C.4, S.42, 29 Nisan 1936, s.109-110.

"Akpınar'a Saygılarla", Bedia Gün, *Akpınar*, S.14, Nisan1936, s.5.

"Gölcük'te Baharın İlk Akşamı", N.Aydosal Benövenli, *Ün*, C.3, S.25, Nisan 1936, s.349.

"Hoş Geldin Köylü Kardeşim!", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.7, S.38, Nisan 1936, s.156-157.

"Karadeniz", Ali Ertan, *19 Mayıs*, C.1, S.6, Nisan 1936, s.12-13.

"Köyüm Köylüm" Vildan Adzel, *Altıok*, S.26, Nisan 1936, s.29.

"Bu Da Türkün Türküsü", Faik Ali, *Marmara*, Y.1, S.2, 15 Mayıs 1936, s.36.

"Zeybek", Mehmet Türkmen Oğlu, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.35, 30 Mayıs 1936, s.439-440.

"Koşma", Ferid Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.5, 31.5.1936, s.5.

"Kızılırmak", Mustafa Gültekin, *Ortayayla*, Y.1, S.1, Mayıs 1936, s.13.

"Pınar",Ü., *Akpınar*, S.15, Mayıs 1936, s.3.

"Samsun'a Çıktığı Gün", Behçet Kemal Çağlar, *19 Mayıs*, C.1, S.7, Mayıs 1936, s.8.

"Şiir Kaynağı", İhsan Boran, *Yücel*, C.3, S.15, Mayıs 1936, s.99.

"Yayla Akşamı", Yahya Saim Ozanoğlu, *Yücel*, C.3, S.15, Mayıs 1936, s.118.

"Yurd'dan Sesler", F.Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.6, 30.6.1936, s.13.

"Atının Terkisinde", B.Kemal Çağlar, *Yücel*, C.3, S.16, Haziran 1936, s.147.

"Bizim Mektebimiz", İhsan Boran, *Yücel*, C.3, S.16, Haziran 1936, s.159.

"Halkevleri", Kamuran Bozkır, *Ortayayla*, No:2, Haziran 1936, s.17.

"Meriç-1", Hamdi Ali İnaç, *Yücel*, C.3, S.16, Haziran 1936, s.169.

"Sakarya'dan İzmir'e", Nahid Edgüer, *Fikirler*, C.6., S.140, 1 Haziran 1936,s.7

"Vatan", Mustafa İlhan, *Dıranaz*, C.1, S.7, 31.7.1936, s.15.

"Anadolu Kadını", İhsan Boran, *Yücel*, C.3, S.17, Temmuz 1936, s.210.

"Çanakkale", Mithat Cemal, *Ayda Bir*, Y.2, S.11, 1 Temmuz 1936, s.10.

"Köyümde Akşam!", Muazzez Kaptanoğlu, *Servet-i Fünun*, C.80-16, S.398, 23 Temmuz 1936, s.134.

"Meriç-2" , Hamdi Ali İnaç, *Yücel*, C.3, S.17, Temmuz 1936, s.195.

"Yayla", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.3, S.40, Temmuz 1936, s.152.

"Ayşe", Cenap Muhittin Kozanoğlu, *Taşan*, S.3-27, 01.08.1936,s.6.

"Eminem", Vehbi Cem Aşkun, *Taşan*, S.3-27, 1.8.1936, s.6.

"Bugünün Destanı", Ali Ertan, *19 Mayıs*, C.1, S.10, Ağustos 1936, s.20-21.

"Bu Da Benim Sesim!", Fethiye Orbey, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.43, 19.8.1936, s.238.

"Biz Kimiz?", F.Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.8, 31.08.1936, s.18.

"Biz Türküz", Oğuz Özdeş, *Dıranaz*, C.1, S.8, 31.08.1936, s.17.

"Öğüt", Vehbi Cem Aşkun, *Altın Yaprak*, S.16, 31.8.1936, s.8.

"Ülkü Yollarında", Ferid Dikmen, *Dıranaz*, S.8, 31.8.1936, s.10.

"Ankarada", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.3, S.18, Ağustos 1936, s.244.

"Hatice",Turgut Baykal, *Ülker*, C.1, S.1, Ağustos 1936, s.4.

"İlk Hedef, Son Durak", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.3, S.41, Ağustos 1936, s.7.

"Keten Çimen Yaylası", Ahmet Maruf, *Akpınar*, S.18, Ağustos 1936, s.13.

"Köyümüzün Kızlarına", Reşat Cemal, *Varlık*, C.4, S.76, 1 Eylül 1936, s.57.

"Napolyon", Oğur Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.44, 19 Eylül 1936, s.259.

"Köylüm", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.7, 30.09.1936, s.6.

"Akpınar", Z.Ş.Ö., *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.146.

"Bir Rumen Ata Sözü", İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.19, Eylül 1936, s.15.

"Köylü Kadınla Şehirli Kadın",Şairi Yok, *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.9.

"Köylülerin Andı", Şairi Yok, *19 Mayıs*, C.1, S.11, Eylül 1936, s.9.

"Nevşehir Destanı", Âşık Yahya, *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.7-8.

"Niğdeye,Mevlüt Yıldırım", *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.10.

"Köylere Gireceğiz", Ferit Ragıp Tuncer, *Taşan*, S.5-29, 1.10.1936,s.10

"29 Birinci Teşrin", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.18, 29.10.1936, s.8.

"Anadolu", Oğuz Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.45, 29.10.1936, s.295.

"Anadolunun Ayşesi", Mehmet Türkmen Oğlu, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.36, 29 I.Teşrin1936, s.477.

"Çoban", Mehmet Türkmenoğlu, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.36, 29 I.Teşrin 1936, s.480.

"Kezban!" ,Salih Vecdi Bora, *Kaynak*, C.4, Y.4, S.45, 29.10.1936, s.295.

“Köyde Akşam”, Oğuz Özdeş, *Kaynak,* Y.4, C.4, S.45, 29.10.1936, s.294.

“Ülkümüz”, S.Mecdi Bora, *Kaynak,* Y.4, C.2, S.45, 29.10.1936, s.291.

“Vatanıma”, Oğur Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.45, 29.10.1936, s.291.

“Ağlıyor Vatan”, Osman Nebi, *Yücel*, C.4, S.20, I.Teşrin1936, s.49.

“Bağrında İki Gül Kanıyor”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.4, S.20, I. Teşrin 1936, s.47.

“Isparta”, K.A., *Ülker*, S.1, I.Teşrin 1936, s.9.

“Türk Köyü”, İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.20, I.Teşrin 1936, s.58.

“Yürüyüş”, M.Müeyyet Bekman, *Çığır,* C.4, S.43-44, I.ve II.Teşrin 1936, s.41

“29 İlk Teşrin”, V.Cem Aşkun, *Taşan,* S.6-30, 1.11.1936, s.6.

“Hasan Dağı Eteklerinde”, Murad Çılgın, *Akpınar,* S.20,21,22, 1-2 Teşrin- 1 Kanun 1936,s.15.

“Tuna Türküsü”, Hasan Âli Yücel, *Ayda Bir,* Y.2, S.14, 1 T.Sani 1936, s.31.

“Gençlik Marşı”, Zekeriya Gökaytaç, *Taşpınar*, C.5, S.49,2 9 II.Teşrin 1936, s.14.

“Güneş Doğarken”, M.Baha, *Kaynak,* Y.4, S.46, 19.11.1936, s.323-324.

“Ankara'ya”, İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.21, II.Teşrin 1936, s.93.

“Antakya”, Yusuf Mardin, *Yücel*, C.4, S.21, II.Teşrin 1936, s.111.

“Biz”, Tarık Binat, *Yücel*, C.4, S.21, II.Teşrin 1936, s.87.

“Büyük Fethin 13üncü Yılı”, Behçet Kemal Çağlar, *19 Mayıs*, C.2, S.13, II.Teşrin1936, s.10.

“Antalya”, Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.82, 1 İlkkânun 1936, s.151.

“Bizim Antakya”, S.Z.Göktürk, *Yeni Milas*, S.3, 1 I.Kânun 1936, s.9.

“Gurbet Mektubu”, Rıza Pulat, *Taşan,* S.7-31, 1.12.1936, s.7.

“Gurbet Yolunda”, C.Muhittin Kozanoğlu, *Taşan*, S.7-31, 1.12.1936, s.6.

“Toroslara”, Hamid Salih Asyalı, *Uyanış*, C.81-17, S.417, 3 İlkkânun 1936, s.31.

“Atatürk ve İstiklal”, Ziya Özçam, *Kaynak*,Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.359.

“Batıya Doğru”, Rıza Hırcal, *Kaynak*, C.4, Y.4, S.47, 19.12.1936, s.357.

“Efem”, Leman Çiçekdağ, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.359-360.

“Köyden Sesler”, Osman Balkır, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.42, 19.12.1936, s.195.

“Köyüm”, Salih Vecdi Bora, *Kaynak,* Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.361.

“Köyüm”, Salih Vecdi Bora, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.361.

“Mutlu Sana”, Vahdet Başaran, *Kaynak*, Y.4, C4, S.47, 19.12.1936, s.35.9

“Türk Gençliğine”, Orhan Ülkülü, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.359-360.

“Hataylıların Milli Marşı”, Ahmet Faik Türkmen, *Uyanış*, C.81/7, S.421, 31 İlkkânun 1936, s.8.7

"Yayla Dilberi", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.20, 31.12.1936, s.8.

"Antakya", B.Kemal, *Varlık*, C.4, S.82, 1 İlkkânun 1936, s.150.

"Antakyalılara", İshak Refet Işıtman, *Marmara*, Y.1, S.5, K.Evvel 1936, s.133-134.

"Bingöl Dağlarına Çıkarken", İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.22, I.Kânun 1936, s.135.

"Gurbet Çocuğu", Hamdi Gökalp, *Marmara*, Y.1, S.5, K.evvel 1936, s.151.

"Yarınki Köy", Sefer Aytekin, *19 Mayıs*, C.2, S.14, 1.Kânun 1936.

"Köyüm!", Muazzez Kaptanoğlu, *Servet-i Fünun*, C.80-16, S.408, 1 İlkteşrin 1936, s.294.

"Buğday", O.Veli, *Varlık*, C.4, S.85, 15 İkincikânun 1937, s.194.

"Geldiler..Gördüler.., Gittiler..", Cemile Aytaç, *Altan*, Y.2, S.22, 22 II. Kânun 1937, s.4.

"Karagöl Hakkında", Ferit Dikmen, *Dıranaz*, C.2, Y.2, S.13, 31.1.1937, s.11.

"Yayla Kızı", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.21, 31.1.1937, s.9.

"Antakya", K. Gültekin, *Ülker*, S.2, II.Kânun 1937, s.8.

"Antakya'dan Gelen Mektup", Yusuf Mardin, *Yücel*, C.4, S.23, II.Kânun 1937, s.171.

"Burdur", A.Selçuk, *Ülker*, S.2, II.Kânun 1937, s.9.

"Çoruh Irmağı", Orhan Koraltan, *İzlerimiz*, 3.Kitap, İkinci Kânun1937, s.33.

"Hatay Türklerine", Turgut Baykal, *Ülker*, C.1, S.5, 2.Kânun 1937, s.2.

"Ulu Türk Marşı",Halit Fahri Ozansoy, *Servet-i Fünun (Uyanış)*, C.81-17, S.423, Sonkânun 1937, s.114.

"Kışın İlk Günü", Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.86, 1 Şubat 1937, s.212.

"Adana", Nefii Zaman, *Akbaba*, C.7, S.163, 19 Şubat 1937, s.10-11.

"Yayladan Türkü", Halil Sezai, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.49, 19.02.1937, s.28.

"Efem", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.22, 28.2.1937, s.20.

"Hatay Bayramı", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.22, 28.2.1937, s.13.

"Aksu", Sadi Sunam, *Aksu*, C.1, S.13, Şubat1937, s.5.

"Odam ve Erciyes", İhsan Hıncer, *Servet-i Fünun*, C.81-17, S.431, 11 Mart 1937, s.254.

"Kesikbel", Sadık Çınar, *Fikirler*, C.7, S.144, 15 Mart 1937, s.16.

"Anadolu", Selçuk Özçelik, *Kaynak*, Y.5, C.5, 19.3.1937, s.56.

"Gurbette", M.Oğuz Aper, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.50, 19.3.1937, s.55.

"Hataylılara", Kemal, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.50, 19.3.1937, s.55.

"Türk Kızı", Cemile Aytaç, *Altan*, Y.3, S.24, 21 Mart 1937, s.11-13.

"Bizim Nesle Gazel", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.5, S.25, Mart 1937, s.3.

"Giresunun Akşamı", Salâh Durukan, *Aksu*, C.2, S.4, Mart 1937,s.33-34

“Halkevinin Çocuğu”, Behçet Kemal Çağlar, 1937, *Ülkü*, C.9, S.49, Mart 1937, s.26-27.

“Hataylı Kardeşlerimize”, İbrahim Öztürk, *Dıranaz*, C.2, Y.2, S.14, Mart 1937, s.11.

“İnanmak”, Feridun Alkan, *Yeni Milas*, S.5, Mart1937, s.8.

“Türk”, Feridun Alkan, *Yeni Milas*, S.5, Mart 1937, s.8.

“Ankaraya , Hamid Salih Asyalı, *Görüşler*, C.1, S.1, 1 Nisan 1937, s.14.

“Çobanın Türküleri”, Ziya Vehbi Altürk, *Servet-i Fünun, (Uyanış)*, C.81-17, S.435, 8 Nisan 1937, s.320.

“Foça Kıyılarında”, Hüseyin Avni Ozan, *Fikirler*, C.6, S.145, 15 Nisan 1937, s.20.

“Anadoluda Bahar”, Şahap Akalın, *Taşpınar*, C.5, S.54, 19 Nisan 1937, s.100.

“Hatay Kızları”, Oğuz Özavşar, *Altan*, Y.3, S.25, 23 Nisan 1937, s.936.

“Emine”, Şairi Yok, *Altın Yaprak*, S.24, 30.4.1937, s.12.

“Aksuda Akşam”, Hamit Macit, *Türk Akdeniz*, C.1, S.2, Nisan1937, s.14.

“Antalya'da Akşam”, Muammer Lutfi, *Türk Akdeniz*, C.1, S.2, Nisan 1937, s.14.

“Dikmen Tepesi”, Ayvası T.K , *Aksu*, C.2, S.15, Nisan1937, s.27.

“İnönü”, Hasan Âli Yücel, *19 Mayıs*, C.2, S.17, Nisan 1937, s.5.

“Yeşil Yurdum”, Huriye Özgür, *İnanç*, S.2, Nisan 1937, s.19.

“Ayşe”, F.Hüsrev Tökin, *Varlık*, C.4, S.93, 15 Mayıs 1937, s.331.

“Manisa Ovası”, Dr.Necdet Otoman, *Gediz*, S.2, 19.5.1937, s.11.

“19 Mayıs İçin”, Edip Âli, *Taşpınar*, C.5, S.55, Mayıs 1937, s.108.

“19 Mayıs İçin”, Nazım Dağıstanlı, *19 Mayıs*, C.2, S.18, Mayıs 1937, s.17.

“19 Mayıs”, Vehbi Cem Aşkun, *19 Mayıs*, C.2, S.18, Mayıs 1937, s.12.

“Bekle”, Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.92, 1 Mayıs 1937, s.306.

“Bor'da Akşam”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.5, S.51, Mayıs 1937, s.87.

“Kara Deniz”, …37, *İzlerimiz*, 3.Kitap, Mayıs 1937, s.38.

“Köye Gidelim”, E.Sungur, *Akpınar*, S.27-28-29-30-31May..Eylül 1937, s.5.

“Maraş Türküsü”, O. Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.9, S.51, Mayıs 1937, s.210.

“Millete Tapıyoruz”, Mehmet Türkmen Oğlu, *Çığır*, C.5-6, S.50, Mayıs 1937, s.144.

“Niğde Hakkında”, S.Yalvazer, *Akpınar*, S.27-31, Mayıs-Eylül 1937, s.32.

“Ankara”, Halim Yağcıoğlu, *Gündüz*, C.3, S.15, 1 Haziran 1937, s.87.

“Bizim Türkümüz”, Cahit Alpuğan, *Gündüz*, C.3, S.15, 1 Haziran 1937, s.87.

“Hatay!.. Hatay!..”, Zihni Ardıç, *Görüşler*, C.1, S.3, 1 Haziran 1937, s.3.

“Aydın Yaylalarında”, Basri Gocul, *Servet-i Fünun,* C.82,/18, S.443, 3 Haziran 1937, s.22.

“Boğazın Rumeli Yakası”, Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.95, 15 Haziran1937, s.357.

“Kirezli Yayla”, Dr.Necdet Otoman, *Gediz*, S.3, 24.6.1937, s.1.

“Antalya'da Toroslar”, Faruk Ediz, *Türk Akdeniz*, S.3, Haziran 1937, s.18.

“Bayrak”, Mehmet Türkmenoğlu, *Çığır*, C.5-6, S.51, Haziran 1937, s.164.

“Ben Bu Sese Âşığım”, Behçet Kemal Çağlar, *Çığır*, C.5-6, S.61, Haziran 1937, s.162.

“Beydağı Destanı”, H.M.Selekler, *Türk Akdeniz*, S.3, Haziran 1937, s.17.

“Çoban”, Kemal Güneş, *Altın Yaprak*, S.26, Haziran 1937, s.8.

“Gurbette Akşam”, Rifat Necdet Evrimer, *İnan*, Y.1, S.2, Haziran 1937, s.9.

“Hatay İstiklali İçin”, Edip Ali, *Taşpınar*, C.5, S.56, Haziran 1937, s.124.

“19 Mayıs”, V.Cem Aşkun, *Taşan*, S.14-38, 1.7.1937, s.2.

“Gurbet”, Hamdi Gökalp, *Kaynak*,Y.5, C.5, S.54, 19.7.1937, s.183.

“Köylü Kızlar I-II”, Basri Gocul, *Uyanış*, C.82/18, S.451, 29 Temmuz 1937, s.157.

“Alay Marşı”, Fikri Naşir, *İnan*, Y.1, S.3, Temmuz1937, s.17.

“Alay Marşı”, Süleyman Kazmaz, *İnan*, Y.1, S.3, Temmuz 1937, s.17.

“Ankara”, Muzaffer Alper, *Ülkü*, C.9, S.53, Temmuz 1937, s.370.

“Beydağı”, Reşat Demir, *Derme*, Y.1, S.2, Temmuz 1937, s.4.

“Gölbaşı'nda”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.5, S.29, Temmuz 1937, s.163.

“İsmet İnönü”, Kerim Aydınoğlu, *Ülker*, C.1, S.5, Temmuz 1937, s.96.

“Karadeniz'e”, Cemil Solakoğlu, *Dıranaz*, Y.2, C.2, S.18, Temmuz 1937, s.6.

“Köyümü Göresim Geldi”, Şekip Saybaşılı, *Gündüz*, C.3, S.16, Temmuz 1937, s.105.

“Toroslardan İnerken”, Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.9, S.53, Temmuz 1937, s.322.

“Tunceli Dağlarına”, Elmas Yıldırım, *Altan*, Y.3, S.29, 22 Ağustos 1937, s.7.

“Antalya'da Sandal Gezintisi”, Muammer Lutfi, *Türk Akdeniz*, C.1, S.4, Ağustos 1937, s.15.

“Büyük Atamın Heykeli Önünde”, Talat Yetkin, *Anafarta*, S.6, Ağustos 1937, s.8.

“İçimde Bir Arzu”, Faruk Ediz, *Türk Akdeniz*, C.1, S.4, Ağustos 1937, s.14.

“İnci”, Halil Sezai, *Çığır*, C.5-6, S.53, Ağustos 1937, s.30.

“İnönü Şehidliğinde..”, Mehmet Türkmenoğlu, *Halkevi*, Y.4, C.4, S.37, Ağustos 1937, s.514.

“Mehmetciğin Destanı”, M.Şükrü Fırat, *19 Mayıs*, C.2, S.21, Ağustos 1937, s.5.

“Zığanada Mehtap”, Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1,S.4, Ağustos 1937, s.2.3

“Gedize”, M.Remzi Caber, *Gediz*, S.5, 1.9.1937, s.2.

“Porsuk”, Nilüfer Yalnız, *Taşan*, S.16-40, 1.9.1937, s.12.

“Övgüleme”, Basri Gocul, *Altın Yaprak*, S.29, 30.09.1937, s.7.

“Ankara Yolundayım”, Behçet Kemal Çağlar, *Ortayayla,* Y.2, S.7-8, Eylül 1 Teşrin 1937, s.23.

“Nef'inin Diyarında”, Rifat Necdet Evrimer, *İnan*, Y.1, S.5, Eylül 1937, s.10.

“Şirin Malatya”, Ziya Atılgan, *Derme*, Y.1, S.4, Eylül 1937, s.4.

“30 Ağustos”,Vehbi Cem Aşkun, *Taşan,* S.17-41, 1.10.1937, s.3.

“Üç Telli Sazdan”, M.Şükrü Fırat,19 Mayıs, C.2, S.24, 2 Teşrin 1937, s.28.

“Er Türküsü”, Mehmetcik, *Gediz,* S.7, 31.10.1937, s.2.

“Gediz”, Nahit Nafiz Edgüer, *Gediz,* S.7, 31.10.1937, s.2.

“Hatay İstiklaline”,Ahmet Erdem, *Derme*, Y.1, S.5, I.Teşrin 1937, s.13.

“Murgul”, İffet Halit Oruz, *İnan*, Y.1, S.6, 1 Teşrinci 1937, s.12.

“Beş Şehide”, O. Ülkülü, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.58, 19 II.Teşrin 1937, s.295.

“Gurbet”, Cemal Akıncı, *Kaynak*, C.5, Y.5, S.58, 19 II.Teşrin 1937, s.295.

“Cumhuriyet”, Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.7, 2.Teşrin 1937, s.13.

“Hatay'a Davet”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.33, Sonteşrin 1937, s.96.

“Hep Yeşillenecek”, Galip Naşit Arı,*19 Mayıs*, C.2, S.24, 2.Teşrin 1937, s.14.

“Yaşamak”, Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.10, S.57, İkinciteşrin 1937, s.259-260.

“Yurt Türküsü”, Behçet Kemal Çağlar, Muhtar Fehmi, *Yücel,* C.6, S.33, Sonteşrin 1937, s.113-128.

“Gün Batınca Adalar”, Halit Fahri, *Uyanış*, C.83/19, S.473, 30 B.Kânun 1937, s.83.

“Antalya'da Son Bahar”, Hamit Selekler, *Türk Akdeniz*, C.1, S.6, I.Kânun 1937, s.28.

“Atatürk'ü Dinlerken”, Çağlar, *Yücel*, C.6, S.34, İlkkânun 1937, s.157.

“İnkılâp”, Rıza Tandoğan, *Dıranaz*, Y.2, C.2, S.23, I.Kânun 1937, s.14.

“Köy Sevgisi”, F.Dikmen, *Dıranaz*, Y.2, C.2, S.23, I.Kanun 1937, s.15.

“Mehmetçik”,Cemalettin Güçdemir, *Taşpınar*, C.6, S.62, Birinci Kânun 1937, s.24.

“Üzüm Türküsü(1)”, Dr. Necdet Otaman, *Gediz,* S.5, 1.9.1937, s.2.

“Çanakkale”, Selçuk Özçelik, *Kaynak,* Y.1, C.5, S.53, 1937, s.142.

“Söğüdler Boyunca”, Nihat Sami Banarlı, *Ülkü*, C.10, S.56, Birinciteşrin 1937,s.146

“Ülkü Yolunda”, Arif Dündar Ataker, *Taşpınar,* C.5, S.60, Birincikânun 1937, s.196.

“Yol Ver Erciyes!”, M.Selim Karaca, *Erciyes,* Y.1, S.11, 1938, s.320.

“Ağla Yurdum Ağla”, Garip Mustafa, *Yücel*, C.8, S.46, İkincikânun 1938, s.204.

“Asi Nehrinden Bir Görünüş”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.35, Son Kanun 1938, s.197.

“Davetiye”, M.Uluğ Turanlığlu, *Yolların Sesi*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.232.

“Gönülden Kopan Bir Ses”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.35, Son Kânun 1938, s.199.

“Hatay Marşı”, K.A., *Ülker*, Y.2, S.6, II.Kânun 1938, s.104.

“Hatayda Salkım Söğütler”, N.B.Duru, *Yücel*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.197.

“Kara Fatma”, Faruk Nafiz, *19 Mayıs*, C.3, S.25-26, 2.Kânun 1938, s.21-23.

“Kardeşim Kendine Gel”, B.Kemal, *Çığır*, C.5-6, S.61-62, II.Kânun 1938, s.7.

“Mersinde Sabah”, Faruk Ediz, *İçel*, S.1, II.Kânun 1938, s.9.

“Toroslardan Geçerken'den”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.198.

“Üç Nehir”, O.Şaik Gökyay, *Yücel*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.216.

“Gönülden Kopan Bir Ses”, Ahmet Yılmaz, *Taşan*, S.21-45, 1/2/1938, s.4.

“Toros ve Toroslu”, Faruk Ediz, *İçel*, S.2, 1 Şubat 1938, s.14.

“Yurdumun Destanından”, Taha Toros, *İçel*, S.2, 1 Şubat 1938, s.14.

“Ankara”, Necmettin Esin, *Görüşler*, C.2, Şubat1938, s.11.

“Yurdum”, Avni Can, *Kaynak*, Y.5, C.6, S.61, 19.02.1938, s.355.

“Karacadağ”, Usman Eti, *Karacadağ*, C.1, S.1, 20 Şubat 1938, s.6.

“Ankara”, Vehbi Cem Aşkun, *Taşan*, S.21-45, 31/2/1938, s.3.

“Dadaş”, Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.8, Şubat 1938, s.13.

“Dilek”, Mehmet Türkmen Oğlu, *Halk Evi*, Y.5, C.4, S.39, Şubat 1938, s.561.

“Gurbette Akşamlar”, Rifat Necdet Evrimer, *İnan*,Y.1, S.8, Şubat 1938, s.12.

“Hatay”, Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.8, Şubat 1938, s.14.

“Köyde Akşam”, E.Tuğral, *İnanç*, S.12, Şubat 1938, s.12.

“O İhtilal Bayrağı”, B.Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.10, S.60, Şubat 1938, s.504-505.

“Yayla”, Ali Ertan, *19 Mayıs*, C.3, S.27, Şubat 1938, s.9.

“Gediz”, Cezmi Tahir, *Gediz*, S.13, 1.3.1938, s.9.

“Mersinin Kışı”, Faruk Ediz, *İçel*, Y.1, S.3, 1 Mart 1938, s.7.

“Ocağımız Yanıyor!”, Taha Toros, *İçel*, Y.1, S.3, 1 Mart 1938, s.7.

“Aras”, M.Veli Özkan, *Doğuş*, Y.4, S.2, Mart 1938, s.16.

“Biz”, Behçet Kemal, *Yücel*, C.7, S.37, Mart 1938, s.5.

“Çoban”, E.Hatunoğlu, *Doğuş*, Y.4, S.16, Mart 1938, s.2.

“Dumlupınar Yolunda”, M.Ş.Menekşeoğlu, *Görüşler*, C.2, S.9, Mart 1938, s.13-14.

“Erciyes”, Dikecoğlu, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938, s.226.

“Hatay”,Dikecoğlu, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938, s.17.

“Maraş Kurtuluşu”, Sencar Dikecoğlu, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938,, s.19.

“Serinleme”, Mehmet Necati Öngay, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.26, Mart 1938, s.13.

“Taşpınar'a”, Mahir Türkkan, *Taşpınar*, C.6, S.65, Mart 1938, s.80.

"Tunca", Muhtar Erdemer, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938, s.26.

"Vatanım", E.Hatunoğlu, *Doğuş*, Y.4, S.16, Mart 1938, s.2.

"Fırat Kenarında", İbrahim Akkaya, *Servet-i Fünun*, C.83-19, S.489, 21 Nisan 1938, s.352.

"19 Mayıs Güneşi", Osman Attilâ, *Taşpınar*, C.6, S.66, Nisan 1938, s.122.

"Akından Akına", Selahattin Kutlu, *Erciyes*, C.1, S.2, Nisan1938, s.34.

"Dalgalar Müjde Verin", Ziya Kılıçözlü, *Taşpına*r, C.6, S.66, Nisan 1938, s.123.

"Erciyes", Cafer Tan, *Erciyes*, C.1, S.2, Nisan 1938, s.46.

"Gurbet", Fahri Alper, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.27, Nisan 1938, s.6-7.

"Özlem", Fikret Güneşoğlu, *Taşpınar*, C.6, S66, Nisan 1938, s.105.

"Taşpınar",Kasım Gümüş, *Taşpınar*, C.6, S.66, Nisan 1938, s.108.

"Türk'ün Dilinden Abdurrahman Dayı", *Taşpınar*, C.6, S.66, Nisan1938, s.123.

"Yolcu", Necip Rahmi Okat, *İnanç*, S.14, Nisan 1938, s.17.

"Yurttan Ayrı", Osman Nebi, *Yücel*, C.7, S.38, Nisan 1938, s.59.

"Yürüyüş",Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.5-6, S.64, Nisan 1938, s.57.

"Manisa", Nahit Nafiz Edgüer, *Gediz*, S.13, 1.5.1938, s.9.

"Atatürk Çocukları Şarkısı", Haşim Nezihi, *Erciyes*, C.1, S.3, Mayıs 1938, s.84.

"Erciyes", Hamdi Üçok, *Erciyes*, C.1, S.3, Mayıs 1938, s.77.

"Erciyes", Nafiz Soysal, *Erciyes*, C.1, S.3, Mayıs 1938, s.84.

"Köy Çeşmesi", Ziya Koç, *Doğuş*, Y.4, S.4, Mayıs 1938, s.14.

"Köyümün Yolunda", Selahattin Edip Durak, *Görüşler*, C.2, S.11, Mayıs 1938, s.13.

"Yurttan Ayrı II", Osman Nebi, *Yücel*, C.7, S.39, Mayıs 1938, s.108.

"Toroslardan Geçerken", Taha Toros, *İçel*, Y.1, S.6, 1 Haziran 1938, s.1.

"Yeşil Irmak", N.Nafiz Ergüder, *Gediz*, S.11, 1.6.1938, s.6.

"Çeşmedeki Kızlar", Rauf Güngör, *Servet-i Fünun- Uyanış*, C.84-20, S.2182, 18 Haziran 1938, s.497.

"Türk Gençliğine", Rifat Gökçen, *Servet-i Fünun, Uyanış*, C.84/20, S.2182, 18 Haziran 1938, s.497.

"19 Mayıs", Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.11, S.64, Haziran 1938, s.302.

"Antalya Toprağında", Z.Mesut Defne, *Türk Akdeniz*, C.2, S.9, Haziran1938, s.26.

"Asya Şimşekleri", Sedat Kızılışık, *İnanç*, S.16, Haziran 1938, s.16.

"Bayburt Türküsü", O.Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.11, S.64, Haziran 1938, s.338.

"Bünyan Çağlayanları", Hamdi Üçok, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.109-110.

"Erciyes", Salih Sürel, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.107.

"Erciyese Tahassür", Sırrı, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.125.

"Erciyesle Baş Başa", Ziya Kemal, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.121.
"İzmir Akşamları I", Lütfi Oğuzcan, *Halk Evi*, Y.5, C.4, S.40, Haziran 1938, s.616.
"Nostalji", Nazif Fidancı, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.29, Haziran 1938, s.6.
"Yeşil Yurdumuza", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.68, Haziran 1938, s.141.
"(Hayat)tan İlhamlar", F.Dikmen, *Dıranaz*, Y.3, S.30, C.3, Temmuz 1938, s.12.
"Ankara'ma", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.69, Temmuz 1938, s.155.
"Çoban", Z.Edip, *Doğuş*, Y.4, S.6, Temmuz 1938, s.14.
"Erciyes", Cahit Basmaz, *Erciyes*, C.1, S.5, Temmuz 1938, s.155.
"Gurbet Akşamlarında", Samiye Yalçın, *İnan*, Y.1, S.10, Temmuz 1938, s.17.
"Heykelin Önünde…", Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.10, Temmuz 1938, s.14.
"Sinoba", F.Alper, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.30, Temmuz 1938, s.8-9.
"Ege", M.Dümer, *Gediz*, S.16, 1.8.1938, s.11.
"Ayşe II", F.Hüsrev Tökin, *Varlık*, C.6, S.123, 15 Ağustos 1938, s.45.
"Dağ Şenliği", Basri Gocul, *Uyanış*, C.84/20, S.507, 15 Ağustos 1938, s.213.
"Hatay", Hikmet Turhan Dağlıoğlu, *Kaynak*, C.6, Y.5, S.67, 19.8.1938, s.452.
"Dağ Şenliği", Basri Gocul, *Uyanış*, C.84-20, S.507, 25 Ağustos 1938, s.237.
"Kepez", Ahmet Nalbantoğlu, *Taşpınar*, C.6, S.70, Ağustos 1938, s.173.
"Otuz Ağustos Zafer", Mustafa Kubilay, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.31, Ağustos 1938, s.7.
"Taşpınar", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.70, Ağustos 1938, s.72.
"Ankara Kalesi", Hikmet Turhan Dağlıoğlu, *Ülkü*, C.12, S.67, Eylül 1938, s.78.
"Mersini Özlem", Halil Oğultürk, *İçel*, Y.1, S.92, Eylül 1938, s.11.
"Isparta", Nahit Nafiz Edgüer, *Gediz*, S.18, 1.10.1938, s.7.
"Güzel Aydın", Samih Rifat, *Dergâh*, S.36, 5 T.Evvel 1938, s.180.
"Marş", Yahya Saim Ozanoğlu, *Servet-i Fünun*, C.84-20, S.516, 27 Birinciteşrin 1938, s.344.
"Dumlupınar İnsanına", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.8, S.44, İlkteşrin 1938, s.54.
"Dumlupınar Şehidine", Şükûfe Nihal Başar, *Yücel*, C.8, S.44, İlkteşrin 1938, s.55.
"Köylü Kardeşime", Kamuran Bozkır, *Çığır*, C.5-6, S.70, I.Teşrin 1938, s.146.
"Teprence", A.Elöve, *Uludağ*, C.2, S.18, 1 Teşrin 1938, s.15-16.
"Türk İleri", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.72, I.Teşrin 1938, s.202.
"Vatana Tahassür", Ahmet Ratip, *Yücel*, C.8, S.44, İlkteşrin 1938, s.65.
"Onbeşinci Yılı Karşılarken", Mithat Cemal, *Fikirler*, C.7, S.177, 1 II.Teşrin 1938, s.4.
"Yeni Gün", Nahit Nafiz Ergüer, *Gediz*, S.19, 1.11.1938, s.10.

“Bodrum Şarkısı”, Ş.B., *Akbaba*, C.10, S.252, 3 İkinci Teşrin 1938, s.7.

“Bayrağa Sarılmış Bir Genç Kız İçin”, Hakkı Kılıçoğlu, *Ülkü*, C.12, S.69, İkinci Teşrin 1938, s.264.

“Bu Vatan Kimin?”, Orhan Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.12, S.69, İkinciteşrin1938, s.208.

“Büyük Ulunun Huzurunda”, Safa Erkün, *İçel*, Y.1, S.16, İçel, II.Teşrin 1938.

“Gençlik "Ülkü" Marşı”, Attila Yurdakul, *Çığır*, C.5-6, S.71-72, Sonteşrin 1938, s.175.

“Onbeşinci Durakta”, Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.12, S.69, İkinciteşrin 1938, s.207.

“Onbeşinci Yıl”, H.Nezihi Okay, *Yeşilırmak*, S.3, II.Teşrin 1938,s.3.

“Onbeşinci Yıl”, Necdet Rüştü, *Çığır*, C.5-6, S.71-72, Sonteşrin 1938, s.169.

“Tuna”, Osman Attila, *Yücel*, C.8, S.45, Son Teşrin 1938, s.163.

“Atatürk Üstüne”, Basri Gocul, *Uyanış*, C.85/21, S.521, 1 Birincikânun 1938, s.29.

“(Sinob)a Veda”, Şükrü Uluğ, *Dıranaz*, C.3, Y.3, S.35, I.Kânun 1938, s.13.

“Destan”,O.Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.12, S.70, Birincikânun 1938, s.308.

“Kervan Yürüyor”, *19 Mayıs*, C.3, S.36, 1.Kânun 1938, s.23.

“Köylünün Yası”, A.C.Akdemir, *Uludağ*, C.2, S.19, I.Kânun 1938, s.136-137.

“Ordular Gelir Gibi”, Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.5-6, S.61-62, I.Kânun 1938, s.8 .

“Sinop Balıkçıları”, Rıza Tandoğan, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.35, I.Kânun 1938, s.11.

“Tavaf”, İbrahim Alâettin Gövsa, *Ülkü*, C.12, S.70, Birincikânun 1938, s.321-322.

“Kızılırmak”, Hamdi Üçok, *Erciyes*, C.1, S.67-8, 1938, s.230.

“Köyde Akşam”, Mehmet Ertürk, *Erciyes*, C.1, S.6-7-8, 1938, s.206.

“Köyde kış”, Faruk Nafiz, *Kalem*, S.9, 1 Şubat 1939, s125.

“İzmir İçin”,Samih Rifat, *Fikirler*, C.7, S.187, 15 Mayıs 1939, s.4.

“Köylerde Akşam”, Emin Recep, *Güneş*, C.1, S.14, Tarihi yok, s.7.

“En Büyük Gün”, Halil Sezai, *Kaynak*, C.3, Tarih ve sayı yok, s.769.

3. 1923-1938 YILLARI ARASINDA DERGİ VE GAZETELERDE YAYIMLANAN ŞİİRLERİN ALFABETİK LİSTESİ

“(Hayat)tan İlhamlar”, F.Dikmen, *Dıranaz*, Y.3, S.30, C.3, Temmuz 1938, s.12.

“(Sinob)a Veda”, Şükrü Uluğ, *Dıranaz*, C.3, Y.3, S.35, I.Kânun 1938, s.13.

“10 Yıl Yahut Tarih İçinde”, R.G., *Kaynak*, C.1, S.8-9, Eylül 1933, s.238.

“19 Mayıs Güneşi”, Osman Attilâ, *Taşpınar*, C.6, S.66, Nisan 1938, s.122.

"19 Mayıs İçin", Edip Âli, *Taşpınar*, C.5, S.55, Mayıs 1937, s.108.

"19 Mayıs İçin", Nazım Dağıstanlı, *19 Mayıs*, C.2, S.18, Mayıs 1937, s.17.

"19 Mayıs", Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.11, S.64, Haziran 1938, s.302.

"19 Mayıs", V.Cem Aşkun, *Taşan*, S.14-38, 1.7.1937, s.2.

"19 Mayıs", Vehbi Cem Aşkun, *19 Mayıs*, C.2, S.18, Mayıs 1937, s.12.

"1985 Km.", Behçet Kemal, *Varlık*, 1 I.Teşrin 1933, C.1, S.6, s.89.

"23 Nisan", H.N.Sançağ, *Uyanış*, C.77-13, S.333, 25 Nisan 1935, s.343.

"29 Birinci Teşrin", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.18, 29.10.1936, s.8.

"29 İlk Teşrin", V.Cem Aşkun, *Taşan*, S.6-30, 1.11.1936, s.6.

"30 Ağustos 1338 Gecesi", Samih Rıfat, *Türk Yurdu*, Y.20, C.4-24, S.27-28, Mart-Nisan1930, s.1-4.

"30 Ağustos", İbrahim Şevki, *Kaynak*, C.2, S.19-20, Ağustos-Eylül 1934, s.426.

"30 Ağustos", M.H. Dosdoğru, *Uyanış*, C.78-14, S.351, 5 Eylül 1935, s.227.

"30 Ağustos", Münir Müeyyed Bekman, *Ülkü*, C.6, S.31, Eylül 1935, s.64-65.

"30 Ağustos",Vehbi Cem Aşkun, *Taşan*, S.17-41, 1.10.1937, s.3.

"Aciz Halk", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.88, 15 Haziran 1927, s.1420.

"Adana", Nefii Zaman, *Akbaba*, C.7, S.163, 19 Şubat 1937, s.10-11.

"Adanadan Konyaya", Necmettin Necip, *Memleket*, Y.2, S.19-32, 15 T.sani1930, s.11.

"Afyonluların Anıtı", Kazım Nami Duru, *Taşpınar*, C.4, S.42, 29 Nisan 1936, s.109-110.

"Ağla Bahar", Halide Nusret Zorlutuna, *Millî Mecmua*, S.44, 1 Eylül 1341, s.716.

"Ağla Yurdum Ağla", Garip Mustafa, *Yücel*, C.8, S.46, İkincikânun 1938, s.204.

"Ağladım", E.Sabri, *Babalık*, 28 Nisan 1927, s.2.

"Ağlıyor Vatan", Osman Nebi, *Yücel*, C.4, S.20, I.Teşrin1936, s.49.

"Akdeniz Kıyılarında Doğaya Cevap", Ali Rıza, *Kaynak*, C.2, S.13-14-15, 1934, s.353.

"Akdenizden", Kemalettin Kami, *Ülkü*, C.1, S.6, Temmuz 1933, s.43.

"Akından Akına", Selahattin Kutlu, *Erciyes*, C.1, S.2, Nisan1938, s.34.

"Akpınar", Z.Ş.Ö., *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.146.

"Akpınar'a Saygılarla", Bedia Gün, *Akpınar*, S.14, Nisan1936, s.5.

"Aksaray ve Çay", E.Â. Gökpınar, *Taşpınar*, C.2, S.37, 27 Teşrin1935, s.48.

"Aksu", Fikri Naşir, *Aksu*, C.1, S.1, Eylül 1933, s.3.

"Aksu", Sadi Sunam, *Aksu*, C.1, S.13, Şubat1937, s.5.

"Aksuda Akşam", Hamit Macit, *Türk Akdeniz*, C.1, S.2, Nisan1937, s.14.

"Alay Marşı", Fikri Naşir, *İnan*, Y.1, S.3, Temmuz1937, s.17.

"Alay Marşı", Süleyman Kazmaz, *İnan*, Y.1, S.3, Temmuz 1937, s.17.

"Ana Yurda", Guzide Sıtkı, *İzlerimiz*, 3.Kitap, 29 Birinciteşrin 1933, s.12.

"Anadolu Akşamı", Halit Fahri Ozansoy, *Servet-i Fünun (Uyanış)*, C.1, S.1697-12, 21 Şubat 1929, s.187.

"Anadolu Cengi", Oğuz Kazım, *İçtihat*, S.282, 1.Teşrinievvel 1929, s.5266.

"Anadolu Çocuklarına", İsmail Nami, *Anadolu Mecmuası*, S.5, Ağustos1340, s.194-195.

"Anadolu Gelini", Arif Dündar Ataker, *Millî Mecmua*, S.28, 1 K.sani1341, s.455.

"Anadolu Gezisi", V.A.Y., *İzlerimiz*, 3.Kitap, İkinciteşrin 1935, s.16-17.

"Anadolu İçinde", Ali Rauf, *İçtihat*, S.358, 1 Teşrinievvel 1932, s.5871.

"Anadolu Kadını", İhsan Boran, *Yücel*, C.3, S.17, Temmuz 1936, s.210.

"Anadolu Kadınlarına", Şükûfe Nihal Başar, *Hayat*, C.4, S.91, 23 Ağustos 1928, s.262.

"Anadolu", Abdülkadir Karahan, *İnkılâp*, Y.1, S.2, Mayıs 1933, s.26.

"Anadolu", F.Ş., *Halk Evi*, Y.3, C.2, S.23-25, 29 Teşrinievvel 1934, s.5-6.

"Anadolu", M.Ziya, *Çığır*, C.2, S.26, Şubat 1935, s.17.

"Anadolu", Nahit Nafiz, *Fikirler*, C.1, S.77, 1 Mart 1932, s.8.

"Anadolu", Oğuz Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.45, 29.10.1936, s.295.

"Anadolu", Selçuk Özçelik, *Kaynak*, Y.5, C.5, 19.3.1937, s.56.

"Anadolu", Yaşar Zeki, *Memleket*, Y.2, S.27, 15 Mayıs 1931, s.11.

"Anadoluda Bahar", Şahap Akalın, *Taşpınar*, C.5, S.54, 19 Nisan 1937, s.100.

"Anadoluda Gurbet Akşamları", Mehmet Faruk, *Hayat*, S.16, 17 Mart 1927, s.313.

"Anadolumuz", Mehmet Faruk, *Hayat*, S.9, 27 Kânunevvel 1927, s.172.

"Anadolunun Ayşesi", Mehmet Türkmen Oğlu, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.36, 29 I.Teşrin1936, s.477.

"Anadoluya", Eser Adil, *Anadolu Mecmuası*, S.2, 1 Mayıs 1340, s.72-73.

"Anadoluya", İsmail Nami, *Millî Mecmua*, S.87, 1 Haziran 1927, s.1399.

"Anafarta", H.Nadir Kızılok, *Anafarta*,Y.1, S.2, Eylül 1934, s.8.

"Anafartalar", Latif Altan, *Anafarta*, Y.1, S.4, II.Teşrin1935, s.7.

"Ankara Çobanları," Özüköy, *Hâkimiyet-i Milliye*, 16 Teşrinisani 1929, s.5.

"Ankara Dilberine 3 , Mehmet Mesih, *Milli Mecmua*, S.34, 1 Nisan 1341, s.557.

"Ankara Dilberine", Mehmet Mesih, *Milli Mecmua*, S.3, 19 Mart 1341, s.534.

"Ankara Dilberine", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.31, 10 Şubat 1341, s.501.

"Ankara Dilberine", Mehmet Mesih, *Milli Mecmua*, S.35, 10 Nisan 1341, s.574.

“Ankara Gününde Ankara Çocuğu”, B.K., *Hâkimiyet-i Milliye*, 29 B.kânun1932, s.

“Ankara Kalesi”, Hikmet Turhan Dağlıoğlu, *Ülkü*, C.12, S.67, Eylül 1938, s.78.

“Ankara Türküsü”, Ahmet Ali, *Yolların Sesi*, C.1, 29 Teşrinievvel 1933, s.11.

“Ankara Yolundayım”, Behçet Kemal Çağlar, *Ortayayla*, Y.2, S.7-8, Eylül 1 Teşrin 1937, s.23.

“Ankara”, Halim Yağcıoğlu, *Gündüz*, C.3, S.15, 1 Haziran 1937, s.87.

“Ankara”, Muzaffer Alper, *Ülkü*, C.9, S.53, Temmuz 1937, s.370.

“Ankara”, Necmettin Esin, *Görüşler*, C.2, Şubat1938, s.11.

“Ankara”, Rıza Pulat, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.270, 38 Şubat 1934, s.167.

“Ankara”, T.F.B, *Uyanış*, C.78-14, S.338, 30 Mayıs 1935, s.2.

“Ankara”, Vehbi Cem Aşkun, *Taşan*, S.21-45, 31/2/1938, s.3.

“Ankara'da Akşam”, Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.2, S.33, I.Kânun 1935, s.47.

“Ankara'da Yaz”, Canaşık, *Hâkimiyet-i Milliye*, 17 Nisan 1930, s.4.

“Ankarada”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.3, S.18, Ağustos 1936, s.244.

“Ankaram Ah Ankaram ”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.2, S.10, I.Kânun 1935, s.126.

“Ankaram!”, Şaban Raşit, *Uyanış*, C.77-13, S.314, 13 Birinci kânun1934, s.43.

“Ankara'ma”, Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.69, Temmuz 1938, s.155.

“Ankaranın Karşısında”, Halid Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.78-14, S.360, 31 İlkteşrin 1935, s.354.

“Ankaraya , Hamid Salih Asyalı, *Görüşler*, C.1, S.1, 1 Nisan 1937, s.14.

“Ankaraya , Vehbi Cem Aşkun,*19 Mayıs*, C.1, S.4, Şubat1936, s.23.

“Ankara'ya Gelirken”, Cezmi Tahir, *Çığır*, C.2, S.25, Son Kânun1934, s.6.

“Ankaraya Giriyorlar”, Murat Ak Doğan, *Muhit*, Y.3, S.30, Nisan 1930, s.49.

“Ankara'ya Hasret”, İ.İlhan, *Hâkimiyet-i Milliye*, 24 K.Evvel 1929, s.5.

“Ankaraya Türkü”, Şairi yok, *Türk Dili*, S.10, I. Teşrin 1934, s.82.

“Ankaraya Türkü”, *Türk Dili*, S.10, I.Teşrin1934, s.82.

“Ankaraya Veda”, Muharrem Zeki, *Uyanış*, C.67-3, S.63, s.17.

“Ankara'ya”, Ertem, *Ülkü*, C.2, S.11, Birincikânun 1933, s.384.

“Ankara'ya”, İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.21, II.Teşrin 1936, s.93.

“Antakya İçin”, Sefer Aytekin, *19 Mayıs*, C.2, S.15, Şubat1936, s.11.

“Antakya”, B.Kemal, *Varlık*, C.4, S.82, 1 İlkkânun 1936, s.150.

“Antakya”, K. Gültekin, *Ülker*, S.2, II.Kânun 1937, s.8.

“Antakya”, Yusuf Mardin, *Yücel*, C.4, S.21, II.Teşrin 1936, s.111.

“Antakya'dan Gelen Mektup”, Yusuf Mardin, *Yücel*, C.4, S.23, II.Kânun 1937, s.171.

“Antakyalılara”, İshak Refet Işıtman, *Marmara*, Y.1, S.5, K.Evvel 1936, s.133-134.

“Antalya Toprağında”, Z.Mesut Defne, *Türk Akdeniz*, C.2, S.9, Haziran1938, s.26.

“Antalya”, Hamit Macit, *Varlık*, C.3, S.60, 1 Sonkânun 1936, s.179.

“Antalya”, Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.82, 1 İlkkânun 1936, s.151.

“Antalya'da Akşam”, Muammer Lutfi, *Türk Akdeniz*, C.1, S.2, Nisan 1937, s.14.

“Antalya'da Sandal Gezintisi”, Muammer Lutfi, *Türk Akdeniz*, C.1, S.4, Ağustos 1937, s.15.

“Antalya'da Son Bahar”, Hamit Selekler, *Türk Akdeniz*, C.1, S.6, I.Kânun 1937, s.28.

“Antalya'da Toroslar”, Faruk Ediz, *Türk Akdeniz*, S.3, Haziran 1937, s.18.

“Aras”, M.Veli Özkan, *Doğuş*, Y.4, S.2, Mart 1938, s.16.

“Asi Nehrinden Bir Görünüş”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.35, Son Kanun 1938, s.197.

“Askerin Ölümü”, Ahmet Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.1, S.6, Temmuz 1933, s.456.

“Asya Şimşekleri”, Sedat Kızılışık, *İnanç*, S.16, Haziran 1938, s.16.

“Atatürk Akdeniz Kıyısında”, Baki Süha, *Varlık*, C.2, S.42, 1 Nisan 1935, s.279.

“Atatürk Çocukları Şarkısı”, Haşim Nezihi, *Erciyes*, C.1, S.3, Mayıs 1938, s.84.

“Atatürk Üstüne”, Basri Gocul, *Uyanış*, C.85/21, S.521, 1 Birincikânun 1938, s.29.

“Atatürk ve İstiklal”, Ziya Özçam, *Kaynak*,Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.359.

“Atatürk'ü Dinlerken”, Çağlar, *Yücel*, C.6, S.34, İlkkânun 1937, s.157.

“Atının Terkisinde”, B.Kemal Çağlar, *Yücel*, C.3, S.16, Haziran 1936, s.147.

“Avcılar Marşı”, İsimsiz, *Ulus*, C.3, 17 Ağustos 1929, s.4.

“Aydın Yaylalarında”, Basri Gocul, *Servet-i Fünun,* C.82,/18, S.443, 3 Haziran 1937, s.22.

“Aydında”, Ozan, *Çığır*, C.2, S.15-16, Tem-Ağus 1934, s.12.

“Ayhanımın Ağzından”, Hüseyin Nazmi, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.257, 9 Birinci teşrin 1933, s.371.

“Ayşe Destanı”, Nuri Kantarcıoğlu, *Ün*, C.2, S.22-23-24, II.Kânun, Şubat, Mart 1936, s.327-328.

“Ayşe II”, F.Hüsrev Tökin, *Varlık*, C.6, S.123, 15 Ağustos 1938, s.45.

“Ayşe”, Cenap Muhittin Kozanoğlu, *Taşan*, S.3-27, 01.08.1936,s.6.

“Ayşe”, Esat Demiray, *Muhit*, Y.4, S.37, T.Sani 1931, s.21.

“Ayşe”, F.Hüsrev Tökin, *Varlık*, C.4, S.93, 15 Mayıs 1937, s.331.

“Ayşe”, Necmettin Veysi, *Çığır*, C.2, S.24, İlkkânun 1934, s.17.

"Ayşe", Sıtkı Korkmaz, *Çığır*, C.1, S.3, Mart 1933, s.15.

"Ayşem", Nazmi İlhami, *Öz Dilimize Doğru*, C.1, S.12, Mayıs 1933, s.231.

"Ayşenin Mezarında", Bürhan Sahir, *Yolların Sesi*, C.1, S.2, 23 Temmuz 1932, s.37.

"Ayşeye Aşk", Nihat Sami, *Atsız Mecmua*, S.13, 15 Mayıs 1932, s.23.

"Ayşe'ye Özlem", Ateşoğlu A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 19 K.Evvel 1929, s.5.

"Bağlarda Gezinti", Özüköy, *Hâkimiyet-i Milliye*, 10 Temmuz 1932, s.5.

"Bağrına Bas Mehmedim", Hüseyin Nail, *Hayat*, S.12, 17 Şubat 1927, s,223.

"Bağrında İki Gül Kanıyor", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.4, S.20, I. Teşrin 1936, s.47.

"Balıkesir", Esat Adil, *Kaynak*, C.2,S.19-20, Ağustos- Eylül 1934, s.441.

"Balımız", Halid Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.77-13, S.326, 7 Mart 1935, s.226.

"Bandırmada Akşam", M.Haşim, *Kaynak*, C.3, 1926, s.798.

"Baş Döndürücü Hız", Yaşar Nabi, *Ülkü*, C.2, S.9, Birinciteşrin 1933, s.191.

"Baş Ettik", Sait Kubilay, *Altın Yaprak*, Y.1, S.10, 15.3.1936, s.7.

"Başka Vatan İstemem", Muharrem Zeki, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.220-30.

"Batıya Doğru", Rıza Hırcal, *Kaynak*, C.4, Y.4, S.47, 19.12.1936, s.357.

"Bayburt Türküsü", O.Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.11, S.64, Haziran 1938, s.338.

"Bayrağa Sarılmış Bir Genç Kız İçin", Hakkı Kılıçoğlu, *Ülkü*, C.12, S.69, İkinci Teşrin 1938, s.264.

"Bayrak", Mehmet Türkmenoğlu, *Çığır*, C.5-6, S.51, Haziran 1937, s.164.

"Bayrak", s.25-26.

"Bayram Günü", Mehmet Nurettin, *Varlık*, C.2, S.25, 15 Temmuz 1934, s.10.

"Bekle", Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.92, 1 Mayıs 1937, s.306.

"Ben Bu Sese Âşığım", Behçet Kemal Çağlar, *Çığır*, C.5-6, S.61, Haziran 1937, s.162.

"Ben Kimim?", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, S.24, II.Kânun 1935, s.508.

"Ben", A.Rıza Pulat, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.265, 5 İkinci Kânun 1934, s.86.

"Bereketli", Edip Alp, *Yeni Tokat*, S.41-42, 9 Mayıs 1935, s.12.

"Beş Şehide", O. Ülkülü, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.58, 19 II.Teşrin 1937, s.295.

"Bey Dağları", Ertuğrul Emin, *Türk Yurdu*, C.4, S.19, Temmuz 1926, s.50.

"Beydağı Destanı", H.M.Selekler, *Türk Akdeniz*, S.3, Haziran 1937, s.17.

"Beydağı", Reşat Demir, *Derme*, Y.1, S.2, Temmuz 1937, s.4.

"Bıçak Oyunu", s.27-29.

"Bingöl Çobanları", K.Kami Kamu,

"Bingöl Dağlarına Çıkarken", İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.22, I.Kânun 1936, s.135.

"Bir Arkadaşa", M.Uluğ Turanlığlu, *6 Ok*, Y.1, S.5, 31 İkincikânun 1934, s.23.

"Bir Kaleyi Ziyaret", Hamdi Gökalp, *Memleket*, Y.1, S.2-15, 15 Haziran 1929, s.16.

"Bir Köprüden Geçtim Ki…", Emin Recep, *Muhit*, C.2, S.14, Kânunievvel 1929, s.1042.

"Bir Köyde Yalnızım", Galib Fuat, *Babalık*, 26 Nisan 1927, s.2.

"Bir Rumen Ata Sözü", İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.19, Eylül 1936, s.15.

"Bir Vatan Rüyası", Celâlettin Tevfik, *Çığır*, C.2, S.24, İlkkânun 1934, s.5.

"Birinci İnönü", Feyzullah Sacit, *Ülkü*, C.2, S.12, İkinci Kânun 1934, s.440.

"Bit Yolcuya", Ahmet Hamdi, *Dergâh*, S.37, 20 K.Evvel 1338, s.71.

"Biz Kimiz?", F.Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.8, 31.08.1936, s.18.

"Biz Türküz", Oğuz Özdeş, *Dıranaz*, C.1, S.8, 31.08.1936, s.17.

"Biz", Behçet Kemal, *Yücel*, C.7, S.37, Mart 1938, s.5.

"Biz", Fuat Edip, *Atsız Mecmua*, S.7, 15 İkinciteşrin 1931, s.146.

"Biz", M.Celil, *Çığır*, C.1, S.24, İlkkânun 1934, s.17.

"Biz", Tarık Binat, *Yücel*, C.4, S.21, II.Teşrin 1936, s.87.

"Bizim Antakya", S.Z.Göktürk, *Yeni Milas*, S.3, 1 I.Kânun 1936, s.9.

"Bizim Cumhuriyetimiz", M.Nedim, *Uludağ*, S.4, İlkteşrin 1935, s.11.

"Bizim Çobana", Osman Nuri, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.283, 10 Mayıs 1934, s.375.

"Bizim Mektebimiz", İhsan Boran, *Yücel*, C.3, S.16, Haziran 1936, s.159.

"Bizim Nesle Gazel", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.5, S.25, Mart 1937, s.3.

"Bizim Şiirimizde Ankara", Halid Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.79-15, S.384, 16 Nisan 1936, s.322.

"Bizim Türkümüz", Cahit Alpuğan, *Gündüz*, C.3, S.15, 1 Haziran 1937, s.87.

"Bodrum Şarkısı", Ş.B., *Akbaba*, C.10, S.252, 3 İkinci Teşrin 1938, s.7.

"Boğazın Rumeli Yakası", Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.95, 15 Haziran1937, s.357.

"Bor'da Akşam", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.5, S.51, Mayıs 1937, s.87.

"Bu Da Benim Sesim!", Fethiye Orbey, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.43, 19.8.1936, s.238.

"Bu Da Türkün Türküsü", Faik Ali, *Marmara*, Y.1, S.2, 15 Mayıs 1936, s.36.

"Bu Tepeden", Rifat Necdet Evrimer, *Fikirler*, C.1, S.31, 1.II Kânun 1929, s.4.

"Bu Vatan Kimin?", Orhan Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.12, S.69, İkinciteşrin1938, s.208.

"Bugünün Destanı", Ali Ertan, *19 Mayıs*, C.1, S.10, Ağustos 1936, s.20-21.

"Buğday", O.Veli, *Varlık*, C.4, S.85, 15 İkincikânun 1937, s.194.

"Burdur", A.Selçuk, *Ülker*, S.2, II.Kânun 1937, s.9.

"Bünyan Çağlayanları", Hamdi Üçok, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.109-110.

"Büyük Atamın Heykeli Önünde", Talat Yetkin, *Anafarta*, S.6, Ağustos 1937, s.8.

"Büyük Fethin 13üncü Yılı", Behçet Kemal Çağlar, *19 Mayıs*, C.2, S.13, II.Teşrin1936, s.10.

"Büyük Gün", Halit Fahri, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.256, 29 Teşrinievvel 1933, s.360.

"Büyük Ulunun Huzurunda", Safa Erkün, *İçel*, Y.1, S.16, İçel, II.Teşrin 1938.

"Büyük Zafer", Feyzullah Sacit, *Ülkü*, C.2, S.7, Ağustos 1933, s.30-31.

"Canımız Armağan Olsun", M.Müeyyet Bekman, *Ülkü*, C.6, S.33, II.Teşrin 1935, s.230.

"Cumhuriyet Onbirine Basıyor", Ahmet Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.2, S.9, Birinciteşrin 1933, s.163.

"Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü İçin Destan", B.Atalay, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933, s.13-14.

"Cumhuriyetin Onuncu Yıldönümü", Halil Refet, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.277, 29 Mart 1934, s.279.

"Çal Çoban Çal", Orhan Rahmi, *Türk Yurdu*, C.5-6, S.27, Mart 1927, s.232-233.

"Çanakkale Şehidi Konuşuyor", İsimsiz, *Varlık*, C.1, S.12, 1 2. Kânun 1934, S.187.

"Çanakkale", Altan, *Anafarta*, Y.1, S.2, Eylül 1934, s.5.

"Çanakkale", Mithat Cemal, *Ayda Bir*, Y.2, S.11, 1 Temmuz 1936, s.10.

"Çanakkale", Selçuk Özçelik, *Kaynak*, Y.1, C.5, S.53, 1937, s.142.

"Çanakkaleden İzler", Atsıza Yoldaş, *Orhun*, S.3, 5 II.Kânun1934, s.56.

"Çankaya'ya Karşı", Feyzullah Sacid, *Hâkimiyet-i Milliye*,7 Kanunevvel 1925, s.2.

"Çankaya", Celal Muzakır, *Resimli Şark*, No:11, Teşrinisani 1931, s.38.

"Çankaya", Halit Refet, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.271, 15 Şubat 1934, s.179.

"Çankaya", Nezihe Rifat, *Çığır*, C.1, S.5, Mayıs 1933, s.16.

"Çeşme Başında", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.8, Mayıs 1933, s.669.

"Çeşme Başında", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.8, Mayıs 1933, s.668-669.

"Çeşmedeki Kızlar", Rauf Güngör, *Servet-i Fünun- Uyanış*, C.84-20, S.2182, 18 Haziran 1938, s.497.

"Çıplak Bir Köylü Gördüm", Celal Sıtkı, *Kaynak*, C.1, S.6-7, Temmuz 1933, s.20.

"Çift Dönüşü", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19 Ağustos 1935, s.714.

"Çiftçi Yılları", E.A., *Hâkimiyet-i Milliye*, C.2, 27 Haziran 1929, s.10.

"Çiftçi", Fahir Necati, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1591,1927, s.202.

"Çiftçinin Türküsü", M.Remzi, *Yeni Doğuş*, S.3, 1 İkincikânun 1934, s.4.

"Çiftlikte Akşam", Yaşar Nabi, *Varlık*, C.1, S.5, 15 Eylül 1933, s.76.

"Çoban Kızı", Ekrem Reşid, *Güneş*, C.1, S.4, 10 Şubat 1927, s.18.

"Çoban Kızı", Kazım Sevinç, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1663, 1928, s.102-103.

"Çoban Köpeği", Emin Recep, *Hayat*, S.16-17, Mart 1927, s.313.

"Çoban Saati", Halit Fahri, *Servet-i Fünun*, C.70-6, S.147, 24 Eylül 1931, s.268.

"Çoban Türküsü", İlhami, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1583, 1926, s.80.

"Çoban ve Yolcu 3", Ali Mümtaz, *Dergâh*, S.42, 5 K.Sani 1339, s.85.

"Çoban ve Yolcu 4", Ali Mümtaz, *Dergâh*, S.42, 5 K.Sani 1339, s.86.

"Çoban", A.Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.1, S.5, Haziran 1933, s.376.

"Çoban", A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 Temmuz 1929, s.7.

"Çoban", E.Hatunoğlu, *Doğuş*, Y.4, S.16, Mart 1938, s.2.

"Çoban", K.Çöl, *Çığır*, C.2, S.25, Sonkânun 1934, s.16.

"Çoban", Kemal Güneş, *Altın Yaprak*, S.26, Haziran 1937, s.8.

"Çoban", Mehmet Türkmenoğlu, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.36, 29 I.Teşrin 1936, s.480.

"Çoban", Şemsettin Cem, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1597, 1927, s.282.

"Çoban", Yusuf Mardin, *Yücel*, C.2, S.10, I.Kânun 1935, s.135.

"Çoban", Z.Edip, *Doğuş*, Y.4, S.6, Temmuz 1938, s.14.

"Çoban",Yaşar Nabi, *Varlık*, C.1, S.2, 1 Ağustos 1933, s.25.

"Çoban…", Ahmed Nazım, *Türk Yurdu*, C.3, S.15, K.Sani 1926, s.323-324.

"Çobanın Türküleri", Ziya Vehbi Altürk, *Servet-i Fünun, (Uyanış)*, C.81-17, S.435, 8 Nisan 1937, s.320.

"Çobanla Kız", Mehmet Faruk, *Millî Mecmua*, S.94, 15 Eylül 1927, s.1011.

"Çocuk Haftası", A.G., *Hâkimiyet-i Milliye*, 11 Nisan 1929, s.4.

"Çoruh Akşamları", Ömer Bedrettin, *Varlık*, C.2, S.25, 15 Temmuz 1934, s.3.

"Çoruh Irmağı", Orhan Koraltan, *İzlerimiz*, 3.Kitap, İkinci Kânun1937, s.33.

"Çoruh", Ömer Bedrettin, *Ülkü*, C.1, S.4, Mayıs 1933, s.314.

"Dadaş", Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.8, Şubat 1938, s.13.

"Dağ Çeşmesi", Mehmet Necati, *Varlık*, C.2, S.34, 1 I.Kânun 1934, s.154.

"Dağ Şenliği", Basri Gocul, *Uyanış*, C.84/20, S.507, 15 Ağustos 1938, s.213.

"Dağ Şenliği", Basri Gocul, *Uyanış*, C.84-20, S.507, 25 Ağustos 1938, s.237.

"Dağdan Dağa", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, Y.8, C.11, S.120, 1 I.Kanun1930, s.81.

"Dağlı Şairin Kitabesi", Emin Recep, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.229.

"Dalgalar Müjde Verin", Ziya Kılıçözlü, *Taşpına*r, C.6, S.66, Nisan 1938, s.123.

"Davetiye", M.Uluğ Turanlığlu, *Yolların Sesi*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.232.

"Derdim", Rıza Pulat, *Uyanış*, C.67-3, S.1740-55, 19 Kânunevvel 1929, s.35.

"Destan",O.Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.12, S.70, Birincikânun 1938, s.308.

"Dıranaz Yollarında", Ferid Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.2, 1.2.1936, s.6.

"Dıranaz…!", Ferid Dikmen, *Dıranaz,* C.1, S.3, 31.3.1936, s.13.

"Dicle'de Gün Doğuşu", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.269, 1 Şubat 1934, s.146.

"Dikmen Tepesi", Ayvası T.K , *Aksu*, C.2, S.15, Nisan1937, s.27.

"Dilek", Mehmet Türkmen Oğlu, *Halk Evi*, Y.5, C.4, S.39, Şubat 1938, s.561.

"Diyarbakır'a", İsmail Nami, *Anadolu Mecmuası*, S.1, Nisan 1340, s.33.

"Dönüş II", Hamit Macit, *Varlık*, C.2, S.40, 1 Mart 1935, s.244.

"Dört Köy Kızına", Özüköy, *Ulus*, C.3, 12 Teşrinisani 1929, s.5.

"Dumlu Pınar Şehidleri", Midhat Cemal, *İçtihat*, S.5627, 1Kânunuevvel 1931, s.5627.

"Dumlupınar İnsanına", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.8, S.44, İlkteşrin 1938, s.54.

"Dumlupınar İnsanına", Behçet Kemal, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.221.

"Dumlupınar Şehidine", Şükûfe Nihal Başar, *Yücel*, C.8, S.44, İlkteşrin 1938, s.55.

"Dumlupınar Türküleri", İshak Refet Işıtman, *Uludağ*, C.1,S.1, II.Kânun1935, s.21-23.

"Dumlupınar Türküleri", İsimsiz, *Türk Dili*, S.10, I.Teşrin 1934, s.80-81.

"Dumlupınar Yolunda", M.Ş.Menekşeoğlu, *Görüşler*, C.2, S.9, Mart 1938, s.13-14.

"Dumlupınar", Yahya Saim, *Millî Mecmua*, S.21, 10 Eylül 1340, s.327.

"Dumlupınarda Sabah", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.1, T.Sani 1341, s.16.

"Duydum ki", Orhan Şaik, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.80.

"Edirne Günleri", Kâ. Cahit, *6 Ok*, Y.4, S.6, 15.02.1934, S.18.

"Edremit İlçebayı", Muharrem Adak, *Kaynak*, C.3, 19.8.1935, s.703.

"Efeler", Mehmet Mahmut, *Çığır*, C.1, S.9, İkinci Kânun 1934, s.176.

"Efem", Leman Çiçekdağ, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.359-360.

"Efem", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.22, 28.2.1937, s.20.

"Efenin Ölümü", Ozan, *Çığır*, İlkkânun 1934, s.17.

"Efenin Zaferi", Sabih İzzet, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1609, 1927, s.76.

"Efeye Türkü", Fikret, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1601, 1927, s.355.

"Ege", M.Dümer, *Gediz*, S.16, 1.8.1938, s.11.

"Eğribel", Rifat Necdet Evrimer, *Varlık*,C.2, S.40, 1 Mart 1935, s.252.

"Emine", Şairi Yok, *Altın Yaprak*, S.24, 30.4.1937, s.12.

"Eminem", Cemal Oğuz Öcal, *Uyanış*, C.77-13, S.322, 9 Şubat 1935, s.173.

"Eminem", Vehbi Cem Aşkun, *Taşan*, S.3-27, 1.8.1936, s.6.

"En Büyük Gün", Halil Sezai, *Kaynak*, C.3, Tarih ve sayı yok, s.769.

"Er Türküsü", Mehmetcik, *Gediz*, S.7, 31.10.1937, s.2.

"Erciyas", İhsan Nuri, *Servet-i Fünun*, C.69-5, S.106, 18 K.Evvel 1930, s.37.

"Erciyasta Batı", A.Cevdet Taflıoğlu, *Çığır*, C.1, S.9, İkincikânun 1933, s.171.

"Erciyes", Cafer Tan, *Erciyes*, C.1, S.2, Nisan 1938, s.46.

"Erciyes", Cahit Basmaz, *Erciyes*, C.1, S.5, Temmuz 1938, s.155.

"Erciyes", Dikecoğlu, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938, s.226.

"Erciyes", Hamdi Üçok, *Erciyes*, C.1, S.3, Mayıs 1938, s.77.

"Erciyes", Nafiz Soysal, *Erciyes*, C.1, S.3, Mayıs 1938, s.84.

"Erciyes", Salih Sürel, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.107.

"Erciyese Tahassür", Sırrı, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.125.

"Erciyesle Baş Başa", Ziya Kemal, *Erciyes*, C.1, S.4, Haziran 1938, s.121.

"Erzincan Yolunda Siyahlı Kadın", Faruk Nafiz, *Türk Yurdu*, C.4-24, S.30, 24 Haziran 1930, s.4.

"Esir İstanbula", Kemalettin Kami, *Varlık*, C.1, S.4, 1 Eylül 1933, s.56.

"Esir Yurduma", Dertli, *Servet-i Fünun*, C.73-9, S.234, 25 Mayıs 1933, s.415.

"Eski Anadolu", Nazım Hikmet, *Güneş*, C.1, S.5, 1 Mart 1927, s.12-13.

"Eşenin Türküsü", Şevket Gültekin, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.270, 8 Şubat 1934, s.858.

"Fabrika Düdükleri", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.3, S.36, Mart 1936, s.85.

"Fahriye Abla", Ahmet Muhip, *Varlık*, C.2, S.39, 15 Şubat 1935, s.229.

"Fatmanın Derdi", Taha Ay, *Hayat*, C.5, S.126, 25 Nisan 1929, s.14.

"Fırtınadan Sonra", Faruk Nafiz, *Anayurt*, Y.1, N.7, 7 I.Kânun 1933, s.5.

"Foça Kıyılarında", Hüseyin Avni Ozan, *Fikirler*, C.6, S.145, 15 Nisan 1937, s.20.

"Furat", Fikret, *İçtihat*, S.293, 15 Mart 1930, s.5358.

"Furat Kenarında", İbrahim Akkaya, *Servet-i Fünun*, C.83-19, S.489, 21 Nisan 1938, s.352.

"Gazi Yolu", Mehmet Hikmet, *Uyanış*, C.76-12, S.308, 1 İkinciteşrin 1934, s.374.

"Gazi", Haşim Nezihi, *Ülkü*, C.2, S.9, Birinci Teşrin 1933, s.162.

"Gazinin Çocukları", Server Ziya, *Varlık*, C.1, S.4, 1 Eylül 1933, s.56.

"Gazinin Yurdu", Muslih Ferit, *Servet-i Fünun*, C.72-8, S.203, 20 Teşrinievvel 1932, s.323.

“Gazi'ye”, Haşim Nezihi, *Varlık*, C.1, S.24, 1 Temmuz 1934, s.377.

“Gediz”, Cezmi Tahir, *Gediz*, S.13, 1.3.1938, s.9.

“Gediz”, Nahit Nafiz Edgüer, *Gediz*, S.7, 31.10.1937, s.2.

“Gedize”, M.Remzi Caber, *Gediz*, S.5, 1.9.1937, s.2.

“Geldiler..Gördüler.., Gittiler..”, Cemile Aytaç, *Altan*, Y.2, S.22, 22 II. Kânun 1937, s.4.

“Gençler Haykırıyor, Dinle,Kubilay!”, Halid Fahri, *Uyanış*, C.77-13, S.322, 7 Şubat 1935, s.163.

“Gençliğin Sesi”, Meliha Avni Sözen, *Yolların Sesi*, C.2, S.27, 15.2.1935, s.495.

“Gençlik "Ülkü" Marşı”, Attila Yurdakul, *Çığır*, C.5-6, S.71-72, Sonteşrin 1938, s.175.

“Gençlik Marşı”, Zekeriya Gökaytaç, *Taşpınar*, C.5, S.49,2 9 II.Teşrin 1936, s.14.

“Geyik Avı”, Vasfi Mahir, *Muhit*, Y.2, C.2, S.14, K.evvel 1929, s.1084-1085.

“Giresun Akşamları”, Rifat Necdet, Aksu, C.1, S.1, Eylül 1933, s.70.

“Giresun Türküsü”, isimsiz, *Aksu*, C.1, S.2, Teşrinievvel 1934, s.15.

“Giresun Uşakları”, Mahmut Nedim, *İzlerimiz*, 3.Kitap, 29 Birincikânun 1933, s.15.

“Giresunun Akşamı”, Salâh Durukan, *Aksu*, C.2, S.4, Mart 1937,s.33-34

“Git Köye Doğru”, Gök Alp, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.15, 31 Kânun1933, s.5.

“Göksu, Ömer Bedrettin, *Varlık*, C.1, S.21, 15 Mayıs 1934, s.326.

“Göksu'da”, Yusuf Mardin, *Yücel*, C.2, S.9, II.teşrin1935, s.104.

“Gölbaşı'nda”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.5, S.29, Temmuz 1937, s.163.

“Gölcük”, N.İlhan, *Servet-i Fünun*, C.76-13, S. 299, 30 Ağustos 1934, s.216.

“Gölcük'te Akşam”, Muammer Lutfi, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1624, 1927, s.290.

“Gölcük'te Baharın İlk Akşamı”, N.Aydosal Benövenli, *Ün*, C.3, S.25, Nisan 1936, s.349.

“Gönlümün Kulağına”, Ş.Ayık, *Doğuş*, C.1, S.15, 1 II.Kânun 1935, s.5.

“Gönül Zeynebe Değil”, Mitat Ömer, *Ülkü*, C.2, S.8, Eylül 1933, s.138.

“Gönülden Kopan Bir Ses”, Ahmet Yılmaz, *Taşan*, S.21-45, 1/2/1938, s.4.

“Gönülden Kopan Bir Ses”, Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.35, Son Kânun 1938, s.199.

“Görmeye Geldim’i Okurken”, Behçet Kemal Çağlar, *Varlık*, C.1, S.17, 15 Mart 1934, s.269.

“Göster Göçelim”, A.Y., *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.23, 2 Kânun 1934, s.23.

“Gurbet Akşamı”, İsmail Hilmi, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.80.

“Gurbet Akşamları”, Ali Kemal, *Yolların Sesi*, C.1, S.12, II.Teşrin 1933, s.259.

“Gurbet Akşamlarında”, Samiye Yalçın, *İnan*, Y.1, S.10, Temmuz 1938, s.17.

"Gurbet Çocuğu", Hamdi Gökalp, *Marmara*, Y.1, S.5, K.evvel 1936, s.151.
"Gurbet Geceleri", Said Naci, *Babalık*, 23 Mayıs 1927, s.2.
"Gurbet Mektubu", Rıza Pulat, *Taşan*, S.7-31, 1.12.1936, s.7.
"Gurbet Yolu", Orhan Rahmi, *Fikirler*, C.2, S.51, 31 Mart 1930, s.2.
"Gurbet Yolunda", C.Muhittin Kozanoğlu, *Taşan*, S.7-31, 1.12.1936, s.6.
"Gurbet", Cemal Akıncı, *Kaynak*, C.5, Y.5, S.58, 19 II.Teşrin 1937, s.295.
"Gurbet", Fahri Alper, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.27, Nisan 1938, s.6-7.
"Gurbet", Hamdi Gökalp, *Kaynak*,Y.5, C.5, S.54, 19.7.1937, s.183.
"Gurbet", M.Kemal Bekata, *Çığır*, C.2, S.29-30, Mayıs-Haziran 1935, s.8.
"Gurbet", M.Zeki, *Kervan*, S.4, 15 Nisan 1929, s.8.
"Gurbet", Mustafa Oğuz, *Çığır*, C.2, S.19-23, Son Teşrin 1934, s.14.
"Gurbet", Orhan Şaik, *Orhun*, S.2, 5 I.Kânun 1933, s.44.
"Gurbette Akşam", Rifat Necdet Evrimer, *İnan*, Y.1, S.2, Haziran 1937, s.9.
"Gurbette Akşamlar", Rifat Necdet Evrimer, *İnan*,Y.1, S.8, Şubat 1938, s.12.
"Gurbette Gözyaşı", Galib Fuat, *Babalık*, 14 Nisan 1927, s.2.
"Gurbette Tren", A.Polat, *Ulus*, C.3, 13 Eylül 1929, s.5.
"Gurbette Unutulan", s.7-8.
"Gurbette", M.Oğuz Aper, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.50, 19.3.1937, s.55.
"Gurbetten Gurbete", Kazım Özkan, *Kaynak*, C.3, 19.7.1935, s.638.
"Gurbetten", Galib Fuat, *Babalık*, 13 K.Sani 1927, s.2.
"Gurbetten", Nizami, *Muhit*, Y.4, S.39, İlkkânun 1932, s.33.
"Gün Batınca Adalar", Halit Fahri, *Uyanış*, C.83/19, S.473, 30 B.Kânun 1937, s.83.
"Güneş Doğarken", M.Baha, *Kaynak*, Y.4, S.46, 19.11.1936, s.323-324.
"Güzel Aydın", Samih Rifat, *Dergâh*, S.36, 5 T.Evvel 1938, s.180.
"Güzel Türkiye", M.M.Yalçınkaya, *Doğuş*, C.1, S.19, 9 Mayıs 1935, s.5.
"Habeşlere", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.3, S.13, Mart 1936, s.17.
"Halkevinin Çocuğu", Behçet Kemal Çağlar, 1937, *Ülkü*, C.9, S.49, Mart 1937, s.26-27.
"Halkevleri", Kamuran Bozkır, *Ortayayla*, No:2, Haziran 1936, s.17.
"Halkevleri", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.7, S.37, Mart 1936, s.74-75.
"Harb", Hakkı Nezih, *İçtihat*, S.339, 15 Şubat 1932, s.5664.
"Harman Kızları", HA-BE, *Kaynak*, C.2, S.13-14-15, 1934, s.328-329.
"Harman Türküleri I", Mustafa Mümtaz, *Köy Melodileri*, 1936, s.30.
"Harman", İbrahim Şevki, *Kaynak*, C.1, S.8-9, Eylül 1933, s.231-234.

"Harpten Sonra", İhsan Nuri, *Muhit*, Y.2, C.2, S.20, Haziran 1930, s.109.

"Harpten Sonra", İhsan Nuri, *Uyanış*, C.67-3, S.68, 13 Mart1930, s.250.

"Hasan Dağı Eteklerinde", Murad Çılgın, *Akpınar*, S.20,21,22, 1-2 Teşrin- 1 Kanun 1936,s.15.

"Hasat ve Köylü Kadın", Ali Kemal, *Uyanış*, C.1, S.1689-4, 27 Kânunuevvel 1928, s.55.

"Hasdil Türküsü", Aka Gündüz, *Hâkimiyet-i Milliye*, C.1, 20 Şubat 1929, s.4.

"Hatay Bayramı", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.22, 28.2.1937, s.13.

"Hatay İstiklali İçin", Edip Ali, *Taşpınar*, C.5, S.56, Haziran 1937, s.124.

"Hatay İstiklaline",Ahmet Erdem, *Derme*, Y.1, S.5, I.Teşrin 1937, s.13.

"Hatay Kızları", Oğuz Özavşar, *Altan*, Y.3, S.25, 23 Nisan 1937, s.936.

"Hatay Marşı", K.A., *Ülker*, Y.2, S.6, II.Kânun 1938, s.104.

"Hatay Türklerine", Turgut Baykal, *Ülker*, C.1, S.5, 2.Kânun 1937, s.2.

"Hatay!.. Hatay!..", Zihni Ardıç, *Görüşler*, C.1, S.3, 1 Haziran 1937, s.3.

"Hatay", Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.8, Şubat 1938, s.14.

"Hatay", Hikmet Turhan Dağlıoğlu, *Kaynak*, C.6, Y.5, S.67, 19.8.1938, s.452.

"Hatay",Dikecoğlu, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938, s.17.

"Hatay'a Davet", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.33, Sonteşrin 1937, s.96.

"Hatayda Salkım Söğütler", N.B.Duru, *Yücel*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.197.

"Hataylı Kardeşlerimize", İbrahim Öztürk, *Dıranaz*, C.2, Y.2, S.14, Mart 1937, s.11.

"Hataylılara", Kemal, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.50, 19.3.1937, s.55.

"Hataylıların Milli Marşı", Ahmet Faik Türkmen, *Uyanış*, C.81/7, S.421, 31 İlkkânun 1936, s.8.7

"Hatice Teyzem", İlhami Bekir, *Varlık*, C.1, S.16, 1 Mart 1934, s.248.

"Hatice",Turgut Baykal, *Ülker*, C.1, S.1, Ağustos 1936, s.4.

"Havacının Şarkısı", Ferit Ragıp Tuncer, *Varlık*, C.1, S.19, 15 Nisan 1934, s.299.

"Hep Yeşillenecek", Galip Naşit Arı,*19 Mayıs*, C.2, S.24, 2.Teşrin 1937, s.14.

"Her Yolcuya", E.A., *Kaynak*, C.1, S.5, 19 Haziran 1933, s.171.

"Hey Tuna,Tuna!..", Behçet Kemal, *Yücel*, C.2, S.8, I.Teşrin 1935, s.56.

"Heykelin Önünde…", Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.10, Temmuz 1938, s.14.

"Hız Aldık", Baki Erdoğan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.272, 22 Şubat 1934, s.205.

"Hoş Geldin Köylü Kardeşim!", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.7, S.38, Nisan 1936, s.156-157.

"Ilgaz'da Bir Kağnı", Uzunköprülü H. Fehmi, *Hakimiyet-i Milliye*, 21 B.Teşrin 1932, s.4.

"Isparta Kızına", Fikri Göksay, *Ün*, C.2, S.22-23-24, II.Kanun-Şubat-Mart 1936, s.328.

"Isparta", K.A., *Ülker*, S.1, I.Teşrin 1936, s.9.

"Isparta", Nahit Nafiz Edgüer, *Gediz*, S.18, 1.10.1938, s.7.

"Isparta", Salih Zeki Aktay, *Ün*, C.2, S.18, Eylül 1935, s.217.

"İçimde Bir Arzu", Faruk Ediz, *Türk Akdeniz*, C.1, S.4, Ağustos 1937, s.14.

"İhtiyar Efe", Suzi Can Guder, *Varlık*, C.1, S.6, 1 I.Teşrin1933, s.89.

"İkimiz", Yaşar Zeki, *Hâkimiyet-i Milliye*, 14 2.Teşrin 1932, s.5.

"İlerleyen Elâzize", Elmas Yıldırım, *Altan,* Y.1, S.7, 1926, A.8.

"İlk Hedef, Son Durak", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.3, S.41, Ağustos 1936, s.7.

"İman", Dr.Kaya, *İçtihat*, S.347, 15 Haziran 1932, s.5789.

"İnabolu", Nahit Şevket, *İzlerimiz*, III.Kitap, Mayıs 1931, s.62.

"İnanmak", Feridun Alkan, *Yeni Milas*, S.5, Mart1937, s.8.

"İnci", Halil Sezai, *Çığır*, C.5-6, S.53, Ağustos 1937, s.30.

"İnebolu", Gave, *Cumhuriyet Gazetesi*, 28 K.Evvel 1929, s.3.

"İnkılâp Kadını", Refet Süleyman, *Çığır*, C.1, S.5, Mayıs 1933, s.16.

"İnkılâp Savaşında Trakya", *6 Ok*, Y.1, S.8, 15.3.1934, s.18.

"İnkılâp Tabloları", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.11, Teşrinievvel 1933, s.918-927.

"İnkılâp ve Yolumuz", İhsan Nuri, *Uyanış*, C.67-3, S.1763, 29 Mayıs 1930, s.414.

"İnkılâp Yollarında",İdris Ahmet, *İçtihat,* S.350, 1 Ağustos 1932, s.5772.

"İnkılâp Yolunda", Halit Fahri, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.258, 16 İkinciteşrin 1933, s.397.

"İnkılâp", Kazım Sevinç, *Servet-i Fünun*, C.67-3, S.1752-67, 13 Mart 1930, s.231.

"İnkılâp", Muhtar Tevfik, *Çığır*, C.1, S.8, Birincikânun 1933, s.156.

"İnkılâp", Rıza Tandoğan, *Dıranaz*, Y.2, C.2, S.23, I.Kânun 1937, s.14.

"İnönü Büyüklerine", Fuat Hulûsi Demirelli, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.27-28, 9 Mayıs 1935, s.87-88.

"İnönü Şehidliğinde..", Mehmet Türkmenoğlu, *Halkevi*, Y.4, C.4, S.37, Ağustos 1937, s.514.

"İnönü", Hasan Âli Yücel, *19 Mayıs*, C.2, S.17, Nisan 1937, s.5.

"İsmet İnönü", Kerim Aydınoğlu, *Ülker*, C.1, S.5, Temmuz 1937, s.96.

"İstiklal Akıncıları", Mustafa Kemal, *Resimli Şark*, S.10, 1 Teşrinievvel 1931, s.14.

"İstiklal Günlerinde", M.Şemi, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.23, 2.Kânun 1934, s.11.

"İzler", Muhittin Doğan, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"İzmir Akşamları I", Lütfi Oğuzcan, *Halk Evi*, Y.5, C.4, S.40, Haziran 1938, s.616.

"İzmir Akşamları", Rifat Necdet Evrimer, *Hayat*, C.5, S.128, 9 Mayıs 1929, s.479.

"İzmir Güzeline", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.36, 1 Mayıs 1341, s.592.

"İzmir İçin",Samih Rifat, *Fikirler*, C.7, S.187, 15 Mayıs 1939, s.4.

"İzmir Sahillerinde Akşam", Ali Rauf, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1680, 1928, s.388.

"İzmir'e gögüç", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.77-13, S.312, 29 İkinciteşrin, 1934, s.13.

"İzmir", Haşim Nezihi, *Fikirler*, C.2, S.53, 1 Haziran 1930, s.7.

"İzmirde Sabah", Ömer Yalçın, *İnkılâp*, Y.1, S.4, 1 Temmuz1933, s.24.

"İzmir'in Hasreti", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.2, S.7, Nisan 1341, s.37-38.

"İzmir'in İlk Kanlı Akşamı", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.5, Şubat 1341, s.411.

"Kağnı Gıcırtıları", Oğuz Kazım Altıok, *Batıyolu*, Y.1, S.2, Mayıs1935, s.2.

"Kağnı Gıcırtıları",…Fikret, *Servet-i Fünun*, C.3, S.1642, 1927, s.181.

"Kağnı Gıcırtıları", Yaşar Nabi, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1630, 1927, s.402.

"Kağnı ve Tekniğin Türküsü", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.26, Eylül 1934, s.1668-1669.

"Kalecik", H.Atilla, *Çığır*, C.2, S.14, Haziran 1934, s.271.

"Kara Deniz", …37, *İzlerimiz*, 3.Kitap, Mayıs 1937, s.38.

"Kara Fatma", Faruk Nafiz, *19 Mayıs*, C.3, S.25-26, 2.Kânun 1938, s.21-23.

"Kara Koyun Su İçmedi, Ağladı", Vasfi Mahir, *Muhit*, Y.5, S.55, Mayıs 1933, s.19 .

"Karacadağ", Usman Eti, *Karacadağ*, C.1, S.1, 20 Şubat 1938, s.6.

"Karadeniz Hatıralarından", Gave, *Cumhuriyet Gazetesi*, 7 K.Evvel 1929, s.3.

"Karadeniz Köyleri", H.Ali, *Yolların Sesi*, C.1, S.7, 31 Mart 1933, s.152.

"Karadeniz", Ali Ertan, *19 Mayıs*, C.1, S.6, Nisan 1936, s.12-13.

"Karadeniz", Mahmut Nedim, *İzlerimiz*, 3.Kitap, Nisan1935,s.8.

"Karadenizde Mehtap", Yahya Saim, *Akın*, C.2, S.18, 15 K.Evvel 1932, s.8.

"Karadeniz'e", Cemil Solakoğlu, *Dıranaz*, Y.2, C.2, S.18, Temmuz 1937, s.6.

"Karagöl Hakkında", Ferit Dikmen, *Dıranaz*, C.2, Y.2, S.13, 31.1.1937, s.11.

"Karanlıklar İçinde", Fahrettin Hamdi, *Anadolu Mecmuası*, S.6, Eylül 1340, s.244.

"Kardeşim Kendine Gel", B.Kemal, *Çığır*, C.5-6, S.61-62, II.Kânun 1938, s.7.

"Kastamonu", M.Mengüç, *Çığır*, C.2, S.15-16, Temmuz-Ağustos 1934, s.9.

"Kaval", A.Cemil Miroğlu, *Yolların Sesi*, C.1, S.14, 31 II.Kânun 1934, s.295.

"Kaval", Yaşar Nabi, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1601, 1927, s.355.

"Kayaşta Gurup", Cavidan Saim, *Muhit*, Y.2, C.2, S.21, Temmuz 1930, s.213.

"Kenar Mahallelerden Geçerken", H.Fahri Ozansoy, *Uyanış*, C.78-14, S.354, 19 Eylül 1935, s.258.

"Kendi Ellerile Türkü Yaratanların Deyişi", İlhami Bekir, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.10, Temmuz, s.834-837.

"Kendim İçin", Sıtkı Korkmaz, *Çığır*, C.1, S.9, İkincikânun 1933, s.171.

"Kepez", Ahmet Nalbantoğlu, *Taşpınar*, C.6, S.70, Ağustos 1938, s.173.

"Kervan Yürüyor", *19 Mayıs*, C.3, S.36, 1.Kânun 1938, s.23.

"Kesikbel", Sadık Çınar, *Fikirler*, C.7, S.144, 15 Mart 1937, s.16.

"Keten Çimen Yaylası", Ahmet Maruf, *Akpınar*, S.18, Ağustos 1936, s.13.

"Kezban!" ,Salih Vecdi Bora, *Kaynak*, C.4, Y.4, S.45, 29.10.1936, s.295.

"Kezbandan Çobana", Kezban, *Batıyolu*, Y.1, S.2, Mayıs 1935, s.9.

"Kılıç Arslan İznikte", Rıza Yücer, *Uludağ*, C.1, S.2, Nisan 1935, s.26-27.

"Kışın İlk Günü", Hamit Macit, *Varlık*, C.4, S.86, 1 Şubat 1937, s.212.

"Kışladan Köye Mektup", Murat Ak Doğan, *Muhit*, Y.3, S.32, Haziran 1931, s.3.

"Kızılırmak", Hamdi Üçok, *Erciyes*, C.1, S.67-8, 1938, s.230.

"Kızılırmak", İhsan Nuri, *Uyanış*, C.67-3, S.74, 1 Mayıs 1930, s.246.

"Kızılırmak", Mustafa Gültekin, *Ortayayla*, Y.1, S.1, Mayıs 1936, s.13.

"Kim Bu Kadın?", Hüseyin Rifat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 Nisan 1929, s.4

"Kirezli Yayla", Dr.Necdet Otoman, *Gediz*, S.3, 24.6.1937, s.1.

"Kodal Ana", Mehmet, *Aksu*, C.1, S.9, Haziran 1934, s.30.

"Konya Bağları", Türkî, *Yeni Fikir*, S.26, 1 Eylül 1927, s.212.

"Konya", Süleyman Şahin Tar, *Uyanış*, C.79-15, S. 369, 2 İkincikânun 1936.

"Konyada Hayat",Tevfik Nevzat, *Babalık*, 8 Mayıs 1927, s.2.

"Koşma", Ferid Dikmen, *Dıranaz,* C.1, S.5, 31.5.1936, s.5.

"Köy Akşamları",C.Nuri, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1615, 1927, s.167.

"Köy Çeşmesi", Ziya Koç, *Doğuş*, Y.4, S.4, Mayıs 1938, s.14.

"Köy Çobanı", Necip Necati, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.20, Mayıs 1934, s.7-8.

"Köy Değirmeni", Hayrettin Kazım, *Çığır*, C.2, S.10, Şubat 1934, s.191.

"Köy Duyguları", Fevziye Abdullah, *Muhit*, Y.4, S.44, Haziran 1932, s.9.

"Köy Erkeği", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19 Şubat 1935, s.529.

"Köy Gençleri", Taha Ay, *Hayat*, C.5, S.121, 21 Mart 1929, s.328.

"Köy Hasreti", Halit Fahri, *Uyanış*, S.1697-12, 21 Şubat 1929,s.192

"Köy Kadını", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19 Şubat 1935, s.529.

"Köy Kızına", Ateşoğlu A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 4 Kânunuevvel1929,s.5

"Köy Kızları",Taha Ay, *Hayat*, C.5, S.115, 7 Şubat 1929, s.8.

"Köy Manzarası", Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1603, 1927, s.391.

"Köy Muallimi", M.Uluğ Turanlıoğlu, *6 Ok*, Y.1, S.8, 15.3.1934, s.22.

"Köy Sabahları", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.10, Temmuz, s.841.

"Köy Sahilinde", İlhami, *Servet-i Fünun*, C.63, S.1608, s.24.

"Köy Sesleri", İhsan Nuri, *Servet-i Fünun*, C.70/b, S.140, 23 Temmuz 1931, s.150.

"Köy Sevgisi", F.Dikmen, *Dıranaz*, Y.2, C.2, S.23, I.Kanun 1937, s.15.

"Köy Yıldızı", Ömer Bedrettin, *Millî Mecmua*, S.36, 1 Mayıs 1341, s.594.

"Köy Yollarında", Ateşoğlu A.Polat, *Ulus*, C.3, 20 Ağustos 1929, s.5.

"Köy Yolunda Akşam", Haşim Nezihi, Yücel, *Varlık*, C.3, S.57, 15 Sonteşrin 1935, s.139.

"Köy Yolunda", Bedri Alagan, *Altıok*, Y.2, S.23, 9 Mayıs 1935, s.59.

"Köyde Akşam, Neriman Hikmet, *Servet-i Fünun*, C.71-7S.160, 24 Kânunevvel 1931, s.62.

"Köyde Akşam", Ahmet Vehbi, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.250, 14 Eylül 1933, s.247.

"Köyde Akşam", Bülent Nuri, *Servet-i Fünuûn*, C.62, S.1626, s.340.

"Köyde Akşam", E.Tuğral, *İnanç*, S.12, Şubat 1938, s.12.

"Köyde Akşam", Ilgazlı, *Ulus*, C.3, 7 Ağustos 1929, s.5.

"Köyde Akşam", Mehmet Ertürk, *Erciyes*, C.1, S.6-7-8, 1938, s.206.

"Köyde Akşam", Mustafa Şükrü, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.81.

"Köyde Akşam", Oğuz Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.45, 29.10.1936, s.294.

"Köyde Akşam", Şevket, *Kervan*, S.4, 15 Nisan 1929, s.8.

"Köyde Akşamlar", Meliha Avni, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.16-17 Kânunievvel 1933, s.1285.

"Köyde Bir Akşam", Suzi Can, *Yolların Sesi*, C.1, S.12, II.Teşrin 1933, s.259.

"Köyde Bir Gece", Hamit Macit, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1678, 1928, s.350.

"Köyde Bir Yaz Akşamı", Murat Barlas, *Varlık*, C.3, S.53, 15 Eylül 1935, s.77.

"Köyde Cumhuriyet Bayramı", Sabri Esat, *Muhit*, Y.4, S.37, T.Sani 1931,s.20

"Köyde Gece", 68 Mehmet Hilmi, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.29, II.Teşrin1934, s.7.

"Köyde Gün Sönerken", Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1617, 1927, s.223.

"Köyde Hayat", Bozkır: Kandil, *Babalık*, 24 Ağustos 1926, s.2.

"Köyde İlk Yaz Akşamı", A.Osman Balkır, *Kaynak*, C.3, 19.8.1935, s.699.

"Köyde kış", Faruk Nafiz, *Kalem*, S.9, 1 Şubat 1939, s125.

"Köyde kış", R.Bedri, *Eskişehir Halk Evi*, Y.1, C.1, S.5, 30 I.Kânun 1932, s.20.

"Köyde Sabah", Emin Recep, *Güneş*, C.1, S.10, 10 Mayıs 1927,s.4.

"Köydeki Söğütlerim", Suzi Can Guder, *Varlık*, C.2, S.40, 1 Mart 1935, s.254.

"Köyden Ayrılık", İlhami, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1624, 1927, s.307.

"Köyden Kışlaya Mektup", Murat Akdoğan, *Muhit*, Y.3, S.32, Haziran 1931, s.33.

"Köyden Sesler", Osman Balkır, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.42, 19.12.1936, s.195.

"Köye Doğru",Yalçın Kaya, *Aksu*, C.1, S.1, Eylül 1933, s.14-15.

"Köye Gidelim", E.Sungur, *Akpınar*, S.27-28-29-30-31May..Eylül 1937, s.5.

"Köyler ve Şehir", Ali Mümtaz, *Millî Mecmua*, S.57, 10 Mart 1926, s.928.

"Köylerde Akşam", Emin Recep, *Güneş*, C.1, S.14, Tarihi yok, s.7.

"Köylere Akın", Sait Kubilay, *Altın Yaprak*, Y.1, S.10, 15.3.1936, s.9.

"Köylere Gireceğiz", Ferit Ragıp Tuncer, *Taşan*, S.5-29, 1.10.1936,s.10

"Köylere!", Ö.Yalçın, *Uyanış*, C.78-14, S.36, 17 İkinciteşrin 1935, s.371.

"Köylü Buğday Taşıyor", Cemal Enver, *Varlık*, C.2, S.33, 15 II.Teşrin 1934, s.140.

"Köylü Dedenin Öğütlerinden", Şairi Yok, *Eskişehir Halk Evi*, Y.1, C.1, S.9, 30 Nisan 1933, s.15-16.

"Köylü ile Ayı", Müderris Ferit, *Yücel*, C.1, S.2, Mart 1935, s.24.

"Köylü Kadınla Şehirli Kadın",Şairi Yok, *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.9.

"Köylü Kadınlar", Şairi Yok, *Hâkimiyet-i Milliye*, 7 Nisan 1930, s.5.

"Köylü Kardeşime", Kamuran Bozkır, *Çığır*, C.5-6, S.70, I.Teşrin 1938, s.146.

"Köylü Kızlar I-II", Basri Gocul, *Uyanış*, C.82/18, S.451, 29 Temmuz 1937, s.157.

"Köylü Mebus Kürsüde", A.Süreyya, *Hâkimiyet-i Milliye*, 13 I.Kânun 1932, s.3.

"Köylü Öğütleri", Necip Necati, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.14-18, Mart 1934, s.42-43.

"Köylü Öğütlerinden", Şairi Yok, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.19, Nisan1934, s.29-31.

"Köylü Türküsü", Mehmet, *Aksu*, C.1, S.11, II.Teşrin 1934, s.22.

"Köylü, Köylü Kızı", *Öz Dilimize Doğru*, C.1, S.4, 15 Temmuz 1932, s.46.

"Köylü", Faruk, *Öz Dilimize Doğru*, C.1, S.9, İkincikânun 1933, s.165.

"Köylülerin Andı", Şairi Yok, *19 Mayıs*, C.1, S.11, Eylül 1936, s.9.

"Köylüm", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.7, 30.09.1936, s.6.

"Köylüme", Ertem, *Ülkü*, C.3, S.14, Nisan 1934, s.215.

"Köylünün Baharı", Mir Mehmet, *Doğuş*, C.1, S.9, 1 Temmuz1934, s.4.

"Köylünün Yası", A.C.Akdemir, *Uludağ*, C.2, S.19, I.Kânun 1938, s.136-137.

"Köylüye Doğru", Abdullah Enver, *6 Ok*, Y.1, S.4, 15 II.Kânun 1934, s.21.

"Köylüye", Fevziye Abdullah, *Muhit*, Y.3, S.27, K.Sani 1931, s.32.

"Köylüyüm", Fuat Edip, *Atsız Mecmua*, S.5, 15 Eylül 1931, s.98.

"Köylüyüm", M.Uluğ Turanlıoğlu, *6 Ok*, Y.1, S.6, 15.02.1934, s.17.

"Köyüm Köylüm" Vildan Adzel, *Altıok*, S.26, Nisan 1936, s.29.

"Köyüm!", Muazzez Kaptanoğlu, *Servet-i Fünun*, C.80-16, S.408, 1 İlkteşrin 1936, s.294.

"Köyüm", H.Gökalp, *Muhit*, Y.3, S.34, Ağustos 1931, s.53.

"Köyüm", Mehmet Faruk, *Millî Mecmua*, S.96, 15 T.Evvel 1927, s.1552.

"Köyüm", Sabri Esat, *Muhit*, Y.3, S.36, T.Evvel 1931, s.40.

"Köyüm", Sait Kubilay, *Altın Yaprak*, Y.1, S.6, 15 II.Kânun 1936, s.10.

"Köyüm", Salih Vecdi Bora, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.361.

"Köyüm", Salih Vecdi Bora, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.361.

"Köyümde Akşam!", Ali Rauf, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1666, 1928, s.160.

"Köyümde Akşam!", Muazzez Kaptanoğlu, *Servet-i Fünun*, C.80-16, S.398, 23 Temmuz 1936, s.134.

"Köyümde Kış Sabahı", Tarık Rıza, *Muhit*, Y.4, S.39, İ.Kânun 1932, s.33.

"Köyümde Kış", Cezmi Tahir, *Muhit*, Y.3, S.27, K.Sani1931,s.45

"Köyümde Öğle", Sabri Esat, *Varlık*, C.1, S.3, 15 Ağustos 1933, s.4.

"Köyümden Geliyorum", Naci Kum Atabeyli, *Ün*, C.2, S.13, Nisan 1935, s.184.

"Köyümü Göresim Geldi", Şekip Saybaşılı, *Gündüz*, C.3, S.16, Temmuz 1937, s.105.

"Köyümün Akşamı", S.Aytekin, *19 Mayıs*, C.1, S.5, Mart 1936, s.601.

"Köyümün Garında", Sabri Esat, *Muhit*, Y.4, S.38, K.evvel 1931, s.11.

"Köyümün İlhamları", Galip Naşit, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1639, 1927, s.138.

"Köyümün Kızı", T.Fikret, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"Köyümün Kızları I", Arif Nihat, *Hayat*, S.11, 1 Şubat 1927, s.217.

"Köyümün Türküsü", Emrullah Ültay, *Ün*, C.1, S.10-11-12, Mart 1936, s.155.

"Köyümün Yolunda", Selahattin Edip Durak, *Görüşler*, C.2, S.11, Mayıs 1938, s.13.

"Köyümüzün Kızlarına", Reşat Cemal, *Varlık*, C.4, S.76, 1 Eylül 1936, s.57.

"Köyün Camları", İhsan Boran, *Yücel*, C.2, S.10, I.Kânun 1935, s.142.

"Kubilay İçin",Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.6, S.35, İkincikânun 1936, s.389-392.

"Kurtaranlara", Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.13, 24 Nisan 1340, s.201.

"Kurtuluş Bayramı", Mehmet Şarki, *Millî Mecmua*, S.11, 20 Mart1340, s.175.

"Kurtuluş Kızına", İsmail Oral, *Halk Evi*, Y.1, C1, S.1, 30 Ağustos 1932, s.14.

“Kurtuluş Şafakta”, M.Kemal Bekata, *Uludağ*, C.1, S.1, II.Kânun 1935, s.44-45.

“Kurtuluş”, Hamdi Gökalp, *Çığır*, C.1, S.3, Mart 1933, s.16.

“Kurtuluş”, Hamdi Gökalp, *Çığır*, C.3, S.36, Mart 1936, s.90.

“Kurtuluş”, İshak Refet Işıtman, *Türk Yurdu*, C.4, S.22, Teşrinievvel 1926, s.302-304.

“Kuşadasından Mektup”, Enis Behiç, *Hayat*, C.5, S.112, 17 Kânunisani 1929, s.17.

“Küçük Çoban”, Yaşar Nabi, *Muhit*, Y.1, S.6, Nisan 1929, s.414.

“Manisa Ovası”, Dr.Necdet Otoman, *Gediz*, S.2, 19.5.1937, s.11.

“Manisa”, Nahit Nafiz Edgüer, *Gediz*, S.13, 1.5.1938, s.9.

“Manisa”, O.Tuğrul, *Yeni Doğuş*, S.5, 1 Mart 1934, s.13.

“Maraş Kurtuluşu”, Sencar Dikecoğlu, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938,, s.19.

“Maraş Türküsü”, O. Şaik Gökyay, *Ülkü*, C.9, S.51, Mayıs 1937, s.210.

“Marmara Talim”, Arif Dündar, *Millî Mecmua*, S.1, 1 Teşrinisani 1339, s.6.

“Marmara”, Fenerbahçe M., *Muhit*, Y.4, S.46, Ağustos 1932, s.58.

“Marmaranın Meltemi”, Çubukçuzade Mehmet, *Hayat*, S.17, 24 Mart 1927, s.328

“Marş”, Yahya Saim Ozanoğlu, *Servet-i Fünun*, C.84-20, S.516, 27 Birinciteşrin 1938, s.344.

“Meçhul "Memed"”, Çubukçuzade Mehmet, *Millî Mecmua*, S.6, 10 Kânunisani 1340, s.94.

“Meçhul Asker”, Mehmet Mesih, *Millî Mecmua*, S.21, 10 Eylül 1340, s.329.

“Mefküre Yolcuları”, M.Tahran, *Yücel*, C.1, S.10, 5 Mart 1931, s.5.

“Mehmed’in Türküsü”, Tal'at Mithat, *Memleket*,Y.2, S.24-37, 1 Şubat 1931, s.7.

“Mehmet Çavuş”, s.13-14.

“Mehmetciğe”, Fevziye Abdullah, *Muhit*, Y.3, S.27, K.sani 1931, s.32.

“Mehmetciğin Destanı”, M.Şükrü Fırat, *19 Mayıs*, C.2, S.21, Ağustos 1937, s.5.

“Mehmetcik”, Murat Ak Doğan, *Muhit*, Y.3, S.30, Nisan 1931, s.49.

“Mehmetçik”,Cemalettin Güçdemir, *Taşpınar*, C.6, S.62, Birinci Kânun 1937, s.24.

“Memedin Mektubu”, Ali Ertan, *Altın Yaprak*, Y.1, S.7, 1.2.1936, s.11.

“Memlekete Bir Bakış, Köyde Akşam”, Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.60, S.1577, 1926, s.391.

“Memlekete Bir Bakış”, M.Faruk Gürtunca, *Servet-i Fünun*, C.60, S.1562, 1926, s.147.

“Memlekete Bir Bakış”, Mehmet Faruk, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1583, s.72.

“Memleketim”, İsmet Hulusi, *Uyanış*, C.1, S.1711-18, 4 Nisan 1929, s.280.

“Meriç ve Kadın”, R.F., *6 Ok*, S.18, 15.08.1934, s.10.

"Meriç-1", Hamdi Ali İnaç, *Yücel*, C.3, S.16, Haziran 1936, s.169.

"Meriç-2" , Hamdi Ali İnaç, *Yücel*, C.3, S.17, Temmuz 1936, s.195.

"Mersin", Kefeli Kemal, *Aksu*, C.1, S.12, I.Kânun 1934, s.5.

"Mersinde Sabah", Faruk Ediz, *İçel*, S.1, II.Kânun 1938, s.9.

"Mersini Özlem", Halil Oğultürk, *İçel*, Y.1, S.92, Eylül 1938, s.11.

"Mersinin Kışı", Faruk Ediz, *İçel*, Y.1, S.3, 1 Mart 1938, s.7.

"Mevsimlerde Nevşehir", Ahmet Hamdi, *Memleket*, Y.1, S.11-24, 11 Mart 1930, s.11

"Millete Tapıyoruz", Mehmet Türkmen Oğlu, *Çığır*, C.5-6, S.50, Mayıs 1937, s.144.

"Milli Haykırış", Adil Coşkun, *Resimli Şark*, C.1, Teşrinisani 1931, s.38.

"Milli Marş İçin", Feyzullah Sacit, *Türk Yurdu*, C.5-6, S.33, Eylül 1927, s.224-226.

"Milli Mefkure", Süleyman Eşref, *Uyanış*, C.1, S.1711-26, 30 Mayıs 1929, s.408.

"Mucize", Feyzullah Sacit, *Türk Yurdu*, C.4, S.21, Eylül 1926, s.253-254.

"Murgul", İffet Halit Oruz, *İnan*, Y.1, S.6, 1 Teşrinci 1937, s.12.

"Mustafa Kemal Anadolu'da", Feyzullah Sacit, *Türk Yurdu*, C.4, S.24, K.Evvel 1926, s.510-512.

"Mutlu Sana", Vahdet Başaran, *Kaynak*, Y.4, C4, S.47, 19.12.1936, s.35.9

"Napolyon", Oğur Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.44, 19 Eylül 1936, s.259.

"Ne Zaman, Ah Ne Zaman?", Behçet Kemal, *Ülkü*, C.4, S.23, İkinci Kânun1934, s.335.

"Nef'inin Diyarında", Rifat Necdet Evrimer, *İnan*, Y.1, S.5, Eylül 1937, s.10.

-"Neler Çektik, Neler Yaptık, Ne Olduk", Şairi Yok, Öz Dilimize Doğru, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933,s.11.

"Nevşehir Destanı", Âşık Yahya, *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.7-8.

"Nevşehirden Niğdeye", Sait Gültekin, *Memleket*, Y.2, S.17-30, 15 T.Evvel 1930, s.5.

"Niğde Hakkında", S.Yalvazer, *Akpınar*, S.27-31, Mayıs-Eylül 1937, s.32.

"Niğdeye,Mevlüt Yıldırım", *Akpınar*, S.19, Eylül 1936, s.10.

"Nilüfer Eczanesi", M.Kemal, *Uludağ*, C.1, S.1, II.Kânun 1935, s.34-35.

"Nisan Sabahı", Hamit Macit, *Varlık*, C.1, S.19, 15 Nisan 1934, s.294.

"Nostalji", Nazif Fidancı, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.29, Haziran 1938, s.6.

"O Geliyor", Şairi Yok, *19 Mayıs*, C.1, S.2, I.Kânun 1935, s.19-20.

"O Geliyor", Celal Sahir, *Ülkü*, C.1, S.4, Mayıs 1933, s.274-275.

"O Güneş Nasıl Doğdu?", Hacı Ali, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933, s.19.

"O İhtilal Bayrağı", B.Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.10, S.60, Şubat 1938, s.504-505.

"Ocağımız Yanıyor!", Taha Toros, *İçel*, Y.1, S.3, 1 Mart 1938, s.7.

"Odam ve Erciyes", İhsan Hıncer, *Servet-i Fünun*, C.81-17, S.431, 11 Mart 1937, s.254.

"Odun Pazarında", İbrahim Şevki, *Kaynak*, C.2, S.16-17-18, 1934, s.410-415.

"Of Kuşlar", Hikmet Recep, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 Nisan 1923, s.3.

"Oğluma", Recaizade Muvakkar Ekrem, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.256, 29 Teşrinievvel 1933, s.349.

"On Yılımız!...", Fuat Edip, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.11, Teşrinievvel 1933, s.960.

"Onbeşinci Durakta", Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.12, S.69, İkinciteşrin 1938, s.207.

"Onbeşinci Yıl", H.Nezihi Okay, *Yeşilırmak*, S.3, II.Teşrin 1938,s.3.

"Onbeşinci Yıl", Necdet Rüştü, *Çığır*, C.5-6, S.71-72, Sonteşrin 1938, s.169.

"Onbeşinci Yılı Karşılarken", Mithat Cemal, *Fikirler*, C.7, S.177, 1 II.Teşrin 1938, s.4.

"Orak Tarlasında", Muharrem Adak, *Kaynak*, C.3, 19 Eylül 1935, s.752.

"Orakçı Kız", Emin Recep, *Türk Yurdu*, C.3, S.16, Şubat 1929, s.408.

"Ordular Gelir Gibi", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.5-6, S.61-62, I.Kânun 1938, s.8 .

"Otuz Ağustos Zafer", Mustafa Kubilay, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.31, Ağustos 1938, s.7.

"Otuz Ağustos", Hilmi Salih, *Servet-i Fünun*, C.76-12, S.299, 30 Ağustos 1934, s.215.

"Ovada Ateş", Hamdi Gökalp, *Memleket*, Y.1, S.7-20, 15 T.Sani 1929, s.14.

"Ögelim Köyünü Bey Kutlu Olsun", A.Azmi, H.Asarkaya, *Yeni Tokat*, S.43, 1 Haziran 1935, s.6.

"Öğüt", Vehbi Cem Aşkun, *Altın Yaprak*, S.16, 31.8.1936, s.8.

"Ökseler", Necip Necati, *Eskişehir Halk Evi*, Y.1, C.1, S.8, 31 Mart 1933, s.11-12.

"Övgüleme", Basri Gocul, *Altın Yaprak*, S.29, 30.09.1937, s.7.

"Öz Türk", Daniş Remzi, *Atsız Mecmua*, S.9, 15 İkincikânun 1932, s.215.

"Öz Ülkü", 45-46.

"Öz Yurt", Meriç, *Kaynak*, C.3, 19 Ağustos 1935, s.714.

"Özlem", Fikret Güneşoğlu, *Taşpınar*, C.6, S66, Nisan 1938, s.105.

"Penceremden Antalya," Sabri Esat, *Varlık*, C.1, S.6, 1 I.Teşrin1933, s.89.

"Pınar",Ü., *Akpınar*, S.15, Mayıs 1936, s.3.

"Porsuk", Nilüfer Yalnız, *Taşan*, S.16-40, 1.9.1937, s.12.

"Rize", Mehmet İhsan, *İzlerimiz*, 3.Kitap, Mayıs 1932, s.68.

"Sahil Kızları", Ali Mümtaz, *Millî Mecmua*, S.66, 1 Ağustos1926, s.1072.

"Sakarya Çağlarken", Necmettin Veysi, *Ülkü*, C.2, S.12, İkinci Kânun 1934, s.441.

"Sakarya Şehidine", Taflıoğlu A.Cevdet, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.

"Sakarya Türküsü", Mehmet Ali, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.223.

"Sakarya", İzzet Ulvi, *Türk Yurdu*, C.3-23, S.17-18, May-Haz 1929, s.5.

"Sakarya'dan İzmir'e", Nahid Edgüer, *Fikirler*, C.6., S.140, 1 Haziran 1936,s.7

"Salondan Köye", Necdet Rüştü, *Akbaba*, C.4, S.82, 27 Temmuz 1935, s.8.

"Samsun'a Çıktığı Gün", Behçet Kemal Çağlar, *19 Mayıs*, C.1, S.7, Mayıs 1936, s.8.

"Samsun'da Kızıl Bir Mehtap", M.Necdet, *Muhit*, Y.5, S.53, Mart 1933, s.29.

"Saray Devirlerinde Anadolu Köylüsüne", Mithat Cemal, *İçtihat*, S.343, 15 Nisan 1932, s.5704.

"Sarıkaya", Ateşoğlu A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 8 Şubat 1930, s.5.

"Sehadet Mevkiinde Bir İntihar", Süleyman Sıddık, *Muhit*, Y.2, C.2, S.23, Eylül 1930, s.365.

"Seherde Köyüm", Ahmet Hilmi, *Muhit*, Y.4, S.46, Ağustos 1932, s.58.

"Selam", İshak Korkut, *Yeni Doğuş*, S.5, 1 Mart 1934, s.16.

"Sepetçioğlu 2", Zeki Ömer, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.23, II.Kânun1933,s.6

"Sepetçioğlu I", Zeki Ömer, *Kastamonu Lise Mecmuası,* Y.4, S.22, I.Kânun 1933, s.2.

"Serinleme", Mehmet Necati Öngay, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.26, Mart 1938, s.13.

"Sevgili İzmir'den Mi?", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.6, Mart 1341, s.546.

"Sevgili Yurt", Ali Rıza Seyfi, *Resimli Şark*, S.8, Ağustos 1931, s.11.

"Seyhan Sahillerinde", Cemil Yüksel, *Muhit*, Y.5, C.5, S.52, Şubat 1933, s.32.

"Seyhan'da Batı", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.271, 15 Şubat 1934, s.190.

"Sılanın Toprağında", Ömer Bedrettin, *Türk Yurdu*, C.4, S.23, T.Sani 1926, s.403.

"Silifkede Poyraz", M.Sami, *Memleket*, Y.1, S.3-16, 415 Temmuz 1929, s.12.

"Sinoba", F.Alper, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.30, Temmuz 1938, s.8-9.

"Sinop Balıkçıları", Rıza Tandoğan, *Dıranaz*, Y.3, C.3, S.35, I.Kânun 1938, s.11.

"Siperde Akşam", Kemalettin Kami, *Türk Yurdu*, C.1, S.5, Şubat 1341, s.348.

"Sonbahar Akşamları", Cemal Fuat s.5-6.

"Söğüdler Boyunca", Nihat Sami Banarlı, *Ülkü*, C.10, S.56, Birinciteşrin 1937,s.146

"Sulh III", Hamit Macit, *Varlık*, C.1, S.18, Nisan 1934, s.287.

"Sulh", Hamit Macit, *Varlık*, C.1, S.14, 1 Şubat 1934, s.218.

"Suna, Köy Yollarında", *Yolların Sesi*, C.1, S.10, 31 Temmuz 1933, s.215.
"Sümer Yıldızı", Alişan Reşit, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.251, 21 Eylül 1933, s.259.
"Sütüven", Mustafa Seyit, *Kaynak*, C.2, S.12, II.Kâsnun 1934, s.301.
"Şair Mi Olur?", Maraşlı M.Niyazi, *Çığır*, C.2, S.11, Mart 1934, s.211.
"Şarkı Söyleyen Köylü Kız", Sabih İzzet, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1598, 1927, s.311.
"Şarki Anadolu", Reşat Cemal Emek, *Varlık*, C.2, S.33, 15 II.Teşrin 1934, s.135.
"Şehide Selam", isimsiz, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1597, 1923, s.302.
"Şehir", Ali Mümtaz, *Millî Mecmua*, S.55, 1 Mart 1926, s.908.
"Şehirlerin Mirası", Celal Sahir, *Servet-i Fünun*, S.1473, Mart 1338, s.195.
"Şehit Askere", Gündüz, *Resimli Şark*, S.10, 1 Teşrinievvel 1931, s.14.
"Şen Yolcular", Şemsettin Cem, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1603, 1927, s.391.
"Şiir isimsiz", H.Akay, *Kaynak*, C.2, S.22, II.Teşrin 1934, s.479-481.
"Şiir isimsiz", Koca Budak, *Taşpınar*, S.37, 27 Teşrin 1935, s.14.
"Şiir Kaynağı", İhsan Boran, *Yücel*, C.3, S.15, Mayıs 1936, s.99.
"Şiirin isimsiz", A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 K.Sani 1930, s.5.
"Şiirin isimsiz", Fahri, *Hâkimiyet-i Milliye*, C.1, 3 Şubat 1929, s.2.
"Şile Yolları", Şükûfe Nihal, *Ülkü*, C.2, S.10, İkinci Teşrin, 1933, s.309.
"Şirin Malatya", Ziya Atılgan, *Derme*, Y.1, S.4, Eylül 1937, s.4.
"Şükran", Samih Rifat, *Kaynak*, C.2, S.13-14-15, 1934, s.339.
"Tahassür", Mustafa Ertuğrul, *Fikirler*, C.2, S.60, 1 I Teşrin1930, s.10.
"Tahsildar", Şinasi Gündoğdu, *Akrep*, İstanbul, 1929, s.57-59.
"Tarih",Hamid Macit, Varlık, C.2, S.48, 1 Temmuz 1935, s.370.
"Tarihle Başbaşa", s.9-10.
"Tarla Başında", Necmettin Veysi, *Ülkü*, C.2, S.10, İkici Teşrin 1933, s.308.
"Taşpınar", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.70, Ağustos 1938, s.72.
"Taşpınar", Salih Zeki, *Resimli Şark*, S.8, Ağustos 1931, s.18.
"Taşpınar",Kasım Gümüş, *Taşpınar*, C.6, S.66, Nisan 1938, s.108.
"Taşpınar'a", Mahir Türkkan, *Taşpınar*, C.6, S.65, Mart 1938, s.80.
"Taşpınar'da", Ş.Muhsin, *Çığır*, C.2, S.19-23, Son Teşrin 1934, s.14.
"Tavaf", İbrahim Alâettin Gövsa, *Ülkü*, C.12, S.70, Birincikânun 1938, s.321-322.
"Tekrar Bulduğum Kardeşime", Behçet Kemal Çağlar, *Varlık*, C.3, S.55, 15 I.Teşrin 1935, s.119.
"Temmuz 1929", Aksaç, *Hâkimiyet-i Milliye*, 29 Temmuz 1929, s.5.
"Teprence", A.Elöve, *Uludağ*, C.2, S.18, 1 Teşrin 1938, s.15-16.

"Terhisten Sonra", İsmail Safa, *Türk Yurdu*, C.1, S.6, T.Sani 1341, s.113.

"Toprakta Doğanın Topraktır Kurganı", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası,* C.1, S.28, Birincikânun 1934, s.1797-1798.

"Toros Çobanları", Özüköy, *Hâkimiyet-i Milliye*, 4 K.Evvel 1929, s.5.

"Toros ve Toroslu", Faruk Ediz, *İçel*, S.2, 1 Şubat 1938, s.14.

"Toros", Ziya Yusuf, *Seyhan Halk Evi*, Y.3, C.3, S.25, 30 II.Teşrin 1934, s.26.

"Toroslara", Hamid Salih Asyalı, *Uyanış*, C.81-17, S.417, 3 İlkkânun 1936, s.31.

"Toroslarda Mehtap", Sait Sami, *Servet-i Fünun*, C.70-6, S.156, 26 Teşrinisani 1931, s.414.

"Toroslarda Sabah", Taha Ay, *Hâkimiyet-i Milliye*, 29 Temmuz 1929, s.5.

"Toroslardan Geçerken", İhsan Nuri, *Çığır*, C.1, S.3, Mart 1933, s.16.

"Toroslardan Geçerken", Taha Toros, *İçel*, Y.1, S.6, 1 Haziran 1938, s.1.

"Toroslardan Geçerken'den", Behçet Kemal Çağlar, *Yücel*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.198.

"Toroslardan İnerken", Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.9, S.53, Temmuz 1937, s.322.

"Torosların Şehit Aslanına", Saim Nezih, *Memleket*, Y.1, S.10-23, 15 K.Sani 1930, s.8.

"Torosların Tepesinde", İsmail Oral, *Muhit*, C.2, Y.2, S.17, Mart 1930, s.1296.

"Trabzon Güzeline", Ali Rıdvar, *Akın*, C.1, S.13, 1 T.evvel 1932, s.12.

"Tuna Türküsü", Hasan Âli Yücel, *Ayda Bir*, Y.2, S.14, 1 T.Sani 1936, s.31.

"Tuna", Osman Attila, *Yücel*, C.8, S.45, Son Teşrin 1938, s.163.

"Tunada Bir Gece", Muzaffer Can, *Servet-i Fünun*, C.69-5, S.106, 19 Kânunievvel 1930, s.41.

"Tunca", Muhtar Erdemer, *Erciyes*, C.1, S.1, Mart 1938, s.26.

"Tunceli Dağlarına", Elmas Yıldırım, *Altan*, Y.3, S.29, 22 Ağustos 1937, s.7.

"Türbe", Macit Mahmut, *Yolların Sesi*, C.1, S.22, 7.10.1934, s.422.

"Türk Çocuğu", Gültekin İzzet Ulvi, *Çığır*, C.2, S.19-23, Sonteşrin 1934, s.14.

"Türk Genci", İhsan Baki, *Kaynak*, C.1, S.3, 19 Nisan 1933, s.80.

"Türk Gençliğine", Orhan Ülkülü, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.47, 19.12.1936, s.359-360.

"Türk Gençliğine", Rifat Gökçen, *Servet-i Fünun*, *Uyanış*, C.84/20, S.2182, 18 Haziran 1938, s.497.

"Türk İleri", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.72, I.Teşrin 1938, s.202.

"Türk Kadını", Nadir Kızılok, *Anafarta*, Y.1, S.4, 2 Teşrin 1935, s.12.

"Türk Kanı", Emin Recep, *Türk Yurdu*, C.3, S.14, T.Evvel, 1926, s.160.

"Türk Kızı", Ali Rıza Seyfi, Sami Cemal, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, No:10, Temmuz, s.840.

"Türk Kızı", Cemile Aytaç, *Altan*, Y.3, S.24, 21 Mart 1937, s.11-13.

"Türk Köylüsünün Şarkısı", Haşim Nezihi, *Varlık*, C.1, S.19, 15 Nisan 1934, s.297.

"Türk Köyü", İhsan Boran, *Yücel*, C.4, S.20, I.Teşrin 1936, s.58.

"Türk Ulusu", M.H.Dosdoğru, *Uyanış*, C.77-13, S.315, 20 Birincikânun 1934, s.51.

"Türk", Feridun Alkan, *Yeni Milas*, S.5, Mart 1937, s.8.

"Türkmen Güzelleri", Halil Sezai Paracıklıoğlu, *Varlık*, C.3, S.54, 1 Teşrin 1935, s.95.

"Türkmen Güzelleri", Halil Sezai, *Kaynak*, C.3, 19 Eylül 1935, s.752.

"Türk'ün Dilinden Abdurrahman Dayı", *Taşpınar*, C.6, S.66, Nisan1938, s.123.

"Türk'ün Süngüsü", Hamdi Gökalp, *Memleket*, Y.1, S.3-16, 15 Temmuz 1929, s.15.

"Türkün Türküsü", Muharrem Zeki, *Yolların Sesi*, C.1, S.20, 1934, s.382.

"Ulu Paşama Armağan", Antakyalı Civelekoğlu Agâh, *Hâkimiyet-i Milliye*, 9 B.Teşrin, 1932.

"Ulu Türk Marşı",Halit Fahri Ozansoy, *Servet-i Fünun (Uyanış)*, C.81-17, S.423, Sonkânun 1937, s.114.

"Uludağ", Halit Fahri, *Hayat*, S.7, Kânunisani 1927, s.125.

"Uludağ", Işık, *Uludağ*, C.1, S.1, II.Kânun 1935, s.39-44.

"Uludağ", Necdet Rüştü, *Akbaba*, C.3, S.56, 24 II.Kanun 1935, s.9.

"Unuttum", A.Polat, *Hâkimiyet-i Milliye*, 25 Temmuz 1929, s.5.

"Utku Anıtı Karşısında", Mahir Türkkan, *Taşpınar*, C.4, S.40, 19 Şubat 1936, s.80.

"Üç Nehir", O.Şaik Gökyay, *Yücel*, C.6, S.35, Sonkânun 1938, s.216.

"Üç Telli Sazdan", M.Şükrü Fırat,*19 Mayıs*, C.2, S.24, 2 Teşrin 1937, s.28.

"Üç Yoldaş", A.Şükrü, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.265, 4 İkincikânun 1934, s.86.

"Ülkü Tanrımıza", Ömer Bedrettin, *Varlık*, C.1, S.12, 1 2. Kânun 1934, s.181.

"Ülkü Yollarında", Ferid Dikmen, *Dıranaz*, S.8, 31.8.1936, s.10.

-"Ülkü Yolunda", Arif Dündar Ataker, *Taşpınar,* C.5, S.60, Birincikânun 1937, s.196.

"Ülkümüz", S.Mecdi Bora, *Kaynak*, Y.4, C.2, S.45, 29.10.1936, s.291.

"Ülkünün Zaferi", Abdülkadir Karahan, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.267, 18 İkincikânun 1934, s.124.

"Üzüm Türküsü(1)", Dr. Necdet Otaman, *Gediz*, S.5, 1.9.1937, s.2.

"Vatan Destanı", Halit Fahri Ozansoy, *Ulus*, C.3, 1 Ağustos 1929, s.5.

-"Vatan Duygusu", Vatan Kaygısı, Ali Said, *Türk Yurdu*, C.5-6, S.27, Mart 1927, s.217-218.

"Vatan Hisleri 2", Mithat Cemal, *Güneş*, C.1, S.4, 10 Şubat 1927, s.9.

"Vatan Hisleri", Mithat Cemal, *Güneş*, C.1, S.7, 1 Nisan 1927, s.3.

"Vatan Türküsü", V.Cem Aşkun, *Ulusal Duyuşlar*, Sivas, 1935, s.35-36.

"Vatan", Mustafa İlhan, Dıranaz, C.1, S.7, 31.7.1936, s.15.

"Vatan",Mehmet Faruk, *Türk Yurdu*, C.1, S.6, Haziran 1928, s.38.

"Vatana Tahassür", Ahmet Ratip, *Yücel*, C.8, S.44, İlkteşrin 1938, s.65.

"Vatandan Gençliğe Ün!!!", M.Tahran, *Yücel*, C.1, S.8, 22 K.Sani 1931, s.3.

"Vatanım", Ali Rıza Seyfi, *Resimli Şark*, S.11, Teşrinisani 1931, s.37.

"Vatanım", E.Hatunoğlu, *Doğuş*, Y.4, S.16, Mart 1938, s.2.

"Vatanıma", Oğur Özdeş, *Kaynak*, Y.4, C.4, S.45, 29.10.1936, s.291.

"Vatanın Anaları" Cemal Tutaş, *Kaynak*, C.3, S.38, 9 Mayıs 1935, s.558.

"Vatanın Öz Çocuğu", Şüküfe Nihal, *Hayat*, C.4, S.97, 4 Teşrinievvel 1928, s.368.

"Yanık Efe", Enis Behiç, *Çığır*, C.2, S.19-23, Son Teşrin 1934, s.9.

"Yaratıcı Ayrılık", Behçet Kemal Çağlar, *Varlık*, C.2, S.27, 15 Ağustos 1934, s.38.

"Yarın Turan Benimdir", M.Mengüç, *Çığır*, C.2, S.26, Şubat 1935, s.17.

"Yarınki Köy", Sefer Aytekin, *19 Mayıs*, C.2, S.14, 1.Kânun 1936.

"Yaşamak", Behçet Kemal Çağlar, *Ülkü*, C.10, S.57, İkinciteşrin 1937, s.259-260.

"Yayla Akşamı", Yahya Saim Ozanoğlu, *Yücel*, C.3, S.15, Mayıs 1936, s.118.

"Yayla Dilberi", Sait Gürpınar, *Altın Yaprak*, S.20, 31.12.1936, s.8.

"Yayla Kızı", Sait Gürpınar, Altın Yaprak, S.21, 31.1.1937, s.9.

"Yayla Yolları", A.Saim, *Aksu*, C.1, S.3-4-5-6, Mart 1934, s.46.

"Yayla", Ali Ertan, *19 Mayıs*, C.3, S.27, Şubat 1938, s.9.

"Yayla", Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.3, S.40, Temmuz 1936, s.152.

"Yayladan Sesleniyorum", Münir Müeyyet Bekman, *Çığır*, C.2, S.31, I.Teşrin 1635, s.14.

"Yayladan Türkü", Halil Sezai, *Kaynak*, Y.5, C.5, S.49, 19.02.1937, s.28.

"Yaylalar Güzeline", M.Müeyyet Bekman, *Çığır*, C.2, S.32, II.Teşrin 1935, s.27.

"Yazmacı Kızı", Tayyar Fethi, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.249, 7 Eylül 1933, s.231.

"Yeni Adamın Kitabı", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.18, Şubat 1934, s.1348-1349.

"Yeni Bir Yol Üstündeyiz", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.6, S.36, Şubat 1936, s.421-422.

"Yeni Can, Yeni Işık, Yeni Ses", İlhami Bekir, *Yeni Türk Mecmuası*, C.1, S.8, Mayıs 1933, s.663-664.

"Yeni Din Esasları", Yaşar Nabi, *Varlık*, C.1, S.17, 15 Mart 1934, s.265.

"Yeni Gün", Nahit Nafiz Ergüer, *Gediz*, S.19, 1.11.1938, s.10.

"Yeni Köy Türkülerinden", Necip Necati, *Halk Evi*, Y.2, C.2, S.19, Nisan 1934, s.32.

"Yeni Yıl Yeni Adım Yeni Adam", Münir Müeyyed Bekman, *Yeni Türk Mecmuası,* C.1, S.16-17, Kânunuevvel 1933, Kânunusani 1934, s.1251-1252.

"Yeşil Irmak", N.Nafiz Ergüder, *Gediz*, S.11, 1.6.1938, s.6.

"Yeşil Yurdum", Huriye Özgür, *İnanç*, S.2, Nisan 1937, s.19.

"Yeşil Yurdumuza", Osman Attila, *Taşpınar*, C.6, S.68, Haziran 1938, s.141.

"Yeşil Yurt", Tevfik Fikret, *Servet-i Fünun*, C.74-10, S.258, 16 İkinciteşrin 1933, s.386.

"Yeşilırmak", Ceyhun Atıf Kansu,

"Yeterki…", Kemalettin Kami, *Anayurt*, Y.1, S.7, 7 I.Kânun 1933, s.4.

"Yol Ver Erciyes!", M.Selim Karaca, *Erciyes*, Y.1, S.11, 1938, s.320.

"Yolcu", Necip Rahmi Okat, *İnanç*, S.14, Nisan 1938, s.17.

"Yolların Sesi", Daniş Remzi, *Yolların Sesi*, C.1, S.1, 23 Haziran 1932, s.2. "Yolların Sonu", Atsız, *Atsız Mecmua*, Y.2, S.17, 25 Eylül 1932, s.176.

"Yolum Anadoludur", Ali Rauf, *Servet-i Fünun*, C.64, S.1667, 1928, s.173.

"Yoroz Akşamları", Yahya Saim, *Akın*, C.1, S.9, 1 Temmuz 1932, s.3.

"Yörük Kızı", Sabih İzzet, *Servet-i Fünun*, C.62, S.1615, s.167.

"Yurd Tehassuru", Florinalı Nazım, *İçtihat*, S.298, 1 Haziran 1930, s.5396.

"Yurda Dönüş", Kemalettin Kami, *Türk Yurdu*, C.5-25, S.31-225, 30 Temmuz 1930, s.5.

"Yurd'dan Sesler", F.Dikmen, *Dıranaz*, C.1, S.6, 30.6.1936, s.13.

"Yurdum", Cahit Külebi, Bütün Şiirleri, İstanbul, Eylül,

"Yurdum", Avni Can, *Kaynak*, Y.5, C.6, S.61, 19.02.1938, s.355.

"Yurdum", Coşkun, *6 Ok*, Y.1, S.3, 31 I.Kânun 1933, s.8.

8."Yurdumun Akşamları", Ş.Özkaya, *Kastamonu Lise Mecmuası*, Y.4, S.31, 1 Şubat 1936, s.3.

"Yurdumun Dağları", Hüseyin Nail, *Hayat*, S.9 , 27 K.Sani 1927, s.172.

"Yurdumun Destanından", Taha Toros, *İçel*, S.2, 1 Şubat 1938, s.14.

"Yurdumun Önünde!", Arif Dündar Ataker, *Millî Mecmua*, S.5, 27 Kânunevvel 1339, s.84.

"Yurt Sevgisi", V.Cem Aşkun, *Ulusal Duyuşlar*, Sivas, 1935, s.6-11.

"Yurt Türküsü", Behçet Kemal Çağlar, Muhtar Fehmi, *Yücel,* C.6, S.33, Sonteşrin 1937, s.113-128.

"Yurt", Fazıl Hüsnü Dağlarca, *Kültür Haftası*, S.15, 23 Nisan 1936, s.286.

"Yurttan Ayrı II", Osman Nebi, *Yücel*, C.7, S.39, Mayıs 1938, s.108.

"Yurttan Ayrı", Osman Nebi, *Yücel*, C.7, S.38, Nisan 1938, s.59.

"Yurttaş", Burhan Sahir, *Öz Dilimize Doğru*, C.2, S.14, 29 Birinciteşrin 1933, s.12.

"Yücel Ey Genç!", Ata Lütfi, *Yücel*, C.1, S.3, 10 Teşrinisani 1930, s.7.

"Yüksel!", Hasan Fehmi, *Servet-i Fünun*, C.75-11, S.263, 21 Birincikânun 1933, s.59.

"Yüreği Kara Heriflere Dair", Kamuran Bozkır, *Ülkü*, C.6, S.33, İkinciteşrin 1935, s.227-229.

"Yürüyüş", M.Müeyyet Bekman, *Çığır*, C.4, S.43-44, I.ve II.Teşrin 1936, s.41

"Yürüyüş",Münir Müeyyed Bekman, *Çığır*, C.5-6, S.64, Nisan 1938, s.57.

"Zafer Yolcusu", Ömer Bedrettin, *Türk Yurdu*, C.3, S.16, Şubat 1926, S.433.

"Zafer", Fahir Necati, *Servet-i Fünun*, C.61, S.1601, s.357.

"Zafer", İshak Refet Işıtman, *Türk Yurdu*, C.5-6, S.126, Şubat 1927, s.26.

"Zafer", Kemalettin Kani, *Yolların Sesi*, C.1, S.11, 29 Teşrinievvel 1933, s.288.

"Zaferden Sonra", Ertuğrul Emin, *Türk Yurdu*, C.2, S.12, Eylül 1341, s.538.

"Zeybeğim", Nahit Nafiz, *Fikirler*, C.4, S.97, 1 Mayıs 1933, s.12.

"Zeybeğim", Seyfettin Galip, *Çığır*, C.2, S.24, İlkkânun 1934, s.6.

"Zeybek!", Ahmet Cemil Miroğlu, *Ülkü*, C.2, S.8, Eylül 1933, s.139.

"Zeybek", Mehmet Türkmen Oğlu, *Halk Evi*, Y.3, C.3, S.35, 30 Mayıs 1936, s.439-440.

"Zeynebin Bütün Günü", Mitat Ömer, *Ülkü*, C.3, S.15, Mayıs 1934, s.200.

"Zeynebin Gönlü", Mitat Ömer, *Ülkü*, C.3, S.14, Nisan 1934, s.124.

"Zeynebin Mezarı", S.Çetiner, *Kaynak*, C.3, 19 II.Teşrin 1935, s.858.

"Zeynep Gel, Doğru Söyle," Mitat Ömer, *Ülkü*, C.1, S.3, Nisan 1933, s.230.

"Zığana", M.H.D., *Uyanış*, C.77-13, S.330, 4 Nisan 1935, s.301.

"Zığanada Mehtap", Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1,S.4, Ağustos 1937, s.2.3.

3. BU DÖNEMLE İLGİLİ ŞİİRLERİN YER ALDIĞI KİTAPLAR

"19 Mayıs", Hamit Macit Selekler, **Sulh ve Diğer Çiçekleri**, İstanbul, 1944, s.51.

"2", M.Uluğ, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.7-8.

"23 Nisan", Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.11-12.

"23 Nisan", M.Uluğ, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.15-16.

"23 Nisan", Vehbi Cem Aşkun, **Ulusal Duyuşlar**, Sivas, 1935, s.9.

"26-30 Ağustos", Behçet Kemal Çağlar, **Erciyas'tan Kopan Çığ**, 1932, s.14-15.

"9 Eylül", Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.35-36.

"Adsız Şiir", Faruk Nafiz**, Akarsu**, 1936, s.29.

"Ağladın mı?", M.Uluğ Turanlıoğlu, **Bir Haykırış**, Edirne,1934, s.23.

"Ak Bayrağım", Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul,1934, s.38-39.

"Akdeniz üstüne kara satırlar", Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.23.,

"Akınlarda", İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana Ki: Türk Yaratıldım**, Ankara, 1933, s.47.

"Aksu", Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.19-21.

"Akşam Misafiri", Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.51.

"Akşam Saatleri", Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.68.

"Akşam", Haşim Nezihi, **Akşam Şarkıları**, İstanbul, 1934, s.9-10.

"Akşamları Köy", Şinasi Gündoğdu, **Akrep**, İstanbul, 1929, s.50-52.

"Altın Yurt", İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana ki: Türk Yaratıldım**, Ankara, 1933, s.100-103.

"Ana Kalbi", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.78-84.

"Anadolu", Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.19-20.

"Anadolu Dağlarında", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.21-25.

"Anadolu Hasreti", Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.40-41.

"Anadolu Kadınlarına", Şükûfe Nihal Başar, **Gayya**, 1930, s.12-13.

"Anadolu kızı", Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.49.

"Anadolu Köyleri", Şükûfe Nihal Başar, **Gayya**, 1930, s.10-11.

-"Anadolu Toprağı", Orhan Seyfi, **Gönülden Sesler**, İstanbul 1934, s.163-164.

"Anadolu Yolculuğu", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.10-12.

"Anadolu", H.Nihat Pepeyi, **Çanakkale**, İstanbul, 1936, s.62-64.

"Anadolu", Hasan Ali, **Dönen Ses**, 1933, s.37-38.

"Anadolu", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.3-5.

"Anadolu", Rıza Tevfik, **Serab-ı Ömrüm**, 1934, s.72-73.

"Anadoluda Arkadya", Hasan İzzettin Dinamo, **Deniz Feneri**, İstanbul, 1937, s.15-16.

"Anadoluda Çoban Şarkıları", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.8-9.

"Anadoluda Gurbet Akşamları", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.13-14.

"Anadoluda", Haluk Nihat Pepeyi, **Mütareke**, 1938, s.4.

"Anafartalar", Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.16.

"Anayurt Bugün", M. Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.18-20.

"Anayurt-Dün", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.15-17.

“Ankara Dağlarında”, Muvaffak Sami Onat, **Şiirler**, Ankara, 1984, s.67.

“Ankara İstasyonu”, Galip Naşit, **Meltem**, İstanbul, 1930, s.76-77.

“Ankara İstasyonunda I”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.150.

“Ankara ve O”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul,1934, s.16-17.

“Ankara ve O”, V.Mahir Kocatürk, **Tunç Sesleri**, 1935, s.16-17.

“Ankara”, Celal Sahir Erozan, **Celal Sahir Erozan**, Dr.Nesrin Tağızade Karaca, KBY, Ankara, 1992, s.170-171.

“Ankara”, Hasan Ali Yücel, **Sizin İçin**, 1937, s.26.

“Ankara”, M.Emin Yurdakul, **Ankara**, İstanbul, 1939, s.3-22.

“Ankara”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, s.29.

“Ankara”, Salahattin Savcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937, s.19.

“Ankara”, Yusuf Ziya Ortaç, **Kuş Cıvıltıları**, İstanbul, 1938, s.12-13.

“Ankara'da”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.164-165.

“Ankaraya I-II”, Vehbi Cem Aşkun, **Ulusal Duyuşlar**, Sivas, 1935, s.16-17.

“Antakya”, Fethi Tevetoğlu, **Bir Bayrak Altında**, 1936, s.30.

“Aras İçin”, Mehmet Ali, **Şiirlerle Türkiye**, Haz: Hüseyin Tuncer, İsmet Alpaslan, KBY, Ankara, 1995, s.275.

“Arıburnu Cephesi”, Haluk Nihat Pepeyi, **Çanakkale**, İstanbul, 1936, s.32-42.

“Arzuhal”, İsmail Safa, **Zindan**, 1932, s.33-34.

“Asker Ağzından”, İbrahim Alaettin, **Çanakkale İzleri,** 1926, s.29-30.

“Askere Giderken”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.75.

“Ata Yurduma”, Sâlahattin Savcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937, s.28-29.

“Atama Ağıt”, Kemalettin Kami, **Atatürk Şiirleri Antolojisi**, Haz. Hüseyin Karakan, Kültür Kitabevi, İstanbul, 1965, s.81

“Atamızın Karşısında”, Şükûfe Nihal, **Atatürk Şiirleri Antolojisi**, Haz. Hüseyin Karakan, Kültür Kitabevi, İstanbul, 1965, s.80.

“Atatürk’e”, İbrahim Tarık Çakmak, **Yalnızlığım**, 1937, s.16-17.

“Atatürk”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.108.

“Atatürk”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.107.

“Ateş ve Nur”, F. Sacit Ülkü, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925, s.18-19.

“Atlar Üstünde”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.67-68.

“Atsız Kahraman'dan”, Fethi Tevetoğlu, **Bir Bayrak Altında**, 1936, s.26.

“Ay Hasan”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.127-136.

“Ayaksız”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybola**n, İstanbul, 1934, s.76-77.

“Ayaşta Batı”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.80-81.

“Ayrılık”, C.Muhittin Kozanoğlu, **Kadın**, 1936, s.21-22.

“Ayrılırken”, İbrahim Alaettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.55-57.

“Ayşe Kız”, Sen Hoşça Kal!, Şüküfe Nihal, **Şile Yolları**, 1935, s.20-21.

“Ayşe Sana”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.127-128.

“Ayşe”, Haşim Nezihi, **Akşam Şarkıları**, İstanbul, 1934, s.44.

“Ayşeciğin Hüznü”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.88-89.

“Ayşecik”, M.Uluğ Turanlığlu, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.29-30.

“Ayşenin Aşkı”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.42-44.

“Ayşenin Hasreti”, Celal Sahir Erozan, **Celal Sahir Erozan**, Dr. Nesrin Tağızade Karaca, KBY, Anakara, 1990, s.190-192.

“Ayşeye Mektup”, M.Fikret, **Duyuşlar**, İstanbul, 1932, s.24-25.

“Ayşeye”, M.Uluğ Turanlığlu, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.25.

“Bağda Eski Geceler”,M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.47

“Bağlarda Genç Kızlar”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, s.46.

“Bahar”, Hamdi Gökalp, Köy Geceleri, **Gaziantep**, 1931, s.7.

“Bahtiyarlık”, Hamdi Gökalp, **Güz Yaprakları**, Gaziantep, 1934, s.53-54.

“Balaban Dağları”, Rıza Tevfik, **Serabı Ömrüm**, 1934, s.228-229.

“Başaklar Arasında”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.70-71.

“Bayrak”, Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları**, 1933, s.25-26.

“Bayrak Aşkı”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.25-26.

“Ben asker olacağım!.., Necdet Rüştü**, Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.10.

“Benim Namzetliğim”, Faruk Nafiz, **Tatlı Sert**, 1938, s.35-37.

“Bıçak Oyunu”, Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları,** 1933, s.27-29.

“Bir Haykırış”, M.Uluğ Turanlığlu, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.5-6.

“Bir Kurtuluşun Hikâyesi”, Hasan Ali, **Sizin İçin**, 1937, s.96-101.

“Bir kuvvet doğurur!”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.18.

“Bir Ölümün Yıl Dönümü”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.41-42.

“Bir Savaş Hikâyesi”, Hamit Macit Selekler, **Sulh ve Diğer Çiçekleri**, İstanbul, 1944, s.51-52.

“Bir Seyahat Hatırası , Ö.Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.20-22.

“Bir Yolcuya”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, 1933, s.90-91.

“BirYolcuya”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.53.

"Bitlis Dağları", İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana ki: Türk Yaratıldım**, Ankara, 1933, s.117-119.

"Bizim Dağlar", Cahit Külebi, **Bütün Şiirleri**, İstanbul, Eylül 200, s.148.

"Bizim Destanımız", Şüküfe Nihal, **Şile Yolları**, 1935, s.24-28.

"Bizim Köy", Vasfi Mahir, **Atatürk Devri Edb.I**, Haz. Mehmet Kaplan, İnci Enginün vd., KBY, Anakara, 1992, s.1067-1068.

"Bizim Memleket", Faruk Nafiz, **Akarsu**, 1936, s.37-38.

"Bizimsin", M.Uluğ, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.9-10.

"Boğaziçi Notlarından" , Hüseyin Siret, **Atatürk Devri Edb.I**, Haz. Mehmet Kaplan, İnci Enginün vd., KBY, Anakara, 1992, s.120-121.

"Bozkaya", Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.21.

"Bu Kız Kim?", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.74.

"Bugünün Gençlerine", Nihal Atsız, **Atatürk Devri Edb.I**, Haz. Mehmet Kaplan, vd., KBY, Ankara, 1992, s.971.

"Bursa", Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.31.

"Bursada Akşam", Halit Fahri, **Paravan**, İstanbul, 1929, s.6.

"Bursada Akşam", Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.60-61.

"Büyük Gazi diyor ki…", Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.7.

"Büyük Ölmez ve Kutlu Belde", Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt,** 1934, s.5-6.

"Cenup Cephesinde Harpler Şiddetleniyor", H.Nihat Pepeyi, **Çanakkale**, İstanbul, 1936, s.58-59.

"Cumhuriyet 10 yaşında", Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.29.

"Cumhuriyet Bayramı", Hakkı Baha, *Fikirler*, C.2, S.71, I.Teşrinevvel 1931, s.33.

"Cumhuriyet Bayramı", Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.109.

"Cumhuriyet Marşı", Yahya Saim, **Süngülerin Gölgesinde**, Kayseri, 1933, s.5-6.

"Cumhuriyet Türküsü", Vehbi Cem Aşkun, **Ulusal Duyuşlar**, Sivas, 1935, s.7-8.

"Cumhuriyet", Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.52.

"Cumhuriyet", Hakkı Tuncay, *İnan*, Y.1, S.7, 2.Teşrin 1937, s.13.

"Cumhuriyet", Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.26-27.

"Cumhuriyetimiz", Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.8.

"Cûniye", Rıza Tevfik, **Serabı Ömrüm**, 1934, s.70-71.

"Çanakkale", Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.29.

"Çanakkalede Batı", Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları,** 1933, s.11-12.6

"Çanakkaleyi Ziyaretten İzler", Fethi Tevetoğlu, **Bir Bayrak Atında**, 1936, s.27-28.

“Çankaya”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana ki: Türk Yaratıldım**, Ankara, 1933, s.91-99.

“Çankaya”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.30.

“Çankaya”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.40-41.

“Çankaya”, V.Mahir Kocatürk, **Tunç Sesleri**, 1935, s.40-41.

“Çankayanın Gece Uzaktan Görünüşü”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.12-13.

“Çifte Havuzlarda bir ilkbahar akşamı”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.39.

“Çileler”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.11.

“Çoban Ateşi”, İdris Ahmet, Ziya İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul, 1931, s.5.

“Çoban Çeşmesi”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.175-176.

“Çoban ve Yolcu”, Ali Mümtaz Arolat, **Bir Gemi Yelken Açtı**, Dünya Kitapları, İstanbul, 2006, s.80.

“Çoban ve Yolcu”, Ali Mümtaz Arolat, **Bir Gemi Yelken Açtı**, Dünya Kitapları, İstanbul, 2006, s.73-75.

“Çoban ve Yolcu”, Ali Mümtaz Arolat, **Bir Gemi Yelken Açtı**, Dünya Kitapları, İstanbul, 2006, s.76.

“Çoban ve Yolcu”, Ali Mümtaz Arolat, **Bir Gemi Yelken Açtı**, Dünya Kitapları, İstanbul, 2006, s.77-78.

“Çoban ve Yolcu”, Ali Mümtaz Arolat, **Bir Gemi Yelken Açtı**, Dünya Kitapları, İstanbul, 2006, s.79.

“Çoban, Sürün Dağılmasın!”, Orhan Seyfi, **Gönülden Sesler**, İstanbul, 1934, s.161-162.

“Çoban”, M.Fikret, **Duyuşlar**, İstanbul, 1932, s.43.

“Çoban”, Melih Artel, Orhan Hançerlioğlu, **Kıvılcım**, İstanbul, 1936, s.39.

“Çoban”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.81.

“Çoban'dan: Rastgele Parçalar”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.86-87.

“Çoban'dan:III Türkümsü Bir Şey…”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor,** 1933, s.7.

“Çoban'dan:IV Kim,Benim Nem Oluyor?”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.98-99.

“Çorakları Asarken”, Behçet Kemal, **Benden İçeri**, Türk Matbaası, Ankara, 1966, s.179.

“Çubuk”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.16.

“Dağlar”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.30.

“Dağlar”, Sabahattin Ali, **Bütün Eserleri**, Cem Yay., İstanbul, 1933, s.21-22.

“Dargın”, Halit Fahri, **Paravan**, İstanbul, 1929, s.48.

“Davamız”, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, s.55-56i

“Değirmende Bir Ölüm”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, 1939, s.113-116.

“Deniz Askeri”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.27.

“Denizde Akşam”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s. 23.

“Denizin Getirdikleri”, Cahit Külebi, **Bütün Şiirleri**, İstanbul, Eylül 200, s.149.

“Der Sitayişi Hukuku Ankara”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.31-32.

“Dicle”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.31.

“Diclede Gün Doğuşu”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.29-30.

“Dicle Türküsü”, Sâlahattin Savcı**, Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937, s.50.

“Dileğim”, Necdet Rüştü, **Gazi'nin Destanı**, İstanbul, 1929, s.9.

“Dicle”, C.Muhiddin Kozanoğlu, **Kadın**, İstanbul, 1936, s.45.

“Dicle”, C.Muhiddin Kozanoğlu, **Kadın**, İstanbul, 1936, s.45.

“Dicle”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana Ki: Türk Yaratıldım,** Ankara,1933,s.123-127.

“Dinle”, Necdet Rüştü, **Gazinin Destanı**, İstanbul, 1929, s.7.

“Dinlediğim sesler”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.67.

“Diyarbekire”, Salahattin Savcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937, s.26-27.

“Dönüş”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.67.

“Dumlupınar”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.120.

“Dumlupınar”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.13.

“Dumlupınardan Geçerken”, Galip Naşit, **Meltem**, İstanbul, 1930, s.78-80.

“Düne Bakanlara”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.114.

“Düven Sürene”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.17.

“Edirne Bağları”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.45.

“Efem”, İbrahim Tarık Çakmak, **Yalnızlığım**, 1937, s.1

“Efemin Ölümü”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.50-51.

“Efenin Bayramı”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.19.

“Efenin Müjdesi”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.16.

“Ehramlar”, H.Nihat Pepeyi, **Çanakkale**, İstanbul, 1936, s.20-26.

“Ekmek”, Hasan Âli Yücel, **Sizin İçin**, 1937, s.48-49.

“El Elden Üstün”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.15.

“Emineden Arzular”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.60-61.

“Eminem”, M.Uluğ Turanlıoğlu, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.24.

“En Büyük Türkün Huzurunda”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.8-9.

“En Büyük Bayram”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.15-16.

“Erciyasın Üzerindeki Senfoni”, H.İzzettin Dinamo, **Deniz Feneri**, İstanbul, 1937, s.30-32.

“Ergenekon”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.153-158.

“Erzincan Yolunda”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.145.

“Eski Anadolu”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.23.

“Fabrikalarımız”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.31.

“Fıratla Hasbihal”, M.Fikret, **Duyuşlar**, İstanbul, 1932, s.30-31.

“Fıstık çamlarının ülkesinde”, Mehmet Türkmenoğlu, **Gelincik**, Ankara, 1935, s.13.

“Gazi Çocukları”, Yahya Saim, **Süngülerin Gölgesinde**, Kayseri, 1933, s.7-10.

“Gazi Heykel I-II”, Salih Zeki, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı II**, Kaplan, Mehmet vd., Ankara, 1992, s.669-670.

“Gazi”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.7.

“Gazi”, Mithat Cemal, **Atatürk Şiirleri Antolojisi**, Haz.Hüseyin Karakan, Kültür Kitabevi, İstanbul, 1965, s.70.

“Gazinin Heykeli”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.33-34.

“Gece İzmir ve Benim Gönlüm”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.33-34.

“Gece Yürüyüşü”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.19-22.

“Gelin”, V.Cem Aşkun, **Ulusal Duyuşlar**, Sivas, 1935, s.13.

“Gençlik Günleri”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.106-108.

“Gençlik ve Üstünlük”, Hamdi Gökalp, **Güz Yaprakları**, Gaziantep, 1934, s.55.

“Gençlik ve zulmet”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.53.

“Gireson!..-Gireson”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.29-34.

“Giresun”, M. Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.33.

“Gökçe Efe”, C.Muhittin Kozanoğlu, **Kadın**, İstanbul, 1936, s.37-39.

“Gökte Türk Bayrağı”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.19.

“Gölcükle Hasbıhal”, Elmas Yıldırım, **Boğulmayan Bir Ses**, İstanbul, 1936, s.15.

“Göle Karşı”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, 1939, s.53.

“Gördüğüm Şehir, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, s.13-14.

“Görmeye Geldim”, Behçet Kemal Çağlar, **Erciyastan Kopan Çığ**, 1932, s.9-11.

“Gurbet Akşamı”, İbrahim Tarık Çakmak, **Yalnızlığım,** 1937, s.34.

“Gurbet Denizi”, İbrahim Alâaddin, **Türk Edebiyatı Antolojisi**, Haz. Ali Canip, İstanbul, 1931, s.459.

“Gurbet Hapishanesi”, Sabahattin Ali, **Bütün Eserleri**, Cem Yay., İstanbul, 1933, s.41-42.

“Gurbet I”, Faruk Nafiz, **Elimle Seçtiklerim**, 1935, s.70-71.

“Gurbet İçinde”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.9-54.

“Gurbet Yolcuları”, Yusuf Ziya Ortaç, **Kuş Cıvıltıları**, İstanbul, 1938, s.52-53.

“Gurbete Gidiş”, M.Uluğ Turanlıoğlu, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.11-12.

“Gurbette Akşam”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.71.

“Gurbette Unutulan”, Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları,** 1933, s.7-8.

“Gurup”, İbrahim A.Gövsa, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.44-45.

“Gül Fatma”, İsmail Safa, **Zindan**, 1932, s.35-36.

“Güneş Batarken”, Hamdi Gökalp, **Köy Geceleri**, Gaziantep, 1931, s.4.

“Güneşi İçirenlerin Türküsü”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.21.

“Halkapınar”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.37-38.

“Hamal”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.102.

“Harp Meydanında – Galipler”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.87-88.

“Harp Meydanında – Mağlupler”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.85-86

“Harp yetimleri arasında”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.61.

“Harp”, Behçet Kemal, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.71.

“Hasret İzleri”, İsmail Safa, **Zindan**, 1932, s.42-43.

“Hasretler”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.9-10.

“Hasta Adam”, Orhan Seyfi, **Gönülden Sesler**, İstanbul, 1934, s.169-174.

“Hatay İçin”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.63.

“Hava Ejderi”, İ.Ahmet, Z.İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul, 1931, s.11.

“Hava Şehitlerine”, Feyzullah Sacid, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925, s.22.

“Havaların Bekçisi”, Hasan Ali Yücel, **Sizin İçin**, 1937, s.27.

“Hayat Yolunda”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.28-29.

“Haziranda Köy”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.58-60.

“Hedef, Akdeniz!”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.6.

“Hitap”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu,** İstanbul, 1939, s.142.

“Hudut Bekçileri”, İ.Ahmet, Z.İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul, 1931, s.72.

“Hür bayrak”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.79.

“II”, Faruk Nafiz, **Elimle Seçtiklerim**, 1935, s.72-73.

“II”, Mahir Kocatürk, **Geçmiş Geceler**, İzmir, 1936, s.62-63.

“III”, Faruk Nafiz, **Elimle Seçtiklerim**, 1935, s.74-75.

“Ilgazdan Geçerken”, Fethi Tevetoğlu, **Yarın Turan Benimdir!**, İstanbul, 1934, s.26-27.

“Ilgazdan Geçerken”,Rıza Polat, **Bir Yangının Külleri**, Zonguldak, 1936, s.45-46.

“İçine Dert Olmasın”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.59.

“İki aşk”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s7.

“İktisat Seferberliği”, Behçet Kemal Çağlar, **Erciyastan Kopan Çığ**, 1932, s.26-28.

“İnkılâp Gençliğinin Şarkısı”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.9-10.

“İman”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.91.

“İnançsız Adam”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.115.

“İnanım”, Mehmet Türkmenoğlu, **Gelincik**, Ankara, 1935, s.5-7.

“İnebolu”,M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.35.

“İnönü”, Hasan Ali, **Sizin İçin**, 1937, s.92-95.

“İnönü”, Yusuf Ziya, **Türk Edebiyatı Antolojisi**, Hz. Ali Canip Yöntem, İstanbul, 1931, s.507.

“İnsanlık Aşkı”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**,1926, s.49-51.

“İrade”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.95.

“İsmet”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana,1936, s.89.

“İstanbul'dan Ayrılırken”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor,** 1933, s.69-70.

“İstiklal Destanı”, Mehmet Emin Yurdakul, **Mehmet Emin Yurdakul’un Eserleri I Şiirler,** F. Abdullah Tansel, Ankara, 1989, s.346-381.

“İşçiler”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.141.

“İzmir Akşamları”, Haşim Nezihi, **I.Akşam Şarkıları**, İstanbul, 1934, s.20-21.

“İzmir Akşamları”, Haşim Nezihi, **II.Akşam Şarkıları**, İstanbul, 1934, s.22-23.

“İzmir”, Haşim Nezihi, **Ilgar**,1935, s.14.

“İzmirde”, Mehmet Türkmenoğlu, **Gelincik**, Ankara, 1935, s.12.

“İzmirim”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.34-35.

“İzmirim”, V.Mahir Kocatürk, **Tunç Sesleri**, 1935, s.34-35.

"İznik", Hilmi Ziya Ülken, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı II**, Mehmet Kaplan vd., Ankara, 1992, s.869-873.

"Kadavra Konuştu", Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.63-64.

"Kadın", Mehmet Türkmenoğlu, **Gelincik**, Ankara, 1935, s.25.

"Kan damlası", Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.65.

"Kanlar", Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.14.

"Kara Askeri", Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.26.

"Karanlıkta bir hamle", Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.96.

"Karayılan", Hamdi Gökalp, **Güz Yaprakları**, Gaziantep, 1934, s.66-67.

"Karlı Geceler", Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.103-105.

"Kartalların Şarkısı", İ.Ahmet, Z.İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul, 1931, s.73-74.

"Kasırga", İ.Ahmet, Z.İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul, 1931, s.68-71.

"Kayada", Cenap M. Kozanoğlu, **Kadın**, İstanbul, 1939, s.34.

"Kemal Çatıkkaş", M.Serpin, N.Ulvi Akgün, **Köyde Bahar**, 1937, s.11.

"Kervanımız Yürüyor", V.Mahir Kocatürk, **Tunç Sesleri**, 1935, s.8-9.

"Kezban", M. Uluğ Turanlıoğlu, **Köy Şiirleri**, Edirne 1942, s.18.

"Kır Uykusu", Emin Recep, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı II**, Mehmet Kaplan vd., Ankara, 1992, s.602-603.

"Kırklarelide Akşam", İ. Ahmet, Z.İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, İstanbul 1931, s.75.

"Kış Gecesi", H.İ.Dinamo, **Deniz Feneri**, İstanbul, 1937, s.7-8.

"Kış Gecesi", Halit Fahri, **Paravan**, İstanbul, 1929, s.32-34.

"Kış saatleri", Hamdi Gökalp, **Köy Geceleri**, Gaziantep, 1931, s.13.

"Kıt'a", Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.57.

"Kıyıda Hasretliler", M. Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.39.

"Kızıl Kefenler", İsmail Safa, **Zindan**, 1932, s.29-32.

"Kızılırmağın Karşısında", H.İ.Dinamo, **Deniz Feneri**, İstanbul, 1937, s.12-14.

"Kızılırmak Duruşması", Behçet Kemal Kemal, **Benden İçeri**, 1937, s.25-26.

"Kızılırmak", Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.41-44.

"Kızkaçıran", Sabahattin Ali, **Bütün Eserleri**, Cem Yay., İstanbul, 1933, s.43-44.

"Konya Çölünde", Sâlahattin Savcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937, s.52.

"Köprünün Çocukları", Sabahattin Ali, **Bütün Eserleri**, İstanbul, 1935, s.237-238.

"Kötülük ve Dönüklükle Savaş", F.Sacit Ülkü, **Devrim Uzu**, İstanbul, 1935, s.14-18.

"Köy Arkadaşlarıma", Şüküfe Nihal, **Gâyya**, 1930, 37-38.

"Köy Çeşmesi", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, .s.61-62.

"Köy Damlaları", Şinasi Gündoğdu, **Akrep**, 1929, s.53.

"Köy Görüleri",M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.51-52.

"Köy Melodileri I", Mustafa Mümtaz, **Köy Melodileri**, 1936, s.3.

"Köy Melodileri II", Mustafa Mümtaz, **Köy Melodileri**, 1936, s.4.

"Köy Melodileri III", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.5.

"Köy Melodileri IV", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.6.

"Köy Melodileri IX", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.11.

"Köy Melodileri V", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.7.

"Köy Melodileri VI", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.8.

"Köy Melodileri VII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.9.

"Köy Melodileri VIII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.10

"Köy Melodileri X", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.12.

"Köy Melodileri XI", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.13.

"Köy Melodileri XII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.14.

"Köy Melodileri XIII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.15.

"Köy Melodileri XIV", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.16.

"Köy Melodileri XIX", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.21.

"Köy Melodileri XV", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.17.

"Köy Melodileri XVI", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.18.

"Köy Melodileri XVII", Mustafa Mümtaz,1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.19.

"Köy Melodileri XVIII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.20.

"Köy Melodileri XX", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.22.

"Köy Melodileri XXI", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.23.

"Köy Melodileri XXII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.24.

"Köy Melodileri XXIII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.25.

"Köy Melodileri XXIV", Mustafa Mümtaz,1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.26.-"Köy Melodileri XXV", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.27.

"Köy Melodileri XXVI", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.28.

"Köy Melodileri XXVII", Mustafa Mümtaz, 1936, **Köy Melodileri**, 1936, s.29.

"Köy Yolları", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.44.

"Köyde Sabah", Emin Recep, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı I,** Mehmet Kaplan vd., Ankara, 1992, s.603-604

"Köyden İkinci Mektup", Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.66-68.

“Köyden Mektup”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.60-61.

“Köylerde Akşam”, Harman, Emin Recep, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı I,** Mehmet Kaplan vd., Ankara, 1992, s.604-605.

“Köylerde Akşamlar”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.78-79.

“Köylere Gireceğiz”, Behçet Kemal, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.18-19.

“Köylü Efendimizdir”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.14.

“Köylü Kadınlar”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.140.

“Kurtarıcı'ya”, Mehmet Emin, **Mehmet Emin Yurdakul'un Bütün Eserleri I Şiirler**, Fevziye Abdullah Tansel, T.T.K, Ankara, 2.baskı, 1992, s.346-381.

“Kurtuluş”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana ki:Türk Yaratıldım**, 1933, s.6-9.

“Mahalle Akşamları”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İst “Sılada Akşam”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.14-15.

“Mahalle Akşamları”, Haşim Nezihi, **Akşam Şarkıları**, İstanbul, 1934, s.13-14.

“Marmara Geceleri”, Halit Fahri, **Paravan**, İstanbul, 1929, s.64.

“Marmara Kıyıları”, M. Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.38.

“Marmara”, M. Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.37.

“Marmarada Akşam”, İbrahim Tarık Çakmak, **Yalnızlığım**, 1937, s.21.

“Marş”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.25.

“Mehmet Çavuş”, Hasan Âli Yücel, **Sizin İçin**, 1937, s.81-91.

“Mehmetcik”, Haşim Nezihi**, Ömrümden Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.118.

“Memleket Türküleri”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.52.

“Memleket”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.139.

“Meraşta bir akşam”, Hamdi Gökalp, **Köy Geceleri**, Gaziantep, 1931, s.6.

“Meriç Kıyılarında-1”, M.Uluğ Turanlığlu, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.5-6.

“Meriç Sana” , M.Uluğ, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.11-12.

“Meriç”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.48.

“Meriçle Başbaşa”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana Ki: Türk Yaratıldım**, Ankara, 1939, s.120-122.

“Meriç'te Akşam”, M.Uluğ, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.39-40.

“Meriç'te Akşam”, M.Uluğ, **Bir Haykırış**, Edirne, 1934, s.39-40.

“Milletin Canı”, Necdet Rüştü, **Gazi'nin Destanı**, İstanbul, 1929, s.9.

“Mudanya Zaferinde”, Şüküfe Nihal, **Şile Yolları**, 1935, s.22-23.

“Mustafa Kemal”, Mehmet Emin, **Mehmet Emin Yurdakul’un Eserleri**, Fevziye Abdullah Tansel, TTK Yay., Ankara, 1989, s.333-345.

“Mutlu Günler”, Necdet Rüştü**, Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.13.

“Nal Sesleri”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.14.

“Namei Ankara”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.48.

“Namei Ankara”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.48.

“Nasıl Kazandık?..”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.28.

“Nasihat” İsmail Safa, **Zindan**, 1932, s.28.

“Nerdesiniz?”, **Köy Şiirleri**, Edirne 1942, s.19-20.

“Nilüfer”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.32.

“Niye?”, Fethi Tevetoğlu, **Yarın Turan Benimdir!**, İstanbul, 1934, s.18-19.

“O Geliyor”, Celal Sahir Erozan, **Celal Sahir Erozan**, Dr.Nesrin Tağızade Karaca , KBY, Ankara, 1992, s.200-201.

“Obanın Kızı”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.64-66.

“Onbeş Mayıs”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.23-24.

“Onlar Geçiyor”, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul,1936, s.59-61.

“Orda Bir Köy Var Uzakta”, Ahmet Kutsi Tecer, **Ahmet Kutsi Tecer’in Kişiliği, Sanat Anlayışı ve Tüm Şiirleri**, Vecihi Timuroğlu, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara, 1980, s.85.

“Ordu Orta Mektebi Marşı”, Celal Sahir, **Celal Sahir Erozan**, Dr.Nesrin Tağızade Karaca,KBY,Ankara,1992,s.138

“Ovada Akşam”, Haşim Nezihi, **Akşam Şarkıları**, 1935, s.9-10.

“Öğüt”, M.Uluğ Turanlığlu, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.25-26.

“Öğüt”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.39-40.

“Övünen İzmir”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.56.

“Özdil Koşması”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.10.

“Öz Ülkü”, Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları,** 1933, 45-46.

“Para Yüksekte Bayrak Alçakta”, Behçet Kemal, **Eriyas'tan Kopan Çığ**, 1932, s.41-43.

“Pars I”, Behçet Kemal, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.45-46.

“Pars II”, Behçet Kemal, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.47-48.

“Paslı kılıç”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.57.

“Peri Bacaları”, Mehmet Behçet Yazar, **Yumak**, İstanbul, 1938, s.63-64.

“Peri Kızıyla Çoban Hikâyesi”, Orhan Seyfi, **Gönülden Sesler**, İstanbul, 1934, s.107-116.

“(Sahilde) Kıyıda Bir Gece”, Salahattin Avcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul, 1937, s.20.

“Sakarya Kuşu”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.22.

“Sakarya”, İbrahim Tarık Çakmak, **Yalnızlığım**, 1937, s.18.

“Sakarya”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul,1934,s.36-37

“Sakarya”, Sâlahattin Savcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul,1937, s.56.

“Sakarya”,V.Mahir Kocatürk, **Tunç Sesleri**, 1935, s.36-37.

“Sakaryanın Suları”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.20.

“Samsun”, Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.36

“Samsun”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.17.

“Samsuna Çıktığı Gün”, Behçet Kemal Çağlar, **Burda Bir Kalp Çarpıyor**, 1933, s.20-22.

“Sanat”, Faruk Nafiz, **Ellerimle Seçtiklerim**, 1935, s.3-4.

“Sarı Zeybek”, C.Muhittin Kozanoğlu, **Kadın**, İstanbul, 1936, s.40.

“Sarı Zeybek”, Yusuf Ziya Ortaç, **Kuş Cıvıltıları**, İstanbul, 1938, s.46-47.

“Sedid ülbahir Kumkale”, H.Nihat Pepeyi, **Çanakkale**, İstanbul, 1936, s.44-49.

“Sesler”, Halit Fahri, **Paravan**, İstanbul, 1929, s.45.

“Sevgilim”, Salahattin Avcı, **Türklük ve Savcı**, İstanbul,1937, s.31.

“Seyahatname”, Faruk Nafiz, **Tatlı Sert**, 1938, s.112-136.

“Seyhanda Batı”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.32.

“Seyhan Kıyılarında”, Şüküfe Nihal, **Şile Yolları**, 1935, s.12-14.

“Siperden Mektup”, İbrahim Alâettin, 1926, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.27-28.

“Siperler Arasında”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.31-34.

“Siperlerde”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.32.

“Sivasta Doğan Güneş”, Necdet Rüştü, **Gazinin Destanı**, İstanbul, 1929, s.30-32.

“Siyah Bayrak”, Hasan Ali, **Dönen Ses**, 1933, s.55-56.

“Siz İnanın”, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, s.62-63.

“Son Yalvarış”, Can Akengin, **Birinci Kitap, Şiirleri**, Giresun, 1944, s.12.

“Sonbahar Akşamları”, Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları,** 1933, s.5-6.

“Söğütler”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.56-57.

“Süleyman Paşanın Kabrinde”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.23-24.

“Süngülerin çevresinde”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.89.

“Süvarilerin Şarkısı”, H.Nusret Zorlutuna, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı I,** Mehmet Kaplan vd., Ankara, 1992, s.910-911.

“Şanlı Macera”, Necdet Rüştü, **Gazinin Destanı**, İstanbul, 1929, s.27-29.

“Şehidin Kalbi”, Yusuf Ziya Ortaç, **Kuş Cıvıltıları**, İstanbul, 1938, s.44-45.

“Şehitlere Hürmet”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.21.

“Tarihin En Büyük Adamı”, Necdet Rüştü, **Gazinin Destanı**, İstanbul, 1929, s.23-26.

“Tarihin sesi”, Mehmet Türkmenoğlu, **Gelincik**, Ankara, 1935, s.10-11.

“Tarihle Başbaşa”, Cemal Fuat, **Sonbahar Akşamları,** 1933, s.9-10.

“Tavaf”, İbrahim A. Gövsa, **Atatürk Şiirleri Antolojisi**, Haz. Hüseyin Karakan, Kültür Kitabevi, İstanbul, 1965, s.71.

“Tayyare Uçarken”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.12.

“Top Sesleri”,V.Mahir Kocatürk, **Tunç Sesleri**, 1935, s..72-73.

“Torosları Aşarken”, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, 11-12.

“Trabzon”, M. Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.34.

“Trende Sabah”, İdris Ahmet, Ziya İlhan, **Bir Ses İki Nağme**, 1931, s.10.

“Tunada”, Halide Nusret Zorlutuna, **Geceden Taşan Dertler**, 1930, s.45-46.

“Tunaya Hasret”, M.Uluğ, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.13-14.

“Türk Askerleri”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzler**i, 1926, s.38-39.

“Türk Çocukları”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.11.

“Türk Güzeli”, F.Sacit Ülkü, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925-48, s.14-15.

“Türk Kızına”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.18.

“Türk Konuş!”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.22.

“Türk Köylüsü”, F.Sacit Ülkü, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925, s.20-21.

“Türk Köylüsünün Şarkıları”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.113.

“Türk Köylüsünün Şarkısı”, Haşim Nezihi, **Ilgar**, 1935, s.10.

“Türk Kuşuna”, F.Sacit Ülkü, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925, s.23.

“Türk Ordusu Afyon Yolunda”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.121.

“Türk Ordusu”, Abdülkadir Karahan, **Güneşin Doğduğu Yurt**, 1934, s.13-14.

“Türklerin Ülküsü”, Necdet Rüştü, **Türk Çocuklarının Ülküleri**, 1923, s.9.

“Türküler”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.54-55.

“Tütün İşçileri”,Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.55-57.

“Ulusal Duyuş”, V.Cem Aşkun, **Ulusal Duyuşlar**, Sivas, 1935, s.14-15.

“Uşak İçin”, Ö.Bedrettin**, Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.14.

“Ülkü Birliği”, Hamdi Gökalp, **Güz Yaprakları**, Gaziantep, 1933, s.56-57.

“Ülkü ve İnan”, F.Sacit Ülkü, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925, s.16-17.

“Ülkü ve Şiir”, F.Sacit Ülkü, **Ülkü ve Şiir**, İstanbul, 1925, s.3.

“Ülkü”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.31.

“Vahşet”, M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.69-73.

“Van Çocuklarının Türküsü”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana ki:Türk Yaratıldım**, 1933, s.108-109.

“Van Gölü”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana Ki: Türk Yaratıldım**, Ankara, 1933, s.104-107.

“Vatanım”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.35.

“Vatanım”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.37.

“Vatanla ben”, Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.103..

“Vur”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.5.

“Yağmur”, Hamdi Atilâ, **Vicdan**, Ankara, 1934, s.26.

“Yangınların Işığında”, Ömer Bedrettin, **Deniz Sarhoşları**, İstanbul, 1929, s.48-50.

“Yanık Yurdumu Boğan Sel”, İshak Refet Işıtman, **Ne Mutlu Bana ki:Türk Yaratıldım**, Ankara, 1933, s.114-116.

“Yaralı”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.1-2

“Yaralının Derdi”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.46-48.

“Yaraşır mı?”, M.Uluğ Turanlıoğlu, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.21-22.

“Yarına Doğru”, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936,

“Yarınki Çanakkale”, İbrahim Alâettin, **Çanakkale İzleri**, 1926, s.52-53.

“Yarıya Çekilen Bayrak”, O.Şaik Gökyay, **Atatürk Devri Türk Edebiyatı**, Mehmet Kaplan vd., Ankara, 1992, s.934.

“Yeni Anadolu”, Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, 1934,s.24-25.

“Yeşilırmak”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.103.

“Yıldızdağı”, Faruk Nafiz, **Bir Ömür Böyle Geçti**, 1932, s.40-41.

“Yıllardan Sonra”, Necmettin Halil, **Bir Yudum Daha**, İstanbul, 1933, s.100-102.

“Yol Verin,Dağlar!...”, Ali Hadi Okan, **İki Kitap**, Adana, 1936, s.22.

“Yolcu ile Arabacı”, Faruk Nafiz, **Ellerimle Seçtiklerim**, 1935, s.23-24

“Yolculuk”, Hamdi Gökalp, **Güz Yaprakları**, 1934, s.47-48.

“Yollarda Akşam”, Haşim Nezihi Okay, **Ömründen Yapraklar**, İstanbul, 1978, s.66.

“Yollarda Akşam”, Haşim Nezihi, **Akşam Şarkıları**, İstanbul, 1934, s.11-12.

“Yolumuz”, Ziya İlhan, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, s.51-52.

“Yurda Kavuşurken”, İshak Refet, **Ne Mutlu Bana Ki: Türk Yaratıldım**, Ankara 1933, s.82-83.

“Yurduma göz koyana”, Mehmet Türkmenoğlu, **Gelincik**, Ankara, 1935, s.4.

“Yurdumda Akşam”, M.Uluğ, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.29-30.

“Yurdumda Gece”, Ziya İlhan Zaimoğlu, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, s.9-10.

"Yurdumda Sabah", Ziya İlhan Zaimoğlu, **Portakal Bahçeleri**, İstanbul, 1936, s.7.

"Yurdumun Kızına", C.Muhittin Kozanoğlu, **Kadın**, İstanbul, 1936, s.29.

"Zafer Geçidi", Mehmet Necati, **Bir Çölde Kaybolan Su**, İstanbul, 1934, s.74.

"Zafer ve Yangın", Yahya Saim Ozanoğlu, **Mahşerde Sabah**, İstanbul, 1925, s.15.

"Zavallı Efe", M.Uluğ Turanlıoğlu, **Meriç Kıyılarında**, Edirne, 1935, s.27-28.

"Zeytinler Altında", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.105-112.

"Zeytinler Altında", M.Faruk Gürtunca, **Anadolu**, İstanbul, 1939, s.105-112.

II.YARARLANILAN ÖTEKİ KAYNAKLAR

1.ANSİKLOPEDİLER

Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce, Kemalizm, (2006) C.2, 5. baskı, İstanbul.

Tanzimattan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, (2001), 2 cilt, YKY Yayınları, İstanbul.

Türk Edebiyatı Tarihi, (2007), 1-4 cilt, KBY, İstanbul.

Tanzimattan Cumhuriyete Türk Düşünce Tarihi, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara.

2. EDEBİYAT TARİHLERİ

Akyüz, K., (1990), **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri**, 5. baskı, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Banarlı, N. S., (1971), **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, 2 cilt, MEB, İstanbul.

Çetişli, İ., Çetin N., Doğan A.,vd., (2007), **II.Meşrutiyet Dönemi Türk Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Enginün, İ., (2005), **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, 6. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Geçgel, H., (2003), **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı,** Anı Yayınları, Ankara.

Korkmaz, R.(Editör), (2005), **Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı**, 2. baskı, Grafiker Yayınları, Ankara.

Kurdakul, Ş., (1992), **Çağdaş Türk Edebiyatı**, 4 cilt, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Mutluay, R., (1976), **50 Yılın Türk Edebiyatı**, 3.Baskı, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul.

Oktay, A., (1993), **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**, KBY, Ankara.

Parlatır, İ., Enginün, İ., vd., (2006), **Tanzimat Edebiyatı**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Tanpınar, A. H., (1993), **XIX.Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Çağlayan Kitabevi, İstanbul.

Ünlü, M., Özcan, Ö., (2003), **20.yy Türk Edebiyatı**, 4 c, İnkılâp Yayınları, İstanbul.

Yeni Türk Edebiyatı Tarihi I, (2006), Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, İstanbul.

3. ANTOLOJİLER

Aktaş, Ş., (1998), **Yenileşme Dönemi Türk Şiiri ve Antolojisi** 1920-1940, C.2, Akçağ Yayınları, Ankara.

Akyüz, K., (1985), **Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi**, 9. baskı, İnkılâp Yayınları, İstanbul.

Attilâ, O., (1950), **Memleket Şiirleri**, Ulus Basımevi, Ankara.

(1967), **Türk ve Kahramanlık Şiirleri Antolojisi**.

Bakırcıoğlu, Z., (1985), **20. Yüzyıl Türk Şiirinden Seçmeler**, Ötüken Yayınları, İstanbul.

Bezirci, A., (1968), **Dünden Bugüne Türk Şiiri**, Say Yayınları, İstanbul.

Birinci, N., (1987), **Kahramanlık Şiirleri Antolojisi**, KBY, Ankara.

Burian, O., (1946), **Kurtuluştan Sonrakiler**, Yücel Yayıncılık, İstanbul.

Canberk, E., Celâl, M., (1998), **Çağdaş Türk Edebiyatında 199 Şairden 199 Şiir**, Oğlak Yayınları, İstanbul.

Canip, Ali, (1930), **Türk Edebiyatı Antolojisi**.

Celâl, M., (1998), **Cumhuriyet Dönemi Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, Papirüs Yayınları, İstanbul.

Çetin, M., (1991), **Tanzimattan Bugüne Türk Şiiri**, 2 cilt, Birleşik Yayınları, Ankara.

Çitik, İ., (1992), **Gurbet Şairleri Antolojisi**, Sivas.

Dil, Ş., (1961), **Çağdaş Türk Şiirinden Örnekler**.

Dil, Ş., **Türk Kadın Şairleri Antolojisi**, Nur Yayınları, Ankara.

Ediboğlu, B. S., (1944), **Türk Şiirinden Örnekler 1920-1944**, İbrahim Berkalp Kitabevi, İstanbul.

(1967), **Yurt ve Kahramanlık Şiirleri**, İstanbul.

Elçin, Ş., (1990), **Yurt Duyguları**, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.

Enginün, İ., Kerman, Z., İleri, S., (1998), **Kurtuluş Savaşı ve Edebiyatımız**, Oğlak Yayınları, İstanbul.

Ergun, S.N., (1936), **Türk Şairleri 1936-1945**.

Eyüboğlu, C., (1997), **Unutulmayan Toplumcu Şiirler Antolojisi**, Akdeniz Kitabevi, Antalya.

Fuat, M., (1985), **Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, 2 Cilt, Adam Yayınları, İstanbul.

Gözler, H.F., (1965), **Vatan ve Kahramanlık Şiirleri Antolojisi**, İstanbul.

Güvemli, Z., (1943), **Kahramanlık Şiirleri Antolojisi**.

Karaalioğlu, S. K., (1983), **Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi**, Konya.

Karakan, H., (1958), **Şiirimizin Cumhuriyeti**, 2 cilt, Şiir Yayınları, İstanbul.

(1955), **Türk Edebiyatında Yeniler, Son Elli Yılın En Güzel Yüz Şiiri**, İstanbul.

Kıyat, N., (1943), **Edebî Abideler, 10. Kitap**, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara.

Kocatürk, U., (2007), **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, AKM Yayınları, Ankara.

Kudret, C., (1958), **Yurt İçin Ulus İçin**, Yeditepe Yayınları, 80 Yeni Matbaa, İstanbul.

Nabi, Y. N., (1947), **Yeni Türk Şiiri Antolojisi Cumhuriyetten Bugüne Kadar**, Varlık Yayınları, İstanbul.

Onger, F., (1946), **Bugünkü Şiirimiz**, İstanbul.

Özcan, H., (1998), **Vatan ve Kahramanlık Şiirleri**, AKM Yayınları, Ankara.

Özkan, A.İ, Durbaş, R., (1999), **Cumhuriyetten Günümüze Türk Şiiri Antolojisi**, 5 cilt, Boyut Yayınları, İstanbul,.

Sarar, İ.A., Rıza, A., (1949), **Türk Şairleri, Yeni Şiir Antolojisi**, İstanbul.

Solok, C. K., (1942) **Tanzimattan Sonra Türk Edebiyatı Antolojisi I(Şiir)**, Ulusal Matbaa, Ankara.

Tamer, Ü., (1974), **Varlık Şiirleri Antolojisi 1933-1973**, 2.Baskı, Varlık Yayınları, 1974.

Tomrukçu, A., (1944), **48 Şair**, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1944.

Tuncer, H., A., İ., (1995), **Şiirlerle Türkiye**, KBY, Ankara.

Tülbentçi, F. F., (1935), **Büyük Harpten Sonrakiler 1918-1935**, Ulus Basımevi, Ankara.

Türk Edebiyatının En Güzel Şiirleri, (1992), Tercüman Yayınları, İstanbul.

Umran, S., Akay, H., (1994), **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Bilinen ve Bilinmeyen Şaheserler Antolojisi**, İşaret Yayınları, İstanbul.

Uraz, M., (1939), **Edebiyat Antolojisi III(1908-1923 Arasında Yetişen Şairlerimiz)**, Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul,.

Yazar, Mehmet Behçet, (1936), **Genç Şairlerimiz ve Eserleri**, İstanbul.

Yerdelen, K., (1955), **Yeni Şiirimizden Seçmeler**, Medeniyet Matbaası, Ankara.

4. SÖZLÜKLER

Çetin, N., (2006), **Takma İsimler Sözlüğü**, Edebiyat Otağı Yayınları, Ankara.

Işık, İ., (1990), **Yazarlar Sözlüğü**, Risale Yayınları, İstanbul.

Kurdakul, Ş., (1989), **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

Necatigil, B., (1991), **Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü**, 14. baskı, Varlık Yayınları, İstanbul.

(1994), **Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü**, 5.Baskı, Varlık Yayınları, İstanbul.

Onay, A. T., **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, (Haz.Doç.Dr.Cemal Kurnaz) Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Pala, .İ., (1988), **Divan Şiiri Sözlüğü**, 4.Baskı, Ötüken Yayınları, İstanbul, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara.

Türkçe Sözlük, (2005), 10. baskı, TDK, Yayınları, Ankara.

5.KİTAPLAR

Afyoncu, E., (2003), **Sorularla Osmanlı İmparatorluğu 3,** Yeditepe Yayınları, İstanbul.

(2004), **Sorularla Osmanlı İmparatorluğu I**, Yeditepe Yayınları, İstanbul.

Akçura, Y.,(1987), **Üç Tarz-ı Siyaset**, 2. baskı, TTK Yayınları, Ankara.

Alangu, T., (1974), **100 Ünlü Türk Eseri 1-2**, Milliyet Yayınları, İstanbul.

Alver, K., (2006), **Edebiyat Sosyolojisi**, 2. Baskı, Hece Yayınları, Ankara.

Argunşah, H., (2002), **Bir Cumhuriyet Kadını Şükûfe Nihal Başar**, Akçağ Yayınları, İstanbul.

Atabay, M.,(2005), **II. Dünya Savaşı Yıllarında Türk Milliyetçiliği**, Kaynak Yayınları, İstanbul.

Ataş, H., (2002), **Ahmet Kutsi Tecer, Hayatı, Sanatı, Eserleri**, Hikmet Neşriyat, İstanbul.

Aytaç, G., (2003), **Genel Edebiyat Bilimi**, Say Yayınları, İstanbul.

Ayvazoğlu, B., (2007), **Kâinatça Tanınmış Türk Şiiri Kralı Florinalı Nâzım**, Kapı Yayınları, İstanbul.

Babayev, E., (2002), **Nâzım Hikmet, Yaşamı ve Yapıtları**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Birinci, N., (1993), **Faruk Nafiz**, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

(1998), **Ruşen Eşref Ünaydın**, KBY, Ankara.

(2000), **Edebiyat Üzerine İncelemeler**, Kitabevi, İstanbul.

(2002), **Ruşen Eşref Ünaydın-Bütün Eserleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Cantek, L.F.Ş.(2003), **"Yaban"lar ve Yerliler**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Cengiz, M.,(2000), **Toplumcu Gerçekçilik 1923-1953**, Tümzamanlar Yayıncılık, İstanbul.

Çetin, N., (2004), **Şiir Çözümleme Yöntemi**, 3. baskı, Öncü Kitap, Ankara.

(2008), **Şiir Tahlilleri I**, 1. baskı, Öncü Kitap, Ankara.

Çetişli, İ., (2004), **Metin Tahlillerine Giriş/1, Şiir,** 3.baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Çobanoğlu, Ö., (2000), **Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Çonoğlu, S., (2007), **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiirinde Ölüm**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Demirkan, E.,(2002), **Ercümend Behzad Lav**, Hayatı, Sanatı, Eserleri, KBY, Ankara.

Doğan, M., (2001), **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri**, YKY, İstanbul.

Ediboğlu, B. S., (1968), **Bizim Kuşak ve Ötekiler**, Varlık Yayınları, İstanbul.

Elçin, Ş., (1993), **Halk Edebiyatına Giriş**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Emil, B., (1997), **Türk Kültür ve Edebiyatından 1 Meseleler**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Emiroğlu, Dr. Öztürk, **Türkiye'de Edebiyat Toplulukları**, 2. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2003.

Enginün, İ., (1988), **Ömer Bedrettin Uşaklı**, TDK Yayınları, Ankara.

Ercilasun, B., (1997), **Yeni Türk Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Ergün, M., (1983), **Neyzen Tevfik ve "Azab-ı Mukaddes"i**, Tunca Yayıncılık, İstanbul.

Esin, N., (1975), **Kemalettin Kami Kamu** , Toker Yayınları, İstanbul.

Geçer, İ., (1990), **Cumhuriyet Döneminde Türk Şiiri**, KBY, Ankara.

Gökalp, Z., (1999), **Türkçülüğün Esasları**, MEB Yayınları, İstanbul.

Gökşen, E. N., (1970), **Behçet Kemal Çağlar**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Göktürk, H. İ., (1987), **Midhat Cemal Kuntay**, KBY, Ankara.

Gözler, F., (1981), **Yunustan Bugüne Türk Şiiri**, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul.

Gürel, Z., (1995), **İbrahim Alâattin Gövsa**, KBY, Ankara.

Hayber, A., (1988), **Necmettin Halil Onan**, KBY, Ankara.

İnce, Ö., (1995), **Şiir ve Gerçeklik**, 2. baskı, Can Yayınları, İstanbul.

İnuğur, M.N., (1978), **Basın ve Yayın Tarihi**, İ.İ.T.İ.A Nihat Sayar-Yayın ve Yardım Vakfı Yayınevi İşletmesi Yayınları, İstanbul.

Kabacalı, A., (2003), **Çeşitli Yönleriyle Neyzen Tevfik, Hayatı-Kişiliği-Şiirleri**, 5.Basım, Özgür Yayınları, İstanbul.

Kafesoğlu, İ., (1995), **Türk Milli Kültürü**, 12. Baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

Kaplan, M. vd., (1992), **Atatürk Devri Türk Edebiyatı**, 2 cilt, MEB Yayınları, Ankara.

Kaplan, M., (1998a), **Şiir Tahlilleri I**, 16.Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(1998b), **Şiir Tahlilleri II**, 7.Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(1998c), **Büyük Türkiye Rüyası**, 4. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(1998d), **Edebiyatımızın İçinden**, 2. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(1999), **Edebiyat Üzerine Araştırmalar**, 4. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(2001), **Nesillerin Ruhu**, 8. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(2007),**Edebiyatımızın Bahçesinde Dolaşırken**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Kaplan, R., (1997), **Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy**, 3. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Karaömerlioğlu, A., (2006), **Orda Bir Köy Var Uzakta**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Karay, R. H., (tarihsiz), **Memleket Hikâyeleri**, 2. baskı, Semih Lütfi Kitabevi.

Kocatürk, U., (2007), **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, AKM Yayınları, Ankara.

Kushner, D., (1979), **Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu**, Kervan Yayınları, İstanbul.

Lybyer, A.H., (2000), **Osmanlı İmparatorluğunun Yönetimi**, Sarmal Yayınevi, İstanbul.

Milas, H., (2000), **Türk Romanı ve Öteki**, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Miyasoğlu, M., (1987), **Ziya Osman Saba**, KBY, Ankara.

Narlı, M., (2007), **Şiir ve Mekan**, Hece Yayınları, Ankara.

Necdet, A., (1993), **Modern Türk Şiiri (Yönelimler, Tanıklıklar, Örnekler)**, Broy Yayınları, İstanbul.

Oba, . A. E., (1995), **Türk Milliyetçiliğinin Doğuşu**, İmge Kitabevi, Ankara.

Okay, O., (1998), **Sanat ve Edebiyat Yazıları**, 2. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

(2005), **Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı**, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Oktay, A., (2000), **Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları**, Tümzamanlar Yayıncılık, İstanbul.

Ozansoy, H. F., (1970), **Edebiyatçılar Çevremde**, Sümerbank Kültür Yayınları, Ankara.

Önal, M., (1986), **Yusuf Ziya Ortaç**, 1.baskı, KBY, Ankara.

Özçelebi, B., (1998) **Cumhuriyet Döneminde Edebi Eleştiri 1923-1938**, KBY, Ankara.

Özdemir, E., (1999), **Türk ve Dünya Edebiyatında Dönemler-Yönelimler**, Bilgi Yayınevi, Ankara.

Özden, H. Ö., (2001), **Estetik ve Tarih Açısından Yahya Kemal**, KBY, Ankara, 2001.

Özek, A., (1982), **Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Açıklamalı Tercümesi**, İstanbul.

Özgül, M. K., (1986), **Halit Fahri Ozansoy**, KBY, Ankara.

Öksüz, Y.Z., (1995), **Türkçenin Sadeleşmesi Tarihi Genç Kalemler ve Yeni Lisan Hareketi**, TDK Yayınları, Ankara.

Parlatır, İ., Çetin, N., (2001), **Tevfik Fikret Bütün Şiirleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

(2005), **Şinasi Bütün Eserleri**, Ekin Kitabevi, Bursa.

Parlatır, İ., (2004), **Şinasi**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Parlatır, İ., (2004), **Tevfik Fikret**, Akçağ Yayınları, Ankara.

Sağlam, N., (2004), **Ruşen Eşref Ünaydın**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Samanoğlu, G., (1986), **Kemalettin Kami Kamu**, KBY, Ankara.

Sanay, A. B., (2002), **Mithat Cemal Kuntay, Hayatı, Sanatı ve Eserleri**, KBY, Ankara.

Sarar, İ.A., (1997), **Cumhuriyet Dönemi Şiirimiz Üzerine Konuşmalar(1923-1997)**, Sarar Yayınları, Eskişehir.

Sazyek, H., (1999), **Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri'nde Garip Hareketi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Shaw, S., Shaw, E., (1982), **Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye**, C.2, E Yayınları.

Şahbaz, N. K., (2001), **Salih Zeki Aktay, Hayatı- Eserleri-Edebî Kişiliği**, KBY, Ankara.

Şapolyo, E. B., (1969), **Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın**, Güven Matbaası, Ankara.

Şeyda, M., (1970), **Edebiyat Dostları**, Yaylacık Matbaası, İstanbul.

Tanpınar, A. H., (1998), **Edebiyat Üzerine Makaleler**, 5. baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Tansel, F. A., (1989), **Mehmet Emin Yurdakul'un Eserleri-1**, T.T.K., Ankara.

Tansel, F. A., (1991), **İstiklâl Harbinde Mücâhit Kadınlarımız**, AKM Yayınları, Ankara.

Tevetoğlu, F., (1985), **Enis Behiç Koryürek**, KBY, I.Baskı, Ankara.

(1988), **Mehmet Emin Yurdakul**, KBY, Ankara.

Tunaya, . T. Z., (1962), **İslâmcılık Cereyanı**, Baha Matbaası, İstanbul.

Uçman, A., (1986), **Rıza Tevfik (Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Şiirleri)**, KBY, Ankara.

Ülken, Hilmi Ziya, (1966), **Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi I**, Selçuk Yayınları, Konya.

Yahya Kemal, (1990), **Mektuplar, Makaleler**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul.

(1992), **Eğil Dağlar**, 4.baskı, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul.

(1997), **Edebiyata Dair**, 4.baskı, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul.

Yardım, M. N., (2002), **Ziya Osman Saba**, Hikmet Neşriyat, İstanbul.

Yavi, E., (1991), **Efeler**, Aydın Valiliği İl Özel İdaresi Yayınları, Aydın.

Yeşilyurt, E., (2002a), **Faruk Nafiz Çamlıbel, Hayatı ve Eserleri,** Yeryüzü Yayınevi, Ankara.

(2002b), **Mehmet Emin Yurdakul'un Hayatı ve Eserleri**, BRC Matbaacılık, Ankara.

Yıldız, S., (1997), **Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası**, MEB Yayınları, İstanbul.

Yücebaş, H., (1974), **Faruk Nafiz Çamlıbel Bütün Cepheleriyle Hayatı Hatıraları Şiirleri**, Yaylacık Matbaası, İstanbul.

6. MAKALELER

Ağar, Ö.K., "Ben de Anadoluyu Gördüm", 1937, **Altan**, Y.3, S.25, s.5.

Akün, Ö.F., "Nâmık Kemal", 1993, **İslâm Ansiklopedisi**, MEB Yayınları, C.11, s.65.

Ali, H., "Mektepten Memlekete", 1936, **Varlık**, C.3, S.63, s.225.

"Anadolu", 1971, **Cumhuriyet Ansiklopedisi,** C.1, s.296-299.

Baltacıoğlu, İ.H., "İdealimdeki Köy", 1935, **Yeni Adam**, C.2, S.78, s.4-5.

Bekata, H.O., "İnkılâp Köyü Ne Halde", 1936, **Çığır**, Y.4, C.4, S.42, s.17

C.A., "Köy", **Altan**, Y.2, S.17, s.1-3.

Celâl, "Anadolu Kadını", 1932, **Altın Yurt**, Y.1, S.3.

Çataloğlu, V.M., "Anadoluya Seyahat", 1934, **Çığır**, C.2, S.17, s.9.

Dağlar, Y., "Bence Köycülük", 1935, **Çığır**, C.2, S.29-30, s.13.

Ercilasun, B., "Halide Nusret Zorlutuna'nın Şiir Dünyası", **Töre Dergisi**, S.158, Temmuz 1984.

"Edebiyatta Millilik ve Milliyetçilik", **Türk Kültürü**, S.300, Nisan 1988.

"Mehmet Emin Yurdakul'un Şiir Dünyası", **Türk Yurdu**, S.1, Şubat 1987.

Geray, C., "Türk Yazın ve Sanat Yaşamında Köy", 1983, **Prof. Dr. İbrahim Yasa'ya Armağan**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, s.129-148.

Göçgün, Ö., "Fâruk Nâfiz'in Şiirlerinde Halk Edebiyatı Motifleri", 1991, **Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar II**, S.586-593, Selçuk Üniversitesi Yayınları. Konya.

Hakkı, İ., "Anadolu'ya niçin Borçluyum ben?", 1935, **Yeni Adam**, C.2, S.57, s.2.

"İnkılâp edebiyatı ne olabilir?", 1934, **Yeni Adam**, C.1, S.6, s.6.

Hilmi, E., "Toroslara Doğru III", 1934, **Çığır**, C.2, S.19-23, s.7

"Toroslara Doğru", 1934, **Çığır**, C.2, S.18, s.12.

Hüseyin Cahit, "Matbuat Hayatı: Apaçık, şiirler", 1936, **Fikir Hareketleri**, C.7, S.158, s.27-28.

"Matbuat Hayatı: Bay Fâzıl Ahmet Aykaç", 1935, **Fikir Hareketleri**, C.3, S.68, s.251-252.

"Matbuat Hayatı: Bay Fuat Hulûsi", 1935, **Fikir Hareketleri**, C.3, S.75, s.363-364.

"Matbuat Hayatı: Bayan Fevziyel A. Erinç", 1935, **Fikir Hareketleri,** C.4, S.97, s.299-300.

"Matbuat Hayatı: Bayan Şükûfe Nihal", 1935, **Fikir Hareketleri**, C.3, S.67, s.235-236.

"Matbuat Hayatı: Bir bayrak altında, şiirler", 1936, **Fikir Hareketleri**, C.6, S.141, s.172-173.

"Matbuat Hayatı: Birkaç Eser", 1935, **Fikir Hareketleri,** Y.3, C.5, S.111, s.107-108.

"Matbuat Hayatı: Cahit Sıtkı Bey", 1934, **Fikir Hareketleri,** C.2, S.39, s.203-204.

"Matbuat Hayatı: Cezmi Tahir Bey", 1934, **Fikir Hareketleri,** S.18, s.11-12

"Matbuat Hayatı: Halide Nusret Hanım", 1934, **Fikir Hareketleri**, C.2, S.34, s.123-124.

"Matbuat Hayatı: Haşim Nezihi", 1935, **Fikir Hareketleri**, C.3, S.77, s.395-396.

"Matbuat Hayatı: İki Şair", 1934, **Fikir Hareketleri**, C.3, S.61, s.139-140.

"Matbuat Hayatı: M. Esat Bey", 1934, **Fikir Hareketleri**, Y.1, S.23, s.11-12.

"Matbuat Hayatı: Muharrem Zeki Bey", 1934, **Fikir Hareketleri**, C.2, S.36, s.155-156.

"Matbuat Hayatı: Mütareke, destan", 1938, **Fikir Hareketleri**, S.246, s.185-186.

"Matbuat Hayatı: Neriman Hikmet", 1935, **Fikir Hareketleri**, C.3, S.76, s.380-381.

"Matbuat Hayatı: Ömer Bedrettin Bey", 1934, **Fikir Hareketleri,** Y.1, S.26, s.11-12.

"Matbuat Hayatı: Pınar, şiirler", 1936, **Fikir Hareketleri,** C.7, S.165, s.139-140

"Matbuat Hayatı: Portakal Bahçeleri", 1936, **Fikir Hareketleri,** Y.4, C.7, S.157, s.10-11

"Matbuat Hayatı: S.Behzat, M. Kemal", 1935, **Fikir Hareketleri,** C.3, S.71, s.71-72.

"Matbuat Hayatı: Şükûfe Nihal Hanımefendi: Şiirleri", 1933, **Fikir Hareketleri,** Y.1, S.7, s.12-13.

"Matbuat Hayatı: Yaşar Nabi Bey: Şiirleri", 1933, **Fikir Hareketleri**, Y.1, S.4, s.10-11.

İ.H., "İnkılâp mı edebiyatı yaratır edebiyat mı inkılâbı yaratır?", 1936, **Yeni Adam**, C.4, S.116, s.3.

M, Mitat, "Ziya Gökalp Neler İstiyordu Türk İnkılâbı Neler Yaptı? I", 1933, **Fikirler**, C.4, S.92, s.2-5..

"Ziya Gökalp Neler İstiyordu Türk İnkılâbı Neler Yaptı? II", 1933, **Fikirler**, C.4, S.93, s.1-4.

"Ziya Gökalp Neler İstiyordu Türk İnkılâbı Neler Yaptı? III", 1933, **Fikirle**r, C.4, S.94, s.1-3.

"Ziya Gökalp Neler İstiyordu Türk İnkılâbı Neler Yaptı?", 1933, **Fikirler**, C.4, S.95, s.2-4.

M.Ç, "Anadolu", 1934, **6 Ok**, Y.1, S.5, s.6.

M.Şükrü, "Anadolu sönmez hayat, bitmez ümit kaynağıdır", 1934, **Ün**, C.1, S.1, s.11.

Miraç, "Anadolu", 1936, **Ülkü**, C.7, S.37, s.32-33.

Mustafa, H., "Benim Köyüm", 1934, **Çığır**, C.2, S.18, s.12.

Necdet, R., "İnkılâp Edebiyatı", 1934, **Aksu**, C.2, S.2, s.9-11.

Oğuz, H., "Bizim İzmir", 1934, **Çığı**r, C.2, S.25, s.15.

"İzmir Yollarında", 1934, **Çığı**r, C.2, S.24, s.13.

Orhan Seyfi, "Şiirin en çok sevildiği memleket", 1937, **Akbaba**, C.8, S.201, s.3.

Özcan, H., 2001, "1901-1935 Yılları Arasında Gelişen Türk Şiiri", **Hece Dergisi**, Türk Şiiri Özel Sayısı, Y.5, S.53/54/55, s.65-73.

R., "Köye Doğru", 1934, **6 Ok**, Y.1, S.7, s.15-16.

Şükrü, F. “Köy”, 1934, **Halk Evi**, Y.2, C.2, S.20, s.1-3.

Timuroğlu, V., “1923-1940 Ekinimizin ve Yazınımızın Kaynakları”, 1998, **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiaytı Sempozyumu Bildirileri**, Edebiyatçılar Derneği Yayınları, Ankara.

Yanardağ, A.C., “Gençler, Köy Bizi Bekliyor”, 1935, **Batıyolu**, Y.1, S.2, s.15.

Yıldırım, D., “Türk Edebiyatının Yüzyılları(Türk Edebiyatına Yeni Bir Yaklaşım Denemesi), 2001, **Kök Araştırmalar**, C.3, S.1, s.75-122.

7. TEZLER

Doğan, A., (1991), **1923-1938 arasında yayınlanan dergiler- Anadolu, Kadro, Ülkü, Fikri Hareketleri, Aydabir- üzerine bir çalışma(2 cilt)**, Doktora, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Topçu, Ü. B., (1999), **Anadoluculuk Hareketi ve Türk Edebiyatına Etkileri**, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Gedikli, Ş., (2001), **Atatürk Dönemi Sosyo-kültürel Yapılanma ve Değişimler**, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kodal Gözütok,T., (2006), **Atatürk Dönemi Hikâyesinde Anadolu**, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Sütçü, T., (2004), **Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatında Vatan Temi**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

TARANAN DERGİ ve GAZETELER

19 Mayıs

4 Eylül(Orta Yayla)

Ağaç

Akbaba

Akın

Akpınar

Aksu

Altan

Altınyaprak

Altıok

Anadolu Mecmuası

Anafarta

Anayurt

Atsız Mecmua
Ay Dede
Ayda Bir
Aylık Mecmua
Babalık
Batıyolu
Boğaziçi
Boğaziçinden Bir Ses
Cumhuriyet
Çığır
Çoruh
Çorumlu
Dergâh
Derme
Dıranaz
Doğuş
Erciyes
Fikir Hareketleri
Fikirler
Gediz
Görüş
Görüşler
Gündüz
Güneş
Hâkimiyet-i Millîye
Halkevi
Hayat
Her Ay
Ilgaz
İçel
İçtihat (İstanbul)
İnan
İnanç
İnkılap (İzmir)

İnsan
İzler
İzlerimiz (İstanbul)
Kalem
Karacadağ
Kaynak
Kervan
Konya
Kültür Haftası
Kültür Lisesi
Marmara
Mektep
Memleket
Meşale
Millî Mecmua
Muhit
Orhun
Öz Dilimize Doğru (Ankara)
Resimli Ay
Resimli Şark (İstanbul)
Servet-i Fünûn
Tan
Tarih ve Edebiyat
Taşan
Taşpınar
Türk Akdeniz
Türk Dili
Türk Hayatı
Türk Yurdu
Türkiyat Mecmuası
Türkiye Edebiyat Mecmuası
Uludağ
Ülker
Ülkü

Ün
Varlık
Yarım Ay
Yedigün
Yeni Adam
Yeni Doğuş
Yeni Fikir
Yeni Kalem
Yeni Milas
Yeni Tokat
Yeni Türk Mecmuası
Yenitürk
Yeşilırmak
Yıldızdağı
Yolların Sesi
Yücel

ÖZET

Saltık, Eylem, Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nde "Anadolu", Doktora Tezi, Tez Danışmanı: Prof.Dr. İsmail Parlatır, 821s.

Bu çalışmada, Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin önemli temalarından olan "Anadolu" bütün yönleriyle kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Çalışmanın amacı, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde hem siyasî hem de sosyal açıdan önem kazanan Anadolu'nun edebiyattaki yansımalarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda 1923-1938 yılları arasında yazılan şiirler tematik açıdan sınıflandırılmıştır. Yapılan sınıflamayla Anadolu'ya ait pek çok unsur belirlenmiş ve bunlar ayrı başlıklar altında öncelikle metne bağlı kalarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Giriş bölümünde Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminden Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar olan süreçte devlet yönetiminin Anadolu'ya bakışı ile Türk Edebiyatı'nda mekân olarak Anadolu'nun yeri üzerinde durulmuştur.

Birinci bölüm, dönem şiirlerindeki "Anadolu Sevgisi" üzerinedir. Bu bölümde Anadolu insanının yaşadığı coğrafyaya olan aşkını ve bağlılığını anlatan şiirler incelenmiştir.

İkinci bölümde Anadolu coğrafyasını konu edinen şiirler, denizler, dağlar, ırmaklar, bağlar, ovalar, yaylalar, göller, şehirler gibi alt başlıklarda ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde genel olarak Anadolu tabiatından bahsedilmektedir. Anadolu'nun genel görünümü; baharı, akşamı, sabahı bu bölümün konusudur.

"Anadolu insanı" başlığı tezin dördüncü bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümdeki şiirlerle kadını ve erkeğiyle Anadolu insanının fiziksel ve ruhsal yapısı belirlenmeye çalışılmıştır.

Beşinci bölümün konusu "köy"dür. Köye yönelişi anlatan şiirlerle başlayan bu bölüm Anadolu köylüsünün özelliklerini anlatanlar ile son bulmaktadır.

Cumhuriyet'e kadar "gurbet", Cumhuriyet'ten itibaren "sıla" olarak görülmeye başlanan Anadolu ise altıncı bölümün konusudur.

Yedinci bölüm bir ülkünün hedefi olan Anadolu ve bu ülküye ulaşma yolunda gerekli olan inkılâplar üzerinedir. Bu bölümde incelenen şiirlerde Anadolu, ülkü ve inkılâplarla yücelen bir coğrafya olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son bölüm "Millî Mücadele'de Anadolu" başlığını taşımaktadır. Bu başlık altında Kurtuluş Savaşı'nı anlatan şiirlere yer verilmiş ve bu şiirlerle Anadolu'nun savaş manzarası yeniden çizilmiştir. Ayrıca zaferin esas kişileri olan şehit ve gaziler üzerine yazılan şiirler incelenerek Türk ordusunun ve askerinin nitelikleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise tüm başlıklar arasında ilişki ve bağlantılardan hareketle Atatürk Dönemi Türk Şiiri'nin tematik yapısında belirleyici olan "Anadolu" temasının Türk şiirindeki rolü tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Eylem Saltık's Doctoral Dissertation 'Anatolia In Ataturk Period Of Turkish Poetry', Consultant: Prof Dr İsmail Parlatır, 821p.

In this work, Anatolia which is one of the most essential themes of Ataturk Period Of Turkish Poetry has been widely discussed.

The goal of the work is to present the literal reflections of Anatolia which gained importance both socially and politically during the establishment of Turkish Republic.Accordingly, Poems written between 1923-1938 have been themetically classfied.With this classification, lots of elements have been specified and have been extensively observed by sticking to the tex under seperate titles.

In the introductory chapter, it is dwelled on 'Anatolia'as the locality in Turkish Literature from the late Ottoman Empire to the primary years of Republic.

Anatolia Affection builds up the subject of the first chapter.In this chapter,some poems describing Anatolian People's adoration and passion of their geography have been observed.

In the second chapter, Poems depicting the Anatolia Geography have been discussed under the titles such es mountains, seas, flatlands, lakes and cities.

In third chapter,generallt it is made a mention of Anatolia Nature.General perpective of Anatolia-Its spring, evening and morning.

The title of 'Anatolian human' constitutes the fourth chapter.In this chapter's poems,it has been observed the pyhsical and spiritual structure of Anatolian men and women.

The subject of the fifth chapter is the 'village'. In this part Anatolian Villagers are presented and described.

Until the Republic ‘abroad’, from the Republic, ’home’ covers the subject of the sixth chapter.

Te seventh chapter is about Anatolia which is the goal of an ideal and the revolutions which were made so as to achieve the aim.

The final chapter carries the title of Anatolia at the National Struggle.Under this title,there are some poems which describe the Turkish War of Independence and with the helping of this poems, the war scenery of Anatolia has been redrawn.Additionally,some poems on martyies and ghazis have been observed to specifty the quailities of Turkish Army and Turkish Soldier.

As to conclusion chapter,with the helping of these connections,it has been ascertained the Anatolia’s role in Turkish Poem which is determinant at the thematic structure of Ataturk Period Of Turkish Poetry’.